

**KARAMANLICA ALEKSANDROS MAKEDONIALI MEŞHUR PADİŞAHIN
NAKLİYETİ ADLI ESERİN TRANSKRİBİ VE BİÇİM BİLGİSİ
ÖZELLİKLERİ**

Günderan ALPAY

**Haziran 2018
DENİZLİ**

**KARAMANLICA ALEKSANDROS MAKEDONIALI MEŞHUR PADİŞAHIN
NAKLİYETİ ADLI ESERİN TRANSKRİBİ VE BİÇİM BİLGİSİ
ÖZELLİKLERİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yeni Türk Dili Bilim Dalı**

Gündoğan ALPAY

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Vefa NALBANT

**Haziran 2018
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı öğrencisi Gündoğan AlPAY tarafından Prof. Dr. M. Vefa Nalbant yönetiminde hazırlanan "Karaman'ın Akademiye Katkısı" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 25.06.2018 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Feriuh AĞCA

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Mehmet Vefa NALBANT

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Bilge Öskan NALBANT

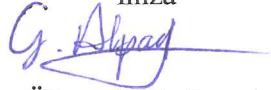
Jüri Üyesi

02/08/2018 tarih ve ...32/06 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet Vefa NALBANT
Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İmza

Öğrenci Adı Soyadı

Gündoğan ALPAÇ

ÖN SÖZ

Karamanlılar, 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar yoğun bir biçimde Orta Anadolu ve Güney Anadolu'da yaşamış Hristiyan Türlerdir. Bazı Karamanlı iskân yerlerine Suriye'de, Balkanlar'da, Besarabya olarak adlandırılan, bugün Ukrayna ve Moldavya sınırları içerisinde kalan bölgede, hatta Kırım'da rastlanılmaktadır. Buna ek olarak Karamanlıların asıl çoğunluğu ise 1923 yılı Türk-Yunan Ahali Mübadelesi'ne kadar, Anadolu'nun yaklaşık olarak Trabzon, Fırat, Toros, Silifke hattından batıya düşen kısmında, Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya bölgesinde, Karadeniz'in sahil kesiminde, İstanbul, İzmir, Manisa, Isparta gibi şehirlerde ve başka yerlerde dağınık olarak yaşamaktaydı.

Tarihleri henüz yazılmamış olan Karamanlıların, kökenleri de hâlâ araştırılmakta olan bir konudur. Menşeleri hakkında iki görüş öne sürülmüştür. Ortaya atılan görüşlerin içerisinde daha çok kabul göreni, Karamanlıların Türk olduğu görüşüdür. Karamanlıların sonradan Türkleştirilmiş, asılları bakımından Rum olduklarını savunan S. Theodotos, C. Texier, A. Galanti, S. Salaville, E. Dalleggio, E. Balta gibi bilim insanlarının yanı sıra, Karamanlıların, Bizans döneminde çiftçi olarak sınırlara yerleştirilen Türklerden veya aynı dönemde paralı asker olan Türklerden olduklarını savunan J. Eckmann, C. Baykurt, H. Güngör, M. Eröz, M. Ekincikli, Y. Anzerlioğlu, F. Ağca ve H. Kâhya gibi bilim insanları vardır.

İlk örneklerini 15. yüzyıla kadar götürebildiğimiz Karamanlıca eserleri, genel kabul olarak 18. yüzyıldan başlatmak uygun olacaktır. Giderek gelişme gösteren Karamanlı edebiyatı asıl eserlerini ise 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başlarında vermiştir. Lozan Antlaşması'nın imzalanması, Karamanlı edebiyatının sonunu hazırlamıştır. 20. yüzyılın başlarına kadar Anadolu'da yaşamış ve Türkçe konuşup yazmış olan bu Hristiyan topluluk Lozan Antlaşması'nın Türk-Yunan Ahali Mübadelesi'ne ilişkin maddesi ile 1924 yılında Yunanistan'a göç ettirilmiştir. Yunanistan'a gittiklerinde nüfusları yaklaşık bir milyon olan bu topluluk

Yunanistan’da Yunanca eğitim görmeye başlamış ve giderek Türkçeyi unutmuştur. Günümüzde genç kuşak Karamanlılar Türkçe bilmezken, yaşlı ve orta kuşak hâlâ biraz Türkçe konuşabilmektedir.

Karamanlca, Türkçe konuşan Anadolu Ortodoks Hristiyanların yazı diline verilen addır. Karamanlca metinlerin yazımında genelde Grek alfabesi kullanılmıştır fakat bazı eserlerde Kiril ve Latin alfabelerinin de kullanıldığı bilinmektedir. J. Eckmann, Karamanlcanın hem edebî dil hem de muhtelif ağızlardan oluştuğunu belirtir. Karamanlca kitaplar sadece Karamanlılar tarafından değil, kendileri gibi Hristiyan olan Gagauzlar tarafından da okunmuştur.

İncelememize konu olan “*Karamanlca Aleksandros Makedoniali Büyük İskenderin Nakliyeti*” adını verdiğimiz eser Şişmanoğlu Megaro da kayıtlıdır. Metnin kim tarafından yazıldığı, metin üzerinden doğrudan tespit edilememekle beraber, metnin sonunda bulunan “habername” başlığı altında verilen, “*kezalike, yeni senenin, yani 1844 seninin Ka- (18) lendáriosu dahî, Türkce ólarák, ve Bild[i]- (19) [yin]dàn çòk éhtimamlıcà yapılmàk üzere (20) órada mevcúddur*” cümlesinden 1843 senesinde yazıldığı anlaşılmaktadır. Yayımlanan pekçok Karamanlca eser katalogları tarandığında ise metnin yazarının muhtemelen çevirmen ve yayımcı Agapios Papazoğlu olduğu tespit edilebilmektedir.

Bu çalışmada öncelikle metnin çeviri yazısı yapılmıştır. Ardından metnin ayrıntılı yazım özellikleri ile biçim bilgisi incelemesi yapılarak, metinde kullanılan dönemin dil özellikleri ortaya konulmuştur. İncelenen metin, yazım bölümü okunduğunda daha net anlaşılabilceği üzere, ölçünlü bir yazıma sahip değildir. Bu durum, metinde en küçük birim olan ses karşılığı harften, sözcüğe kadar, birbirinden farklı durumlar karşımıza çıkartmaktadır. Aynı ses farklı göstergelerle işaretlenebildiği gibi, aynı sözcüğün birbirinden farklı birkaç biçimi olması, metnin yazı çevrimini zorlaştırmıştır. Noktalama işaretlerinden, vurgu işaretlerine, büyük-küçük harf kullanımından, birleşik sözcüklerin, bağlama edatlarının yazımına kadar birbirinden farklı ve tutarsız uygulamalara başvurulmuş olması, bizi asıl metne birebir bağlı kalarak yazı çevrimi yapmaya itmiştir. Bu bakımdan metin içerisinde nerede büyük harf kullanılmışsa yazı çevrimde hiçbir değişiklik yapmadan orada büyük harf kullanmayı uygun bulduk. Aynı şekilde bağlama edatları ve birleşik sözcüklerde, asıl metinde keyfi bir tutum olarak kullanılmış olmasından dolayı, kurallı olarak (-) kısa çizgi işaretini kullanmadık. Ayrıca noktalama işaretlerinde de metnin aslına bağlı

kalınmıştır. Bunun yanında Arapça ve Farsça tamlamalarda benzer nedenlerden ötürü (') kesme işaretini kullanmayarak, kesme işaretinden sonra gelmesi gereken sesleri tamlayana bitişik olarak yazdık. Metnin baş sayfaları ve son sayfalarının uç kısımları yıpranmış olduğu için, bu kısımlara denk gelen yerlerdeki boşlukları tamamlayabildiğimiz kadarıyla [] köşeli ayraç içerisinde tamamladık. Tamamlayamadıklarımızı ise [...] işareti ile yazı çevriminde vermeyi uygun gördük. Karamanlıca metinlerde sık görülen dipnot yapısı, incelenen metinde de karşımıza çıkmaktadır. Yazı çevriminde bu yapıyı yine köşeli ayraç ile gösterdik. Bununla aynı amaca hizmet eden, asıl metinde daha kısa bilgilerin veya düzeltme ile açıklamaların verildiği kısımlar ise asıl metne bağlı kalınarak yazı çevriminde de yay ayraç içerisinde verilmiştir. Ayrıca metinde doğru biçimde okunduğundan emin olamadığımız sözcüklerin önüne * işareti konmuştur.

İncelemenin asıl konusu biçim bilgisi olduğu için Karamanlıların tarihî ve edebî yönü tarafımızca daha detaylı araştırılmaktan mahrum bırakılmıştır. Yine de bu yönleri ile ilgili kısmı ihmal etmeyerek incelemizde bu kısma küçük bir yer ayrılmıştır. Yunanca ve Fransızca kaynaklara başvuramamış olmamız bu incelemenin eksik tarafıdır. Fakat bu eksikliği, çok yönlü kaynak taraması yaparak gidermeye çalıştığımızı vurgulamak yerinde olacaktır.

Son olarak, tezi hazırladığımız süreçte bilimsel ve manevî katkılarını hiçbir şekilde esirgemeyen, rahle'i tedrisini bize açan, hocam Prof. Dr. Mehmet Vefa NALBANT'a, sadece bu nedenlerden ötürü olmadığını da bilmesini isteyerek, teşekkür ederim. Ardından tez için kaynak edinimi sırasında yardımları dokunan B.A.P. biriminde görevli Sercan ÇELİK'e şükranlarımı sunarım. Ayrıca küçük küçük de olsa toptasak epey bir yekün tutacak noktalarda sorularına yardım eden Arş. Gör. Elmas ÇOKOL'a da teşekkürü borç bilirim.

Tezimi, benim gibi aslında her Türk vatandaşının borçlu olduğu, vatan topraklarına canlarını feda etmiş şehitlerimize armağan etmek kıvancım olacaktır.

Sevgi, saygı ve şükranlarım ile...

Gündoğan ALPAY

DENİZLİ - 2018

ÖZET

Karamanlıca Aleksandros Makedoniali Meşhur Padişahın Nakliyeti Adlı Eserin Transkribi ve Biçim Bilgisi Özellikleri

ALPAY, Gündoğan

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı ABD

Yeni Türk Dili Programı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr., Mehmet Vefa NALBANT

Haziran 2018, 318 Sayfa

20. yüzyılın başlarına kadar Anadolu ve civarında yaşayan, ardından Lozan Antlaşması'nın Türk-Yunan Ahali Mübadelesi'ne ilişkin maddesi ile Yunanistan'a göç ettirilen Karamanlılar, Türkçe konuşan, konuştukları Türkçeyi Grek haflerine dayalı bir alfabe ile yazan Hristiyan Türklerdir. Bu Türkçe konuşan Anadolu Hristiyanların yazı diline ise Karamanlıca adı verilmektedir. Karamanlılar arkalarında gerek taşa gerek kâğıda yazılı pek çok eser bırakmışlardır.

Karamanlıların arkalarında bıraktığı eserlerden birisi de bizim incelememize konu olan “*Aleksandros Makedoniali Meşhur Padişahın Nakliyeti*” adlı, 337 sayfalık metindir. İncelememizde, 1843 yılında yazılan Makedonyalı Büyük İskender'e ait olan bu halk hikâyesi işlenmiştir. Eserin incelememize konu olması Türk edebiyatında İskender-name olarak bilinen bir türün, Karamanlı edebiyatındaki versiyonunun ortaya konulmasını sağlamıştır.

Bu çalışmada öncelikle metnin çeviri yazısı yapılmıştır. Ardından metnin ayrıntılı yazım özellikleri ile biçim bilgisi incelemesi yapılarak, metinde kullanılan dönemin dil özellikleri ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler

Karamanlılar, Karamanlıca, Türkçenin Ağızları, İskendername, Yazım ve Biçim Bilgisi.

ABSTRACT

Transcription and Morfological Properties of a Karamanlidika Work “Aleksandros Makedoniali Meşhur Padişahın Nakliyeti”

ALPAY, Gündoğan

Master Thesis

Turkish Language and Literature Field

Turkish Language Branch

Supervisor: Prof. Dr., Mehmet Vefa NALBANT

June 2018, 318 page

The Karamanlides, who lived in Anatolia and around until the beginning of the 20th century, and then immigrated to Greece with the clause about the Turkish-Greek Boundaries of the Treaty of Lausanne, are Christian Turks who speak Turkish and write with an alphabet based on Greek alphabet. This written language of Turkish-speaking Anatolian Christians is called Karamanlidika. The Karamanlides left behind many works written on stone or on paper.

One of the works left behind by the Karamanlides is the 337 page manuscript, entitled “Aleksandros Makedoniali Meşhur Padişahın Nakliyeti”. The subject of this work is a folk story about Alexander the Great from Macedonian which was written in 1843. In Turkish Literature, known as İskender-name, a version of Karamanli literature was introduced.

In this study, the translation of the text was done first. Then, detailed writing features of the text and morphological information were examined and language characteristics of the period used in the text were revealed.

Keywords

Karamanlides, Karamanlidika, Dialect of Turkey Turkish, Iskender-name, Orthography and Morphology.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	i
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xvii
GİRİŞ	1
1. KARAMANLILAR, KÖKENLERİ VE TARİHÇESİ	1
2. KARAMANLILARIN DİLİ VE EDEBİYATI	6

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Yazım	14
1.1. Seslerin Yazımı	24
1.1.1. Ünlüler	24
1.1.1.1. /a/ Ses Birimi	24
1.1.1.2. /â/ Ses Birimi	24
1.1.1.3. /e/ Ses Birimi	25
1.1.1.4. /ı/ ve /i/ Ses Birimleri	25
1.1.1.5. /o/ ve /ö/ Ses Birimleri.....	25
1.1.1.6. /u/ ve /ü/ Ses Birimleri.....	26
1.1.2. Ünsüzler	27
1.1.2.1. /b/ ve /p/ Ses Birimleri.....	27
1.1.2.2. /c/ ve /ç/ Ses Birimleri	27
1.1.2.3. /t/ Ses Birimi.....	27
1.1.2.4. /d/ Ses Birimi.....	27
1.1.2.5. /f/ Ses Birimi	28
1.1.2.6. /g/ Ses Birimi.....	28

1.1.2.7. /k/ Ses Birimi.....	29
1.1.2.8. /ğ/ Ses Birimi.....	29
1.1.2.9. /h/ ve /h̄/ Ses Birimleri.....	30
1.1.2.10. /j/ Ses Birimi.....	30
1.1.2.11. /l/ Ses Birimi.....	30
1.1.2.12. /m/ Ses Birimi.....	31
1.1.2.13. /n/ Ses Birimi.....	31
1.1.2.14. /ŋ/ Ses Birimi.....	31
1.1.2.15. /r/ Ses Birimi	31
1.1.2.16. /s/ ve /ş/ Ses Birimleri	32
1.1.2.17. /-SD-/ Ses Birimi	32
1.1.2.18. /v/ Ses Birimi.....	32
1.1.2.19. /y/ Ses Birimi.....	33
1.1.2.20. /z/ ve /z̄/ Ses Birimleri	34
1.1.2.21. /ks/ Ses Birimi	34
1.1.2.22. /ps/ Ses Birimi	34
1.2. Eklerin Yazımı	36
1.2.1. Yapım Ekleri	36
1.2.1.1. Addan Ad Yapım Ekleri.....	36
1.2.1.1.1. Yabancı Kökenli Addan Ad Yapım Ekleri.....	43
1.2.1.2. Addan Eylem Yapım Ekleri	46
1.2.1.3. Eylemden Ad Yapım Ekleri	49
1.2.1.4. Eylemden Eylem Yapım Ekleri.....	54
1.2.1.4.1. Ettirgen Çatı Ekleri	56
1.2.1.4.2. Edilgen ve Dönüştürme Çatı Ekleri	57
1.2.1.4.3. İşteş Çatı Eki.....	57
1.2.2. Çekim Ekleri	58
1.2.2.1. Ad Çekim Ekleri.....	58
1.2.2.1.1. Çokluk Ekleri.....	58
1.2.2.1.2. İyelik Ekleri	59
1.2.2.1.3. Aitlik Eki.....	61
1.2.2.1.4. Durum Ekleri	62
1.2.2.1.4.1. Yalın Durum (Nominative).....	62
1.2.2.1.4.2. İlgi Durumu (Genitive)	62

1.2.2.1.4.3. Yükleme Durumu (Accusative)	63
1.2.2.1.4.4. Yönelme Durumu (Dative)	63
1.2.2.1.4.5. Bulunma Durumu (Locative)	63
1.2.2.1.4.6. Çıkma Durumu (Ablative)	64
1.2.2.1.4.7. Eşitlik Durumu (Equative)	64
1.2.2.1.4.8. Araç Durumu (Instrumental).....	64
1.2.2.1.4.9. Yön Durumu (Direktive).....	65
1.2.2.1.4.10. Sınırlama Durumu (Limitative).....	65
1.2.2.1.4.11. Birliktelik Durumu (Comitative).....	66
1.2.2.1.5. Soru.....	66
1.2.2.1.6. Yabancı Kökenli Ad Çekim Ekleri.....	66
1.2.2.2. Eylem Çekim Ekleri	67
1.2.2.2.1. Eylemsiler	67
1.2.2.2.1.1. İsim-Fiil (Infinitive)	67
1.2.2.2.1.2. Sıfat-Fiil (Participle)	68
1.2.2.2.1.3. Zarf-Fiil (Gerund)	72
1.2.2.2.2. Kişi Ekleri	76
1.2.2.2.2.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri.....	76
1.2.2.2.2.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri	79
1.2.2.2.3. Zaman Ekleri.....	80
1.2.2.2.3.1. Görülen Geçmiş Zaman	80
1.2.2.2.3.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman	81
1.2.2.2.3.3. Geniş Zaman	81
1.2.2.2.3.4. Şimdiki Zaman	81
1.2.2.2.3.5. Gelecek Zaman.....	82
1.2.2.2.4. Tasarlama Kipleri	82
1.2.2.2.4.1. İstek Kipi.....	82
1.2.2.2.4.2. Emir Kipi.....	83
1.2.2.2.4.3. Şart Kipi	85
1.2.2.2.4.4. Gerekliklik Kipi	85
1.2.2.2.5. Ana Yardımcı Eylem (Substantive Verb).....	86
1.2.2.2.5.1. Bildirme	86
1.2.2.2.5.1.1. Bildirmenin Geniş Zaman Çekimi.....	86
1.2.2.2.5.1.2. Bildirmenin Görülen Geçmiş Zaman Çekimi.....	87

1.2.2.2.5.1.3. Bildirmenin Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi.....	87
1.2.2.2.5.1.4. Bildirmenin Şart Çekimi	87
1.2.2.2.5.1.5. Bildirmede Soru	88
1.2.2.2.5.2. Birleşik Kipli Eylemler	88
1.2.2.2.5.2.1. Birleşik Kipli Eylemlerin Hikâyesi	88
1.2.2.2.5.2.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....	88
1.2.2.2.5.2.1.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi	89
1.2.2.2.5.2.1.3. Geniş Zamanın Hikâyesi.....	89
1.2.2.2.5.2.1.4. Gelecek Zamanın Hikâyesi	90
1.2.2.2.5.2.1.5. Gerekliliğin Hikâyesi.....	90
1.2.2.2.5.2.1.6. İsteğin Hikâyesi	90
1.2.2.2.5.2.1.7. Şartın Hikâyesi.....	90
1.2.2.2.5.2.2. Birleşik Kipli Eylemlerin Rivayeti.....	91
1.2.2.2.5.2.3. Birleşik Kipli Eylemlerin Şartı.....	91
1.2.2.2.5.2.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı	91
1.2.2.2.5.2.3.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı	91
1.2.2.2.5.2.3.3. Şimdiki Zamanın Şartı	92
1.2.2.2.5.2.3.4. Geniş Zamanın Şartı	92
1.2.2.2.5.2.3.5. Gelecek Zamanın Şartı.....	93
1.2.2.2.5.2.3.6. Gerekliliğin Şartı.....	93

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÇEVİRİ YAZILI METİN	94
2.2. ÇEVİRİ YAZILI METNİN BİÇİM BİLGİSEL İNCELEMESİ	227
2.2.1. Yapım Ekleri	227
2.2.1.1. Addan Ad Yapım Ekleri.....	227
2.2.1.1.1. Yabancı Kökenli Addan Ad Yapım Ekleri	237
2.2.1.2. Addan Eylem Yapım Ekleri	239
2.2.1.3. Eylemden Ad Yapım Ekleri	243
2.2.1.4. Eylemden Eylem Yapım Ekleri.....	251
2.2.1.4.1. Ettirgen Çatı Ekleri	253
2.2.1.4.2. Edilgen ve Dönüştürme Çatı Ekleri	255
2.2.1.4.3. İşteş Çatı Eki.....	255
2.2.2. Çekim Ekleri	256

2.2.2.1. Ad Çekim Ekleri.....	256
2.2.2.1.1. Çokluk Ekleri.....	256
2.2.2.1.2. İyelik Ekleri (Possesive Suffix).....	258
2.2.2.1.3. Aitlik Eki: {+kI}	261
2.2.2.1.4. Durum Ekleri	261
2.2.2.1.4.1. Yalın Durum (Nominative).....	262
2.2.2.1.4.2. İlgi Durumu (Genitive)	262
2.2.2.1.4.3. Yükleme Durumu (Accusative)	263
2.2.2.1.4.4. Yönelme Durumu (Dative)	264
2.2.2.1.4.5. Bulunma Durumu (Locative)	265
2.2.2.1.4.6. Çıkma Durumu (Ablative)	265
2.2.2.1.4.7. Eşitlik Durumu (Equative)	266
2.2.2.1.4.8. Araç Durumu (Instrumental).....	266
2.2.2.1.4.9. Yön Durumu (Direktive).....	267
2.2.2.1.4.10. Sınırlama Durumu (Limitative).....	267
2.2.2.1.4.11. Birliktelik Durumu (Comitative).....	268
2.2.2.1.5. Soru.....	268
2.2.2.1.6. Yabancı Kökenli Ad Çekim Ekleri.....	269
2.2.2.2. Eylem Çekim Ekleri	269
2.2.2.2.2. Eylemsiler	269
2.2.2.2.2.1. İsim-Fiil (İnfinitive)	269
2.2.2.2.2.2. Sıfat-Fiil (Participle)	271
2.2.2.2.2.3. Zarf-Fiil (Gerund)	275
2.2.2.2.3. Kişi Ekleri.....	281
2.2.2.2.3.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri.....	281
2.2.2.2.3.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri.....	284
2.2.2.2.4. Zaman Ekleri.....	286
2.2.2.2.4.1. Görülen Geçmiş Zaman	287
2.2.2.2.4.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman	287
2.2.2.2.4.3. Geniş Zaman	288
2.2.2.2.4.4. Şimdiki Zaman	289
2.2.2.2.4.5. Gelecek Zaman.....	289
2.2.2.2.5. Tasarlama Kipleri (Mood)	290
2.2.2.2.5.1. İstek Kipi (Optative)	290

2.2.2.2.5.2. Emir Kipi (İmperative).....	291
2.2.2.2.5.3. Şart Kipi (Desiderative)	294
2.2.2.2.5.4. Gereklilik Kipi (Necessitative)	294
2.2.2.2.6. Ana Yardımcı Eylem (Substantive Verb).....	295
2.2.2.2.6.1. Bildirme	295
2.2.2.2.6.1.1. Bildirmenin Geniş Zaman Çekimi.....	296
2.2.2.2.6.1.2. Bildirmenin Görülen Geçmiş Zaman Çekimi.....	297
2.2.2.2.6.1.3. Bildirmenin Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi.....	297
2.2.2.2.6.1.4. Bildirmenin Şart Çekimi	297
2.2.2.2.6.1.5. Bildirmede Soru	297
2.2.2.2.6.2. Birleşik Kipli Eylemler	298
2.2.2.2.6.2.1 Birleşik Kipli Eylemlerin Hikâyesi	298
2.2.2.2.6.2.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....	298
2.2.2.2.6.2.1.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi	298
2.2.2.2.6.2.1.3. Geniş Zamanın Hikâyesi.....	298
2.2.2.2.6.2.1.4. Gelecek Zamanın Hikâyesi	299
2.2.2.2.6.2.1.5. Gerekliliğin Hikâyesi.....	299
2.2.2.2.6.2.1.6. İsteğin Hikâyesi	300
2.2.2.2.6.2.1.7. Şartın Hikâyesi.....	300
2.2.2.2.6.2.2. Birleşik Kipli Eylemlerin Rivayeti.....	300
2.2.2.2.6.2.3. Birleşik Kipli Eylemlerin Şartı.....	300
2.2.2.2.6.2.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı	300
2.2.2.2.6.2.3.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı	300
2.2.2.2.6.2.3.3. Şimdiki Zamanın Şartı	301
2.2.2.2.6.2.3.4. Geniş Zamanın Şartı	301
2.2.2.2.6.2.3.5. Gelecek Zamanın Şartı.....	302
2.2.2.2.6.2.3.6. Gerekliliğin Şartı.....	302
SONUÇ.....	304
KAYNAKÇA.....	308
ÖZ GEÇMİŞ.....	318

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa No
Çizelge 1. Karamanlıca Kitapların Dönemlere Göre Sayıları	10
Çizelge 2. Ünlüler.....	26
Çizelge 3. Ünsüzler	34
Çizelge 4. Karamanlı Alfabesinin Dönemlere Göre Değişimi	34
Çizelge 5. İyelik Eklerinin Yazımı	60
Çizelge 6. Zamir Kökenli Kişi Eklerinin Yazımı	77
Çizelge 7. İyelik Kökenli Kişi Eklerinin Yazımı	79
Çizelge 8. Emir Eklerinin Yazımı	84
Çizelge 9. İyelik Ekleri	260
Çizelge 10. Zamir Kökenli Kişi Ekleri	283
Çizelge 11. İyelik Kökenli Kişi Ekleri	285
Çizelge 12. Emir Ekleri.....	293

GİRİŞ

1. KARAMANLILAR, KÖKENLERİ VE TARİHÇESİ

Karamanlı, Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde yaşayan, göçerle farklı bölgelere yerleşen, Türkçeden başka bir dil bilmeyen ibadetlerini dahi Türkçe yapan Hristiyan Ortodoks topluluğa halk arasında verilmiş bir adlandırmadır (Soysü, 1992: 176). Karamanlılara, Osmanlı arşiv belgelerinde Zımmîyân-i Karaman veya yalnız Karamâniyân denilmekle beraber bu topluluğun kendilerini Anadolu Hristiyanları, Anadolu Ortodoks Hristiyanları, Yunanî lisanını bilmeyen Anadolu'daki Hristiyanlar, Anadolu'lular vb. adlarla ifade ettikleri bilinmektedir (Berkol, 1986: 137). Güngör (2002), "Anadolu'nun hemen her tarafında yaşayan Rumlara 'Rum' denilirken, Karaman bölgesinde yaşayanlara diğer Rumlardan ayrı olarak 'Karamanlı' adının verilmesi, onların diğer Rumlardan ayrı bir özelliğe sahip olmalarından kaynaklanmalıdır" diyerek Anadolu'da Karamanlılar ile Rumlardan arasındaki ayrımı dikkati çekmiştir. Karamanlı adı ilk kez Alman seyyah Hans Dernschwam'ın 1553-1555 yılları arasında, İstanbul ve Anadolu'ya yapmış olduğu gezileri anlattığı seyahatnâmesinde "Caramani", "Caramanier" ve "Caramanos" olarak geçmektedir (Eckmann, 1950: 165; Yüce 2010: 157). Ayrıca, Evliya Çelebi Antalya'dan bahsederken "...dördü Urum keferesi mahallesidir. Ama keferesi asla Urumca bilmezler. Batıl Türk lisanı üzre kelimat ederler" (İbar, 2010: 108), diyerek Türkçeden başka dil bilmeyen Hristiyanların olduğunu bildirmektedir. Bunların Karamanlılardan başka bir topluluk olamayacağı şüphe götürmez bir gerçektir. Soysü'nün (1992), belirttiğine göre bu topluluk, 1924 nüfus mübadelesine kadar Anadolu içerisinde Nevşehir, Aksaray, Kayseri, Peristrema (Ihlara/Güzelyurt), Ürgüp, Göreme, Derinkuyu, Niğde, Konya, Akşehir, Ereğli, Ermenek, Mersin, Antalya, Fethiye vb. köy ve kasabalarında yaşamışlardır. Eckmann (1965), bu coğrafyayı kabaca, Anadolu'nun takriben Trabzon/Fırat/Toros/Silifke hattından batıya düşen kısmı olarak ifade etmektedir. Bunun dışında bu topluluğa Balkanlar, Kırım, Azak, Suriye, Beserabya olarak adlandırılan, bugün Ukrayna ve Moldavya sınırları içerisinde kalan bölgede, Teselya, Makedonya, Odessa, Trablusgarp'ta rastlanmaktadır (Anzerlioğlu, 2003: 139; Dryga 2007: 504). Ayrıca İbar (2010), 19. yüzyılda Karamanlıca kitapların birçoğunun sonunda o kitabın parasını ödeyerek talep eden müşterilerin listesinin verildiğini bildirerek bu listelerin o devirde Karamanlıların nerelerde yaşadıklarına iyi birer kaynak oluşturduklarını ifade etmiştir. Bu listelere göre ise adı geçen yerler şunlardır: İstanbul, Ankara, Kayseri, Niğde, Nevşehir, Ürgüp, Amasya, Kırşehir,

Konya, Karaman, Talas, Akşehir, Samsun, Adana, İzmir, Havza, Tosya, Çankırı, Kastamonu, Manisa, Bolu, Bursa, Kütahya, Ankara, Ereğli, Gölcük, Eskişehir, Afyonkarahisar, Aydın, Mersin, Balıkesir, Zonguldak, Bartın, Antalya, Denizli, Bilecik, Uşak, Burdur, Isparta... (İbar, 2010: 114).

Hristiyan Türklere ne zamandan beri “Karamanlı” adının verildiği kesin olarak bilinmemekle birlikte 13. yüzyılın ilk yarısındaki bir Selçuklu eserinde bu tabir geçmektedir (Arısoy, 2002; 31). Bugün “Karamanlı” adının nereden kaynaklandığı kesinleşmiş değildir ancak bir boy veya yer adından gelme olasılığı yüksektir. Boy adı olarak Karaman, Yazıcızade Ali’ye göre Afşarların bir kolu; Abdülkadir İnan’a göreyse Salur boyunun bir koludur (Anzerlioğlu, 2003: 141). Eckmann (1965), bu konuda, Hristiyanlığı kabul etmiş Türklerin soyundan gelen Karamanlılar, 16. yüzyılda Karaman beyliğinin himayesine girdiği için Karamanlı adını almış, daha sonra da Anadolu’da yaşayan bütün Hristiyan Türkler ve Karamanoğulları Beyliği’nin dışında yaşayanlar için de Karamanlı adının kullanıldığını belirtmiştir. Anzerlioğlu (2003), Karamanlı adının bir yer adından gelebileceğini, Büyük İskender zamanında Kirmanşahların memleketine Karamanya adının verilmesini örnek göstererek bu adın Eckmann’ın belirttiğinin aksine sadece Karamanoğulları Beyliği’nden kaynaklanmamış olabileceğini dile getirmiştir.

Karamanlıların kökeni hakkında Türkiye ve Yunanistan’da farklı görüşler ortaya atılmıştır. Bazı çevrelerce Türkçe konuşmak zorunda bırakıldıkları için Türkleşmiş Rumlar, karşı bir görüşle de Türkçe konuşmayı unutmamış fakat Hristiyanlığı benimsemiş Türkler oldukları ileri sürülmüştür. Bu iki görüş de genellikle ideolojiyi çıkış noktası olarak birtakım araştırmacılar tarafından savunulmuştur. Balta’nın (2014), “Türkçe konuşan Ortodoks toplulukların etnik kimliğini konu edinen araştırmalar, seyyahların yazdıklarına, misyonerlerin ya da elçiliklerin raporlarına, Yunan/Rum ya da Megali İdea yanlısı politikacıların görüşlerine dayanmışlardır” sözleri, bu konunun tartışmasız olduğunu kanıtlar niteliktedir. Karamanlıların Türkleşmiş Rumlar olduğunu savunan araştırmacılar, Sophokles Hüdaverdioğlu/Theodotos, Spiros Vryonnis, Charles Texier, Avram Galanti, Sévérien Salaville, Eugene Dalleggio, Evangelia Balta; Karamanlıların, Bizans döneminde çiftçi olarak sınırlara yerleştirilen Türklerden veya aynı dönemde paralı asker olan Türklerden olduklarını savunan araştırmacılar ise Janos Eckmann, Gotthard Jaschke, Robert Anhegger, Cami Baykurt, Harun Güngör, Mehmet Eröz, Mustafa Ekincikli, Yonca Anzerlioğlu, Ferruh Ağca sayılabilir.

Karamanlıların Anadolu'ya ilk gelen Türk boylarının soyundan olduklarını ileri süren teze göre Karamanlılar, o dönemlerde çok güçlü olan Bizans ve Anadolu kiliselerinin etkisi ile Hristiyan olmuşlar fakat ana dilleri Türkçeyi unutmamışlardır. Temelde bu düşünceden hareket edilmekle birlikte bazı araştırmacılar olaya farklı boyutlardan bakarak bu kökeni şöyle dallandırmışlardır: Bu görüşlerden biri Karamanlıların atalarının, Selçukluların Anadolu'yu ele geçirmesinden önce, Karadeniz'in kuzeyinden göç ederek Bizans İmparatorluğu'nun doğu sınırlarına yerleştirilen ve Hristiyanlaştırılan Kıpçak, Kuman, Peçenek ve Uz Türklerinin kalıntısı olduğudur (Ağca, 2006: 8). Uygurların, Göktürk İmparatorluğu'nu dağıtması sonucu Orta Asya'dan çıkan Türkler, iki ana kola ayrılarak batıya doğru hareket etmişlerdir. Hazar Denizi'nin kuzeyinden geçerek Karadeniz'in kuzeyindeki bozkırları işgal eden Peçenek, Uz ve Kıpçaklar, Bizans İmparatorluğu ile doğrudan etkileşime girmiş ve Bizans ülkesine akıncı, paralı asker ve mülteci olarak katılmışlardır (Güngör, 2002: 471). Bu kütlenin Hristiyan misyonerlerin faaliyetleri sonucunda daha o devirde hiç değilse bir bölümü Hristiyanlık dinini benimsemiş olmalıdır. Ayrıca Bizans İmparatorluğu, hem Türk boylarını birbirine kırdırmak, hem boy liderlerine Hristiyanlığı farklı yollarla kabul ettirmek hem de iskan politikası gibi yöntemlerle bu işi hızlandırmıştır. Adı geçen Türk boylarına mensup bazıları ise iyi at binme, çeviklik, iyi savaşabilme vb. özelliklerinden dolayı Bizans ordusuna Türkopol yani Türk paralı askeri olarak alınmıştır. Bizans devrinde Hristiyanlaşmış olanlar yüksek olasılıkla asimile olup farklı yerlere dağılmışlardır. Türkopol olarak alınan askerler ise Bizans ülkesinin doğusunda İslam ordularına karşı sınır bölgeleri olan Toros eteklerine, Karaman ve Kayseri yörelerine yerleştirilmişlerdir. Güngör (2002), bu sınır bölgelerine yerleştirilenlerin daha sonra oralarda kalarak Selçuklu ve Osmanlı içerisinde dinî hoşgörüden dolayı inançlarını muhafaza ettiklerini belirtmektedir. Aynı tez içinde Selçuklularla gelen ve Şamanizmi koruyan boyların, Anadolu'daki yerli unsurlarla ilişkisi sonucunda yavaş yavaş Hristiyanlığı kabul etmesiyle Karamanlıların oluştuğu görüşü de yer almaktadır (Soysü, 1992: 178). Bu anlayıştaki bir başka görüş de Karamanlıların kökenini yalnız batıdan gelen Türklere değil doğudan gelen Türkmen boylarına da dayandırmaktadır. Bu görüşe göre Karamanlılar, Anadolu'ya ilk gelen Türk boylarının Hristiyanlarla sıkı ilişkileri ve zamanın Ermenistan devleti sınırları içerisinde bulunan topraklara yerleşmeleri sonucunda Hristiyanlığı kabul etmişler ve uzun süren bu ilişkiler esnasında Ermenilerle daha sonra ise Rumlarla Türkler arasında kültür alışverişleri meydana getirmişlerdir, Bu kültür alışverişleri

Ermenilerle Rumların dil ve ad bakımından Türkleşmesine, bazen İslamlaşmasına neden olurken, Türklerin de Rumlaşmasına ve Hristiyanlaşmasına neden olmuştur (Soysü, 1992: 179). Zeki Velidi Togan bu hususta bu Türklerin Rumlaşıp Ermenileşmediğini savunurken, Mehmet Eröz ise hem Rumlaştıklarını hem de Ermenileştiklerini savunmaktadır (Köremezli, 2009: 4-5). Cami Baykurt ise Yunanca konuşan Hristiyanların, asırlarca Türkçe öğrenmemelerine karşılık Karamanlıların Türkçeyi kilise ve dışında kullanmalarına, İncil'in Türkçeye çevrilip Türk papaz sınıfının oluşturulmasına ve Yunan harflerinin Türkçe metinler için kısmen değiştirilmesine dayanarak Karamanlıların Türk olduklarını ifade etmiştir (Arısoy, 2002; 32).

Yunan tezinde ise “Kapodokkes Ellines” adı verilen bu halkın, Rum Ortodoks kökenli olduğu ancak bölgedeki ağır Osmanlı baskısı, Türk dilinin zorunlu kullandırılması ve Rumca eğitimin yıllarca verilememiş olması gibi nedenler ile ana dillerini unuttuğu ve yalnızca dinlerini koruduğu ileri sürülmektedir (Soysü, 1992: 179). Charles Texier, Sévérien Salaville ve Eugene Dalleggio bu konuda Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin Anadolu'yu zapt etmelerinden sonra buralardaki Rum okullarını kapatıp Rumca'yı unutturduklarını iddia etmişlerdir. (Köremezli, 2009: 8). Aynı yönde bir tanıklıkla Soysü (1992), burada Tunuslu Hacı Ahmet adlı 16. yüzyıl coğrafyacısından alıntılanan “Türk halkından dil ve kaide öğrendiler” ifadesini konuya uygun bir tanıklık olarak sunmaktadır. Karamanlı Türklerinden olan ve Yunanistan'a göç ederek Theodotos adını alan S. A. Hüdaverdioğlu, Karamanlıların aslen Grek olduğunu iddia etmiştir. Bu duruma itiraz eden Sykutris ise III. Bizans Tetkikleri Kongresi'nde Rumca'nın basit bir konuşma dili olmadığı için kolay unutulamayacağını ve Karamanlıların dillerini kaybettirecek baskı ortamı oluşmuş ise bu baskı ortamından niçin Ermeni ve diğer Rumların etkilenmediğini dile getirerek Theodotos'un bu görüşüne itiraz etmiştir (Arısoy, 2002: 31). Bu konuda son yıllarda önemli çalışmalar sunan Evangelia Balta'da Karamanlıca kitapların ön sözlerinden hareketle Karamanlıların Rum olduklarını ispat etmeye çalışmaktadır. Balta, Karamanlıca konuşanların, Kapadokya'nın Bizans'ın doğu bölgesindeki son sınırı olması ve bölgeye Türk kavimlerin egemenliğinin yerleşmiş olması nedeniyle Yunanlı bölge sakinlerinin dillerini ilk unutan topluluk olduğunu savunmaktadır (Balta, 1998: 4). Aristotelis Kourtidis ise Rumların Türkçeyi öğrenmelerini, Anadolu'nun fetih tarihine kadar götürmekte ve bunun nedenini Türkçenin kolay telaffuz edilir bir dil olduğu ile açıklamaktadır (Demirci, 2014: 156).

Yukarıda iki farklı görüş ve araştırmacıların bu görüşleri ispat için sundukları dayanaklar verilmiştir. Türklerin Anadolu'ya ilk Malazgirt ile gelmedikleri ve uygun koşullar varsa kolay din değiştirdikleri bugün bilinen bir gerçektir. Ayrıca Anadolu ve Oğuz boyları bir kenara bırakıldığında Avar, Bulgar, Peçenek, Kıpçak boylarının daha önceleri Avrupaya kadar ilerledikleri çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Dolayısı ile Türklerin Hristiyanlıkla olan ilişkileri çok eskiye dayanmaktadır. Türklerin çeşitli devletler tarafından paralı asker olarak kullanıldıkları tartışmasıdır. Roma ve Bizans devrinde paralı asker olarak kullanılan bu Türklerin hepsi, Abbasi devletinde de olduğu üzere yok olmamışlardır. Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin sağladığı inanç hoşgörüsü ister Rum ve Ermeni olsun ister Hristiyanlaşmış Türk olsun hiçbirinde inancını değiştirme dürtüsü uyandırmamıştır. Bu da her inançtan kesimin bir cemaat oluşturmaya neden olmuştur. Cemaat konusunda Bruce Clark'ın şu sözleri dikkat çekicidir: "Osmanlı Hristiyan köylüsü, hayatının bazı alanlarında Rum Ortodoks Patrikhanesinin yetkisine göre hareket etmek zorundaydı. Sadece dinsel yaşamı değil, doğum, evlenme, ölüm törenleri Rum Ortodoks Patriğinin yetki alanı içindeydi. Ama o aynı zamanda padişahın tebaasıydı ve Padişahın Anadolu tebaasının büyük bölümüyle aynı dili konuşuyordu. Yani bir başka deyişle Türk'tü. Onun gerçekte Türk mü yoksa Yunanlı mı olduğunu sormak neredeyse cevabı olmayan bir soruyu sormak demektir. Çünkü bu sözcükler bugünkü anlamlarıyla 19. yüzyılda mevcut değildi." (İbar, 2010: 106-107). Buradan hareketle bazı Rumların Türkleşip Müslümanlaştığı gibi bazı Türklerin de Rum/Ermenileşip Hristiyanlaştığı hususu gözlerden kaçmamalıdır. Bu noktadan bakıldığında araştırmacıların kendi açılarından haklı gerekçeler bulmalarının nedeni anlaşılabilir. Bunlar bir yana Karamanlı Türkçesi ile yazılmış eserlerde Türkçeden başka bir dilin kullanılmadığı görülür. Bu noktada, dil ediniminin bir alfabe ile yazı yazma ediniminden daha uzun bir süre alacağı atlanmamalıdır. Dolayısı ile Karamanlıların Grek harfleri ile yazıyor olmaları, onların Rum olduklarını hiçbir biçimde doğrulamaz. Fakat bazı Rumların, Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde Rumcaı unutup Türkçeyi öğrenmeleri olanak dâhilindedir. Burada Karamanlı Türkçesinin eski Türk lehçeleri ile olan bağlantıları sanırım konuyu aydınlatacak en önemli husustur. Bugün İç Anadolu'yu kapsayan söz konusu coğrafyada, Türkçeyi öğrenen bir Rum'un Oğuz ağzına dayalı bir dil konuşması gerekecektir. Fakat Karamanlı Türkçesinde, Oğuz ağzının yanında baskın Kıpçak özellikleri karşımıza çıkmaktadır. Dolayısı ile Karamanlıların Bizans'ın uç bölgesi olan coğrafyada Türkçeyi öğrenen Rumlar olduğu tezini kabul edersek bu nokta askıda

kalmaktadır. Tüm bunları dikkate aldığımızda, sorunun Karamanlı adında düğümlendiği, bu adın sanılanın aksine tek bir boy veya dili ifade edemeyeceği söylenmelidir. Bizce Karamanlı adı, Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin demografisi ile de uyuşan, azınlık olarak Türkleşmiş Rumları barındıran fakat asıl kütlelerini Oğuz ve Kıpçak boylarına mensup Türklerin oluşturduğu bir ağza dayalı yazı dilinin ifadesidir.

1924 yılına kadar Anadolu'da yaşayan ve pekçok edebiyat eseri bırakmış olan Karamanlıların hepsi 30 Ocak 1923 tarihli mübadele sözleşmesi gereği Yunanistan'a göç etmişlerdir. Mübadelenin ardından Karamanlılar, Yunanistan'ın Halkida, İstia, Prokopi, Atina, Pirea, Kavala, Giannitsa, Selanik, Almiros, Farsala, Larissa, Karditsa, Trikala, Pella, Komotini, Aleksandroupoli, İoannina, Drama gibi şehirlerine ve bunlara bağlı yerleşim yerlerine yerleştirilmişlerdir (Öger, 2016: 385). Özdemir (2015), Yunanistan'a gittiklerinde nüfuslarının yaklaşık bir milyon olduğunu, Yunanistan'da Yunanca eğitim görmeye başlayarak giderek Türkçeyi unuttuklarını ve günümüzde genç kuşak Karamanlıların Türkçe bilmezken, yaşlı ve orta kuşağın hâlâ biraz Türkçe konuşabildiğini ifade etmektedir.

2. KARAMANLILARIN DİLİ VE EDEBİYATI

Karamanlıların kökeni ve tarihi konusunda kesin olmayan pekçok nokta varken Karamanlılar konusunda hiç tartışmasız, en kesin olan mevzu bu topluluğun dillerinin Türkçe olduğudur. Karamanlıların konuştukları dil, "Karamanlı Türkçesi", "Karamanlidika" veya "Karamanlıca" olarak adlandırılmaktadır. Bu topluluk kendi dillerini ise Türkçe, Açık Türkçe, Sade Türkçe diye tanımlamaktadır (Yüce, 2010: 157). Korat (2003), Anadolu Karamanlı ağzının İç Anadolu ağzına yakın olduğunu, konuşma dilinin fonetik özellikleri erken dönemde Orta Anadolu ağzıyla, geç dönemde ise Osmanlı Türkçesi ile benzeşmekte olduğunu dile getirir. Ayrıca Jakop, bu dilin Osmanlı klasik diline çok yakın bir dil olduğunu, Eckmann, Jacop'un incelemesinin kısmen doğru olduğunu (Eckmann, 1965: 168), Özkan (2013), İç Anadolu Türkçesi ağzı olduğunu, Ağca ise bu dilin özellikle Orta ve Güney Anadolu ağızlarıyla benzerlik gösterdiğini fakat Kıbrıs ve Balkan ağızları ile de örtüştüğünü dile getirmiştir. (Ağca, 2010: 76-86). Zamanla Karamanlılar, Osmanlı Devleti'nin farklı bölgelerine göç edince konuştukları ağız da yerleştikleri bölgeye göre değişikliğe uğramıştır. Berkol (1986), Karamanlıca eserlerde sözcüklerin ve söz diziminin büyük ölçüde Türkçenin özelliklerini koruduğunu belirtmektedir.

Karamanlıca olarak yazılan ve kesintisiz olarak 20. yüzyıl başlarına kadar süren edebiyata Karamanlı edebiyatı adı verilmektedir. 1454 yılında yazılıp 1584 yılında Basel’de basılan *Gennadios İtikatnamesi* bir yana bırakıldığında, 1718 yılında yayınlanmaya başlayan Yunan harfleriyle yazılmış Türkçe eserler, başka bir deyişle Karamanlıca eserler zengin bir edebiyat oluşturmaktadır. Berkol (1986), bu eserlerin yazma ve basma olarak iki grupta toplanabileceğini ve basma olanların çoğunlukta olduğunu belirtmiştir. Yine bu eserlerin birçoğu çeviri olmakla birlikte birazı ise telifdir. Evangelia Balta, o günkü sayılarına göre Karamanlıca eser sayısını 752 olarak tespit etmiştir (Balta, 1998: 3-19). Bu eserlerin çoğu Atınada’ki Milli Kütüphane’de (National Bibliothec) ve Yunan Bilim Akademisi Kütüphanesi’nde (Bibliothek der Griechischen Akademie der Wissenchaften) bulunmaktadır (Ağca, 2006: 10). Karamanlıca eserlerin çoğu Hristiyanlıkla ilgili dinî ve ahlakî öğretileri anlatan ve Yunancadan tercüme eserlerdir. Eckmann (1965), Karamanlı edebiyatının çoğunlukla tercüme olup kendi başına bir edebiyat olmadığını, işlenen konuların ise dinî olup bu metinlerde dünyevî sanata yer verilmediğini belirtmektedir. Karamanlı edebiyatının ilk zamanlarında misyonerlerin bu konuda oldukça fazla çalışma yaptığını, Hristiyanlık dinine ait ilahiler, ibadet kitapları, ilmihâller, mukaddes kitap tercümeleri gibi eserleri yayımlayarak Hristiyanlık dinini Orta Anadolu’daki Türklere aşlamak için Karamanlıca eserler verdiğini söylemek mümkündür (Köremezli, 2009: 13).

Karamanlıca eserler günümüzde pekçok araştırmacı tarafından çeşitli içeriklere göre listelenmektedir. Bu listeler geçmişten günümüze Karamanlıca mevcut külliyyatı kapsamlı olarak gözler önüne sermektedir. Bu listelerden ilki, Sophokles Hüdaverdioğlu/Theodotos tarafından 1930 yılında Atina’da yayımlanmıştır (Yüce, 2010: 159). Yayımlanan bu ilk listede, 54 eserin kataloglandığı görülmektedir. Daha sonra Sévérien Salaville ve Eugène Dalleggio, *Karamanlidika* adında 3 seri katalog yayımlamıştır. Bu listelerde, çoğu dinî içerikli olmakla birlikte 333 eser yer almaktadır. Yüce (2010), bu katalogların ilk cildinin Atina’da 1958 yılında, ikinci cildinin Atina’da 1966 yılında, üçüncü cildinin ise yine Atina’da 1974 yılında yayımlandığını bildirmektedir. Ayrıca Sévérien Salaville ve Eugène Dalleggio 1243 yılında kurulan Karamanoğulları Beyliği’ne dayanarak bu beyliğin sınırları içerisinde yaşayan ve çoğunluğu Hristiyan olan Türklerin “Karamanlı”olarak adlandırıldıklarını belirtmişlerdir (Arısoy, 2002; 31). Ardından Otto Blau, Yunan harfli Karamanlı Türkçesi vecizeler, kutsal günler, oruç kuralları, büyü duaları, Hristiyan azizlerinin ve Hristiyanlık uğrunda ölenlerin hayatını nakleden kitaplar, öğretici hikâyeler içeren

pekçok metin yayımlamıştır (Yüce, 2010: 159). Son yıllarda Evangelia Balta *Karamanlidika* adında 2 seri ve *Karamanlidika, Additions* adında bir cilt olarak toplamda 3 seri ile Karamanlıca eserleri listelemiştir. Balta'nın bu listelerinde 750'ye yakın Karamanlıca eserin künyesi verilmektedir. Buna ek olarak Gazanfer İbar, *Anadolu Hemşehrilerimiz Karamanlılar ve Yunan Harfli Türkçe* adlı çalışmasında pekçok Karamanlıca eseri göstermektedir.

Bugün Karamanlı edebiyatı hakkında yapılan her çalışmada, Karamanlıca eserlerden bahsedilirken ilk dile getirilen metin, 1584 tarihinde Rum patriği Gennadius Scholarios'un Fatih Sultan Mehmet'e sunduğu *İtikatname*'dir. Dinçer (2009), bu *İtikatname* metninin Türkçenin üç ayrı alfabesi ile yazılmış nüshalarının bulunduğunu dile getirmiştir. Ayrıca *İtikatname* metni yazım ve dil hususiyetleri bakımından incelendiğinde yazıldığı devrin klasik Osmanlı yazı dili ile yazıya geçirildiği görülebilir. Dolayısı ile bu metin Karamanlıca bir eser olmayıp sadece Grek harfleri ile yazıya geçirilmiş Osmanlı Türkçesi metni olarak ele alınmalıdır. Karamanlı ağzına dayalı eserler, 18. yüzyılda yazılmaya başlanmış, 19. yüzyılda artarak devam etmiş, 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında ise, en yoğun dönemini yaşamış, nüfus mübadelesi ile de sona ermiştir. Başlangıçtaki eserler daha çok dinî metinler olmakla birlikte, 19. yüzyılın ortalarından itibaren din dışı konuların işlendiği eserler görülmektedir. 19. yüzyılın ilk yarısında dinî içerikli metinlerin özetle, tefsirler, Ortodoks Hristiyanlara din bilgileri veren akait, ilmihal, ibadet, vaaz kitapları, ölüm, kıyamet günü, cennet, cehennem konuları üzerine düşünceler içeren kitaplar, incil çevirileri vb. türden oldukları söylenebilir. J. Eckmann (1965), Karamanlı edebiyatını 1718 yılında yazılan, bazı bölümleri Rumca olan 170 sayfalık *Gulzar-ı İmani Mesihî* adlı kitab ile başlatmaktadır. Bunun yanında Karamanlıca yazılan 18. yüzyıldaki din dışı ilk metin 71 atasözünden meydana gelen *Zahiti Fakir Methodios Rahip Halkın Ağzında Solilenilen İspk Turkigiul İmpare Kelamleri ...Zapt Eyleti* adlı eserdir. Bu eser, Karamanlı-Türk halk kültürü ve folkloru bakımından büyük önem arz etmektedir. 18. yüzyılın ilk yarısında 2 metin, ikinci yarısında ise 14 metin yayımlandığı görülmektedir. Karamanlı edebiyatında 19. yüzyılda yazılan ilk din dışı eser ise incelememize konu olan, *Aleksandros Makedonialı Büyük İskender* Risalesi'dir (Balta, 1998: 16). 19. yüzyılda alışlagelen dinî içerikli düzyazı metinlerin yanı sıra,

¹ Dinçer Fehmi. (2016). "1584 Yılında Karamanlıca Alfabe ile Yazılmış Bir *İtikatname*". *1 Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, Cilt 3, s. 173-194.

devrenin ilk yarısında nazım tarzında yine dinî içerikli çeviriler de görünmeye başlamıştır (Yüce, 2010: 160). Dinî nitelik taşımayan kitaplar içerisinde kültür kitapları, hukuk kitapları, lügatler, Köroğlu hikâyeleri, Nasreddin Hoca hikâyeleri, Tuhaf ve Gülücek menkıbeleri, atasözleri, Şah İsmail ve Âsık Garip hikâyeleri gibi metinler yer almaktadır.

Karamanlıca hikaye, roman, masal türlerinde eserlerden başka, ders kitapları, tüzükler, çek, senet, fatura, reklamlar, kullanma kılavuzları, para ve pullar, müzik kitapları, piyango biletleri gibi Karamanlıca yazılmış metinler bu dil ile meydana getirilen edebî türlerin çeşitliliğini göstermektedir (İbar, 2010: 6-82). Bu eserlerden başka, Karamanlı edebiyatını oluşturan eserler içinde gazetelere ve dergilere de rastlanmaktadır. Bu gazete ve dergilerden en ünlüleri Evangelinos Misailidis'in çıkardığı *Gazeta-yı Anatoli* daha sonraları *Yeni Anadolu* ve *Asia* gazeteleridir. *Gazeta-yı Anatoli* Grek harfli ilk Türkçe gazetedir ve 1914 yılına kadar yayımda kalmıştır (Soysü, 1992: 184). Bundan başka *Anatoli ve Afitap*, *Aktis*, *Areti*, *Kukirikos*, *Mekteb-ül Fünun-i Meşriki*, *Mikra Asia*, *Pelsaret-il Maşrik*, *Fitne*, *Zemur*, *Şark*, *Terakki* gazeteleri de önemli gazeteler arasındadır (Balta, 2010: 123-129; Yüce 2010: 161). Bunların dışında, çocuklar için de birtakım Karamanlıca süreli yayınlar çıkartılmıştır. Bunlardan en önemlisi Kitab'ı Mukaddes Şirketi tarafından çıkartılan *Angeliaforoz* dergisidir. İbar (2010), bu derginin, Osmanlı Devleti sınırlarında yaşayan en az dört Hristiyan cemaatin herbirinin kendi dillerinde yayımlandığını belirtmektedir. Ayrıca *Çocuklara Arkadaş*, *Cesika'nın İlk Duası*, *Çocukların Talimi İçün Can Üzerini Mükaleme*, *İki Kuzucuk*, *Küçük Eleni* ve *Küçük Yosif* gibi dergiler de çocuklar için çıkartılan süreli yayınlar arasında sayılabilir (İbar, 2010: 18). Mübadele ile Yunanistan'a gönderilen Karamanlılar tarafından çıkarılan aynı zamanda Karamanlı edebiyatının son ürünleri arasında sayılan eserlerden biri dergidir. *Prosphygikaa Phona*, *Mohacir Sedasi* (Mültecinin Sesi) dergisi Yunanca ve Karamanlıca olarak 1924-1926 yılları arasında yayımlanmıştır.

Karamanlıca yazılmış basılı eserlerin dışında, Karamanlı nüfusunun yoğun olarak yaşadığı yerlerde, Karamanlılar tarafından Grek alfabesiyle mezar taşlarına, hamam, çeşmelere, evlerin ve kiliselerin duvarlarına yazılmış kitabeler yer almaktadır. Demir (2010), bu eserlerde büyük boyutta Türk dili, tarihi ve kültürü ile ilgili bilgilerin saklı olduğunu söyleyerek kitabelerin önemine vurgu yapmıştır. Bu eserleri toplu olarak yayımlayan çalışmalar olmamakla birlikte, Semavi Eyice (Eyice, 1975-1980), Gürsel Korat (Korat, 2003: 56-70), Osman Fikri Sertkaya (Sertkaya 2004: 1-21),

Necati Demir (Demir, 2010: 3-23), Doğan Demirci (Demirci, 2014: 155-176), Cemal Ekin (Ekin, 2017: 221-241) gibi araştırmacıların bu konuda bazı makaleleri yer almaktadır. Kısa olan bu kitabeler, genellikle Grek alfabesiyle, bazen de Grek ve Arap alfabeleriyle birlikte yazılmıştır. Bazı kitabelerin Grek alfabesinin yanı sıra Arap alfabesiyle de yazılmış olması, hem Karamanlıların Arap alfabesini bildiklerini hem de kitabelerin Anadolu'daki Müslüman Türklere de hitap ettiğini göstermektedir. Karamanlıca kitabelerin en dikkat çekici özelliklerinden biri, alfabedeki harflerin kitabeden kitabeğe farklılık göstermesidir. Diğer bir ifadeyle kitabeler arasında harflerin gösterimi konusunda birlik yoktur. Yine kitabelerin, Osmanlı Türkçesi tesirinde kalmış olan Karamanlıca metinlerden farklı olarak, Karamanlı ağzını en iyi yansıtan metinler olduğu söylenebilir (Ağca, 2006: 12). Lozan Antlaşmasının imzalanması, Karamanlı edebiyatının sonunu hazırlamıştır. Karamanlıca en son örnekler Selanik ve Drama'da basılmıştır (Balta 2014: 105). Karamanlı edebiyatı, 1935 yılında Baf'ta (Kıbrıs) yayımlanan *Dua Kitabı* ile sona ermiştir (Eckmann, 1991: 36; Balta, 1998: 5). Karamanlıca kitaplar sadece Karamanlılar tarafından değil, kendileri gibi Hristiyan olan Gagauzlar tarafından da okunmuştur.

Yukarıda, Karamanlı ağzına dayalı edebiyat, genel çizgileri ile ele alınmış ve bu edebiyat hakkında araştırmacıların görüşlerine yer verilmiştir. Bu zamana kadar yapılan çalışmalarda, Karamanlıca edebiyatın niçin/nasıl meydana geldiğine veya getirildiğine, bu edebiyatın hangi gerekçeler sonucu ortaya çıktığına veya çıkartıldığına değinilmediği görülmüştür. Ayrıca bu halkın niçin dönemin yazı dili olan Osmanlıca'yı kullanmadığı veya niçin Grek alfabesi kullandıkları sorularının da araştırmacılar tarafından yöneltilmediği görülmüştür. Pekçok araştırmacı, Karamanlıca edebiyatın ilk ürünlerinin dinî içerikli olduğunu ve bu metinlerde Hristiyanlık öğretilerinin halka yayılmasının amaçlandığını dile getirmiştir. Yine bazı çalışmalarda bu ürünleri ortaya koyanlardan bahsedilmiş fakat bu bahsetme, yazarın adı ve ortaya koyduğu kitapların niceliği ile sınırlı kalmıştır. Karamanlı edebiyatı metinlerinin dönemlere göre sayılarının yer aldığı aşağıdaki çizelgede üç önemli dönüm noktası göze çarpmaktadır. Evangelia Balta'dan (1998), alıntılanan çizelge şöyledir:

Çizelge 1.

Yıllar	Toplam Kitap Sayısı	Dinî	Din Dışı
1711-1720	1	1	-
1721-1730	-	-	-
1731-1740	-	-	-
1741-1750	2	2	-
1751-1760	6	6	-
1761-1770	4	4	-
1771-1780	3	3	-
1781-1790	7	7	-
1791-1800	9	8	1
1801-1810	20	18	2
1811-1820	18	13	5
1821-1830	9	8	1
1831-1840	43	35	8
1841-1850	21	9	12
1851-1860	42	16	26
1861-1870	44	26	18
1871-1880	61	30	31
1881-1890	83	36	47
1891-1900	91	60	31
1901-1910	62	28	34
1911-1920	57	13	44
1921-1935	19	9	10
Tarihsiz	15	5	10
Toplam	628	340	288

Bu çizelgeden hareketle ilk dönüm noktasının 1789 Fransız İhtilali, ikinci dönüm noktasının Yunan isyanı yılları, üçüncü dönüm noktasının ise mübadele yılları olduğu görülmektedir. Fransız İhtilaline kadar din dışı Karamanlıca metin görülmezken, ilk din dışı metinlerin bu tarihten itibaren görülmeye başladığı söylenebilir. Bu tarihten önceki 23 metin dinî içeriklidir ve çoğu tekrar tekrar basılmış aynı metinlerdir. Balta (1998), bu metinlerin din dersi veren veya dinî törenleri anlatan yada Yunanca yayımlanan metinlerden parçalar barındıran eserler olduğunu dile getirmektedir. Dolayısıyla ile Fransız ihtilalinden önce kilisenin elinde olan ve sadece misyonerlik adına yapılan yayınlar bu tarihten sonra Megali İdea fikrine doğru evrilmiş olmalıdır. Fransız İhtilali'nin ardından yayımlanan din dışı metinler içerisinde bir sözlük ve çocuklar için yazılan bir kitabın olması bu durumu doğrular niteliktedir. İkinci önemli dönüm noktası ise Fransız İhtilalinin getirdiği ulus-devlet anlayışının ürünü olan Yunan isyanı yıllarına takabül etmektedir. 1821- 1830 yılları arasında ortaya konan eserlerin sayısı bir hayli azalmıştır. Buradan hareketle isyan yıllarında

Megali İdea anlayışından kaynaklanan Karamanlı halkı üzerinde yürütülen faaliyetlerin kesintiye uğradığı söylenebilir. 1930'dan hemen sonra bu sayının toplamda 43'e çıkması ve mübadeleye kadar artarak devam etmesi bunu doğrular niteliktedir. Bu dönem içerisinde, modern Yunanlılık düşüncesini Karamanlılar içerisinde yaymayı amaçlayan dernek ve kurumların yaygınlaşmaya başladığı da görülmektedir. *Nevşehir Mekteplerinin Dersaadet Eforeiasının Yüzüncü Sene-i Devriyesi 1820-1920* adlı Karamanlca eserden bu faaliyetlerin 1820'li yıllarda Papa Yeorgios tarafından başlatıldığı ve yüz yıl devam ettiği anlaşılmaktadır (İbar, 2010: 123). Eserde bu cemiyetlerin Hristiyanlık faaliyeti değil Yunan propagandası yaptığı açıktır. Bu etkinliklerin bir din görevlisi tarafından yürütülüyor olması kiliseye giren Megali İdea fikrinin ispatıdır. Yine bu devirde çeşitli devletlerin desteği ile Karamanlca eserleri yayımlayan yayınevleri göze çarpar. Bunların başlıcaları, British and Foreign Bible Society, Church Missionary Society, London Missionary Society, Prayer Book and Homily Society, Religious Tract Society, American Board of Commissioners for Foreign Mision, Internationale Tractgesellschaft Hamburg'dur. Bu cemiyetlerin 1821-1921 yılları arasında toplamda 181 farklı metin yayımladıkları görülmektedir (Balta, 1998: 8). Üçüncü önemli dönüm noktası ise mübadele yıllarıdır ve bu yıllarda zaten Karamanlca yayın durmuştur. Bunların yanında Karamanlca metinlerin yazarları da incelendiğinde bu yazarların din adamları, keşiş, Yunan asıllı metropolit ve Yunanca eğitim almış kişiler oldukları görülmektedir. Bu yazarların en önemlilerinden biri Evangelios Misailidis'tir. Misailidis'in 100'ü aşkın Karamanlca eserin yazarı olduğu bilinmektedir (İbar, 2010: 129). Bugüne kadar tespit edilen Karamanlca eser sayısının 752 olduğu düşünülürse bu sayı azımsanacak durumda değildir. Misailidis İzmir'de bir Yunan okulundan mezun olmasının ardından Atina Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni tamamlar. Misailidis hayatı boyunca ana dilleri Türkçe olan, Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yaşayan dindaşlarına, köklerinin Eski Yunan'a dayandığı fikrini aşılama çalışmıştır (İbar, 2010: 130).

Ayrıca Ağca'nın (2006), "bazı kitabelerin Grek alfabesinin yanı sıra Arap alfabesiyle de yazılmış olması, hem Karamanlıların Arap alfabesini bildiklerini hem de kitabelerin Anadolu'daki Müslüman Türklere de hitap ettiğini göstermektedir" sözleri dikkate değerdir. Mezar taşları veya kitabelerin daha çok dinî esaslar göz önünde bulundurularak oluşturulması bunların Grek harfleri ile yazılmasını doğallaştırır. Kaldı ki Hristiyan Karamanlılar ölüm, evlenme vb. toplumsal ritüellerde

Ortodoks Kilisesi'ne tabidirler. Ancak bu kitabeler arasında Osmanlı harfli olanlarının yer alması bu halkın Osmanlı yazısına yabancı olmadığını gösterir.

Tüm bunlardan hareket edildiğinde Karamanlı edebiyatında başlangıçta Ortodoksluğun getirisi olan Grek alfabesinin sadece din adamları tarafından kullanıldığı fakat bunun daha sonraki yıllarda genişleyerek, Grek harfleri ile millileşen Yunan fikrinin yansımasına dönüştüğü söylenebilir. Dolayısı ile Karamanlı ağzına dayalı basılı ürünler, hiç değilse çoğu, bilinçli ve yapay olarak üretilen metinlerdir. Başlangıçta, halkın dinî isteklerini tamamlamakla görevli Ortodoks din adamlarına ait ve yönelik ortaya çıkarılan bu ürünler, daha sonraları ulus-devlet fikri ile, bağımsız Yunanistan'ın bir parçası olarak görülen Karamanlıları Yunanlaştırmaya yönelik olmuşlardır. Bu yolda Grek alfabesi bir bakıma araç olarak kullanılmış ve Yunanlıların kendilerini tanımlamada kullandıkları bir öge halini almıştır. Burada bu metinlerin büyük çoğunluğunun okunmak için değil dinlenmek için yazıldığı unutulmamalıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YAZIM

Geçmişten günümüze pekçok ulus tarafından birbirinden farklı yazı sistemleri kullanılmıştır. Kullanılan bu yazı sistemleri üretildikleri toplumun tarih içerisindeki seyri ile birlikte çoğu zaman diğer toplumlara da yayılmıştır. Bu yayılma aşamasında her ulus, aldıkları bu yazı sistemini millileştirme yoluna gitmiş, aldıkları alfabede değişimler, eklemeler meydana getirmiştir. Bu bakımdan pekçok ulusun, tarihin farklı dönemlerinde birbirinden çok farklı yazı sistemlerini kullandıkları görülebilir. Bunun en güzel örneklerinden birini Türkçe sunmaktadır. Tekin'in (1997), "tarih boyunca Türkler kadar alfabe değiştirmiş başka bir ulus ya da Türk lehçeleri kadar değişik alfabelerle yazılmış başka bir dil ailesi olamayacağını söylemek gayet kolaydır" sözü Türkçedeki durumu açık bir şekilde ifade etmektedir. Türk dili, tarihten günümüze Köktürk, Mani, Soğut, Uygur, Brahmi, Tibet, Süryani, İbrani, Ermeni, Gürcü, Arap, Kiril ve Latin vb. alfabelerle yazıya geçirilmiştir (Karahancı, 2013: 8). Bunun yanında bu yazı sistemlerinden biri de Grek alfabesidir.

Karamanlı Türkçesi metinlerinde, bu dili yazıya geçirmede kullanılan Grek alfabesine dayalı bir yazı sistemi kullanılmıştır. Halkın ihtiyaçlarını karşılamak üzere bazı metinlerin yazıya geçirilebilmesi için Grek alfabesinde bulunan 24 harfe eklemeler yapılarak, Türkçede bulunan 31 ses birimi göstermeye yarayan Karamanlı alfabesi meydana getirilmiştir (Soysü, 1992: 181). Ayrıca Korat (2003), bu yazı dilinin tümüyle Yunan harflerine dayanmadığını, bu işaretlerde Latin ve Kiril harflerinin de göze çarptığını belirtmiştir. Ancak bu hususların, dönemin baskın yazı dili Osmanlı Türkçesinin yazım özelliklerinden Karamanlı yazımının, tamamen ayrı tutulmalı anlamına gelmediğini belirtmek gerekmektedir. Bugünkü modern Grek/Yunan yazısının kaynağı olarak düşünülen Fenike alfabesi, Kuzey Sami kolunun bir parçası olan Kenan yazısından ayrılan iki alt koldan biridir. Fenikeliler, gittikleri her limanda ticari kayıtları tutmak için geliştirdikleri alfabelerini, Yunanlılara öğretmişler ve Grek yazısı böylelikle ortaya çıkmıştır. Fenike yazısı, bir yandan Grek yazısı aracılığıyla Slav alfabelerinin oluşmasına, bir yandan da Etrüskçenin Latin alfabesiyle yazılmasına kaynaklık etmiştir. (User, 2006: 20). Grek alfabesinin bir yandan Slav alfabesi ile akrabalığı, Karamanlı alfabesinde bulunup Grek alfabesinde bulunmayan bazı işaretlerin kaynağını göstermekte ve Anadolu Ortodoksluğunun kadim yazılı geçmişine vurgu yapmaktadır.

Eckmann (1950), Karamanlca eserleri ses, ek, sözcük düzeyinde birtakım ölçütleri göz önünde bulundurarak üç grupta toplamaktadır. Bu gruplandırma şöyledir:

1) Doğrudan doğruya edebî Türkçe ile yazılı eserler.

Bunlar Arap harfleriyle yazılı Türkçe eserlerin Yunan harfli neşirleridir. Ayrıca Mukaddes Kitap Şirketinin yayımlanmış olduğu Yunan harfli Türkçe Mukaddes Kitap tercümeleleri de Eckmann tarafından bu başlık altında değerlendirilmiştir.

2) Halk unsurlarıyla az çok karışık bir yazı dili ile yazılmış eserler.

Bu eserler de kendi içerisinde üç başlık altında ele alınmıştır.

a) Dili, edebî Türkçeye yakın olmakla beraber, halk ağzına ait birtakım fonetik hususiyetleri ihtiva eden metinler.

b) Arapça ve Farsça sözcüklerden Türkçe eklerle türetilmiş veya Arapça vezin kalıplarına göre oluşturulmuş Türkçe sözcükleri barındıran metinler.

c) Halk ağzına ait özelliklerin nispeten daha yaygın olduğu metinler.

3) Karamanlı halk dili veya ona çok yakın bir dil ile yazılmış eserler.

Buna ek olarak Karamanlca eserlerin dilinde birlik olmadığını, ancak “edebî dil” ve “çeşitli ağızlar”dan bahsedilebileceğini de dile getirmiştir (Eckmann, 1950: 167). Burada her Karamanlca metnin kendine has yazımı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ayrıca yazımın metinden metine değişiklik göstermesinin yanında, çoğu metnin kendi yazım düzeni içerisinde de tutarsızlık gösterdiği açıktır. Korat (2003), Karamanlı Türkçesinde yazım birliğinin olmayışının nedenlerini, kurumsal bir eğitimin olmamasına, bireysel çabalar ile öğrenilme yöntemine, Türkçe seslerin Grek alfabesindeki sınırlı işaretlerle karşılama zorunluluğuna, her editör veya yayınevinin kendi sistemini geliştirmesine bağlamaktadır. Ayrıca Osmanlı yazısının getirmiş olduğu birtakım belirsizlikler ve kelimelerin çeşitli telaffuzları da bunda etkindir. Buna ek olarak Klasik Yunancada belki birer anlamı olan seslerin Modern Yunancada anlam ifade etmemeleri Grek alfabesini fonetik olmayan bir alfabe haline getirmiştir. Bu fonetik olmayan alfabe de yazım tutarsızlığını meydana getiren temel etkenler arasında sayılabilir. Osmanlı Devleti’nde 16. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar örgün eğitimin yaygınlığının düşük olması, eğitim veren kuruluşların ise daha çok din eğitimi ile sınırlı kalması bu durumu tetiklemiştir. Bu bakımdan ilk Karamanlca eserlerin dinî

içerikli eserler olması bunu doğrulamaktadır. Eckmann'ın (1950), belirttiği “ince yazım”, “kaba yazım” meselesi önemlidir. Metnin ince yazım ile yazılması metin içinde yazım tutarlılığını büyük ölçüde arttırır. Eckmann'ın incelemesinde Mukaddes Kitap Şirketi (American Bible House) vurgulaması da buradan kaynaklıdır. Kurumsallaşma, dolaylı olarak yazım bütünlüğünü de beraberinde getirmektedir.

Karamanlıca metinlerde Grek alfabesi esas alınmakla birlikte Türkçeye özgü sesleri ifade edebilmek için bu harflerin bazılarına değişik harf ve noktalama işaretleri eklenmiştir (Eyice, 1962: 373). Böylelikle Karaman Türkleri, Grek alfabesinde bulunmayan Türkçe sesleri veya kendilerine yabancı gelen sesleri harf birleştirmek veya harflerin üzerlerine nokta/lar koymak yoluyla elde etmişlerdir (Demir, 2008: 12). Bununla beraber, söz konusu harf birlikleri ve ayırıcı işaretlerin kullanılışı, bölgeden bölgeye değişmiş ve sonuçta ortaya son derece tutarsız bir yazım çıkmıştır (User, 2014: 89). Buna ek olarak Karamanlıca eserler bu işaretleme yöntemi ile çok net olmasa da Uygur ve Arap yazısından özellikle ünlüleri ayırmada daha kesin biçimler sunmaktadırlar.

“Aleksandros Makedonialı Meşhur Padişahın Nakliyeti” adlı incelediğimiz eserde noktalama, ses, ek ve sözcük düzeyinde öne çıkan yazım özellikleri şöyledir:

Büyük – Küçük Harf Kullanımı

Osmanlı yazımında Arap harflerinin bir özelliği olarak büyük ve küçük harf ayrımı yoktur (Karahancı, 2013: 115). Ama incelenen metnin yazıldığı Grek alfabesi bu ayrımı kısmen gözetmektedir. Dolayısıyla Arap harfli metinlerin yetersiz kaldığı bu noktada Grek alfabesi birtakım sorunları çözebilecek özelliklere sahiptir. İncelediğimiz metinde büyük ve küçük harf kullanımı Türkiye Türkçesinin genel kuralları çerçevesinde tutarlılık gösterse de birtakım istisnalar bulunmaktadır. Türkçe yazımda olduğu gibi metinde her tümce büyük harfle başlamaktadır. Bunun yanında yer adları, kişi adları, unvanlar gibi özel adların da düzenli olmasa da büyük yazılması bu tutarlılığı arttırır.

Δάρειοςον – *Dáreiosun* “Daryus” (150/3), *Αθήνα* - *Atina* “Atina” (69/6), *Κουμάν* – *Kumàn* “Kuman” (46/12), *Ὀλυμπιαδα Σουλτανή* – *Ólimpiada Sultani* “Olimpiyada

Sultan'ı" (16/16,17), *Αλλάχ* - *Allahà* "Allaha" (294/5), *άλλάχ* - *állàh* "Allah" (84/18), *Τανχημηήν* - *Tanrimin* "Tanrımın" (204/16).

Fakat bugün Türkçe yazımda büyük harfle başlamaması gereken birtakım sözcüklerin bu metinde düzenli olmasa da büyük harfle yazıldığı görülmektedir.

Σαραγιτάν - *Saraydàn* "saraydan" (150/2), *σαραιτὰ* - *saraydà* "sarayda" (14/3), *Μίγρηπ* - *Mígrìb* "Mağrip, Batı" (209/14), *μίγρηπ* - *mígrìb* "Mağrip, Batı" (82/17), *Τάβλασηντα* - *Távlasında* "tavlasında, at ahırında" (66/11), *τάβλασινα* - *tavlasına* "tavlasına, at ahırına" (172/20), *Πειλερι Πασαλαρη* - *Beýleri` Paşaları`* "beyleri, paşaları" (50/13).

Kaba – Sert Nefes, Hafif – Yumuşak Nefes İşaretleri

Yunanca yazımda sözcük başında her ünlü harf (´) kaba-sert nefes, (˘) hafif-yumuşak nefes işaretini alır. Bu işaret sözcüğün soluklu veya soluksuz okunacağını gösterir (Sel, 2014: 22). Goodwin (1900), kaba-sert nefes işaretinin, etkilediği ünlünün başında bir /h/ ses birimi varmış gibi seslendirilmesi gerektiğini göstermeye yaradığını; hafif-yumuşak nefes işaretinin ise ünlü harfin kendi ses değerinde seslendirilmesi gerektiğini vurgulamak için kullanıldığını belirtmektedir. Metinde çok az örnek hariç, genelde (˘) hafif-yumuşak nefes işaretinin kullanıldığı ve bu işaretlerin de ünlü ile başlayan her örnekte yer almadığı görülmüştür. Ayrıca işaretlerin metinde herhangi bir işlevsel değerlerinin olduğunu söylemek zordur.

Αλέξανδροσα - *Aléksandrosa* "Aleksandros'a, İskender'e" (117/5), *Ίρεμία* - *İremía* "İrem şehri" (117/11), *όγιουντζαγι* - *óyuncaği* "oyuncağı" (61/10), *αλτων* - *altùn* "altın" (137/6),

Vurgu İşaretleri

İncelenen metinde Yunanca yazımda vurgu işaretleri olarak adlandırılan (´) acute, (˘) grave, (˜) circumflex işaretlerinin kullanıldığı görülmektedir (Goodwin, 1900: 25). Modern Yunancada sözcük, ünlülerden birinin üzerine gelerek onun yapısının ayrılmaz bir parçası olan vurgu işaretleri almaktadır. Ayrıca bu vurgu anlam ve işlev ayırt edici bir göreve sahiptir. Yunanca yazımda baştan üçüncü ünlüye kadar kullanılabilen bu işaretler kullanımda birtakım özellikler barındırmaktadırlar (Kelağa Ahmet, 2017: 485). Örneğin birkaç istisna hariç tek heceli sözcükler ve büyük harflerin yazımında vurgu işaretleri kullanılmamaktadır.

Acute (´): Sağa yatık olan bu aksan işareti Türkçede “sert ton” olarak ifade edilebilir. Türkçeye Yunanca yazımda sözcüğünün son ünlü harfinin kısa olduğu durumlarda son ünlü üzerinde bulunabilen bu işaret, eğer son ünlü uzun ise vurgunun olduğu sesteki bir önceki sesin üzerine kaydırılmaktadır.

γέιτιρ – yéydir “yeğdir, iyidir” (82/10), *γχιουνές – günész* “güneş” (105/1), *κίμσεγε – kímseye* “kimseye” (131/16).

Grave (`): Sola yatık olan bu aksan işareti ise Türkçede “hafif/akıcı ton” olarak ifade edilebilir. Hecenin henüz bitmediğini işaret eder.

κατμαγιά γιούζ ντουττουλάρ – kaçmayà yüz dutdulàr “kaçmaya yüz tuttular” (134/6).

Circumflex (~): Ses birimin üzerine bir dalga biçiminde yerleştirilen bu işaret Türkçede “ince/yumuşak ton” olarak ifade edilebilir. Bu işaret ancak son hece veya sondan bir önceki hecenin üzerine gelebilmektedir.

σογιού σοπού – soyũ sobũ “soyu soppu” (127/6), *μισιλλού – misillũ* “misilli, benzer” (137/17), *άσσĩ – ássi* “fayda, kazanç” (6/4).

Bu işaretlere ek olarak Yunanca yazımda yer almayan (˘), (˘), (˘), (˘), (˘) işaretleri de metinde vurgu işareti görevi ile kullanılmaktadır.

άτεμ – ádem “adam” (23/15), *μεσνετ – mesnèt* “mesnet, kademe” (127/3), *Άλέξανδροσουν – Aléksandrosun* “Aleksandros’un, İskender’in” (131/11), *τεσλίμ – tēsliḿ* “teslim” (32/1), *πελόδχ – bēlũk* “bölük, askeri birlik” (44/1), *ήμι ε̇χερ – ĩmdi éker* “şimdi eğer” (105/15), *ö – πιρ – ö – bir* “öbür, öbürü” (212/4), *Εσπου – Eşbu* “işbu, özellikle bu” (11/2), *Αχσέμ – Ahşēm* “akşam” (20/2),

Ancak vurgu işaretlerinin aynı kelimelerin yazılışlarında dahi farklılık göstermesi metinde herhangi bir işleve sahip olmadığına işaret eder. Bunun yanında Gavriel (2010), bu işaretlerin vurgunun ses bilimsel yerine işaret ettiğini ifade etmektedir.

İnceltme İşareti

İncelenen metinde yazım özelliği olarak ele alınması gerekli bir diğer husus ı, ı işaretidir. Biz bu işareti “inceltme işareti” olarak adlandırdık. Türkçenin en büyük ve en kesin ses kuralı olan ünlü-ünsüz uyumu, Türkçe sözcüklerde böyle bir işaretin kullanılmasına gerek bırakmaz. Dolayısıyla bu işaret yabancı sözcüklerin yazılışında

kullanılır (Karaağaç, 2013: 503). Karaağaç'ın bu ifadesi Latin harfli Türkçe yazım için geçerlidir. İncelenen metinde işaret, yabancı kökenli sözcüklerin yazımında kullanıldığı gibi Türkçe sözcüklerin yazımında da kullanılmaktadır. Dolayısıyla işareti bu adla adlandırmak yanlış olmayacaktır. Bu harfin iota harfi olduğu açıktır. Fakat metinde harf olarak bir ses değeri karşılamanın yanında diğer ünlü veya ünsüz harflerin yanına gelerek, bu harflerin doğru ses değerlerini karşılmasına yardımcı görevde de kullanılmaktadır.

İşaret ünsüz harflere ünsüz+ ι, ι̣; ünlü harflere ise ι, ι̣ + ünlü şeklinde eklenmektedir.

γχιουρτουνοῦζ – *gördünüz* “gördünüz” (44/4), ἀσκιάριλε - *askárule* “asker ile” (71/10), ἀγιάx - *áyak* “ayak” (105/14), μεμλεχιατινὰ – *memlekâtinà* “memleketine” (40/6), χιαμῆλ - *kâmîl* “kamil, olgun” (52/15), Τελκίαριλέρ – *Telkârilèr* “Telkari işi yapanlar” (54/7), σὺλ κατὰρ – *şòl kadâr* “şu kadar” (99/5).

Ses Boşluğu

Metinde genellikle Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin yazımında karşımıza çıkan ses boşluğu, ünlü ile biten sözcük kök ve gövdelerine ünlü ile başlayan bir ek veya ünlü ile başlayan başka bir sözcüğün eklenmesi sonucu meydana gelmektedir. Eckmann (1950), Karamanlıca metinlerde ses boşluğunun, /ğ/, /h/, /y/ ses birimlerinin yazılmaması sonucu karşımıza çıktığını belirtmektedir. İncelenen metinde /ğ/ ve /h/ ses birimlerinin neden olduğu ses boşluğu çok sık görülmezken /y/ ses biriminin oluşturduğu ses boşluğu yaygındır.

νιὰζλάρ – *niazlâr* “niyazlar” (29/8), ἐχτιάρ – *éhtiâr* “ihtiyar, yaşlı” (52/2), ντουννιὰτὰ – *dünniada* “dünyada” (34/1), χειφιατλαρι – *keyfiatları* “keyfiyetleri, durumları” (157/6), ζιαλάρ – *zialâr* “ziyalar” (267/4), τέζιε βαρίρ – *tézie varîr* “tezine, tez zamanda varır” (110/4), ἐζιέτ – *èzièt* “eziyet” (125/9), σερπεσιάτιλε – *serbesiátile* “serbestiyet, serbestlik ile” (150/2), γχιοντερίορουζ – *gönderíoruz* “gönderiyoruz” (227/13), γχιτίορουμ - *gidíorum* “gidiyorum” (289/7).

Uzun Çizgi

Metinde, uzun çizgi (–) işaretinin genellikle Arapça ve Farsça kökenli bazı ekleri ve birleşik sözcükleri ayırmak için kullanıldığı görülmektedir. Fakat bu kurallı değildir. Ayrıca birtakım Türkçe birleşik sözcükleri ayırma görevinde de kullanılmaktadır.

Σάχ – Ζατελερέ – Şàh – Zadelere “şehzadelere” (36/7), *χεμ – σεχριμιζ – hem-şehrimiz* “hemşehrimiz” (122/11), *Σερασιάρ – Seraskâr* “serasker” (127/23), *γex – ντιλ – yek - dîl* “yekdîl, gönlübütün” (96/5), *ὄ – πιρ – ö – bir* “öbür, öbürü” (212/4), *Ταχτι – ρε-θάν – Tahtı – revân* “tahtirevan” (168/7,8).

Ayrıca bu işaretin aralarında ilgi olmayan müstakil sözcükler arasına da konduğu görülmüştür.

ίλε – ὄτ – ile - ót “ile ot” (92/7), *οὔλδπ – οὔργιάν - úlup - úryân* “ulu püryan” (184/5)², *ίντζίνμετι. – ντὲρ άχάπ – incinmedi. – dèr ákâp* “incinmedi. der akap” (142/14).

Kısa Çizgi

(-) eksi işareti bir sonraki satıra geçen sözcükleri ayırmakta kullanılmaktadır. Burada metnin yazarı genel olarak sözcükleri hece bölümlerine göre ayırmış ise de her sözcüğün hecelerine göre ayrılmadığı olgusu göz önünde bulundurulursa bu konuda metinde keyfi bir tutum sergilendiği açıkça görülebilir.

άγ-ναγιούπ - áĝnayúb “anlayıp” (14/7,8), *τα-κριρίν - ta-krirîn* “kararın” (20/13,14), *άσκια-ρηνά - áskâ-rinâ* “askerine” (42/9,10), *μελα-νέτ – mela-nèt* “melanet” (47/5,6).

Dipnot Yapısı

Metinde dikkati çeken önemli yazım özelliklerinden birisi de bugün modern anlamda dipnot diyebileceğimiz unsurların yer almasıdır. Metnin yazarı, dipnot vereceği yerlerde tümcenin sonuna bir rakam koyar ve sayfanın alt kısmında bu rakamı vererek açıklamasını yapmaktadır. Metinde dipnot için sadece (1) rakamının kullanıldığı görülmektedir. Dolayısı ile metnin hiçbir yerinde bir sayfada birden fazla dipnot gösterilmemiştir.

Δραχμηλέρ – Drahmilèr “Grek para birimi” (1), (69/2), *τζιχτιλάρ – çıkdılar* “çıktılar” (1), (85/7), *ταξιμ έγιλετί. – taksim éyiledí* “taksim etti” (1), (174/4).

Yay Ayraç

Metinde dipnot olarak adlandırdığımız yöntemden başka, ilave bilgi vermenin bir diğer yolu da yay ayraç içerisine almaktır. Dipnot yöntemine göre daha kısa

² Yapı, ulu ve püryan sözcüklerinin birleşmesinden meydana gelmiştir.

açıklamaları metnin yazarı bu yöntemi kullanarak yapmaktadır. Aşağıda verilen sayfa ve satır numaralarında yay ayracın örnekleri görülebilir.

(92/2,8), (96/1), (154/13,14), (184/13).

Nokta

Metinde tümcelerin, başlıkların ve şiirlerin sonlarına ve kısaltma yapılan sözcüklere konmaktadır.

Noktanın sözcükleri kısaltma işlevinde kullanıldığı örnekler.

Ἀλέξανδρ. – *Ἀλέξανδρ.* “Aleksandros, İskender” (54/3), *Α. Παπαζὸ γλουντὰ* – *Α. Παπαζὸ γλουντὰ* “A. Papazoğlundà” (334/14,15), *Ἀλέξανδρ.* – *Ἀλέξανδρ.* “Aleksandros, İskender” (305/6).

Virgül

Metinde genellikle tümceleri birbirine bağlamak için kullanılırken, benzer örnekleri birbirinden ayırmak için de kullanılmaktadır. Bunun yanında beyitlerin ilk dizelerinin sonlarında da yer almaktadır.

Noktalı Virgül

Metinde bu işaret soru tümcelerinin sonunda, bizim soru işareti olarak adlandırdığımız işaretin görevinde kullanılmaktadır.

νὲ γῆρα γίμ; *νίτζ ἔτε γίμ;* - *νὲ γαπαγίμ? νίτ εἰδεγίμ* “ne yapayım nice/nasıl edeyim?” (17/6), *πλεπιλίρμισιν;* - *bilebilirmisin* “bilebilir misin?” (31/7).

Tırnak İşareti

Metinde özlü sözler, bir kişinin sözü ya da bir kişiden nakledilen sözleri ifade etmek için bu sözler çift tırnak işareti arasına alınmaktadır.

(176/22; 177/1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11) satırları arası, tırnak içine alınarak Soronhos Padişahın dikili anıtının üzerinde yazan sözler ifade edilmiştir.

Ünlem

Sözlükte, türlü duyguları anlatan veya bir doğa sesini yansıtan sözcük, nida olarak tarif edilmektedir. Bu bakımdan ünlemlerin farklı ortamlarda çıkarılan ve farklı duyguları ifade eden sesler oldukları söylenebilir. Birçoğu anlatım gücünü kendi ses

yapılarından alırlar. Sözlü iletişimde rahatça ifade edilebilmelerine rağmen yazıda (!) noktalama işareti ile karşılanmak durumundadırlar. Yazıda tek başlarına kullanılıyorsa kendilerinden hemen sonra; bir sözle veya söz öbeği ile kullanılıyorsa onlardan sonra ünlem işareti konur (Karaağaç, 2013: 827). İncelenen metinde ünlem işareti için tespit edilen örnekler aşağıdadır.

Ἐὶ Ὁγλοῦμ Ἀλέξανδρος! – Ἐὶ ὀγλὺμ Ἀλέξανδρος! “ey oğlum Aleksandros/İskender!” (30/8), *γὰ Χότζα! – γὰ Ἡόσα!* “ya hoca!” (31/4), *χέϊ βα χάϊ! – héÿ va háÿ!* “ey vah ey!” (12/18,19)

Sayılar

Metnin yazımı göz önüne alındığında metnin yazarı sayıları gösterme noktasında, rakamla veya yazıyla yazma olarak iki yöntem başvurmuştur.

300 (117/20), 4 γιούζ πῆγγ – 4 yüz biñ “dört yüzbin” (127/15), ἰκὶ ταπυρλαρήν – iki taburların “iki taburların” (129/19).

Bazı Sözcükler

Metin içerisinde birtakım sözcükler Karamanlı Türkçesi ağız özelliklerini ortaya koyar niteliktedir. Ayrıca Eski Anadolu Türkçesinin tipik özellikleri olarak adlandırabileceğimiz bazı özelliklerin metinde birtakım sözcükler üzerinde de etkili olduğu görülmektedir. Bunun yanında metinde yabancı kökenli bazı sözcüklerde düzenli olmayan ses olaylarının yer aldığı görülmüştür.

Karamanlı Türkçesi ağız özelliklerini ortaya koyan bazı sözcükler:

γεγχανμάχ – yeykanmâk “yıkanmak” (198/3), *Ἄντανά – Andaná* “mezara, ölümé (191/14)³, *πουϊτάϊ – buÿdáÿ* “buğday” (79/19), *ἠκηλήπ – ikilip* “yıkılıp” (79/16), *ἰκεντῖ – ikenci* “ikinci” (61/14), *γῆανκηνή σογιουντουροῦπ – yangını söÿündürüb* “yangını söndürüp” (136/13), *μῆλαντίζιλα – mihlandızıla* “mıknatısla” (258/4), *γχιονέ γχιονέ – gönè gönè* “çeşit çeşit” (189/15), *γετελιχ κατάρ – yetelik kadâr* “yetecek kadar” (287/11), *κοτζαχλαγιοῦπ – kocaklayüb* “kucaklayıp” (248/11), *ἔλκενλερι – êlkenleri*

³ Andan sözcüğü Türkiye Türkçesi ağızlarında “ark”, “su yolu”, “karık”, “evlek” vb. anlamlarda kullanılır. Metinde, sözcüğün yanında parantez içerisinde ise sözcüğün anlamı “ölüm” olarak verilmiştir. Buradan hareketle sözcüğün Karamanlı ağzında, toprağı yarmak, kazmak eylemi temelinde benzetme ve soyutlama yoluyla anlam değişmesi meydana gelmiştir denebilir.

“yelkenleri” (263/2), *γλανκλησλήx* – *yanlışılık* “yanlışıklık” (155/18), *μλλιόν* – *millòn* “milyon” (162/5), *πάς πòγ* – *bàş bòğ* “başbuğ” (29/19), *έπε-τιέτ φινναρινά* – *ébedièt finnarinà* “ebediyet pınarına” (242/16), *ζεφχι-νιζέ* – *zefkinizè* “zevkinize” (280/13), *Άλλαχά σουμαρλάρημ* – *Állahà sumarlárim* “Allaha ısmarlarım” (294/5), *μάτ μασχαρά* – *màt maskarà* “çok maskara/kepaze” (39/3)⁴, *ποπατάν* – *bobadan* “babadan” (295/17), *τὰδ φουρσάντ* – *tàn fursànd* “tam fırsatı, tam zamanı” (41/16), *χοραβì* – *horavì* “kızgın, haşarı” (210/5).

Eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösteren bazı sözcükler:

ταβουρλοῦ – *tavurlũ* “tavırlı” (106/5), *κουρουλαλητάν περοῦ* – *kurulalıdàn berũ* “kurulalıdan beri” (289/1), *τατζοῦζ* – *tacũz* “taciz” (187/10), *ίντζουλέριλε* – *íncülérile* “inciler ile” (221/11), *κεντουνιζì* – *kendünizì* “kendinizi” (223/2), *σιδὸλ κατάρ* – *şòl kadàr* “şu kadar” (99/5), *νταχι* – *dahì* “daha” (248/10), *άνλερ* – *ánlèr* “onlar” (154/7), *όχσαμαχτὰ* – *óhşamakhà* “okşamakta” (35/17), *τασιτιράσηζ* – *taşitdirásiz* “taşittirasınız” (275/2).

Düzensiz ses olaylarının meydana geldiği bazı yabancı kökenli sözcükler:

έμπρ έτοῦπ – *émbr édũb* “emredip” (196/5), *ουχτασήλ* – **uhtasìl* “muttasıl, bitişik” (9/8), *χα-ζιμλιχ* – *hazimlìk* “azimlik, büyüklük” (297/6), *φουρσαντη* – *fursandì* “fırsatı” (157/18), *έχτιπάρ* – *éhtibàr* “itibar” (155/16), *σιδάλ* – *sivàl* “sual, soru” (31/4), *ταβα-ζουμλοῦ* – *tava-zumlũ* “senkronize, ölçülü” (35/18,19), *χομμετιν* – *hũmmetìn* “himmetin, yardımın” (30/10).

İncelediğimiz metni Eckmann’ın Karamanlıca metinler üzerine sınıflandırmasını göz önüne aldığımızda, “halk unsurlarıyla az çok karışık bir yazı dili ile yazılmış ve Arapça ve Farsça sözcüklerden Türkçe eklerle türetilmiş veya Arapça vezin kalıplarına göre oluşturulmuş Türkçe sözcükleri barındıran metinler” başlığı altında gösterebiliriz.

⁴ Bu sözcükte Türkiye Türkçesi yazı dilinde, örnekteki biçimiyle (/t/ ses birimiyle) bir sıfat pekiştirmesi görülmemektedir. Türkiye Türkçesinde bu tarz bir pekiştirilmiş sıfat /m/, /p/, /r/, /s/ ses birimleri ile yapılır (mos mor, tertemiz vb.). Örnekte görülen /t/ ses birimli sıfat pekiştirmesi bir ağız özelliğidir.

1.1.1.3. /e/ Ses Birimi

Metinde /e/ sesi E, Έ, έ, έ, έ, έ, έ, έ, ε harfleri ile yazılmıştır. Grek alfabesinde bu harf epsilon olarak adlandırılır.

ἐντζαμη - êncamı (98/11), Ἑλλάδα - Èlláda (98/3), Ἑλτζιλερὲ - Èlçilerè (109/4), γχετμεχτὲ – gétmekde (149/20).

Karamanlıca metinlerde, bugün sözcük kökünde /e/ sesiyle yazılan bazı sözcüklerde, bu sesin I , ι (iota) harfi ile karşılandığı, aynı şekilde bugün sözcük kökünde /i/ sesi ile yazılan bazı sözcüklerde de bu sesi karşılamak için E, ε (epsilon) harfinin kullanıldığı örnekler görülmektedir. Dolayısıyla Karamanlıca yazılmış bu metinde /e/ ~ /i/ ses birimlerinin durumu durağan değildir fakat /e/ yönünde bir eğilim olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu konu “Karamanlıcada i/e Meselesi” adlı çalışmada ayrıntılı olarak işlenmiştir (Kâhya ve Kılıçarslan, 2009: 200-211).

παγειςιντὶ – payesindî “payesinde, mertebesinde” (204/7), ἱγilenίριζ - ìyilenîriz “eyleniriz” (193/3), ἐσιτμεχτὲ - êşitmekdè “işitmekte” (193/9), χέτζ – hêç “hiç” (214/10), ἐχλιαλιρινὶ – ehl-i-allirini “eşlerini, karılarını” (231/20,21),

1.1.1.4. /ı/ ve /i/ Ses Birimleri

Metinde /ı/ ve /i/ sesleri birbirinden kesin olarak ayırt edilemez. Diğer Karamanlıca metinlerde de olduğu gibi bu iki ses için H, η, ή, ή, η, ή, ή, ή (ita) ve I, ι, ì, í, î, ï, ï (iota) harfleri birbiri yerine kullanılmaktadır.

τζιχαρήρητὶ – çikarîrdî “çıkarırdı” (230/12), ἱγιτλιχ - ìyitlik “yiğitlik” (214/14), ἠλαγιχλη - ìlayıklî “layık olarak” (88/7), Ημτι – İmdi “şimdi” (37/1).

Bunun yanında metinde sözcük içinde sadece Yunanca özel adlarda /-i-/ ses birimini karşılamak için υ (ipsilon) harfi kullanılmıştır. Metinde sözcük başında bu harfin kullanımına rastlanmamıştır.

Ὀλυμπιάδα - Òlimpiáda “Olimpiyada (Sultan)” (45/5), Λευκούση – Leikúsi “Leykosi” (52/5), Ὀλυμπιακοὶ - Òlimpiakoî “Olimpiyakoi” (37/11).

1.1.1.5. /o/ ve /ö/ Ses Birimleri

Bu iki ses metinde, harf olarak birbirinden net bir şekilde ayırt edilemez. Metinde /o/ ve /ö/ seslerini karşılamak için O, Ò, Ò, o, ó, ò, ò, õ harfi kullanılmıştır. Grek alfabesinde bu harf omikron olarak adlandırılır.

Ὀχιὸνζ – Ōküz “öküz” (291/14), ὀγιουνέ – òyüné “önüne” (291/2), ὀλοῦπ - ὀlùb “olup” (266/5),

Bunun yanında Yunanca özel adlarda Ω, ω, ὦ, ὠ (omega) harfi de /o/ ses birimini karşılamak için kullanılmıştır.

Κωσταντῆ - Kostanti “Konstanti” (331/15), Μώρατα – Mórada “Mora’da” (37/10).

Ayrıca 8 işaretinin de sadece /o/ sesini karşılamak için kullanıldığı tespit edilmiştir.

8 σααπέ – o saatdé “o saatde” (291/9), Ημιτι 8 – İmdi o “şimdi o” (37/1).

1.1.1.6. /u/ ve /ü/ Ses Birimleri

Metinde /u/ ve /ü/ sesleri, o (omikron) ve υ (ipsilon) harflerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuş ΟΥ, ου, οὐ, ού, οῦ, οὖ harfleri ile gösterilmiştir. Bu iki ses metinde net bir şekilde ayırt edilemez.

τιουρχιουλέριλε – türkülerile “türkülerile” (278/7), Πουνοῦν – Bunün “bunun” (39/18), κουλταρτιλάρ – kultardılâr “kurtardılar” (41/11).

Bunun yanında çok az örnekte 8, 8 işaretlerinin de /u/ ve /ü/ seslerini karşıladığı görülür.

γιδζδχτέν – yüzükdèn “yüzükten” (272/2), γιλορτδ – gördü “gördü” (54/3), Αλέξανδροςδν - Aléksandrosun “Aleksandros’un, İskender’in” (51/1), ταβατδρλοῦ – tavaturlü “türlü” (164/3).

İncelenen metinden hareketle, Karamanlı Türkçesinin yazımında kullanılan ünlü harfleri aşağıdaki gibi tablolamak mümkün olacaktır.

Çizelge 2.

Latin Alfabesi	Karamanlı Alfabesi
A/a	À, Á à, á, â, ã, ä, å, ǎ
Â/â	ια, ιά, ιά, ιά, ιά, ιά
E/e	E, É, é, é, è, è, è, ε, I, ι
I,Í, i,i	H, η, ή, ή, ή, ή, ή, ή ve I, ι, í, í, í, i, υ
O,Ö/ o,ö	O, Ò, Ó, o, ó, ò, ò, ò, Ω, ω, ώ, ò, 8
U,Ü/ u,ü	ΟΥ, ου, οὐ, ού, οῦ, οὖ, 8, 8

1.1.2. Ünsüzler

1.1.2.1. /b/ ve /p/ Ses Birimleri

İncelenen Karamanlı Türkçesi metninde /b/, /p/ seslerini ayırt etmek için özel bir işaret kullanılmamıştır. Bu iki sesi karşılamak için Π, π (pi) harfinin kullanıldığı görülür.

περαπερ – *berabèr* “beraber, birlikte” (40/6), *έτοδπ* – *édùb* “edip” (51/9), *γιαπμασηνὰ* – *yapmasinà* “yapmasına” (54/15), *γχειτιρηπ* – *geydirip* “giydirip” (54/18), *πογιλê* – *boyile* “böyle” (252/16).

1.1.2.2. /c/ ve /ç/ Ses Birimleri

İncelediğimiz Karamanlıca metinde /c/, /ç/ seslerini ayırt edecek özel bir işaret kullanılmamıştır. Grek alfabesinde /c/ sesi yoktur. Bu nedenle Karamanlı alfabesinde τ (tau) ve ζ (zeta) harfleri kullanılarak τζ ünsüz çifti oluşturulmuş ve /c/, /ç/ sesleri karşılanmaya çalışılmıştır.

όλτοούτζα – *oldúkca* “oldukça” (253/6), *όλετζεγινι* – *öleceyini* “öleceğini” (200/9), *σετζμέ* – *seçmè* “seçilmiş” (164/10), *τζενχê* *τζιχάν* – *cengè çikàn* “cenge çıkan” (129/10).

1.1.2.3. /t/ Ses Birimi

Metinde /t/ ses birimini karşılamak için T, τ (tau) harfi kullanılmıştır. Fakat /t/ ve /d/ seslerini tam olarak ayırt etmek zordur. Metnin yazarı /d/ sesini /t/ sesinden ayırt etmek istediği zaman genelde ünsüz çiftinden oluşmuş vt işaretini kullanmaktadır.

γχετμεχτê – *gètmekde* “gitmekte” (149/20), *Τανχη* – *Tançi* “Tanrı” (132/19), *ταδουρλοũ* – *tavurlũ* “tavırlı” (106/5).

Bunun yanında Yunanca sözcüklerde Ξ, θ (theta) harfi /t/ ses birimini karşılamak için kullanılmıştır.

Ξράχη – *Tráki* “Trakya” (94/17), *Αθηναληλαρην* – *Atinalıların* “Atinalıların” (82/2).

1.1.2.4. /d/ Ses Birimi

Metinde Türkçe sözcüklerde /t/ ve /d/ ses birimleri, metnin yazarının /d/ sesini özellikle belirtmek istediği yerler hariç, kesin bir şekilde ayırt edilememektedir. Dolayısıyla T, τ (tau) harfi /d/ sesini de karşılamak için de kullanılmıştır.

σαδικανάτιρλαρ – *sadikanádırlar* “sadıkanedirler” (52/3), *ναμιντέ* – *namindè* “namında” (33/3), *έτικτεν στονχρά* – *étdikdèn sonrà* “ettikten sonra” (75/2).

Fakat metnin yazarı sözcük başında /d-/ ses birimini özellikle vurgulamak istediğinde *ν* (nu) ve *τ* (tau) harflerini yanyana getirerek *ντ* birleşik işaretini oluşturmuştur.

ντεγισατλαρτάν – *deyışatlardan* “deyişlerden, demelerden” (53/3), *ντινκλεγετζέχ* – *dinleyecek* “dinleyecek” (74/12).

Ayrıca metinde sadece bir örnekte *ττ* birleşik işareti /d/ ses birimini karşılamak için kullanılmıştır.

μουχαππετλή – *muhabbedli* “muhabbedli” (52/10,11).

Bunun yanında Yunanca özel adlarda /d/ sesini karşılamak için Δ , δ harfi kullanılmaktadır. Bu harfe Grek alfabesinde delta adı verilmektedir.

Μακεδονίασηνα – *Makedoníasına* “Makedonya’sına” (74/21), *Αρφάδιος* – *Arfádios* “Arfadiyos” (74/12), *διδάσκαλοσου* – *didáskalosu* “danışmanları” (101/9).

Ayrıca sadece iki örnekte *τ* işareti /d/ sesini karşılamak için kullanılmıştır.

σαλτανατλή – *saltanadli* “saltanatlı” (149/23), *Πατήσαχλάρ* – *Padışahlár* “padişahlar” (50/7).

1.1.2.5. /f/ Ses Birimi

Metinde /f/ ses birimi, Φ / ϕ işareti ile gösterilmiştir. Bu harf Yunanca phi olarak adlandırılır.

άφιέτ – *áfíèt* “afiyet” (116/13), *τελέφ* – *telèf* “telef” (88/14), *ντεφνέ* – *defnè* “defne” (86/7), *Φιλόσοφοσλαρ* – *Filósofoslar* “filozoflar” (70/9).

1.1.2.6. /g/ Ses Birimi

Metinde ön ve art damak /k/ sesi, birbirinden ayrılmaz ve ikisi için de *x* işareti kullanılmıştır. Fakat metnin yazarı sözcük başında ve art damak ünsüzü /g-/ sesini özellikle vurgulamak istediğinde γ (gamma) ve χ (chi) harflerini yanyana getirip *γχ* birleşik işaretiyle bu sesi karşılamaktadır.

γχιτζέλ – *gözèl* “güzel” (103/10,11), *γχηρατζάκτηρ* – *gıracákdır* “kırcaktır” (74/8), *γχιορπέ* – *görpé* “körpe” (79/19), *σαιχη-σήτζτζα* – *saygısızca* “saygısızca” (23/16,17).

Bunun yanında Γ, γ (gamma) işareti de sözcük başında ve sözcük içinde /g/ sesini karşılamak için kullanılmaktadır.

γάγεταιλε – *gáyetile* “gayet ile” (84/7), *Πειγγομπερλιχ* - *Peýgamberlik* “peygamberlik” (116/3), *καργησινι* – *kargisini* “kargısını, mızrağını” (129/17), *γαγυρέτ* – *gayirèt* “gayret” (132/7).

1.1.2.7. /k/ Ses Birimi

Metinde ön ve art damak /k/ sesi için ayrı bir işaret kullanılmamıştır. Metinde /k/ sesini karşılamak için büyük harflerde K (kappa), küçük harflerde x (chi) harfi kullanılmıştır.

Κὸτζ – *Kòç* “koç” (88/18), *Καπλανναρὰ* – *Kaplannarà* “kaplanlara” (89/11,12), *χι* – *ki* “ki” (100/2), *κίληκλαρτὰ* – *kılıklardà* “kılıklarda” (102/9).

1.1.2.8. /ğ/ Ses Birimi

Metinde /ğ/ sesinin gösterimi, özel bir durum sergiler. Bu sesi açıklayabilmek için γ (gamma) harfinin kullanımını irdelemek gerekir. Bu durumu sözcük başı ve sözcük içi olarak iki şekilde ele almak yerinde olacaktır. γ harfi metinde /y/, /ğ/, /g/ seslerini karşılamak için kullanılmaktadır. Türkçede /ğ/ sesi sözcük başında bulunamayacağından, sözcük başında kullanılan her γ harfi kesinlikle /g-/ veya /y-/ sesini karşılamak için kullanılmaktadır. Eğer γ harfi sözcük başında a, u, o, gibi kalın ünlülerden önce kullanılıyorsa burada /g-/ sesini, e, i, ı, ü, ö, gibi ünlülerden önce kullanılıyorsa /y-/ sesini karşılamaktadır.

γεταισῖρ - *yetişir* “yetiştir” (140/13), *γαγυρέτ* – *gayirèt* “gayret” (132/7).

Metnin yazarı sözcük başında /g-/ sesini özellikle vurgulamak istediğinde ΓΧ, γχ birleşik harfini kullanmaktadır.

γχιὸζῆλ – *gözèl* “güzel” (103/10,11), *γχηρατζάκτηρ* – *gıracákdır* “kıracaktır” (74/8), *γχιορπέ* – *görpé* “körpe” (79/19).

Sözcük başında /y-/ sesini özellikle vurgulamak istediğinde ise γ (gamma) harfinin yanına ‘inceltme işareti’ olarak adlandırdığımız işareti koyarak γι birleşik şeklini kullanmaktadır. γι birleşik işaretinin genellikle a, o, u, gibi kalın ünlülerden önce kullanıldığı görülmektedir.

γἄννηνά – *yanıná* “yanına” (140/1), *γλοῦρεγγῆ* – *yüreyiñè* “yüreğine” (144/3), *γἄκσις* – *yakışksız* “yakışksız, uygunsuz” (153/4).

Sözcük içinde ise ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde de kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde de γ (gamma) işareti ayırım gözetmeksizin /-g-/ veya /-ğ-/ sesleri için kullanılmaktadır. Kalın sıradan ünlülerin bulunduğu örneklerde bu işaretin İç Anadolu ağızlarında olduğu gibi bir yumuşamaya uğradığı kolaylıkla görülebilir. Dolayısıyla ünsüz yumuşaması hadisesinin meydana geldiği yerlerde harfin /-ğ-/ sesini karşıladığı açıktır. Çünkü metnin yazarı art damak g’sini işaretlemek isteseydi zaten $\gamma\chi$ harfini kullanacaktı.

ἀγναισίμα – *âğnayışımá* “anlayışımá” (217/8,9), *ἀγλαγή* – *âyağî* “ayağı” (155/22), *παγλασῆν* – *bağlasın* “bağlasın” (157/21).

İşte bu yukarıda tespit ettiğimiz özellikler dışında ve yardımcı ünsüz göreviyle kullanılan her γ harfi ise /-y-/ sesini karşılamaktadır.

1.1.2.9. /h/ ve /ħ/ Ses Birimleri

/h/ ve /ħ/ sesleri Grek harfli Karamanlı metinlerinde genel olarak ayırt edilmemektedir. İncelediğimiz metinde de bu iki ses X, χ işareti ile gösterilmektedir.

Ἀλλαχῆν – *Allahîn* “Allah’ın” (129/8), *ἐχτιάρ* – *ehtiâr* “ihtiyar, yaşlı” (52/2), *Χαρὰτς* – *Harâc* “haraç” (96/20), *νταχῆ* – *dahî* “daha” (133/8), *χορμετινὲ* – *hormetinè* “hürmetine” (136/10).

1.1.2.10. /j/ Ses Birimi

Grek alfabesinde /j/ sesi bulunmadığı için /z/ sesini karşılamak için kullanılan ζ (zeta) harfi /j/ sesi için de kullanılmaktadır. Bu nedenle /j/ sesi metinde ayırt edilememektedir.

Ἐζταρχά – *Ëjdarhá* “ejderha” (26/5), *μουζτὲ* – *müjde* “müjde” (101/6).

1.1.2.11. /l/ Ses Birimi

Metinde /l/ sesi Λ , λ harfleriyle gösterilmektedir. Grek alfabesinde bu harf lambda olarak adlandırılmaktadır.

ἡλτηρήμ – *ıldırım* “yıldırım, şimşek” (12/17), *ἀκηλλῆ* – *âkilli* “akıllı” (73/7), *πιγγλέριε* – *biñlérile* “binler ile” (298/19).

1.1.2.12. /m/ Ses Birimi

Metinde /m/ sesi M, μ harfleriyle gösterilmektedir. Grek alfabesinde bu harf mu olarak adlandırılmaktadır.

ἤμυτι – ἴμδι “şimdi” (213/23), μισηλλοῦ – misillū “misilli, benzer” (213/17), μεμλεχιατ – memlekât “memleket” (10/2).

1.1.2.13. /n/ Ses Birimi

Metinde /n/ sesi N, ν harfleriyle gösterilmektedir. Grek alfabesinde bu harf nu olarak adlandırılmaktadır.

Νεκτεναδῶ – Nektenavò “Nektenavo” (22/24), νίτζε – nice “nice” (47/7), νάσηλ – násil “nasıl” (213/2).

1.1.2.14. /η/ Ses Birimi

Eski Türkçeden bu yana kullanılan η sesi genizsel ve Türkçeye mahsus bir sestir. Ses, Osmanlı Türkçesi yazımında ك veya ك ile gösterilip, sağır kef olarak adlandırılmaktaydı. Eckmann (1950), Karamanlı Türkçesinde η sesinin kullanımını İngiliz Mukaddes Kitap Şirketi’nin çıkardığı metinleri esas alarak, 1870 yılı öncesi ve sonrası olmak üzere iki ayrı döneme ayırmıştır. Bu şirketin çıkarttığı metinlerde bu ses ν harfi ile gösterilirken daha önceki dönemlerde ise γ, γγ, vx harfleri ile gösterilmiştir. Ayrıca metinde tespit edebildiğimiz kadarıyla γγ biçimi eklerde, vx biçimi ise kelime kök ve gövdelerinde /η/ ses birimini karşılamak için kullanılmıştır.

Metinde η sesi γ, γγ, vx harfleri birbiri yerine kullanılarak gösterilmektedir.

ίσιγγε – ίσηη “işine” (12/9), έτετζεγγι – έdeceyηi “edeceğini” (31/6), πηγγαρλαρη – pınarları “pınarları” (190/3,4), ντινχλεγιούπ – diñleyüb “dinleyip” (7/21), σοηχρά – soñrà “sonra” (22/10).

1.1.2.15. /r/ Ses Birimi

Metinde bu sesi karşılamak için P, ρ harfi kullanılmaktadır. Bu harf Yunancada rho olarak adlandırılmaktadır.

άγρι – άγυρι “ayrı” (229/8), πηγγαρλαρη – pınarları “pınarları” (190/3,4), πρηρ – birer “birer” (126/1), Ραφαήλ – Rafail “Rafayel” (318/16).

Buna ek olarak ρ (üzeri noktalı rho) harfi de /r/ sesini karşılamak için kullanılmıştır.

ζερρῆ – zerre “zerre” (333/8), ραγπετιν – raġbetin “raġbetin” (291/20), ρουζχιάρ – ruzġâr “rüzgar” (200/4).

1.1.2.16. /s/ ve /ş/ Ses Birimleri

Metinde /s/ ve /ş/ sesleri birbirinden kesin bir şekilde ayrılamaz. Sözcük içinde ve sözcük başında /s/, /ş/ seslerini karşılamak için ς ve σ (sigma) işaretleri kullanılmıştır.

ἀσαγγιὰ – aşaġiyà “aşaġıya” (31/11), σονχρά – sonra “sonra” (75/5), γελσιννῆρ – gelsinnèr “gelsinler” (92/21).

Sözcük sonlarında ise /-s/, /-ş/ sesleri ς işareti kullanılarak karşılanmıştır.

Πόρος – Póros “Poros” (210/8), Ἀλέξανδρος – Aléksandros “Aleksandros/İskender” (170/1).

Bunun yanında çok az örnekte metnin yazarı /ş/ sesini özellikle vurgulamak için σ (sigma) harfinin yanına τ inceltme işaretini koyarak bu sesi karşılamaktadır.

σιαματαλάρ – şamatalâr “şamatalar, gürültüler” (27/20), ἀχσιὰμ – ahşâm “akşam” (198/16), τασιὰ – taşa “taşa” (200/23), σιαρὰπ – şarâp “şarap” (279/13).

Metinde sadece bir örnekte σ işareti /ş/ sesini göstermek için kullanılmıştır.

πασιντὰ – başında “başında” (170/7).

1.1.2.17. /-SD-/ Ses Birimi

Metinde /-s/~ /-ş-/ ve /-t/~ /-d-/ seslerinin yanyana geldiği bazı sözcüklerde metnin yazarı, bu sesleri ayrı harfler ile karşılamak yerine ς işaretini kullanmaktadır.

ντιουσοῦ – düşdü “düştü” (174/11), Φίλιπποσαν – Filipposdan “Filippos’tan” (10/18), ἰξέρσεν – istersen “istersen” (22/23), ἰσέ – işte “işte” (30/16).

1.1.2.18. /v/ Ses Birimi

Metinde sözcük başında /v-/ sesi Β, β, (beta) harfiyle karşılanmaktadır. Sözcük içinde ise bu sesi karşılamak için ϐ harfi kullanılmaktadır.

Βρουνούση – Vruonúsi “Vronusi” (290/5), βέ – vé “ve” (290/7), βαρμακτάγμ – varmakdáyım “varmaktayım” (289/2), ἐβσὰτ – evsàd “evsat, orta halliler” (297/12), ὀβαλάρ – ovalâr “ovalar” (282/2), κοβαλατι – kovaladi “kovaladı” (229/17).

1.1.2.19. /y/ Ses Birimi

Metinde /y/ sesi γ (gamma), η (eta) harfleri ile karşılanmaktadır. γ (gamma) harfinin kullanıldığı örneklerde /y/ sesi /ğ/ ve /g/ seslerinden kesin olarak ayırt edilememektedir. Fakat sözcük içinde ünsüz yumuşamasının olmadığı, γ harfinin yardımcı ses olarak kullanıldığı ve ince ünlülerden önce bu harfin /-y-/ sesini gösterdiği söylenebilir.

$\gamma\epsilon\sigma\iota\rho$ - *yesir* “esir” (214/18), $\gamma\acute{\alpha}\gamma\epsilon\tau\iota\lambda\epsilon$ – *gáyetele* “gayet ile, fazlasıyla” (3/3), $\gamma\iota\acute{o}\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon$ – *yoğudu* “yok idi” (47/14).

Büyük harflerde ise Γ (gamma) harfi /y/ sesini karşılamak için kullanılmıştır.

$\Gamma\iota\alpha\sigma\alpha\sigma\eta\nu$ – *Yaşasin!* “yaşasin!” (87/12),

Metinde sözcük başında ve sözcük içinde /y/ ve /g/ seslerinin ayrımı inceltme işareti ile de yapılabilmektedir. $\gamma\iota$ ikili işareti sözcük başında ve sözcük içinde kalın ünlülerden önce /y/ sesini göstermek için kullanılmıştır.

$\gamma\iota\omicron\rho\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon\chi\tau\acute{\epsilon}\nu$ – *yörüdükdèn* “yürüdükten” (200/6), $\gamma\iota\alpha\gamma\iota\acute{\alpha}$ – *yayà* “yaya” (127/16), $\gamma\iota\alpha\zeta\iota\lambda\acute{\iota}\gamma\iota\tau\iota$ - *yazılıydı* “yazılıydı” (117/13).

Bunun dışında yine sözcük içinde η harfi de /-y-/ sesini karşılamak için kullanılmıştır. Bu harfin, ι (ioda) harfi ile harfin üzerine konan iki noktadan oluştuğu açıktır. Burada bu harf ile ilgili Yunanca yazım kuralının bilinmesi metin içerisinde harfin doğru okunabilmesi için gereklidir. Yunancada ünlü harfleri karşılamak için müstakil harflerin yanında $\epsilon\acute{\iota}$, $\alpha\acute{\iota}$, $\omicron\acute{\iota}$, $\upsilon\acute{\iota}$ gibi birleşik harflerin kullanımı söz konusudur. Bu harflerde vurgu işareti ioda harfinin üzerinde yer alır ve ilk harfin ses değerinden daha ince okunması gerektiğini göstermeye yarar. İşte ι (ioda) harfinin üzerine konan iki nokta $\epsilon\acute{\iota}$, $\alpha\acute{\iota}$, $\omicron\acute{\iota}$, $\upsilon\acute{\iota}$ ünlülerinden, $\alpha\acute{\iota}$ (ay), $\epsilon\acute{\iota}$ (ey), $\omicron\acute{\iota}$ (oy, öy), $\upsilon\acute{\iota}$ (uy, üy) hecelerini ayırmaya yarar.

$\alpha\acute{\iota}\lambda\grave{\alpha}\rho$ – *aylâr* “aylar” (27/2) , $\tau\zeta\omicron\iota\tau\zeta\omicron\upsilon\chi$ – *çöycük* “çocuk” (27/4), $\chi\epsilon\acute{\iota}\delta\acute{\alpha}\nu\tau\iota\rho$ – *heývándır* “hayvandır” (26/18), $\gamma\epsilon\rho\lambda\grave{\epsilon}\rho$ $\beta\epsilon$ $\gamma\chi\iota\omicron\iota\lambda\grave{\epsilon}\rho$ – *yerlèr ve göylèr* “yerler ve gökler” (36/20), $\tau\zeta\epsilon\mu\acute{\iota}\eta$ $\zeta\epsilon\mu\alpha\nu\tau\acute{\epsilon}$ – *cemíy zemandé* “tüm zamanlarda” (30/13), $\rho\omicron\upsilon\iota\tau\acute{\alpha}\iota$ – *buýdáy* “buğday” (79/19).

Buna ek olarak metinde çok az örnekte η işareti görülmektedir. Bu işaret ise /-yı-/, /-yi-/ hecesini karşılamak için kullanılır.

χεῖρετλη - *heyibetli* “heybetli” (26/3), *χαῖφ* – *hayıf* “hayıf, acıma, üzüme” (12/19).

Ayrıca tek bir örnekte η (eta) harfinin de /y/ sesini karşıladığı tespit edilmişti.

γχημετλη - *gıymetli* “kıymetli” (101/13).

1.1.2.20. /z/ ve /z̄/ Ses Birimleri

Metinde Türkçe sözcüklerde /z/ sesi ζ (zeta) işaretiyle karşılanmaktadır. Fakat bu işaretin Osmanlı Türkçesi yazımında ı̇ ile yazılan Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerde de herhangi bir farklılık gözetilmeden kullanılması /z/ ve /z̄/ seslerinin birbirinden ayırt edilememesine neden olmaktadır.

σαζιμάν – *şazımân* “neşeli” (36/19), *οὐζερινε̇* – *üzerinė* “üzerine” (127/18), *ὀγρασμανιζίν* – *ôğraşmanızın* “bir şeye kapılma” (207/3).

Sadece bir örnekte v (nu) ve ζ (zeta) harfleri bir araya getirilerek oluşturulan v̄z̄ birleşik işaretiyle /z̄/ sesi karşılanmıştır.

μινζραγην - *mızrağın* “mızrağın” (57/8).

1.1.2.21. /ks/ Ses Birimi

Metinde sözcük içinde /k/ ve /s/ seslerinin yan yana geldiği bazı sözcüklerde metnin yazarı, bu iki sesi ayrı ayrı harfler ile göstermek yerine ξ (ksee) işaretini kullanmaktadır.

γλουξέκ – *yüksək* “yüksek” (124/3), *Ξέρκσις* – *Kserksis* “Kserksiz” (71/9).

1.1.2.22. /ps/ Ses Birimi

Metinde sözcük içinde /p/ ve /s/ seslerinin yan yana geldiği yabancı kökenli sözcüklerde metnin yazarı, bu iki sesi ayrı ayrı harfler ile göstermek yerine Ψ, ψ (psi) işaretini kullanmaktadır.

Σαμμωντά - *Sampsondá* “Samsun’da” (326/14), *Ψάλτη* – *Psálti* “Psalti” (315/1).

İncelenen metinden hareketle, Karamanlı Türkçesinin yazımında kullanılan ünsüz harfleri aşağıdaki gibi tablolamak mümkün olacaktır.

Çizelge 3.

Latin Alfabeti	Karamanlı Alfabeti
B,P/ b,p	Π, π
C,Ç/ c,ç	τζ
T,t	Τ, τ, Ξ, θ
D,d	Τ, τ, ντ, Δ, δ, τ̇
F,f	Φ / φ
G,g	Γ, γ, x, γx
K,k	Κ, κ
ğ	γ
H/ h,ḣ	Χ, χ
j	ζ
L/l	Λ, λ
M/m	Μ, μ
N/n	Ν, ν
η	γ, γγ, νx
R/r	Ρ, ρ, ρ̇
S,Ş/ s,ṡ	ς, σ, σ̇
st, şt, sd, şd	ς
V/v	Β, β, β̇
Y/y	Γ, γ, γι, ι, η, ι̇
z,ż	ζ, νζ
ks	ξ
ṗṡ	Ψ, ψ

Ayrıca Irakleous'tan (2013) alıntılanan ve *Psalterion* adlı eserin farklı dönemlere ait nüshalarından hareketle Karamanlı Türkçesi'nde yazım standartlaşmasını incelediği çalışmasında yer alan aşağıdaki çizelgeyi, seslerin Karamanlıcanın farklı dönemlerinde hangi işaretlerle temsil edildiğini göstermesi bakımından burada vermek yerinde olacaktır.

Çizelge 4.

Ses Birim	Kullanılan İşaret			
	1764	1782	1841	1895
/a/	α	α	α	α
/â/	ια; α	ια; α	ια; α	ια; α
/b/	ϖ	π; ϖ; μπ	πù	πù
/c/	τζ	τζ	τùζ	δζ
/d/	τ; ντ	τ; ττ; ντ	τù	δ
/e/	ε	ε; αι	ε	ε
/f/	φ	φ	φ	φ
/g/	γκ	γκ; κ	κù	κù
/ğ/	γ	γ	γ	γ

/h/	χ	χ	χ	χ
/l/	ι; υ; η	ι; υ; η; ει	η	η
/i/	ι; υ; η	ι; ῑ; υ; η; ει	ι	ι
/k/	κ	κ	κ	κ
/l/	λ	λ	λ	λ
/m/	μ	μ	μ	μ
/n/	ν	ν	ν	ν
/o/	ο	ο	ο	ο
/ö/	ο; ιο	ο; ιο	οὐ; ιοὐ	οὐ; ιοὐ; ιο
/p/	π	π; π̄	π	
/r/	ρ	ρ	ρ	ρ
/s/	σ	σ; ς	σ; ς	σ; ς
/ş/	ς; σ	σ; ς; σσ	σὺ; ςὺ	σὺ; ςὺ
/t/	τ	τ	τ	τ
/u/	ου	ου	ου	ου
/ü/	ου; ιου	ου; ιου	οὐ; ιοὐ	οὐ; ιοὐ; ιου
/v/	β	β; αυ; ευ	β	β
/j/	γ; ι; η; ø	γ; ι; η; ø	γ; ι	γ; ι; ø
/z/	ζ	ζ	ζ	ζ

1.2. Eklerin Yazımı

1.2.1. Yapım Ekleri

1.2.1.1. Addan Ad Yapım Ekleri

{+aç}

Ek {+ατζ} “{+aç}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin kullanıldığı tek örneğe rastlanılmıştır. Bu nedenle ekin ince ünlülü biçiminin yazımı tespit edilememiştir.

3 x8λὰτζ – 3 kulàç “üç kulaç, uzunluk ölçüsü” (174/13).

{+ak}

Ek {+αχ} “{+ak}” biçiminde yazılmaktadır. Ünlü ile başlayan bir ek aldığında ise yumuşayarak {+αγ} “{+ağ}” biçimine dönüşmektedir. Metinde ekin ince ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

xηςραχλάρ – kistraklâr “kısraklar, dişi atlar” (196/15), *πουτζαγή – bucağî* “bucağı, ucu” (176/15).

{+Ar}, {+şAr}

Ek {+ερ} “{+er}”; {+αρ} “{+ar}”; {+σερ} “{+şer}”; {+σαρ} “{+şar}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin tüm biçimlerinde (`) grave vurgu işaretinin kullanılmış olması dikkate değer bir özelliktir.

πρὲρ – *birèr* “birer” (182/11), *ὄναρ* – *ónar* “onar” (90/8), *ἰκισὲρ* – *íkisèr* “ikişer” (127/15), *ἰκirmiςὲρ* – *íkirmişèr* “yirmişer” (211/7), *ἄλτησὰρ* – *áltışar* “altışar” (182/10).

{+cA}

Ek {+τζε} “{+ce}”; {+τζα} “{+ca}” biçimlerinde yazılmaktadır. Karamanlı alfabesinde τζ işareti /c/ ve /ç/ ses birimlerini ayırım gözetmeksizin karşılar. Fakat ekin, özellikle Karamanlca ölçünlü imla ile yazılan metinler üzerinde yapılmış önceki çalışmalar sonucunda, istisnasız olarak ötümlü ünsüz ile kullanılması, bizim çalışmamızda da ekin bu biçimde ele alınmasını gerekli kılmıştır.

ἄϊριτζα – *áyrica* “ayrıca” (35/8), *σαϊχη-σῆτζα* – *saygısızca* “saygısızca” (23/16,17), *καρτάστζα* – *kardásca* “kardeşçe” (45/15), *νετζε* – *necè* “nice” (3/5), *ἀρχασήντζα* – *árkasınca* “ardınca, arkasınca” (95/14), *ἔγιουτζε* – *éyüce* “iyice, tamamen” (56/20), *Τούρχτζε* – *Túrkce* “Türkçe” (336/14), *μεχατιρίντζε* – *mekadirince* “miktarınca, çokça” (101/19), *πούντζα* – *búnca* “bunca” (105/8).

{+cak}

Ek {+τζαχ} “{+cak}” biçiminde yazılmaktadır. İncelenen metinde ekin ince ünlülü biçimine rastlanılmamıştır. Ek ünlü ile başlayan bir ek aldığımda yumuşayarak {+τζαγ} “{+cağ}” biçimine dönüşmektedir.

ὄγιουντζαγι – *óyuncaği* “oyuncağı” (61/10).

{+caaz}

Ek {+τζααζ} “{+caaz}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Ekin yapısında bulunan arka damak /ğ/ ünsüzü erimiştir.

ποῦ χιταπτζααζι – *bũ kitapcaazi* “bu kitapcağazı” (245/7).

{+cI}, {+cu}

Ek, düz-dar ünlülü biçimlerde {+τζη} “{+c1}” ve {+τζι} “{+ci}”; yuvarlak-dar ünlülü biçimlerde ise {+τζου} “{+cu}” şeklinde yazılmaktadır. Metinde ekin ince-yuvarlak-dar ünlülü biçimine rastlanılmamıştır.

ἀδελζή πασιγιὰ – *ánci başıyà* “avcıbaşına” (45/1), *γιαλαντζή* – *yalancì* “yalancı” (281/11), *σεγιρτζι* – *seyircì* “seyirci” (38/1), *τζενκτζι* – *cenkcì* “cenkçi” (91/16), *κουγιουμτζουλάρ* – *kuyumculâr* “kuyumcular” (54/6), *κολτζουλαρη* – *kolcularì* “kolcuları, korumaları” (124/21), *καπουτζου* – *kapucù* (156/15).

{+cık}

Ek {+τζηx} “{+cık}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde tek bir örnekte ve büyük harfli biçimde kullanılmıştır.

που κιταπτζιx – *bu kitapcık* “bu kitapçık” (300/1).

{+daş}

Ek sözcük içerisinde {+τασ} “{+daş}”, sözcük sonunda ise {+τας} “{+daş}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin ince ünlülü biçimine rastlanılmamıştır.

σαγιρτα-σλαρη – *şagirdtaşlarì* “hısımları, yaşıtları” (28/16,17), *καριντάς* – *karındaş* “kardeş” (249/1), *γιολτασιμ* – *yoldaşim* “yoldaşım” (288/18).

{+dız}, {+düz}

Ek, düz-dar ünlülü biçimlerde “{+τιζ}” “{+dız}”, yuvarlak-dar ünlülü biçimlerde {+τουζ} “{+düz}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin çok az örneğine rastlanılmıştır. Metinde ekin ince-düz-dar ünlülü ve kalın-yuvarlak-dar ünlülü örneğine rastlanmamıştır.

ήλιτζλαρην – *ıldızlarìn* “yıldızların” (31/2), *γιαλητζλη* – *yaldızli* “yaldızlı” (66/12), *γιουντουζ* – *gündüz* “gündüz” (23/1).

{+k}

Ek {+x} “{+k}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

όρτάx – *örtak* “ortak” (277/3).

{+kek}

Ek {+xεx} “{+kek}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin kalın ünlülü biçimine rastlanılmamıştır. Ek metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

ἐρκεῖς – *érkèk* “erkek” (19/10).

{+ka}

Ek {+xα} “{+ka}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin ince ünlülü ve ötümlü ünsüzlü biçimlerine rastlanmamıştır.

πασὰ – *başkà* “başka” (75/1).

{+ken}

Ek {+xεν} “{+ken}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin kalın ünlülü biçimine rastlanmamıştır.

ἐλκενέρι – *élkenlerì* “yelken” (263/2)⁶

{+(X)l}

Ek {+(X)λ} “{+(X)l}” biçiminde yazılmaktadır.

γαζιλ ντενιζì – *gızil denizì* “Kızıl Deniz’i” (111/10), *γεσιλλικλερινιζì* – *yeşilliklerinizì* “yeşillikleriniz” (293/14), *ούσουλέτιλε* – *úsulétile* “usulü ile, tarzı ile” (257/10).

{+IAk}

Ek kalın ünlülü sözcüklerle {+λαx} “{+lak}”, ince ünlülü sözcüklerle +λεx “{+lek}” biçiminde yazılmaktadır.

ταγίλακλì – *tayılaklì* “taylı, tayı olan” (196/14), *γχιομλεκλερì* – *gömlekerì* “kıyafetleri” (55/1), *τζιπλάx* – *çıplàk* “çıplak” (184/5).

{+II}, {+IU}

Ek düz-dar ünlülü biçimlerde {+λη}~{+λι} “{+lì~+li}”; yuvarlak-dar ünlülü biçimlerde {+λου} “{+lu~+lü}” şekillerinde yazılmaktadır. Ayrıca ekin, Eski Anadolu

⁶ Yelken kelimesinin köken bilgisel incelemesi üzerine araştırmacılar arasında ortak bir görüş birliği sağlanamamıştır. Fakat genel kabul bu yönde olduğu için +GAn eki altında verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkn. (Eren, 1999: 449; Clauson, 1972:174-187).

Türkçesinde karşımıza çıkan düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan biçimlerine bu metinde de rastlanır. Ek bu örneklerde {+λου} “{+lu~+lü}” biçiminde yazılmaktadır. Ayrıca metinde ek, /n/ ses birimi ile biten sözcüklere eklendiğinde bazen ünsüz benzeşmesine uğrayarak {+νη} “{+nı}” biçiminde yazılmaktadır.

ήλαγικλή – *îlayıklî* “layık olarak” (88/7), *χαγίρη* – *hayırlî* “hayırlı” (7/8), *ἀχοῦζαρλή* – *âhuzarlî* “ahuzarlı” (13/3), *γιασλή πασλή ντουσουνοῦπ* – *yaslı başlı düşünüb* “kederli biçimde düşünmek” (17/7), *Μισιρλιλαρήν* – *Mısırlıların* “Mısırlıların” (28/22), *γαραλληλαρτάν* – *yaralılardan* “yaralılardan” (43/6), *ντελή κανλή* – *delî kanlî* “delikanlı” (86/3), *χεγιπετλή* – *heyibetlî* “heybetli” (6/3), *ταπιγετλή* – *tabiyetlî* “tabiatlı, yaradılışlı” (6/5), *ποῦνουζλοῦ* – *boynuzlû* “boynuzlu” (20/19), *νὲ τιουρλοῦ* – *nè türlû* “ne türlü” (7/8), *γχιουμουσλοῦ κατέχιλε* – *gümüşlû kadéhile* “gümüşlü kadeh ile” (153/18).

Ekin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymadığı örnekler:

σατακατλοῦ – *sadakatlû* “sadakatli” (288/7), *μισηλλοῦ* – *misillû* “misilli, benzer” (13/3), *κουτρετλοῦ* – *kudretlû* “kudretli, güçlü” (204/1).

Ekin ünsüz benzeşmesine uğradığı örnek:

καν-νησῆ – *kannisi* “kanlısı” (32/3,4).

{+llk}, {+llk}

Ek sözcük sonlarında {+ληx} “{+lık}”; {+λιx} “{+lik}”; {+λουx} “{+luk~+lük}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin düz-dar ünlülü biçimleri ince ve kalın ünlüleri ayırmada tutarlı görünmektedir. Fakat yuvarlak-dar ünlülü biçimleri için bu ayırım söz konusu değildir.

Ekin sözcük içerisinde kalın ünlülü ve ince ünlülü şekilleri birbirinden farklılık göstermektedir. Ek sözcük içerisinde kalın ünlülü sözcüklerle {+ληγ} “{+lîğ}”; {+λουγ} “{+luğ}” biçimlerinde, ince ünlülü sözcüklerle ise {+λιγ} “{+liy}”, {+λουγ} “{+lüy}” biçimlerinde yazılmaktadır.

Ayrıca ekin, /n/ ses birimi ile biten sözcüklere eklendiğinde bazen ünsüz benzeşmesine uğrayarak {+νηx} “{+nık}”; {+νοух} “{+nuk}” biçimlerinde yazıldığı görülmüştür. Bu durumda ekin ince ünlülü biçimlerine rastlanmamıştır.

γιακητζί-λήχ – *yakıcılık* “yakıcılık” (66/14,15), *χαρσιλήχ* – *karşılık* “karşılık” (68/6), *πουσμανλήχ* – *büşmanlık* “pişmanlık” (74/23), *πουχουρταν-ληχλάριλε* – *buhurdanlıklárile* “buhurluklar ile, tütsüler ile”, (87/19), *νατιμλήχ βε πουσ-μανλήχ* – *nadimlik ve büşmanlık* “pişmanlık ile” (139/3,4)⁷, *Ίνσανιγετλήχ* - *İnsaniyetlik* “insaniyetlik” (7/17), *Μουννετζιμλήχ* - *Münnecimlik* “müneccimlik, falcılık” (11/2,3), *γεντζλήχ* - *gençlik* “gençlik” (14/17), *χαρτζλήχ* - *harçlık* “harçlık” (287/11), *Άρναδουτλοδχ* - *Arnavutluk* “Arnavutluk, Arnavut ülkesi” (10/1), *ντοστλοδχ γιουζοῦ* – *doştlük yüzü* “dostane” (46/11), *ποζγουνλοδχ* – *bozgunlük* “bozgun, talan” (128/19), *ντουγγιουρλουχ-λερι* - *dühürlükleri* “dünür olma durumları” (231/2).

Ekin sözcük içerisinde kalın ünlülü biçimlerini içeren örnekler:

ηραχατληγά – *irahatlığá* “rahatlığa” (7/17), *τζοκλουγοῦ* – *çokluğū* “çok olma durumu” (5/2), *μετζ-νουνλουγουντάν* - *mecnunluğundàn* “mecnunluğundan, deliliğinden” (63/6,7).

Ekin sözcük içerisinde ince ünlülü biçimlerini içeren örnekler:

ντιλπερλιγινι - *dilberliyini* “dilberliğini, güzelliğini” (35/5), *πιννιτζιλιγινε* – *biniciliyine* “biniciliğine” (36/14), *πεγιουκλουγιουῦ* – *beyüklüğü* “büyüklüğü” (5/3).

Ekin ünsüz benzeşmesine uğrayan biçimleri:

καραννήχ – *karannik* “karanlık” (195/20), *πουχουρταννηχλάριλε* – *buhurdannıklárile* buhurluklar/tütsüler ile” (114/3), *όρμαννηχλάρ* – *ormannıklâr* “ormanlıklar” (213/8), *ποζγουν-νουχτάν* – *bozgun-nukdàn* “bozgun/talan olma durumundan” (76/12,13), *ποζγουννουγά* – *bozgunnuğá* “bozgunluğa, talana” (134/21).

{+man}

Ek {+μαν} “{+man}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla ince ünlülü biçimi tespit edilememiştir.

Καραμάν – *Karamàn* “Karaman” (94/14; 286/3).

⁷ “Nadimlik ve pişmanlık” yapısı farklı kökenden aynı anlamda iki sözcüğün biraraya getirilmesi ile oluşturulmuş bir ikilemedir.

{+ncI}, {+ncU}

Ek {+vtζ₁} “{+nci}”; {+vtζ_η} “{+ncı}”; {+vtζ_{ου}} “{+ncu~ +ncü}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ek düz-dar ünlülü biçimlerinde ince ve kalın şekilleri ayırmada tutarlılık göstermektedir. Ekin yuvarlak-dar ünlülü biçimlerinde ise bunu söylemek zordur.

ἰκεντζῖ - *ikenci* “ikinci” (61/14), *ἰκιντζῖ* - *ikinci* “ikinci” (63/17), *οὐτζουντζοῦ* - *üçüncü* “üçüncü” (163/12), *ἀλτηντζῖ* - *altıncı* “altıncı” (10/15), *ντοκουζουντζοῦ* - *dokuzuncü* “dokuzuncu” (32/18), *ὄνοντζοῦ* - *onuncü* “onuncu” (98/11), *ὄν ντορτουτζοῦ* - *ὄν dördüncü* “ondördüncü” (123/9).

{+sAk}

Ek {+σαx} “{+sak}”; {+σεx} “{+sek}” biçimlerinde yazılmaktadır.

παγηρσα-κλαρημη - *bağırsaklarımı* “bağırsaklarımı” (280/10), *κουρσαγημηζ* - *kursağımız* “kursağımız” (201/6), *γλουσεξ* - *yüksék* “yüksek” (31/1)⁸.

{+sı}

Ek {+ση} “{+sı}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece tek örnekte görülmektedir. Dolayısıyla ekin yuvarlak-dar ünlülü ve ince-düz-dar ünlülü biçimlerine rastlanmamıştır.

τζαναδαρση - *canavarsı* “canavara benzer” (175/6).

{+sIz}, {+sUz}

Ek {+σιζ}~ {+σηζ} “{+sı~ +süz}”; {+σουζ} “{+suz~ +süz}” biçimlerinde yazılmaktadır.

ήσσηζ - *ıssız* “ıssız, تنها” (5/17), *ήρσηζ* - *ırsız*, “dilsiz” (23/23)⁹, *άσηλσηζ φασηλσηζ* - *asılsız fasılsız* “asılsız, gerçek olmayan” (34/6), *Πατησαχοιζ* - *Padişahsız* “padişahsız” (50/9), *γχεμισιζ χαγικσιζ* - *gemisiz kayıksız* “gemisiz kayıksız” (216/1), *έλλικσιζ σενλικσιζ* - *élliksiz şenliksiz* “sahipsiz, ıssız” (91/8), *μυκινσιζ* - *mimkinsiz*

⁸ Sözcük, metnin 124/3 nolu yerinde γουξεξ - yüksek şeklinde geçmektedir. ξ işareti /ks/ ses birimini göstermektedir.

⁹ Sözcük, “kitleme hırsız edersin, korkutma ırsız edersin” şeklinde bir atasözünde geçmektedir. Burada sözcük ırsız < ır (türkü, şarkı) + sız şeklinde düşünülmüştür.

“mümkün olmayan” (296/6), *ὄμουτσουζλοῦχ* - *ὄmutsuzlük* “umutsuluk” (91/21), *ὄχσοῦζ* - *ὄksüz* “öksüz” (296/2)¹⁰.

{+tI}, {+tü}

Ek {+τη} “{+ti}”; {+τι} “{+ti}”; {+του} “{+tü}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin kalın-yuvarlak-dar ünlülü biçimine rastlanmamıştır. Ek metinde birkaç sözcükte karşımıza çıkmaktadır.

χαρηλητησῆ – *harıltısı* “harıltısı” (133/14), *σιγγιλτισι* - *şihiltisi* “şangırtı” (133/14), *γιομουλτουσοῦ* – *gümültüsü* “gürüldemesi” (188/16).

{+z}

Ek {+ζ} “{+z}” biçiminde yazılmaktadır.

ποῦινουζλοῦ – *buynuzlū* “boynuzlu” (89/15), *ὄμδζλαρη* - *ὄmuzlari* “omuzları” (174/13).

1.2.1.1.1. Yabancı Kökenli Addan Ad Yapım Ekleri

Bu bölümde Arapça ve Farsça birtakım önekler, içekler ve sonekler ele alınmıştır.¹¹ İncelediğimiz metinde tespit edilen ekler şunlardır:

{+âne}

Farsça adlara gelerek sıfat ve zarf yapan bir ektir. Ek {+ανε} “{+ane}” biçiminde yazılmaktadır.

Σαχα-νεγι - *Şaha-neyi* “şahaneyi” (17/3,4), *σουχιουρανε* – *şükürané* “şükürane” (28/2), *σατηκανε* – *sadıkane* “sadıkane, sadık” (46/11), *σατηκανάτηραρ* – *sadıkanádırlar* “sadıktırlar” (52/3), *φακηρανα* – *fakıranà* “fakirane, fakircik”(67/1)

¹⁰ Sözcük, metnin 292/20 nolu yerinde *ὄξιῶζ* - *ὄksüz*, 284/17 nolu yerinde *ὄξοῦζ* - *ὄksüz* şeklinde yazılmıştır.

¹¹ Burada daha önceki birtakım incelemelerde ek olarak gösterilen fakat gerçekte ek olmayıp birleşik sözcük başlığı altında ele alınması gereken +hane, +zade, +name, +güzar gibi sözcükler ile oluşturulmuş kelimelere yer verilmemiştir.

{+baz}

Ek {+παζ} “{+baz}” şeklinde yazılmaktadır. Ayrıca ekin sözcüğe hem bitişik hem de ayrı biçimlerde yazıldığı görülmüştür.

ζορπάζ – *zorbáz* “zor kullanan” (5/20), *σαχπάζ* – *šahbáz* “şahbaz, çevik, atılgan” (158/10), *Σαχ-πάζ* - *šah-báz* “şahbaz, çevik, atılgan” (162/16).

{+dan}

Farsça alet adı yapan bir ektir. Ek {+ταν} “{+dan}” biçiminde yazılmaktadır.

πουχορταν-ληχλάριλε – *buhurdanlıklárile* “buhurluklar/tütsüler ile” (87/19), *σαμετανλάρ* – *šamedanlâr* “şamdanlar” (221/16).

{+dar}

Ek {+ταρ} “{+dar}” biçiminde yazılmaktadır.

έμεχ-ταρλαρή - *émekdarlarí* “emektarları” (51/3,4).

{+i}

Arapçada aidiyet ve mensubiyet anlamı katan bir ektir. Ek, {+ι} “{+i}” biçiminde yazılmaktadır.

Ιουνανι – *Íonanì* “Yunanî” (184/13), *Άτζέμι* – *Ácémi* “Acem, İranlı” (134/1).

{+Istan}, {+Ustan}

Farsça yer adı yapma görevinde kullanılan bir ektir. Ek {+ησταν} “{+istan}”; {+ισταν} “{+istan}”; {+ουσταν} “{+ustan~ +üstan}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ayrıca ek birkaç örnekte {+ισαν} “{+istan}” ve {+υσαν} “{+ustàn}” biçimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Ekin yabancı kökenli bir ek olmasına rağmen ünlü uyumuna sokulması dikkate değerdir.

Φιρενχιστανή – *Frenkistanì* “Frenkistan” (6/23), *Αραπιστανή* - *Arabistanì* “Arabistan’ı” (6/23), *Χιντιστανή* – *Hindistanì* “Hindistan’ı” (6/23), *Πουλγαρισάν* – *Bulgaristân* “Bulgaristan” (10/1), *Ατζέμι-çτανά* – *Ácemistanà* “Acemistan’a” (45/6,7) *Γχιουρτζουστάν* – *Gürcüstan* “Gürcistan” (11/15), *νταγηστανληγά* -*dağistanlığà* “dağlık yere” (91/15), *τζολουçάν* – *çolustàn* “çöllük yer” (174/11).

{+i(y)A(t)}

Arapça gramerde masdar-ı mec’hule olarak adlandırılan bir masdar ekidir. Ek, {+iγε} “{+iye}”; {+ιατ} “{+iat}” biçimlerinde yazılmaktadır. Bu ek, Türkçede {+IIk} ekinin karşıladığı görev ve işlevde kullanılmaktadır.

πετελιγεσι - *bedeliyesi* “bedeli” (62/11), *σερπεσιάτιλε* – *serbesiátile* “serbestiyet ile” (150/2).

{+mend}

Farsça sıfat yapma görevinde kullanılan bir ektir. Ek {+μεντ} “{+mend}”; {+μεν} “{+men}” biçimlerinde yazılmaktadır.

ντερτιμέντ – *derdiménd* “dertli” (165/2; 200/19), *ντερτιμέν* – *derdimèn* “dertli” (160/4).

{ber+}

Farsça üzerilik önekidir. “üzeri”, “üzerine”, “üzerinde” anlamları katar. Bu ek {περ+} “{ber+}” biçiminde yazılmaktadır.

περχουτάρ – *berhudâr* “mutluluk içinde olma” (20/12).

{nâ+}

Farsça olumsuzluk eklerinden biridir. Ek {να+} “{na+}” biçiminde yazılmaktadır. İncelenen metinde ekin sözcükten ayrı yazılmış örneklerine de rastlanmaktadır.

ναπειτ - *nabedid* “görülmeyen, meydanda olmayan” (5/23), *νατζάρ* – *nâ çâr* “çaresiz” (15/10).

{der+}

Farsça bulunma anlamı katan bir ektir. Ek {ντερ+} “{der+}” biçiminde yazılmaktadır. Sadece *der akap* sözcüğünde ve sürekli olarak ayrı bir biçimde kullanılmıştır.

ντέρ άχάπ – *dér ákâb* “hemen arkasından, çabucak” (12/13,14), *ντέρ άχάπ* – *dér ákâb* “hemen arkasından, çabucak” (25/2).

{+a+}

Ek {+α+} “{+a+}” biçiminde yazılmaktadır.

περαπέρ – *berabèr* “beraber, birlikte” (81/18).

{+be+}

Ek {+πε+} “{+be+}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece iki örnekte kullanılmakta ve sözcükten ayrı yazılmaktadır.

σενὲ πὲ σενὲ - *senè bè senè* “seneden seneye” (69/2), *γυῖζ πε γυῖζ* – *yüz be yüz* “yüz yüze” (161/17,18).

{+a}

Farsça hitap ekidir. Ek {+α} “{+a}” biçiminde yazılmaktadır.

πὲν φακηρά – *bèn fakirá* “ey ben fakir olan” (215/3).

1.2.1.2. Addan Eylem Yapım Ekleri**{+A-}**

Ek {+α-} “{+a-}”; {+ε-} “{+e-}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ayrıca ekin {-yor} ekini üzerine aldığı anda yapısındaki ünlü daralmaya uğramamaktadır.

ποσαγιὸν – *boşayüb* “boşayıp” (16/12), *πενχζέρ* – *benzér* “benzer” (56/16), *νιλετί* - *diledí* “diledi” (66/14), *ντοσεμελερί* - *döşemeleri* “döşemeleri” (191/6), *καπαγιὸν* – *kapayüb* “kapayıp” (230/7), *τιουρεγεζέχτιρ* – *türeyecékdir* “türeyecektir” (88/12), *γιασαμακτάν* – *yaşamakdàn* “yaşamaktan” (129/3).

Ekin {-yor} ekli örneği:

νιλεγιόρλαρ – *dileyorlar* “diliyorlar” (279/11).

{+al-}, {+l-}

Ek sonu ünsüz ile biten sözcüklerle {+αλ-} “{+al-}” biçiminde, sonu ünlü ile biten sözcüklerle ise {+λ-} “{+l-}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin, sonu ünlü ile biten sözcükler ile ince ünlülü yazımına rastlanmamıştır.

άζαλήντζα - *áزالınca* “azalınca” (136/1), *τζογαλτή* - *çoğaldı* “çoğaldı” (283/14), *πουγαλίτριζ* - *bunaldırız* “bunaltırız” (77/20), *ντιριλμεχτέ* - *dirilmekdè* “dirilmekte” (195/14), *ντιριλμεζ* - *dirilmèz* “dirilmez” (49/17), *ντογρουλομπ* - *doğrulub* “doğrulup” (234/19).

{+dA-}

Ek kalın ünlülü sözcüklerle {+τα-} “{+da-}”, ince ünlülü sözcüklerle {+τε-} “{+de-}” biçiminde yazılmaktadır.

άλτατηπ - *áldatip* “aldatıp” (32/10), *ιστέρτε* - *ístérde* “isterde” (10/22).

{+I-}, {+U-}

Ek {+ι-}~{+η-} “{+ι-~+ι-}”; {+ου-} “{+u-~+ü-}” biçimlerinde yazılmaktadır.

τοχεσιγιομπ - *tökesiyüb* “tökezleyip” (39/15). *ούζοδν* - *úzùn* “uzun” (49/18), *τασιγιομπ* - *taşiyüb* “taşıyıp” (132/21), *σαχηνμάκ* - *sakinmàk* “sakınmak” (81/12), *άγρίρσα* - *áğrırsa* “ağrırsa” (60/16), *τζουρούχτδρ* - *çürúkdür* “çürüktür” (219/3), *χουρουμαγιά* - *korumayà* “korumaya” (56/5), *χουρουτμαγιά* - *kurutmayà* “kurutmaya” (201/18).

{+(i)k-}, {+(e)k-}

Ek {+x-} “{+k-}” biçiminde yazılmaktadır.

γαιτζιχτίν - *gecikdín* “geciktin” (246/9), *πικιχτιρέσιν* - *birikdirésin* “biriktiresin” (299/9).

{+kır-}, {+kür-}

Ek {+χηρ-} “{+kır-}”; {+χιουρ-} “{+kür-}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin ince-düz-dar ve kalın-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

χαγικηραράκ - *hayıkırarak* “haykırarak” (283/6), *τιουχιουρτοῦ* - *tükürdü* “tükürdü” (63/15).

{+IA-}

Ek kalın ünlülü sözcüklerle {+λα-} “{+la-}”, ince ünlülü sözcüklerle {+λε-} “{+le-}” biçiminde yazılmaktadır. Ayrıca ekin {-yor} ekini üzerine aldığı anda yapısındaki ünlüler daralmaya uğramamaktadır.

τοπλαγιούπ – toplayùb “toplayıp” (11/21), *χοτζακλαγιούπ – kocaklayùb* “kucaklayıp” (40/15), *γιολλατι – yolladi* “yolladı, gönderdi” (73/19), *σοϊλετιχτέν - söyledikdèn* “söyledikten” (22/10), *ίσλεγιούπ - işleyùb* “işleyip” (54/17).

Ekin {-yor}ekli örneği.

παγγαγίορ – bağlayor “bağlıyor” (286/23).

{+lAn-}

Ek kalın ünlülü sözcüklerle {+λαν-} “{+lan}”, ince ünlülü sözcüklerle {+λεν-} “{+len-}” biçiminde yazılmaktadır.

ίραχατλαντι-κλαρι – irahatlandı-klari “rahatladıkları” (6/10), *μερακλαντι-γηνην – meraklandığının* “meraklandığının” (17/9,10), *χοσλαντιν – hoşlandıın* “hoşlandın” (21/1), *χασταλαντη – hastalandi* “hastalandı” (119/7), *ντινκλενηπ - dinlenip* “dinlenip” (92/20), *όφκελενιπ - öfkelenip* “öfkelenip” (106/6).

{+lAş-}

Ek kalın ünlülü sözcüklerle {+λασ-} “{+laş-}”, ince ünlülü sözcüklerle {+λεσ-} “{+leş-}” biçiminde yazılmaktadır.

γιακλαστιλάρ – yaklaşdılar “yaklaştılar” (42/5), *ήρακλαστηχτάν - iraklaşdıkdàn* “uzaklaştıkdan” (77/18), *ούλαστιλάρ - ulaşdılar* “ulaştılar” (165/7), *γερ-λεσθή - yerleşdi* “yerleşti” (21/11).

{+r-}

Ek {+ρ-} “{+r-}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece tek örnekte kullanılmıştır.

τζαγηρηπ – çağırıp “çağırıp” (148/19).

{+rge-}

Ek {+ρχε-} “{+rge-}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ek sadece bir örnekte kullanılmakta dolayısıyla ekin kalın ünlülü biçimine rastlanılmamaktadır.

έσιρκεγιούπ - esirgeyùb “esirgeyip” (253/1).

{+rA-}

Ek kalın ünlülü sözcüklerle {+ρα-} “{+ra-}”, ince ünlülü sözcüklerle {+ρε-} “{+re-}” biçiminde yazılmaktadır.

ὀρχενήπ - ὀρχενῖπ “öğrenip” (56/20), *τιτιρεμεγέ - titiremeyè* “titremeye” (82/18), *σιτζι-ραγιουòπ - sıçırayüb* “sıçrayıp” (26/14,15).

{+sI-}

Ek {+σι-} “{+sı-~+si-}” biçiminde yazılmaktadır. Ekin düz-dar ünlülerde kalın ve ince biçimleri ayırt edilemez. Ayrıca metinde ekin yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanmamıştır.

πετσινμὲζ - betsinmèz “kötü gözle bakmaz” (225/6), *σαγινσίμαγιουπ - saginsímayub* “düşünmeyip” (109/17).

1.2.1.3. Eylemden Ad Yapım Ekleri**{-A}**

Ek kalın ünlülerle {-α} “{-a}”, ince ünlülerle {-ε} “{-e}” biçiminde yazılmaktadır.

για-ραλαγιουòπ - ya-ralayüb “yaralayıp” (41/9,10).

{-AcAk}

Ek kalın ünlülerle {-ατζαχ} “{-acak}”, ince ünlülerle {-ετζεχ} “{-ecek}” biçiminde yazılmaktadır. Ek üzerine ünlü ile başlayan bir ek aldığında, ekin kalın ünlülü biçimi {-ατζαγ} “{-acağ}”, ince ünlülü biçimi ise {-ετζεγ} “{-ecey}” şekline dönüşmektedir.

ἀλατζᾶχ σεῖλῆρ - ἄlacàk şeylèr “alacak şeyler” (3/15), *ὀγρασατζᾶχ χενχιαμλαρῆ - ὀğraşacàk henkâmlari* “baş gösterecek hengâmeleri” (116/21,22), *παχατζᾶχ τζεσαρετ-λερι - bakacàk cesaret-leri* “bakacak cesaretleri” (134/4), *γχιουρετζᾶχ γχιοζοῦ - görecèk gözũ* “görececek gözü” (18/17), *γχιοζετετζᾶχ βεχιλ - gözetecèk vekil* “gözetecek vekil” (59/7).

Ekin sözcük içinde kalın ünlülü biçimine örnekler:

ἀγνα-γιατζαγή - *āḡnayacaḡi* “anlayacağı” (58/22,23), *βαρατζαγήν* - *varacaḡin* “varacağıın” (185/19).

Ekin sözcük içinde ince ünlülü biçimine örnekler:

πιλετζεγιμιζ - *bileceyimiz* “bileceğimiz” (210/21).

{-eç}

Ek {-ετς} “{-eç}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla metinde ekin kalın ünlülü biçimine rastlanılmamıştır.

γχιου-λἐτς - *güleç* “güleç” (202/12,13).

{-Ak}

Ek kalın ünlülü sözcüklerle {-αx} {-ak}, ince ünlülü sözcüklerle {-εx} “{-ek}” biçiminde yazılmaktadır.

κονὰx γεριμὲ - *konàk yerimè* “konaklacak yerime” (19/17), *ντονέx* - *dönék* “dönek” (77/18), *ούρxὲx* - *ürkèk* “ürkek” (142/18), *κορxὰx* - *korkàk* “korkak” (142/18), *γετὲx* - *yedèk* “yedek” (87/6), *ὀρὰx* - *oràk* “orak, kosa” (92/4), *σαντζάxτηρ* - *sancàkđır* “sancaktır” (9/11).

{-amak}

Ek {-αμαx} “{-amak}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte geçmektedir. Dolayısıyla ekin, ince ünlülü biçimi ve ünlü ile başlayan bir ek aldığındaki durumu tespit edilememektedir.

πασαμαxλή - *basamaklı* “basamaklı” (150/7).

{-enek}

Ek {-νεx} “{-nek}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte geçmektedir. Bu nedenle ek hakkında çıkarımlarımız kısıtlıdır.

ντεγινέx - *deyinek* “deynek, sopa” (29/20).

{-ce}

Ek {-τςε} “{-ce}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Ekin kalın ünlülü biçimine rastlanılmamıştır.

ἐίλεντςεσι - *éylencesi* “eğlencesi” (64/4).

{-ç}

Ek {-τζ} “{-ç}” veya “{-c}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

σεῖντιντζίντεν - sévincindèn “sevincinden” (20/9).

{-(G)A}

Ek ince ünlülü biçimlerde “{-xε}” “{-ge}”, kalın ünlülü biçimlerde ise {-γα} “{-ga}” şeklinde yazılmaktadır.

κιολκενιζι̇ - kölgenizi̇ “gölgenizi” (131/22), *ίντζέ̇ ίντζέ̇ - incé̇ incé̇* “ince ince” (25/18), *κησά - kisa* “kısa” (263/22), *τζε-κιρχέ - çekirgé* “çekirge” (75/15), *κασηργά - kasirgá* “kasirga, fırtına” (27/9).

{-GI}, {-GU}

Ek {-γη} “{-gı}”, {-χι} “{-ki}”, {-γου} “{-gu}”, {-χου} “{-ku}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin ötümlü ünsüzlü biçiminde ince-düz-dar ve ince-yuvarlak-dar ünlülü şekillerine rastlanmamıştır. Ayrıca ekin ötümsüz ünsüzlü biçiminde ise kalın-düz-dar ve ince-yuvarlak-dar ünlülü şekillerine rastlanılmamaktadır.

τζαληγλάριλε - çalgılárule “çalgılar ile” (278/7), *ιτζκιλερινι̇ - içkilerini̇* “içkilerini” (276/1), *σοργού̇ - sorgū̇* “sorgu” (157/17), *οῦϊκουτὰν - úykudàn* “uykudan” (113/15).

{-gıç}

Ek {-χητζ} “{-gıç}” veya “{-gıç}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

πασλανχητζη̇ - başlangıcı̇ “başlangıcı” (25/17).

{-GIIn}, {-GUUn}

Ek {-γιν} “{-gin}”; {-χιν} “{-kin}”; {-κιν} “{-kin}”; {-γουν} “{-gun}”; {-κουν} “{-gün}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin ötümlü ünsüz ile yazılmış biçiminde, ince-düz-dar ünlülü biçimine; ötümsüz ünsüz ile yazılmış biçiminde ise yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

άζγιν - ázgin “azgın” (6/4), *σασηνληχ - şaşkınlık* “şaşıklık” (11/11), *ποζγουνλοδχ - bozgunlük* “bozgun/talan olma durumu” (128/19), *σορχιουν - sürgün* “sürgün”

(186/23), *γῆανκηνῆ* – *yangını* “yangın” (136/13), *σασκηνλῆχ* – *şaşkınlık* “şaşkınlık” (11/11), *κεσκῖν* – *keskin* “keskin, iyi kesen” (68/16), *ἀσκήν τασκήν μάλ* – *âşkın taşkın mâl* “aşırı fazla mal” (299/9).

{-I}, {-U}

Ek {-ι} ~ {-η} ”{-ι~ -i}”; {-ου} “{-u~ -ü}”; {-ιου} “{-ü}” biçimlerinde yazılmaktadır.

χορχούσοῦ – *korkúsü* “korkusu” (5/4), *ἀγῖρι* – *âyirî* “ayrılmış” (121/8), *γιαζιλίγιτι* – *yazılıyidi* “yazılıydı” (60/1), *σουρουλερι* – *sürüleri* “sürüleri” (75/16), *ὄρτιοῦ* – *örtü* “örtü” (168/6), *τῆζήσηζ* – *çizisiz* “çizgisiz” (336/8).

{-IcI}

Ek kalın ünlülerle {-ιτζη} ~ {-ητζη} “{-ici}” biçimlerinde, ince ünlülerle ise {-ιτζι} “{-ici}” biçiminde yazılmaktadır.

παγλαγιτζῆ – *bağlayıcı* “bağlayıcı, bağlayan” (334/6), *σατητζῆ* – *saticı* “satıcı, satan” (334/7), *σεβιτζῆ* – *sevici* “seven” (332/12), *γεγι-τζῆ* – *yeyici* “yiyici, yiyen” (229/10).

{-Iş}, {-Uş}

Ek {-ισ} ~ {-ησ} “{-ış}” veya “{-iş}”; {-ουσ} “{-uş}”; {-ιουσ} “{-üş}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin örnekleri genellikle söz içerisinde geçtiği için σ harfi /ş/ ses birimini göstermede kullanılmıştır. Fakat “yörüyüş” örneğinde ç harfinin de sözcük sonunda eki yazmada kullandığı görülmektedir.

ντεγισατλαρη – *deyişatları* (25/13), *ἀγναγισιμά* – *âğnayışımâ* (58/19), *γῆανκκησημ* – *yañlışım* (155/4), *ντογουσουντάν* – *doğuşundân* (4/6), *γῆουρουγῆος* – *yörüyüş* (41/18).

{-k}

Ek sözcük sonunda {-x} “{-k}” biçiminde yazılmaktadır. Bunun yanında ek, ünlü ile başlayan bir ek aldığı yumuşayarak {-γ} “{-ğ}” biçimine dönüşmektedir.

πελοῶχ – *belük* “bölük, tabur” (44/1), *παρησιχ* – *barışık* “barışık” (147/20), *γιακησισηζ* – *yakışiksiz* “yakışiksiz, uygunsuz” (153/4), *ἀτζῆχ* – *âçik* “açık” (218/1), *τζουρούχτδρ* – *çürükdür* “çürüktür” (219/3), *τετιχ* – *tetik* “silah tetiği” (200/1), *σοδούγουτου* – *soğuktu* (118/22), *έχσιχ* – *êksik* “eksik, tam olmayan” (51/19; 52/17).

{-m}

Ek {-μ} “{-m}” biçiminde yazılmaktadır.

όλουμτὲν – òlümdèn “ölümden” (41/11), *πιτιρίμ ἐτμεχτέ – bitirìm ètmekdé* “bitirmekte” (287/18).

{-mA}

Ek kalın ünlülerle {-μα} “{-ma}”, ince ünlülerle {-με} “{-me}” biçiminde yazılmaktadır.

ντογμά τιρ – dođmá dır “doğmadır” (10/20), *ντοσεμελερί - döşemeleri* “döşemeleri” (191/6), *τουρεμεè – türemè* “türeme, yetme” (160/8), *σετζμεè – seçmè* “seçme” (38/10).

{-mAk}

Ek kalın ünlülülerle {-μαχ} “{-mak}”, ince ünlülerle {-μεχ} “{-mek}” biçiminde yazılmaktadır.

γιασσαμαχτάν – yaşamakdàn “yaşamaktan” (129/3), *άγνα-μὰχ - áđna-màk* “anlamak” (10/21), *ντουτμὰχ – dutmàk* “tutmak” (159/1), *χετμèχ – getmèk* “gitmek” (18/15), *ντινλενμèχ – dinlenmek* “dinlenmek” (183/15), *γχε-ζιλμèχ – gezilmèk* “gezilmek” (223/20).

{-man}

Ek {-μαν} “{-man}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ekin ince ünlülü biçimine rastlanılmamıştır.

ντδμὰν – dumàn “duman” (163/19).

{-n}

Ek {-ν} “{-n}” biçiminde yazılmaktadır.

έκινλερί - ékinleri “ekinleri” (79/20), *πιουτοὸν – bütùn* “bütün, tam” (32/5), *ούζοὸν – úzùn* “uzun” (49/18), *γιαχὴν – yakìn* “yakın” (24/8), *γχελινì - gelinì* “gelini,” (268/13), *ντιουγιὸν – düyùn* “düğün” (40/16).

{-t}

Ek {-τ} “{-t}” veya “{-d}” biçiminde yazılmaktadır.

γχετῖτ – *geçit* “geçit” (213/2), *ὄμουτσουζλοῦχ* - *ómutsuzlúk* “umutsuzluk” (91/21).

{-ti}, {-tu}

Ek {-τη} “{-ti}”, {-του} “{-tu}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin ince-düz-dar ve ince-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

ἠχηνητηλαρηναν - *ikintılarından* “yıkıntılardan” (97/8), *ἀχηνητηλαρη* - *ákıntılari* “akıntıları” (186/10), *κουρουν-τουσουνοῦ* – *kurun-tusunū* “kuruntusunu, vesvesesini” (202/11,12).

{-z}

Ek {-ζ} “{-z}” biçiminde yazılmaktadır.

πογαζήν – *boğazın* “boğazın” (80/11).

1.2.1.4. Eylemden Eylem Yapım Ekleri**{-AIA-}**

Ek kalın ünlülerle {-αλα-} “{-ala-}” biçiminde, ince ünlülerle ise {-ελε-} “{-ele-}” biçiminde yazılmaktadır.

σηρσαλαγιούπ – *sırsalayúb* “sarsmak” (253/9), *επε-λεγερέχ* – *ebeleyerek* “şımartmak, nazlandırmak” (30/7)¹², *κοβαλατή* – *kovaladi* “kovaladı, kovdu” (179/23), *τεπελεγερέχ* – *tepeleyerèk* “tekmelemek” (48/15).

¹² Sözcüğün ilk harfi metinde net bir şekilde okunamamaktadır fakat asıl metinde belirli olmayan harfin tek bir harf biçiminde yazıldığı açıktır. Biz sözcüğün öpelemek, epelemek, veya ebelemek şekillerinde okunabileceğini tahmin etmekteyiz. Öpelemek şekli bize, ekin anlamında bulunan süreklilik, bir çırpıda yapılamazlık anlamlarından dolayı zayıf gelmektedir. Ayrıca yazımda /ö/ ses biriminin iki veya üç işaretin bir araya gelmesi ile karşılandığı dikkate alınır, sözcüğü öpelemek okumak zorlama bir okuyuş olacaktır. Epelemek sözcüğü Anadolu ağızlarında (Isparta, Manisa) saçmak, serpmek; (Ordu, Antalya, Konya vb.) yağmurun çiselemesi anlamlarında kullanılmaktadır. Bu anlamıyla sözcüğün hemen önünde bulunan aferin doaları ifadesi, Anadolu’da bulunan saç geleneği ile benzerlik kurularak bir anlam kaymasına uğramış olabilir. Ebelemek ise (Konya, Isparta) bakmak, özen göstermek; (Çorum)

{-ι-}, {-ü-}

Ek {-η-} “{-ι-}” ve {-ου-} “{-ü-}” biçiminde yazılmaktadır. Ekin ince-düz-dar ünlülü ve kalın-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

σου-ρουγιούπ – *sü-rüyüb* “sürükleyip” (183/6,7).

{-k-}

Ek {-x-} “{-k-}” biçiminde yazılmaktadır.

χορχούπ – *korküb* “korkup” (82/13), *γχετζιχτίπ* - *gecikdín* “geciktin” (246/9).

{-mΛ-}

Ek kalın ünlülerle {-μα-} “{-ma-}” biçiminde, ince ünlülerle ise {-με-} “{-me-}” biçiminde yazılmaktadır. Ayrıca ekin {-yor} ekini üzerine aldığı yapıdaki ünlü daralmaya uğramamaktadır. Fakat metinde {-yor} ekli örnekler sadece ekin ince ünlülü örneklerinde karşımıza çıkmaktadır.

πουλάμαγιντζα – *bulámağınca* “bulamayınca” (14/3), *χοσλάνμαγιουπ* – *hoşlânmayub* “hoşlanmayıp” (73/5), *γάνμαμαληγιτι* – *yánmamalıyidi* “yanmamalıydı” (81/22), *έτέμετι* - *édémedi* “edemedi, yapamadı” (71/5), *γξέλμεγιουρουμ* – *gélmeyorum* “gelmiyorum” (152/10), *γχιουρέμεγιουρουμ* – *göremeyorum* “göremiyorum” (192/20).

Ekin {-yor} ekli örnekleri:

χιουτρέμεγιουρουμ – *götürémeyorum* “götüremiyorum” (288/17), *γχιορέμεγιουρουμ* – *görémeyorum* “göremiyorum” (192/20).

{-σι-}

Bu ek {-σι-} “{-sı}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Ekin ünlüsünün benzeşmeye uğrayarak daraldığı da düşünülebilmektir.

σαγινσίμαγιουπ – *saginsímayub* “düşünmeyip” (109/17).

ebelek cibekek ikilemesinde nazlandırmak anlamlarında kullanılmaktadır. Biz sözcüğü, metinde geçtiği tümceyi dikkate alıp ebelemek şeklinde okumayı uygun bulduk.

1.2.1.4.1. Ettirgen Çatı Ekleri

{-Ar-}

Ek {-αρ-} “{-ar-}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ekin ince ünlülü biçimine rastlanılmamıştır.

τζιχαρήπ – çikarîp “çıkartıp” (120/20).

{-D-}

Ek {-τ-} “{-t-}” veya “{-d-}” biçiminde yazılmaktadır. Ek kendinden sonra ünlü ile başlayan bir ek aldığı anda kanaatimizce tonlularak /d/ ses birimini karşılamaktadır.

παρτζαλατηρήπ – parçalatdirîp “parçalattırıp” (63/13), *όκουττουροῦπ – okutdurub* “(yazı) okutturup” (63/5), *σοδουτμασιζ – sovutmaksiz* “soğutmadan” (131/5), *χορχουταράχ – korkudarák* “korkutarak” (162/11), *σεγιρτιπ – seyirdîp* “seğirtip, koşup” (16/2).

{-der-}

Ek {-τερ-} “{-der-}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin kalın ünlülü biçimine rastlanmamıştır. Ekin ünsüz benzeşmesine uymadığı görülmektedir.

γχιουντερτί – gönderdî “gönderdi” (27/18,19), *γχιουστερμεχτέ – gösdermekdè* “göstermekte” (100/4).

{-dIr-}, {-dUr-}

Ek {-τηρ-}~{-τιρ-} “{-dir-~ -dir}”; {-τουρ-} “{-dur- ~ -dür-}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin ünsüz benzeşmesine uymadığı görülmektedir.

καρηστηρματζά – karışdırmacà “karıştırmaca, karma işi” (44/9), *καληρμαλή – kaldırmalî* “(sefer) kaldırmalı” (11/7), *τζαγηρτιρήπ – çağırtdırıp* “çağirttırmak” (20/12), *ζιίνετλεντιρτήμ – ziyetlendirdîm* “ziynet ile süsledim” (13/1), *ίσλεττιρìπ – işletdirîp* “işleme/oaya yaptırıp” (15/1), *χεστηρτί – kesdirdî* “kestirdi” (163/10), *πουλουστουρούρουμ – buluşdurúrum* “buluştururum” (19/9,10), *όκουττου-ροῦπ – okutdurüb* “(yazı) okutturup” (60/8), *σογιουν-τουροῦπ – söyündürüb* “söndürmek” (136/13,14), *όπιουστουροῦπ – öpüşdürüb* “öpüştürüp” (257/19).

{-r- }

Ek {-r-} “{-r-}” biçiminde yazılmaktadır.

ντουγουραράχ – *duyuraràk* “duyurarak” (32/20), *σασιρίπ* – *şasırîp* “şaşırıp” (42/13), *πατηρήπ* – *batırîp* “batırıp” (257/5), *ά-γυρήπ* – *ά-γυρîp* “ayırıp” (66/4,5), *ντογδρτοῦ* – *doğurdū* “doğurdu” (187/21).

1.2.1.4.2. Edilgen ve Dönüşlü Çatı Ekleri**{-l-}**

Ek {-l-} “{-l-}” biçiminde yazılmaktadır.

ντιριμèζ – *dirilmèz* “dirilmez, canlanmaz” (49/17), *νταγηλαλήμ* – *dağılalîm* “dağılalım” (53/20), *γιαπηλα-λή* – *yapılalî* “yapılalı” (71/4,5), *ντοχιουλιουλέρ* – *döküldülér* “döküldüler” (75/20).

{-n-}

Ek {-n-} “{-n-}” biçiminde yazılmaktadır.

άτζιντιμ – *âcındîm* “acıdım” (56/4), *γχεγινίπ* – *geynîp* “giyiniş” (50/5), *ίσλενμετζê* – *îşlenmecê* “işlenmece, oyalanma” (54/11), *ταπινίριζ* – *tapınırız* “taparız, ibadet ederiz” (111/9).

1.2.1.4.3. İşteş Çatı Eki**{-ş-}**

Ek {-ş-} “{-ş-}” biçiminde yazılmaktadır.

άγλασαράχ – *âğlaşaràk* “ağlaşarak” (12/18), *ντουρουσμαχτά* – *duruşmakdà* “karşılıklı durma” (76/2), *όγρασμαχτά* – *ôğraşmakdà* “ortaya koyma,”(40/2), *γетиσιπ* – *yetişîp* “yakalayıp” (48/3), *άγνασι-λίρ* – *âğnaşı-lîr* “anlaşılır” (57/13,14).

1.2.2. Çekim Ekleri

1.2.2.1. Ad Çekim Ekleri

1.2.2.1.1. Çokluk Ekleri

{+lAr}

Ek genelde kalın ünlülü sözcüklere {+λαρ} “{+lar}”, ince ünlülü sözcüklere ise {+λερ} “{+ler}” biçiminde eklenmektedir. Ek bazı örneklerde Türkçenin kalınlık-inceciklik uyumuna aykırı bir biçimde eklenmektedir. Ayrıca bazı örneklerde ekin ünlüsünün benzeştiği veya ikizleştiği örneklere rastlanılmıştır. Bunun yanında birkaç örnekte ekin ünlüsünün daraldığı görülmektedir.

ἀτλάρ – *átlâr* “atlar” (66/12), *ντεγισατλαρινά* – *deyışatlarınà* “demelerine” (73/8), *πολιτικαλάρ* – *politikalar* “politikalar” (280/6), *σουρουλερι* – *sürüleri* “sürüleri” (75/16), *μεγιδαλέρ* – *meyivalér* “meyveler” (116/19), *σεναλέρ* – *senalèr* “seneler, yıllar” (188/13), *χαζνε-λερέ* – *hazne-leré* “hazinelere” (172/14), *χαβατισλάρ* – *havadislar* “havadisler, haberler” (98/19).

Ekin ünsüzünün benzeştiği veya ikizleştiği örnekler:

σουλλάρ – *sullâr* “sular” (192/5), *μιλετλλέρ* – *miletller* “milletler, uluslar” (6/5), *πιζ-ρερέ* – *biz-rerè* “bizlere” (84/9,10), *άσλαννάρ* – *áslannâr* “aslanlar” (173/3), *ίν-σαννάρ* – *ínsannâr* “insanlar” (182/19),

Ekin ünlüsünün daraldığı örnekler.

Πατησαχληρην – *Padişahlırin* “padişahların” (3/6), *έχλια-λιρινι* – *éhlia-llirini* “ev halkı” (231/20).

Ekin ünlüsünün yuvarlaklaştığı örnek:

χαριντασλορημ – *karındaşlorim* “kardeşlerim” (79/11)¹³.

{+llk}

Ayrıca Demir (2002), {+lXk} biriminin Kıbrıs’ın Akdoğan, Akıncılar gibi bölgelerinde, Baf bölgesinden gelenlerin ağızlarında çokluk anlamıyla da kullanılabildiğine işaret etmiştir. Metinde ek {+ληx} “{+lık}” biçiminde

¹³ Bu örnekte büyük olasılıkla ek yanlış yazılmıştır.

yazılmaktadır. Ekin bu anlamda kullanıldığı örnekler şunlardır: *ἀσχιαρλήχ* - *âskârlîk* “askerler” (97/8; 103/14; 237/21).

{+At}

Arapça çokluk ifade eden bir ektir. Ek, hem Türkçe hem de Arapça kökenli sözcüklere eklenmektedir. Ek {+at} “{+at}” biçiminde yazılmaktadır.

ὀγραγισατλαρήν - *ôğrayışatların* “yapıp etmelerin” (3/3), *ντεγισατλάριλε* - *deyışatlarıle* “demeler ile” (13/3), *γουρουρατιντάν* - *gururatından* “gururundan” (63/7), *πουχουρατλάριλε* - *buhuratlarıle* “tütsüler ile” (114/12), *χαλτιετλέρ* - *haltietlêr* “karışıklıklar, karıştırmalar” (34/10).

1.2.2.1.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri adlardan sonra gelerek sözcüğe aitlik anlamı katmaktadır.

1. Teklik Kişi: {+(X)m}

İncelenen metinde 1. teklik kişi iyelik eki {+(X)m} dir. Ek {+m} “{+m}” biçiminde yazılmaktadır. Eklendiği sözcük ünsüz ile bittiğinde araya yardımcı ünlü almaktadır.

ὄγλουμ - *ôğlum* “oğlum” (12/9), *χαριντασλορήμ* - *karındaşlorim* “kardeşlerim” (79/11), *τασφiriμι* - *tasvirimi* “tasvirimi, resmimi” (14/23).

2. Teklik Kişi: {+(X)η}, {+(X)n}

İncelenen metinde 2. teklik kişi iyelik eki bazen {+(X)η} bazen de {+(X)n} biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Ek {+v} “{+n}”; {+γγ} “{+η}” biçimlerinde yazılmaktadır.

Μαλιγγέ Μαρουφτιγγέ - *Malıηè Marufetiηè* “malına marifetine” (13/11), *ζαρπηγ-γτάν* - *Zarbiηdàn* “(savaş) saldırı, çarpma” (143/6,7), *ὀμουγγέ* - *ômrüηè* “ömrüne” (190/15), *ζουργετίνιλε* - *zürıyetinile* “zürriyetin ile, soyun ile” (203/19), *ἐλλερὶν* - *èllerin* “(organ) ellerin” (62/16), *ἀγιάχ πασμοακληγήν* - *âyâk basmaklığın* “ayak basmışlığın” (105/14).

3. Teklik Kişi: {+I}, {+U}, {+sI}, {+sU}

İncelenen metinde üçüncü teklik kişi iyelik eki, ünsüzlerden sonra {+I}, {+U}, ünlülerden sonra {+sI}, {+sU} biçimlerindedir. Ek {+ι}~{+η} “{+ι~+ι}”; {+ου} “{+u~+ü}”; {+σι}~{+ση} “{+sι}~{+sι}”; {+σου} “{+su}~{+sü}” biçimlerinde yazılmaktadır.

ἀγρη-λαρη - *ágrilarì* “ağrı/sızıları” (27/3,4), *ντοαλαρίγυλα* - *doalaríyyla* “duaları ile” (30/7), *ντιλπερλιγι* - *dilberliyì* “güzelliği” (35/11), *σοχπετινì* - *sohbetinì* “sohbetini” (238/19), *ρουσουμοῦ* - *rüsumũ* “rüsumu” (249/10,11), *τοποῦ* - *tobũ* “topu, toplamı” (242/10), *χοχμουντέ* - *hökmündé* “hükmünde” (25/8), *πεγλουχλουγιοῦ* - *beyüklüyũ* “büyüklüğü” (69/15), *γεγγέν ζατεση* - *yeğen zadesì* “yeğenzadesi” (44/25), *κεντουσινέ* - *kendüsiné* “kendisine” (29/6), *σουφρασινην* - *sufrasinìn* “sofrasının” (40/16), *ντοναυμαση* - *donanmasĩ* “donanması, askeri” (95/11), *διδάσκαλοσου* - *didáskalosu* “danışmanı” (101/9), *όρτουσοῦ* - *órdusũ* “ordusu” (83/18), *σουρουσοῦ* - *sürüsũ* “sürüsü” (130/8,9).

1. Çokluk Kişi: {+(I)mIz}, {+(U)mUz}

İncelenen metinde birinci çokluk kişi iyelik eki +(I)mIz, +(U)mUz biçimindedir. Ek {+ημιζ}, {+υμιζ}, {+ημηζ}, {+υμηζ} “{+ImIz}”; {+(ou)μουζ} “{+UmUz}” biçimlerinde yazılmaktadır.

ούζε-ριμιζε - *úze-rimizè* “üzerimize” (12/5,6), *γε-σιρλιγμιζε* - *ye-sirliyimizè* “esirliğimize” (44/5,6), *Αλλαχημηζη* - *Allahımızì* “Tanrımızı” (19/9), *Κελίσσαμιζιν* - *Kelísamızın* “kilisemizin” (33/16), *όρτουμοῦζ* - *órdumuz* “ordumuz” (44/15), *σουτζουμοῦζ* - *suçumuz* “suçumuz” (106/11), *γχιουζουμοῦζε* - *gözümüzè* “gözümüze” (146/23), *όμρουμοῦζ* - *ömrümüz* “ömrümüz” (170/4).

2. Çokluk Kişi: {+(I)nIz}, {+(I)ηIz}, {+(U)nUz}, {+(U)ηUz}

İncelenen metinde ikinci çokluk kişi iyelik eki {+(I)nIz}, {+(I)ηIz}, {+(U)nUz}, {+(U)ηUz} biçimlerindedir. Ek {+vηζ}~{+vιζ} “{+nιz~+nιz}”; {+γγηζ}~{+γγιζ} “{+ηιz~+ηιz}”; {+vouζ} “{+nuz}~{+nüz}”; +γγουζ “{+ηuz}” biçimlerinde yazılmaktadır.

γκηλητζλαρηνηζ - *gılıçlarınız* “kılıçlarımız” (44/2), *Πατησαχηνηζ* - *Padişahınız* “padişahınız” (55/16), *φερμανηγγηζ* - *fermanınız* “fermanınız” (111/5), *γλουρεγινιζτέν* - *yüreyinizden* “yüreğinizden” (207/4), *τζιτζελερνιζι* - *çiçeklerinizì* “çiçeklerinizi”

(293/14), *χαζνεγγιζέ* – *haznenizè* “hazinenize” (275/1,2), *κουλουνουζά* – *kulunuzà* “kulunuzà” (213/12), *ποινουγγουζά* – *boynunuzà* “boynunuzà” (74/8), *όγγρουγγουζά* – *óğrunuzà* “uğrunuzà” (141/3), *γχιουνκλουνουζτέν* – *göhlünüzden* “gönlünüzden” (207/4).

3. Çokluk Kişi: {+IArI}

İncelenen metinde üçüncü çokluk kişi iyelik eki {+IArI} biçimindedir. Ek {+λαρι}~{+λαρη} “{+ları}”; {+λερι}~{+λερη} “{+leri}” biçimlerinde yazılmaktadır.

Πατισαχλαρίγίλε – *Padişahlarıyile* “padişahları ile” (4/11), *κηληκλαρηντά* – *kılıklarında* “kılıklarında” (33/15), *φεγιλλερί* – *feyilleri* “eylemleri” (33/17), *ιτζλεριντέ* – *ıçlerinde* “içlerinde” (296/11).

Çizelge 5.

	Teklik Kişi	Çokluk Kişi
Birinci	+μ	+(ι, η)μιζ, +(ι, η)μηζ, +(ου)μουζ
İkinci	+ν +γγ	+νηζ~+νιζ, +γγηζ~+γγιζ +νουζ, +γγουζ
Üçüncü	+ι~+η, +ου, +σι,~+ση, +σου	+λαρι~+λαρη +λερι, +λερη

1.2.2.1.3. Aitlik Eki

Aitlik eki eklendiği kelimeye sahiplik anlamı katmaktadır. İncelenen metinde aitlik eki {+xι}~{+xη} “{+kI}” biçimindedir. Ek, eklendiği sözcüğe kalınlık-incelik bakımından uyum sağlamaktadır.

τεπεσιντεκί – *tepesindeki* “tepesindeki” (15/4), *γχιόχ γιουζουντεκί* – *gök yüzündeki* “gökyüzündeki” (31/2), *ήπτηταχη* – *ıbtidaki* “başlangıçtaki” (39/13), *πασηνταχη* – *başındaki* “baş/kafasındaki” (142/12), *παρμαγηνταχη* – *parmağındaki* “parmağındaki” (169/21), *έτραφταχη* – *etrafdaki* “etraftaki, civardaki” (172/1).

1.2.2.1.4.3. Yükleme Durumu (Accusative)

İncelenen metinde yükleme durumu eki {+I}, {+U}, {+n} biçimindedir. Ek {+η}~{+ι} “{+i~+i}”; {+ου} “{+u, +ü}”; {+ιου} “{+ü}”; {+ν} “{+n}” biçimlerinde yazılmaktadır.

ταβουρλαρηγή – *tavurlarini* “tavırlarını” (56/19), *σαγισινι* – *sayisini* “sayısını” (62/13), *σελαμετιγι* – *selametiği* “selametini” (64/23), *κεντιγι* – *kendiği* “kendini” (65/3), *μεχτουπουγγού* – *mektubuğu* “mektubunu” (108/4,5), *γχιον-χλουνοῦ* – *göη-lünü* “gönlünü” (97/20,21), *χοχμουνού* – *hökmünü* “hükümünü” (116/8), *σιζερι...καθουσοῦπ* – *sizleri...kavuşub* “sizlere kavuşup” (100/9)¹⁴, *ποῦνουζλαρην ... ταχηνηπ* – *boynuzların takınıp* “boynuzlarını takıp” (22/1).

1.2.2.1.4.4. Yönelme Durumu (Dative)

İncelenen metinde yönelme durumu eki {+A} biçimindedir. Ek ince ünlülerden sonra {+α} “{+a}”, kalın ünlülerden sonra ise {+ε} “{+e}” biçiminde yazılmaktadır.

νταργεσινε – *daryesine* “daireesine, odasına” (256/4), *τζασιτηγα* – *çaşit[l]iğa* “casusluğa” (258/21), *ούμ-μανα* – *üm-manà* “denize” (261/21), *σεχερινε* – *şehrine* “şehrine” (112/18).

1.2.2.1.4.5. Bulunma Durumu (Locative)

İncelenen metinde bulunma durumu eki genelde ince ünlülerden sonra {+de}, kalın ünlülerden sonra ise {+da} biçimindedir. Ek ölçünlü yazım ile yazılmış daha önceki incelemelerde düzenli olarak ötümlü biçimde karşımıza çıktığı için biz de eki ötümlü ünsüz ile okumayı uygun gördük. Ek {+τα} “{+da}”; {+τε} “{+de}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ayrıca ekin kalınlık-incelik uyumuna uymayan örneklerine de rastlanmaktadır. Bunun yanında ekin geniş ünlülerinin daraldığı örneklere rastlanır.

ζεμανηντα – *zemanında* “zamanında” (116/21), *ρουνγιασηντα* – *ruyasında* “rüyasında” (113/7), *ντεργιατα* – *deryada* “denizde” (94/5), *χεδατα* – *heveda* “havada” (92/14), *Σεμαλτε* – *Şemaldè* “şimalde, kuzeyde” (88/18), *μετζιλιστε* – *mecilisdè* “mecliste, cemiyette” (84/3), *ντεπατζεσιντε-γιμ* – *deracesindè-yim* “derecesinde” (55/13) *άντε σονχρα* – *ándè soğrà* “ondan sonra” (107/2)¹⁵.

¹⁴ Bu örnekte yükleme durumu eki, yönelme durumu eki yerine kullanılmıştır.

¹⁵ Bu örnekte bulunma durumu eki, çıkma durumu eki yerine kullanılmıştır.

Ekin kalınlık-incelik uyumuna uymadığı örnekler:

έσνατὲ - *éśnadè* “esnada” (272/19), *χει-φιαττὲ* – *keyi-fiatdè* “nitelikte, durumda” (13/9), *τζίχαντὲ* – *cihandè* “cihanda” (70/1), *έγυαμτὲ* - *éyamdè* “eyyamda, devirde” (110/9).

Ekin ünlüsünün daraldığı örnek:

παγесιντὶ - *payesindì* “payesinde, mertebesinde” (204/7).

1.2.2.1.4.6. Çıkma Durumu (Ablative)

İncelenen metinde çıkma durumu eki genellikle ince ünlülerden sonra {+den}, kalın ünlülerden sonra {+dan} biçimindedir. Ek genellikle ince ünlülerden sonra {+τεν} “{+den}” biçiminde, kalın ünlülerden sonra ise {+ταν} “{+dan}” biçiminde yazılmaktadır. Bazı örneklerde ekin kalınlık-incelik uyumuna uymadığı görülebilir.

όγλουττὲν - *óyüddèn* “öğütten” (82/10), *κεντουσιντὲν* – *kendüsindenè* “kendisinden” (74/16), *χικιαγεττὲν* – *hikâyetdèn* “hikayeden” (85/14), *μεμλεχιαττὰν* – *memlekâtdàn* memleketden” (73/10)¹⁶, *γκηληντζητὰν* – *gilincindàn* “kılıcından” (81/6), *ήρμαχτὰν* - *irmakdàn* “ırmaktan” (214/2).

Ekin kalınlık-incelik uyumuna uymadığı örnekler:

τα-θαζουλαριμτὲν – *tavazularımdèn* “tevazularımdan” (66/18,19), *άντὲν* – *ândèn* “ondan” (68/5).

1.2.2.1.4.7. Eşitlik Durumu (Equative)

İncelenen metinde eşitlik durumu eki kalın ünlülerden sonra {+ca}, ince ünlülerden sonra {+ce} biçimindedir. Ek kalın ünlülerden sonra {+τζα} “{+ca}”, ince ünlülerden sonra {+τζε} “{+ce}” biçiminde yazılmaktadır.

σαϊχη-σήτζα – *sayki-sızca* “saygısızca” (23/16), *ντόγρουτζα* – *dóğruca* “doğruca” (40/13), *χαρτάστζα* – *kardášca* “kardeşçe”(45/15), *νίτζε* - *níce* “nice” (32/1), *κεπαζέτζε* – *kepazéce* “kepazece, rezilce” (34/6), *έγιουτζε* - *éyüce* “iyice” (56/20).

1.2.2.1.4.8. Araç Durumu (Instrumental)

İncelenen metinde araç durumu eki {+IIA} {+IIAn} ve {+n} biçimlerindedir. {+IIA} eki {+n} ve {+IIAn} ekleri ile karşılaştırıldığında kullanım alanının daha geniş

¹⁶ Memlekât sözcüğü Arapça vezinlere göre çoğuldur ama bu metinde memleket anlamıyla kullanılır.

olduğu tespit edilmiştir. Ek bilindiği üzere “ile” edatının ekleşmiş şeklidir. Metinde edatın ilk ünlüsünün düşmediği ama sözcüğe bitişik yazıldığı örnekler araç durumu eki olarak alınmıştır. Ek {+ιλα}~{+ηλα} “{+ıla}”; {+ιλε}~{+ηλε} “{+ile}”; {+ιλαν}~{+ηλαν} “{+ılan}”; {+ιλεν}~{+ηλεν} “{+ilen}”; {+ν} “{+n}” biçimlerinde yazılmaktadır.

ήρα-χατλήγηλα - *ira-hatliğıla* “rahatlık ile” (11/13), *ντοαλαρίγίλα* - *doalariyıla* “dualarıyla” (30/7), *άτλάριλα* - *átlárlıla* “atlarla” (77/19), *ταβούριλε* - *tavúriile* “tavır ile” (62/18), *ντισλερίγιλε* - *dişleriýiile* “dişleriyle” (65/13), *πιριπιρ-λερίγιλε* - *biribirleriýiile* “birbirleriyle” (88/12,13).

πουνλάριλαν - *bunlárılan* “bunlar ile” (61/11), *ριζάνιλαν* - *rızánılan* “rızan ile” (64/22), *κιταπλάριλαν* - *kitaplárılan* “kitaplar ile” (246/21), *μαα-ρουφετλερίνιλεν* - *maa-rufetlerińilen* “marifetlerin ile” (18/20;19/1).

έδελαν - *évelan* “evvelan” (5/4), *σίρραν* - *sírran* “sırran, gizli olarak” (119/10), *γαιγάν* - *yayán* “yaya olarak” (168/10), *όϊλέν* - *öýlèn* “öğle vakti” (95/11).

1.2.2.1.4.9. Yön Durumu (Direktive)

İncelenen metinde yön durumu eki {+rA}, {+ArI} biçimlerindedir. Ek {+ρα} “{+ra}”; {+ρε} “{+re}”; {+αρη} “{+arı}”; {+ερι} “{+eri}” biçimlerinde yazılmaktadır.

ντισαρη - *dışari* “dışarı” (73/10), *γιοκαρητά* - *yokarıdà* “yukarıda” (262/19), *ιτζερισι* - *içerisi* “içerisi” (79/18), *ίλεριγέ* - *ileriye* “ileriye” (175/2), *ούζερé* - *üzere* “üzere” (94/4), *σονχρά* - *sonra* “sonra” (107/2).

1.2.2.1.4.10. Sınırlama Durumu (Limitative)

İncelenen metinde sınırlama durumu eki {+dAk} biçimindedir. Ek ünlü uyumuna uyarak ince ünlülerden sonra {+τεx} “{+dek}” biçiminde, kalın ünlüden sonra ise {+ταx} “{+dak}” biçiminde yazılmaktadır. Ek sözcüğe bitişik olarak yazılır.

βεφατινάταx - *vefatınádadak* “vefatına kadar” (9/3), *άχσαμάταx* - *áhşamádadak* “akşama kadar” (29/12), *σαπαχάταx* - *sabahádadak* “sabaha kadar” (122/1), *γελίντζε-γετεx* - *gelince-yedek* “gelinceye kadar” (27/4,5), *βακτινέτεx* - *vaktinédek* “vaktine kadar” (29/11), *άνέτεx* - *ánédek* “ana kadar” (71/5).

1.2.2.1.4.11. Birliktelik Durumu (Comitative)

Ek, {+λι} ~ {+λη} “{+l~+li}”..... {+λι} ~ {+λη} ~ {+λου} “{+li, +li, +lu, +lü}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ayrıca ekin, /n/ ses birimi ile biten sözcüklere eklendiğinde bazen ünsüz benzeşmesine uğrayarak {+νι} “{+nı}” şeklinde yazıldığı görülmüştür.

χαμλή κασαβετλή – gamli kasavetli “gamlı kasvetli” (25/4), *έρχε-κλή ντισιλί – érke-klì dişilì* “kadınlı erkekli” (135/17) *χαγίρλι όμυορλοῦ – hayırlì ömürlü* “hayırlı ömürlü” (27/15), *γετζελή γχιουντουζλοῦ – geceli gündüzlü* “geceli gündüzlü” (94/4,5).

Ekin ünsüz benzeşmesine uğrayan örneği:

ναμλή σαννίγιτι – namli sannıyidi “namlı sanlıydı” (36/16).

1.2.2.1.5. Soru

İncelenen metinde soru eki {+μι} ~ {+μη} {+mI} biçimindedir. Ekin yuvarlak ünlülü örneklerine metinde rastlanmamıştır. Ek, herhangi bir kural gözetmeksizin sözcüklere hem bitişik hem de ayrı yazılabilmektedir. Ek tespit edilebildiği kadarı ile ünlü uyumuna uymamaktadır.

Ekin birleşik yazıldığı örnekler:

πιλεπιλίρμισιν – bilebilírmisin “bilebilir misin” (31/7), *ίναναγίμμι – inanayímmi* “inanayım mı” (120/16), *όμάρμηγιτινιζ – ómármıyidınız* “umar mıydınız” (152/19), *βάρμη ντιρ – vármı dir* “var mıdır” (186/8), *ίνσάνμηνητηρ – insánmıdır* “insan mıdır” (191/2), *σένμισιν – sénmisin* “sen misin” (218/7).

Ekin ayrı yazıldığı örnekler:

πιλίρ μι – bilír mi “bilir mi” (65/13), *σέντε μι – sénde mi* “sende mi” (243/22), *χετίρμεντιν μι – getírme-din mi* “getirmedin mi” (290/10), *γχιουρτούν μι – gördüín mi* “gördün mü” (244/22).

1.2.2.1.6. Yabancı Kökenli Ad Çekim Ekleri

{+an}

Arapça tesniye adı altında kullanılan bir belirli çokluk ekidir. Ek {+αν} “{+an}” biçiminde yazılmaktadır.

Ζαπιτανλάρ – Zabitanlâr “zabitler, korucular” (3/9).

{+At}

Arapça çokluk ifade eden bir ektir. Ek {+at} “{+at}” biçiminde yazılmaktadır.

ὄγραγισατλαρήν - ὄğrayışatların “yapıp etmelerin” (3/3), *ντεγισατλάριλε - deyişatlarıle* “demeler ile” (13/3), *γουρουρατιντάν - gururatındân* “gururluluğundan” (63/7), *πουχουρατλάριλε - buhuratlarıle* “tütsüler ile” (114/12), *χαλιετλήρ - haltietlèr* “karışmalar” (34/10).

1.2.2.2. Eylem Çekim Ekleri**1.2.2.2.1. Eylemsiler****1.2.2.2.1.1. İsim-Fiil (İnfinitive)****{-Iş}, {-Uş}**

Ek {-ισ}~{-ησ} “{-ış}” veya “{-iş}”; {-ουσ} “{-uş}”; {-ιουσ} “{-üş}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin örnekleri genellikle söz içerisinde geçtiği için σ harfi /ş/ ses birimini göstermede kullanılmıştır. Fakat “yörüyüş” örneğinde ç harfinin de sözcük sonunda eki yazmada kullandığını göstermektedir.

ντεγισατλαρή - deyişatları “demeleri” (25/13), *ἀγναγισμά - ağnayışımá* “anlayışımá” (58/19), *γανκλήσημ - yanlışıμ* “yanlışıμ” (155/4), *ντογουσουντάν - doğuşundân* doğuşundan, doğuştan” (4/6), *γιορουγιούς - yörüüyüş* “yörüyüş” (41/18).

{-mA}

Ek kalın ünlülerden sonra {-ma}, ince ünlülerden sonra {-me} biçimindedir. Ek kalın ünlülerden sonra {-μα} “{-ma}”, ince ünlülerden sonra ise {-με} “{-me}” biçiminde yazılmaktadır.

ντογμά τιρ - doğmá dır “(anne) doğma dır” (10/20), *γιαπηλμά - yapılmá* “yapılma” (58/1,2), *ντοσεμελερι - döşemeleri* “döşemeleri” (191/6), *τουρεμέ - türemè* “türeme, meydana gelme” (160/8), *σετζμέ - seçmè* “seçme işi” (38/10).

{-mAk}

Ek kalın ünlülerden sonra -mak, ince ünlülerden sonra -mek biçimindedir. Ek kalın ünlülerden sonra {-μακ} “{-mak}”, ince ünlülerden sonra ise {-μεκ} “{-mek}” biçiminde yazılmaktadır.

ποσαμάχ – *boşamak* “boşamak” (40/7), *γιασαμαχτάν* – *yaşamakdàn* “yaşamaktan” (129/3), *άγνα-μάχ* – *áĝnamàk* “anlamak” (10/21), *ντουτμάχ* – *dutmàk* “tutmak” (159/1), *χετμέχ* – *getmèk* “gitmek” (18/15), *ντινλενμέχ* – *dinlenmek* “dinlenmek, soluklanmak” (183/15), *γχε-ζιλμέχ* – *ge-zilmék* “gezmek” (223/20).

{-mAkIIk}

Ek sözcük sonunda kalın ünlülerden sonra {-maklık}, ince ünlülerden sonra ise {-meklik} biçiminde eklenmektedir. Ek, sözcük içerisinde ise ekin sonundaki ötümsüz ünsüz yumuşayarak kalın ünlülerden sonra -maklıĝ, ince ünlülerden sonra ise {-mekliy} biçimine dönüşmektedir. Ek {-μαχληχ} “{-maklık}”, {-μαχληγ} “{-maklıĝ}”; {-μεχληγ}~{-μεχλιγ} “{-mekliy}” biçimlerinde yazılmaktadır. Sadece bir örnekte ekin sonundaki ötümsüz ünsüz sızıcılaşarak /h/ ses birimine dönüşmüştür.

ντουρμαχλήχ - *durmaklık* “durmuşluk” (212/17), *πασμαχληγήν* – *basmaklıĝin* “basmışlıĝin” (105/14), *έδερμεχληγιμ* – *évermekliyim* “evlendirmişliĝim” (273/13), *έτμεχλιχιμ* – *etmeklihim* “etmişliĝim” (270/20).

1.2.2.2.1.2. Sıfat-Fiil (Participle)

{-AcAk}

Ek sözcük sonunda kalın ünlülerden sonra {-acak}, ince ünlülerden sonra ise {-ecek} biçiminde eklenmektedir. Ek, sözcük içerisinde ise ekin sonundaki ötümsüz ünsüz yumuşayarak kalın ünlülerden sonra {-acaĝ}, ince ünlülerden sonra ise {-ecey} biçimine dönüşmektedir. Ek sözcük sonunda {-ατζαχ} “{-acak}”; {-ετζεχ} “{-ecek}” biçiminde, sözcük içinde ise {-ετζεγ} “{-ecey}”; {-ατζαγ} “{-acaĝ}”, biçimlerinde yazılmaktadır.

όγρασατζάχ χενχιαμλαρη – *óĝraşacak hengâmlari* “meydana gelecek karışıklıkları” (116/21), *όλατζαχλαρηνά* - *ólacaklarinà* “olacaklarına” (132/1), *παχατζάχ τζεσαρετλερι* – *bakacak cesaretleri* “bakacak cesaretleri” (134/4), *άγναγιατζαγή* – *áĝnayacaĝi* “anlayacaĝi” (58/22), *βαρατζαγήν γερλερτέ* – *varacaĝin yerlerdè* ulaşacaĝin yerlerde” (185/19), *γχιοζετετζέχ βεχιλ* – *gözetecèk vekil* “gözetecèk vekil” (59/7), *ντινχλεγετζέχ χαλι* – *dinleyecèk hali* “dinleyecèk hali” (74/12), *χιπιρλενετζεγινι* - *kibirleneceyini* “kibirleneĝini” (152/19).

{-An}

Ek ünlü uyumuna uyarak kalın ünlülü sözcüklerden sonra {-αν} “{-an}” biçiminde, ince ünlülü sözcüklerden sonra ise {-εν} “{-en}” biçiminde yazılmaktadır.

σαδασάν – *savaşàn* “savaşan” (60/19), *πουλονάν Φιλόσοφοσλαρ* – *bulunàn Filósofoslar* “bulunan filozoflar” (74/19), *όγρασάν μεμ-λεχιατλαρη* – *όğraşàn memlekâtlarì* “ulaşilan memleketler” (93/12,13), *ντιοχιουλέν κανλαρην* – *dökülèn kanlarìn* “dökülen kanların” (99/16), *βεριλέν Χαρατζτάν* – *verilèn Haracđàn* verilen haraçtan” (105/20), *χετιρενίν όγιουντέ* – *getirenìn öyündè* “getirenin önünde” (119/21).

{-(A)r}, {(u)r}, {(I)r}

Ek ünlü ile biten sözcüklerden sonra {-ρ} “{-r}” biçiminde eklenmektedir. Ünsüz ile biten sözcüklerden sonra ise kalınlık-incelik uyumuna göre üç biçimli olarak; kalın ünlülerden sonra {-αρ} “{-ar}”; {-ουρ} “{-ur}” ve {-ηρ}~{-ιρ} “{-ir}” biçimlerinde, ince ünlülerden sonra ise iki biçimli olarak {-ερ} “{-er}” ve {-ιρ} “{-ir}” biçiminde eklenmektedir.

γιαğάρ γχιπι – *yağâr gibi* “yağar gibi” (122/10), *όκ άτάρ γιαγιά άσχιαρη* – *ók atâr yayâ áskârì* “ok atan yaya askeri” (127/16), *κατζάρ κουλταρίριμ* – *kaçâr kultarírìm* “kaçar kurtulurum” (251/20), *ντουσερ όλτοϋ* – *düşèr öldü* “düşer oldu” (41/13), *έτερ γχιπι* – *édèr gibi* “eder gibi” (56/11,12), *γχιτερ ... τελέφ έτέριμ* – *gidèr ... telèf édèrim* “gider telef ederim” (141/4), *σαπάχ όλοδρ όλμάζ* – *sabâh όλür ólmâz* “sabah olur olmaz” (20/11), *μεξ όλοδρ ό-μουτοϋ* – *mèks όλür ómudu* “durur, bekler umuduyla” (81/9,10), *πουγιουροδρ γχελήρσιν* – *buyurür gelírσin* “buyurup gelirsin” (111/19), *βαρηρ γχιπι* – *varìr gibi* “varır gibi” (204/20,21), *γιατηρ ίχέν* – *yatìr íkèn* “yatarken” (47/18), *παγιληρ χαληρ* – *bayìlìr kalìr* “bayır kalır” (295/12), *σογιλεσιρ γχιπι* – *söyleşìr gibi* “söyleşir gibi” (292/17), *πενχζέρ ... σειλέρ* – *beşzèr ... şeylèr* “benzer şeyler” (116/23), *ίστερ ίστεμέζ* – *ístèr ísteméz* “ister istemez” (75/19).

{-dIk}, {-dUk}

Ek sözcük içerisinde kendisinden sonra ünsüz ile başlayan bir ek aldığında kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-τιχ} “{-dik}”, {-τουχ} “{-duk}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-τιχ} “{-dik}”; {-τουχ} “{-dük}” biçiminde yazılmaktadır. Bunun yanında ek sözcük içerisinde kendisinden sonra ünlü ile başlayan bir ek aldığında ise ekin sonundaki tonsuz ünsüz

yumuşayarak kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-τιγ} “{-dığ}”; {-τουγ} “{-duğ}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-τιγ} “{-diy}”; {-τουγ} “{-düy}” biçiminde yazılmaktadır. Örneklerde görüldüğü üzere ekin yazımı incelik-kalınlık uyumunu gösterir biçimde değildir.

Ekin sözcük içerisinde ünsüz ile başlayan bir ek aldığı örnekler:

σατζτικλαρη ἀτέσιλε – *saçdıkları átésile* “saçtıkları ateşle” (76/7), *ὄγραστικλαρη* – *óğraşdıkları* “uğradıkları” (103/18), *át-τικλαρη τασλάρ* – *át-dıkları taşlâr* “attıkları taşlar” (122/8,9), *χετιρικλεριντέν πασκά* – *getirdiklerindèn başkâ* “getirdiklerinden başka” (83/9), *τζεχτικλερι ζαχ-μετλερι* – *çekdikleri zah-metleri* “çektikleri zahmetleri” (96/11,12), *σατζί πίτμετιχ* – *saçı bítmedik* “saçı çıkmadık” (136/9), *που-λουντουκλαρη ὀλχετέ* – *bulundukları ὀlkedè* “bulundukları ülkede” (90/9,10), *σουντουκλαρη χετιγελέρ* – *sundukları hediyelér* “sundukları hediyeler” (117/4), *γιορτουχτέν сонχρά* – *yürüdükdèn sonrà* “yürüdükten sonra” (200/6), *γιορτουκλερι ἐφέντιλερινι* – *gördükleri éféndilerini* “gördükleri efendilerini” (207/19).

Ekin sözcük içerisinde ünlü ile başlayan bir ek aldığı örnekler:

χοσλαντηγη νταργεγέ – *hoşlandıği daryeyè* “hoşlandığı daireye/odaya” (21/11), *καπτηγη ἰλέ* – *kapdıği ilè* “kapması ile” (47/9,10), *πιρακτηγημ σιγηκλαρη* – *bırakdığım sığırları* “bıraktığım sığırları” (78/13,14), *ίλισμετιγιντεν πασκά* – *ίlišmediyinden başkâ* “ilışmediğinden başka” (35/15), *γχιοντεριγινιζ χε-τιγελέρ* – *gönderdiyiniz he-diyelér* “gönderdiğiniz hediyeler” (68/13,14), *έτιγι χα-ραχετι* – *étdiyì hareketì* “ettiği hareketi” (47/19,20), *ότουρτουγοῦ γερετέ* – *oturduđũ yerdè* “oturduğu yerde” (11/9), *πουλουντουγοῦ μαχαλέ* – *bulunduđũ mahaldé* “bulunduğu mahalde” (24/5), *γχιορτουγιού ρουγιατάν* – *gördüyũ ruyadàn* “gördüğü rüyadan” (20/10), *γχιορτουγιούν ἀλλαχλαρά* – *gördüyũñ állahlarà* “gördüğün tanrılara” (242/23).

{-Glu}

Ek kalın sıradan ünlülerin yanında {-χλου} “{-Glu}” biçiminde yazılmaktadır. Ekin ilk ünsüzünün tonlu veya tonsuz olduğu hususu yazımdan ayırt edilememektedir. *τοχουνουκλού πῖρ νεσνέ* – *dokunuklũ bir nesnè* “(diş) dokunuklu bir nesne” (263/8).

{-mAI}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-μαλη} “{-malı}” biçiminde, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-μελη} “{-meli}” biçiminde yazılmaktadır.

σεφὲρ χαλτηρμαλή ολσάγιτι – sefèr kaldırmalı olsáyıdı “sefer kaldırarak olursa” (11/7,8), *τεσλήμ ὀλμαλή ὀλούρσαχ – teslīm ὀmalī ὀlúrsak* “teslim olmak durumunda kalırsak” (111/15), *χατζμαλή ὀλούρσα – kaçmalī ὀlúrsa* “kaçacak olursa” (127/20), *ἡταὰτ ἐτμελή ὀλούρσανηζ – ἰταὰτ ἐtmelī ὀlúrsanız* “itaat edecek olursanız” (44/9,10), *φὲτ ἐτμελή ὀλούρσαν – fèt ἐtmelī ὀlúrsan* “feth edecek olursan” (111/18), *σὲν γενιλμελή ὀλούρσαν – sèn yenilmelī ὀlúrsan* “seb yenilmeli olursan” (225/7).

{-mAz}

Ek kalın sıradan ünlülerden sonra {-μαζ} “{-maz}” biçiminde, ince sıradan ünlülerden sonra ise {-μεζ} (-mez) biçiminde yazılmaktadır.

νακλ ὀλουνημάζ χὰν – nàkl ὀlunmàz kàn “anlatılamayak derecede kan” (98/10), *πουτζαγή πουλουνημάζ ὀδανήν – bucağī bulunmàz ὀvanīn* “ucu bulunmaz ovanın” (176/15,16), *ἀκηλὰ σηγησμάζ σεγιλὲρ – àkılà sığışmàz şeylèr* (221/2), *χουρσοὺν χετζμέζ, μηνζράχ ἰσλεμέζ ντεριλερὶ – kurşūn geçmèz mızrāk işlemèz derilerì* (137/9,10), *πιρι-πριντέν σετζιλμέζ ὀλτοῦ – biri-birindén seçilmèz ὀldü* (163/20,21).

{-mIş}, {-mUş}

Ek kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-μης} ~ {-μησ} ~ {-μιο} ~ {-μιο} “{-mış}”; {-μους} ~ {-μους} “{-muş}” biçimlerinde yazılabildiği gibi, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde de {-μης} ~ {-μησ} ~ {-μιο} ~ {-μιο} “{-miş}” ve {-μους} “{-mü}” biçimlerinde yazılabilmektedir. Dolayısı ile ek, ekin kalın ve ince ünlülü biçimlerini ayırt etmede yetersizdir.

τοπλανμης ὀλὰν – toplanmīş ὀlàn “toplanmış olan” (38/13), *ἀλησιλμῖσ γχιπι – àlişilmīş gibì* “alışılmış gibi” (36/4,5), *γαραλαν-μησ γιατήρ ἰχὲν – yaralan-miş yatir ikèn* “yaralanmış yatariken” (47/17,18), *ἰσλενης καρ-γησηνή – işlenmīş kargısınì* “işlenmiş kargı/mızrağını” (118/5), *ἐνμῖς γχιπι – ènmīş gibì* “inmiş gibi” (12/17), *χαρσιλιχ βερμῖς χιμσὲ – karşılık vermīş kimsè* “karşılık vermiş kimse” (205/12), *σιζλερὶ ὀλμοὺς πουλτοῦμ – sizlerì ὀlmūş buldüm* “sizleri ölmüş buldum” (100/13), *ὀλμουσοῦ βέτςχ*

οὐζερὲ – ólmuşũ véch úzerè “olduğu üzere” (32/8,9), *κουτουρμους Ἄσλαν – kudurmuş Ἄσλαν* “kudurmuş aslan” (256/5).

1.2.2.2.1.3. Zarf-Fiil (Gerund)

{-a}

Ek {-α} “{-a}” biçiminde yazılmaktadır. İncelenen metinde ekin sadece bir örneğine rastlanılmıştır.

τζικὰ γκελήπ – çikà gelip “çıkagelip” (95/12).

{-ArAk}

Ek kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-αραx} “{-arak}” biçiminde, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-ερεx} “{-erek}” biçiminde yazılmaktadır.

σεγριτζὶ ὀλαράx – seyirci ὀlaràk “seyirci olarak” (38/1), *γχιζοῦμ παχαράx – gözüm bakaràk* “gözüm ile görerek” (49/1), *γχιοντερμεxτὲ ὀλαράx – göndermekdè ὀlaràk* “göndermekte olarak” (83/18), *γχιουμουλεγερεx – gümüleyerèk* “gürüldeyerek” (26/9), *τιτιρεγερεx – titireyerèk* “titireyerek” (163/7), *ὀπερεx – ὀperèk* “öpererek” (195/3).

{-alı}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-αλη} “{-alı}” biçiminde yazılmaktadır. Ekin ince ünlülü biçimlerine metinde rastlanılmamıştır.

γιαπηλαλή – yapılalì “yapılalı” (71/4,5), *γιάτ ὀλαλή – yàd olalì* “yabancı olalı” (269/13), *κουρουλαλητὰν περοῦ – kurulalidàn berũ* “kurulduğundan beri” (289/1).

{-dikce}, {-dUkcA}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-τουxτζα} “{-dukca}” biçiminde yazılmaktadır. Ekin {-dikca} biçimli örneklerine metinde rastlanmamıştır. Ek ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-τιxτζε} “{-dikce}” ve {-τουxτζε} “{-dükce}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin Türkçenin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyduğu görölmektedir.

χειρτίχτζε - *getirdíkce* “getirdikçe” (271/14), *έσιπτίχτζε* - *έσιtdíkce* “işitdikçe” (230/13), *βουρτούχτζα* - *vurdíkca* “vurdukça” (230/10), *όλτούχτζα* - *öldúkca* “oldukça” (82/17), *πεγιουτούχτζε* - *beyüdükce* “büyüdükçe” (35/10).

{-dikda}, {-dukda}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-τηχτα} “{-dikda}” ve {-τουχτα} “{-dukda}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin ince sıradan ünlülerin bulunduğu örneklerine rastlanılmamıştır. Ayrıca ekin Türkçenin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyduğu görülmektedir.

βαρτηχτά - *vardıkdà* “varıldığında” (57/21), *γχιρετζέχ όλτουχτά* - *girecek öldükdà* “girecek olunduğunda” (262/2), *ότουρτουχτά* - *oturdukdà* “oturduğunda” (297/4).

{-dIkdaN}, {-dUkdaN}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-τηχταν} “{-dikdan}”, {-σουχταν} “{-şdukdan}” biçimlerinde yazılmaktadır. İnce sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-τιχτεν} “{-dikden}”; {-τουχτεν} “{-dükden}” biçimlerinde yazılmaktadır. Ekin, Türkçenin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyduğu görülmektedir.

νταγητ-τηχτάν βέ τελέφ επιχτεν σονχρά - *dağit-dıkdàn vè telèf etdikdèn soñrà* “dağıttıktan ve telef ettikten sonra” (228/19,20), *χατζηχτάν σονχρά* - *kaçdıkdàn soñrà* “kaçtıktan sonra” (13/14), *ίπιχτεν πασχά* - *ıtdıkdèn başkà* “etdikten başka” (115/7,8), *έγιλεντιχτεν σονχρά* - *éyilendıkdèn soñrà* “eğlendikten sonra” (183/3), *πουλουσουχτάν σον-χρά* - *buluşdukdàn soñ-rà* “buluştuktan sonra” (22/6), *σοϊλετιχτεν σονχρά* - *söyledıkdèn soñrà* “söyledikten sonra” (22/10), *γιουρουτουχτεν σονχρά* - *yörüdükdèn soñrà* “yürüdükten sonra” (200/6).

{-Inca}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-ιντζα}~{-ηντζα} “{-inca}” biçiminde, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-ιντζε} “{-ince}” biçiminde yazılmaktadır.

πουλάμαγιντζα - *bulamayınca* “bulamayınca” (14/3), *άζαλήντζα* - *azalınca* “azalınca” (136/1), *πασλαγίντζα* - *başlayınca* “başlayınca” (179/9), *έσίντζε* - *ésince* “esince” (139/8), *έσιτίντζε* - *éşitince* “işitince” (211/17), *βερίντζε* - *verince* “verince” (22/23).

{-kAn}

Ek, Türkçenin kalınlık-incelik uyumuna, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklere düzensiz olarak ince ünlülü biçimde de eklenerek aykırılık gösterebilmektedir. Bu aykırılık ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde görülmez ve bu türden sözcükler Türkçenin kalınlık-incelik uyumuna uyar. Ek kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklere uyumun gözetildiği örneklerde {-xav} “{-kan}” biçiminde, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ve ünlü uyumunun gözetilmediği kalın sıradan ünlülü sözcüklerde ise {-xev} “{-ken}” biçiminde yazılmaktadır.

σαδασίρxαν – *savaşırkan* “uğraşırken” (42/18), *χατζάριxαν* – *kaçarıkan* “kaçarken” (165/1), *σαγιλήρxαν* – *sayılırkan* “düşünülürken” (263/13), *ογρασμοαχτάγιxεν* – *oğraşmakdayiken* “uğraşmaktayken” (219/13), *σουρμεχτέγιxεν* – *sürmekdayiken* “sürmekteyken” (11/14), *βαρμαχτά-γιxεν* – *varmakda-yiken* “varmaktayken” (231/21,22).

{-(I)p}~{-(U)b}

Ek, metinde düz-dar ünlüler ile birlikte {-π} “{-p}” biçiminde, yuvarlak-dar ünlüler ile birlikte ise {-π} “{-b}” biçiminde yazılmaktadır. Bu husus yazımdan kesin bir şekilde anlaşılamamaktadır.

σειριτιπ - *seyirtip* “seğirtmek, koşmak” (16/2), *τζαγηρτηρήπ* – *çağırttırıp* “çağırttırıp” (24/13), *ούγιανήπ* – *uyanıp* (133/4), *όλοπ* – *olub* “olup” (19/7), *ντινκλεγιόπ* – *dinleyüb* “dinleyip” (7/21), *τεατζούπ έτοπ* – *teacüb edüb* “şaşırp” (35/6).

{-mAcA}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-ματζα} “{-maca}” biçiminde, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-μετζε} “{-mece}” biçiminde yazılmaktadır.

χαρηστηματζά – *karişdırmacà* “karıştırmaca” (44/9), *άλματζά* – *almacà* “almaca” (47/3), *τζαλησμοατζά* – *çalışmacà* “çalışmaca” (29/13), *πιρλεσμετζε* – *birleşmeci* “bir araya gelmece” (36/23), *ίσλενμετζε* – *işlenmeci* “işlenmiş, nakışlanmış” (54/11), *γιρορουμετζε* – *yörümeci* “yürümeci” (182/8).

{-mAdA}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-ματα} “{-mada}” biçiminde, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-μετε} “{-mede}” biçiminde yazılmaktadır.

γολὰ τζιματὰ – yola çıkmadà “yola çıkınca” (265/4), *ντεμετὲ – demedè* “deyince” (239/17), *ἐνμετέγιτι – énmedéyidi* “inmekteydi” (291/7).

{-mAkdA}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-μαχτα} “{-makda}” biçiminde, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-μεχτε} “{-mekde}” biçiminde yazılmaktadır.

κουρμαχτα – kurmakdà “kurmakta” (45/17), *κονμαχτὰ – konmakdà* “konmakta” (138/1), *γιαζιλμαχτὰ ὀλσον – yazılmakdà ὀλσὺν* “yazılmakta olsun” (153/12), *γχιορμεχτὲ – görmekdè* “görmekte” (131/22), *χετμεχτὲ – getmekdè* “gitmekte” (163/1), *τζολλαρὰ ντδσμεχτὲ – çollarà düşmekdè* “çöllere düşmekte” (175/3,4).

{-mAksIz}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-μαχσιζ}~{-μαχσηζ} “{-maksız}” biçimlerinde, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-μεχσιζ} “{-meksiz}” biçiminde yazılmaktadır.

ντου-γιουρτμαχσιζ – du-yurtmaksız “duyurtmadan” (252/17,18), *σοβουτμαχσιζ – sovutmaksız* “soğutmadan” (131/5), *καρσι ντουρμαχσηζ – karşı durmaksız* “karşı durmadan” (84/5,6), *ὀλμεχσιζ – ὀlmeksız* “ölmeden” (290/15), *ίντζινμεχσιζ – incinmeksız* “incinmeden” (85/10), *χαπὲρ βερμεχσιζ – habèr vermeksız* “haber vermeden” (13/7).

{-ı}, {-ü}

Ek, kalın ünlülerden sonra {-η} “{-ı}”, ince ünlülerden sonra ise {-ιου} “{-ü}” biçiminde yazılmaktadır. Ekin ince-düz-dar ve kalın-yuvarlak-dar örneklerine metinde rastlanılmamıştır.

ντεγιού – deyü “diye” (29/8), *ἀλήθερι – áliverdi* “alıverdi” (248/22).

1.2.2.2.2. Kişi Ekleri

1.2.2.2.2.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri

1. Teklik Kişi: {-Im}, {-Um}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-ιμ}~{-ημ} “{-im}” ve {-ουμ} “{-um}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-ιμ}~{-ημ} “{-im}” ve {-ουμ}~{-ιουμ} “{-üm}” biçimlerinde yazılmaktadır.

Ö.G. Zaman:	<i>φετὰ ἐτμίσιμ – fedà étmísim</i> “feda etmişim” (121/14).
Şimdiki Zaman:	<i>γχιροουγιόρουμ – görüyórum</i> “görüyorum” (72/ 9,10).
Geniş Zaman:	<i>πουλουστούρούρουμ – buluşdurúrum</i> “buluştururum” (22/19).
Gelecek Zaman:	<i>τελέφ ἐτετζέγιμ – teléf édecéyim</i> “telef edeceğim” (205/3).
İstek Kipi:	Ø
Gereklilik Kipi:	<i>καλμαλήγιμ – kalmalíyim</i> “kalmayalım” (21/3).

2. Teklik Kişi: {-sIn}, {-sUn}, {-(u)n}, {-(i)n}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-σην}~{-σιν} “{-sın}” ve {-σουν} “{-sun}”; {-ουν} “{-(u)n}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-σιν} “{-sin}”; {-σουν} “{-sün}”; {-ιν} “{-(i)n}” biçimlerinde yazılmaktadır.

Ö.G. Zaman:	Metinde örneğine rastlanılmamıştır.
Şimdiki Zaman:	<i>μαγρουρλανήγιορσουν – mağrurlaníyorsun</i> “kibirleniyorsun” (64/6). <i>γχιροούρσουν – görürsün</i> “görürsün” (59/15,16).
Geniş Zaman:	<i>χουλταρήρησιν – kultarírsın</i> “kurtulursun” (19/11).
Gelecek Zaman:	<i>τζεκετζέχσιν – çekecéksin</i> “çekeceksin” (116/12).
İstek Kipi:	<i>γετισέσιν – yetişésin</i> “yetişesin, yakalayasın” (161/13).
Gereklilik Kipi:	<i>σαδασμαλήσιν – savaşmalısın</i> “uğraşmalısın” (60/20).

Aşağıdaki örneklerde konuşma dilinin bir özelliği olarak öğrenilen geçmiş zamanda zamir kökenli kişi eki yerine iyelik kökenli kişi ekinin tercih edildiği görülmektedir.

γχιορμούσουν ντουρ – *görmüşün dür* “görmüşsündür” (243/6), *σένμισιν* – *senmişin* “sevmişsin” (18/5),

3. Teklik Kişi: -Ø

Eksiz olup, metinde tespit edilen örnekleri aşağıdadır.

Ö.G. Zaman:	<i>γχιορμούςς</i> – <i>görmüş</i> “görmüş” (20/5).
Şimdiki Zaman:	<i>ντουγιουλούγιουρ</i> – <i>duyuluyor</i> “duyuluyor” (267/12).
Geniş Zaman:	<i>καλήρ</i> – <i>kalır</i> “kalır” (193/7).
Gelecek Zaman:	<i>σαγιλατζάχ ντιρ</i> – <i>sayılacak dır</i> “sayılacaktır” (141/15).
İstek Kipi:	<i>έχσανλήχ βερè</i> – <i>éhsanlık verè</i> “iyilik vere” (115/11).
Gereklilik Kipi:	<i>ίτζ-μελή</i> - <i>ίτζ-meli</i> “içmeli” (279/18).

1. Çokluk Kişi: {-Iz}, {-uz}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-ηζ} ~ {-ιζ} “{-Iz}” ve {-ουζ} “{-uz}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-ηζ} ~ {-ιζ} “{-iz}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin ince-yuvarlak-dar ünlülü biçimine rastlanılmamıştır.

Ö.G. Zaman:	Metinde örneğine rastlanılmamıştır.
Şimdiki Zaman:	<i>γχιουντερίουρτζ</i> – <i>gönderiyoruz</i> “gönderiyoruz” (227/13).
Geniş Zaman:	<i>πιλίριζ</i> – <i>biliriz</i> “biliriz” (70/15).
Gelecek Zaman:	<i>όλατζάγητζ</i> – <i>olacağız</i> “olacağız” (261/1).
İstek Kipi:	Ø
Gereklilik Kipi:	<i>έτμελίγιτζ</i> – <i>étmeliyiz</i> “etmeliyiz” (43/17).

2. Çokluk Kişi: {-sInIz}, {-sUnUz}, {-sIz }

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-σηζ} “{-sız}”; {-σινιζ}, {-σηνιζ}, {-σηνηζ} “{-sınız}” ve {-σουνουζ} “{-sunuz}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-σιζ} “{-siz}”; {-σινιζ}; {-σηνιζ} “{-siniz}” ve {-σουνουζ} “{-sünüz}” biçimlerinde yazılmaktadır.

Ö.G. Zaman:	Metinde örneğine rastlanılmamıştır.
--------------------	-------------------------------------

- Şimdiki Zaman:** *κιβιρλενίγιορσουνοϋζ – kibirleniýorsunuz* “kibirleniyorsunuz” (226/2,3).
- Geniş Zaman:** *γιοροούρσουνοϋζ – görürsünüz* “görürsünüz” (77/6).
- Gelecek Zaman:** *πουλατζάχσινιζ – bulacáksiniz* “bulacaksınız” (207/10).
- İstek Kipi:** *πιλέσινιζ – bilésiniz* “bilesiniz” (43/15).
όλάσινιζ - olásiniz “olasınız” (14/10).
τασιττιράσηζ – taşıttirásiz “taşittirasınız” (275/2).
γέ-μεγεσιζ – yé-meyesiz “yemeyesiniz” (194/10).
- Gereklilik Kipi:** *σακηνμαλήσηνηζ – sakınmalısınız* “sakınmalısınız” (227/19).

3. Çokluk Kişi: {-lar}, {-ler}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-λαρ} “{-lar}” biçiminde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-λερ} “{-ler}” biçiminde yazılmaktadır.

- Ö.G. Zaman:** *ντεμισλέρ – demişlér* “demişler” (13/10).
- Şimdiki Zaman:** *ότουρούγιορλαρ - oturúyorlar* “oturuyorlar” (42/9).
- Geniş Zaman:** *έτερλέρ - éderlér* “ederler” (170/17).
- Gelecek Zaman:** *χορχατζαχλάρ – korkacaklár* “korkacaklar” (89/2,3).
- İstek Kipi:** Metinde örneğine rastlanılmamıştır.
- Gereklilik Kipi:** *ηραχατλασμαλήτιρλαρ – irahatlaşmalídırlar* “rahat olmalıdırlar” (53/2,3).

Tespit ettiğimiz biçimiyle, metinde yer alan zamir kökenli kişi eklerinin yazımı aşağıdaki gibi tablolandırılabilir.

Çizelge 6.

	Teklik		Çokluk	
	Kalın	İnce	Kalın	İnce
1. Kişi	-ιμ, -ημ, -ουμ	-ιμ, -ημ, -ουμ -ιουμ	-ηζ, -ιζ, -ουζ	-ηζ, -ιζ
2. Kişi	-σην, -σιν, -σουν, -ν	-σιν, -σουν -ν	-σηζ, -σινιζ -σηνιζ, -σηνηζ -σουνοϋζ	-σιζ, -σινιζ -σηνιζ, -σουνοϋζ
3. Kişi	-∅	-∅	-λαρ	-λερ

1.2.2.2.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri

1. Teklik Kişi: {-m}

Ek {-μ} “{-m}” biçiminde yazılmaktadır.

G.G. Zaman: *ἀτζιντῖμ – ácinđim* “acıdım” (56/4).

Şart Kipi: *ἰστεμίσισεμ – ístemíşisem* “istemişsem” (243/12).

2. Teklik Kişi: {-n}

Ek {-ν} “{-n}” biçiminde yazılmaktadır.

G.G. Zaman: *γχιροτὸν – gördün* “gördün” (20/18).

Şart Kipi: *ἰνανμάζισεν – ínanmázisen* “inanmazsan” (250/19).

3. Teklik Kişi: -Ø

G.G. Zaman: *γιαρολαντή – yaralandí* “yaralandı” (165/9).

Şart Kipi: *ἐρισίρσε – érişirse* “olursa, meydana gelirse” (241/13).

1. Çokluk Kişi: {-k}

Ek {-x} “{-k}” biçiminde yazılmaktadır.

G.G. Zaman: *γχιρο-τοῦx – gördük* “gördük” (288/11).

Şart Kipi: *βαρμίσισασx – varmíşisak* “varmışsak” (129/8).

2. Çokluk Kişi: {-nIz}, {-nUz}

Ek, metinde kalın ünlülerden sonra {-νιζ} “{-nız}”; {-νουζ} “{-nuz}” biçiminde; ince ünlülerden sonra ise {-νιζ} “{-niz}”; {-νουζ} “{-nüz}” biçimlerinde yazılmaktadır.

G.G. Zaman: *ὀμάρμηγιτινιζ – ómármıyidınız* “umar mıydınız” (182/19).

ἰστέτινιζ – ístedinîz “istediniz” (227/6).

ντουστωνοῦζ – düşdüñüz “düştünüz” (44/6).

χουρτωνοῦζ – kurdunúz “kurdunuz” (207/20).

Şart Kipi: *ντιλέρσενιζ* – *dilérseniz* “dilerseniz” (134/19).

3. Çokluk Kişi: -IAr

Ek, kalın ünlülerden sonra {-λαρ} “{-lar}” biçiminde; ince ünlülerden sonra ise {-λερ} {-ler} biçiminde yazılmaktadır.

G.G. Zaman: *παραλατηλάρ* – *paraladılâr* “parçaladınız” (75/4).

Şart Kipi: *νάκλ έτσελέρ* – *nâkl étseleŕ* “nakletseler” (245/20).

Tespit ettiğimiz biçimiyle, metinde yer alan iyelik kökenli kişi eklerinin yazımı aşağıdaki gibi tablolandırılabilir.

Çizelge 7.

1. Teklik	2. Teklik	3. Teklik	1. Çokluk	2. Çokluk		3. Çokluk	
				Kalın	İnce	Kalın	İnce
-μ	-ν	-∅	-x	-νιζ - νουζ	-νιζ -νουζ	-λαρ	-λερ

1.2.2.2.3. Zaman Ekleri

1.2.2.2.3.1. Görülen Geçmiş Zaman

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-τη}~{-τι} “{-d₁}”; {-του} “{-du}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-τη}~{-τι} “{-d_i}” ve {-του}~{-τιου} “{-d_ü}” biçimlerinde yazılmaktadır.

για-τηρτη – *ya-tırtđ* “yatırtđ” (20/6), *γιανασίριτι* – *yanaşırđ* “yanaşırđ” (35/16), *γχιοντερτιγιμ* – *gönderdiyim* “gönderdiğim” (67/10), *φέτ έγιλετι* – *fèt éyiledi* “fethetti” (91/6), *γλόγουτου* – *yóğudu* “yoktu” (70/2), *γιούζ ντουττου* – *yüz dutdũ* “yüz tuttu, (şey) olmak üzere bulundu” (78/2,3), *ντουστουλέρ* – *düşdülér* “düştüler” (178/6), *πεγιούγιουτου* – *beyüydü* “büydüler” (221/4), *νοχιουλιουλέρ* – *döküldülér* “döküldüler” (75/20).

1.2.2.2.3.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-μησ}~{-μις}~{-μης} “{-miş}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-μις}~{-μησ}~{-μις} “{-miş}” biçimlerinde yazılmaktadır.

χηρσαν-μήστηρ – *hırslan-mışdır* “hırslanmıştır” (78/11), *όγρασμίσιςατα* – *όğraşmışısada* “erişmişsede, ulaşmışsada” (91/14), *γιαραλανμής* – *yaralanmış* “yaralanmış” (47/17), *γχιόρμεμισ* – *görmemiş* “görmemiş” (91/9), *φετὰ έτμίσιμ* – *fedà étmişim* “feda etmişim” (121/14), *μουσαχάχ έτμίζ* – *mustahàk étmiş* “müstehak etmiş, uygun görmüş” (67/5).

1.2.2.2.3.3. Geniş Zaman

Ek, ünlü ile biten sözcüklerde {-ρ} “{-r}” biçiminde yazılmaktadır. Ünsüz ile biten sözcüklerde ise ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-αρ} “{-ar}”; {-ιρ}~{-ηρ} “{-ir}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-ερ} “{-er}”; {-ιρ}~{-ηρ} “{-ir}” biçimlerinde yazılmaktadır.

νέ άράρσηνηζ – *nè árársınız* “ne ararsınız” (158/21), *όχδρλάρ* – *ókurlár* “(yazı) okurlar” (78/16), *πασλαρλάρ* – *başlarlár* “başlarlar” (82/19), *πεγιόρ* – *beyür* “büyür” (108/10), *γιαζάρσην* – *yazársın* “yazarsın” (108/9), *όμάρημ* – *ómárim* “umarım” (219/5), *γινάρ* – *yanár* “yanar” (230/6), *τετζρουπά έτέριμ* – *tecrubà édérim* “tecrübe ederim, deneyimlerim” (56/21), *φινάρ έτέρ* – *fıràr édér* “fırar eder” (130/11), *τοπραγὰ γχιρέρσιν* – *toprağà girérsin* “toprağa girersin, ölürsün” (195/13), *βαρήρ* – *varír* “varır, ulaşır” (147/12), *κουλταρήρ* – *kultarír* “kurtulur” (156/4), *τζεσαρετ άληρλάρ* – *cesaret alırlar* “cesaret alırlar” (212/20), *ταπινιρλάρη-τι* – *tapınırları-di* “taparlardı, inanırlardı” (33/15), *έριρ* – *érir* “erir” (230/6), *χαμετλεντιρίριμ* – *kametlendiririm* “harekete geçiririm” (19/18), *βαραπιλήρηζ* – *varabilíriz* “varabiliriz” (182/2).

1.2.2.2.3.4. Şimdiki Zaman

Ek, {-γιρ} “{-yor}” biçiminde yazılmaktadır. Ekin metinde görülen en belirgin özelliği, geniş ünlülerden sonra geldiğinde ünlüleri daraltma eğiliminde olmamasıdır.

γιουτζελεντιρίγιρ – *yücelendiriyor* “yüceltiyor” (63/11), *μαγρουρλανήγιρσουν* – *mağrurlanıyorsun* “kibirleniyorsun” (64/6), *γιαζιλίγιρ* – *yazılıyor* “(yazı) yazılıyor” (178/4), *ισχεντζελενίγιρλαρ* – *ışkenceleniyorlar* “ışkence çekiyor” (243/1),

γχιοζετίγιορ – *gōzetiyor* “gözetiyor, bekliyor” (197/9), *γχιορέμεγιοροϋμ* – *gōremeyorum* “göremiyorum” (192/20).

1.2.2.2.3.5. Gelecek Zaman

Ek, kendisinden sonra ünsüz ile başlayan bir ek aldığımda, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-ατζαχ} “{-acak}” biçiminde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-ετζεχ} “{-ecek}” biçiminde yazılmaktadır. Bunun yanında kendisinden sonra ünlü ile başlayan bir ek aldığımda ise kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-ατζαγ} “{-acağ}” biçiminde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-ετζεγ} “{-ecey}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde sadece bir örnekte {-τζαχ} “{-cak}” biçiminde karşımıza çıkmaktadır.

Ekin, kendisinden sonra ünsüz ile başlayan bir ek aldığı örnekler:

βαρατζάχσιν – *varacáksin* “varacaksın” (193/13), *που-λουζτουρατζαχλάρ* – *buluşduracaklar* “buluşturacaklar” (190/13), *τζογαλατζάχτηρ* – *çoğalacaktır* “çoğalacaktır” (128/18), *ντεγετζεχλερ* – *deyēcekler* “diyecekler” (270/9), *τζεχετζέχσινιζ* – *çekēcéksiniz* “çekeceksiniz” (207/17), *τιουρεγετζέχτιρ* – *türeyecékdir* “türeyecektir” (88/12).

Ekin, kendisinden sonra ünlü ile başlayan bir ek aldığı örnekler:

βαρατζάγιμ – *varacáğim* “varacağım” (64/12), *όλμαγιατζαγη-τη* – *ólmayacağidi* “olmayacaktır” (107/14), *χουρατζάγιμ* – *kuracáğim* “kuracağım” (111/1), *γχιοντηρετζέγιμ* – *gōndirecéyim* “göndereceğim” (235/2), *ιτζετζέ-γιζ* – *ičecé-yiz* “içeceğiz” (279/8), *γχετζι-ρέτζεγιμ* – *geçi-réceyim* “geçireceğim” (237/16).

Ekin, {-cak} biçimli örneği:

χο-γιάματζαχσηνηζ – *ko-yámacaksınız* “koyamayacaksınız” (216/4,5).

1.2.2.2.4. Tasarlama Kipleri

1.2.2.2.4.1. İstek Kipi

İncelenen metinde istek kipi {-A} eki ile ifade edilmektedir. Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-α} “{-a}” biçiminde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-ε} “{-e}” biçiminde yazılmaktadır. İstek kipinin 3. çokluk kişi eki yoktur.

πουλουστουράσην – buluşdurásin “buluşturasin” (17/20), *γχεγινέσιν – geyinésin* “giyinesin” (60/4), *έχσανλήχ βερè – éhsanlık verè* “iyilik vere” (115/11), *παγίλασάσινιζ – paylaşásınız* “paylaşasınız” (149/2), *κόρχ-μαγίασηζ – kórk-mayasız* “korkmayasız” (260/8,9), *γέλμεγεσινιζ – gélmeyesiniz* “gelmeyesiz” (223/13).

1.2.2.2.4.2. Emir Kipi

1. Teklik Kişi: {-AyIm}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-αγίμ} “{-ayım}” biçiminde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-εγίμ} “{-eyim}” biçiminde yazılmaktadır.

χαν-νηση όλαγίμ – kan-nisi ólayim “kanlısı olayım” (32/3,4), *γιάζαγίμ – yazayim* “yazayım” (249/23), *γχελεγίμ – geleyim* “geleyim” (59/9), *χαπèρ βερεγίμ – habèr vereyim* “haber vereyim” (244/7).

2. Teklik Kişi: -Ø

İstek kipinde 2. teklik kişi eksiz biçimde kullanılmaktadır.

σεδιν Γιά Άλέξανδρος – sevìn Yá Áléksandros “sevin ya Aleksandros/İskender” (191/11),

3. Teklik Kişi: {-sIn}, {-sUn}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-σην}~{-σιν} “{-sın}”; {-σουν} “{-sun}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-σιν} “{-sin}”; {-σουν} “{-sün}” biçimlerinde yazılmaktadır.

παγησλασήν – bağışlasín “bağışlasın” (239/23), *πιραχσίν – biraksìn* “bıraksın” (90/10), *ντούσμεσιν – düşmesin* “düşmesin” (54/1), *βεριλσίν – verilsìn* “verilsin” (273/16,17), *όχουσοῦν – ókusün* “(yazı) okusun” (150/21), *ντουτσούν – dutsùn* “tutsun” (231/17), *χιτουρσοῦν – götürsün* “götürsün” (285/17).

1. Çokluk Kişi: {-AlIm}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-αλημ} “{-alım}” biçiminde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-ελημ}~{-ελιμ} “{-elim}” biçimlerinde yazılmaktadır.

τζικησαλήμ – *çikışalim* “çıkışalım” (39/5), *νταγηλαλήμ* – *dağılalim* “dağılalım” (53/20), *φέντ κουραλήματα* – *fènt kuralimda* “fent/düzen kuralım” (199/10), *γχιουρελήμ* – *götürelim* “götürelim” (49/20), *ντόνμεγελιμ* – *dönmevelim* “dönmevelim” (181/3), *γχελελήμ* – *gelelim* “gelelim” (231/17).

2. Çokluk Kişi: {-In}, {-Un}, {-n}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-iv}~{-ην} “{-in}”; {-ouv} “{-un}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-iv} “{-in}” biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin, ince-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır. Ayrıca bazı örneklerde emir ekinin yardımcı ünlüsünün ekin yapısına dâhil edilmediği örneklere de rastlanılmaktadır. Bu örneklerde ek {-v} “{-n}” biçiminde yazılmaktadır.

ἀγνάγιν – *ágnáyin* “anlayın” (7/10), *πάχην* – *bákin* “bakın” (7/6), *σὰπρ ἔτιν* – *sàbr édin* “sabredin” (79/11), *χε-τίριν* – *ge-tírin* “getirin” (289/9,10), *ντοα-τζῖ ὄλουν* – *doa-ci ólun* “duacı olun” (115/9,10), *κασαβῆτ ἔτμεν* – *kasavèt étmen* “gamlı olmayın” (187/13), *ἀρκασηνὰ ντούσμεν* – *arkasina dúşmen* “ardına düşmeyin, takip etmeyin” (79/12).

3. Çokluk Kişi: {-sInAr}, {-sInnAr}, {-sunlar}, {-sunnar}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-σηνλαρ}~{-σινλαρ} “{-sinlar}”; {-σηνναρ}~{-σινναρ} “{-sinnar}”; {-σουνλαρ} “{-sunlar}”; {-σουνναρ} “{-sunnar}” biçimlerinde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-σινλερ} “{-sinler}”; {-σιννερ} “{-sinner}” biçimlerinde yazılmaktadır. Metinde ekin ince-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

τοπλανσινλάρ – *toplansinlâr* “toplansınlar” (54/8), *ἀσηλ-σηνλάρ* – *ásil-sinlâr* “asılsınlar” (171/19), *τζιχσιννάρ* – *çiksinnâr* “çiksınlar” (36/10), *κάλμασην-ναρ* – *kálmasin-nar* “kalmasınlar” (195/7,6), *τελῆφ ἔτμεσινλερ* – *telèf étmesinler* “telef etmesinler” (12/7), *χες-σινλερ* – *kes-sinler* “kessinler” (211/12), *κεντουλερινῆ γχελσιννῆρ* – *kendülerinè gelsinnèr* “kendilerine gelsinler” (92/20), *βουρσουνλάρ* – *vursunlâr* “vursunlar” (236/22), *κουρσουνλάρ* – *kursunlâr* “kursunlar” (265/10), *πουλουνσουν-νάρ* – *bulunsun-nâr* “bulunsunlar” (179/4,5), *ντουτσουννάρ* – *dutsunnâr* “tutsunlar” (228/13), *χετιρσινῆρτε* – *getirsinèrde* “getirsinlerde” (191/22).

Tespit ettiğimiz biçimiyle, metinde yer alan emir eklerinin yazımı aşağıdaki gibi tablolandırılabilir

Çizelge 8.

	Teklik		Çokluk	
	Kalın	İnce	Kalın	İnce
1. Kişi	-αγιμ	-εγιμ	-αλημ	-ελημ, -ελιμ
2. Kişi	-∅	-∅	-ιν, -ην, -ουν	-ιν
3. Kişi	-σην, -σιν -σουν	-σιν, -σουν	-σηνλαρ -σινλαρ -σηνναρ -σινναρ -σουνλαρ -σουνναρ	-σινλερ -σιννερ

1.2.2.2.4.3. Şart Kipi

İncelenen metinde şart kipi {-sA} eki ile ifade edilmektedir. Ek kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-σα} “{-sa}” biçiminde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-σε} “{-se}” biçiminde yazılmaktadır.

ὀλοῦσουςα – ὀλμύσουςα “olmuşsa” (32/2), *τζίμισλάρισα – ζίκμισλάρισα* “çıkılmışlarsa” (47/8), *ἀγρίρσα – ἀγρίρσα* “ağrırsa” (60/16), *γχιρομούσουσε – γορμύσουςε* “görmüşse” (45/10), *ἀκηνανμάζισεν – ἀκίλλανμάζισεν* “akıllanmazsan” (105/23), *ποζγοννλὸν βερίρσεκ – βοζγοννλὸν βερίρσεκ* “bozgun verirsek” (128/19), *φίρασετλίγι-σελερ – φίρασετλίγι-σελερ* “ileri görüşlüyseler, kavrayışlıysa” (239/18).

1.2.2.2.4.4. Gereklilik Kipi

İncelenen metinde gereklilik kipi genellikle {-mAlI} eki ifade edilmektedir. Bunun yanında birkaç örnekte gerekliliğin -mak gerek yapısı ile karşılandığı tespit edilmiştir. Ek kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-μαλη} “{-malı}” biçiminde; ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-μελι} ~ {-μελη} “{-meli}” biçimlerinde yazılmaktadır.

καλμαλήγιμ – κalmalıγιμ “kalmalıyım” (21/3), *έξσιχ ὀλμαμαλη – έξσιχ ὀltmamalı* “eksik olmamalı” (51/19), *παχμαλήγιμ – bakmalıγιμ* “bakmalıyım” (241/16), *σοδερ*

ἐπιμελίγιζ – šûkr êtmelíyiz “şükür etmeliyiz” (43/17), *τιχὰτ ἐπιμελή – dikkàt êtmelí* “dikkat etmeli” (52/12), *γερλεσ-μελή - yerleş-meli* “yerleşmeli” (93/6,7).

Gerekliliğin {-μαχ} + γχερεχ, “{-mak}” + gerek yapısı ile karşılandığı örnekler:

ἐγιοῦ ἄγναμάχ γχερέχσιν – éyũ áğnamàk geréksin “iyi anlamalısın” (64/9), *χαραζῖν ὀλμάχ γχερέχ τιρ – garazìn ólmàk gerek dir* “garezin olmalıdır” (217/10).

1.2.2.2.5. Ana Yardımcı Eylem (Substantive Verb)

1.2.2.2.5.1. Bildirme

Karamanlı Türkçesinde bildirmede, ana yardımcı eylemin geniş zaman hariç ι~η (ι~i) biçiminde, düşmeyerek düzenli olarak yazıldığı görülmektedir. Ayrıca ana yardımcı eylem düşmemiş olmasına rağmen düzenli olarak sözcüğe birleşik yazılmaktadır. Bazı örneklerde ana yardımcı eylem, ünlü uyumuna uyarak yuvarlaklaşmış ve ου (u~ü) biçimine dönüşmüştür. Metinde bildirmenin olumsuzu ντεγιλ (deyil) ile yapılmaktadır.

1.2.2.2.5.1.1. Bildirmenin Geniş Zaman Çekimi

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

Πάτη-σαχημ – Padi-şahım “(ben) padişahım” (176/22;177/1), *πορτζλούγιουμ – borçlúyım* “borçluyum” (51/7), *ούλουσούγιουμ - ulúsúyım* “büyüğüüm” (55/10).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

σένσιν – sénsin “sensin” (89/17), *ίνσαφσήζ ντεγίλσιν – ínsafsız deyílsin* “insafsız değilsin” (168/2), *έδ-λατήμσιν – év-ladímsin* “evladımsın” (249/9).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

σαντζακτηρ – sancakdır “sancaktır” (9/12), *ντογμά τιρ – doğmá dir* “doğmadır” (10/20), *πήτζτηρ – bíçdir* “piçtir” (19/3), *πιρ χιμσέ ντιρ – bír kimsé dir* “bir kimsedir” (33/23), *πός τουρ – bóş dur* “boştur” (25/11), *χαττιμιζ γιόχτουρ – haddimiz yókdur* “haddimiz yoktur” (106/13), *ιτζόν-τουρ – içún-dür* “içindir” (236/2,3).

Ekin 1. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

κουλ βὲ κολέγιζ – kùl vè kòlégiz “kul ve köleyiz” (122/16), *ἐμίρ κουλούγιουζ – émìr kulúyuz* “emir kuluyuz” (106/11,12).

Ekin 2. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

ἰταατηντὰ ντεγίλσινιζ – ítaatindà deyílsiniz “itaatinde değilsiniz” (57/15), *οὐμμετίσινιζ – úmmetísiniz* “ümmetisiniz” (115/4), *πορτζλούσου-νουζ – borçlúsu-nuz* “borçlusunuz” (51/8).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

τζαππάρ ντιρλάρ – cabbàr dırlár “kuvvet sahibidirler” (72/20), *σατηκανάτηρλαρ – sadıkanádırlar* “sadıktırlar” (52/3), *μαλίχτιρλερ – malíkdirler* “sahiptirler” (53/2).

1.2.2.2.5.1.2. Bildirmenin Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Metinde ekin 1. ve 2. teklik kişi ve 1. 2. 3. çokluk kişi için örnekleri tespit edilememiştir.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

ναμλή σαννίγιτι – namlì sanníyidi “namlı sanlıydı” (36/15,16), *πελοὺχ πασλα-ρήγιτι – belük başla-rıyidi* “bölük başlarıydı” (43/20), *ἄζιτι – ázidi* “azdı” (47/11), *σεχέριτι – şehéridi* “şehirdi” (69/14), *σὰγ τεγίλιτι – sâğ deyílidi* “sağ/hayatta değildi” (117/21), *κουτρετὶ γιόγουτου – kudretì yóğudu* “kudreti/gücü yoktu” (47/14), *σοδούγουτου – sonúğudu* “sovuktu” (118/22), *πεγυόγουτου – beyúğüdü* “büyüküdü” (221/4).

1.2.2.2.5.1.3. Bildirmenin Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi

Metinde 1. ve 2. teklik; 1. 2. ve 3. çokluk kişi için örnekleri tespit edilememiştir.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örneği:

κάρηντζα γιαπακλαρήγιμισ – kárinca yataklaríyımış “karınca yuvalarıymış” (175/5).

1.2.2.2.5.1.4. Bildirmenin Şart Çekimi

Ekin 1. teklik kişi ve 1. 2. çokluk kişi için örnekleri tespit edilememiştir.

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örneği:

ντουσμανήμισεν – düşmanımisen “düşmanımsan” (168/12).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

Χού-σουσα – hū-şusa “hoşsa” (5/10), *θάρισα – vārīsa* “varsa” (18/7), *γύγουσα – yóğusa* “yoksa” (217/17), *μιμκίνισε – mimkínise* “mümkünse” (20/16), *ἀ-σιλσίζισε – á-silsízise* “asılsızsa” (34/15), *ήλαγix ντεγίλισετε – ílayık deyílisede* “layık değilse de” (67/11).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

ἀχηλλή βὲ φιρασελίγι-σελερ – ákhilli vè firasetlíyi-seler “akıllı ve ileri görüşlü/kavrayışlı iseler” (239/18,19).

1.2.2.2.5.1.5. Bildirmede Soru

σένμισιν – sénmisiin “sen misin” (218/7), *ἰσμὴν νέ ντιρ – ísmīn nè dir* “ismin nedir” (142/23), *βάρμη ντιρ – varmı dir* “var mıdır” (186/8), *ἰνσάνμητηρ γιόχσα με-λαγίκμη ντηρ – ínsánmıdır yóhsa me-layíkmi dir* “insan mıdır yoksa melek midir” (191/2,3), *χιμλέρ ντιρ – kimlér dir* “kimlerdir” (242/20).

1.2.2.2.5.2. Birleşik Kipli Eylemler

Karamanlı Türkçesinde birleşik kipli eylemlerde, ana yardımcı eylemin şimdiki zaman hariç *ι~ η (ι~ i)* biçiminde, düşmeyerek düzenli olarak yazıldığı görülmektedir. Ayrıca bazı örneklerde ünlü uyumuna uyarak yuvarlaklaşmış ve *ou (u/ü)* biçiminde yazılmıştır.

1.2.2.2.5.2.1. Birleşik Kipli Eylemlerin Hikâyesi

1.2.2.2.5.2.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Metinde ekin 2. teklik, 1. ve 2. çokluk kişi örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

γχετμί-σιτιμ – getmí-şidim “gitmiştim” (85/1,2), *γχιρμούσουτουμ – görmüşüdüüm* “görmüşüm” (114/9).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

γε-σιρ ἀλμήσιτι – ye-sîr álmışıdı “esir almıştı” (43/18), *ντονανμήσιτι – donanmışıdı* “donanmıştı, kuşanmıştı” (99/6), *γχιόρμεμισιτι – görmemişıdı* “görmemişti” (189/19), *χεπερμίσιτι – gebermişıdı* “ölmüşü” (183/6), *σοχρετ πουλμούσουτου – şöhret*

bulmúşudu “şöhret bulmuştu” (10/3), *ἀσίχ ὀλμούσουτου* - *ἀσίχ ὀλμούσουτου* “aşık olmuştu” (45/11), *γχιορμούσουτου* – *γχιορμούσουτου* “görmüşüdü” (79/10).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri: diler, dılar şeklinde örneği yok.

ἀλμησλάριτη – *ἀλμησλάριτη* “almışlardı” (183/9), *ἐσιμισλέριτι* – *ἐσιμισλέριτι* “işitmişlerdi” (84/1).

1.2.2.5.2.1.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmıştır.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

γχετζιόρτου – *γχετζιόρτου* “geçiyordu” (262/9), *πογιαγίορτδ* – *πογιαγίορτδ* “boyuyordu” (271/17), *ἀρτμακτάγιτι* – *ἀρτμακτάγιτι* “artmaktaydı” (202/6), *μουλα-χαζᾶ ἐτμεχτέγιτι* – *μουλα-χαζᾶ ἐτμεχτέγιτι* “mülâhaza etmekteydi” (278/14).

1.2.2.5.2.1.3. Geniş Zamanın Hikâyesi

İncelenen metinde ekin 1. ve 2. çokluk kişi örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

πιλίριτιμ – *πιλίριτιμ* “bilirdim” (58/19), *τεσλιμ ὀλούρουτουμ* – *τεσλιμ ὀλούρουτουμ* “teslim olurdum” (207/11).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örneği:

Χαράτζ ἀλήρητην – *Χαράτζ ἀλήρητην* “haraç alırdın” (151/6),

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

τοπλανήρητι – *τοπλανήρητι* “toplanırdı” (37/17), *καγινάριτι* – *καγινάριτι* “kaynardı” (190/4), *γεγγέριτι* – *γεγγέριτι* “yenerdi” (37/8), *τζεζιλίριτι* – *τζεζιλίριτι* “çizilirdi” (158/19), *ὀτουρούρουτου* – *ὀτουρούρουτου* “otururdu” (191/5), *ντουγιουλούρουτου* – *ντουγιουλούρουτου* “duyulurdu” (133/16), *γχιουρουνούρουτου* – *γχιουρουνούρουτου* “görünürdü” (58/9).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

τοπλανήρλαρητη – *τοπλανήρλαρητη* “toplanırlardı” (37/15), *σιçιuarlárıdi* – *σιçιuarlárıdi* “sıçırarlardı” (178/20), *ντονερλέριτι* – *ντονερλέριτι* “dönerlerdi” (11/12), *τιτιερλέριτι* – *τιτιερλέριτι* “titrerlerdi” (104/12),

1.2.2.2.5.2.1.4. Gelecek Zamanın Hikâyesi

İncelenen metinde ekin 1. ve 2. çokluk kişi örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örneği:

χεμιμὶ ὀλατζάγη-τημ – hekimì ὀlacáği-dim “hekimî olacaktım” (121/4,5).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

σὰγ κα-λατζάγητην – sàğ kalacáğidin “sağ kalacaktın” (143/11,12), *ὀρκενετζέγιτιν – ὀrkenecéyidin* “öğrenecektin” (62/6).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örneği:

κετέρ ὀλμαγιατζάγητη – kedér ὀlmayacağidi “keder olmayaktı” (107/14).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

γιακατζακλάρητη – yakacaklárıdı “yakacaklardı” (76/8).

1.2.2.2.5.2.1.5. Gerekliliğin Hikâyesi

İncelenen metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örneği:

γάν-μαμαληγιτι – yán-mamalıyıdı “yanmamalıydı” (81/22).

1.2.2.2.5.2.1.6. İsteğin Hikâyesi¹⁷

İncelenen metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 2. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

κουλταράγιτινιζ – kulturaláyıdınız “kurtaraydınız” (282/22).

1.2.2.2.5.2.1.7. Şartın Hikâyesi

İncelenen metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

¹⁷ İstek ekinin hikâyesi birleşik kipi -AydI ve -sAydI ekleriyle yani hem istek eki hem de şart eki ile yapılabilmektedir. Bu anlamsal bir durum olup şart ekinin istek, dilek fonksiyonundan kaynaklanmaktadır. Burada morfolojiye bağlı kalınıp sadece istek ekli yapılar örnek olarak alınmıştır.

πουλουνσάγιτι – bulunsáyidi “bulunsaydı” (33/12), *πιλιμς όλσάγιτι – bilmîş ólsáyidi* “bilmiş olsaydı” (257/6), *τιουρεσέγιτι – türeséyidi* “türeseydi” (33/13), *ίστερσέγιτι – ísterséyidi* “isterseydi” (103/15).

1.2.2.2.5.2.2. Birleşik Kipli Eylemlerin Rivayeti

İncelenen metinde hiçbir örneğine rastlanılmamıştır.

1.2.2.2.5.2.3. Birleşik Kipli Eylemlerin Şartı

1.2.2.2.5.2.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

İncelenen metinde diğer kişilerde örneklere rastlanılmamıştır.

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

πασλα-τηλάρισα – başla-dılárisa “başladılarsa” (82/8,9).

1.2.2.2.5.2.3.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı

İncelenen metinde ekin 2. çokluk kişi örneği tespit edilememiştir.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

τιουχιουρμούσουσε – tükürmîşüsem “tükürmüşsem” (64/14), *γιαζμήςισαμ – yazmîşısam* “(yazı) yazmışsam” (151/17).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

γχιουρμούσου-σεν - görmîşü-sen “görmüşsen” (246/14,15), *γχιοντερμίσισεν – göndermîşisen* “göndermişsen” (204/15).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

βουχοϋφ όλμούσουσα – vukîf ólmîşusa “bildirilmişse” (254/13), *γιακλασμήσισα – yaklaşmîşisa* “yaklaşmışsa” (86/16,17), *ίντζινμίσισετε – incinmîşisede* “incinmişse de” (97/20), *ότουρτμούσουσα – óturtmîşusa* “oturtmuşsa” (40/17), *γχι-ορμούσουσε – g-örmîşüse* “görmüşse” (148/8,9).

Ekin 1. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

ντ8-γιουρτμούσουσαχ – du-yurtmîşusak “duyurtmuşsak” (245/8), *βαρμίσισαχ – varmîşısak* “varmışsak” (129/8).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

σορμουσλάρισα – sormuşlárisa “sormuşlarsa” (17/14), *γιαραλαμησλάρισα – yaralamışlárisa* “yaralamışlarsa” (171/7), *γχιρμισλέρισε – girmişlérise* “gitmişlerse” (240/15), *σορμουσλάρισα – sormuşlárisa* “sormuşlarsa” (17/14), *ντουσμουσλέ-ρισε – düşmüşlé-rise* “düşmüşlerse” (25/6,7).

1.2.2.2.5.2.3.3. Şimdiki Zamanın Şartı

İncelenen metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örneği:

γχελίγιορ-σαν – gelíyor-san “geliyorsan” (105/16,17).

1.2.2.2.5.2.3.4. Geniş Zamanın Şartı

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

ólóρρσεμ – ólúrsem “ölürsem” (49/3), *ντουρούρσαμ – durúrsam* “durursam” (234/3).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

χαλμασηνή ντιλέρσεν – kalmasını dilersen “kalmasını dilersen” (217/3), *πουλουνούρσαν – bulunúrsan* “bulunursan” (105/18).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

ντιλέρσε – dilérse “dilerse” (146/17), *γχιρορουνούρσε – görünǘrse* “görünürse” (217/19).

Ekin 1. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

ποζγουνλòχ βερίρσεχ – bozgunlúk verírsek “bozgunluk verirsek” (128/19), *ταπι óλόρρσαχ – tabi ólúrsak* “bağlı olursak” (84/6,7).

Ekin 2. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

σελαμετι-νιζì ντιλέρσενιζ – selameti-nizi dilérseniz “selamaetinizi isterseniz” (134/18,19), *ìπρèτ άλήρσανηζ – ìbrèt álrsanız* “ibret alırsanız” (284/5).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

άγναμαλή óλουρλάρσα – áğnamali ólurlársα “anlamalı olursa” (148/14,15), *ìστερλέρσε – ìsterlérse* “isterlerse” (224/6).

1.2.2.2.5.2.3.5. Gelecek Zamanın Şartı

İncelenen metinde örneğine rastlanılmamıştır.

1.2.2.2.5.2.3.6. Gerekliliğin Şartı

İncelenen metinde ekin 3. çokluk kişi için örnekleri tespit edilememiştir.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örneği:

ἰστέμελή ὀλούρσαμ – ístetmeli òlúrsam “istetmeli olursam” (102/5,6).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örneği:

Πατισαχή ὀλμαλή ὀλούρσαν – Padişahî òlmalî òlúrsan “padişahı olman gerekirse” (30/9).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örneği:

σεφὲρ χαλτηρμαλή ὀλ-σάγιτι – sefêr kaldırmalı òl-sáyıdı “sefer etmek gerekseydi” (11/7,8).

Ekin 1. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

φὲτ ἔτ-μελή ὀλούρσαχ – fêt ét-meli òlúrsak “feth etmemiz gerekecek olursa” (128/16),
τεσλήμ ὀλμαλή ὀλούρσαχ – teslîm òlmalî òlúrsak “teslim olmamız gerekecek olursa” (111/15).

Ekin 2. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

ἦταὰτ ἔτ-μελή ὀλούρσανηζ – îtaât ét-meli òlúrsanız “itaat etmemiz gerekecek olursa” (44/9,10).

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÇEVİRİ YAZILI METİN

[3] (1) **PROYMİON Y'ani DİBACE** (2) Zemanı évayildè gelmiş geçmiş olan (3) öğrayışatların nakliyeti, gáyétile iktizalidir, (4) ve çok menfaatlıdır, zıra gelmiş geçmiş (5) olan zamanlèrdè öğraşan cenklèri, ve necè ne- (6) cè Padişahlırın hareketlerini, ve ulū hen- (7) kâmleri, kitaplarà yazmaktan merâm búdur- (8) ki, anleri okuyub dinleyen insanlâr, gerek (9) Padişahlâr, gerek Vuzaralâr, gerek Ri- (10) calu kibarlar, gerek Zabitanlâr, gerek Ul- (11) amalar, gerek Cahillèr, gerek Tücarlâr (12) ve Esnaflâr, gerek Zenkinlèr, gerek fukara- (13) lâr, húlesa cémi cümle âlè ve ednâ merte-(14) besindè bulunan insanlâr, çok türlü ibret (15) ve örnek alacak şeylèr bulub, her birisi mer- [4] (1) tebesinè görè çok eyũ usullâr ve tertib- (2) lèr kazanır. Níce ki bũ kitapcaazın içindè (3) nakl olunân cihân Padişahi Meşhûr Mégas (4) Âléksandrosun hikâyetini okumakda ve dinle- (5) mekdè déyil fakat her insan hoşlanır, ille da- (6) hi her insan, bunun doğuşundân vefadına ka- (7) dâr öğraşan zuhuratları, ve asıl memlekâti (8) olan Makedonía ölkesindè kullandığı tedbirleri, (9) kezalık Éllinos, ve Român, ve Âcemistân, (10) Hindistân, ve Ârabistân ölkelèrinè etdiyè se- (11) ferleri, ve anlerin Padişahlarıyile etdiyè cen- (12) kleri, ve fet etdiyè Padişahlari ve zabt et- (13) diyè memlekâtlari, ve gerek kendi askârlari, (14) ve seraskârlarıyile etdiyè müşavareleri, ve ge- (15) rek cènk etdiyè Padişahlâriyle, ve anlerin se- (16) raskerleriyile etdiyè akılanè ve kâmilanè mü- (17) savareleri, ve kahrimanlıklarını, âdaletli ha- (18) raketlerini, firasetini, sabrını, ve ehli irz ha- (19) raketlerini. her kim tikkât ile çok defâ oku- (19) yub dinlemeli olursa. Vâka cémi ömrünün (20) zamanında teninè, canınà, devletinè ve bulun- (21) duğū mesnetin èktizasına göre çok menfaat- (22) li şeylèr örkenip vukuf olacaktadır. Zıra bú- [5] (1) radan eyũ ağnayacaktır ki, devlet [ço]- (2) kluğū ve askâr çokluğū, ve memlekât (3) beyüklüyũ hayir etmez. ille asıl èktizâ edèn (4) évelan Allâh korkúsū, sâniyèn âdalèt, mer- (5) hamèt, firaset, gayrèt, metanèt, asıl bünlâr- (6) dır yarayan, asıl bunların keremi ile meydân (7) alâbilir her maslahât. Béli cemiyi nakliyet- (8) lerdèn bũ misillũ çok örneklèr kazanılır, (9) lâkin bũ Âléksandrosun nakliyetindèn gáyétile (10) ifrât çok ibretlèr ve örneklèr kazanılır. Hú- (11) susa bũ dünnianin her bir türlü halleri, (12) cümlesi boş nafilè ve batil olduğunũ eyü- (13) cè ağnayacaktır dır, her tikkâtile okuyub (14) dinleyen insanlâr. Zıra bũ nakliyetin içindèn (15) vukuf olacaktadır, nasıl beyük memlekât- (16) lâr âz vaktin arasındâ nè türlü târ mâr o- (17) lub, péru peruşan olub, ve ikilip issiz (18) verân

kaldıklarını. kezâlik nè Padişahlâr, (19) höküm hökümât sahibî derè beýleri, ve du...- (20) yàn zorbâz kimselèr görecékdir ki, malları- (21) nîn hesabını, ve âskârlarının sayısını bilmé- (22) ziken áz vaktin ésnasında, ált üst olub, is- (23) mî cismî nabadid olmacà teléf olub éserleri [6] (1) dahî görünmèz olduklarını, kezâli ke bu (2) nûn içindè okuyub vukuf olacák dır necè (3) necè ácayüb memlekâtlâr, ve heyibetli mah- (4) lukatlâr ve ázgîn heyivanatlâr ve ássî insan- (5)lâr, canavâr tabiyetli miletllér. Kezâlik bu- (6) nûn içindèn vukuf olacákdır, nè ádalèt sa- (7) hibi Padişahlâr, násıl merhametli ve fira- (8) setli tedbirleri ilè, nè türlü memlekâtlâr (9) zâbt édüb, ve nè târzile höküm hökümât ét- (10) meleri ilè cémi fukarâibadullahi irahatlandı- (11) klari içün, cümle áhalileri kendülerinè evlâd (12) gibi itaât édüb, ve átalari gibi sevip mu- (13) habbet etmeleri ilè cémi ömürleri istirahatâ- (14) tile gelip geçdikdèn başká, cemiyi cihan- (15) [d]â ve cemiy zemanlardâ isimleri nâm ve şohrèt [b]u- (16) lduğunü. İştè bû Mégas Áléksandros da[hî] (17) bû misillü ádalèt ve merhamèt sahibî [ól]- (18) àn Padişahlardan örnèk álmacà, íbtida (19) Allâh korkusunâ, ve hâk şeraatâ kendüsini (20) [t]abi ve mutü étmesi ilè, ádaleti ve merhameti (21) kaftân gibi geyinip, firaseti ve metaneti si- (22) lâh gibi kuşanması ilè, cémi cihani yâni (23) Fırengistani, Árabistani, Hindistani, ve Áce [7] (1) mistani këndüsine tabi ve mutü édüb, [magrı] (2) bdan meşrikâ varasıyâ kâdar, cümlesinin [Pa]- (3) dişahi öldü. (4) İmdi sizlér ki, bunü okuyub dikleye- (5) céksiniz, bákın ve éyüce áğnayásınız bû (6) Áléksandrosun ulü firasétini, bákın ki násıl (7) hèp dünniayi kendüsine mutü ve tabi étmek (8) içün, nè türlü éyü faziletlerè ve hayırlı (9) âmellerè kendüsini tabi ve mutü éyiledi. İm- (10) di cümle bunü okuyacak olannâr áğnýayn (11) ki, nakliyèt ve hikâyèt kitaplarını okumakdàn nè (12) éyliklèr tahsil olduğunü ve bunü ağna- (13) manízıla déyil fákat bunü çok defâ oku- (14) yásınız, ille dahî bunâ émsâl nékadar nakli- (15) yet kitapları varısa câht édüb havès édüb (16) bulüb sahâb olub okuyásınız. Zıra insan (17) İnsaniyetlik yolunâ, ve irahatlığâ yana[şdı]- (18) rân nakliyèt ve hikâyèt kitaplarıdır. án... (19) fákat okuyub, oğraşân nasihatli örnèkle ibrèt álmayâ mahsús dur.

(20) Zıra hèr nasihèt, diñleyüb dutanâ hasyèt dir

(21) Emma diñleyüb dútmayana bir bós vasyèt dir.

[9] (1) **ÁLEKSANDROS MAKEDONIALI Meşhür PADİŞAHIN** (2) Étdiyi seferlerin ve cenkların, ve doğuşundàn (3) tâ vefatınadak, cemiyi ömründè etdiyî hara- (4) ketlerin ve kahrımanlıklarının nakliyeti. (5) **İBTİDA.** (6) Bû Makedonía nè türlü ölkè olduğu, (7) ve Áléksandrosun dünniayâ gelmesi (8) nè târzile olduğü nakl olunur.

(9) ZÍKR olunàn bũ Makedonía, Evrópaya (10) uhtasil bîr meşhûr sancâkdır ki, şimde (11) Rùm elî tabîr olunàn ôlkenin içindè Fílipe (11) tesmiyè olunàn sancâkdır ki, dört étrafî [10] (1) Bulgaristân, Arnavutluk vè Ak denízile mah- (2) dût olunmuşdur. Bũ memlekât zemânî eva- (3) yildè çok şöhrèt bulmuşudu, içindèn peydâh (4) olunàn çok Padişahlâr sebebindèn, húsusa (5) Fílippos Padişahin vè bunun ôğlü Mégas (6) Àléksandros Padişahin éyámî devranlarında (7) gáyetile çok şöhrèt bulmuşudu. Zíra íbti- (8) da Fílippos kendüsi, dünnianin hâlk olunma- (9) sındàn besh bîñ yüz otüz alti senè tarihle- (10) rindè Padişahlık étmekdè étraflardâ bulunàn (11) Padişahlârla, húsusa Èlládada bulunàn (12) Padişahlârla çok seferlèr vè cenklèr édüb, (13) çok fetuhatlâr étmesî ilè, çok nâm vè sal- (14) tanât kazanmışıdı, vè sóñra Padişahlığının (15) ön áltıncı senesinde éhli Ólimpiáda Sultân (16) bũ meşhûr vè kahrımân Mégas Àléksandrosu (17) mevlud éyiledí. kaldíki boylè rivayèt vè nakli- (18) yet éderlér ki, bũ Àléksandros ásil Fílipposdan (19) ólmâ deyíl dir, ille Misir Padişahi ólân Mün- (20) netcim vè Sihirbâz Nektenavósdân doğmâ dır (21) deyũ, vè hér kim bũ şey nasıl olduđunũ ağna- (22) mâk ísterse bundân soñra oğraşılân nakliyeti dikátile okusũn. [11]

(1) **Nektenavò Padişahin nakliyeti.** (2) Eşbu Misir Padişahi Nektenavò Mün- (2) netcimlik vè Sihirbazlik maarufetindè, gáyeti- (3) le çok mahîr öldüğü içün, cémi imûrũ ma- (4) slaatlarını bũ maarufetlèrile çekip çe (5) virmekdè olub, húsusa hér nè tarafdân bir (6) duşmân bunun üzerinè sefer kaldırmalı ol- (7) sayıdı, ásla vazifè étmeksiz, sarayındân dı- (8) şarî çıkmaksiz, oturduğu yerdè Sihirbazlik- (9) larını étmecè, üzerinè gelèn duşmanlara (10) bîr şaşkınlık düşürüb péru peruşân olub (11) dârma dağın olmacâ memlekâtlarına döner- (12) léridi. İmdi bũ hâl üzerè necè zemân íra- (13) hatlıgıla devrân sürmekdeyiken Ácemistân (14) Padişahi Dáreios, vè Hindistân, vè Gürcü- (15) stân Padişahlari bunun hareketlerindèn vè (16) maarufetlerindèn, boylè çok defâ ordulari (17) telèf olduklarını hâzm édémeyüb, bũ üç (18) Padişahlâr müşavare édüb étraflarında bu- (19) lunàn çok beyleri dahî beraberlerine âlip (20) tevatürlũ askâr toplayub bunun üzerinè (21) sefer étdilér. [12]

(1) İmdi Nektenavonun Pérper ismindè bîr Se- (2) raskârî, bũ gelèn duşmanların tevatürlũ (3) ordusunũ eşidip habèr âlmakdâ, álel ácelè (4) seyirdip gelip Nektenavò Padişahin kendü- (5) sinè habèr verdi ki, tevatürlũ ordular üye- (6) rimizè gelmekdedir, bák ki tedarikli buluná- (7) sın ki, gáfilden gelip bizî telèf étmesinler. (8) Nektenavò dahî gülerèk cevap édüb dedi, (9) háyde óğlum sèn işiñè bakip, sefâyı hatırı- (10) la irahât olâsın, şimdi bèn Sihirbazlik maa- (11) rufetimi yapığımıla, anlerin tobunũ perü- (12) şân édèrim, vè hépisi rezalétile yerlerine da- (13) gılırlâr vè bunlari

söyledikdən sonra dər (14) akap kalkip halivət odasına girip Sihirbaz- (15) lıklarını yapmakda, bakdi gördüki, kendüsü (16) fət olub Padişahlığını zəbt edeceklər, ani- (17) dən başına ildirim enmiş gibi sersemleníp, a- (18) huzar ilə ağlaşarak başladı demeyə, héy va (19) háý! nè haýıf öldü baná ki, bũ misillũ bir (20) Padişahlığı gáfilden gayüb edecéyim! héý (21) və háý! nè haýıf öldü baná ki, bũ misillũ bir (22) Padişahlığı gáfildən gayüb edecéyim! héý (23) və háý! yá Misir şeheri, və ólkesi! sení ki bũ [13] (1) kádár mál melálide donatıp ziynetlendirdim, (2) násıl gáfilden seni gayüb edecéyim deyũ, (3) bũ misillũ çok ahuzarli deyişatlarıle vá- (4) fir vakit ağlaşdıkdán sonra, saçını sakalını (5) tıraş edüb, tebdil kıyafət olub, váfir ál- (6) tuná və mücevheré mutaallik rizk alıp, bir (7) kímseye habər vermeksiz sıran Misir in içindən ka- (8) çip, firar éyiledi. İşte bũ keyi- (9) fiatdè gáyetile muvafik geldì şól ulama- (10) ların nasihatlı Beýtleri ki, demişler.

(11) Malıñe Marufetiñe güvenip déme yókdur bèn gibi,

(12) BİR Muhalif yel ésince tobunũ savurur samàn gibi.

(13) **Ricálu kibarlar Nektenavoyũ (14) aradıklarının nakliyeti.** (15) Nektenavo kaçdıkdán sonra, ertesì (16) gün, Ricálu kibarlar, kaçdığından haber- (17) leri ólmayarak, cümlesi toplanıp, Saraya [14] (1) vardılar ki, bũ gelèn duşmanlar için ken- (2) düsi ile muşavara ve iştişar etsinler deyũ. (3) lakin kendüsini sarayda bulamağınca deli (4) divane gibi oldular, ve éncamı ağlaşarak sa- (6) ğa solá aranıp bakınırken, secadesinin áltında (7) bir mektup buldular, ve açıp okumakda ağ- (8) nayub vukuf oldular firar edüb kaçdığı- (9) ní. Zira bũ misillũ yazmışıdı ki, héy benim (10) sevgili vuzaralarım ve emekdar ricallarım! (11) bilmiş olásınız ki, çün ki bèn Sihirbazlık maa- (12) rufetlerimi yoklamakda, aĝnadım bildim ki, bũ (13) duşmanlara karşı duramayub, bizi ált edüb (14) Padişahlığını zəbt edeceklər, onun için (15) buradan kaçıp firar etdim, lakin bunı da- (16) hi bilésiniz ki 24 senedən sonra gine buraya (17) geleceyim, hémi şimdi gidirim éhtiarlik ke- (18) maletiyile, ó zeman geleceyim gençlik kema- (19) leti ile. (Bu deyişati yazmışıdı Aleksandro- (20) sun geleceyini duyurmak için) imdi siz- (21) lere niáz ederim, harcından kaçınmayarak, ve (22) zahmetinden sakınmayarak, ihmál étmeyub (23) Misir in ta orta yerine bir mutteber mermér (24) dirék dikip, benim tasfirimi dahì direyin úze- [15] (1) rinè güzelce işletdirip, ve direyin tepesine (2) Padişahlık tacımı koyásınız, ve hémi tanı- (3) yub gözetésiniz ki, hér kím ki gelirde, ól dire (4) yin dibinde durúrkan, direyin tepesindeki (5) duran tacım, başına

düşerse, onâ secidâ (6) edüb ettibâr etmecè mutû olâsınız, zîra ol (7) kimsè benim oğlùm dur. İmdi bunlâr mek- (8) tubû okumakdâ çok mehsùn öldülâr, lâkin nè çarè.

(9) Olacâk olan belâ, olacâk dır, çâr nâ çâr,

(10) İstêrsen sèn gönlünũ geniş dût, istêrsen dâr.

(11) Hulesa cümlesi ittifâk üzere vasiyeti mu- (12) cubünce, vè tarifî üzere çok vakit geç- (13) meyüb direyi dikdiler. gelelim, Nektenavò (14) kaçarak göçerèk, ordâ burdâ dolaşarak (15) Fílippos Padişahın ölkesi olan Makedonía mem- (16) lekâtına varip, tebdil gıyafèt olarak vè (17) münnetcimlik ismi ile Fílipposun asıl tahtı (18) olan şehèrin içinè varip, dèr âkâp memlekâ- (19) tın içinè, gâyetile bir mahîr Münnetcim vè Si- [16] (1) hirbâz geldi deyũ, tevatür olduğu için (2) başladılar hêrkes seyirtip varip, hêr birisi (3) meraminâ göre sıvallè sormayâ, Nektenavò (4) dahî hêr birisinin sıvaline göre cevâplâr (5) verip, âlèm ehtibâr etmeye başladılar. (6) **Fílipposun ehli Ólimpiâda Sultanin hikâyeti.** (7) Eşbu Fílippos Padişahın ehli Ólim- (8) piâda Sultân, gâyetile gözélidi, lâkin çoÿ- (9) cük yapmadığı için, ifradî ile gâm kasa- (10) vetdè bulunub, dâyıma korkub vesvesè edè- (11) ridi ki, olâ ki çoÿcük doğûrmediği için Fí- (12) lippos kendüsini boşayub, başkasını âlir de- (13) yũ. İmdi bũ vesveselèrile oğraşmakdâ ikèn, Fí- (14) lippos bir takım duşmanları ile cènk etmek (15) için ölkesindèn çıkıp getmek tedarikindè (16) bulunmanın êsnasındâ, ehli Ólimpiâda Sul- (17) tanî Halivetè çağırıp dedi, işte bèn seferè (18) gidecéyim, bák ki bèn búrada ikèn çaresini (19) bulub hamilè olâsın ki, seferdèn dönüb gel- [17] (1) mekdè éger bir evladın olursa vè gözèl, ol- (2) mázsa bilésin ki yüzünũ görmeye gözüm (3) yókdur. İmdi Ólimpiâda bũ iradéyi Şaha- (4) neyi kendi lisanındàn eşitmekdè, âklî başındàn (5) dağılıp gâm kasaveti ârtip taşâr öldü, (6) vè nè yapayım? nic edeyim? benim halim néreye (7) varacâk deyũ yasli başli düşünüb mu- (8) lahazâ etmekdè ikèn, halayıklarındàn birisi (9) bunun bũ misillũ kasavetlenip meraklandı- (10) ğının sebebinè vukuf olmakdâ, dedi, bilmiş (11) olâsın yâ Sultân eféndim ki, bũ günlerdè (12) bũ memlekâtin içinè bir mahîr Sihirbâz gel- (13) mişdir, gâyetile çok maarufetli kimsèdir, zîra (14) hêr nékadar dertliler sormuşlârisa hépisine (15) hémi dertlerini hebèr verip, hémi dermanlarını (16) vermişdir, belki bũ Münnetcim senin derdinè (17) dahî bir dermân vè çarè bulur deyüb (18) sohbetini bitirince, dèr âkâp Sultân hararé- (19) tile émr eyiledi ki, téziye varip, bũ âdemî bu- (20) lüb, búraya getirip, banâ buluşturâsın (21) deyũ. [18] (1) **Ólimpiâda Sultân Nektenavò ile etdiyî hasbihalîn nakliyeti.** (2) İmdi halayık dèr âkâp varip, Nektena- (3) voyũ alip, Sultanin huzurunâ

getirdi, Sul- (4) tòn sıvâl êtdí ki, eşitdim búraya gáyetile maa- (5) rufetli bir Sihirbaz gelmiş, sènmisin, deyü, (6) Nektenavò dahì cevâp verip dedi, évet Sul- (7) tanim benim, ve éger bir teklifin vârisa, hé- (8) man émr éyilè, òmarım ki hèr nè miradin vârisa (9) hasil olúr. Ól dem Òlimpiáda Sultàn ha- (10) lıvèt olsün deyüb, huzurunda bulunàn (11) halayıkları ve caryeleri dağıdıp, ikisi ya- (12) lınız kalmakda, başladı halini nákl étmeye (13) bũ demelèrile ki çún ki benim evladım dóg- (14) mamışdır, bũ defâ ehlim Fílippos Padişâh se- (15) ferè getmek üzerendè ikèn, banâ káttı cevâp (16) vermişdir ki, éger seferdèn dönüb geldiyyinde (17) evladım ólmázısa, beni görecek gözü yök- (18) dur deyü. İmdi bũ derdimè bir dermanın (19) vârisa, banâ téz êldèn bir imdâd edésin, zıra (20) Fílippos dün çıkmışdır búradan, éger maa- [19] (1) rufetlerinilen banâ bir kerem olub, bir evla- (2) dim olmanın çaresi olursa, tez êldèn yapma (3) lısın ki, sönra bũ biçdir deyü vesvesè (4) étmesin. Nektenavò dahì cevâp edüb dedi, (5) mádem ki senin miradin búdur, bũ şey maaru- (6) fetimizin keremi ile indimè pek koláydır, sèn (7) emin olup irahât olásın, ben bũ Sihirbazlık (8) maarufetimile, hèr nè yapâr yapárim, Am- (9) mon ismindè olan Allahımızı seninile bulu- (10) şdururum, bir erkèk evlât sahibi olursun, (11) bũ merakdan kulturalırsın. İmdi eyüce vu- (12) küf olub emin ólmaklıđın için, bilésin ki, (13) işte bũ gece Ammon Allah senin yanına (14) gelecekdir, fakat sèn ónũ görünce kórkma (15) yasın ve sanâ hèr néki, teklif étmeli olursa (16) karşı kómayasın deyüb, işte ben iznínile gi- (17) dérim konâk yerimè, ve Sihirbazlıklarımile bũ ah- (18) şem búraya gelmesinè kametlendiririm deyü (19) cevâp verip, konâk yerinè varmakda, başladı (20) maarufetlerini icrà étmeye ki, Ammon Allah (21) gılığında, Ólimpiáda Sultanin ruyasında (22) görünmek için. [20] (1) **Ólimpiáda Sultanin gördüyü ruyası.** (2) Ahşem olúnca, Ólimpiáda ruyasında (3) görür ki, Ammon Allah sarayına gelmiş, (4) ve kendüsü ile buluşmakda, çok hoşlanmış (5) olduğunu, zıra şöyle görmüş ki, kendüsini (6) kocaklayub bir áltun kerevet üzerine ya- (7) tırdı. Ve senin rahminè bũ gündèn bir erkèk (8) evlât hasil olsün deyü cevâp étmenin âra- (9) sında, Ólimpiáda Sultàn sevincindèn dèr â- (10) kâp úyanip kalkip, gördüyü ruyadan (11) hoşlanip, sabâh olúr ólmáz, Nektenavoyü (12) huzuruna çağırtdırıp dedi, berhudâr olâ- (13) sın hoşnut oldum sendèn, zıra ikrarin ve ta- (14) kririn üzerè bũ gece Ammon Allahi gör- (15) düm ve çok hoşlandım, lákin sanâ niáz edérim (16) ki, mimkinise bunün ile beni çok defâ bu- (17) luşdurásın. Nektenavò dahì sıvâl êtdí ki, nè (18) türlü gılıkdâ gördün deyü, ól dahì (19) dedi, bir beyük buynuzlü ve heybetli Kóç (20) gılığında gördüm deyü. Nektenavò dahì [21] (1) dedi éfendim! mádam ki hoşlandın, ve istérsin (2) çok

defà kendüsi ìlî buluşmasını, banà izin (3) vermelisin, búrada sarayin içindè kalmalıyım (4) ki, buluşturmaya koláý olsun. Ólimpiáda (5) dahî sanà destür mükerrem, sarayin hánkı (6) tarafını istersen, senin olsun, fakat onü banà (7) buluşdurmanî dilérim deyüb ruhsat (8) vermekde, Nektenavò dahî, ártık sen kasavèt (9) étme, işte bû ahşam müceret ben onü sanà (10) buluşdururum deyüb, cevabını tekmiñ e- (11) düb sarây içindè hoşlandığı daryeye yer- (12) leşdi. (13) **Nektenavò, Ólimpiáda Sultanî nasıl aldatdığının nakliyeti.** (1) İmdi nice ki Nektenavò Ólimpiádadan (2) ruhsat ve izin almışsa sarayin içindè yerle- (3) şip oturmasına, usul ile sîrriñ çarşıya çı- (4) kıp, varıp bir beyük Kòç derisi, ve iki hey- (5) betli buynuz satin alıp, odasına getirdi, ve (6) ahşem olunca Kòç derisini bir gözölce [22] (1) sırtına geyinip, buynuzların dahî başına (2) takınip, ol ruyada görünèn Ammon (3) allahin gılığına girmecè, bir takribile (4) Ólimpiáda Sultanin yatak odasına gi- (5) rip, varıp yatağınà sokulub, vafir va- (6) kit Sultàn ile konuşub buluşdukdàn soñ- (7) rà, dedi Sultanà, sen bilmiş olásın ki, sendèn (8) doğacak olan evlât hémi erkékdir, hémi gáye- (9) tile meşhür kahrımàn olub, cémi cihanî zapt (10) edecékdir. Ve bunları söyledikdèn soñrà kere- (11) vetdèn enip kendi yatak odasına getdi, imdi (12) sabah olmağda Ólimpiáda álel ácelè Nekte- (13) navonun odasına varıp, çok teşakürlér ile (14) nakl etti, ó gecè Ammon alláh ile bulu- (15) şduğunü, ve çok hoşlandığını, ondàn soñrà (16) rica etdi ki yalvarırım, kerem edüb, her ah- (17) şem onü banà buluşdurásın deyü. Nekte- (18) navò dahî dedi, izin ve destür verirsen banà, (19) onü her ahşam sanà buluşdururum. Ólim- (20) piáda dahî dedi niçün gine izin dilérsin? (21) işte sanà destür mükerrem olarak izin ve ruh- (22) sat verdim, héman her nasıl bilirsen ve nasıl (23) istersen böyle yapásın deyüb cevap verince, (24) ondàn soñrà Nektenavò açık aşkâre, gecè [23] (1) gündüz başladı buluşub konuşmaya (2) Sultanin arzulayub hoşlandığı minvâl üze- (3) ré. İmdi áz vaktin arasındà hamilé kalıp, Ó- (4) limpiada Sultàn hamileliyini ağnamakda ağ- (5) layarak dedi Nektenavoyà, nasıl olacák (6) benim halim? korkarım ki Fílippos seferdèn (7) gelmekde bû hamileliyimi ağnayub hesap (8) etmekde, vesvese etmeli olursa, elbette beni (9) kâtl etmeye kâst edecékdir deyü, ağlaşarak (10) bû vesvesesini ifadè etmekde, Nektenavò dahî (11) dedi sen bunun için kasavèt edüb merak (12) étme, sen bunü benim üzerime bırak, ben né ya- (13) par yaparım onü kandirip iskât ederim. (13) [Bü hikâyeti okumakda, eyü dikkâtile (14) fehm edésiniz, zira bákın ki, nasıl beyük á- (15) dem beyük akılsızlık etmiş oluyor, saykı- (16) sizca korkü vermesi ile, bákın ki karısı ná- (17) sıl korkusundàn naşî, né türlü yollarà (18) düşdü. İşte bundàn örnék almaca gerek eh- (19) liallerinizè, gerek

èvladlarınızà, gerék hiz- (20) metkârlarınızà mülahasasız korkular vérme- (21) yesiniz. Zíra, kitléme hırsız édérsin, korkutma (22) irsiz édérsin, deyũ, rivayét ólunmuş meşhur (23) nasihét várdır.] [24] (1) **Fílippos Padişahı vesvedèn halı ètmek için, Nektenavonun yapığı sihirbazlıklar.** (2) Nektenavò varıp bir Báý Kuşũ bulub, (3) onun vasıtası ile Sihirbazlıklarını yapığ, (4) Fílippos ruyalår görmek için. İmdi Fílip- (5) pos seferde bulunduđũ mahaldé, ruyasında (6) gördũ ki, Ámmon állah Ólimpiáda Sultá- (7) nile buluşuyor, vé hémi ceváp ediyó ki, (8) sèn yakın vatıtda bú misilli bir kahrımàn (9) èvlåt doğuracáksın ki, cémi cihani zâb ede- (10) cékdir. Fílippos bú tarzà ruyayı görmekde (11) korkarak vé titireyerek úyanıp, kendi kendine (12) váfir tacüb ètdikden sonra, münecim başısı (13) olan Münnecimi huzuruna çağırtdırıp, bú (14) ruyasını nakl ètmekde, ól dahı dedı vákaa (15) bú ruyaniz sahıhdır, vé hémi ól Sultánile (16) buluşàn kımse Állahlardan birı dir, zıra boy- (17) lé ağnaşılıyor ki, Állahlår Ólimpiáda Sul- (18) tanın dilberliyiné aşık vé şabàn olub mirát (19) ètdiler ki, onun ile buluşub, bir èvlåt ha- [25] (1) sil ètdirsinnér. İmdi Fílippos, bú Münnecim (2) başının sözlèriné àmel edüb, dér àkâp davra- (3) nıp, Sarayına dönüb varmakda. Ólimpiáda (4) Sultani gâyetile gamli kasavetli bulub, (5) başladı kendüsü tesellũ ètmeye ki, éger al- (6) lahlår bú misillũ bir sevdaya düşmüşle- (7) rise, bizim elimizden né gelir? Zıra bizim ma- (8) limiz irzimiz rızgımız anlerin hökmünde vé (9) zaptında dır, hér né mirát ederlerise ellerinde- (10) dir, bú böyle öldükca artık senin merak èt- (11) mekliyin boş dur vé nafilédir demelerile tesel- (12) lũ ètmekde olub, Ólimpiáda Sultàn dahı (13) bú takrirleri vé bú deyişatları Padişahdan (14) eşitmişise, yüreyi rahatlaşip emin vé mesrur (15) öldũ. Kaldı ki bir kaç gündén sonra Fílip- (16) pos bú maddenin zımmında vesvesé áhz edüb (17) istedi ki bú işin başlancıcı nasıl olduğu- (18) nũ ince ince Ólimpiádadan teftiş ètmeye. (19) **Nektenavò tebdil gıyafet olmasının nakliyeti.** (20) Çún ki Nekt[en]avò, vukuf öldü ki, [Fi]- [26] (1) lippos vesvesesinde nâşi Ólimpiádayı ince in- (2) cè teftişler ètmekde dir, dér àkâp Sihirbaz- (3) liklerini yapıp, şöyle bir heybetli heyvàn (4) gılığına girdi ki, kafası Kartál kuşũ, ka- (5) natları Ejdarhá kanatları, ayakları Árslàn (6) ayakları, imdi bú gılığa girip, Fílippos (7) Ólimpiáda Sultàn ile vé váfir Ricálu Ki- (8) barları ile oturub görüşüb konuşdukla- (9) rı yerdé gáfilden uçarak gümüleyerek cüm- (10) lesinin huzurunda orta yerlerine enip oturdũ, (11) vé biraz heybetli şamatalår ètdikden sonra (12) Ólimpiádanın yanına varıp kocaklayub yü- (13) zündén gözlerindén öpüb, ondán sonra bir (14) tohaf Şahın kuşun gılığına girip sıçı- (15) rayub pencelelerden uçarak kaçdı. Ól (16) dem gerék Padişah, gerék Ricálu Kibar- (17) lár bú keyifatdan gâyetile korkub teacüb (18) edüb, sival ètdiler ki, acaba

bū né heýván- (19) dır deyũ, Ólimpiáda Sultàn ceváp édũb (20) dedí, bū gördüyümüz, Ámmon álláhın (21) kendüsì dir. Fílippos bunũ görüb eşitmek- (22) dé gáyetile çok mesrũr oldu, állahların (23) keremì ilé evlât sahibì olacágız deyũ. [27] (1) **Mégas Aleksandrosun mevlũd olmasın, vè nè tárzile terbiyè olduğunun nakliyetì.** (2) Vakit zemàn gelip, áylar günlér tek- (3) mil olub, Ólimpiáda Sultanà doğurmà áğrı- (4) larì oğraşmakdà, çoýcük meydanà gelince- (5) yedek çok sıkletlér çekdi, húlesa çok zah- (6) metlérilè çoýcük doğarkan berabér havà bu- (7) lutlanir gibì olub, gıyametdén bir gün (8) gibì olub, şidetli bir takım gök gürültü- (9) lerì gibì şeylér oğraşarak, bir kuvetli kasırgà (10) eserék Ólimpiáda Sultanın etrafını bir bulut (11) kapladı vé órada cúmlesi korkdulár. Bū ha- (12) raketlér gelip geçdikdén soñrà Fílippos gá- (13) yetile çok mesrũr vé şazımàn olub, cémi Ri- (14) calu Kibarlar tebrükine gelip, állahları- (15) miz hayırlı ómürlũ eyilesin deyũ dovà se- (16) nalér etdikdén soñrà, Táhtı Padişahıyetì olan (17) şeherin içindé azim tevatürlũ donanmalar et- (18) dikdén maadé, cémi ölkesiné fermanlar gön- (19) derdi ki, cúmlesi kırk gün girk gecé do- (20) nanmalar şenlik şamatalar etsinlér deyũ, vé [28] (1) cémi fakirâ fukarayà çok ehşanlar etdikdén (2) başkà, şükürané állahlara çok kurbanlar (3) kesdi. Gelelim çoýcuğun isminé Aléksandros (4) koyub, Padişahané Lalalarile vé Dadalar- (5) ile nàz nayım ilé görüb gözetmekdè olub, (6) gündén güné beyümekdè dõrt yaşına gir- (7) mekdè ol zamanlerdè gáyetile meşhür olan Fi- (8) lósofos Áristotélisi huzuruna davét édũb, (9) vâfir izét ikramlar etikdén soñrà Áleksandro- (10) su kendüsine teslim eyiledi, sırası ilé cémi (11) elimleri talim etsin deyũ. İmdi gerek Ári- (12) stotélis Filósofosun tedbirané talimleri ilé, (13) gerek Áléksandrosun kendi izanı irfanı ilé, vé (14) hararetli savaşmaları ilé az vaktin esnasında (15) ol kadar ilim vé maarufét kışb etdi ki, deyil (16) fakat kendüsindén çok beyük olan şağırtı- (17) şları bunà hasetlenirléridi, ille Hócası ó- (18) lan Áristotélis dahì teacüb edéridi. İmdi bū (19) hâl üzere oğraşarak az vaktin arasında Ári- (20) stotélis Filósofosun tarif etdiyi ilimleri áhz (21) etdikdén soñrà, günlerdén bir gün dedi (21) validesì Sultaná, válide bèn Misırlıların Mün- (22) netcimlik maarufetlerini örkenmesiné çok sev- [29] (1) dàm vár dır, ricà edérim sanà, beni Nektēna- (2) voyà teslim edésiniz ki, bū maarufetleri ör- (3) keneyim, zıra bū Nektenavonun Münnetcimlik (4) maarufetlerini gáyetile çok méth ederlér de- (5) yũ niáz etmekdè, Validesì dahì dér akâp, (6) Nektenavoyũ çağırıp Áléksandrosu kendüsine (7) teslim etdi, cémi maarufetlerini bunà talim (8) etmelisin deyũ çok izét ikramlarıle niázlar (9) etmecé, ol dahì dahùt ederék ikrarlık verip (10) başlamakdà, Áléksandros başladı, sabahdàn (11) öylén vaktinèdek Áristotélisin

dersleriné ça- (12) lışıp, öylendén âşşamadak Nektenavonun ta- (13) limleriné çalışmacá gecé gündüz ilim- (14) lér maarufetlér tahsil étmesiné. günlerdén (15) bîr gün Âristotélis şagirtlarınà cénk ta- (16) liminì örketmekdè olduğu içün, Âléksandrosun (17) refiklarını, vé yaşdaşlarını iki taksimé taksim (18) édüb, bîr taksimé Âléksandrosu, vé öbir taksi- (19) mé Ptolemaïosu baş böğ dikíp. vé tobunun (20) ellerinè birér deyinék verip, karşı karşıya (21) duruşüb cénk talimì èdirtmekdè, ânler da- (22) hi cénk taliminé başlayüb oğraşmakdà, Âlé- (23) ksandros çok tedbirlér kullanarak, vé çok iyit- [30] (1) lik hareketlerì yaparak, karşısında olan ta- (2) burün içiné oğraşıp tobunu tár mâr édüb, (3) cümlesini yesir alir gibi kendi taburunà (4) çekmekdè, Hócası Âristotélis bunun kâ- (5) milané tedbirlerini, vé iyitlik hareketlerini (6) görmekdè çok teacüb édüb, varip elindén (7) dutüb oşşayarak, vé áferin doalariýıla ebe- (8) leyerék dedi, Ey Oğlum Âléksandros! sèn éger (9) bîr cihan Padişahi ólmali ólursan, banà né (10) inayetin vé né hümmetin ólacákdır? ól dahì (11) dedi, éger bèn bũ habér verdiyin gibi ciha- (12) nin Padişahi ólursam, bende seni gáyetile ulü (13) bîr mesnét ilè izetleyüb, cemiy zemandé be- (14) raberimdè ólarak Padişah saniliyi ilè sanà eh- (15) tibâr edecéyim deyũ cevap vermekdè, ól dém (16) Âristotélis çok doà senalèrile dedi, işte bil- (17) miş ólásın ya Âléksandros Padişah ki, cemi (18) cihanin Padişahlığı múceret sendé karar (19) gılacákdır. (20) **Nektenavò nè tárzile vefát olduğunun nakliyeti.** (21) Günlerdén bîr gün Nektenavò Alé- [31] (1) ksandrosu alip, gáyetile yüksek bîr kule ü- (2) zeriné çıkıp, gök yüzündeki ıldızların vé (3) burçların hekmetlerini tarif étmekdè ikén (4) Âléksandros sıvâl étdi ki, ya Hóca! sèn má- (5) dam ki bũ kadar çok maarufetlér bilirsin (6) ácaba né vakit vé násil vefát edeceyiñi (7) dahì bilebilirmisin? ól dahì dedi, fakat (8) bunü eyũ bilirim ki, oğlumun elindén ólece (9) yim, Âléksandros dahì, né mimkindir evlát áta- (10) sınì teléf etsin? deyüb, bîr takribile kule- (11) den áşağıya yuvarlatdı, bũ demelèrile Hó- (12) ca! Hóca sèn èhtiarlandığın için maaru- (13) fetlerini unuttun, zıra bilémedin benim elim- (14) den óleceyiñi. Nektenavò dahì ól sersemli- (15) yin árasında çağrışarak dedi, áy oğul! niçün (16) banà bũ hareketi étdin? bèn ki senin pederin, (17) vé sèn dahì benim oğlum ikén? demektè, Aleksan- (18) dros dahì, benim pederim Fílippos dur, sèn násil (19) vé nenin gibi pederim oluyorsun demekdè, Nek- (20) tenavò dahì birér birér min evelindén el áhi- (21) rinèdek oğraşan keyifiatleri nakl édüb Filip- (22) posun züriyetin- (23) den ólmayub, kendi züriyetindén olduğunü habér verip, vé der akáp can [32] (1) tèslim édüb vefát étmekdè, nice ki Âléksandros (2) vukuf ólmüşusa ki, ásil pederi bũ dur, (3) gáyetile mehsun oldu, niçün atamın kan- (4) nısı olayım deyũ, lákin

nè çarè, éncamı me- (5) yidini évinè götürüb, bütün günũ yàs (6) matemlérele, ve ağlayışatlarıle geçirdi, sóñ- (7) ra validesinè varıp halivetè çağırıp úsùl (8) ilè teftiş étmekdè, ól dahì ólmuşú véch (9) üzerè nàkl éyiledi ve benì àllahlàr ismì ilè (10) áldadip bũ hareketlerè oğraşıldı deyü ik- (11) râr étmekdè, ól dem nice ki Áléksandros bũ (12) misillũ sahih üzerè vukuf ólmúşusa, dèr (13) akâp úsùl tertib ve tedbirile Hócalık etti- (14) barì ilè çok saltanátile ve izzèt ikrámile (15) dèfn étdirdi, bũ hareketlerdèn Pederì Fílip- (16) posa bir şey sezdirtmeyerek. (17) [Maalùm édüb beyàn édériz cümleyé (18) ki, dokuzuncũ yaprakdàn búraya kadâr nàkl (19) ólunàn hikâyetlerin árasında Nektenavonun Si- (20) hirbazlık maarufetlerini duyurarak Mısır- (21) dà böyle étmış şöyle étmış sözleri, ve bũ misil- (22) lũ habèr vermış laflari, ve Makedonía ölk[e]sinè (23) gelmekte Ólimpiáda Sultàn hakkında eş bu [33] (4) misillũ şũ misillũ Sihirbazlıklarıyle, bũ (5) tarzà şũ tarzà hareketlèr étmış laflari to- (6) bũ sahté dir, masál dır zıra çún ki Mégas (7) Áléksandrosun ásil nakliyetini yazanlar Put- (8) parèst milletleri idi, ve çún ki anlèr Münne- (9) tcimlik Maarufeti ilè çok şeylèr ólabilir de (10) yũ inanírlardı, ve çún ki hèr nérede bir gö- (11) zèl ve dilbèr érkèk ve dişèhli bulunsáyıdı, (12) yáhot bir cabbâr kahrımàn kimsè türeséyidi (13) Álláh évladı dır, ve Álláh dır deyü ân- (14) lerin kılıkklarında putlâr yapıp tapınırları- (15) dı, nice ki áziz Kelísamizin çok kitaplarında (16) anlerin bũ misillũ hareketleri ve feyilleri ve (17) Batıllıkları nàkl ólunúr. İmdi çún ki (18) Mégas Áléksandros dahì çok kahrımanlıklar (19) ve çok cenklèr ve çok fetahatlâr étmış ól- (20) duğundàn ve gáyetile dilbèr ve gözèl ól- (21) duğú içün, kanòn ve rúsumatları üzerè bu- (22) nũ dahì Állahlardàn [d]oğmâ bir kimsé dir (23) deyü éttibâr étmek istediklerindèn ibtida te- [34] (5) varihini yazàn Putpareslèr işte bũ misillũ (6) bir takım ásılsız fasılsız kepezéce şeylèr (7) yakışdırmışlar, İmdi gerek bunnari, gerek (8) bundàn soñrà bũ misillũ Sihirbazlık felàn (9) laflari oğraşmaktâ sahtè óldüğünü bilési- (10) niz. Zıra bũ misillũ haltietlèr cemíyi zaman- (11) lerdè ólmamışdır. ille cémi lisanlardâ dönèn (12) masallâr gibi bilésiniz. Zıra kocâ karılâr ma- (13) sallarında dahì devlèr tılısımlâr lafi ilè (14) çok gevezeliklèr malımınızdır, unlâr nasıl á- (15) sılsızise bunlarda böyle dir, fakat étdiyi se- (16) ferlèr cenklèr ve fetuhatlâr, ve tedbirler (17) bunnâr sahihdir, anlerdedè biraz tavatür vá- (18) rısada zarari yókdur. lákin bunnarâ émsâl (19) şeylèr tobũ hiláfdir, húlesa bũnũ okumak- (20) dà bir başındàn bir başınadak hèp bunnâr tek- (21) mi tekmiè böyle ólmúşdur éhtibarì ilè eh – (22) tibâr ólünmasın. Zıra hèr né kadâr Mégas Ále- (23) ksandrosun hikâyeti tohafısa da, Masaliyé çok (24) şeylèr karışdırdıklarından bũ halè kışb étmış- (25) lér. Mebalì boynuna yazanların.] [33]

Öküz başlı atın hikâyeti. (1) Günlerdèn bir gün Fílippos habèr (2) verdiler ki, Ölkè içindè Lákina namindè olan (3) şeherdè bir gáyetile heybetli át doğmuş dur [34] (1) ki, emsalì dünniadà görümemişdir deyü. (2) Zíra kafası Öküz kafası gibi olub, birer (3) arşındàn tecavüz buy[n]uzları var dır, hém (4) sağ ayağında bir acayüb nişanî var dır de [35] (1) yü tevatürlü namini vermekdè, Fílippos émir (2) gönderip bû atın sahibinà váfir éhsanlar (3) etmecè, atı kendî Sarayınà getirdip, gerek (4) Padişâh gerek Ricálu Kibarlar ve cümle (5) âlem bunun dilberliyini ve heybetli gılığ- (6) ni görmekdè cümlesi teacüb edüp tamaşa- (7) sında kaldılar. Éncamı Padişâh máhsus bu- (8) nün içün áyrıca ahúr ve İmbrohòr tertib (9) edüb, çok tikkât ilè görüb gözetmekdè (10) olub, gündèn güne beyüdükce dahà (11) ziyadè dilberliyi ve heybeti artmakdà oluru- (12) du, kaldı ki déyil fakat üzerine binmeye, il- (13) le yanına dahî kimseleri yanaşdırmazdı, (14) lakin fakat Aléksandros yanına varmakdà ona (15) ilişmediyinden başkà kuzu gibi teslim olub (16) yanaşırđı. Aléksandros dahî çok defa yanı- (17) na varip ohşamakdà, át dahî hoşlanıp ağzi (18) ilè dili ilè ve ayağı ilè Aléksandrosta tava- (19) zumlü taltifler edéridi. gelemim çün ki Fí- (20) lipposun âdet ve rüsumü varıdı ki haftadà (21) bir gün cémi ricallarına ve Belük baş- (22) larına ruhsat verip, atlarına binip át talimi (23) etdirip, kendüsü dahî Köşkündè oturub [36] (1) seyrlerini edéridi. İmdi bû rüsumü üzerè gine (2) bir gün izin vermekdè ve cümlesi dernenip (3) toplanmakdà, Aléksandros dahî sıran varıp bû (4) Öküz başlı atı éyerleyüb, zatından alışıl- (5) miş gibi üzerine binip át meydanına çıkmakdà, (6) cümle ricallar ve cémi âlem kendüsini g- (7) örmekdè Şâh-Zadelerè vacip olan tavazüm- (8) ilè yerè berabèr temennâh étdiler. ve talimè (9) başladıklarında, Aléksandros Ptolemaíosu âra- (10) dı ki, berabèr át koşmasına çıksınâr deyü, (11) ve çün ki berabèr át koşmakdà, Aléksandros (12) Ptolemaíosu bir ok atımı kadâr ileri geçdi- (13) yi içün cümle âlem ve Fílippos kendüsü da- (14) hî çok teacüb étdiler, biçiciliyinè, ve ta- (15) limlerinè, zíra Ptolemaíos gáyetile çok namli (16) sannıyıldı. Ve cümlesi Padişâh ilè berabèr bir (17) ağızdàn âferin deyerek çok doâ senalèr étdik- (18) dèn sonra, Fílippos cümlesinin huzurunda (19) mesrür ve şazımân olarak ağzını açub dedi, (20) Héy yerler ve göylèr, Héy gün günèş, Ây (21) ve İldizlar, ve cémi âlemlèr bilmış olásınız ki, Aléksandrosun gılinci Makedónosluların (22) gılınçları ilè birleşmecè cémi cihanin [37] (1) gılınçlarını parçalayacaktır. İmdi o (2) gündèn Fílippos tertib étdi ki, Aléksandrosun (3) yaşdaşları olan deli kanlılar her gün to- (4) planip cènk talimlerini etsinler, imdi bû emir (5) üzerè her gün toplanıp cènk talimlerini eder- (6) léridi, ve Aléksandros ok atmalarda, ve kargi (7) kullanmakdà ve her bir türlü talimlerde (8)

hépisini yeğéridi. (9) **Olimpiakoî tabîr olunân Talîm oğrayışatların hikâyeti.** (10) Çün ki ó devirlerdè Mórada bès senedè (11) bîr defâ Ólimpiakoî ágōnes tabîr olunân cènk (12) vè kahrımân talimleri òlúruđu ki, cémi ci- (13) handân ísteyèn Padişahlâr, Beylèr, Vezirlèr, (14) Vuzaralâr, Ricálu Kibarlâr toplanırlardı, (15) kéza hèr nékadar cenké, vè pehlivanıĝa mah- (16) sùs talimlerde maarufetli vè kahrımân òlân (17) kîmseler toplanırdı ki, órada hérkes maaru- (18) fetinî icrà ètmekdè beyenilirse başına celènk (19) konulub çok nâm vè san sahabî òlúruđu, [38] (1) vè seyirci òlarâk hesabâ gelmez tevâtürlü (2) âskârlâr toplanırdı. İmdi bû Panayırın vakti (3) gelmekdè, Áléksandros dahi Pederî Fílipposdan (4) izin isteyerék mirât ètdi, kendüsîde óraya gi- (5) dip hémi sáyiri toplanân iyitlerin maarufetle- (6) rinî seyir ètmeyè, hémi kendi iyitliklerini dahi (7) icrà ètmeyè. Fílippos dahi izin verip, bîr (8) yaldızlı gemî donatıp hèr luzumatî òlân (9) mehmâtınî tedarik édüb, vâfir harclik verip, (10) vè bîr takım seçmè âskârlâr koşub Ptole- (11) maíosu dahi bēraberinè âlmacâ yolâ çıkıp (12) âz günlerin ârasında mezkûr seyir yerinè var- (13) dilâr ki, órada toplanmış òlân çok Beylerin vè (14) Padişahların, vè Şah-Zadelerin ârasında (15) Âcemistân Padişahi Dáreiosun oĝlú Nikó- (16) laos namindè meşhûr Şâh-Zadeyi dahi bul- (17) dulâr. Bîr gün karşı karşıya râst òlmakdâ (18) Áléksandros kendüsîne selâm verdi, lákin Nikó- (19) laos gâyetile Kibîr vè Mağrûr tabietli òl- (20) duĝu içün karşılık selâm vermesinè tenazül (21) ètmediyindèn, Áléksandros incinip dèr âkâp dedi (22) yüzünè karşı, vâkaa Kibîr Dáreiosun evladi (23) olduĝunú icrà ètdin, zîra ó Kibirliyindèn [39] (1) naşı kendüsîni allâh dedirtmek istedi, lákin (2) çok varmaz pederinde sende bû Kibirliyinizi- (3) le mât maskarâ olacák[s]ınız. Hémi işte bûrası (4) iyitlik vè ér meydanıdır, yárin buyurasın (5) berabèr talimlere çıkışalım da görésin nasıl (6) bû kibirliyin mât olacákdır, Nikólaos dahi (7) ikrarlık verdi. (8) **Aleksandros Nikólaousu âlt ètmesinin hikâyeti.** (9) Ertesi günü kâvlu kararları üzerè, (10) bû iki Şâh-Zadelèr âtlarına binip seyir ye- (11) rinè varmakdâ, ikiside karâ kûş gibi meydân (12) yerinde dolaşırken, ât koşmâ taliminè koşul- (13) masına kâvl édüb, ibtidaki çıkışmalarında (14) Áléksandros bîr takrîbile Nikólaosun âtını (15) köstekleyüb ât tökesiyüb Nikólaos ile be- (16) rabèr tekèr mekèr yuvarlanmakdâ, ât Nikólao- (17) sun üzerinè gelmekdèn fakîr Nikólaosu ezip telèf ètdi. Bunün telèf olduĝunú Aléksan- (18) dros görmekdè çok hâz ètdi, vè bunün gibi [40] (1) dahi çok iyitlèrile hèr bîr türlü maaru- (2) fetlerin talimlerinè oğraşmakdâ hépisini Álé- (3) ksandros yeñip âlt ètdiyi içün cümle âlèm (4) Áléksandrosa âferin doaları okuyüb başına (5) celenklèr koyüb, vè çok sevincile âskârî (6) ile berabèr memlekâtına âvdèd eyiledi. (7) **Fílippos Olimpiáda Sultani boşamak**

meràm etdiyinìn hikâyeti. (8) Aléksandros, Táhtı Padişahiyeleri olan (9) Makedonía şherinè dönüb gelmekdè eşitdi ki, (10) Pederi Fílippos, Validesi Ólimpiáda Sultani (11) bırakıp başka bir ávrèt alıp duyün der- (12) nek úzerindedir deyũ, bũ havadisat kendü- (13) sinè çok hirs verip, dóğruca Saraya varmak- (14) da Fílippos çok mesrurlük ilè karşıluyub (15) kocaklayub buluşub konuşmakda, hazır (16) kurulmuş duyün sofrasının úzerinè rast (17) geldiyindèn yanına oturtmuşusa dahì, ve (18) Aléksandros da hırsını sezdirmezsiz oturur ikèn [41] (1) Ólimpiáda Sultàn gáfilden ortáyere gelip (2) ağlaşarak dedi, váy óğlum! sevkilì óğlum! (3) sèn bunũ tenazül edermisin ki, bèn sağ ikèn (4) pederin beni bıraksında, başka ávrèt alsın de- (5) yince, héman Aléksandrosun öfkesi ve hışmı (6) aleflenip der akap sufradan sıçırayub (7) kalkip, elinè bir iskemni alip, asıl bũ yeni (8) alınacak olan evredin bazarlıklarını bitiren (9) üç tanè ricalların başlarını vurub ya- (10) ralayub teléf etdi, kusur ricallar mestle- (11) ri ilè kaçip ölümdèn kultardılar, Fílippos (12) da korkusundan ve arından ağır hastalığa (13) düşer oldu, ve duyün de bozuldu. (14) **Kumàn tayfesi Makedoníanın úzerinè sefèr etmelerinin hikâyeti.** (15) Kumàn tayfesi, çün ki habèr aldılar (16) ki Fílippos ağır hastalıkdadır, tàv fursad (17) búdur deyüb yüz elli biñ askârilè Ma- (18) kedoníanın úzerinè yürüyüş etdiler ki bũ öl- (19) keyi zabt etsinler deyũ, Fílippos bunũ eşit [42] (1) mekdè gáyetile çok kasavetlere düşüb, A- (2) léksandrosu çağırıp dedi, óğlum! téziye as- (3) kârlarımızı toplayub duşmanlarımızın ú- (4) zerinè varásın, zıra işte ölkemizin sınır başla- (5) rına yaklaştılar. Aléksadros dahì der akap (6) askârlari topladi, ve tobü otüz biñ as- (7) kâri ile duşmanlara karşı çıkmada habèr al- (8) dí ki filàn mahaldè ordularını ve otaklarını (9) kurmuşlar oturuyorlar deyũ, imdi askâ- (10) rına nizâm verip baskin vermekdè, Kumàn tay- (11) fesinin askâri gáfilden Aléksandrosun askâri (12) úzerlerine geldiyini görmekdè korkularından (13) ne yapacaklarını şaşırıp, kaçmaya karar (14) verdiler. (15) **Kumàn tayfesi Aleksandrosdan fet olduklarının hikâyeti.** (16) Kumàn tayfesi, çün ki, gecedèn kaç- (17) maya karar verdiler, álel ácelè davranıp (18) cemi askârlari ilè kaçmaya savaşırgan, A- (19) léksandros arkalarına düşüb, güneş doğa- (20) sıyadak, iki tarafın askârlari birbirinè ka- [43] (1) vuşub cenke başlayub, Aléksandrosun askâ- (2) ri Áslannar gibi içlerinè sokulub koyun- (3) lar gibi gırarak, kovarak, üç gün üç (4) gece arkalarına düşüb hémi kovub hémi (5) cenkleşmekdè olduklarından, Kumàn tayfesin- (6) den kırk biñ askâr teléf öldü yaralılarından (7) başka, ve Padişahlari olan Ablamesi dahì (8) teléf öldü. lakin Aléksandrosun fakat iki biñ (9) askâri teléf öldü. İmdi bũ Fetuhati etdik- (10) den sonra, cemi seraskârlarını ve belük ba- (11) şlarını

toplayüb dedi, gördünüzümü nasıl (12) az askâr ilé bû kadar tavatürlü duşmân (13) askârını telêf edüb târ mâr eyiledik, lâkin (14) benim sevgilî kardaşlarım ve yoldaşlarım, (15) bunü eyü bilésiniz ki, bû fetuhât sâlt bi- (16) zîm iyitliyimiz deyildir, ille Allahın keremî (17) dir, onun içün Allahâ şükr etmeliyiz. Ve (18) çün ki duşmân askârından ön bin kimsè ye- (19) sîr almışdı, bunların çoğü memlekât âyan- (20) ları ve derè beyleri, ve askâr belük başla- (21) rıydı, imdi dönüb kendi memlekâtına gelîr- (22) ken yoldâ ordusunü ve çadırlarını (23) kurub, yēsîr olan askârî huzurunâ ça [44] (1) gırıp dedi, bákın yâ âyanı eşrâf ve bēlük (2) başları, nasıl gılınçlarıniz gırılıp telêf (3) öldü, ve nasıl askârınız telêf öldü, ve işte (4) gördünüz Makedonía askârının gılınçla- (5) rını, ve iyitliklerini, ve nasıl sizler dahi ye- (6) sirliyimize düşdünüz, imdi éger gerek kendi (7) selametliyinizi isterseniz, gerek ölkenizin ira- (8) hatlığını isterseniz, ittifâk ve muhabbétile (9) ölkenezi bizim ölkemize karıştırmaca itaât et- (10) meli olursanız, gine sizleri mansublarınıza (11) yerleştiririm deyü cevâb etmektè, anlér dahi (12) Áléksandrosun insafli ve merhametli bulun- (13) şlarına teacüb edüb heyrân kalarâk, cevâb (14) verdiler ki, mádam ki haktaále sanâ inayèt ve (15) imdâd etmecè bizim ordumuz mât olub, ve (16) Padişahımız dahi telêf öldü. ve mádam ki (17) bizlere dahi bû misillü inayetler etdin sa (18) nâ teslîm olarak mutü ve tabî oluruz. haz- (19) retin dahi taksiratımızı âf edüb, bizlere, (20) her kimî sever dilersen bir Béy tayin edüb, (21) senin emrin üzerè hüküm hükümât etsin de- (22) yüb cevâp vermektè, Áléksandros dahi ta- (23) krirlerine ve yeminlerine emniyet edüb, yeñen- [45] (1) zadesi olan avcı başıya, Şahlık payēsî ver- (2) mecè, ve anlere dahi çok bahşılar verme- (3) cè saltanátile cümlesini Kumân tayfesinin (4) ölkesine gönderdi. (5) **Anáksarhos Padişah Olimpiáda Sultanâ aşkî olub, sevdâ düşürmesinin hikâyeti.** (6) Pelagonía Padişahi Anáksarhos Ácemi- (7) stanâ gidip gelme esnalarında bir defâ Ma- (8) kedoníaya oğraşmakdâ, Fílippos, kendüsine Pa- (9) dişahanè ikrâm etmek için Sarayına davèt (10) etmektè, Olimpiáda Sultanî görmüş-üse, (11) çok sevdâ bağlayüb kendi kalbinden aşık (12) olmuşdu, ve tâ ó vakıtdan kurmuşdu, (13) bir fursadını bulursa Olimpiadayı alsın (14) deyü. (Bákın şu insanın hıyanetliyiné ki, (15) fakir Fílippos kardâşca ihtibâr edüb ikrâm (16) sevdasında olub, bunun yüreyine şeytân (17) girip melanetlik kurmakdâ savaşır, bári hazreti (18) Solomonun nasihatini aklına getirmeli deyilmi, [46] (1) óki, nasihat eder bû demelérilè, yâ âdèm ken- (2) di irzına ve rızgına kanaât eyilé ki, iraha- (3) tâ ve devletè erişésin, zira éger başkasının (4) irzına ve rızgına tamah etmeli olursan, ma- (5) lîn melalîn ilè telêf olacaksın, nice ki bu- (6) nün hakkında icrà öldü.) imdi çün ki bû (7) kuruntuları etmektè bulunurdu,

níce ki (8) Aléksandros Kumanların üzerinè getdì deyũ (9) eşitmişise tæv vè fursàd bũdur deyũb òn ikì (10) biñ askâr àlip Makedoníaya geldì. Vè Fílipposa (11) sadıkanè dostlũk yüzũ göstermecè habèr (12) verdì ki, eşitdim Kumàn tayfesì üzerinizè òrdũ (13) kaldırdì, ònũn içũn sizlerè imdàd ètmesinè (14) geldim deyũ, lakin ásil fikrì bir tenhalik (15) bulursa Ólimpiádayı alıp kaçmak ístèridi. (16) **Aléksandros Makedoníaya gelmesinin hikâyeti.** (17) Fílipposa mücdè tatarları geldì ki, (18) Aléksandros duşmanları fèt edũb, Kumàn (19) Padişahını dahì telèf edũb, vè òlkelerini [47] (1) dahì zàbt edũb, saltanatı ilè geliyor (2) deyũ, dèr akàp Fílippos Ólimpiáda Sultani (3) beraberinè álmacà Sarayda bulunàn biraz (4) askâri le Aléksandrosun istikbalì içũn kar- (5) şılamaya çıkmakda Aléksandros mezkũr mela- (6) nèt yürekli dahì dostlũk sureti ilè bera- (7) berlerinde dışarı çıkmakda, nice ki şeherdèn dışarı (8) çıkmışlاریsa tæv vè fursàd bũdur (9) deyũb Ólimpiáda Sultani bir takribile ka- (10) pdığı ilè askâri başında, firar edũb kaçdı (11) vè Fílipposun çũn ki askâri ázidi ardına (12) duşmesinè cesarèt edèmedi, húsusa bũ öğ- (13) rayışatın arasında Anáksarhos yaralamış ol- (14) duğundan halì vè kudreti yóğudu ardına (15) duşmeyé. (16) **Aléksandros Anáksarhosu telèf ètdiyinin hikâyeti.** (17) Fílippos fakir bũ hâl üzerè yaralan- (18) miş yatir ikèn, işte Aléksandros dahì yetişip (19) gelmekdè nice ki bũ Anáksarhosun ètdiyi ha- (20) raketi eşitmişise, dèr akàp fakat sekiz yũ[z] [48] (1) seçmè atli askâri alıp ònũn arkasına dü- (2) şũb, Mastòs tesmiyè olunàn irmağın yanında (3) yetişip diri tutub, alıp beraberinè ketirmek- (4) dè, çũn ki Fílippos can üzerindè bulunú- (5) rudu. Aléksandros hırsından vè hışmindàn bu- (6) nũ pederinin karşısına götürüb dedi, işte yà (7) pèderim duşmanını getirdim, kàlk bildiyin (8) gibi intikàm alásın, Fílippos dahì, yari can- (9) lî davranıp kalkıp, dedi à hayin vè zalim (10) adém! bári sanà ètdiyim ikramları, vè verdi- (11) yim peşkeşleri akliñà hatriñè getirmediñ mi (12) nasıl cesarèt ètdin? vè nè yürègilè hémi (13) canımà hémi irzımà kàsđ eyiledin deyũb, ba- (14) nà içirtiyin kadehi sènde içésin demelèrile (15) başını ayaklarının altına alıp tepeleyerek, (16) gılcını çıkarıp başını kesdi. (17) **Fílippos ahir nefesindè Aléksandrosu ètdiyi hayırlı doalar.** (18) Fílippos, duşmanını kàtl ètdikdèn soñ- (19) rà, Aléksandrosu bakınarak dedi, Óf! mádamki [49] (1) gözũm bakaràk duşmanımı kàtl ètdim, şim- (2) di yüreyim irahàt ètdi, artık bundàn soñrà (3) bèn dahì ölürsem gàm çekmèm deyũb, Á- (4) léksandrosu dahì doà senalèr ederèk dedi, di- (5) lèrim Tanrıdan, seni cémi cihanın başları (6) üzerinè baş edũb, hèr nérede duşmanın olursa (7) kàhr eyileyé, vè cémi cihàn mülükũ eyi- (8) leyé. lakin sènde cémi ibadullahi istirahat- (9) landırmaya savaşásın adil adalètile deyũb (10) doalarını tekmi

êtdî. (11) **Filipposun vefât olması.** (12) Bũ doaları bitirirken berabèr Fílippos (13) càn
 teslîm êdüb, Aléksandros vè validesi vè (14) cémi askârlık ağlaşîp mehsùn öldulârisa
 (15) dahî, Ricálu Kibarlar hêpisi bîr ağızdân (16) dedilèr Aléksandrosa. éfendim! òlèn
 ağlamalâ- (17) rile dirilmèz, bũ yolâ gidèn geri dönmez, (18) héman Tağrı sizlerè üzùn
 òmürlèr bağışla- (19) yâ! héman metanetlik êdüb izin verésin ki, mey- (20) idinî
 kaldıralim götürelim şeherin içinè (21) dèfn êdelim deyüb, izin âlîp, ânide bîr âl- [50]
 (1) tûn kerevèt içinè koyüb, Padişahanè îlayık (2) òlân saltanâtile vè yâs matemlêrile
 getirîp (3) bîr saltanatlı mezâr yapıdırîp dèfn êtdilèr, (4) vè kırk gün cémi òlkesindè
 bulunân âha- (5) lisi yâs matemlèr êtdilèr karalar geyinîp ka- (6) ralâr kuşanmalarıyile.
 (7) **Aléksandrosu Padişahlâr Padişahî payesi îlè tesmiyè êtmeleri.** (8) Çûn ki cémi
 Ricálu Kibarlar Taht (9) Padişahsız òlmâz kavlınce, âlel âcelè (10) îbramlêrile
 Aléksandrosu Tahtı Padişahıyeyè otur- (11) tûb, Padişahlâr Padişahî òlâsın deyû doâ
 (12) senalèr êtdilèr. Vè ândèn soğrà fermanlar ya- (13) zilîp cemîy òlkesindè bulunân
 Beyleri, Paşa- (14) lari vè Şahlari vè memlekâtlarin âyanı eş- (15) raflarını davèt êtdilèr
 ki, cûmlesi toplanîp (16) gelsinner ki, ulû mecilîs êtmecè nizâm niza- (17) matlar tertîb
 òlunsun deyû, anlèr dahî (18) âcelè toplanîp geldilèr. [51] (1) **Aléksandrosun bũ ulû
 mecilisdè êtdiyî cevaplâr.** (2) Yâ benim Muhabbetlû karındaşlarım, vè (3) sadıkanâ
 yoldaşlarım, vè Pederimin êmin êmek- (4) darları! mâdam ki Tağrının tedbirî îlè, vè
 Pe- (5) derimin êmrî îlè, vè cûmlenizin réyi ittifakî îlè (6) bũ Pederimin Padişahlığına
 müştahâk òldüm (7) bèn borçluyum cémi cûmle îbadullahin (8) istirahatını gayırmayâ,
 sizlerde borçlusu- (9) nuz berabèr savaşmayâ, şîmdi meşvarèt êdüb (10) îstîşâr[e]
 êdelim nè târzile harakèt edeceyimizi. (11) **Ricálu Kibarların Aléksandrosa verdiyi
 cevâp.** (12) Mecilisdè bulunanların cûmlesinden (13) ên âkıllısı òlân Filónis nâm
 kimésne âyağâ (14) kalkîp temennilèr êderèk dedî, Padişahım! (15) muammèr vè
 mükefîrè òlâsın! Vacîp òlân bú- (16) dur ki nékadar delî kanlı vè kahrımân iyitlèr
 (17) vârisa Padişahımızin êtrafindâ bulunmalî, (18) vè kemaletdè ehtiâr òlannârda
 meşvaretleriñ- (19) dèn êksik òlmamalî. [52] (1) **Aléksandrosun bũ cevabâ karşılık
 verdiyi cevâb.** (2) Béli kemaletdè ehtiâr òlannâr gâyetile (3) ehli îrz vè sadıkanâdırlar,
 lâkin òmürleri (4) gısâdır. Bũ sohbetin üzerinde bâş musahib- (5) lerdèn Leikûsi nâm
 kimésne, teminnâh êderèk (6) dedî, Padişahım! hazréti Solomôn boylè bu- (8)
 yurmúşdur ki, Padişahlığın îmürü masla- (9) hatları çok âdemlèr vè çok askârlârlile î-
 (10) darè òlunûr, hémi Padişahın âkıldanè vè kâ- (11) mîl musahipleri òlmalî, hémi
 askârlari mu- (12) habbedlî vè ittifaklî òlmalarına çok nasi- (13) hetlêrile tikkât êtmelî.
 (14) **Défa Ricallâr tarafındân Aléksandrosa denilèn nasihét.** (15) Bâş

musahiplerdèn Mégas Ántiohos de- (16) di kemaletdè éhtiâr vè kâmil olanlâr, dáyi- (17) ma şêherin içindè bulunub hêr vakit Padi- (18) şahin yanındàn éksik ólmamalı, vè deli kan- [53] (1) li olanlâr askârlıkdâ yakışır, zıra kuvetî (2) malıkdırlar, anlêr dahi ihtiarlamakdâ irahat- (3) laşmalıdırlar. Bû deyişatlardân soğrà, An- (4) tigòn namindè ulû Ricallerdèn birisi, temen- (5) nâh éderék dedi, Pâdişahım! bizlêr hêr şeydèn (6) éveli askârlarımızî nizamâ koyub étrafi- (7) mızdâ bulunân Padişahların úzerinè sefêr (8) kaldırıp telaşelerè öğraştırmalıyız ki, kendi (9) dertlerinè düşüb, bizim hakkımıza bir me- (10) lanetlik étmeyè vakıtları vè meydanları ól- (11) masın. İştè bû dört kimselêr bû misillü (12) zıkr olunduğú véch úzerè nasihatlerini biti- (13) rım étdikdèn soğrà, éncamı haznè nazırî olan (14) Ptolemaïos dahi dedi, Pâdişahım! benim fi- (15) krım búdur ki, şimdi bizlêr téziye cümlemiz (16) vè cémi askârimiz én éyü vè muttebêr si- (17) lahlârile donanıp kuşanıp (18) vè kalkanlarımızın vè baryaklarımızın úzerinè senin nişanı âliye- (19) leriñî koyub, étrafımızdâ bulunân ölkelerin (20) sınır başlarına dağılalım çok tikkatli ter- (21) tiblêrile ki, étrafdâ olanlâr, kimin vè hânkı (22) Padişahın askârları olduklarını ağnayub, (23) Fílippos ilè berabêr askârlarıda telêf öldü [54] (1) gıyasî ilè yüreklerinè cesarèt düşmesin (2) deyüb sohbetini bitirdi. (3) **Bu nasihatleri Aleksand. hòş gördü.** (4) Aléksandros çún ki bû nasihatleri be- (5) yendi, dèr akâp émr éyilidi ki ölkenin içindè (6) nékadar sanaat éhli kuyumculâr vè hezâr (7) fên zencircilêr vè maarufetli Telkârilêr vá- (8) rısa Táhtı Padişahıyè toplansınlâr deyü, (9) anlêr dahi émrî úzerè toplanıp gelmekdè, (10) émr étdi ki, askârlık için bôy bôy demirdèn (11) işlenmecè zirhli gömnekler, vè takkellêr, vè (12) kalkanlâr yapıp, kalkanların úzerinè Áslân (13) kafası yazıp, takkelerin úzerinè şâh-mırân (14) buynuzları yapsınlâr deyü, kéza kargılâr (15) vè gılınçlâr yapmasına tembîh buyurub, (16) bû misillü émr étmışidi ki gecè gündüz (17) âlel ácelè savaşıb işleyüb, gündè dört (18) yüz askâr geýdirip silahlandırmalı deyü. (19) kezâlik âtlâr donatmak için gîne gerek de- (20) mirdèn vè Timsâh namindè olan heývanların den- [55] (1) rilerindèn ât gömlekleri yapılmasına émr (2) édüb, sağdâ soldâ étrafdâ bulunân Padişah- (3) larâ saltanatını vè askâr kuvetini göster- (4) mək için bû tertiblêrile dışarı çıkmasına (5) tedarik úzerindè ikèn, Acem Padişahı Dáreios (6) Fílipposun vefatını eşitdiyè için, bir elçisi (7) ilè Makedoníaya mektuplâr gönderdi. (8) **Dáreios Padişahın, Makedoníahlara gönderdiyî mektubun tıbkı sureti.** (9) Bèn Acemistân Padişahı Dáreios, benî (10) ki, bilirsiniz ki, cémi cihân Padişahlarının ú- (11) lusúyum, vè cümlesinin úzerindè günêş (12) gibiyim, vè hémi yerdè vè gökdè, karadâ vè (13) deryadâ olan ulû allâhların deracesindè- (14) yim, siz Makedoníanın cümle âle vè édnâ

àha- (15) lisinè, maalùm édérím ki, çún ki, eşitdíím ki, (16) Padişahınız Fílippos vefât
 édüb, yerinè hali- (17) fé ólarak bîr cahîl çoýcük bırakmış, óki (18) gerek kemaletinîñ
 gençliyi içün, gerek ak- [56] (1) lınin cahilliyi içün kadîr ve muktedir de- (2) yildir ki
 Padişahlık édüb sizleri koruyub (3) gözetmeyé, vákaa Fílipposun vefatı içün (4) çok
 ácındım, lákin né çaré, kaldı ki çún ki (5) óglü ólan çoýcük sizleri korumaya kadîr (6)
 ólmadığınan, sizleri áciyub kayrdığım içün, (7) tarafımdan vekáleten, benim sevgili
 Kan- (8) tarkúsi namindé elçimi gönderdíím ki, gáyetile (9) ákıldané ve firasetli, ve éhli
 tedbîr kimsedir, (10) işte sizleri bû kimsé, görüb gözetmeyé ka- (11) dîr muktedir
 kimsedir, sizlerde banâ ettibâr édér (12) gibi, bunâ teslim ólúb tabî ve mutü ólá- (13)
 sınız. Áléksandros Şâh-Zadeyi dahî beraberî- (14) nizedé getirésiniz, cémi Padişahané
 nişaneléřile (15) berabér, ve búraya gelmekdé, Sarayımızda (16) óná beñzér kırkdan
 ziadé Şâh-Zadelér várdır (17) ki hizmetimizde bulunurlar, o dahî biraz (18) vakit
 búrada éylenmekdé Padişahlık úsul- (19) larını ve tárzı tavurlarını, írfánu erkânla- (20)
 rını órkenîp éyüce terbiye ólúr. bèn dahî (21) bakâr tecrubâ édérím, éger ákıllı kâmilise
 (22) áz vaktin ésnasında Padişahlık payesi ilé ta- (23) rafınızâ gönderirim demelérile
 mektubunu (24) bitirip gönderdí. [57] (1) **Kantarkúsi mersúm, Dáreiosun émir
 mektubunu getirip teslim etmesi.** (2) Kantarkúsi, mezkûr áltun ilé mühür- (3) lenmiş
 mektubû Makedónoslulara vermekdé, án- (4) lérde hazné nazırı ólan Ptolemaíosa
 buluşdur- (5) mayâ götürüb, ól dahî, Áléksandros Padişahın (6) kendüsine
 kavuşdurmayâ götürmekdé, baş (7) musahib ólan Antiohos, Áléksandrosun cénk (8)
 tacını bîr mızrağın tepesine koyub Kantar- (9) kusinin karşısına çıkmakda, dedi, íbtida,
 Á- (10) léksandros Padişahımızın mızrağına tavazû (11) ve temenniler étmelisin,
 Kantarkúsi dahî ce- (12) vâp édüb dedi, éger bèn Áléksandrosun mız- (13) rağınâ
 tavazû étmek lazım gelirse, ağnaşı- (14) lır ki, sizler Dáreios Padişahın réyi tahtındé,
 (15) ve itaatında deyişiniz. Antiohos dahî dedi, (16) bizler Dáreiosu tanımadığımızdan
 başká, sèn (17) éger şimdi tavazû étmézisen kendiñi yok bi- (18) lésin. İmdi Kantarkúsi
 bû sohbeti eşitmek- (19) de korkdú, ve dèr ákâp yeré berabér temenni- (20) lér étdi.
 sóñra Saraya götürdü Áléksandro- (21) sa buluşdurmak içün, ve vardıkda gördü [58]
 (1) ki, Áléksandros Padişâh bîr áltundan yapı- (2) ma, ve çok giymetli mücevherlérile
 donan- (3) miş gáyetilé müzzeyèn ve saltanatlı Taht (4) (gürsü) üzerindé otururudu ki,
 başında ge- (5) yindiyi çok mücevherli tacının, ve sòm sır- (6) ma libaslarının
 müzzeyenliyi içün ve kendü- (7) sinin bóy bös éndaminin dirberliyi içün, ve (8)
 yüzünün nuraniliyi içün sánki bîr gün (9) günèş gibi görünürdü. İmdi Kantar- (10)
 kúsi bunları boýlè görmekdé çok teacüb (11) édüb akli başından dağıldı, húlesa yeré

(11) berabèr yedi defa temannahlar ederék, Dáreio- (12) sun mektubunũ teslim eyiledi. (13) Áléksandros dahì mektubũ okumakda, Dá- (14) reiosun zìkr olunàn tarz üzere yazdığı deyi- (15) şatlarà vukuf olmakda, hırslanmışısa dahì (16) sezdirmeyerek, héman elçiyè bakarak bîr nazik (17) tarzile dedi, bèn Dáreiosu bîr kâmil ve âkıl- (18) li kimsè bilirdim, lâkin ađnayıřımà, başı ilè (19) bakâr, lâkin ayaklarì ilè meřvarèt edèr, (de- (20) mékdir ki, gözlèri başında dır, lâkin âklì ayak- (21) larındağır) kaldı ki Makedonía Dáreiosun ađna- (22) yacağı řey deyil dir deyüb, dèr âkâp mek- (23) tubun karşılığı yazılmasınà émr eyiledi. [59] (1) **Aleksandrosun Dáreiosa yazdığı mektub.** (2) Fílippos Padişahın, ve Ólimpiáda Sul- (3) tanın evladi olan Makedoníanın Padiřahi bèn (4) Áléksandrosdan, Ácemistan Padiřahi olan sèn (5) Dáreiosa selâm. Mektubuđũ okuduk, ve biz- (6) lerì kaýrdıđın için çok memnùn ve mesrur ol- (7) dük, ve bizlerì koruyub gözetecèk vekil (8) gönderdiyin için dahì çok hoşnüt öldük. (9) defa émir buyurdun ki geleyim Sarayında (10) hizmet edeyim, kaldı ki bîr cahil çoycük ki, (11) dahì hènüz anasından süt emiyor, bũ misil- (12) lũ ulũ Padişahın hizmetini etmesinè ilayik (13) deyil dir, fakat sabr edersen inşallah bîr (14) kaç seneden sonra seraskârlarımila ziaretiñ- (15) e varmakda bũ cahil çoycuđũ görür- (16) sün ne çoycük olduđunũ. deyüb mektu- (17) bũ bitirip, Kantarkúsiye teslim edüb, Dá- (18) reiosa gönderdi. lâkin Kantarkúsiye çok ik- (19) ramlar ve çok peşkeşler verdikden sonra, bîr (20) takım ala Makedonía silahlarì, ve bîr cènk (21) takkesi verdi ki, üzerinde Áléksandrosun ismi [60] (1) yazılıydı. Ve bunù dahì söyledi ki, bũ cènk (2) esvablarını saklayasın ki, her ne vakit or- (3) dúyu hümayunimile oraya varırsam, bun- (4) larì geyinesin ki, seni telèf etmesin. Ve (5) bundan sonra Ácemistanà yolladı. (6) **Dáreios Aleksandrosun mektubunu okur.** (7) Kantarkúsi Ácemistanà varip mektu- (8) bũ Dáreiosa vermedè, ve émr edüb okutdu- (9) rub dinlemekde gülmeye başladı. Lâkin (10) Kantarkúsi dedi, Padişahım! bũ mektuba (11) gülmeniz layik deyil dir, zira bèn Áléksan- (12) drosu gördüm, belì yaşda kemaletde gen- (13) çdir, lâkin âkıldà fikirdè gayet kâmil dir, (14) hémi cemiyi imürlarını gayetile gözèl niza- (15) ma ve usulà koymuşdur. héman, her kimin di- (16) ři ağrırsa, tèz çıkarmalı ki, zahmet çekmesin, (17) kezâlike, selvi ağacını, tazè fidâniken sökmeli, (18) zira ulũ ađaç olduğdan sonra, sökerim de- (19) yũ savaşan nafilè savaşır. sèn dahì, héman (20) téziye savaşmalısın ki bũ Áléksandrosu Make [61] (1) doniadan yok edésin, zira éger bîr kerè kökle- (2) niip kuvetlenirse, savaşların nafilè dir. (3) **Dáreios Aleksandrosu mezèk edüb istihzaya almak için yaptığı tertib.** (4) Çün ki Dáreios Kantarkúsinin sohbetle- (5) rinè emniyet etmedi, Klitevosi namindè olan (6) bîr sevgili musahibini

göndermesinè mirad eyi- (7) ledí ki, varsın, baksin ağnasın Áléksandros nè (8) ákıldá kimsè olduđunú. hémi, iki bõş sandık, (9) ve iki torbá dolusú hardál tohumú, ve çoý- (10) cük óyuncađı ólarak bir deyinèk ve bir fı- (11) rıldák gönderdí ki bunlarılan eýlensin deýü. (12) ve bir tanè mektúb dahí yazıp, Klitevúsi (13) ilè gönderdí. (14) **Dáreiosun Áléksandrosa yazdığı ikenci mektubú.** (15) Bèn Padişahlár Padişahí, ve Ácemi- [62] (1) stanin Tañrısı, evladim Áléksandrosa selám (2) édérím. ve maalüm édérím ki, gáliba ibtidaki (3) gönderdiyim mektubumdá senì hizmetimè te- (4) klif ètdiyim içün incinip gücendin, lákin (5) benim bũ teklifim hakkındá hayırlı o- (6) lacáđıdı zıra kâmillik örkenecéyidin, mádam (7) ki, sèn ağnayúb bilémedin, işte bũ defá sa- (8) ná bir deyinèk ilè bir fııldák gönderdim, fı- (9) latip oynayásın, defá iki tanè bõş sandık g- (10) önderdim, bũ sandıkları üç senelik haraç (11) bedeliyesì ákçè doldurúb gönderésin, ve éger (12) gücünè gidérse, iki torbanin içindeki har- (13) dál tohumunun sayısından askârimin sayısını (14) hesabını ağnayúb óná göre harakèt édésin. (15) héman téziye itaat édüb pederin gibi haraç (16) vermeyè bakásın, yóhsa ellerin ayakların bađ- (17) li búraya getirdirim, ártık insáf merhamèt (18) olamaz deyerèk, işte bũ tavúriile mektubú ya- (19) zıp Klitevúsi ilè yolladı, ól dahí Makedo- (20) níaya varmakdá, rüsüm úzerè ricálu Kibar- (21) lar vasıtası ilè Mektubú Áléksandrosa gö- (22) türúb, bũ dahí saltanatını görmekdè tea- (23) cüp éderèk, yedi yerdèn temennâh éderèk mek- (24) tubú teslim éyiledí. [63] (1) **Áléksandros** **Dáreiosun hakkındá hırslanmacá ètdiyi sohbetlér.** (2) Klitevúsi, Dáreiosun tarifi úzerè mēk- (3) túb ilè berabèr sandıkları, ve torbaları, ve fı- (4) rıldağı teslim ètmekdè, Áléksandros dahí mek- (5) tubú okutdurúb dinlemekdè, başını sal- (6) layarak dedi, Kibir yürekli Dáreios, mec- (7) nunluđundán ve gururatındán kendüsini A- (8) cèm Tañrısı tesmiyè ediyor, lákin áz vakıt- (9) dá bir beyhudè insán gibi telèf olúb nabe- (10) did olacákdır, zıra kendüsini gøk yüzünè (11) kadár yücelendiriyor, lákin sanırım ki, cihen- (12) nemin dibindè bulunacákdır deýüb, hírsıla (13) émr édüb sandıkları parçalatdırıp, ve har- (14) dál tohumundán bir ávuç alıp ağzına dol- (15) durúb çiyneyüb ezip yerè tükürdü. ve dèr (16) ákáp karşılık yazılmasına émbr éyiledí. (17) **Áléksandrosun Dáreiosa yazdığı ikinci mektubú.** (18) Makedoníanın Padişahí bèn Áléksandro- [64] (1) sdán, Ácemiştán Padişahí sèn Dáreiosa selám. (2) ve maalüm ólsún ki çok mesrür öldüm baná (3) ètdiyin çok rađbetlèr ve ikramlar içün, hú- (4) susa çoýcukluđumun eýlencesi içün gön- (5) derdiyin fııldák içün. Kaldí ki bilmiş ólá- (6) sın ki, çok kibirlenip mağrurlanıyorsun, ém- (7) ma, yakın vakıtdá Tací Tahti gayib édüb (8) tár már olacáksın. gáliba bũ gönderdiyin (9) fııldák işareti ilè, éyü ağnamák

geréksin ki, (10) fırlıdağın dönüştüb fırlandığı gibi, bèn da- (11) hi téziye dünnayı dolaşarak ve zâbt ederék (12) senin dahî ziaretiñe varacâğım, ve bũ har- (13) dâl tohumunũ dahî nâsıl dişlerim ilê çiy- (14) neyüb, ezîp tükürmüşüsem, cémi âlemle- (15) rin Tañrsı olân Savaot Âllahımın izni ke- (16) remi ilê, senin hesabâ gelmez ve iki torbâ har- (17) dâl tohumun sayısından ziyadê olân askârla- (18) rıñı gırıp telêf edecéyim, sandıklarıda (19) kabûl ve makbûl êtdim Padişahanê hediye (20) gibi, zıra sandık gibi, mazbût kalelêr için- (21) de hifz olunmuş saltanatlı şeherleri ve ka- (22) leleri kendî rızânilan tēslim edeceyiñe işarêt- (23) dir. Héman éger irahatıñı ve selametiñi [65] (1) istersen Ânadoluña, ve Âcemistanıña ka- (2) naat edüb, Makedoníadan ve gün batıda olân (3) ölkelerden el çekip kendiñi sakınâsin deyüb, (4) mektubũ tekmiñ edüb, Klitevúsiye verip (5) Âcemistanâ gönderdi, ve bir kilê bibêr dahî (6) hediye verdi Dáreiosa götürsün deyü. ve (7) bunũ dahî söyledi ki, éger biberin manesi nè (8) olduğunũ ağnamâk istêrse, habêr verésin ken- (9) düsinê ki askârımın zarbına işarêtdir, artık (10) kendüsi fêhm etsin, zıra işte sên kendin gör- (11) dñ bèn nâsıl önün hardâl tohumunũ diş- (12) lerimile çiyndim, hémi êzdim, bakalım óda bũ (13) biberi dişleriñiyle çiyneyê bilir mi? biberi har- (14) dâl tohumunun mabeñninde âteşî ve yakıcı- (15) lik tabiyetinde nékadar farki vârisa, askâr- (16) larımızın dahî mabeñninde búkadar fark vâ- (17) rıdır, işte boylê habêr verésin deyüb, yol ve- (18) rip gönderdi, Klitevúsi dahî Âcemistanâ (19) dönüb getdi. (20) **Aléksandros bündân soñrâ askârını toplayub seferê çıkmasının hikâyeti.** (21) Aléksadros êmr edüb cémi ölkesinde bu- [66] (1) lunân cenk askârlarını Táhtı Padişahıyesî (2) olân mahalê toplayub cém êtmekde, hesab (3) êtdirdi ki temâm beş yüz biñ silahlî askâ- (4) rı bulundũ. bunnardan üç yüz biñini â- (5) yırıp ölkenin içinê taksim êtdi ölkeyi görüb (6) gözetmek için, ve bakı kalân iki yüz biñ (7) askâri beraberine âlip, Selanik Padişahi Âr- (8) hidonúsinin üzerine sefer edüb, ol dahî, Â- (9) léksandros üzerine sefer kaldırdıgını eşitmekde, (10) karşı duramayacağı ağnayüb, çok haz- (11) nelêrile, ve Távlasında bulunân âlá atlar- (12) dan yüz tanê atlar, ve bir yaldızlı koçũ (13) ilê, oğlũ Polikartúsiyi ve bir akıldanê el- (14) çisini gönderip, ráy diledi. (14) **Arhidonúsinin Aléksandrosa gönder[di]yi mektúp.** (15) Bèn Selanik Padişahi olân Arhidonúsi, (16) sên Makedoníanın akıllı ve firasetli Padi- (17) şahı olân Mégas Aléksandrosa, vacibéyi ta- (18) vazularımden soñrâ, kendî hoşnutluğum ve [67] (1) mesrurluğum ilê sanâ bũ fakirânâ hediyele- (2) rimî gönderirim, ve sizlere olân itaatimin işa- (3) retî olarak evladım Polikartúsiyi gönderi- (4) rim ki sizlerin hizmetinizde bulunsun. mádam (5) ki Tañri müstahâk etmiş seni cihân Padişah- (6) lıgına, işte bèn dahî cemiy ölkémile

sanà tes- (7) lîm olúrum, vè bundàn boýlè emriñè munta- (8) zir vè mutúyum. İmdi hêr nékadar teklîf vè (9) Haraç matlûb édersen émr étdiyinizdè edasınà (10) hazırım, vè bû gönderdiyim hediyeleşer hêr né- (11) kadar sizlerè ilayik deyílisede niâz édérîm i- (12) layik yerinè makbûl édésiniz. vè éger émir de- (13) vletlerinîz olúrsa kendim dahi varip hizme- (14) tinizdè bulunmasınà müfahirim dir. deyûb (15) mektubunu bitirip gönderdí. (16) **Aleksandros, hediyeleri kabul vè makbûl édér.** (17) Aléksandros bû hediyeleri hatir safâ (18) ilè kabul vè makbûl édüb, mektubû dahi (19) okuyub yazılannarà vukûf olmakdà gâye- [68] (1) tile çok memnûn vè mesrûr öldü, vè Polikar- (2) túsiyi dahi elindèn tutub, cânı gönü- (3) lüle anlândan öpüb, dedî, pederinizin muhab- (4) beti için, seni sevgili karındaşım yerinè koý- (5) düm. vè andèn soğrâ émr étdí ki, mersûm Se- (6) lanîk Padişahının mektubunà karşılık ya- (7) zılsın. (8) **Selanîk Padişahî Arhidonúsiye, Aléksandrosun yazdığı mektûb.** (9) Makedoníanın Padişahî, bèn Aléksandros, (10) sèn Selanîk Padişahî Arhidonúsiye selâm, vè (11) senalerimdèn saniyè, maalûm olunsú[n] ki, mek- (12) tubunuzû almakdà çok hoşnû vè mesrûr (13) öldük, déyil oğlunuz ilè gönderdiyiniz he- (14) diyelèr için, ille tatli sohbetlerinîz vè hu- (15) lusanè muhabbetinîz için. İmdi itaatdà bu- (16) lunub, éyilmiş olan başi, keskin gılınç da- (17) hi kesemez kavlınce, bilmîş olásın ki, seni ákranı (18) emsalim gibi, vè ođluñ karındaşım gibi (19) sevîp éhtibar étmeyè borçlú öldüm. İmdi Táh- (20) tı Padişahlığında istirahat olub, bizlerè [69] (1) doacı olásın, fakat Haraç olárak 480 bîñ (2) Drahmilèr [Drahmi dediyî şimdi osmanlı gurusû ilè tanesi bès gurusádır, lákin ó vakıtların mevsimindè kaç gurusâ olduğunu bilméyiz.] göndérésin senè bè senè hatim (3) olárak. vè şimdilik imdâd için ón iki bîñ ne- (4) fèr askâr göndermenizi matlûb édériz. deye- (5) rek mektubunu bitirip gönderdí. (6) **Aléksandros Átina memlekâtınà getmesinè merâm édér.** (7) Arhidonúsi Aléksandrosun mektubunû (8) okumakdà, lazim olan itaatını edâ étmek için, (9) dèr ákâp ón iki bîñ cènk askâri gönderdí (10) imdadında bulunmak için, vè teklîf olunân (11) seneviyè Haraci dahi tahût éyiledi. vè Alé- (12) ksandos óradan doğruca Átina memlekâtınà (13) varmayâ davranip getdí. Bû Átina şeheri (14) boýlè meşhûr şehéridi ki, gerek kalelerinin (15) muhkemliyi için vè gerek beyüklüyü (16) için, vè gerek içindè bulunân ulamâ Filó- [70] (1) sofosların çokluğu için cihande bunun (2) gibi gözèl memlekât yóğudu. Húsusa bû (3) şeherin içindè gâyetile adil ádalèt şeriatlar (4) vè *şirotláre hareketlèr étdiklerî için çok (5) istirahatile bulunurlardı. Zíra cemíyi imúru (6) maslahatlarını ón iki nefèr gâyetile ilimdâr (7) vè firasetli Filósofoslar çekip çevirirléridi. (8) **Átinada bulunân Filósofosların meşvareti.** (9) Filósofoslar

Àléksandrosun Àtinaya (10) varmàk fikrini àğnamakdà, dèr àkàp ulū me- (11) cilis
 édüb meşvarèt ètmeyè oturdulàr karşı (12) koymàk içün. kaldí ki cümlesinin ulusū o-
 (13) lán Sofonías ayağà kalkíp dedì, cayiz de- (14) yildir ki, bizlèr Àléksandrosa karşı
 koyalım, zıra (15) bizlèr bilíriz ki, Àléksandros Kumàn, vè Àlamàn (16) taýfelerinin
 àskàrlarini zàbt ètdiyini, kezálíke (17) Ànaksarhos Padişahi telèf édüb ölkesini zàbt
 (18) ètdiyini, vè Selanik Padişahi Àrhidonúsi da- (19) hì kendüsinè Haraç vèrmecè tabì
 olduğunū. [71] (1) imdi bunà karşı koymakdàn işè, başkà bir (2) dirlik düzmemiz dahi
 evlá dır deyüb soh- (3) betini bitirmekdè, Àntisténis namindè olan Fi- (4) lósofos dahi
 dedì, bñ Àtina şheri yapıla- (5) lî bñ anédek bir Padişah zàbt édemedi, Ace- (6) mistàn
 Padişahi Dáreios ol kadar tavatürlü (7) àskàrile gelip muhasara ètmışiken bir şey (8)
 yapamayub rezalétile dönüb getdiyì maa- (9) lumunuz dır, hákeza gíne Àcemistanin
 Ksérksis (10) namindè olan Padişahi tavatürlü àskàrile (11) gelmişise dahi óda Àtina
 àskàrlarından fèt (12) olunub, dàr kulturip kaçdıgini, vè Make- (13) doníanın ol ulū
 irmağından kaçip gidériken (14) kendüsi vè àskàrının tobū boğulub telèf ol- (15) mak
 tehlikesinè oğraşdıklari maaluminızdır, (16) mádam ki bizim bñ misillü kuvetli àskàri-
 (17) miz, vè bñ misillü emsallarımız vár dır, ca- (18) yiz deyildir ki Filípposun oğlu
 Àléksandrosa (19) teslim olub tabì olalım. deyüb sohbetini (20) bitirmekdè. Diogénis
 namindè olan Filósofos da- (21) hì dedì, bèn üç senè mukáddem Ólimpos ada- (22)
 sindà bulundum, orada ben bu Àléksandrosun (23) ètdiyi cènk talimlerini vè
 kahırmanlıklarını, [72] (1) vè ér meydanında cémi bulunàn kahırman iyit- (2) leri ált
 ètdiyini gözlerimile gördüm, vè şo- (3) ylè ki órada bulunàn cümle alem teacüb (4)
 édüb aferin doalari okuyub, cémi iyitlerin (5) üzerine baş dikdiler, húsusa óranın ulū
 vè (6) meşhür Filósofosu bunun cémi kahırmanlık- (7) larini görmekdè, cümle álemin
 huzurunda (8) cémi Ricálu kibarlara demışidi ki, Àléksan- (9) drosda beyük nişanelèr
 vè işaretlèr görüyó- (10) rum, bilmiş olásınız ki, bñ, cihàn Padişahi (11) olacák dır. vè
 hémi cümlesinin réyi ittifaki (12) ilè kendüsinè mutū olub memlekàtlarini ken- (13)
 düsinè teslim ètmesinè teklif ètmışleridi. İmdi (14) mádam ki bèn bunnari gördüm vè
 bilirim işte (15) sizlèréde habèr veririm ki, Aléksandros ilè cenke (16) durmaklığımız
 makbül deyildir, zıra béli (17) kemaletdè gènçdir, lákin firasetdè tedbirdè, (18)
 kahırmanlıkdà gáyetile namì sanì çokdur dün- (19) yà yüzündè, hémi àskàrlari dahi
 gáyetile (20) çok, vè cabbàr dırlár. bunun için bunū (21) izzéti ikramlárila vè
 hediyelelele karşılayub (22) teslim olmamız hakkımızda hayırlıdır. Zıra bñ (23)
 Àléksandros memlekâtımıza eyũ nizamlàr vè [73] (1) *şirotlàr koydukdàn sonrà,
 buradan Rómaya (2) geçecek dir deyüb, sohbetini bitirdi. (3) **Atinalılar Àléksandroso**

İstemezlér. (4) Diogénis filósófosun sohbetlerini, Atı- (5) nanın ahalisi hoşlanmayub, hépisi bir ağız- (6) dan başladılar azarlayub, demeyé ki, vákaa (7) her ákılıl ademlerde çok zevzeklikde bulu- (8) nür. bũ misillũ deyişatlarına ve halkın için- (9) de mübtezil étdiklerine dayanamayub, ó (10) gün, ó saat memlekâtdan dışarı çıkıp, (11) doğruca Áléksandrosun yanına varıp, ona (12) tebiyât édüb, Átinalıların fikirlerini ve ha- (13) raketlerini nakl édüb habér verdi, Áléksandros (14) dahî der ákâp áskârını toplayub nizâm tem- (15) şiyet verip, Átinanın üzerine yürüyüş édüb, (16) şehere yakın bir mahaldé ordusunũ ve ça- (17) dırlarını kurub, Álamanlı Árfádios namindé (18) olan bir ákıldané ricalni elçilik ile Atı- (19) naya yolladı. lakin bũ adém Ellinosların li- (20) sanını bilmediyi için, anlér bunun lisanından [74] (1) bilir bir adém bulub, tercümanlığa tertib (2) étdiler, imdi Árfádios elçi dedi, eféndim olan (3) Áléksandros Padişahın emri búdur ki, éger isti- (4) rahatınızı isterseniz, kendüsine teslim olub (5) tebiât édüb, Haraç ve áskâr verésiniz. yók (6) ki bũ teklifini kabul étmézsensiz cénk édüb (7) memlekâtınızı Makedoníalıların gılcı ile (8) gıracákdır, mebalı boynuğuzá olsun bũ (9) teléf olacák áskârın. imdi Átinanın ricá- (10) lu kibarları bũ sohbetleri éşitmekde, bũ (11) deracé kibir ve bedsavi, ceaplár söylediler (12) ki, Árfádios fakir arından dinleyecek halí (13) kálmadı. éncamı káttı cevâp verdiler ki, va- (14) rıp Áléksandrosa habér verésin ki, Átinalılar (15) ona tebiât étmezlér. ve bilmiş olsun ki, kendü- (16) sinden évvelleri kendüsinden ulú ve beyúk çok (17) Padişahlár geldiler tavatürlũ áskârlarıla (18) lakin gılıklarını gördüler. Zíra bizim öl- (19) kemizde bulunan Filósofoslar ve seraskârlár (20) ve cabbâr kahrımanlár cihandá bulunmazlár. (21) var söylé ki, Makedoníasına kanaát édüb, varıp (22) irahatında olsun, zíra sógra istér istemez re- (23) zalétile gidecek olur, sóg büşmanlık fayda [75] (1) étméz deyüb yol verdiler, ve tekrár başká (2) elçi gélmemesini tenbih étdikden sonra, kendi (3) tercüma[n]larını dahî, gözlerinin öyündé ke- (4) sip paraladılar sán ki, bũ harakétile bundan (5) sonra gelecek elçileri diñlemeyeceklerini (6) ağnatmak istediler. (7) **Áléksandros hırslanıp Átinalıların hareketleri için.** (8) Árfádios mezkûr Elçi, dönüb Alé- (9) ksandrosa varıp, bũ Átinalıların cémi takrir- (10) lerini habér vermekde, Áléksandros der ákâp (11) hırslanıp kazabá gelip, émr étdi ki téziye (12) áskâr silahlanıp, cengé yürüyüş étsinler (13) deyú. ve memlekâti dört étrafindan muha- (14) sarayá alıp, Álamán tayfesi kalelerden oklár (15) atmaya başladılar ki, oklár arılar, ve çe- (16) kirké sürüleri gibi düşeridi memlekâtin (17) içiné, ve çün ki kalé içinde olannar dışarı- (18) ya dahî çıkmaya cesaretleri ólmayub, (19) içerde buñaldıklarından istér istemez dı- (20) şarıya cenkleşmeye döküldüler. [76] (1) **Átinalılar Áléksandrosun**

askârını aıt edêrlér. (2) Atinalılar cengé duruşmakdà Aléksan- (3) drosun askârî olarak Komàn tayfesindén ón biñ (4) askâr, vé Makedoníalı olarak üç biñ askâr (5) teléf étdilér, vé Átinalıların askârındàn (6) olarak teléf öldü fákat ón tané, vé hémi kalé (7) üzerindén saçdıkları átésile, áz kaldì Alé- (8) ksandrosuda yakacaklarıdı, íşté Átinalılar (9) bũ misillũ kahrımanlık étdilér ibtidaki (10) muharibedé. (11) **Aléksandrosun meşvaretì, vé sohbetleri.** (12) İmdi bũ muharibedé oğraşılàn bozgun- (13) nukdàn soñrà, akşèm ólmakdà, Aléksandros (14) ordunùn kurulduğı mahalé varıp, askârî (15) dört étrafà tertib édüb, kendüsi kendì çadı- (16) rının içiné girip, cémi ricálu kibarlarını, ve (17) seraskârlarını toplayüb, meşvarét étdilér, (18) né tarzà tertib kursunlâr Átinalıların hak- (19) kınà dēyũ. İmdi Aléksandros cevâp édüb [77] (1) dedì, héy benim mutteberàn Ricálu Kibarla- (2) rım! vé kahrımàn seraskârlarım! íşté arzu- (3) ladığımız üzeré Átinayı zâbt édemediyimizdèn (4) kâttı nazâr, bũ kadar askârımızda teléf ol- (5) dü, şimdi bizlér né yòl tutmalıyız? né mina- (6) sib görürsünüz? demekdé, héman dér akâp, (7) Átinadan kaçıp bunùn yanına gelèn Diogé- (8) nis Filósofos cevâp édüb dedì, bilmiş ólâsın (9) yâ Aléksandros Padişahım ki, Átina memle- (10) kâti kólayca fèt olunüb zâbt olunmâz, (11) zıra içerdé halk çokdur, húsusa sâlt ón (12) biñdén tecavüz cabbâr vé kahrımàn askâr- (13) ları var dır. fákat éger bir tedbîrile ânleri (14) şeherdén dışarı çıkartmanın bir çaresini bu- (15) labilirseniz ki, ânler dışarıyâ dökülmekdé (16) bizim askârımız kaçmayâ yüz dutmalı, (17) ânler arkamıza düşmekdé, şeherdén vâfir ú- (18) zâk iraklaşdıkdàn soñrà, bizlér dahì dönék (19) çalıp keskin atlarıla üzerlerine varmakdà (20) ómârim ki ânleri buğaldırız vé hémi teléf édé- (21) riz, vé memlekâtída zâbt édêriz. Ól dém Alé- (22) ksandros bũ tedbiri beyenip vé hoşlanip, vakti (23) ilé Ellinoslar Troáda ilé cénk étmekdé kul [78] (1) landıkları tertib gibi, bũ dahì ordusunũ (2) toplayüb dér akâp kaçmayâ yüz dut- (3) dü, vé lákin ordunùn yerindé biñ tané sığır, (4) vé dört biñ koyun bıraktı, vé ásıl kendì (5) çadırının içinde bir tané mektúbdâ bıraktı. (6) **Aléksandros Átinalılara yazıp bıraktığı mektúb.** (7) Yâ Átinanın Ricálu Kibarları, bèn (8) sizin állahınızın kuvetini bilmeyerek, búka- (9) dar tavatürlũ askârile üzerinize sefêr étdim (10) lákin askârımın teléf olmasındàn ağnadım ki, (11) ulũ állahınız ólàn Ápóllon banâ hırslan- (12) mışdır, íşté bũ sebebdén bèn ölkenizdén çıkâr (13) gidérim, lákin ricâ édêrim ki, bũ bıraktığım (14) sığırları vé koyunları Ápóllon állahâ kur- (15) bân édésiniz ki, tahsiratımı áf éyilesin. (16) **Átinalılar mektubu bulub okurlár.** (17) İmdi Aléksandros bũ tertib üzeré bira- [79] (1) kıp gètdikdén soñrà, Átinalılar şeherdén (2) dışarıyâ dökülüb ordunùn yeriné varmakdà (3) sığırları, vé koyunları bulmakdà, vé çadırının (4) içinde

mektubũ dahì görmekde àlip òku- (5) duklarında, hér haldé korkusundàn kaçmış- (6) dır deyüb inandılar, vé arkasına düşmesiné (7) mirád étдилér. (8) **Tirómahos ísmindé bir Ricaln gördüğü ruyá.** (9) Çün ki, Tirómahos namindé òlan Ricál ó (10) gecé bir ruyá görmüşüdü, ònün içün (11) dedi, Yá Átinalı karındaşlorım, dúrun sàbr (12) edin, Áléksandrosun arkasına düşmen, zıra bèn (13) bũ gecé bir korkulũ ruyá gördüm, kor- (14) kırım bizleré fenà òlúr. Zıra ruyamda gör- (15) düm ki, Ápóllon àllahımızin büt hanesi i- (16) kildi, vé şherin kaleleri, vé kalenin mermér (17) kapulari ikilip, Áléksandros át úzerinde ře- (18) herin içiné girdi, vé şherin içerişi tazé vé (19) görpé buydáý ekinleriýile dolũ òlúb, Álé- (20) ksandrosun áskâri bũ ekinleri biçerleridi. [80]

(1) **Átinalılar Áléksandros ile cengé duruřurlár.** (1) Atinalılar Tirómakosun ruyasıná àmél (2) etmeyüb, vé nasihatlerine éhtibár etmeyüb, (3) Áléksandrosun arkasına düşdülér, vé Álé- (4) ksandros Kastalía namindé òlan boğazdá bunla- (5) ri gözetmek için, áskârini üç taburá (6) taksim édüb çok tetiklik ile gözetmekde (7) ikén, Vatália tabir òlunán óvadá Átinanın (8) áskâri Áléksandrosa yetişmekde, Áléksandros (9) dér ákáp cénk vé iřarét borularini çaldır- (10) makdá, boğazın içinde sakli òlan áskârlár (11) Átinalıların úzerine yürüyüş etmekde cúm- (12) lesine korkũ düşüb, başladılar demeyé ki, (13) héý vá háý! Bũ óğrayıřatdán birimizin kulta- (14) racaği yókdur, imdi Áléksandros áskâri (15) yürüyüş etmekde kímisini kırarak, kímisini ka- (16) çırarak, kímisini yaralayarak, kímisini yesir (17) dutarak, Atina şherinin içiné girdiler. (18) **Aléksandrosun Átinalılar hakkında gösterdiyi ínsáf.** (19) Aléksandros ól óküz başlı atın úzerine [81] (1) binip, cémi áskârın içinde dolaşıp, ricá (2) edéridi áskârıná ki, ínsanları teléf étmesinler (3) deyũ, lákin áskârın hışmını meks edémeyüb, (4) fakir ávretlér vé çoýcuklár ağlaşarak Alé- (5) ksandrosa niáz ederleridi ki, kerém inayét édüb, (6) bũ áskârın gılincindàn esirgesin deyũ. (7) kaldı ki, Aléksandros áskâri bir túrlũ ískât (8) edémeyince, émr étdi ki şheri ataşa versinlér (9) deyũ, bélki böylelik ile áskâr meks òlur ó- (10) mudu ile, lákin şheri yakmayá başlamakda (11) áskâr geriyé çekilmířisede fakir ávretlér vé (12) çoýcuklár kendülerini sakınmak için kale- (13) lerin úzerine çıkdılar, lákin áteřin zarbindàn (14) yanip kavrulurláridi, vé kímisi Ápóllon ál- (15) lahın puthanesine kaçip saklanırláridi ki, (16) bélki órada hifz òlúb selameti bulúruz de- (17) yũ. lákin puthané dahì cémi àllahların (18) putları ile beraber yanip teléf olduğu (19) için, ònün içiné kaçanlár dahì teléf ól- (20) dulár. Áléksandros puthanenin yanmasıná (21) bakip gülerék dedí, éger Éllinosların ál- (22) lahlari sahih àllahlár ólsáyıdı, şimdi yán- (23) mamalıyıdı, vé lákin ínsanların telefliyine ba- [82]

(1) kip acıdığından dedi, bũ gün Makedónos- (2) luların gılinci fakir Átinalıların

kanları (3) ilè bilenip kanlara boyanmışdır, lakin kabahàt (4) benim deyildir, ille kendülerinindir, onun içün (5) mebalì boyunlarına olsun. (6) **Atinalıların ahuzarları.** (7) Ol zemàn Atinalılardan bakì kalannàr, (8) ahuzàrile ağlaşarak büşmàn ölmeye başla- (9) dılarisa, Diogénis Filósofos dedi, insana bijn (10) öyüddèn, bir serancèm yéydir, kavlınce, insa- (11) nın başı taşa vürmayınca akıllanmáz. onun (12) içün kâmillerin nasiheti vârdır ki, duşma- (13) nın başını kırásın ki, sendèn korkub itaât éyi- (14) lesin. Bèn Atinalılara oldukça éyü nasi- (15) hèt etmişidim lakin dinlemek istemediler, var- (16) sınılar şimdi ahuzàr édüb ağlasınnàr ömürleri (17) öldükca, hémi şimdi mığrib ölkeleri dahi bũ (18) havadisatlardan korkuya düşüb titiremeye (19) başlarlar. (20) **Romanlar Aléksandrosá teslim olub tebiàt ederler.** (21) Aléksandros Atinayı nizamà koyub ken- [83] (1) di zabitanlarını ve şeraatlarını tertib etdikdèn (2) soñrà, Rómaya geçmesine niyèt édüb, askâ- (3) rını hesàb etmekdè, amadè hazir dört yüz bijn (4) silahlì ve cenkcì askâri bulunub, da- (5) vranip Rómaya getmek üzerinde ikèn, etraf- (6) lardà bulunan necè beyler ve Padişahlàr ta- (7) vatürlü hediyeleleriyle istikbaline çıkıp, ken- (8) düsine teslim olub tebiàt etmecè on iki sene- (9) lik Haràc getirdiklerinden başkà, her birisi (10) kudretine göre seferine imdàd olacàk kimesi (11) üç bijn, kimesi beş bijn, kimesi on bijn askâr (12) teslim etdiler, hüsusa tobü birlikdè bir Pa- (13) dişah tacì getirdiler ki, gerek gözellikdè, (14) gerek mücevherlerinin çokluğundà cihandè (15) emsalì yóğudu, hulesa bũ tarzà Mığrib (16) tarafında bulunan Padişahlàr, cümlesi (17) bunà teslim olub hediyelerini ve Haraclarını (18) göndermekdè olarak, Aléksandros ordusu ilè (19) Rómaya yaklaştıkda, Rómanın Ricálu (20) Kibarları ulü mecilis édüb meşvarèt édüb (21) bũ hususdà nè yöl tutacaklarını istişàr (22) etmekdè, çün ki Atinalıların hâli keyfiyatını (23) ve dahi sayiri ol kadar Padişahlàr ve Beyler [84] (1) kendüsine teslim olduklarını eşitmişleridi, gâ- (2) yetile çok korkü ilè müşkül haldè bulu- (3) nurlardı, lakin mecilisdè bulunan akıldanè (4) ve ulamà Filósofoslar, cevab édüb, dedi- (5) lér ki, bũ hususdà bizler Aléksandrosà karşı (6) durmaksız, teslim olub kendüsine tabi olúr- (7) sak, gâyetile hakkımızdà hayrli olúr, zira fi- (8) rasetli ve tedbir sahabî kimsé dir, olâki biz- (9) rere çok éaneti ve sıyaneti olúr. deyüb ce- (10) vablarını tekmil etmekdè, Apóllon allahà (11) dahi hacèt doasına durub, andèn neticè (12) dilemesine kâvlu karàr etdiler. (13) **Romanların Apóllon allahà etdikleri hacèt doası.** (14) İmdi bũ kâvlu karàr mucübünce (15) cémi Rómanın ahalisi toplanip, Apóllon (16) allahà niàz etmeye durdulár ki, nè yöl tu- (17) tacaklarını kendülerine maalùm etsin deyü. (18) Apóllon allah dahi uluların ruyasında (19) görünüb cevab etdi ki, her haldè Aléksan- (20) drosà

teslîm olub tabî olásınız, zîra ó (21) benim oğlúm dur, çún ki bèn bir defâ [85] (1) Makedonîa ölkesinè seyahât ètmeyè getmî-(2) şidim, ó vakıt Aléksandros bendèn hasıl öldü, (3) önün içün izèt ikrâm ve saltanátile istikba- (4) linè çıkıp, kendüsinè teslîm olmacà secidè (5) edésiniz, deyiü cevâb vermekdè, anlèr dahî, (6) Ricálu Kibarlar ve áyanı eşraflar, topla- (7) nîp Aléksandrosun istikbalinè çıkdılar. [(14) Bû hikâyetdèn bákın ki, násıl ákılı (15) insanlar, etrafın halindèn emsâl hesâb ederèk (16) incinmeksîz işlerini bitiriyorlar, bizlerde her (17) zuhuratdâ emsâl bakarak harakèt etmeliyiz. (18) lâkin Apollon allâhın lafsî gîne kepezè kat- (19) masí dır.] (8) **Aléksandrosun istikbalinè çıkmakdâ ettikleri saltanât.** (9) Rómanın içindè bulunân Ricálu Ki- (10) bâr evladlarından, gâyetile gözèl ve bir boy- (11) dâ ve bir kemaldè olan delî kanlılardan dört (12) biñ iyit, ve kéza gâyetile gözèl ve nazik ki- (13) barlar kızlarından iki biñ kızlar seçip, bun- [86] (1) ların tobunü temiz ve ziy kıymèt libaslârla (2) geýdirip, ve gâyetile alâ donanmış atlara (3) bindirip, delî kanlıların başlarına altün (4) taclar geýdirip, ve kızların başlarına sòm (5) sírmadan yapılmâ nazik carlar örtüb, ve (6) bunlardan başkâ kırk biñ ademler ellerindè (7) defnè dalları ilè, ve biñ tanè Papazlar ve (8) Ricallar sòm sírma esvablar geyinip elle- (9) rindè altün ilè işlenmiş beyük lambádalarile, (10) ve iki biñ pūr kemâl ehthiarlar, ve hesapsîz (11) fenerler ilè, bøy bøy taburlar tertîb edüb, (12) Ellinos allahlarının ulü Papazını dahî (13) beraberlerine alıp, bû tarzâ tertîb olunmuş (14) saltanátile istikbalinè çıkdılar. (15) **Aléksandros Rómaya yaklaştakdâ.** (16) Níce ki Aléksandros Rómaya yaklaştı- (17) şısa, cemi askârını gâyetile gözèl nizamâ (18) koyub, cümlesi Aléksandrosun etrafına top- (19) lanıp, kendüsü dahî Misir Sultanı Kleopâ- (20) tranın gâyetile gözèl ve mücevhêrile müz- [87] (1) zeyèn tacını başına geyinip, ve öküz başlı (2) atın üzerinè binip, bû tarzâ saltanátile Ró- (3) maya yaklaştakdâ, Rómanın Ricálu Kibar- (4) ları dahî zikr ettiyimiz minvâl üzerè istikba- (5) linè çıkmakdâ, emr edüb cemi donanmış olan (6) yedèk atlarını öyündè çekdirip, ve iki taraf- (7) dâ gözèl makamlârla mehter haneleri baş- (8) latdırıp, cemi askârî dahî ön iki taburâ (9) taksim edüb, her birisi alây ilè getmekdè, Ró- (10) manın Seraskârları dahî alâyleri ilè gelip, (11) ibtida Aléksandrosa yerè beraber temannah etdiler. (12) tobü birlikdè çağrışmalârla ki, Yaşasın (13) Filippus Padişahın, ve Olimpiáda Sultanın (14) oğlú Aléksandros, Biñler Yaşasın, deyiü. (15) sonra bû tarzâ doâ senalar ederèk cemi zikr (16) olunân Ricallar evladları olan kızlar ve (17) iyitler tebrükünè geldiler, kezâlike cemi (18) ehthiar kemaldè olannar, ve cemi askârlar, (19) én soñundâ ellerindè mumlar ve buhurdan- (20) lıklârla Papazlar dahî yanına yaklaşıp,

(21) Biñlèr Yaşasın Aléksandros Padişahımız de- (22) yũ doà senalàr ètdilér. [88] (1) **Aléksandros Rómanın içinè varması.** (2) İştè bũ nàkl òlunàn aláy vè saltanàt (3) ilè Aléksandros Rómanın içinè varmakdà, dó- (4) ğruca ibtida Ápóllon állahın pùt hanesinè (5) varıp, Ápóllon állahà secidè eyiledi, vè óra- (6) nın nazaretindè bulunàn Éllinosların ulũ (7) Papazĩ, Padişahà ilayıklĩ çok hediyelèr (8) sunub, óndan soñrà, bĩr Remul kitabĩ he- (9) diyè eyiledi. (10) **Éşbu Remul kitabında yazılàn havadisát.** (11) Bèş biñ senè tarihindè, bĩr tèk buynuz- (12) lũ Kòç türeyecèkdir ki, Mígribda birbir- (13) leriyile boğuşmakdà bulunàn Kaplannarın to- (14) bunũ tår mår édüb telèf edecèkdir, vè ándèn (15) soñrà, Kıblè tarafına vè mészrik tarafına va- (16) racàkdir ki, órada ól meşhür iki buynuzlũ (17) Érkèc úzerinè oğraşacàkdir, ónün bĩr buý- (18) nuzũ Şemaldè, vè bĩr buynuzũ Cunubdè dir. (19) Bunün karnını, tèk buynuzlũ Kòç buynu- [89] (1) zũ ilè yarıp telèf edecèkdir, vè ándèn ibrèt (2) álarak cemi Padişahlàr hòvf édüb korkacak- (3) lår vè éncamı Rómaya varacàkdir, vè cümle (4) álemdèn cihàn Padişahĩ tesmiyè òlunacàkdir. (5) **Bũ Kitabın içinè yazılı olàn şeylerin tefsiri.** (6) Aléksandros bũ Kitabı Filósofoslarà (7) verdĩ ki, bũ deyişatlarını tefsir ètsinlèr de- (8) yũ. ánlèr dahi èllerinè alıp okuduklarında (9) cevab édüb dedilèr, yà Padişahımız Alé- (10) ksandros, bunũ bilésiniz ki, Hazréti Daniilın ru- (11) yası kavlınce, Mígrib Padişahlarını Kap- (12) lannarà, vè Kıblè Padişahlarını Áslannarà, (13) vè Mészrik Padişahlarını dahi iki buynuzlũ (14) Érkèc, vè Makedonía Padişahlıgında tèk (15) buynuzlũ Kòç heývanetlerinè beñzedirlèr. vè (16) biz sanırız ki Rómaya dahi varacàkdir de- (17) yũ habèr verdiyi Padişah sénsin deyüb, tek- (18) mił ètdillèr. [90] (1) **Aléksandros bũ tefsiri eşitmekdè mesrur olúr.** (2) İmdi Aléksandros bũ deyişatları eşit- (3) mekdè, çok mesrur olub dedi, Állah násıl (4) istèrse boýlè olacàkdir. Kezálíke gerèk Ma- (5) kedoníalılar, gerèk Rómalılar çok mesrur (6) oldular, vè étraflardà bulunàn Padişahlàr (7) tobũ gelip tebiàt ètdilèr, vè ón iki senelik (8) Haràc, vè hèr birisi beşèr ónàr biñ askàr (9) verdilèr. vè ricà ètdilèr ki hèr birisini bu- (10) lundukları òlkedè bıraksın deyũ, Aléksan- (11) dros dahi merhámeten tobunũ yerlerindè bı- (12) rakdı. Vè Rómada dahi kendĩ tarafındàn ve- (13) káleten Talamedòn ismindè olàn bĩr sevgili mu- (14) sahibini yerleştirdi. (15) **Aléksandros çok heýbetli azgın canavarlar telèf edér.** (16) Mersum Talamedòn nam kimésneyi Şahlik (17) payesĩ ilè Rómada oturtmakdà, cemi Migrib (18) Padişahlarına emir vè fermàn verdĩ ki, tobũ [91] (1) cümlesi bunà tebiàt ètsinlèr deyũ. Vè (2) cümlesinden çok Haràc bedeliyesi haznelèr, (3) vè çok askàrlàr alıp Kıblè taraflarına se- (4) fèr ètdi. Vè órada çok beyük vè eskĩ, hémi (5) kuvetli Padişahlik òlkeleri bulub, hépisi- (6) yile cenkleşip

fèt eyiledi, bũ misillũ fetu- (7) hatlãrile dã, diř denize kadãr vardi, ve çok (8) issiz elliiksiz řenliksiz çollarã uęrařdı ki, (9) insãn gözleri görmemiş, ve insãn ayakları (10) bãsmamıř. ve ńrada çok heybetli heyvanatlãr (11) buldũ ki, kímisi iki bařli, kímisi insãn bařli, (12) kímisi kalkãn ayaklı, bunnarã emsãl akıla (13) zararlı ve korkuluç çok aęgin canavarlar (14) oęrařmıřsada cümlesini telẽf etti, ve bir (15) daęısdanlıęa oęrařdı ki, daęları tařları (16) demũr gibi, ńrada bir takım cenkei avret- (17) ler bulundũ ki, Alẽksandros ile bũ deracẽ (18) cenk etdiler ki, bir gündẽ Alẽksandrosun as- (19) kãrından yüz bię nüfus telẽf öldũ, bũ (20) deracẽ fetuhãt oęrařmıřısa dahi Alẽksandros (21) hiç korkũ ve omutsuzlũk vesvesesi etmedi, il- (22) le metanetlik ile aslan gibi askãrin izerin- (23) de durub yüreklendiriridi. imdi çũn ki bũ [92] (1) cenk iki üç gün oęrařmakdã çok askãri (2) telẽf öldũ. (Zıra bũ avretler gãyetile kahrı- (3) mãn ve heybetli olduklarından bařkã, (4) karã kuřlar gibi kanatları, ve ńrãk gibi dırna- (5) klari olduęundan havadã uçarãk cenk eder- (6) leridi, askãrin izerine havadãn enip, kanatla- (7) ri ile çarparãk, ve dırnakları ile-ót biçer (8) gibi biçerek girip telẽf ederleridi.) Alẽksan- (9) dros bũ halĩ görmekde bařkã çarẽ bulãma- (10) yub, çũn ki cenkleřdikleri mahalĩn her ta- (11) rafı kamıřlıkdãn ibarẽt olduęu içũn, heman (12) bũ tertibi fikr etdi ki, kamıřlıęı ateřleyũb (13) yaksın. ve emr edũb yakmakdã çũn ki anlẽr (14) hevada uçarlarıdı, ateřin alefi kanatlarını (15) yakarãk, atařın içine dũřũb telẽf olur- (16) larıdı ve bũ tertibile çok fetuhãt etdi, saę (17) kalannari dahi korkularından daęların içine (18) çekilip kaçdılar. Alẽksandros dahi ńradan (19) dönũb İnkiliz ńkelẽrine karar eyiledi ki, as- (20) kãrlar biraz vakit dinlenip, kendülerine (21) gelsinẽr deyiũ. [93] (1) **Alẽksandros deryã izerinde etdiyi seyahãt.** (2) Alẽksandros İnkiliz ayanlarına emr etdi (3) ki, sizlerden teziye ńn iki bię gãyetile bat- (4) tãl ve muhkem gemi isterim ki, her birisine (5) bię nefer silahlĩ askãr sıęmalı, hemi bię (6) askãrã yetiřecek navalẽ ve cẽp hanẽ yerleř- (7) meli, anlẽr dahi tavatũrlũ uestadlar ve ke- (8) resteler tertib edũb az vaktin esnasında mey- (9) danã getirdiler. imdi Alẽksandros atli askãrin (10) izerine Ptolemaĩosu ve Filonis nam kimesneleri (11) Seraskãr edũb, karadãn Barbaria ńlkesine gön- (12) derdi, ve emr etdi ki, ve yol izerinde oęrařan mem- (13) lekãtlari kímisini cenk etmelerile, kímisini (14) kendi tabiyetleri ile teslim olunmacã zãbt (15) etsinler deyiũ, ve hemi kãvlu karar etmiř ki (16) dolařarak Misirdã buluřalım deyiũ. andãn (17) sonra gemilerin tobunũ denize endirip, tobu- (18) nũ dõrt taksimẽ taksim edũb, ve Antiohos, (19) Sẽleikos, ve Vizas namindẽ ńlan Beylerin her (20) birisini üç bię geminin izerine memũr edũb, (21) kendüsü dahi üç bię geminin izerine memũr [94] (1) ńlub Anatol taraflarına sefer

 tmey   ıkdı- (2) l r, v  h r birisini bir r  lkey  tayin  yiledi. (3) **Al ksandrosun Misıra varması.** (4) B  tertip  zer  tem m bir  y geceli (5) g nd zli  deryad  g z l haval rıyla ge- (6) tmekd ,  ncamı Al ksandros kendi donanması (7) il  Misıra yanaşdı, v   lt n  ayı tabir  - (8) lun n Nili Mibar k namind  meşh r irmağın (9) g ylarında demir  d b, dışari karaya  ık- (10) makd  d r  k p  mr  d b, h le şimdi İsk n- (11) d rya tabir  lun n meşh r şeheri yapdırıp, (12) kendi ismi il  Aleks ndreia tesmiy   yiledi. S - (13) leikos B y dahi kendi, donanması il  Karam n (14)  lkesin  yanaşıp, b  dahi  rada h le şimdi (15) Zilifke, tabir  lun n şeheri v  kaleleri yap- (16) dırıp, kendi ismi il  Seleikia tesmiy   yiledi. An- (17) tiohos dahi kar  denizd  Traki tabir  lun n (18) mahal  varıp  l dahi bir meşh r şeh r yaptı- (19) rıp kendi ismi il ,  ntioheia tesmiy   yiledi. v  (20) Vizas ismind   l n bey k Kabitan B y dahi h - (21) le şimdi İslambold   sk dar tabir  lun n ma- (22) halin  y ndeki d r boğazın yanında meşh r [95] (1) bir muhk m kal  v  şeh r yapdırıp, h le şimdi (2) Sar y burn , v  Babi H may n tabir  lu- (3) n n mahal  yapdırıp, kendi ismi il  Vizantion (4) tesmiy   yiledi. (5) **Al ksandrosa b   ç beyl rin gelip buluşması.** (6) Al ksandros İskenderyad  ikamet  zer  (7) ik n, g yetele  ok g m kasavetd  bulunuru- (8) du,  ok vakit mir r  d b, b   ç Beyler- (9) d n bir hab r havadis  lamadığı i  n. B  (10) h l  zer  merak  tmekd  ik n, g nlerd n bir (11) g n  yl n vakti,  ntiohos c mi donanması (12) il   ık  gelip,  ok mesr rl k il  buluş- (13) makd ,  ntioheia namind  şeheri yaptığını ha- (14) b r verdi, bun n  rkasınca S leikos dahi (15) yetişip gelip,  l dahi Seleikia şeherini yap- (16) dığını hab r verdi,  ç beş g nd n sonra (17) Vizas dahi gelip  l dahi Vizantion şeherini (18) v  kalelerini yaptığını hab r vermekd ,  ok (19) memn n v  mesr r  ld lar, v  b  ferahlarına (20) v  muhabbetlerine dellal t,  rada yakın bir (21) mahald  bir şirin şeh r dahi yapdırıp ismin  [96] (1) yekdil (yani bir y r k) tesmiy   d b,  rada (2)  lti  y z vk sefal rile  yilenmekd   l b,  tli (3)  sk rlarını dahi g zetmekd  bulunurlarındı. (4) **Al ksandrosa  tli  sk rın Tatarları gelir.** (5) B  h l  zer  b  yek-dil şeherind  (6) ik n Tatarlar gelip haberler getirdiler ki, (7) Ptolemaios v  Flonis Serask rl r  tli  sk ri (8) il  geliyorlar dey , v  o  hş m sağ sela- (9) m t yetişip gelip temennahlarıla  l  t k  p- (10) melerind   ok mesr r  lar k, başladılar Bar- (11) baria v  Arabistan  lkelerind   ekdikleri zah- (12) metleri, v   tdikleri cenkleri, v  z bt  tdik- (13) leri memlek tlari, v   l memlek tların  ssi (14)  l n  lularını yesir  d b, bağı getirdikle- (15) rini nakl  tmey . Al ksandros dahi  nleri hu- (16) zuruna getirdip, kend sin  mut  v  tabi  la- (17) caklarına,  ntile şartile ikrarlık  lmakd , (18)  z d  d b  ok

inayetler ve ehşanlar vermede (19) memlekatlarına gönderdi, istediği kadar a- (20) kâr, ve Harâc göndermelerine kavlu karar etmelerile. [97] (1) **Aléksandrosun çok Semtlere ettiği seferler.** (2) Aléksandros, bundan sonra vâfir âskâr (3) alıp Anatól tarafına çıkmakda, Trablûs (4) tesmiye olunan kaleleri ve şeheri yaptırdı, (5) sonra dolaşarak, Hâymana taraflarına var- (6) makda Troáda tabir olunan meşhûr şehere va- (7) rıp, Ellinoslar cenk etmekte ikilân kalenin (8) ikintularından âskârlık içeriye girmecé (9) zâbt etdi. Bû Troádanın Padişahi olan Priámo- (10) sun vaktinde, Ellinoslar üzerine sefer edüb (11) Troádayı zâbt etmelerinin sebebi bú dur ki, (12) çün ki Priámosun Aléksandros Pâris isminde (13) olan oğlu, İlládaya gitmek istedi ki Apól- (14) lon ıllahın Puthanesine ziarét edüb ve İl- (15) ládayı seyahát etmeye, ve çün ki órada Me- (16) nélaos Padişahın ehli dilberlikde gáyetile (17) meşhûr olan Eléniyi görmekte, óna aşık ve (18) şabân olub, bir takribile alıp kaçmakda, ve (19) Troádaya pederi Priámos bu keyifiyete vukûf (20) olmakda incinmişisede ne çare evladının göñ- (21) lünü kırmasını istemediyinden göz yumub [98] (1) müsaade eyiledi, kaldı ki Menélaos Padişah (2) bû hareketi hâzm edemediyinden başka, cemi (3) İlláda Padişahlarının, ve cemi Ellinosla- (4) rın dahî çok gücüne gidip, cümlesi (5) tobû birlikde çok tavatürlü âskâr topla- (6) yub, Troádanın üzerine sefer edüb temâm (7) dokuz sené bir karar cenk edüb, iki taraftan (8) çok cabbâr ve kahrımân iyitler teléf ol- (9) dukdan başka, tavatürlü âskâr, ve insanlar (10) teléf olub, nakl olunmaz kan dökülmecé (11) éncamı önuncü sené Troádayı zâbt etdiler, (12) ikip, yakıp, ıssız ve verân etmecé. [(15) Bû cengin hikâyeti gáyetile âcayüb (16) bir hekâyétdir ki, ónû okuyub dinlemekte, (17) yüreklér dayanmaz, hareketlere vukûf olma- (18) kdân başka, órnék ve ibrét alacak içinde çok (19) havadislâr mevcúddur, vákaa, ónun áyırıcâ (20) tercüması gáyetile menfaatli bir hikâyét- (21) dir, lâkin arayüb sorannâr bulunursa, belki óda tercümâ olunur.] (13) **Aléksandros Troáda şehrini girir.** (14) Troádanın içine Aléksandros Padişah gir- [99] (1) mekte, memlekatın áyanu eşrafi cümlesi (2) tavazümile kendüsine teslim olarak secide (3) etmekte, óranın Padişahi bulunan Sultanın (4) Tacini alıp, Aléksandrosun başına geýdirdi- (5) lér, bû tac şól kadar çok ve beyük mü- (6) cevher taşlâriile donanmışıdı ki, gündüzleri (7) günêş misali, ve geceleri áy misali ziya- (8) lar verirdi, ve kezâlike şól Kahrımân Ektor- (9) sun silahlarından olarak nékadar mücevher- (10) lérile müzzeyen olunmuş silahları vârisa (11) Aléksandrosa hediye etdiler. ve bunlardan maa- (12) de, bû Troádanın cenk keyifiatlarını nakl (13) eden Ómirosun kitabını dahî hediye etdiler. (14) ve Aléksandros bû kitabı okumakda ól óğraşan (15) cenkléri ve teléf olan kahrımânların

İyitlik- (16) lerinî, vè dökülèn kanların nakliyetinî oku- (17) makdà gáyetile çok
 áciyüb, dedi, héy vè (18) háy, nékadar kahrımàn iyitlèr vè nékadar (19) insanlâr telèf
 öldü, vè nékadar memle- (20) kâtlâr veràn oldu, bîr mekrüh àvredin (21) sebebiné!
 (Hákka sahíhdir şòl meşhür te- (22) crubali deyişát ki, bîr fenà insanin, yedi (23)
 ádemè, yedi memlekâta, yedi Ölkelerè, yedi [100] (1) Padişahlara zarari dokunür,)

andèn soñrà, sı- (2) vâl ètdi memlekâtin ulularına ki, nérede dir, (3) bû kahrımàn
 iyitlerin mezarları deyü, anlèr (4) dahî göstermekdè, Aléksandros atından enip, (5) çok
 gıymetli buhurdanlık ilè vè çok mut- (6) tebèr rahyalî buhurlarile mezarlarını zia- (7)
 rèt ètmekdè, cânı gönüldèn áhu zâr ilè ağ- (8) layarak dedi, Ya Ka[h]rımàn Áhilléas,
 vè Èk- (9) tor, namli iyitlèr! kéşke sizleri sağlığınızdà (10) kavuşub buluşmuş olayıdım
 ki, sizleri ila- (11) yiki üzerè èhtibâr ederèk, berabèr birlikdè (12) ömür geçirmecè bû
 dünniada memnün vè mes- (13) rür olayıdık! lakin nè çaré ki, sizleri ölmüş (14)
 buldüm, sizlerè ilayikli bû gözèl rahyalî (15) buhurlarile mezarlarınızı ziarèt ètmekdèn
 (16) başka ikramlarım olamaz. Héman dilèrim, ka- (17) hrımanlıklarınızın ècirlerini,
 Allah, ahreti- (18) nizdè èhsàn ètmiş ola deyüb, ziarètini èdüb (19) geri döndü
 mehzunlúk ilé. (20) **Aléksandros kendi ölkesi Makedoniaya avdèd edér.** Çün ki
 Aléksandros Makedoniadan çı- [101] (1) kalî üç senè ölmüşüdü, ol sebebdèn meràm
 (2) ètdiki óradan memlekâtına dönüb getmesinè, (3) imdi yanında bulunàn cémi
 Migrib Şahları (4) ilè vè cémi askâri ilè Makedoniaya avdèd (5) eyiledi. (6) **Olimpiada**
Sultanà müjdè Tatarları gidér. (7) Müjdè Tatarları Olimpiada Sulâtan (8) bû
 havadisati habèr vermekdè, dèr akâp Ári- (9) stotélis didaşkalosu, vè Ricálu Kibarları
 (10) toplayüb, Olimpiada Sultân çok saltanâ- (11) tile oğlû Aléksandrosun istikbalinè
 çıkıp, Ka- (12) sândra irmağın yanında birbirlerine kavuşub (13) buluşmakdà,
 birbirinè çok gıymetli hediyelèr (14) takdim èdüb, vè çok memnün vè mesrür ola-
 (15) råk, vâsf olunmâz saltanátile Táhtı Padişa- (16) hıyesinè geldilér. (17) **Askârlara**
Aléksandrosun verdiyi tertib. (18) Aléksandros, értesi günü cémi askâr- (19) ları
 toplatdırıp, hèr birisinè mekadirince ila- [102] (1) yiki üzerè bahşışlar verip, izin verdi
 ki, işte (2) sizlerè altı ayâ kadar izin vè destür veririm (3) ki, cümleliz hanelerinizè
 varip dinlenip, isti- (4) rahât olâsınız, vè silahlarınıza, hèm atları- (5) nızâ nizâm
 vermekdè olub, hèr nè vakit isted- (6) meli olürsam toplanip gelésiniz deyüb, yól (7)
 verdi. anlèr dahî hanelerinè varip irahatlaş- (8) makdà, altı ayların teknilindé émr èdüb
 getir- (9) tmekdè, kusür çok çeşitli kılıklardà bu- (10) lunàn askârından maadè, temàm
 yüz biñ zır- (11) hli cènk askâri bulundü. İmdi validesi Ó- (12) limpiada Sultanin vè
 hócasi olan Áristoté- (13) lisin yan[ı]larına èlli biñ askâr bırakıp, ce- (14) miyi imürü

Padişahiyasını anlerè teslim edüb, (15) başkà Ölkelerè getmesinè niyèt edüb, ásil öl- (16) kesì Makedonía tayfesindèn olan yüz biñ askâ- (17) rı kendì başınà toplayüb, ve sáyiri ölkelerdèn (18) dernenip toplanmà olan askârların üzerinè Pto- (19) lemaïosu seraskâr tertib eyiledi, zıra gáyetile (20) firasetli, akıldanè ve tertib sahibî kimsè öl- (21) duğū için kendüsíde çok sevéridi, askârlár- (22) da çok sevéridi. İmdi Áléksandros, kendì başın- (23) dà olan Makedonía askârını çok heybetli si- [103] (1) lahlárla donatdı ki, tobü zırhlı olduğun- (2) dan başkà, kargıları Ejdarihà ilanların buy- (3) nuzları ilè, ve takkéyi tacları ve kalkanları (4) Áslan tasfirleri ilè işlenmiş olduğundan, çok (5) heybetli görünürleridi. İştè bñ aláy ve sal- (6) tanátile necè necè memlekâtlarà sefèr ètme- (7) sinè çıkmakdà, émr ètdiki salt Makedonía as- (8) kârlarının çadırları kendì çadırının ètra- (9) finà kurulsun, ve kusur askâr bunnarà ka- (10) rışmasın deyü, ve iki biñ tanè gáyetile gö- (11) zèl ávretlèr dahì beraberinè alıp, bunnarın (12) dahì üzerinè bir firasetli kâmil kimsè baş (13) dikip, anlèr dahì áyırca alayları ve ça- (14) dırları ilè berabèr giderleridi, ve askârlık- (15) dan hèr hânkısı istèrseyidi, gideridi başları (16) olan kímseye geceliyinè bir altun verip bir (17) tanesini alırdı. bñ tertibi máhsus Áléksandros (18) ètmışidi ki, askârlar yollardà öğraşdıkları (19) mahallerdè herkesin irzınà dokúnmasınlar de- (20) yü. Bñ tarzile hémi askârları irahatlandı- (21) rırdı, hémi álemìn irzını sakınırdı. [104] (1) **Áléksandros Anatól tarafınà sefèr edèr.** (2) Áléksandros, zikr ètdiyimiz üzerè ordu- (3) sunü alıp Anatól tarafınà çıkdı, ve vardı- (4) ği mahallèrdè kendüsine teslim olub tebiát (5) edèn Beylerè Şahlarà, ve Padişahlarà çok (6) ikramlar edüb, türlü mansublárla kendü- (7) lerinè şân verirdi, lákin teslim ólmayub kar- (8) şı durannarın tacını tahtını memlekâtlar- (9) rını zâbt edüb, kendülerini teléf ederidi. İmdi (10) bñ tarzà hareketlerini eşidèn, gerék Anatól, (11) gerék Árabistân Padişahları zıadesiyile kor- (12) kùb titirerleridi. Bunun için cümlesinin (13) ulusü olan Dáreios Padişahà téz èldèn Álé- (14) ksandrosun bñ hareketlerini heber verip, andèn (15) kerém vé imdád dilemekdè olub, Dáreios dahì (16) dér akâp Áléksandros Elçi gönderdi bir ta- (17) vurlu namè ilè. (18) **Dáreios Padişahın irsâl ettiyi namenin icmalí.** (19) Padişahlár Padişahi, ve cihanın ulu-[105] (1) sũ, ve állahlár akranı, ve günèş émsal (2) olan bèn Dáreios Padişah, sèn Áléksandros maa- (3) lùm ederim ki, benim hökmüm Mígribdan Meş- (4) rıkádak işleridiyini bilirsin. İmdi eşitdim ki bi- (5) zim sınırlarà doğru sokulmayà savaşıyor- (6) sun, kendijì derneyüb toplayásın, istè El- (7) ládayı Rómayı, Barbaríayı zâbt ètdin, diş (8) denizè kadâr varıp, ve bünca ölkeleri kendij- (9) é mutú ètdin, Haraclarını alıyorsun, bñ (10) halinè kanaát vé şükr edüb irahát oturá- (11) sın,

senin pederin Makedonia ahalisi ile bera- (12) ber bana harac verirken, simdi sen bu halin- (13) e kanaat etmeyub, ordunu toplayub, be- (14) nim olkeme ayak basmakligin, sana bahali (15) oturur. imdi eger Acemistan gelip, bana (16) teslim olub tebiat etmek fikri ile geliyor- (17) san, ne mani, pek eyu pek gozel, eger bu fi- (18) kirdé bulunursan, ben dahi pederinden kal- (19) ma Padişahligi sana bagısladikdan sonra, (20) oteden beru verilen Haracdán seni maaf edub, (21) sana sadaka yuzunden ehsan edecyim. Emma (22) eger fikrin baska turlu ise, ve bu nasihetle- (23) rimile akıllanmazisen bilmis olasin ki, aska- [106] (1) rimin tobutu uzerine tayin edecyim. ol va- (2) kit dunniya basina dar gelecekdir. artuk kendin mulahaza eyile. (3) **Aléksandros hırslanip, Aşlan gibi öfkelenir.** (4) Dáreiosun bu tavurlu namesini Aléksan- (5) dros okumakda olkadar öfkelenip gazaba gel- (6) di ki, der akap bu nameyi getiren Elçileri (7) asdirmasina emr eyiledi, lakin fakir Elçiler (8) ağlaşarak çağrışarak dediler, Allah eški (9) olsun bizlere insaf eyile, zira bizim bu hu- (10) suslarda ne suçumuz var? bizler emir ku- (11) luyuz, efendilerimiz her ne emr ederlerse et- (12) memesine haddimiz yokdur demelerile niyalar (13) etmekde, kendi Ricallari dahi ellerine ayak- (14) larina sarilip niyaz edub bunnari katil etmeniz (15) ilayik deyildir deyü şefaát etmekde, Aléksan- (16) dros dahi dedi, çün ki Dáreios bunlari gön- (17) dermişise, Padişaha gönderir gibi göndermedi. (18) ille bir kanli katil hırsiz makulesine gön- (19) derir gibi gönderdi, onun için katilleri va- (20) cib oldu, lakin hatriniz için hüsusa ulu [107] (1) Allahımın ismi hürmetine, af etdim deyüb, (2) andé sonra Elçileré dedi, işte sizleri azad (3) etdim, lakin bu misillü katlinizi emr etdiyimé (4) kanaat benim deyil dir, ille efendiniz olan (5) Dáreiosun dur, zira ben kendüsini Padişah (6) payesinde ehtibar ederiken, o beni bir kanli ka- (7) til hırsiz payesinde ehtibar etdi, onun için (8) bilésiniz ki, sizleri buraya göndermekde kat- (9) linizi müstahsen görmecé, sanki başlarınızı (10) kesdide boyle gönderdi, lakin işte ben sizleri (11) azad etdim, anler dahi yere beraber temennah (12) ederék dediler, Allah ömrünüze berakét versin, (13) ya Aléksandros Padişah! eger bizleri katil et- (14) dirsénidi, Dáreiosa heç bir keder olmayacağı- (15) di, lakin simdi bizleri azad etdiyin için, biz- (16) ler getmekde cemi Ricalu Kibarlara, ve Dá- (17) reiosun kendüsine dahi ismi şöhretiñi ve sal- (18) tanatıñi meth edub nakl etmemizile cemi (19) Acemistanin içinde namın ve sanın artacak- (20) dir, deyüb sohbetlerini bitirmekde, Aléksan- (21) dros çok hoşlanip, mektubun karşılığını (22) yazdırıp, anlere teslim edub gönderdi. [108] (1) **Aléksandrosun Dáreiosa yazdığı mektubün sureti.** (2) İnyeti Bari ile, Padişahlar Padişahi (3) payesinde bulunan ben Aléksadros, sen Acemi- (4) stan Padişahi Dáreiosa, maalum

édérim ki, mek- (5) tubuñũ áldim okudum, lákin Padişahané îlayik tárzile yázmayub, gururátile vé ki- (6) birlíyile cahilané tavurlárele yazdığın içün (7) çok teacúb étdík. Mígríp tarafında ólán öl- (8) keleri zá[b]t étdin yetişmedimi deyũ yazársın, (9) bilmış ólásın ki hér adém yavaş yavaş beyür, (10) vé güccüklerdén beyükleré erişir. İmdi (11) íbtida Mígríp ölkelerini zábt étdim, şimdi A'- (12) natoláda çıkdım. défa Makedonía hırsızlarını (13) toplayub çıkmánile né yapacáksın deyũ (14) benim áskârımın ırzını bozarák, kendi áskâ- (15) rıñın çokluğunũ vé cabbarlığınũ duy- (16) urdarák beni kotkutmák istérsin. lákin Áléksan- (17) dros bũ misillũ tavurlardan terleméz, héman yá vaktiñé hazir ólásın, yá baná teslim (18) ólúb Harác vèrmecé Ácemistanıñda ira- (19) hát ólásın. [109] (1) **Dáreios azğın canavâr misalî kudurúr.** (2) Dáreios bũ mektubũ okuyub dinle- (3) mekdè ólkadar kudurdú ki Saraynà sıgmáz (4) öldü. Elçilerè sıvâl étdi, Áléksandros içün (5) ki, nè yaşda nè kemâldè, vè nè ákılda nè fikir- (6) dè kimsé dir, vè nékadar áskâri vár dır de- (7) yũ. Elçiler dahî dediler, Pádişahım! Á- (8) léksandros otüz yaşında vár yök, lákin gáye- (9) tile gözèl yakışıklı Kahrımán iyit görü- (10) nür, hémi sözlerindè sohbetlerindè metanèt kim- (11) sé dir, vè ále tahmîn beş yüz biñ mikdarı (12) áskâri ólmalı, áklı fikri tedbiridè mektubun- (13) dan ağnaşılır deyũb, sohbetlerini bitirdiler. (14) **Dáreios, áskârlarını toplamaya émr edér.** (15) Çün ki Dáreios, bũ Elçilerin sohbet- (16) lerini yalán yanlış tavatür zân étdiyindèn, (17) sagınsımayub, émr étdi ki, áskârların tobũ (18) Paytát şekerindè, (şöl émrî ilahiyè ilè lisàn (19) muhtelifesì vaki ólán meşhür Kulenin civa- [110] (1) rında) toplanıp cèm ólsunlar deyũ. vè Mi- (2) sır hémi Kuddüs Ölkelerine yazdı ki, ólma- (3) ya ki bir vèch ilè Aléksandrosa teslim ólma- (4) yasınız, bèn tézi[y]e varıp sizleri onun zarbın- (5) dan vè zulmundan helàs édérim deyũ. Kaldı (6) ki Áléksandros Kuddüs ólkesi ólán Yahudistàn (7) sınırlarına varıp yerleşdi, vè óradan Yahudì (8) tayfesine búrada yazılı ólán mektubũ gön- (9) derdi, bũ éyyâmdè İremia Peygambèr baş Kâ- (10) hinlik mertebesì ilè Kuddisdè bulunurdu. (11) **Yahudì kavminè Aléksandrosun yazdığı mektubün suretí.** (12) Tañrı taalanın inayeti ilè, Padişahlár (13) Padişahi mertebesindè bulunàn, bèn Áléksan- (14) dros, siz, Kudrèt sahibi ólán Savaot Álla- (15) hımızın kavmi, vè Kuddüs áhalisi ólán Ya- (16) hudì tayfesine, çok selàm vè senalèrdèn soñrà, (17) maalùm édériz ki, bũ namemizın vusulindè dèr (18) ákáp bizlerè teslim ólarák istikbalimè çıká- (19) sınız, zıra bèn Savaot Tañrımızın inayeti ke- (20) remi ilè sizleri putparezlerin zarbindan kul- (21) tarıp, gáyetile Tañrımıza makbül, vè sizle- [111] (1) rè menfaatlı nizamlar kuracáğım. İmdi ólma- (2) ya ki muhalifetlik edésiniz. (3) **Yahudì Tayifesinin gönderdiyi karşılık.** (4) Yá Aléksandros Padişah

hazretlèri! Maa- (5) lùm òlsún ki, émri fermanınız vusùl òlmak- (6) dà, yerè berabèr temennàh èderèk òpùb başı- (7) mızà koýdük. vè émrine mutúyuz. Kaldı ki, (8) bünü dahı bilırsın ki, béli bizlèr Savaòt (9) Tañrıya tapınırsız, vè ònùn inayeti keremi ilè (10) Misır yesirliyindèn kultarip, gızıl denizi ge- (11) çip, vè çollarda dolaşarak éncamı bũ ma- (12) haldè meskân etmemizè muasèr òldük, lákin (13) günahlarımız sebebindèn bizleri Dáreiosun zar- (14) bınà teslím etti, imdi éger bizlèr kendüsindèn (15) izinsiz sanà teslím òlmalı òlúrsak, sóñra ga- (16) zàb ilè gelip takım takımà müstákil bizì (17) yesir edér. émma éger sèn ibtida gidèr onu (18) fèt etmeli òlúrsan, bizlèr teslím olmasınà (19) hazırız. òl vakit buyurur gelırsın Kud- (20) dús şeherinè, bizlerde cihàn Padişahı gibi (21) sanà ehtibâr edériz. [112] (1) **Aléksandrosun Kuddusà gönderdiyi mektúb.** (2) Kudrèt sahibi Tañrı taáleyin kulú (3) bèn Aléksandros Padişah, siz Kuddus áhali- (4) sinè maalùm edérim ki, hákikat bèn sizleri ásil (5) Savaòt Tañrıya tapındığınız içün, bũ de- (6) race Dáreiosu rifatlandırmanızı òmmázıdım. (7) şaşarım sizlerè ki, niçün Putparestlerè kül (8) òlúrsunuzda, banà teslím olmasını istemez- (9) siniz, bèn ki sizlèrile berabèr bir Állahà ta- (10) pındığımız içün bir kavim bir millèt sayı- (11) lırız? Húlesa bèn şimdi Dáreiosula oğraşmàm, (12) ille bèn búraya geleceyim ártık bildiyini- (13) zì işleyin. (14) **İremía Peýgamberin nasihetli cevapları.** (15) İremía Peýgambèr Aléksandrosun ikincì (16) mektubunu görmekdè, Kuddusun áyanu (17) eşraflarını toplayub dedi, hèr haldè Alé- (18) ksandrosu bizlèr teslím olub, Kuddus şeherinè (19) davèt etmemiz hakkımızda hayırlıdır. Zıra [113] (1) bèn Daniil Peýgamberi ruyamda gördüm, vè (2) banà demışdir ki, bũ Kuddusà gelecek òlan (3) kımseye teslím olásınız, zıra bũ sizleri Dáreio- (4) sun zarbindàn helàs edecékdir. İmdi áyanu (5) işraf bũ sohbeti eşitmekdè rázi òldulár. (6) **Aléksandrosun gördüyü ruyá.** (7) Aléksandros ruyasında gördü ki, İre- (8) mía cemi Kâhinlik kisbetini geyinmecè kar- (9) şısına çıkıp, davèt edèr, bũ demelèrile ki, (10) óğlum Áléksandros, Kuddusun içine teşrúf (11) buyurub, yerlerin vè göklerin Tañrısına (12) secidà edésin, vè hémi bilmiş olásın ki, búra- (13) dan Dáreiosa varip cènk edüb fèt edecéksin. (14) **Aléksandros Kuddus şeherinè yakınlaşması.** (15) Níce ki uykudàn uyanmışısa dèr ákáp (16) áskârı davrandırıp, Kuddusà doğrı var- (17) makda, İremía eşitmişisè ki, Áléksandros gel- (18) iyor, téziye vilayetin cemi áhalisini topla- (19) yub istikbalinè çıkmasınà tertib eyiledi, ken- [114] (1) düsi dahı bèn Kâhinlik libaslarını geynip (2) kezálık biñ tanè Papazlar dahı geýdirip, (3) ellerindè áltun buhurdannıklárlile, vè ón biñ (4) ádemlèr dahı tertib edüb ellerindè bóyca (5) lambádalarile, húlesa çok ziynetli saltaná- (6) tile istikbalinè çıkıp. yerè berabèr secidà

(7) étmekdè, Àléksandros dahì İremíayı görmekdè (8) yanında bulunàn musahiblerinè dedi, işte (9) ruyamdà bũ tarzà görmüşüdüüm deyüb (10) dèr àkàp atından ènip, İremíaya secidè èyi- (11) ledi, İremía dahì gáyetile gözèl rahyalì (12) buhuratlárule ìkràm édüb, sóñra elindèn kol- (13) tuğundàn tutaràk beraber birlikdè Kuddüs (14) şeherinè girdilér. (15) **Aléksandros Kuddüs şeherinè girmesí.** (16) Bũ tarzile şeherin içinè girmekdè dó- (17) ğruca Sahratullahà varíp ziarèt èyiledí. ve (18) Kuddusùn áyanlarì, bũ Sahratullahì Haz- (19) reti Solomòn Padişàh nè tarzile yapırdıđımì (20) nàkl ètdilér. Àléksandros dahì sıvâl ètdì, hán- (21) kı Àllahìn ismi şöhetinè yapılmışdır de- (22) yũ. İremía Peygambèr dahì cevàb édüb [115] (1) dedi, bizlèr yerlerì ve göklerì yokdàn var (2) èdèn Tañrıya imàn édüb secidè édériz. Àlé- (3) ksandros bunũ eşitmekdè dedi, vákaa ásil hàk (4) Tañrınìn ùmmetísiniz, zıra işte bende bũ Àl- (5) lahà imàn édüb secidè édérim, imdi mádam ki (6) hépimiz bir Àllahìn ùmmetiyiz, bèn sizlerì tek- (7) lif tekâlüfdèn ve Haracdàn maáf itdikdèn (8) başkà, banà ètdiyiniz ve èdeceyiniz hediyelerì (9) dahì sizlerè bağışladım, héman sizlèr doa- (10) cì olun ki, hèr oğrayışatlarımà Tañrì Taále (11) küşat ve èhsanlik verè deyüb, àndèn soñrà (12) Sarayınà oturub, bir iki gündèn soñrà haz- (13) réti İremía vilayetìn áyanu eşraflarınì to- (14) playüb, tebrükünè varmakdà tavatürlũ (15) hediyelèr götördülèrise dahì, bir véchile (16) hediyelerì kabùl ètmeyüb, Àllahìn hanesì (17) olan Sahratullahà vâkf olsùn deyũ émr (18) èyiledí. (19) **İremía Peygamberin Aléksandrosa ètdiyi nasihét.** (20) İremía Peygambèr, Aléksandrosu bir g- (21) ùn öylèn vakti sahradà bulub, biraz tatli [116] (1) hasbihallerdèn sóñra, dedi, bilmış olásın, Yà (2) Aléksandros Padişahımíz ki, hazréti Daniil se- (3) nìn içün Peygamberlik ètmışidi ki, Kuddusà (4) gelecekdir, ve yerlèrìn göklerìn Tañrısınà (5) secidè edecékdir deyũ. İmdi işte sanà ha- (6) bèr veririm ki, bũ Tañrıya secidè ètmekdè (7) olub, gece gündüz kereminè ve imdadınì (8) dileyésin ki, Ácemiştàn hökmünũ fèt ètmeyè (9) kadir muktedir olásın. Hémi bunũ dahì bilé- (10) sin ki, bũ defà Misırà varmakdà onũ zàbt (11) edecéksin, ve Hint Padişahımì dahì telèf ède- (12) céksin, sóñra biraz kefsizlik çekeceksin, lá- (13) kin Haktaále sanà hemì áfièt verip, hémi ci- (14) hán Padişahlıđınà nàsb edecékdir. Húlesa (15) cennèt bahcesinìn yanınà-kadar varacàk- (16) sın, ve órada bir adayà oğrayacáksın, ve i- (17) çindè bir takım èrkèk ve dişèhli bulacak- (18) sın ki, nafakalarì gáyetile lezetli, ve rahya- (19) sì gözèl meyivalér dir, ve mahlasalarì Ma- (20) károi (yáni Mutlulàr) tesmíye olunúr. An- (21) lèr sanà cemíyi ömrùn zamanında oğraşacàk (22) hengâmlarì habèr vereceklér dir. bunlarìn (23) cümlesini, ve bunnarà beñzèr dahà çok şey- (24) lèr göreceksin, (25) [Bũ Cennèt, ve Mutlulàr

adasi felàn (16) dediyi sohbetlèr İremía Peýgamberin deyil [117] (16) dir, ille soñradàn katmışlár dır beýhudè (17) kimselèr, zıra bũ misillũ ásılsız sohbetlèr, (18) İremía Peýgambèr étmedi. Hémi húsusa ásil (19) sahihinè ağnamák miràd étmekdè, bũ devirdè (20) İremíanın ásil kendüsü sağ deyilidi, zıra 300 (21) senè mukáddem vefàt étmışidi. İmdi búrada (22) habèr verdiyi İremía Peýgambèr ásil Ekli- (23) siyamızın èttibàr ètdiyi kimsè ólmamalı, gáli- (24) be bunùn halifetlerindèn ólarák, İremía is- (25) mindè başká bir kimsè ólmalı.] héman doà édèrim ki, cé- [117] (1) mi seyahatlarıñda, ve seferleriñdè Haktaá- (2) lenin nazarı şerifleri ve inayèti keremleri bera- (3) berince ólsun, deyüb, sohbetini tekmiñ étdi. (4) **Kuddüs áhalisinin Aléksandrosa sundukları hediyeleer.** (5) İremía peýgambèr dedi Aléksandrosa, (6) Pádişahım! hediyelerimizi kabùl étmediyin (7) içün, cémi áhali mehsùn óluyorlar, imdi (8) sanà ricà édèriz bári bũ hediyelerimizi kabùl (9) édésin. Aléksandros dahi dedi, sen nasıl ma(10) kùl minasib görürsen makbùl dur, ól dem (11) İremía Peýgambèr émr édüb, birkaç Zümbrüd (12) taşları getirdiler ki, üzerlerinde Savaòt 'Al- (13) lahın ismi şerifi yazılıydı, bũ taşları Navi- (14) nin óglü İsus, cenke çıkmakda geyindiyi (15) takkenin üzerinde yerleşmişidi kezálíke şòl [118] (1) meşhür Goliàt Kahrımanın gılcını, ve şòl (2) cabbàr Sampsonun başına geyindiyi tacını (3) getirdiler ki, her tarafı ejdarhá ilannarın (4) dırnakları ile işlenmişidi. ve bunnardan maadè (5) Saül Padişahın elmàs taşları ile işlenmiş kar- (6) gısını, ve cenklerde sırtına geyindiyi kısbe- (7) tini dahi getirdiler ki bunà kargi, ve gılinc (8) ve sáyiri cènk àleti tesir étmézidi. kezálíke (9) cémi ölkedèn ólarák Távlasına ilayıklı biñ (10) tanè át, ve biñ tanè gözèl develèr getirdi- (11) lèr, çok doà senalèr ederèk, éncamı İremías (12) dahi seferlerinin ehşanlığı içün çok doà (13) senalèr édüb, vedalaşub yolà çıkardı.(14) **Aléksandros Misirdà hastalanır.** (15) Aléksandros Misirà yaklaşmakda, Misirın (16) áhalisi karşı koyub, cènk étmeye çıkdılar, (17) lákin Aléksandrosun zarbindàn korkub geri (18) döndülèr, Aléksandros şeherin ètrafini muha- (19) sarayà alıp, ó gün áhşamadak Misirın üzerinè (20) cènk étmekdè ólmüşusa dahi, kaleyi alámadı. (21) İmdi órada yakın bir göl varıdı ki, suyũ (22) gáyetile sovúğudu. Aléksandros güneşin sı- [119] (1) caklığındàn sıkletè gelip, ól gölün içinè (2) girdi biraz yeýkanip serinnenmek içün, ve lá- (3) kin suyùn sovukluğũ gáyet zarblı olduğun- (4) dån Aléksandrosa şòl deracè dokundú ki, (5) keyifini bozub hastalığà yatdı. (6) **Misirluların fitnè tedbirí.** (7) Çün ki Aléksandros hastalandı, askâ- (8) rın tobũ kasavetè, korkularà, ve çok vesve- (9) selerè düşdü. Misirlular bũ mevsimin àra- (10) sında bir fitnelik düşünüb, sırıran Aléksan- (11) drosa bir mektub gönderdiler ki,

sakına he- (12) kimin olân Fílipposun ilaçlarını almayasın, (13) zıra sanâ duşmândır, ve fikrindè hıyanetlik (14) vârdır, senin katliñe savaşacak dır, de- (15) yũ. ve bũ tertib ũzerè hekimè dahì sırân (16) bir mektũb yazdılar ki, éger ilaçlarınile Á- (17) léksandrosu telèf ètmeli olúrsan, Dáreiosa çok (18) makbulà geçecékdir, hémi cümlemizin itti- (19) fakì ilè seni Mısır Beýliyinè oturdúruz. de- (20) yũ. Émma Fílippos mektubũ okumakdâ hır- (21) slanıp, mektubũ getirenin öyündè parçala- (22) yub, dèr akâp karşılık yazdı bũ demelèri- [120] (1) le ki, éger bèn Beýlik Şahlık Padişahlık is- (2) temiş olsámıdı, benim éfèndim olân Áléksandros (3) Padişâh banâ pek âlesini veríridi, déyil ki si- (4) zın gibi hırsızların, ve yabani hayvanların (5) Beýliyinè èhtibâr édeyím. Benim éfèndimin bir (6) tanè saçının telini yer yüzündeki Padişahlı- (7) kların tobunâ deyişdirmem, ve bũ yapığı- (8) niz fitnelik çok geçmez ayaklarınıza dola- (9) şacâkdır, zıra Áléksandros Tañrının keremi (10) ilè sağ selamèt ve âfietdedir deyerék, mek- (11) tubunũ bitirip göndermekdè, anlèr dahì ó- (12) kumakdâ korkularından deli divanè öldülár. (13) **Fílippos Aléksandrosun ilaçları götürür.** (14) Fílippos bũ oğrayışatlardan sonra ila- (15) clarını gördürmekdè Áléksandros ilâc kâ- (16) sesini eline alıp dedi, ácaba inanayím mi ki (17) bũ ilâc âfietim için yapıldı? Fílippos bũ (18) sohbeti eşitmekdè, kâseyi elinden alıp bir ya- (19) rısını içip, yarısını Áléksandros'a verdi, ol da- (20) hi alıp içmekdè, mektubũ çıkarıp Fílippos- [121] (1) sa verdi, ol dahì okudu, ve başını iki tarafâ (2) sallayub ağlaşarak dedi, éfèndim! bèn bũ (3) misillũ bir hıyanèt fikire düşmecè senin Pa- (4) dişahlığını ikmakdâ, kimin hekimini olacáđı- (5) dım? bèn bilirim ki senin vefatın dünniayi sır- (6) salayacâkdır deyüb, koynundan ol irtılmış (7) mektubũ dahì çıkarıp gösderdi, ve dedi, (8) éfèndim! bũ ikimizde ayırı ayırı bũ tarzâ (9) mektub yazmaları mücéret çok fitneliyile (10) tertib ètmişlerdir lákin bũ kurduklarını fitne- (11) lik ayaklarına dolaşacâkdır. Kaldı ki Pá- (12) dişahım! Bendèn yanâ emin olâsın, zıra 'Al- (13) lahâ maalúmdur ki, bèn kendimi éfèndimin yo- (14) lunâ fedâ ètmişim. Ól vakit Áléksandros dahì (15) dedi, berhurdâr olâsın, sendèn zıadası ilè hoş- (16) nüt öldüm, ve hémi eyü bilirim ki, akıllı ve (17) maarufetli olân hekim éfèndisine hıyanetlik (18) ètmèz deyüb, andèn sonra yatağına yatıp, (19) ó gün âşşamadak irahatlığıyla uyudu, ve (20) âşşamá yakın kalkmakdâ, cémi Makedonia (21) askârının belük başlarını, ve seraskârlarını, (22) ve rical tayifesini yanına getirtirip beraber (23) taâm edüb, sonra yatağına çekilip, ó ge- [122] (1) cè sabahâdak gözélce uyuyub irahat- (2) laşdı. (3) **Aléksandros Mısırını zâbt edèr.** (4) Ertəsi gün, Aléksandros cémi askârı (5) silahlandırıp, kalenin etrafını kuşatdı, (6) cengè başlatdı, ve askâr ölkadar hara-

(7) rétilē cènk ètmeyē başladılár ki, takrîr vè (8) tahrîfile nâkl olunmâz, kalelerden içeriye at- (9) dıkları taşlar vè okların çokluğū, tolū (10) yağâr gibi enéridi Misirîn içinē, imdi Misirîn (11) ahalisi bũ zarbâ dayanamayub, başladılár (12) çağrışmayâ ki, Yâ hem-şehrimiz, vè Nektenavò (13) Padişahımızin oğlū Àléksandros Padişâh éfén- (14) dimiz, kerēm inayèt édüb, tobumuzū teléf ét- (15) mesinē gazâb étmeysin, hatâ êtdik, âf eyilē, (16) bizlér bũ gündèn sanâ kül vè köleyiz de- (17) yũ çağrışmalardâ, Àléksandros dahî bünna- (18) ri eşitmekdè dèr âkâp cengi paydòs êtdirdi, (19) vè ândèn sonrà kalē kapularını açip içeri- (20) yē girmekdè tobū teslim ólarâk secidē êtdi- (21) lér, vè Àléksandros suâl êtdi Misirîn ayânu (22) eşraflarınâ ki niçün banâ Nektenavò Padişâ- [123] (1) hîn oğlū dēdiniz deyũ. ânler dahî dediler, (2) Nektenavò Padişahımız búradan firâr ètmekdè (3) bizē bir vasiyèt namē bırakmışıdı, bizlér onũ (4) hále saklarız, işte ól vasiyèt namenin içinde (5) bulunân deyişatlardan ağnaşılır ki sèn onun (6) oğlusun. (7) **Nektenavonun bırakdığı vasiyèt namē mektubũ.** (8) Eşbu vasiyèt namē mektubũn içinde (9) yazılannari, bũ kitapcaazın ón dördüncũ (10) yaprağında arayüb, okuyüb vukûf ólá- (11) sınız. **Àléksandros Misir Padişahlığına oturúr.** (12) Eşbu Nektenavonun vasiyèt namē mek- (13) tubunũ Àléksandrosun huzurunâ getirip oku- (14) makdâ, tarifî úzerē ól direyin yanına varmak- (15) dâ, direyin tepesinde ólan tâc Àléksandrosun (16) başına endiyini görmekdè, cémi cúmlē ayâni (17) eşraflâr teacübē vardılâr, vè bũ hareketi (18) görünce iki tarafdân çok memnùn vè mes- [124] (1) rür óldulâr, vè çok donanmalâriile Padişah- (2) lik tahtına óturmakdâ, émr êtdi ki kalenin (3) dört tarafına gâyetile çok yüksék 4 tanē (4) dirék dikilsin, bunun bir tanesini, kusûr 3 (5) direklerden vâfir farklıcâ yüksék yapıdı- (6) dí ki, şeherin içinē görürüdü, bunū yal- (7) dızlatdırıp, vè kendi tasfirini dahî hâs âl- (8) tûn ilē bunun úzerine işletirdi, vè kusûr 3 (9) direklerin úzerinēde, Ptolemaïos, Antiohos, vè (10) Filónis nam Seraskârlarının tasfirlerini hēr (11) birisini birer direyē işletirdi. (12) **Dáreios, Meşhûr Fırât ırmağının yanına gelír.** (13) Àléksandros, Misir kalelerini ikdirip, vè (14) cémi Misir ólkesinin úzerine tarafindân vekil (15) ólarâk Fílipposu tertib eyiledi. Kaldiki Dâ- (16) reios Padişâh dahî tavatürlũ askâriile Fı- (17) rât ırmağının yanına gelip órada ordusunũ (18) kurub, Misir taraflarına tebdil giyafetile (19) çok çaşıtlâr gönderdi, Àléksandrosun ter- (20) tiblerini ağnamâk için, lâkin étrafda bulu- (21) nân Àléksandrosun kolculari bũ çaşıtları [125] (1) ağnayüb tutmakdâ Àléksandrosa getirdiler, (2) ól dahî sorub suâl ètmekdè, Dáreiosun hara- (3) ketlerine vé fikrinē vukûf ólmakdâ, dèr âkâp (4) askârini toplayüb kalemē áldi ki, álti (5) yüz biñ átlî, vè yüz biñ yayâ askâri, (6) tobū yedi yüz biñ askâri bulundũ, émma

(7) Dáreiosun nısíf nısıfâ átli ve yayâ ólarak (8) tobũ iki Millòn áskâri várıdı. İmdi çayı- (9) lari vâfir éziyet ve işkence éderék Dáreiosun (10) hêr halinî, ve hêr fikrinî teftiş édüb, vukûf (11) ólmakdâ, ó gün âhşâm ólmakdâ órada yakın (12) bir yüksék dağâ varıp émr étdi ki, dağın hêr (13) tarafına áyırı áyırı átaşlar yakınlâr deyũ, (14) ve ól kadar sayısız átaşlar yakdılâr ki, ól (15) çayıtlâr bũ átaşların çokluğunũ görmek- (16) de áskârların durâk yerleri zân édüb, çok (17) teacüb étdiler bũ derace áskârin çoklu- (18) ğunâ, értesi gün çayıtları ázâd édüb yol (19) verdi, ve émr étdi ki, Dáreiosa habêr verésinizki, (20) hazir ólsun fákat ikimiz yüz yüzê, karşı (21) karşıya duruşub cenk étmeliyiz, zıra áskâr (22) telêf étdirmeye 'Allâh razi ólmâz deyũ. ve (23) ânlerê Makedonía áskârinin kısıbetlerinden ve si- [126] (1) lahlarından ólarak birêr takım peşkêş verip (2) sıparic étdi ki, ya hiç cenge çıkman, ya (3) çıkarsanız dahî bũ kısıbetlêrile çıkásınız (4) ki, sizleri telêf étmesinler, deyũ. İmdi çayı- (5) lâr Dáreiosa dönüb varmakdâ, gözleriyle (6) gördüklerini ve kulaklarıyle eşitdiklerini (7) cümlesini firadê firadê nakl étmekde, Álé- (8) kşandrosun áklını fikrinî ve tedbirlerini, ve âs- (9) kârının çokluğunũ ve cabbarlığını dahî (10) gáyetile çok mêth édüb tavatür étdiklerin- (11) den Dáreios dahî émr édüb, bũ çayıtları (12) kâtl étdirdi ki, áskârin içinê bũ tavaturlâr (13) eşidilip kórkmasınlar deyũ, ve dêr ákâp émr (14) édüb áskârını davrandırdi cengi başlatdı- (15) mâk için. (16) **Dáreios Aléksandrosun üzerine áskâr gönderir.** (17) Acemistân ölkesinden Dáreiosun yanın- (18) da bulunân ákıldanê Ricallâr, Dáreiosu bũ (19) sevdadan dür édüb, cengi mêks étdirmek için, (20) hépisi toplanip birlikde Dáreiosun yanına va- (21) rıp, dediler Pádişahım! Biz sanâ ilayik gör- [127] (1) méyiz ki, Aléksandrosula cenk édésin, zıra sên (2) bir ulũ Padişáhsın, ónú-da biliriz ki, yaşıda (3) kemaldê, hóküm hókümatdê, mesnêt kademe- (4) sindê cémi cümle Padişahlardan gücüg- (5) dür, húsusa Padişáh denmesi bilê cayiz (6) deyil dir, zıra soyũ sopũ hırsızlıkdân tü- (7) remê bir kimsê dir, ónün için cayiz deyil (8) dir ki, boylê bir kimséyle óğraşásın deyũ, (9) ákılanê ve tedbiranê nasihêt étmislerise dahî, (10) Dáreiosun kulağına gétmeyüb, héman dêr (11) ákâp híşmıla ve gazábıla, Mígas ismindê ólan (12) baş Seraskârını çağırıp dedi, şimdi dêr ákâp (13) Ácemistân áskâri ólarak álti yüz biğ (14) áskâr, Habesistân, ve Árebistân áskârından (15) ólarak ikişêr yüz biğden 4 yüz biğ áskâr, (16) ve yüz biğ dahî ók átâr yayâ áskâri, to- (17) bũ bir millòn ve yüz biğ áskâr alıp, álel (18) ácelê Aléksandrosun üzerine sefêr édüb, cenk (19) édüb, kendüsini diri dutüb tarafına getirme- (20) lísın, émma kaçmalı ólursa árdına düşüb (21) dünnianin öte başınadak kaçarsa kovarak ár- (22) dına düşüb láfsı diri diri tutüb getirme- (23) lísın deyüb émr étdi. Mídas Seraskâr dahî [128] (1)

emri üzere askâri toplayub, Fırât ırmağın- (2) dan geçirip, Aléksandrosun üzerine
 getdi. (3) **Aléksand. askârına êtdiyi sohbetler.** (4) Aléksandros Mígas Seraskâri ol
 kadar (5) tavatürlü askâriyla geldiğini görmekde, (6) der akâp askârını cenk nizamına
 koyub, (7) cümle askârın huzurunda Padişahanê tár- (8) zile, cevâb edüb, dedi, héy
 benim sevgili yol- (9) daşlarım! Kahrimân ve cabbâr iyitlerim! maa- (10) luminizdir
 ki, bizler ulü Allahımız Savaot (11) keremi ile bü anédek êtdiyimiz cenklere ha- (12)
 simlerimizi fet edüb, Róma, Kuddüs ve Misir (13) ölkelerini zabt ederék, şimdi
 Dáreios ile dahi (14) oğraşmamız êktizâ êtdi. İmdi éger bizler bü (15) defâ gine ittifâk
 ile oğraşmacâ metanetli- (16) yile durub cenk edüb, bunı dahi fet et- (17) meli olursak,
 cemi cihanı zabt etmiş gibi (18) namımız artıp, çoğalacaktır, émma éger biz (19)
 bozgunluk verirse, dünnianın öte başınadak (20) bizim arkamıza düşüb, nüfus
 bırakmamaca (21) teléf edecékdir. İmdi péru peruşân olmakda- [129] (1) nise, bü gün
 doğduk, bü gün ölecéyiz (2) demelerile duşmanımıza karşı çikalım, zıra (3) rezalétile
 yaşamakdan işe, iyitlik rifatiyile (4) ölmek dahi evlâdır. hémi bilmiş olâsınız ki, (5) âz
 zahmêtile téziye fet edecéyiz, zıra Padi- (6) şahları başlarında bulunmayan askârın, (7)
 başları kesilmiş sayılır. sizler bilirsiniz ki her (8) néreye varmışsak Allahın keremi ile
 kârlı (9) çıkdık. İmdi niâz ederim cânu yürekden da- (10) vranalım, zıra hararêtile
 cenge çıkan askâr (11) iyit ve Kahrimân olur, deyüb, sohbetlerini (12) tekmiêl êtdi. (13)
Aléksandros Acem askârının üzerine oğraşır. (14) Bü sohbetleri Aléksandros
 tekmiêl êtdik- (15) den sonra, kendüsü ibtida cenk tacını başına (16) geyinip, ve
 silahlarını kuşanıp, Öküz ba- (17) şli atın üzerine binip, kargısını eline alıp, (18) askâri
 3 tabur edüb, ibtidaki taburun ü- (19) zerine kendüsünü baş edüb, iki taburların ü- (20)
 zerine Antíohos ve Ptolemaïos Seraskârlari [130] (1) baş edüb, kendüsü 3 taburun
 öyüne düşüb, (2) Acem ordusunun üzerine yürüyüş edüb, (3) muharıbeyê duruşmakda,
 ibtida kargıları (4) ile oğraşarak vâfir zayıflatdıkdan sonra, dâl (5) kılıç olub yüz yüze
 oğraşmakda, Acem (6) askâri dayanamayub dönék çalip kaçma- (7) yâ başlamakda,
 Aléksandrosun askâri Aslan- (8) nar gibi arkalarına düşmeci, koyun sürü- (9) sũ
 toplar gibi, tâ Dáreiosun bulunduğu (10) konak yerinêkadar kovaladılar. (11)
Dáreios firâr edér. (12) Dáreios, askârın bü tarzâ bozulub (13) teléf olduğunu
 görmekde, der akâp bir ke- (14) skın at üzerine binip kaçdı, ve Aléksandros (15) émr
 edüb, Dáreiosun askârından teléf olan- (16) narı defn êtdirdi, ve tutulan yesirleride
 âzâd (17) edüb, sipariç êtdi ki, varın Dáreiosa habêr vé- (18) rin ki, bundan sonra Harâc
 vermedi Acemi- (19) stanâ kanaat etsin, bir dahi Makedónos iyit- (20) leri ile
 oğraşmasın, zıra oğraşırsa, bü defâ (21) bü kadar askâri teléf oldukdan başkâ, gâ- (22)

yetile Kahrımàn Seraskârî òlàn Mígas dahî [131] (1) telêf òldü, lákin bîr defâ dahî davranírsa (2) bilmîş òlsún ki, kendüsi telêf òlacák dır, (3) deyü. ándèn soñrà Áléksandros áskârını to- (4) playüb, Fırát ırmağının òtè tarafına geçdı. (5) Gelelim Dáreios da árasını sovutmaksız álel (6) ácelè cémi òlkesindè bulunàn seraskârlarına (7) fermanlâr gönderdí ki, téziye áskârlarını álip (8) Bağdád şehrinenè toplansınâr deyü. ánlèr da- (9) hî toplanmakdâ, tobunü hesâb êtdilér ki, te- (10) mám íkî Millòn áskârî bulundü, imdi tékrar (11) bû tavatürlü áskârile Áléksandrosun úze- (12) rinè yürüdü. **Áléksandros hafleníp kor[k]dú.** (13) Áléksandros bû defâ, bû kadar áskâr (14) çokluğunü görmekdè, ífradíyile çok haf- (15) lendi, lákin korkduğunü kímseye sezdirmeyerek (16) ordusunun içindè dolaşarak, metanèt ve ga- (17) yırèt veríridi bû demelérile ki, héy benim ka- (18) hrımàn Áslannarım! göreyim sizi iyitliyìn (19) günúdür, maalumınızdır ki, Áslannarın sâlt (20) sesini eşidèn heývannâr telêf òlduğü misillü, (21) bunnâr dahî sizin kölgenizi görmekdè Alla- [132] (1) hımızın keremi ile telêf òlacáklarına hêç (2) şüphè yókdur zıra bizlèr fèt êtmenin yoluna (3) alışdık. İnşallah íbtidaki muharbedè ól (4) Kahrımàn Mígas Seraskârını telêf êtdik, şimdi (5) bû defâ kendüsini telêf êderiz, héman meta- (6) nèt durub iyitliyinizi ícrâ edecèk táv bû (7) táv dır, demelérile gayirèt veríridi. (8) **Áléksandros gíne meyidàn alír.** (9) Bû deyişatlardan soñrà, bîr Millòn (10) áskârile cengè çıkıp, cémi ördü áskârına (11) émr êtdi ki, kavga başlanmakdâ, tá ki paydòs (12) òluncayadak, hér kim atından énmeli ólursa (13) kâtl olunmalı deyü. lákin çún ki bû da- (14) vranmanın ésnasında Áléksandros bîr mikdâr úy- (15) kuya varmışdı, úyürkan ruyasında Íremía (16) Peygamberi gördü, ve buna dedi, óğlum Á- (17) léksandros! hiç kalbinè korkü getirmeyerek (18) Dáreiosun úzerine óğraşásın, zıra yerleri ve (19) göyleri yokdàn var êdèn Tanrı sanâ yar- (20) dımcıdır, hémi ól Kuddüs şehrindè sanâ ver- (21) diyim Zümbrüt taşını başıñdâ taşıyüb, hér (22) dayim Savaòt Állâhın ismi şerifini hatriñè [133] (1) getirésin, ve şüphesiz bilésin ki Dáreiosun hér (2) nékadar áskârı tavatürlü isè dahî, cüm- (3) lesini fèth edüb telêf edecéksin. imdi Alé- (4) ksandros çok mesrurlúgula úyanıp, dèr á- (5) kâp cènk êtmeyè davrandi, cènk borularını (6) çaldırıp, áskârını 3 taksimè taksim edüb, (7) yürüyüş êtmekdè, Dáreios dahî bunü gö- (8) rünce ól dahî áskârını 3 taburâ taksim (9) éyiledi. (10) **Áléksandros ile Dáreiosun ikinci muharbesi.** (11) İmdi iki tarafın áskârlari karşı karşı- (12) ya duruşub, cengè başladıklarında ól (13) kadar kızgınlık ile óğraşdılar ki, kargıların (14) harıltısı, kılınçların şıñiltısı, átların (15) çağrışma şamatası váfir saatlik yerè kâdâr (16) duyulúrudu, bû hâl úzerè ó gün sa- (17) bahdàn áhşamadak óğraşmakdâ, ól kadar tava-

(18) türlü kân döküldü ki, kanlar ırmak gibi (19) akardı. [134] (1) **Acemi askârı firâr edér.** (2) Çün ki Acem askârı bû zarbâ daya- (3) nâmayub, yüreklerinè ól kadar korkú ógra- (4) şdı ki, başlarını kaldırıp bakacak cesaret- (5) lerî kálmadı, héman çaresi búdur deyüb, (6) kaçmaya yüz dutdulâr, ól vakit Áléksan- (7) drosun askârî arkasına düşüb, 3 gün 3 (8) gece kovalamakdâ, cénk yerindè teléf olan- (9) nardân başkâ, bû defâ salt Acem askârın- (10) dâñ olarak yüz dört biñ askâr, ve Áléksan- (11) drosun askârından beş biñ askâr teléf ol- (12) dulâr. ve bunnardan başkâ, iki yüz biñ (13) nüfús da yesir aldılar, lâkin Áléksandros ye- (14) sirlerin tobunü azâd etdi, fakat bunü tem- (15) biñ etdi ki, işte bèn sizleri atalarınızın ve eh- (16) liallarınızın ve evladlarınızın doaları hörme- (17) tinè azâd etdim, lâkin bundân sonrâ bir dahî (18) seferè çıkmayasınız. éger sağlık ve selameti- (19) nizi dilerseniz, deyüb, yol verdi. (20) **Dáreiosun kaçmâ hikâyeti.** (21) Dáreios bû bozgunnuğâ dayanamayub, [135] (1) álel ácelè gâyetile tekik ve cabbâr olarak (2) yüz nefèr atli askârî ilè kaçip bir takrib (3) Acemistanâ yetişip, Tahtı Padişahıyesi olan (4) şehire vardî, Áléksandros da Bağdâd şeherinè (5) vardî, lâkin bû şehèr gâyetile beyük, ve ka- (6) leleri dahî gâyetile mazbút olduğundan mem- (7) lekâtin áhalisi karşı koyub, içeriye girè- (8) medi, lâkin kalenin etrafına çadırlarını ku- (9) rüb, ordusunu yerleşdirdi. (10) **Áléksandros Bağdât şehrini zâbt edér.** (11) Çün ki Bağdât şehrinin içindèn meşhür (12) Fırât ırmaği óğraşip geçéridi, imdi Áléksan- (13) dros askârına émr edüb, kalenin diş tarafından (14) ırmağın iki yanından ulü hendekler açdırıp (15) hazırladı ki, ırmağın suyunü óraya ákdarsın (16) deyü, imdi Apóllon Allahın bir azim yor- (17) tusü óğraşip, ó ahşèm, cemi Bağdadın érke- (18) klî dişili áhalisi, ulü Puthaneyè toplanip (19) ádetleri úzerè ibadèt étmekdeyiken Áléksandros (20) ırmağın suyunü hendeklere çevirip, ásil anâ [136] (1) yolundan sulâr azalınca şehrın içinè girèn (2) suyün yollarından askârın tobunü içe- (3) riyè soküb, şehrın dört etrafını ataşlayüb, (4) memlekâti yakmaya başladı, áhaliyi mem- (5) lekât bû hâl keyifiatî görmekdè çaresiz (6) kalip, ve Áléksandrosun bû firasetinè ve he- (7) zarfendliyinè teacüb edüb, başladılar ça- (8) ğrışmaya ki, yâ Áléksandros Padişáh! áziz (9) başın için olsun, saçi bitmedik mahsüm çoý- (10) cuklarımızın hormetinè olsun, kerèm inayèt edüb (11) taksiratımızı áf edüb, bû gazebdèn bizleri (12) azâd eyilè deyü. Áléksandros dahî insafâ (13) gelip émr etdi, ve dèr akâp yangını söyün- (14) dürüb meks eyiledi. (15) **Bagdât şeheri Áléksandrosa teslim olúr.** (16) Ol zemân Bağdât áhalisi cümlesi tes- (17) lim olüb, sénsin Padişahımız deyüb, baş- (18) ladılar cihân Padişahi Áléksandros Padişa- (19) hımız biñler yaşasin deyerèk, çok doâ se- (20) nalèr étmeye, andèn sonrâ çok zıyi gıymèt [137] (1) hediyelèr göturdülèr, ve Dáreiosdan

kalmà ìkì (2) bîj kantâr âltunû teslîm êtdilêr, bunlar- (3) dâñ maadê, bîj tanê gâyetile keskîn âtlâr, vè (4) yüz tanê gümüş zencirlêrile bağlı A'slan- (5) nâr, vè bîj tanê Kaplân, vè bêş yüz Ârabi- (6) stân âtlari, vè ìkì bîj tanê altun îlê işlen- (7) miş mızraklâr, vè défa gâyetile zîyi gıymét (8) takımlârla donanmış vè heyibetli yonuz ba- (9) lıklarınñ kurşun geçmêz mızrak işlemêz (10) derileri îlê geyinmiş 3 bîj tanê âtlâr. (19) [Bû misillû Balik derileri lafsını ta- (20) vatûr zân êtmeyesiz, zîra deniz mahlukatla- (21) rında bû misillû heyvannatlâr vâ-ıdıyına héç (22) şübhê olúnmasın. fakat kurşun mızrak héç (23) geçmêz deyîl, îlle güc geçêr.] (11) vè Âcemistân Padişahî Têrksis Padişahın (12) cénk hilatinî ki, mústakıl îlân dırnaklari (13) îlê vè mücevhêr daşlârlile işlenmişidi, vè ci- (14) hân mülükû sayılân Sónsohos Padişahın zîyi (15) gıymét tacını, vè çok çeşitli mücevhêr ta- (16) şlârla müzzeyên olan Dáreiosun sufrasını, (17) (bû sufranın müzeyenliyinde bû misillû bir (18) fazilét vâridi ki, hér nékadar merakli olsâ, bû [138] (1) sufrâ öyünê konmakdâ yüreyiné bir azım fe- (2) rahlik oğraşırıldı) vè bunardân madê bîj tanê (3) êmaslârlile işlenmiş kâselêr vè kadêhlêr, işte (4) bû misillû tavaturlû hediyele sundulâr, (5) Âléksandros dahî çok mesrurlük îlê kabûl (6) vè makbûl êdüb, çok memnún vè mesrûr olub, (7) otuz gün órada karâr éyiledi hér ímurlarını (8) nizamâ koymâk için. (9) **Dáreios nê deracê gam kasavetê düşmesinñ hikâyeti.** (10) Aléksandros Bağdât şeherinî zâbt ê[t]diyini (11) Dáreios eşitmekdê, çok kasavetle düşüb, (12) başladı demeyê, né dir bû fakir başımâ oğ- (13) raşân dertler, bèn kibirlendim, kendimi âllah- (14) larâ êmsâl êdüb, insanlârlile konuşmasını te- (15) nazûl êtmedim, şimdi cemi insanlardan âlçâk (16) öldüm, Âléksandrosa selâm vermesiné tenazûl (17) êtmézidim, şimdi hép ölkemi zâbt êtdi, vâh banâ (18) benim halim néreye varacâkdır deyü, áhu (19) zâr êdüb, başladı kendü kendiné demeyê ki, (20) âlimler, éyü söylemişlerdir ki, [139]

(1) Zúlm îlê toplanân devlêt,

(2) doğurûr sancılârlile mihnet.

(3) Vâh banâ ki, nasihetler diñlemedim, başımâ (4) bû belalâr geldi deyüb, nadimlik vè puş- (5) manlik getiriridi, émma né çaré. (6) İşte bû hususdâ gine şol meşhûr nasi- (7) hetli kelamlâr gâyetile mutabik geldiler.

(8) Malıñê milkiñê güvenip, déme yókdur bèn gibi,

(9) Bir muhalif yel ésince, savurûr samân gibi.

(10) Défa

(11) Akl ilè başlà hère işè,

(12) Fikriñi göndèr teftişè.

(13) Püşmán ólmayasın tuttuğün işé.

(14) Défa

(15) Ululâr sözleriñi diñlémeyen,

(16) Soğundà ulumayà durúr.

(17) **Ricallâr toplanip Dáreiosa tesellũ verirlér.** (18) Dáreiosun bũ deracé kasavetdé bu- [140] (1) lunduğundàn, cémi Ricallâr yanına topla- (2) níp, dedilér, Yá Padişahlár Padişahî éfén- (3) dimiz! niçün bũ deracé merák édèrsin? sèn (4) bilírsin ki, hép Padişahlár vé bunùn babası (5) Fílippos dahî saná Harác veríridi, émma şimdi (6) bũ misillũ bir kedér oğraşdı deyũ merák èt- (7) meniz yakışmáz, zıra beyũk gemilerin, beyũk (8) furtúnadan çok sıkleti, ilimaná varasıyadak (9) ólur. beyũk Padişahlıklarında halî boylé (10) dir. bũ gün duşmanımız meydán almışısı (11) yárin meydán bizim ólur, hâmd ólsun bizim (12) askârimiz vé kuvetimiz bũ misillũ bir kaç (13) ordulara yetişir deyũb, tesellũ ètmekdè, me- (14) şvarèt ètmeyè kávlú karâr ètdilér. (15) **Aléksandrosun hakkında ètdikleri meşvarèt.** (16) İmdi Ricalların cümlesi értesi gün (17) Dáreiosun yanına toplanip meşvarèt ètmekdè- (18) yikēn, Dáreiosun gáyetile sevgilisi ólân Avus- (19) sos ismindè bir Beyizadè Mecilise gelip dedi, (20) yá Şevketlũ Padişahımız! allâhlarımız si- (21) zè ömürlèr versin. maalúm ki, hère adèm, éfèndi- [141] (1) sinin sıkletindè bulunmasına borçlúdur, bèn (2) dahî siz éfèndimizin sıkletini görmekdè, niyèt (3) ètdim ki, oğruñuzà kendimi fedà edeyim, imdi (4) izin verírseniz, bèn gidèr Aléksandrosu telèf édè- (5) rim, vé inşallah ólkeyi onun zulumdàn helàs è- (6) dérim, hémi sizleri dahî irahatlandırırım, deyũ (7) ceváb ètmekdè, Dáreios dahî çok mesrur ólúb, (8) dedi, héy benim sevgili kahrımàn iyidim! éger (9) sèn Aléksandrosu telèf édèrsen, cémi Acemi- (10) stanî azád ètmiş olacáksın, vé máaz allâh (11) éger ólecèk olúrsan dahî, cémi zamanlardè (12) isimnî anılacákdır, húlesa éger bũ duşmanı (13) telèf édèrsen, déyil fakat cémi Acemistàn (14) dirilecékdır, ille dahî bũ Padişahlığı, ba- (15) nâ sèn bağışlamış gibi sayılacák dır, vé ná- (16) mı şöhetin cémi álemè duyulúb, álem se- (17) nin kahrımanlığıñi mèth edecékdır ebediyet- (18) lerèdek deyũb, sohbetini tekmièl ètdi. (19) **Aléksandros bũ**

defà dâr kultarir tehlikedèn. (20) Avussos Beÿzadè, zikr òlunàn müzakere- (21) lerdèn soñrà, dèr àkàp konağınà varip, atı- [142] (1) nà ve kendüsenè nizàm ve talim verip, pür- (2) silàh òlùb, başınà dahì Makedonía askârı- (3) nìn nişanı òlàn elameti koyùb, atınà binip, (4) Àléksandrosun òrdusũ òlàn mahalè varip, bir (5) takribile askârin içinè sokuldũ, ve çún ki, (6) ó saatdè Àléksandros at üzerinde askârin için- (7) dè dolaşip, askâri defterè âlmakdà bulu- (8) nûrudu. Avussos bir usul ile Àléksandrosun (9) yanınà varip, héman kılıncını çıkarip, ba- (10) şınà dođrũ ođraşdırmakdà, az kaldì gözle- (11) rinè ve annınà vuracáğídı, lakin rast getiré- (12) meyüb fakat başındakì takkesinìn tepesini ke- (13) sdi, ve òlkadar başınà yakındı ki, tıraş ede- (14) rek geçdi. lakin incinmedi. - dèr àkàp À- (15) léksandros ağnadı ki, bũ hıyanèt harakèt kendi (16) askârından òlmadıyımı, ve dedi, bũ beni vu- (17) rân el, Makedonía eli deyil dir, ille her hal- (18) dè ürkèk ve korkak Acem eli òlmalı dir. ve (19) dèr àkàp bũ haraketi eden kímise bullunub (20) tutulmalı deyũ emr edüb, askârlar dahì (21) aniden Avussos Beÿzadeyi tutub silahlarını (22) soyub, Àléksandrosun huzuruna getirdiler, ol (23) dahì, sual etdi ki, nérelisin, ve ismin né dir? [143] (1) deyũ, óda cevab edüb dedi, isimimè Avus- (2) sos derler, ve Acemistanlıyım, hémi Dáreio- (3) sun baş Ricalì òlàn kimésnenin oğluyum, (4) ve bûraya geldim, kendimi eféndim òlàn Dá- (5) reiosun ođrunà fedà etmecè seni teléf edüb, (6) eféndimi, hémi cémi Acemistani senin zarbın- (7) dän azad edeyim, deyũ, takrir edüb cevap (8) vermekdè, Àléksandros dahì, dedi, héy ahmak (9) adem! sen eféndiğın ođrunà bũ misillũ ha- (10) raketè cesarèt etdin, beni katil etmesinè kâsd (11) etdin, lakin sen kendin nasıl kultarip sağ ka- (12) lacáğydın? Avussos dahì dedi, benim gay- (13) retim eféndimi hoşlandırmak dır, emma benim (14) için allahlár néki emr ederse ó olacaktır, (15) demekdè, Àléksandros dahì dedi, Allhın esir- (16) gediye kulũ, insân eli teléf edemez, lakin sen (17) bũ gün bũ saat gayub olub, nabadid ola- (18) caksın. ol dem Avussos dedi, Padişahım! (19) Bũ saatdè ben senin hökmündeyim, her ne emr (20) edersen icrasınà muktedirsın, ve bende her tür- (21) lüsünè hazırım, demekdè, Aléksandros dedi, (22) mádem ki, sen eféndiğın ođrunà kendiğì fedà (23) etmecè bũ deracè bir tehlikeli harakètè [144] (1) cesarèt etdin ki, bũ álemdè bunũ edecek (2) adem, nadir bulunur. İştè bũ misillũ sada- (3) katli yüreyiğè karşılık, ben dahì seni af (4) edüb, azad ederim, héman eféndiğ olàn Dáreio- (5) sun yanınà varásın, ve bunũ kendüsinè du- (6) yurásın ki, asıl sahih Alláh, her hankı ku- (7) lunũ esirkèrse, ona insân elinden zavál olamaz. (8) İmdi aklını başınà toplayub, kalbini yüre- (9) yini deyişdirip, teslim olub Harac vermesinè (10) yüreyini alişdırsın da, varsın Acemistanında (11) Padişahlığını

sürmekdè ólsun, deyüb, (12) Ávussos Beýzadeyè yòl verdí. (13) **Ávussos Beýzadè Dáreiosun yanına dönér.** (14) Merkùm Ávussos Beýzadè, bũ sohbet- (15) lerdèn soñrà yerè berabèr temennahlàr èderèk (16) izin àlip, Dáreiosun yanına varip, cémi oğ- (17) raşàn hareketleri ve deyişatları nàkl ètmekdè, (18) ól dem Dáreios başını sallayarak, dedi, Ey (19) oğlùm Ávussos! sèn verdiyìn takrìr mücu- (20) bũnce gayiretiñi èdà ètdin, şimdi ártık ál- (21) lahlarımız hèr nè istèrse, ó olacákdır. -Á- [145] (1) vussos ceváb èdüb, dedi, işte Pádişahım! (2) bèn hatrını hòş ètmek için kılıncımıla oğ- (3) raşdim, oğruña kendimi fedà ètdim, lákin bun- (4) dãn soñrà başkà bür canım dahì yókdur ki, (5) senin oğruña fedà èdeyim, bèn şimdi ártık (6) borçluyum, benim canımı banà bağışlayanà (7) hizmet ètmeyè deyüb, temenniler èdüb, ára- (8) laşip ayırılırkan, Dáreios dedi, ıstıraci eyü (9) ólàn kímseye állahlardan başkà insanlarda (10) yardımcıdır, émma ıstıraci fenà ólàn kímşenin (11) musahibleri dahì yád ólür, deyüb, lákin (12) çok yükseklerè çıkàn, tèt düşèr demelèri- (13) le, başladı Ávussosa bũ sıparıcları ètmeyè. (14) **Ávussos Beýzadeyè Dáreiosun ètdiyi sıparıclar.** (15) Çün ki Dáreios Ávussos Beýzadeyi meks (16) edemedi, imdi bunları sıparic ètmeyè başla- (17) dı, bũ demelèri ile mádem ki sèn Áléksandrosun (18) yanına varacáksın sendèn matlubùm búdur (19) ki, habèr verésin kendüsinè ki, bũ deracè ki- (20) birlénmesin, zıra hèr kim yükseklerè çıkarsa [146] (1) tèt düşèr. hatrinè getirsín ki, Sósunhos Padi- (2) şáh, cémi cihanin Padişahı ikèn, halinè şükr (3) èdüb kanaát ètmediyindèn, kibirlenip, tà, cen- (4) nèt bahçesinè dahì, varip zàbt ètmesinè mı- (5) rád édince, állahlàr kàhr èdüb, yabanì adem- (6) leri üzerinè musallàt èdüb, ól kadar tava- (7) türlü askârlarıyile telèf ólüb nabadid ól- (8) dũ. -Kezálíke hatrinè getirsín ki, bür vakıtdà (9) Ácemistàn Padişahı Kşérksis dahì bũ misil- (10) lũ kibirlendi, émma, tèt gayib ólüb telèf ól- (11) dũ. -İşte bëndèn dahì ibrèt alsín ki, bende (12) askârimin çokluğuna, ve Ricallarımın mu- (13) habbetinè güvenerèk kibirlendim, lákin şimdi (14) hèr birisi yüz çevirmeyè başladı. imdi habèr (15) vèr kendüsinè ki, çok kibirlénmesin, zıra tèt ga- (16) yib ólür, héman mabeyinimizdè muhabbetli ól- (17) duğumuzü sevèr dilèrse, ólkesinè çekilsin, ve (18) bũ anékadar Mígrıbdà zàbt ètdiyi memlekât- (19) larà kanaát èdüb, Babasından kalmà Sarayın- (20) dà hatir safà ilè istirahat ólsun. Zıra éger (21) bũ sohbetlèri ile iskât ólmázise bilmış ólsunki, (22) bizlèr cémi ólkemizile berabèr telèf ólmasını (23) gözümüzè alırız, lákin onà teslim ólmasına [147] (1) tenazül èdüb irtikâb ètmeyiz. Zıra Padişáh (2) Padişahà tebiat ètmèz, ille fâkat birisi te- (3) lèf ólmalı ki, ó birisi irahât ólmalı, deyüb, (4) ve bũnu dahì bilmış ólsun ki, éger bũ nasi- (5) hetlerimi kabül ètmèzise, vaktınà hazir ólsun, (6) èlli gündèn soñrà, ásil hàs ve Kahrımàn (7)

òlàn askârimıla varîp kendüsi îlè cengè oğ- (8) raşacâğım, bakalım ârtık, yâ bizlèr takim (9) takımâ telèf òlúruz, yâ kendüsi húlesa (10) âllahlâr, hâk kimínise, ònâ yardım êdeceklér (11) dir, deyüb sohbetinî tekmiîl êtdí. (12) **Avussos Beýzadè Aléksandrosun yanına varır.** (13) Avussos Beýzadè, Aléksandrosun yanına (14) varmakdá, Dáreiosun sıparıclarî òlàn sohbet- (15) lèri birèr birèr habèr vermekdè, Áléksandros (16) tobunū diñledikdèn soñra başını sallayüb (17) dedí, Dáreiosun bũ sohbetleriniñ bedsinnèm, (18) zıra Padişahlık gâyetile tatlıdır, bunun (19) içün hèr Padişâh borçlúdur ôlesiyèdek sa- (20) vaşmaya. lâkin muhabbèt vè barışık matlúb (21) êtmesi, bũ sohbetlerinè bakarak bũ muhabbe- [148] (1) tîn bağlanması mimkin deyil dir. Héman Tañ- (2) rî istirahatlık ehsân eyileyè, deyüb, soh- (3) betinî bitirdí. (4) **Aléksandrosun gördüyü Ruyası.** (5) Aléksandros òl gün aħşèm òlúb, üy- (6) kuyâ varmakdá, ruyasında İremía Peyğam- (7) berî gördü ki, Kuddusdá İbtidaki buluş- (8) makdá nè türlü kısıbetlèr vè libaslâri g- (9) örmüşüse, tıbkı gîne ó kısıbetlèri gôrüb, (10) dedí, işte Dáreios tavatürlü Hindistân askâ- (11) rî îlè üzeriñe gelmekdè dir, sèn şimdi téziye (12) davranîp Elçilik tarzıyile ordusuna varîp, (13) kendüsi îlè buluşüb, hèr bir hallerinî vè (14) tedbirlerinî ağnayásın, vè éger seni ağnamalı (15) òlurlârsa, Tañri seni esirgeyüb hîfz êde- (16) cèkdir. - İmdi Áléksandros dèr âkâp úyanma- (17) kdâ, baş Seraskârları òlàn Ptolemaïos, Filó- (18) nis vè Antíohos namân kimésneleri huzurunâ (19) çağırîp, ruyasını nakl edüb, vè mücér- (20) fet Elçilik tarzıyile getmesinè karar ver- (21) mekdè, bũ 3 Seraskârlara sıparic êtdí ki, (22) éger máaz Állâh, banâ bir hâl òlúrsa, cé- [149] (1) mi zâbt êtdiyimiz Ölkeleri mabeyniñizdè mu- (2) habbétile paylaşásınız, fakat Makedoníada ó- (3) làn Tahtım kendi ismimile kalsın, deyü ân- (4) lèr dahî çok âğit figân êtmecè bırákmama- (5) sına savaşdılarısa dahî, òlmadı iskât òl- (6) mayub, dedí kendülerinè, bunū eyü bilési- (7) niz ki, éger Tañri benim telèf òldüğümüñ istér- (8) se, cémi cihanin askâri, vè yardımı, beni esir- (9) géyüb, kultaramaz. kezâlike éger Tañri beni (10) esirgemekdèyise, cémi Ácemistân askârları top- (11) lansâ, beni telèf edemez, deyüb, tèz êldèn dav- (12) ranîp, gidecèk òldü. (13) **Aléksandros Dáreiosa varır.** (14) Elçilik tarzî îlè, Dáreiosa gitmesinè (15) merâm edüb, başdân ayaklâradak Ácem ki- (16) sbeti geyinîp, başına mücevher taşlârilan (17) donanmış vè sírma îlè işlenmè bir tâc geyi- (18) nîp, vè sırtına dahî Şâh-Mirân buýnuzları (19) îlè kaplamâ bir harmanî geyinîp, davranîp (20) getmekdè, Dáreios níceki eşitmışise ki, Áléksan- (21) dros tarafındân bir Elçi geliyor, dèr âkâp (22) cémi mutteberân Ricalu Kibarlarını ètra- (23) finâ topladı, kendüsiniñ gâyetile saltanatlı [150] (1) vè heybetli gösdermek içün. İmdi Áléksandros (2) çok cesarèt vè

serbesiátile Saraydàn içeri (3) girip Dáreiosun huzurunà varmakdà, bir mek- (4) túb çıkarip öyünè koyub, ve eféndim olan (5) Aléksandros, sizlerè Padişahanè selàm edüb, (6) bũ mektubunũ kiraat etmenizi matlúb edèr, (7) demekdè, Dáreios, bir tanè 4 basamaklı yük- (8) sèk yaldızlı kürsü üzerinde oturub, etra- (9) findà melèk suratlı gibi, bir takım askâr- (10) lar dururlardı, ve divàn hanenin içerişi (11) müstakil yaldızlanmış, ve gáyetile çok gı- (12) yımetli takımláre donanmışdı, húsusa 4 (13) tarafında has gümüşden yapılmá 4 tanè (14) direkler varıdı ki, her birisinin üzerinde bi- (15) rer tanè beyúk mücevhèr taş varı[d]ı ki, ge- (16) cè vaktında Sarayın içine günèş gibi şafk (17) veriridi. ve cemi Ricallár Aléksandrosun bo- (18) yunà bosunà, gılığınà kıyafetinè bakıp, (19) heýrandè kalip teacüb ederleridi. imdi Dáreios, (20) emr etti ki, cümlesinin huzurunda Aléksandrosun mektubũ okunsun deyũ. [151] (1) **Aléksandrosun mektubũ divandà gıraat olunúr.** (2) Yerleri ve göyleri yokdàn var eden Tañ- (2) ri taalenin inayeti keremleri ile, ben Padi- (3) şahlár Padişahi, ve cihàn Mülükü Alé- (4) ksandros, sen Dáreios Padişahà maalüm ederim (5) ki, beli sen pederimdèn Harac alırdın, kaldı (6) ki pederim kendüsi sağ ikèn, beni Táhtı Padi- (7) şahlığınà müstahsen görüb, halifeliyinè (8) ilayik gördü, lakin sen kibirliyindèn naşı, gá- (9) libe müstahak görmeyüb, beni korkutmak (10) için, máhsus tarafındàn vekil tayin etdin, (11) cébrile beni Tahtımdàn rèt edüb, onu Make- (12) donía Padişahlığınà oturtmak için, ve beni (13) dahì cahil bir çoycük, Tahtı Padişahiye- (14) de ilayik deyil dir lafsi ile, Sarayında ge- (15) lip hizmet etmesine emir buyurmuşudun, lá- (16) kin ben o vakıtdè sanà nasıl ki yazmışısam, (17) işte şimdi inayeti barı ile tam tekmi er kema- (18) letindè ziaretiñè geldim, imdi sen cébrile, (19) benim Tahtımı elimdèn almasına kâsd etmiş- (20) sen dahì, ben senin Tahtıñı almayà kâsd (21) etmem, var, bulunduğün haldè istirahat ol, [152] (1) fakat banà Harac vermesinè tenazül edüb (2) inat etmeyesin, héman başıñı koruyub seci(3) de etmeye ve teslim olmasına savaşıñın. zira (4) bilésin ki Makedoníalı gılcındàn bir tanè (5) askârın kulturalamayacağından başkà, sen ken- (6) din mülahazà edüb, ya teslim olásın, ya 15 (7) günèdek askârıñı Ármenistàn kurbındè olan (8) ulü irmağın yanında orduñu hazir edésin, (9) zira ben şimdi omud ettiyin üzerè cahil ço- (10) ycük gibi sanà hizmet etmeye gélmeyorum, (11) ille seninile cenk etmek için kahrımàn iyit (12) gibi geliyorum, demelèrele, mektubun ta- (13) krirleri tekmi öldü. -İmdi Dáreios, bũ El- (14) çi Aléksandrosun kendüsi olduğunũ ağná- (15) mayarak Elçi payesindè berabèr taam etme- (16) sinè tertib eyiledi, kaldı ki bũ mektubun gı- (17) raatındàn sonra, cemi Ricallarının huzu- (18) rundà dedi, sizler Makedoníanın bũ deracè (19) kibirleneceyini omarmıydınız?

Àléksandros da- (20) hì, çún ki huzurdà bulunúruđu, héman (21) dèr àkàp cesarétile, évet hèr vèchile Ma- (22) kedonía kibirlenmeyè vacıbdır, bũ misillũ bİR (23) éhli tedbİR, vè firasetli Padişahà, vè bũ mi- [153] (1) sillũ Kahrımàn askàra malik olduğu içün, (2) demekde. huzurdà bulunàn Ricallardan bi- (3) risi dedi, niçün Padişah karşısında bũ misil- (4) lũ yakışksız sohbetler edersin? ol dahı (5) cevap verüb dedi, çün ki bèn ulũ Padişah (6) kuluyum, vè hémi çün ki bèn kendüsünün ve- (7) kili murahhàs Elçisiyim onun içün efendi- (8) min kendi lisanıyile sohbet eder gibi söyleşi- (9) rim, deyüb. bİR mikdâr meclisdèn aralaşip, (10) mektubun karşılığını istırım, zıra bèn artık (11) yolumà getmeliyim demekde, Dáreios kendüsü (12) dedi, mektub yazılmakda olsun, sèn eyilénki, (13) ahsamà taami beraber edelim, imdi ahsam (14) olub, sufrà hazırlanmakda, Dáreios cümle (15) ricallarını yanına oturdub, Àléksandrosuda (16) Elçilerin yerinè karşı tarafına oturdũ. im- (17) di taamlar gelip yemeyè başlamakda, kadeh- (18) ci başi gelip, gümüslũ kadéhile Dáreiosa (19) şarab verdikdèn soğrà Àléksandrosa dahı şa- (20) rab vermekde, ol dahı elinè alip, içdikdèn (21) soğrà kadehi koynuna koydũ, kadehci başi (22) Dáreiosa usul ilè habèr verip, ol dahı baş- (23) kà kadèh alásın deyũ émr edüb, Kadehci [154] (1) başi dahı, başkà kadèh almakda gine Àlé- (2) ksandrosa vermekde, bunu dahı koynuna koyub, (3) meclisdè bulunanlardan birisi, ya adèm ní- (4) çün boyle edersin demekde, Àléksandros dahı (5) dedi, benim efendimin rüsumũ boyle dir ki, (6) hèr nè vakit sufrasında musafir bulunursa (7) birinci vè ikinci kadehi ona bağıslar. anlèr (8) dahı bunũ eşitmekde iskât oldular. (9) **Dáreios Àléksandrosu ađnár.** (10) Mecilisdè bulunàn cemi Ricallar, (11) çok teacüb etdiler. Elçinin bũ deracè (12) cesar[e]tini görmekde. Ol vakit Kantarkúsi na- (13) mindè bİR baş Ricál (bunu ki Dáreios, Filip- (14) pos vefat etdiyindè Makedoniaya göndermiş- (15) di), sufradan kalkip, usul ilè Dáreiosun ya- (16) nına varip sífran habèr verdi ki, bũ Elçi À- (17) léksandrosun kendüsü dir, işte saat, bũ saat- (18) dir ki, cemi mirad etdiklerini icrà edésin. Dá- (19) reios bunũ eşitmekde çok mesrur oldu, vè (20) dedi éger bũ sohbetin sahíhise, bũ gün (21) yenedèn cihan Padişahi öldüm, bél ki artık (22) istirahatımız hayıra dönmüşdür, lakin hiç [155] (1) ómmám ki cemi cihanin başları bİR kil üze- (2) rindè asılmış bulunsún. Emma Kantarkúsi (3) dedi, müceret bũ Àléksandrosun kendüsü dir, (4) éger yağlışım varısa, kanım katlim halál (5) olsun. imdi Àléksandros bunnarın bũ misillũ (6) esrar hasbihallerini görmekde vesvesè edüb, (7) dèr àkàp Tacını elinè alip bİR takribile şol (8) Troádada aldığı Kleopátra Sultanin maaru- (9) fetli hateminè çıkarip barmağına takdı. imdi (10) Dáreios sevincindèn sabr edemeyüb, dedi, Ya (11) Elçi Béy! çok kimseler bana deyolar ki, À- (12) léksandrosa

beñzêrsin, bunùn sebebi nè òlmalî? (13) Ól dahî dedi, évet haklarî vár dır, zıra fîl- (14) vaki bèn gáyetile çok Áléksandrosa beñzêrim, (15) ònùn içün da beni çok sevêr, ve cümle ri- (16) callarından ziadê banâ éhtibâr édêr, tâ, Ól (17) kadar kendüsine beñzêrim ki, çok âdemlêr çok (18) defâ yarılışlık ilê banâ temennâh édêrlêr. (19) Dâreios bũ cevaplarî éşitmekde vesveseyê gi- (20) rifdâr òlúb, nè yòl dutacağını bilémeyüb, (21) mülahazâ édêridi ki, soñunda hecîl ólmasın (22) deyũ. éncamı merakından sufrayî ayağı ilê (23) itekleyüb, sufradân kalkıp, fenerlerî ve lam- [156] (1) bádaları yakdırıp halivêt ódasına çekildi. (2) Bũ maddenin üzerinê meşvarêt etmek içün, ve (3) Áléksandros bir kaç ricallârile sufradâ kaldî. (4) **Áléksandros Dâreiosun ellerinden kaçâr kulturalır.** (5) Bîraz vakît dahî sufradâ oturdukdân (6) soñrâ, Áléksandros yatacâk gibi òlúb, üst (7) ésvablarını soyunúb, Takkesinê dahî yastık (8) yerinê koyúb, ve kazâyı hacetê (taşırayâ) (9) çıkacâk gibi òlúb, dışarı çıkmakdâ, dó- (10) ğruca Sarayın kapusuna varıp, kadehî çî- (11) karıp, kapucuya verdi, bũ demelêrilê ki, ál (12) zâbt éyilê bũ Padişahımızın işarêt içün (13) verdiyi émanetide, téziye kapuyũ açâsın, zıra (14) âskârâ tembih edecêk eféndimizin emri vár, de- (15) mekdê, kapucú dahî birinci kapuyũ açıp, (16) ácelê ikinci kapuya varmakdâ, óranın ka- (17) pucusuna dahî bũ tárzile ikinci kadehî (18) verip, kapuyũ açdırmakdâ, dêr âkâp kendî (19) étbahilerinê ve kendî atının olduğu mahalê (20) varıp, atına binip, étbahilerî beraber kaçarak (21) Ármenistân kurbindê òlan ulû irmağa úla- [157] (1) şdi, ve ònũ dahî búzile donmuş bulúb ü- (2) zerinden geçip, órada Antíohosu, Filónisi, ve (3) Ptolemaíosu buldú ki, órada váfir âskârla (4) beklerleridi, imdi, bunnarâ buluşmakdâ çok (5) mesrûr ólarâk, nákl etdi kendülerinê, oğraşân (6) keyifiatlarî, ve tehlikelerî. (7) **Dâreios Áléksandrosun arkasına düşêr.** (8) Çün ki Dâreios zîkr etdiyimiz üzerê ha- (9) livetê çekildi, ón iki bâş musahibleriyile me- (10) şvarêt etmek içün, dedi, ânlerê ki, bũ Élçî, (11) Áléksandrosun kendüsü dir, şimdi sizlêr nè mi- (12) nasib görürsünüz, nè yapalím? Ânler da- (13) hî dedilêr, Padişahım? éger fîl vaki bũ Él- (14) çî, Áléksandrosun kéndüsü isê, mücêret, ál- (15) lahlarımız sanâ, ve hêp Ácêm ólkesinê âcı- (16) dılâr, ve duşmanıñî eliñê verdilêr, bũ hu- (17) susdâ ártık sorgú, suâl, mülahazâ éktizâ (18) etmêz, tâv bũ táv dır, héman fursadi éldên (19) kaçırılmalı deyüb kâttı cevâb etmekdê (20) Dâreios dahî Kantarkúsiyi gönderdi ki, Álé- (21) ksandrosu bir takrib- ile dutúb bağlasın de- (22) yú. Ól dahî varıp, yerindê bulamayub [158] (1) fenerlerî yakdırıp, sağdâ soldâ áranırkan, ka- (2) pucularâ dahî varıp sormakdâ, ânler dahî (3) habêr verdilêr ki, bir saat âkdêm bir âdêm ge- (4) lip, Padişahımızın emri ilê âskârlarâ habêr (5) verecêk işim vár dır, kapularî açmalısınız

(6) deyũ, bizlere emniyet için, Padişahımızın (7) bũ kadehlerini vermiştir deyũ cevap vermede, (8) der akap Kantarkusi, Krisis naminde olan Şah- (9) Zade ile beraber, birer keskin atlara binip, (10) 300 nefer keskin atlı şahbaz askar alip, ar- (11) kasına düşüb, güneş doğasıadık ırmağın (12) kenarına vardılar, lakin Aléksandros ırmaktan (13) geçip, kendi ordusunun için karışdığını (14) görmekte, çok kasavete ve telaşeye girifdar (15) oldular, lakin ne çare, kuş kafesden uçdu. (16) **Aléksandros bũ arkasına düşenleri istihzaya alır.** (17) Çün ki zikr olunan ırmağın rüsumũ (18) boyléyidi ki, geceleri bũz donub, gün- (19) düzleri eriyüb çezilirdi, onun için bun- (20) lar geçemeyüb mat oldular. İmdi Aléksandros (21) başladı demeye ki, ne ararsınız? sizler ruz- [159] (1) gari dutmak istersiniz, lakin nafile savaşır- (2) sınız, zira ruzgar dutulmaz, şimdi gözleri- (3) nízile görmecé ağnadımız ki, Makedonía at- (4) larını dağlar taşlar ve ulũ çaylar zabt (5) edemediyini? héman varın Padişahımıza habér (6) verin ki, bizlere etdiyi ikramlar için çok hoş- (7) nüt öldük, lakin bũ misillũ tehlikeli ve hil- (8) leli ikramlariyle dostluk ve muhabbet temel- (9) leşmez, héman ırmağın kenarına téziye ordusu- (10) nũ toplansın, zira ben cenge çıkacağım, de- (11) yüb sohbetini tekmi eddi. - İmdi Kanterkü- (12) sinin çaresi kesilip, dönüb Dáreiosun yanı- (13) na varip, tobunũ nakl etmekte, Dáreios çok (14) mehsun olub, Ricálu Kibarlarına dedi, ba- (15) karmısınız Filippusun oğlu Aléksandrosun biz- (16) lere yapığı oyunu? Şimdi ağnadım ki, hep (17) ölkemizi zabt edecedir, lakin nasıl olacak (18) halimiz deyüb, çaresiz kalmakda, Hind Pa- (19) dişahi olan Póros nam kimésneye bũ şikayet- (20) li ve niáz namé mektubũ yazdı ahuzarile. (21) **Póros Padişaha Dáreiosun yazdığı mektubün sureti.** (22) Hindistanın yer yüzü Tağrısı olan sen [160] (1) Padişahlar Padişahi, ve cihanda bulunan (2) cemi Beylerin sahib efendisi ve ulusũ olan (3) sen şevketlũ efendimize, ben Ácemistanın fa- (4) kir ve derdimen Padişahi yere beraber temen- (5) nah edüb, ifadéyi hal ederim ki, maalum dev- (6) letleri dir ki, bũ fakir bendeleri 30 nefer Pa- (7) dişahlara hökm edéridim, şimdi Aléksandros is- (8) mindé bir türemé tuyen peydah oldu ki, réyi (9) tahtimde bulunan Kuddus, Misir ve Bağdat (10) Padişahlıklarını zabt edüb, Mígribda olan (11) ölkesine ilavé ederék, şimdi búraya Ácemi- (12) staná dahî sokulub, tacımı Tahtımı zabt (13) etmek kasindé oluyor, iki defá cenk muha- (14) ribesine duruşduk, iki seferdede bizim ordu- (15) müz sakatlanip, çok askarımız teléf olub (16) bozulduyũ için, şimdi cesaretleri kálmadı, (17) onun için siz şevketlũ efendimize niáz ederim, (18) bũ halimize merhamet edüb, imdadımıza biraz (19) askar tayin edésin, bir defá dahî cenge du- (20) ruşalım, ya düşmanımızı teléf eder kulta- (21) rırız, ya mústakıl bizler teléf olur ómut- (22) larımızı

kesériz, demelérile, mektubū yazıp, (23) gönderdí. [161] (1) **Póros Padişáh İmdád gönderír.** (2) Póros Padişáh, Dáreiosun mektubunū (3) okumakdá, başını sallayarak dedí, vákaa bũ (4) alemdè meraksız feráh bulunmayacaktır, fa- (5) kír Dáreios kendüsini àllahlará emsál étmek- (6) déyiken, şimdi Makedoníalı bir türemè tuyán (7) kimésneden zahmèt çekíp işkenceleniyor, bu- (8) nún ki pederí Dáreiosun Harác-güzar kulú- (9) yudu. bũ deyişatlardan soñrá, baş seras- (10) kârını çağırıp, emr étdí ki, şimdi dört yüz (11) biñ cabbár iyit ólarak áskár seçüb, té- (12) ziye Ácemistaná varıp, dostumuz Dáreiosun (13) İmdadına yetişésin deyũ. ve bunũ dahì emr (14) étdí ki, hèr haldè sakınásınız ki Áléksandrosu (15) teléf étmeyesiniz, ille sağ dutüb tarafımá (16) getirésiniz, zıra firasetini, iyitliyini, ve dilber- (17) liyini çok mèth ediyorlar, istérim ki yüz be- (18) yüz görëyim demelérile tembìh edüb, gön- (19) dermekdè, Seraskár mersum dahì emri üzerè (20) áskâri toplayüb, Dáreiosun İmdadına getdí. [162] (1) **Dáreios, Áléksandrosun üzerinè ordusunū kaldırır.** (2) Dáreios, Hindistandan gelèn İmdád ás- (3) kârının haberini eşitmekdè, çok mesrur olub, (4) dèr ákáp kendi áskârini dahì toplayüb ka- (5) lemè álmakdá, bakdí ki, temàm bîr millòn ás- (6) kârî bulundũ, İmdi iki áskâri toplayüb se- (7) ferè çıkmakdá, İbtida bîr takim çaşıtlár (8) gönderdiler, lakin çaşıtları Áléksandrosun (9) áskâri dutüb, eféndilerine götürmekdè, Á- (10) léksandros dahì çaşıtları bázan İkrám ederék, (11) bázan korkudarak teftiş étdikdèn soñrá, bîr (12) yüksèk dağın üzerinè çıkartdırıb, áskârının (13) tobunũ dahì tabür tabür edüb, dağın étek- (14) lerindè bulunán óvanin içinè çıkarmakdá, ça- (15) şıtlár Áléksandrosun áskár çokluğunũ, ve si- (16) lahlarını ve Şah-báz kılıklarını görmekdè (17) çok heyrandé kalıp teacüb étdiler. ve bũ (18) seyirdèn soñrá çaşıtları yanına getirtirip, (19) birér takim Makedonía kisbeti, ve silahları ba- (20) ğışlayüb, ázát eyiledi, ve siparic étdí ki, (21) cengé çıkacağımızdá bunları kuşanasınız ki, (22) Makedonía áskâri sizleri teléf étmesinlèr. an- [163] (1) lér dahì dönüb getmekdè, Hindistán Seraskâri (2) Áléksandrosun áskâr çokluğũ ve tavurüiçün (3) suál étmekdè, anlér dahì gerek áskârın kah- (4) rımanlılığını ve çokluğunũ, ve atlarının dahì (5) mükelléf kılıklarını tevatürü ilé náklédüb, (6) Hindistán áskâri dahì bunları eşitmekdè gáye- (7) tile çok korkuyá óğraşip, titireyerék áğgarya- (8) yá gidér gibi davranışlar étmekdè bulunur- (9) lárıdı, Dáreios bũ tavaturları eşitmekdè ça- (10) şıtların dillerini kesdirdi ki, ártık Áléksandro- (11) sun methini tavaturunũ étmesinlèr deyũ. (12) **Áléksandros ilè Ácèm áskârının üçüncü muharibesí,** (13) İmdi cengé başlayüb, iki tarafın ór- (14) dusũ muharıbeyé duruşub, kargılárla biri- (15) birlerinè karışmakdá, yerdèn ól kadar töz tumán (16) kalkdí ki, biri-birini görémediyinden başká, gü- (17)

neşin yüzü dahî tutulub ordunun yerî karan- (18) lıkdâ kaldı. vé kargıların şamatası vâfir irâk (19) mahalleré kadar duyulub dumân içinde kal- (20) dılar ki, Âcemli, Hintli, Makedonîalı biri- (21) birindén seçilméz öldü. vé orâk vakti, keskin [164] (1) orâklâriile gayiretli orâkcılar êkini biçer gibi (2) Makedonîa askârî keskin kılınclarıyile ordu- (3) nün içiné oğraşip, bû muharıbede tavaturlü (4) askâr telef êtdiler, ahşem olmkdâ paydôs (5) êtdiler, lâkin Hint ve Âcem askârları (6) gece halindé, ordunun yerindén çoğü kac- (7) dılar, lâkin sabâh olmkdâ gîne ordunun (8) yerinè toplandılar, vé tékrar cenge duruş- (9) makdâ Aléksandros, artık kendüsini zâbt edeme- (10) yüb, kendî taburü olan yüz biñ seçme (11) kahrımân ve şahbâz askârını başına topla- (12) yüb, héman bir velveléyile Hint askâ- (13) rının üzerinè oğraşmakdâ tavaturlü askârla- (14) rını telef eyiledi. İmdi Hint askârından sağ (15) kalannâr Aléksandrosun zarbına dayanamayub (16) kaçmaya yüz dutdular. Bû suretdé nice (17) ki, Âcem askârı, Hint askârlarının kaçdı- (18) ğını gördülêrise, anlêr dahî kaçmaya baş- (19) ladılar, zîra cankleşmeye iktidârları vé ce- (20) saretleri kâlmadı, Dâreios dahî bunların to- (21) bû kaçdığını görmekdê, âkli başından da- (22) ğılmacâ teacüb edüb, çaresiz kalmakdâ (23) kendüsü dahî firâr etmeye yüz dutdu. Vê [165] (1) kaçarıkan kendî kendüsine demeye başladı ki, (2) héy va -háý bèn fakîr derdiménd Dâreiosa! bèn (3) ki gök yüzünédê kendimi yükseldiridim, şim- (4) di yer yüzündé, bári durub diñlenecék ye- (5) rim kâlmadı demelêriile, ağlaşarak ahuzâr (6) ederek kaçardı, vé askârın tobû kaçarak (7) Âcem şehrini ulaşdılar, lâkin Dâreios kaç- (8) dıĝi yerdé kendî sevgililerindén vurulub (9) yaralandı. (10) **Dâreiosun vurulub yaralanması.** (11) Kantarküsü, vé Ariovarzân namindé iki (12) tané gâyetile sevgili seraskârları, bû hal- (13) lerî boylé görmekdê, bunun çaresi bû dur (14) deyüb, efêndileri olan Dâreios kaçarkan ar- (15) dına düşüb, ikisi iki tarafından yaralayüb, (16) âtdân aşağıya endirip êsvabını soyüb, ahîr (17) nefesdê vé cân üzerindé bırakip savuşmakdâ, fa- (18) kır Dâreios ölü-pürân, vé cân teslim et- (19) mekdê, yalnız kaldı. (20) **Âcem askârı, Aléksandrosun teslim olurlar.** (21) Dâreiosun telef olduĝunu, Aléksandros [168] (1) töz toprak içinde meyitimi bırakmayasın, zîra (2) sèn Âcemliler gibi insafsiz deýilsin deme- (3) lêriile niâz etmekdê, Aléksandros dahî bunları (4) eşitmekdê, cânı yürekden acıyüb, ağladı, (5) vé dèr âkâp atından ênip, harmanisini çıkarip (6) üzerinè ördü, vé kendî askârî olan Makedonîa- (7) lılara êmr êtdi ki, dèr âkâp bir Tahtı-re- (8) vâ hazırlayüb, onun içiné koyüb, berabe- (9) rinè âlip götürmekdê, bir ok atımı yeré kadar, (10) Aléksandros yayân yürümece, Tahtı-revânî (11) dutarak yanında getmekdêyiken, dedi, işte (12) sèn êger duşmanımisen dahî, bèn gîne sanâ (13) Padişahané ikram

ètmekdeyim, sènde banà hayir (14) doalarıñi vèr deyüb, andèn soñrà koçũ (15) içine
 koyub şeherin içine götürdü. (16) **Àcemistàn ahalisi, Àléksandrosa teslim olub tabi
 olurlár.** (17) Aléksandros, Àcemistanin Páy-Taht (18) olan şeherine yaklaşmakdà,
 başdàn ayaklara- (19) dak gáyetile zıyí gıymèt olan libaslarını ge- (20) yinip, vè başına
 dahì Kuddüs Padişahì (21) hazréti Solomonun tacını geyinip, çok sal- [169] (1) tanátile
 şehirin içine girip, dóğruca Dáreio- (2) sun Sarayına varip, Tahtı kürsüsüne oturdü, (3)
 bũ Taht gáyetile çok mücvehèr taşları ilè (4) müzzeyèn olunmuşudu, vè dört basamak
 ilè (5) olduğundan yüksekdè durúrudu. bundàn (6) soñrà cémi Àcemistanin ricálu
 kibarları, (7) vè áyanu eşrafları tebrüküne gelip, biñ- (8) lèr yaşasın Àléksandros
 Padişahımız deme- (9) lérile doà senà ederèk hakì-páy devletlerine (10) yüzlèr
 sürmecè èl ètek öperèk, teslim olub (11) tabi öldülár. (12) **Dáreios, sòn nefesinde
 ètdiyi sohbetlér.** (13) Çún ki bũ oğrayışatlardà, Dáreios, A- (14) léksandrosun yanında
 bulunúrudü, émr édüb, (15) gızı Rokşándrayı getirdirip, elindèn tutüb (16)
 Àléksandrosa teslim ètdi, bũ demelérile. Ka- (17) bul édésin yà Àléksandros bũ sevgili
 gızım (18) Rokşándrayı, Àléksandros dahì dèr àkáp yerin- (19) dèn kalkip, elindèn
 tutüb, yanına oturdü, (20) vè başından tacını çıkarip Rokşándranın ba- (21) şına
 geyidirdi, vè Rokşándra Sultàn dahì par- (22) mağındaki yüzüyũ çıkarip,
 Àléksandrosun [170] (1) parmağınà takdi, ol dem Àléksandros, Dáreiosa (2) dedi, işte
 bilmiş olásın ki, gızın Rokşándra (3) benimile beraber Padişahlík edecèkdir cemiyi (4)
 ómrümüz zamaninde, artık şimdi gamın kasa- (5) vetin ferahlığa tebdil olmalı,
 demekdè, Dá- (6) reios dahì Àléksandrosun tacını, gızı Ro- (7) ksándranın başında
 görmekdè, çok mesrur olub, (8) doà senalèr ètdi bũ demelérile, yà Àléksan- (9)
 dros Padişáh, bolayım cémi cihanin sahabi (10) olub, cümle Padişahlár sanà tebiat édüb
 (11) Haracgúzarların olsunnár! vè bũ deyişat- (12) lardan soñrà, Dáreios, kendì
 Sultanını dahì (13) elindèn tutüb, Àléksandrosa teslim ètdi, bũ (14) demelérile ki, işte
 bunũ dahì validèn Ólim- (15) piáda Sultanin yerine koyásın, hémi sanà ri- (16) càu
 édèrim, Àcem àhalisini sevésin, zıra efèn- (17) dilèrine sadıkanéce kullúk edèrlèr,
 emma be- (18) nim katlimè kásd edenleri kátl édésin deyüb (19) sağına solunà bakaràk
 mehzunlanaràk, càn (20) teslim ètdi. (21) **Dáreiosu telèf edennerè verilèn cezà.** (22)
 İmdi bũ tãrzile Dáreios càn teslim édüb [171] (1) vefat ètmekdè, ehliali vè kızı
 Sultannár vè A- (2) léksandros váfir ağıtlár ètdikdèn soñrà, Àléksan- (3) dros cémi
 ricálu kibarları, vè askárını to- (4) playüb tavatürlũ saltanátile meyidini kal- (5) dırıp
 dèfn ètdikdèn soñrà, tellallár nidà èt- (6) dirdi ki, Dáreiosun katline kásd ètmece
 kimlér (7) ki yaralamışlárısa, gelsinlèr huzurumà (8) çıksinnár, zıra kendülèrini beyük

mansublá- (9) rile vè çok peşkeşlérile çırak çıkaracáğım (10) deyú. İmdi anlér dahì huzurunà gelmek- (11) dè, suâl étdí ki, níçün vè násıl éféndinizìn (12) katlinè kâsd étdiníz? deyú, anlér dahì de- (13) dilèr, sèn Ācemistān Padişahì ólásın deyú, (14) kâsd étdík. Aléksandros dahì dedì, yà hayìn (15) hıyanèt ademlèr, sizlèr éger ásil, sizleri rıfāt (16) sahibì, vè mansüb sahablari édèn hâs vè ha- (17) lıs éféndinize bũ misillũ hıyanetlik étmesinè (18) kâsd étdinízise, banà nékadar hayırınız ólacak (19) dır? deyüb, Dáreiosun mezari úzerinè ásil- (20) sınılâr deyü émr édüb, ásdırıp teléf éyiledí. (21) **Aléksandros Rokşandra ilè nikâhlanır.** (22) Bũ zıkr ólunàn oğrayışatlardan soñrà [172] (1) Aléksandros cémi reyindè bulunàn étrafdakì (2) Şah-lari, vè ricál'u Kibarlarì Sarayınà to- (3) playüb, ól vakıtların ádeti vè rüsumũ ú- (4) zerè Rokşandra Sultánile nikâhlandì, bũ Ro- (5) ksandra şol deracè dilbèr vè gözélidi ki, ci- (6) handè nè émsalì bulundũ, vè nè dahì bulu- (7) nacâk, imdi nikâhlanıp düyün derneklerini (8) vè ádetlerini bitirdikdèn soñrà, émr édüb, ás- (9) kârlâr kısıbetlerini deyişdirdilèr, yâni Ācèm (10) áskâri Makedoníalı kısıbeti geyindì, vé Make- (11) donía áskârlari Ācèm kısıbeti geyindilér. (12) **Ācemistandà Aléksandrosun bulduğũ haznelér.** (13) Aléksandros nikahlanıp, bir kaç gün- (14) dèn soñrà, niyèt étdi Dáreiosdan kalmâ hazne- (15) leré vè hér bir émlakinà vukûf ólmayá. im- (16) di ibtida Sarayìn içindé, áltün külçeleri (17) ilé dolũ ólarâk ón iki tané mahzén, vé 20 ma- (18) ğazâ dolũ gümüş külçeleri, vé ón iki (19) külé dolũ sikkeli áltün, vè yüz biñ, sâlt (20) Padişâh távlasına mahsûs mükelléf heyibet- (21) li átlâr, vé 3 yüz biñ áskârà mahsûs át- [173] (1) lâr, vé çok çeşitli irtici àv kuşlarından (2) biñ tané, vé kéza ávcılığâ talim ólunmuş bés (3) yüz tané áslannâr bulub, ándèn soñrà cémi (4) malik ólduğũ áskârlari dahì kalemé álmak- (5) dà, yayâ áskârlarından başká sâlt 4 mil- (6) lòn átlî áskâri bulunub, bunnarın cüm- (7) lesine vukûf ólmakdâ, çok memnùn vé mesrür (8) ólúb, temâm bir sené Ācemistandà ikamét (9) úzeré istirahat éyiledi, vakit vakit áskârlarâ (10) talim étdirmelérile, vé vakit vakit avâ çık- (11) malárule vaktini geçirmecé. (12) **Aléksandros Krísis namindè Padişahì kendüsinè tabi édér.** (13) İmdi bũ zıkr ólunàn tárzile, bir sené (14) diñlendikdèn soñrà Ludía Padişahì Krísis nam (15) kimésnenin úzerinè sefèr étmek içün bir takim (16) áskârile úzerinè varmakdâ, Krísis Padişâh (17) teslim ólmasını istémeyüb, karşi durub, (18) cénk étmek istemişise dahì, áhalisì, cümlesi (19) ittifâk úzeré istişâr édüb, Aléksandrosun zar- (20) bindán korkduklarından, Krísis mersüm Pa- (21) dişahlarını diri diri tutub bağlayüb Alé- [174] (1) ksandrosa teslim étdilèr vè hémi ólkadar çok (2) áltün getirdilér ki, dünniadâ duyúlmamı- (3) şdır. Aléksandros bũ áltunların tobunũ, áskâr- (4) ların tobunâ taksim

éyiledí. (17) [Bũ Krísis naminde dediyi Padişahın (18) ismindè, yağnışlık òlmali, zıra bũ deracè (19) tavaturlũ hesabsiz haznè sahibĩ Padişah, (20) òlarak, hikâyèt namelerdè fâkat Kroĩsos ismin- (21) dè bir Padişah nâkl òlunúr.] (5) **Aléksandros seyahatâ çıkmakdâ gördüyũ heybétli mahlukatlar.** (6) Aléksandros, bũ oğrayışatlardan soñrà, (7) askârlarıyile sağ tarafâ doğrũ getmekdè, (8) biraz issiz yerlere oğraşdı ki, órada insân ta- (9) sfirindè bir takım yabanì heyivanatlâr gibi (10) insannâr buldũ, óradan 15 gün dahì ileriyè (11) varmakdâ bir çolustân içinè düştü ki, órada (12) bir cíns yabanì avretlèr buldú ki, boyları (13) 3 kulâç, ve omuzları dombáy ineklerin omuz- (14) larì gibi, ve saçları ildızlar gibi yala- (15) bıklı, bũ avretlèr askârın içinè sokulub, (16) Aléksandros kendisi habèr âlip yetişinceye ka- [175] (1) dar, çok askâr telèf èt[d]ilèr. Óradan bir takrib (2) kultarip ileriyè geçmekdè, bir èlli gün- (3) lük yol yürüyüb, ummân çollarâ düşme- (4) kdè, órada dahì bir takım heyibetli mağara- (5) lar buldú ki, kârinca yataklarıyımış, ve bũ (6) karıncalâr boylè canavarsĩ gılığındayıdı ki, (7) bir át leşini yatak yerlerine götürmeye iktidar- (8) larì varıdı. İmdi Aléksandros bunnarì bulmak- (9) dâ telèf ètmek içinè başkâ çarè bulamayub, (10) mağaraların içinisini kurũ kamışlarıla dol- (11) durmasına émr edüb, soñra ataşlayub yak- (12) masıyile tobunũ telèf edüb, zikrini kesdi. (13) Óradan sekiz gün dahì ileri getmekdè, bir (14) ulũ irmağâ râst geldí ki, salt dört beş saat- (15) lik menzilindè enì varıdı, ve órada durub, as- (16) kârì nasıl geçirmeli deyũ çok mülhazâ (17) ètmekdè, başkâ çarè bulamayub, sallâr yap- (18) dirip, sallârın üzerindèn 60 gündè askârın (19) tobunũ òtè tarafâ geçirdi, óradan ileriyè (20) geçmekdè bir arşin boyundâ maymùn gılı- (21) ğında bir takım insanlara oğraşdı, bunnâr dèr (22) âkâp Aléksandrosa mutulúk gösterme işa- (23) retleriyile teslim òlub, hediye òlarak çok bâl [176] (1) ve hurmalâr getirdilèr. Aléksandros dahì (2) bunnarâ işaretlèrile merâm ağnatmacâ kendì (3) cinslerinden òlarak birisini üzerlerine Padişah (4) tertib edüb, onâ itaât edüb mutũ òlmala- (5) rını ve muhabbètile dirlik birlik ètmelerini (6) çok nasihetlèrile sıparic edüb, ve hémi yer- (7) lerin ve göklerin Tanrısına secidè ètmelerini (8) işaretlèrile tembih edüb, bũ usul üzerè ni- (9) zamâ koymakdâ, óradan ayrılıp getdi, ve an- (10) lerin yurtlarından çıkıp gidèrken ólkadar (11) çok tavaturlũ bâl ve hurmalâr aldı ki, te- (12) mâm bir senè askârì idarè ètdi. (13) **Sóronhos Padişahın direyi için.** (14) Zikr òlunân mahlukatì nizamâ koyduk- (15) dâ soñrà, bir ucũ bucağı bulunmâz óva- (16) nın içinè oğraşdı, ónün bir tarafında bir göl (17) varıdı ki, suyu, kiş vaktin buzları gibi (18) gâyetile sovuğ, ve şekerden tatlıyıldı. Órada (19) bir tanède dirèk buldú ki, üzerindè sòm sır- (20) ma ilè yaldızlanmış bir tasfir varıdı, ve âl- (21) tün hâl ilè işlenmecè bũ yazılar

vardı. (22) “Bèn cihanin mülükü, şöl Sóronhos Pádi- [177] (1) şahım ki, halimè şükr edüb, ölkemè kanaat (2) etmeyüb, dünnianin ucunü bulacığım (3) deyü kibirlenip, bũ issiz çollarà geldim (4) hep askârimile, lakin allahlâr, kibirliyimè (5) karşılık gazabâ gelip, azgin canavarlar (6) gibi, yabanî insanlar tayin edüb, beni teléf (7) etdiler, hep askârimile berabér. İmdi bendèn (8) soñrà buralara gelecek olannara nasihèt (9) ederim ki, bundan ileriyè getmesinè cesaret (10) etmesin hémi arzulamasın, zira hiç bir eyü (11) nesne görecek deyil dir.” ve bũ övanin (12) her tarafî insan kemiklerindèn ve kafalarından (13) doluyudu. İmdi Áléksandros bũ yazıları (14) okumakda, der akâp sırtındaki harmanisini (15) çıkarip bũ tasfirin ve yazıların üzerine ört- (16) dü, ve kimseler bunun yanına yanaşip aç- (17) masınar deyü dikkatli tembihlêrile yasak (18) etmişidi. Zira hesab etdi ki, eğer bũ yazıları (19) askârlar okuyub vukuf olurlarisa, korku- (20) ya düşerler, ve bundan ileriyè getmesinè (21) cesaret edemezler deyü. ve bazı ricâlu ki- (22) barlardan suâl edennè ölmüşusa ki, ne ya- (23) zar bũ yazılar deyü? Áléksandros dahî, ce- [178] (1) vâb etdi ki, bũ yazılarda boylè habèr verir (2) ki, buradan ileride gözlèr görmedik, kulak- (3) lar eşitmedik çok eyü şeyler var dır, ne mut- (4) lü gidip görenlerè, deyü yazılıyor, de- (5) mekdè, anlèr dahî inanip, oradan ileriyè get- (6) mesinè gayrèt ve hararetè düşdüler. (7) **Áléksandros Yabanî İnsanlarile etdiyi cenklér.** (8) Bũ mahaldèn ordusunı kaldırıp, iki (9) gün dahî ilerilerè getmekdè, yolları bir (10) gayetile yüksèk ve sarp dağâ oğraşip, orada, (11) bir takım yabanî insanlara oğraşdı ki, boy- (12) ları iki kulaç, ve vücudları müstakıl heyvavât (13) kılları gibi kıllarile dolu oldu- (14) ğundan gayetile heyibetli görünürléridi, ve (15) héman, heç ürküüb korkmazsız, durub, bir (16) yabanî bakışile askâra bakarlarıdı, bũ ke- (17) yifiati Áléksandrosa habèr vermekdè, ó, dahî, (18) kendüsü varip, kendi gözleriyle bakmakda, (19) gördü ki, heç korkub sakınmayarak, ondan (20) oraya galgışip sızırarlardı. Áléksandros (21) bunnarı boylè görmekdè gayetile çok kor- [179] (1) küb kendi kendinè dedi, gálibe ol Sóronhos Pa- (2) dişahi ve askârını teléf edenler bunnar dır (3) deyüb, der akâp, askârına émr etdi ki, to- (4) bũ silahlarını kuşanip tetikdè bulunsun- (5) nar deyü. ve hémi anlerin oldukları tarafâ (6) bir avrèt gönderdiler ki, bakalım ne yapacak- (7) lar deyü, ve bakdılar ki, içlerindèn birisi (8) avredin yanına gelip, durub yemeyè başlamak- (9) da, avrèt ağlaşip çağrışmaya başlayınca, (10) askârlar seyirdip yetişip, hârbalarile, ve kı- (11) lınçları ile üzerine oğraşip avretî kultarip, (12) onu teléf etdiler, lakin geberirken etdiyi şama- (13) taları dağın içindè bulunan yabanî insan- (14) lar eşitmekdè, tobü toplanip askârın üzerine (15) yürüyüş etmekdè, béli, silahları yögudu, (16) lakin iri taşlarile ve

çomaklârile öğraşdıla- (17) rise dahi, âskârın tobunû korkutub, koyun (18) sürüsû gibi
 õñlerinè katıp, tà, Sóronhos Pa- (19) dişahın tasfirî olân direyin bulunduğû ma- (20)
 halè kadar kovaladılâr. lâkin órada Ântiohos (21) Seraskâr, kendi âskârıyile úzerlerinè
 öğraşip (22) ólkadar korkutdu ki, telèf èderèk, sakatlaya- (23) råk, tà, yurtlarınadak
 kovaladi, ve içlerinden [180] (1) bir çoycuk dutdu ki, béli çoycuk ón ya- (2) şındáyıdı,
 lâkin kendi âskârlarının én uzunun- (3) dan iki arşın úzúnudu. İmdi bû öğrayışatın (4)
 êsnasındâ, yabân âdemlerinden yüz bñ âdem, (5) ve Âléksandrosun âskârından iki bñ
 âdem te- (6) lèf öldulâr. bû yabân âdemlerinin âdedi bú- (7) yudu ki, vurub
 yaraladıkları insani dèr (8) akâp tutub yerleridi. İmdi èrtesi gün, cé- (9) mi ricálu
 kibarlar ve Seraskârlar toplanip, (10) Âléksandrosun yanına varip, dediler, Şevket-
 (11) lû Padişahımız! Âllâh sizlere ömürlèr ver- (12) sìn, kaldı ki, cümlemiz niâz èderiz,
 artık bun- (13) dan ileri getmesinè havès olúnmasın, zıra bû (14) yabân âdemlerinden
 gözlerimiz korkdû, korkâ- (15) rız ki, bû yabân ve issiz yerlerdè, topumu- (16) zû telèf
 èdüb, isimimiz cismimiz nabadid olur. (17) húsusa âskârın búkadar gözleri korkmú-
 (18) şdur ki, búradan ileri arkamıza düşmeyecék- (19) dir, deyüb. cevâp vermekdè,
 Âléksandros çok (20) mehsun olub merâk ètmışise dahi, gíne ce- (21) sarèt edüb,
 âskâri toplayub, dedi, béli hèr (22) nékadar incinseniz hakkınız var dır, lâkin, má- (23)
 dam ki zahmetli ve tehlikeli öğrayışatlarımızın [181] (1) tobunû geçirip, şimdi
 dünnianın ucunâ (2) varmayâ âz bir sıkletimiz kaldı, niâz èderim (3) hayınlık edüb geri
 dönmeylim, héman bir mik- (4) dâr dahi dayanalımda, inşallah Tañrının (5) keremi
 ilè, ve sizlerinde kahrımanè gayretinizile (6) âz vaktin êsnasındâ miratlarımıza erişir,
 ve mem- (7) lekâtlarımıza dönèr gidèr irahatlaşırız, de- (8) melèrile âskârın gayretini
 hararetè getirdi. (9) **Âléksandrosun mücèddeden ètdiyi seyahatin nakliyetí.** (10)
 Eşbû yabân âdemlerinden ayrılıp get- (11) mekdè, gâyetile gözèl bir mahalè vardılârki,
 (12) órada çok çeşit tohaf ve tatli meyivelèr, (13) buldulâr, húsusa mústakıl hâs
 âltundan (14) dökmè iki tanè direklèr buldulâr ki, birisindè (15) Íraklîs namindè olân
 Padişahın tasfirî varı[dı] (16) ve ól birisindè Sevıra namindè Sultanın ta- (17) sfirî
 varıdı. İmdi Âléksandros bunnari gör- (18) mekdè cânu gönüldèn âh! edüb ağlaya- (19)
 råk dedi, Yâ Íraklis Padişah! ve Sevıra Sul- (20) tán! sizler ki dünniadâ çok nam, ve
 şânu şö- (21) rèt buldunuzdu, nasıl olubda, bû yabân [182] (1) yerlere gelip telèf
 öldunuz? ve órada çok (2) âltun ve gümüş buldu, lâkin tobunû as- (3) kârâ taksim
 eyiledi, ve órada âlti gün ko- (4) nak edüb kendüsü ve âskâr diñlenip, irahat- (5)
 laşdılar. (6) **Âléksandros gâyetile heybetli heyivan[atl]lar bulur.** (7) İmdi bû
 mahaldèn dahi, ordusunü (8) kaldırıp, ón gün yol yürümece, dahi (9) iççilerè

varmakdâ, órada bũ tarzâ áçâl â- (10) cayûb însannâr buldú ki, áltıřâr  elleri v  (11) bir r  ayaklari v rídı, bunn r  Al ksandrosun (12)  rdus   zerin  c nk  tmec  y r y ş  tdi- (13) l rise dahi,  ođ  tel f  ldul r v  h mi bir (14) v fir n fusl r yesir  ldılar, v   sıl  llikli (15)  l n memlek tlar  g steriş t  tm k i  n (16) beraberind  getirmesin  mer m  tm řise dahi, (17) nafakalari n   lduđun  bilmediyinden h pisi (18) tel f  ldul r a lıkd n. v   radan 10 g n (19) dahi ileriye varmakd ,  radada k lb başlı in- (20) sann r buld  ki, h p v cudlari k lb gibi, (21) v  sesleri  ns n sesin  beņzeridi, l kin kelbl r [183] (1) misali 4  yak  zerind  y r rl ridi. bunnar- (2) d nda  ođun  tel f  d b,  rada  n g n (3)  yilendikd n soğr , i eriy  doğr  varmakd , bir (4) deniz kenarında bulun n k y  varip,  rada (5) kon k  l b yatip  yumakd ,   nki  sk r- (6) d n birisinin  ti gebermişidi, deniz kenarına s - (7) r y b bırakdılar.   gec  denizd n bir kere- (8) vit  kikip,  tin leşini m stakil yedi. v    n (9) ki kus r kerevitler b  kokuy   lmışlardı, (10)  ođ   kikip  rdun n i ind n nec   tl r v  (11)  sk rl r s r kley b, denize g t rd ler. (12)  radan kork b t ziye davranip getmekd , gi- (13) ne deniz kenarında bir mahal  vardılar ki,  ra- (14) da  ok  eřit meyivel r bul b, hoşlanip,  ra- (15) da kon k  ldul r biraz dinlenmek i  n. (16) **Al ksandros M karoslar (yani Mutlul r)  dasına varır.** (17)   n ki denizin ortasında bir  d  g - (18) r n r d , d r  k p Al ksandros sall r yap- (19) dırıp  day  vardılar, v   rada bulun n in- (20) sanl r t rki  debile, v  k milan  t rzıla  lel (21)  cel  Al ksandrosun istikbalin   kikip, yer  [184] (1) beraber temenn h  der k dediler,  ll h  z n (2)  m rl r versin, Y  c mi cih n m l k  (3)  Al ksandros Padiř h! hoş geldin saf  geldin, (4) miradıniz n   lmali? zira bizler iřt  g rd - (5) y n z hal  zer   l b-  ry n  pl k bu- (6) lun ruz,  Al ksandros dahi b n sizlerd n bir (7) nesn  iştem m, fakat yurtlarnızı naz r  tmey  (8) geldim, l kin ibtida bun  dil rim sizlerd n (9) ki, ban  hab r ver siniz ki, beni başk  def  (10) g r b, v  ismimi  řitmemiřiken nereden v  n - (11) sıl bildiniz, ismim  Al ksandros  lduđun , v  (12) h mi b  misill  d nnianin  cund  bulun- (13) mac , n sıl boyl  temiz  llinik  (Yunan ) (14) lisanini  y  s yleşmesine  liřdiniz?  nl r da- (15) hi, dediler, bizler, senin b raya geleceyi- (16)  i  ok zamanlardan bilirdik, zira Makedonia (17) Padiř hi  l n Iraklış Padiř h, v  Sevira (18) Sult n, Ellada  lkesinde “Ellinosların oğra- (19) řdđi fen  v  mekr h  mellerin  tahamm l (20)  demey b,  rayı t rk  d b beş y z m kel- (21) l f gemiler yapıdırıp,  lkesinde bulun n (22) c mi firasetli v  k mil, v   hli  rz  l n  dem- (23) leri toplay b beraberin   lip,  l tasfirlerini [185] (1) g rd y n z mahaller  gelip  rada mesk n (2)  d b, nec  zamanlar  rada istirahatıla  tu- (3) r b vef t  tdiler.  mdi  l zeman Iraklış (4) Padiř h

bizlerè senin ismini ve buralara ge- (5) leceyini Peygamberlik üzerè habèr vermisiydi. (6) kaldı ki kendüleri vefat etmekde ol gemilerin (7) tobunu yakmisiydi ki, gerüye dönmeylem (8) deyü. İmdi bizler orada kalmakda necè ze- (9) manlardan sonra, çok türlü fenalıklara o- (10) gırdığımız için, Allah bizlere kahr edüb, (11) bir takım yaban ademlerini üzerimize musal- (12) lat eddirip, çoğumuzü telèf etmekde, sağ (13) kalannarımız bu adaya kaçip hifz öldük. (14) İmdi burada taamlarımız tobü meyvè dir, ve (15) eyilencemiz Filofia elmini ezber etmek dir. (16) onun için şimdi sana dahi nasihatimiz bu (17) dur ki, buradan biraz seçme alimdarlar al- (18) san yanına eyü edersin, zira buradan ileride (19) varacağın yerlerde çok türlü yabani mah- (20) lukatlar var dir, ne yapacağını bilmèz (21) olacaksın. Aleksandros dahi, bu nasiheti hoş (22) görüb dedi, vaka altun ve gümüş haz- (23) neleri alip toplamakdanise, bir takım ulama [186] (1) toplamak hepisinden evla dir. zira bir fira- (2) setli ulamanın, bir kamilane tedbiriyile, bir (3) tehlikedèn hezar bin canlar kultarir, lakin (4) bir cahilin bir cahilane hareketiyile hezar (5) bin cannar telèf olur. İmdi vafir alimdar- (6) lar yanına alip, çok izzet ikramlar eddikden (7) sonra, sual eddi ki, buradan ileride cenkle- (8) rimiz varmı dir? deyü. anlèr dahi, cevap (9) verip dediler, buradan ileride cengimiz yok- (10) dur. fakat meşhur Diş denizin akıntıları (11) olan yerlerde, Makarolar (yani Mutlu) ada- (12) lari vardır ki, orada bulunan insanlar gaye- (13) tile muhabbetli geçinirler, ve dayıma ge- (14) cè güzdüz Allah tesbihat edüb, akıl- (15) lari ve fikirleri Allah ile oğraşmakda dir. (16) Aleksandros sual eddi ki, bu insanlar oraya (17) néreden toplanip, meskan ediler? deyü. an- (18) ler dediler efendim! maalum ki, hazreti Adam (19) ve Eva atalarımız Allah tembih etmisiydi ki, (20) Cennetin ortasında bulunan ağacın meyivesin- (21) den yemesinner, deyü, lakin anlèr bu tembihe (22) muhalifetlik edüb, yedikleri için, Cennet- (23) den ihrac ve sürgün etmekde, bu mahalè [187] (1) gelip, temam yüz senè kemakan burada (2) oturmakda, dayıma karşıdan cennete bakip, (3) ahu zarile ağlaşırlardı. sonra iki erkèk evlad- (4) lari doğdu birisinin ismi Kayn, ve ol birisinin (5) ismi Avel. melun şeyitan Kayını hareketè ge- (6) tirip Aveli telèf eyiledi. ve bunnun için (7) Adam ve Eva hazreteri çok vakit ahuzar (8) edüb ağlaşmakda, bulunurlardı, İmdi Tan- (9) rının meleki gelip, dedi kendilerine ki, niçün (10) bu derace ahuzar edüb, Allahi tacüz (11) edersiniz? haktaale nasıl yerdèn halk etmisiye, (12) gine toprağa intikal etmesine emr etmişdir. im- (13) di kasavèt etmen, işte Allah, sizlere Avelin (14) yerine Şit ismindè bir hayırlı evlad verecekdir, (15) lakin artık buradan çıkıp, varip hep dün- (16) niyaya yerleşip dağılırsınız. ve bilmiş olası- (17) nız ki 5500 senelerden sonra, gine Cennete (18) muasèr olacaksınız. İmdi biraz

vakıtdan soñ- (19) ra Şit ismindè olan oğullari doğub, adèt (20) üzere beyüyüb ér kemalinè varıp, ehliâl (21) olmağda evladlar doğurdū, ve ol adanın içindè (22) meskân etdiler, onun için bū zıkr olunân (23) Mákaros adasında olan Ellik Şit züryetindén [188] (1) dir Áléksandros ulamalara suâl etdi ki, bū (2) adayâ nasıl varabiliriz deyü. anlèr dahì (3) yolunu tarif edüb, temâm alti gün yol (4) yürümekdè, gáyetile yüksèk bir dağâ yana- (5) şdılar, bū dağın tepesine çıkmakda, Máka- (6) rosların adasını gördü, ve dèr akâp émr edüb, (7) órada kendì tasfiriyile bir dirèk dikdirip, ta- (8) sfinin elinè bir kılınç tertib etdirdi ki, sánki (9) onun ilè etrafında olannara adayı gösterir (10) gibi bulunurdu. ve óradan kalkıp defa, (11) alti günlük yol yürümekdè, gíne gáyetile (12) yüksèk bir dağâ oğraşip, bū dağın arkası- (13) na dolaşip varmakda, gáyetile kalın zencir- (14) lèrile bağli bir adèm buldu ki, 20 kuláč (15) boyü, ve ón kuláč eni vâridi, ve şamatasî (16) gümültüsü 3 günlük irák olan mahal- (17) lerè duyulurdu. bunü görmekdè gerek (18) kendüsü, gerek askâr ifradî ilè korkdulár. (19) ve óradan dahì savuşub geçmekdè, başká (20) bir yüksèk dağâ oğraşdı ki, órada dahì tib- (21) kî onun gibi bağli bir avret buldu ki, bu- (22) nunda 20 kuláč boyü, ve ón kuláč eni vá- (23) rıdı. ve hémi ayaklarında sarılmış bir heyi- [189] (1) betli İlân vâridi ki, başını bū karının ağ- (2) zınâ sokub, bırakmazıdı sesini çıkarmayâ. ve (3) óradan sekiz gün dahì ileriyè varmakda, órada (4) ifrad çok göllèr buldu ki, içlerindèn aca- (5) yüb seslèrile ahu-zarlı figanlar duyulú- (6) rudu, ve göllèr İlannârla döp dolúyudu. (7) bunnari Áléksandros görmekdè günahkâr- (8) ların cihennemî bunnâr olmalı dedi. ve biraz (9) dahì ileri varmakda, Diş denizini, ve Máka- (10) rosların adasını gördü, ve órada çadırla- (11) rını kurub yerleşdi, ve bū ada, ale-tahmîn (12) karadân 20 mîl mikdari arasî vâridi. imdi dèr (13) akâp sallâr yapıdırıp, ve Antiohosula Pto- (14) lemaíosu beraberinè alıp adanın içinè vardi, (15) ve çok hoşlandı, zıra her tarafî gönè gönè (16) meyvè ağaçlarındân dolúyudu, ve hémi her (17) tarafî ólkadar tohaf ve nazik tasfirlèrile do- (18) nanmışıdı ki, insân gözleri bū misillü nesne- (19) lèr görmemişidi, ve yerlerin her tarafî ağa- (20) çlardân dökülèn meyivelèrdèn dokúyudu, (21) ve ağaçların üzerindè bulunan tohaf ve na- (22) zik kuşların haddi hesabî yóğudu, ve bū (23) kuşlar ötüşmekdè ferahlik ve ahuzarlık bi- [190] (1) ribirinè karışmacâ bir tohaf seslèr duyu- (2) lürudu, ve ağaçların diplerindèn billör gi- (3) bi beyáz, ve büz gibi sovuğ sū pınar- (4) ları kaynâridi ki, lezzetî şeker gibi tatlı. im- (5) di Áléksandros sağda solda gezèrken Mákaros (6) tayifesindèn birisinè rást olub, dedi, selamet- (7) lik ve irahatlik olsun sizlere yâ karındaşım! (8) ol dahì dedi, cümleinin üzerindè olsun yâ (9) Áléksandros Padişâh! Áléksandros bunun ilè (10) biraz hasbihâl etmek istemekdè,

ól dahì, de- (11) dì, ileri doğru varmakdá, órada ulularımızá (12) kavuşacáksın ki, seni
 karşılamayá çıkdılar, (13) ânler hazretiñi Padişahımız Évaíntiye bu- (14) luşturacaklar,
 ól dahì, saná taríf édecék- (15) dir, canıñá, ómrüñè, ve ólümüñè mutaal- (16) lik
 havadisleri. deyüb, Áléksandros dahì (17) biraz ileriyé varmakdá, bakdí ki bir çok kâ-
 (18) mîl kimselér istikbaliné çıkıp karşılamakdá, (19) ve biribirleriýile buluşmakdá,
 Áléksandrosü (20) ağzından óperék, başladılar kendüsiné habér (21) vermeyé, ó
 günédek óğraştığı óğrayışatlarını, (22) ve óndán soñrá óğraşacak ólan hayir ve şér (23)
 nesneleri, imdi Áléksandros bunnari éşitmekde [191] (1) çok teacüb étdi, ânlerin ákli
 ve fikri içün, ve (2) kendi kendiné dedi, bunnâr insánmıdır? yóksa me- (3) layıkmı dı?
 bunnardán soñrá bunü Évaíntis (4) Padişahlarına buluşdurmayá götürdülèr, ó *ke (5)
 bir ağaç altında otururudu, yatağı ve (6) döşemeleri mústakil ağaçlar yaprakların- (7)
 dán ólmák üzeré. imdi Áléksandrosu görmekde (8) başını sallayarak dedi, Yá
 Áléksandros! Ná- (9) sıl fanì, ve batil günahkâr dünniasını bı- (10) rakıp, búraya
 bizleré geldín? deyü. ve élin- (11) dén dutüb yanına óturtdurüb, dedi, sevin (12) Yá
 Áléksandros! cémi Padişahların başi ve (13) ulusü! ve bilmış ólásın ki, hép dünniayi
 zábt (14) étdikdén soñrá Andaná (yáni ólümé) kavuşa- (15) cáksın. Aléksandros bũ
 sohbeti éşitmekde gá- (16) yetile mehsün ólúb, suál étdi ki, niçün baná (17) bũ misillü
 ácılı ve zehirli sohbeti söyleýsin (18) deyü? Évaíntis dahì, ulü ve kâmil ákıl- (19) li
 ólan İnsaná sohbetin manesini vermék hacét (20) deyil dir, deyüb, sohbetini
 bitirmekde. Á- (21) léksandros dedi, éger iznin ólúrsa, bizim memle- (22) kâtların
 taamlarından biraz taám getirsinlerde (23) Berabér yeyelim, ól dahì, getirsinler
 demek- [192] (1) de Áléksandros, Antiohosa dedi, has ékméyile (2) şaráb getirsinler,
 óda getirdi, lákin Évaíntis (3) görmekde dedi, bizler bũ misillü taamlar (4) yeméyiz,
 bizim taamımız bũ ağaçların meyi- (5) veleri dir, ve içkilerimizde bũ sullar dır, (6)
 ésvaplarımızda bũ ağaçların yaprakların- (7) dán dır, ve áklımız fikrimiz de gecé gün-
 (8) düz cümleden kuvvetli ólan Savaót Allahá (9) tesbihát étmekde dir, ve ómrümüz
 dahì gá- (10) yetile çokdur, ve vefát étdiyimizde bundan (11) éyü, ve irahát yurtlara
 gidériz. hémi hiç (12) gám kasavetimiz yókdur, ille dáyıma feráh (13) édüb mesrür
 ólmakdayız. işte bizim halimiz (14) búdur dedikdén soñrá, défa ceváb édüb (15) dedi,
 Yá Áléksandros bilésin ki saná gelesi- (16) yédek búraya gelmiş kimsé ólmadı, ónün
 içün (17) sizin memlekâtlardan bir cân bulunmáz. ól (18) zemán Aléksandros dedi, bũ
 anédek hép habér (19) verdiklerin tobü pek éyü, pek güzel gö- (20) ründü, lákin búrada
 ávretler görémeyorum, (21) oldu ki sizin doğub ártmalarınız néredén ólúr? (22)
 demekde, Évaíntis dahì dedi, ávreterimiz (23) vár dır, lákin búrada deyil dir, ille búra-

[193] (1) dan àlti gùn ileridè başkà bir àdà vár dır, (2) órada dırlár. senedè bir defà, bizlér óraya (3) gidéřiz, ótüz gùn berabèr iyilenéřiz, gíne (4) dönèr geléřiz. vè çoycúk dođmakdà éđer ér- (5) kèk ólúrsa bir senedèn sođrá búraya getirí- (6) riz búrada terbiyè ólür, éđer kíz çoycuğı (7) ólúrsa, ó kalır validesinin yanında, tà, be- (8) yüyüb evleninceyedek. Àleksansros bunnari (9) eşitmekdè, dedì, éđer iznìn ólúrsa, bũ adayı (10) görmesinè arzúm vár dır, ól dahì dedì, pèk (11) éyũ, adayı görürsün, lákin içindè bir şey (12) görémeyeceksin, hémi óndan sođrà bakırdàn (13) yapılmà duvarın yanına varacáksın, sakı- (14) na içerisinè bakmayà havès étmeysin, zıra ba- (15) kacàk ólúrsan ártık yaşayámasın. émma (16) Aléksandros bũ sohbetlerè inánmayub, adayà (17) vardì, lákin hakikàt ólaràk bir şey görèmedi. (18) óradan bakırdàn yapılmà duvarà vardì, vè (19) étrafını dolađdì, lákin içerisinè bakmayà (20) cesarèt edèmedi, ónün içün içerisindè nè vár, (21) Alláhdan maadè kímse bilméz. İmdi Aléksandros (22) óralarda bir şey görémeyince geri dönüb, (23) gíne Mákarosların adasına geldì, vè Evain- [194] (1) tisè buluşmakdà ricà etdi ki, búradan içe- (2) rilerdè nè varidiyini, banà habèr verésin de- (3) yũ, ól dahì dedì, şòl karşıdaki gördü- (4) yün gáyetile toháf ağaçlárıla donanmış (5) dađ, Édèm tabir ólunàn mahàl dir ki, órada, (6) Álláh kendisi cennèt bahçesini yapmışdır, (7) ónün içindè hàlk etdi, Adàm atamızı, vè Eva (8) validemizì, vè bũ cennèt bahçesinin içinè yer- (9) leşdirdì, lákin melùn şeytàn anlerin irahatlı- (10) ğına hasetlenip, kametlendirdì, ól Állahın yé- (11) meyesiz deyũ tembìh etdiyi ağacın meyve- (12) sindèn yedirmesiyile, Cennetdèn ihràc ólüb (13) sürgün óldulár. Aléksandros dahì, dedì, á- (14) caba óraya varip seyir edebilirmiyim? deyũ, (15) ól dahì dedì, mimkin deyildir, bir cân ténì- (16) lè bulundúkca, óraya varmasına, húsusa (17) bũ dađ gáyetile yüksèk dir, vè étrafi ba- (18) kír duvarile hisarlanmışdır, vè duvarın ü- (19) zerindè dahì àlti kanatlì melayiklèr bekler- (20) lèr ellerindè ataşlı kılınçlárıla deyüb, (21) sohbetini tekmiì etdi. [195] (1) **Aléksandros Mákaroslardan vèdalaşip ayrılmà hikâyeti.** (2) Aléksandros, Mákaroslardan ayrılmà es- (3) nasında, cümlesi gelip, ağzından óperèk ve- (4) dalaşip, çok izzèti ikramlárile salavatla- (5) yüb yolà çıkardılár, Aléksandros cümlesi- (6) nin huzurundà dedì, Makedonialıları gayırì- (7) rım ki, búralarda gurbèt yerlerindè kálmasın- (8) nar deyũ, yóhsa, çok arzúm varıdı búra- (9) da kalip, sizlérile berabèr melayik ómrũ ke- (10) çireyim, Évaintis dahì dedì, şimdilik yà (11) Aléksandros Padişáh! sağ selamèt gidésin, vè (12) hèp dünniayi zàbt edésin, vè nè vakít ki ásıl (13) validèn ólan toprağa giréřsin, ól vakít, hèp (14) ólülérile berabèr dirilmekdè, bélki búraya (15) bizim yanımızà geléřsin, zıra hèr adèm etdiyi (16) àmelerin karşılığını bulacák dır. İmdi (17) Aléksandros óradan ayrıldıkdan sođrà,

askâ- (18) rının yanına gelip, bunnarın tobunı nâkl (19) eyiledi. (20) **Aléksandros karannik memlekâtlarına varır.** (21) Oradan ordusunı kaldırıp, ön gün ileri [196] (1) varmakda, gayetile ümmön bir ovanın içiné öğ- (2) raşdılar, ve bunun, tâ, ortasında gayetile (3) derin ve enli bir çukür vardı ki, geçilme- (4) nin mikini yögudu. çaresiz kalmakda, Alé- (5) ksandros émr edüb, bir köprü yaptırip, bu- (6) nün üzerindèn tobü geçdiler, ve köprünün (7) orta yerindè bû deyişatları yazdırdı. “Eş- (8) bu köprüyü Aléksandros Mákarosların zia- (9) retindèn soğra búradan gelip geçmekdè (10) yaptırip, bunun üzerindèn askârının to- (11) bunı geçirdi.” búradan geçdikdèn soğra (12) 4 günlük dahî yol yürümekdè, karannik (13) memlekâtına vardılar. órada Aléksandros émr (14) etdi ki, ordunun içinde nékadar taylaklı kı- (15) straklar varısa getirsinñer deyü. ve taylak- (16) ları dışarıda bırakıp, kıstraklara binip, bû (17) karannik olan mahalé girip, 24 saat içeridè (18) gezdiler, andèn soğra tellallar nidâ etdirdi (19) ki, hépisi kıstraklardan enip, ol yerin topra- (20) ğından birer mikdar toprak alsınñar deyü, ve (21) cümlesi emri üzerè alip dışarı çıkmakda, (22) bakdılar ki toprak deyü aldıkları, sâp sa- (23) ri altun, püşmân oldular ki, niçün çok ál- [197] (1) mayalım deyü. ve óradan dahî ayrılıp 4 (2) gün yol yürümekdè, gayetile tohaf ve gö- (3) zél iki tanè insân tasfirindè kuşlar gördüler, (4) anler insân gibi çağrışıp dediler, niçün (5) búralarda dolaşıp Allahi gücendirirsin? (6) bilésin ki, Allah kâhr edüb bû çollarda (7) askârınıla beraber seni teléf edecékdir, héman (8) geriye dönüb, cenkleriñi edésin, zira işte (9) Hint Padişahi seni gözetiyor, seninile cenk (10) etmeyé. Ól dem Aléksandros korküb, dönecék (11) ólmakda, sağ tarafdaki yolu tutüb, 8 gün (12) getmekdè, órada bir göle rast olüb, bunun (13) yanında çadırları kurüb dinlenmek merâm (14) etmekdè, aşcılar balık pişirmek isteyüb, (15) yannarında bulunan kurü Balıklardan váfir (16) balık gölün içiné koýdular ki, islansın de- (17) yü, lakin balıklar dèr akâp dirilip, gö- (18) lün içiné kaçdılar. bunü Aléksandros eşitmek- (19) dè çok teacüb etdi, ve emr etdi askârına ki, (20) atları ilè bû göle girsinnèr deyü, anler (21) dahî girip çıkmakda, gerek kendüleri ge- (22) rek atları çok irahatlık ve dinçlik sezdiler (23) vücutlarında, óradan kalkıp 2 gün dahî [198] (1) yol yürümekdè, défa başka bir göle óğra- (2) şdılar ki, suyü şekerdén tatlı, Aléksandros (3) bû gölün içiné girip yeykanmak mirâd edüb, (4) girmekdè, bir heyibetli balık üzeriné hócüm (5) edüb, ol dahî korküb, göldèn dışarı ka- (6) çmakda, balık dahî arkasına düşmecé, ka- (7) rayâ düşdü, ve Aléksandros üzeriné hócüm (8) edüb teléf etdi, ve karnını yarmak için emr (9) edüb, karnında kâz yumurtası karerindè bir (10) mücevhér taş buldular ki, güneş gibi zi- (11) yâ veriridi. Aléksandros émr edüb bû taşı (12) sancak üzeriné

yerleşdirdiler, vé geceleri bir (13) mahalé çıkmak merâm etmekde, fenér gibi öyün- (14) dé dutarlarıdı. Óradan kalkıp biraz yol (15) yürümekde, başka bir göle dahi râst olub, (16) órada oturak edüb dinlenmek istemekde, ah- (17) şâm olunca, ol gölün içindén bir takım (18) avretler çıkıp, ol kadar tohaf vé nazik ses- (19) leriile türkü çağırırardı, ol hikâyét vé (20) tevarih kitaplarında nakl etdikleri Neráyides (21) naminde dişehliler misillú ki, vákaa dinle- (22) yén insanların ákli başından gidéridi. Óradan (23) dahi davranip, alti gün yol yürümekde, [199] (1) bir ummân ormanlık içiné oğraşdılar, vé óra- (2) dan bir takım yabancı insanlar çıkıp, askâ- (3) rın üzerine yürüyüş etdiler, bû insannâr ya- (4) rı bellerinédék insân tasfirinde, vé bellerindén (5) aşığısı át şeklindedé, vé silahları salt ok vé (6) yaydan ibaréyidi, oklarının ucunda demir (7) yerine birer elmâs taşı vardı, vé seyirtmekde (8) kanatlı kuşlar gibi keskinidi. Áléksandros (9) bunnari görmekde dedi, gelin bunnara bir (10) fent kuralımda, biraz nüfuslar dutalım Ma- (11) kedoníaya götürelim, âlem seyir etsin de- (12) mekdé, émr edüb bir váfir derin hendekler kaz- (13) dırıp, kamlarına örtüb, üzerine toprakla- (14) yub, andén soğra sağdan soldan askâr tertib (15) etdi ki, cengé çıksınâr deyi, anlér dahi (16) yürüyüş etmekde hendeklerin üzerine oğraşip, (17) hendekler içiné düşmekde askâr üzerlerine (18) yürüyüb, temâm ön iki biñ nüfus teléf edüb, (19) alti biñ nüfus da sağ dudub, bunnari (20) türlü tertiblerle itaatâ yandırdıp, bera- (21) berlerinde Makedoníaya getirecek öldüler. vé (22) Áléksandros tobunâ silah verip, cenk talim- (23) lerine talim ettirmekde, ol kadar alışdılar ki, [200] (1) cemi askârdan tetik vé keskin görünürleridi. (2) Émma kendi yurtlarından aralaşip, éllikli olan (3) memlekâtlara yaklaştıkda, bir gün bir gâ- (4) yetile soğuk rüzgâr esip, bunâ dayanama- (5) yub, tobü teléf öldüler. İmdi óradan 60 (6) gün yol yürüdüden soğra, bir ibadét ha- (7) neye râst olub, órada tobü ziarét etdiler, lá- (8) kin bir semtinde Áléksandros ne vakit vé ne tár- (9) zile öleceyini yazâr bir takım yazılar bu- (10) lüb, bunnari okumakda çok mehsun oldu. (11) Óradan kalkıp ön gün dahi yol yürümekde (12) bir mahalé oğraşdılar ki, órada birer ayaklı (13) bir cins insannâr buldular ki, arkalarında (14) koyunlar gibi kuşrukları vardı, askârlık (15) bunnardan bir váfir nüfuslar dutüb, (16) Áléksandrosa getirmekde, ol dahi suâl etdi ki, (17) nasıl buldunuz burada? deyi, anlér (18) dahi dediler, yâ Áléksandros Padişâh! biz- (19) ler zayıf vé dertimend kimseler olduğumuz (20) için kaçip búraya hifz öldük, héman niâz (21) ederiz, kerem edüb bizleri azâd edésin, Áléksan- (22) dros dahi acıyub, azâd etmekde, anlér dahi (23) kaçip getmekde, taşdan taşâ sıçırayarâ[k] [201] (1) giderken, başladılar Áléksandrosu mezek etme- (2) ye, bû demelerile ki, Áléksandros firasetiyile

(3) hêp dünniayi zâb[t] êtdî, lâkin bizlêr âldatdîk. (4) bilémedi ki, bizim êtlerimiz cémi kuşların, vè (5) cémi heývanatların êtindên lezetlî olduĝunû, (6) kursaĝımız mücevhêr taşlardan dolû oldu- (7) ĝunû, vè derilerimize mıdrâk vè kılınç tesîr (8) êtmediyini. - İmdi Âléksandros bunnari eşit- (9) mekdè gülerêk dedi, vâkaa însanın dili ba- (10) şını kesdirîr. “hıfz-ül -lisân, selamét-ül in- (11) sán.” kavlınce, vè dèr âkâp keskin atlı iki (12) yüz bin âskâr tertib edüb, beraberlerine âv- (13) cî olarak irticî hayvanlar koşub, ânlerin ü- (14) zerine tayin edüb, tobunû dutub, Aléksan- (15) drosa getirmekdè émr edüb boĝazlatdırîb ka- (16) rınarını yardırmakdâ, vâkaa hesabâ gelmez (17) mücevhêr taşları toplandı, vè derilerini y- (18) üzdürüb kurutmaya verdi, vè êtlerini dahi (19) Âcêm âskârına yedirtmekdè, vâkaa cémi kuş- (20) lardan vè heyvanatdan lezetlî buldulâr. (21) **Aléksandros êlliklî memlekâtlarâ yetişîr.** (22) Búradan dahi kalkîp, cémi âskârî [202] (1) ilè yolâ çıkmakdâ, âlti gündên soĝrâ Hin- (2) distân sınırlarına yetişdi, vè êllik şenlik î- (3) çine karışdı. bû tarihdè temâm âlti ây ölmü- (4) şudu, ol îbadet hanedè gördüyü yazıları (5) okuyalı, lâkin ó gündên berû merakdâ ka- (6) lîp, gündên günè kasaveti ârtmakdáyıdı. (7) bîr ĝün ĝine bunû mülahazâ etmekdêyiken, (8) ol birer ayaklı insannâr hatrine gelîp, kendi (9) kendine gülmekdè, Makedónoslu ricallâr bu- (10) nû görmekdè, ânler dahi güldülêr, zîra (11) Âléksandrosun âsıl âklında bulunân kurun- (12) tusunû bilmézleridi, dáyima yüzdên ĝü- (13) lèç yüzlü göründüyü için. İmdi Hint (14) Padişahî Póros, Aléksandros ordusúyula öl- (15) kesinin sınır başlarına geldiyini eşitmekdè, (16) dèr âkâp bîr mektub yazîp, kendi sadıkanâ (17) vè firasetli elçilerdên birisiyile gönderdi. (18) **Poros Padişâh Aléksandrosa gönderdiyi mektubün sureti.** (19) Hindistandâ allâh mertebesindè bulu- (20) nân bèn ulû Padişâh Póros, sèn Âléksandros [203] (1) Padişahâ maalûm edérim ki, çün ki eşitdim (2) bû tarafâ gelmekdésin, gálibe Dáreiosu telêf (3) etdiyîn için kibirlenîp búraya oĝraşmasına (4) cesarèt etdin, lâkin bilésin ki telêf olacák- (5) sîn. zîra sèn eyü bilîrsin ki bèn öfkeleniyimdè (6) hêp dünnia titirêr, hémi hêp dünnianin Padi- (7) şahlari toplansâ banâ karşı duramazlar. bèn (8) teacüb edérim sanâ ki, sèn kîmsin ki, benimile (9) cènk etmesinè cesarèt edérsin? İmdi sağ se- (10) lamèt kalmasını istérsen, vè bendên mürvet (11) bulmasını dilérsen héman seyahât etdiyîn (12) memlekâtlardan topladiyîn haznelerdên téziye (13) Harâc gönderîp, varîp, Makedoníaya çeki- (14) lîp Padişahlıĝını edésin, émma éger bû ém- (15) rimè muhalifetlik edérsen, elimdên kulturala- (16) ĝin yókdur, zîra éger bîr defâ davranırsam (17) Makedoníada dahi kendiĝi hıfz edémesin, zîra (18) fikrim búdur ki, mústakil ismiĝi cismiĝi (19) züryetînile yök etmék dir. ártık kendîn müla- (20) hazâ eyilé. (21) **Bû mektubâ**

karşılık, Aléksandrosun yazdığı mektúb. (22) Yerleri ve göyleri ve cemi alemleri yok- [204] (1) dän var eden, cümleden kudretlü Savaòt Tañ- (2) rımın inayeti keremi ile, ben Padişahlâr Padi- (3) şahî sen Pórosa, maalüm ederim ki, mektubu- (4) nı almada teacüb etdim kibirliyiñe, ve ta- (5) vuruña, zıra sen, bir heç payesinde kimséyi- (6) ken akılsız fikirsiz tedbirsiz nadan bir kimsé- (7) yiken, húlesa humâr (merkèb) payesindi bir kim- (8) séyiken, ne cesarétile kendiñi alláh payesinde (9) deyi lisanâ alıyorsun? defa yazarsın ba- (10) ná ki, Dáreiosu teléf etdiyün için kibirlendiñ (11) deyi. lakin bilésin ki, işte óda senin gibi (12) kendüsini alláh emsalî etmişidi, onun için (13) ben teléf etmedim, ille Savaòt Tañrımın ga- (14) zabına oğraşdı, ve sen dahi ol vakit imdadına (15) askâr göndermişisen dahi hayır etmedi, imdi (16) bilésin ki Tañrımın keremiyile inşallah senide (17) teléf edecéyim, ve allahlarıñı-da başında (18) paralayacağım, zıra ben senin üzeriñe var- (19) makda Padişâh üzerine varır gibi varacak (20) deyim, ille bir beyhudè adèm üzerine varır (21) gibi varacağım, zıra sen asıl hâk Tañrıya (22) tazim etmezsin, ille kendiñi divanè ve ahmak (23) gibi alláh etmekdesin. sen eğer askârıñın [205] (1) çokluğuna güvenîrsen, ben de Allahımın ke- (2) reminè güvenirim, onun için inşallah seni (3) diri diri dutub teléf edecéyim, ve allahla- (4) rınıla beraber cihennemîn diplerine göndere- (5) ceyim. demelèrile, mektubü bitirip, Elçiyè (6) teslim edüb gönderdi. (7) **Póros Padişah, ricallariyile etdiyî sohbetlér.** (8) Póros Padişâh, Aléksandrosun bu mek- (9) tubunı görmekde, dedi, ricálu kibarlarına, (10) Aléksandros bu deyişatlarıyile bizleri kor- (11) kutmak istèr, sizler bilirsiniz ki, cemi cihandè (12) bana zıt durmuş, ve karşılık vermiş kimsè bu- (13) lünmadı, bunun divaneliyine teacüb ederim, (14) lakin manisî yok, az vakıtda kılığın gö- (15) rür, deyiüb, der akâp embr etdi ki, ölkemizde (16) bulunân askârlâr toplansın, ve bunnardan (17) maadè cümle réyi tahtımızda olan Padişah- (18) larâ dahi fermanlâr getsin ki, hépisi askâr- (19) larını toplayüb gelsin, deyi. imdi cüm- (20) lesi emri üzerè toplanmakda, kalemè ve def- (21) terè aldı ki temâm elli Millon askâr toplan- [206] (1) di, ve bunnardan maadè cenk talimleriyle (2) terbiyè olunmuş, ön biñ tanè Aslan ve yüz (3) biñ tanè Fillèr bulundu, imdi Póros Padi- (4) şah bu deracè tavaturlü mehmât ve tadi- (5) mâtile hazırlanıp cengè çıkmakda, Aléksan- (6) dros dahi askârını toplayüb çıkmakda, ve (7) iki tarafın askârlari birbirine karşılaşmakda, (8) Aléksandrosun askâri, Pórosun ordusunı (9) görmekde, yüreklerine gayetile çok korku (10) düşüb, Acém askârının Seraskâri, Makedonía (11) askârın Seraskârlari, birlikde meşvaret edüb, (12) kendülerini koruyüb selametè çıkarmak için (13) Aléksandrosu elé vermesiné kavlu karar etdi- (14) lér. lakin bu meşvareti Ptolemaíos eşidip, der (15)

akap Aléksandrosa habér verdí. (16) **Aléksandr. áskârnà ètdiyi sohbetlér.** (17)
 Áléksandros bũ meşvaretì eşitmekdé, cémi (18) áskârlari toplatdırıp, cümlesinin huzu-
 (19) rundâ, dedi héy benim sevgilî áskârlarım! vé (20) cémi áskârlardan namdâr vé
 kahrımân Make- (21) donialılarım! bizlér ki berabér cihanî dola- (22) şdík, búkadar
 memlekâtlâr zâbt ètdik, şimdi [207] (1) bũ gün, bũ korkâk vé ürkek olan Hint âs- (2)
 kârından korkub vesvesé ètmeniz, vé türlü (3) fikirleré oğraşmanızın sebebî né dir?
 éger benî (4) yüreğinizden vé gönlünüzden çıkarmacâ, (5) istemezsiniz bũ
 duşmanımızıla cénk ètmesiné, (6) bũ gün bũ saat kendi elleriniz-ile benî kâtl (7) èdüb
 teléf ètseniz dahâ makbúldür, duşmân (8) eliné teslim ètmenizden, húsusa bèn bilmîş
 ol- (9) sám ki, Pórosun yanında dahâ eyü irahat- (10) lik bulacáksınız, bèn kendi
 ayağımla gidér (11) tēslim olúrudum, lákin bilmîş olâsınız ki, éger (12) banâ bir kedér
 oğraşırsa sizlerden biriniz Ma- (13) kedoníayı görémeyeceyinden başkâ, birinizin sağ
 (14) kalacağınâ dahî şüphém vârdır. bèn 3 ár- (15) şün yeré kanaatım vârdır, vücudum
 defn (16) olunmasınâ, kaldí ki sizlér bũ yabân yerlêrdé (17) yesirlér gibi çok zahmèt
 çekeceksiniz. ya- (18) zık yazık ol kimseleré ki mürvét vé inayét (19) gördükleri
 eféndilerini élé verirlér, nasıl ki (20) sizlér dahî benî élé vermesiné kurdunuz, lá- (21)
 kin bilésiniz ki, sizleré çok fenâ olub fenâ (22) ölümüle teléf olacáksınız. işte bèn
 kendim (23) gidérim, Póros ilé, yüz yüzé duruşub Pa- [208] (1) dişâh Padişâh ilé cénk
 ètmesiné, iki tarafın (2) áskârlari karışmayarak. vé éger Allâh ina- (3) yét èdüb, bèn
 onü teléf ètmeli olúrsam, dün- (4) niayi yék başımâ bèn zâbt ètmîş olacáğım, vé (5)
 déyil sizin yardımınız ilé, emma éger ó benî (6) teléf ètmeli olúrsa, sizlérde tobunuz
 fenâ (7) ölümüle yabân yerlêrdé teléf olacáğınız (8) muhakkâk bilésiniz. -ól zemân
 Makedónoslu- (9) lar Áléksandrosun bũ sohbetlerini eşitmekdé, (10) zíadesiyile
 mehsün olub, tobü bir ağızdân (11) dedilér, yâ Áléksandros Padişâh! sanâ zerré (12)
 mikdarî kedér gelmekdénise, bizlér tobumuz (13) teléf olmamız hakkımızdâ hayırlí
 dır. hémi (14) bilésin ki, bũ hıyanetlik bizlerden deyíl dir, (15) ille Ácemlerden dir,
 zíra anlér avretlér mi- (16) salî korkâk oldukaları için bũ duşmanlar- (17) dán
 korkduklarından bũ fikiré oğraşdılar, de- (18) mekdé. -Áléksandros dahî, bũ hıyanetlik
 Á- (19) cemlerden olduğunü eşitmekdé, hırslanıp (20) gazabâ gelip, Ácemlér avrét
 kısıbeti ge- (21) ysinnér deyü émr èdüb, başlarına birér kır- (22) mızı mendil sardırdí
 ki, hâlen bũ anédekin, (23) Ácemliler bunü sarılmakdâdır. sógra âs- [209] (1) kârlâr
 silahlanıp hazır olub defteré alın- (2) sinnâr deyü émr ètmekdè temâm altí millón (3)
 áskâr bulundü, vé Ácemistanâ dahî, ge- (4) røk Filónise, vé Séleikosa mektublâr yazdı
 (5) bũ tarzile. (6) **Ácemistandâ olan Filónise, Aléksandrosun gönderdiyi mektúb.**

(7) Padişahlâr Padişahî bèn Âléksandros, (8) siz muhabbetlũ sevgililerim Filónis ve Sé- (9) leikos hazretlerinè, maalùm édérin ki, bilmiş (10) olásınız ki, hep dünniayi dolaşdik seyir se- (11) yahât étdik, şimdi Hindistanà geldik ki, Póros (12) Padişah ile cènk étmecéyiz. İmdi sizlerdèn mat- (13) lubùm búdur ki, bũ mektubùm vusulindè (14) dèr akâp Mígrib askârını toplayüb, berabèr (15) búraya gelésiniz. (16) **Póros ve Aléksandros Padişahların oğrayışatları.** (17) Aléksandros bũ mektubũ yazıp gön- (18) derdikdèn soñrà, dèr akâp cengè yürüyüş [210] (1) étdi, İmdi iki tarafın askârlari birbirinè ya- (2) naşmakdâ, Póros Padişah émr édüb, Aléksan- (3) drosun askârî üzerinè ön biñ Aslannâr ko- (4) şdurüb, Aléksandros dahî, bũ Aslannârın (5) karşısına 4 biñ acemî ve horavî dombaylâr, (6) ve öküzler çıkarıp, Aslannâr bunnârile oğ- (7) raşip birbirleriyle boğuşmakdâ çoğũ telèf (8) öldulár. ve Aléksandros, kezálíke Póros dahî (9) askârlarını 3 taburâ taksim édüb, iki taraf- (10) dâ cènk muzikaları çalınmakdâ, iki tarafın (11) askârlari birbirinè oğraşarak sabahdân ahşa- (12) mádak cènk étmekdè, bũ muharıbedè Pórosun (13) askârından olarak iki yüz biñ askâr, ve A- (14) léksandros askârından 6500 askâr telèf oldu- (15) lár. İmdi Póros bũ kēyifiati görmekdè, cém[i] (16) Seraskârlarını, ve belük başlarını ve ricalı (17) [kibar]larını toplayüb meşvarèt étdi, ve dedî, işte (18) bũ muharıbedè gördünüz né kadar çok as- (19) kârimiz telèf olduğunũ, şimdi bizler né yap- (20) malıyız? anlèr dahî dediler, Pádişahım! al- (21) lahlâr sizlerè ömürlèr versin, bizim bileceyimiz (22) búdur ki, bundân soñrà cengè askâr çıkarma- (23) yasin, ille bēyüek Fillerimizi tertib édüb [211] (1) gönderelim, deyüb, meşvaretlerini tekmił ét- (2) dilér. (3) **Póros Padiş. Filleri cengè çıkarır.** (4) Bũ meşvaret Pórosa hoş görünüb, yüz (5) biñ fillèr tertib édüb, boyunnari üzerinè (6) kulè misalì birèr yèr yapıdırıp, hèr birisinin (7) üzerinè ikirmişèr nefèr silahlì askâr yerleşdi- (8) rìp, cengè çıkardı. Aléksandros dahî bunnari (9) görmekdè, dèr akâp atlı askârına émr étdi (10) hépisi atlarının boğazına birèr çan daksin (11) deyü, ve iki yüz biñ silahlì yayâ askârî (12) tertib étdi ki fillèrin ayaklarını kes-sinler (13) deyü. İmdi bunnari bũ misillũ tertib ét- (14) mekdè ibtida Aléksandros kendüsü Fillerin kar- (15) şısına çıkıp, Fillèr üzerinè atlı askârî yö- (16) rüyüş étmekdè, çanların şamatasını Fillèr (17) eşidince úrküb biri-birinè karışmakdâ, ya- (18) yâ askârî dahî aralarına sokulüb, ayak- (19) larını kesmekdè, bũ tertib üzerè oğraşmala- (20) riyile bũ muharıbedè Pórosun askârından te- (21) màm otüz biñ askâr, ve Aléksandros askârından ön iki biñ askâr telèf öldulár. Póros [212] (1) bũ halì görmekdè askârını toplayüb, ge- (2) milèrile Alfiòs tabir olunân irmağın otè ya- (3) kasınâ geçip, çadırlarını kurüb yerleşdi, ve (4) Aléksandros dahî irmağın ó-bir tarafında (5) kalıp,

karşıdan biri-birlerine bakarlardı. (6) **Filónis Aléksandrosa áskâr yetiştirir.** (7) Filónis ve Séleikos altı gündən sonra, (8) hesabâ gelmez tavaturlü Mígrib áskârla- (9) rıyılan, Aléksandrosun yanına yetiştir, ve (10) hémi beraberlerindé dahî, yüz bîñ keskin at- (11) lârile otuz bîñ devé yüklü altın getir- (12) dilér. ve Aléksandrosa buluşmakda her bir (13) sohbetlerinden sonra, dediler, Ya cihân Mü- (14) lükü Şevketlü Padişahımız! Allâh sizle- (15) re ömür beraketi verip, duşmanlarını yérile (16) yesân éyileyé! kaldı ki duşmanının karşısında (17) bû misillü durmaklık sırası deyil dir, zîra (18) Pórosun áskâri bizimkinden çokdur, bizleri (19) boylé ağırlaştığımızı görmekde yüreklenip (20) cesarét alırlar, héman izin vér ki, bû diñ- (21) lenmiş olan áskârimizila üzerlerine yürüyüş (22) edelim, Aléksandros dahî dedi, pek güzel [213] (1) kaldı ki, Pórosun áskâri gâyetile çokdur, (2) hémi bû ırmak geçit verméz, imdi nasıl yö- (3) rüyüş olâbilir? ol dem Filónis dedi, Pádi- (4) şahım! Makedónosluların namî çok dur hémi (5) atlarını ırmaklar denizler zâbt edemez, sen (6) héman bû kuluña izin verip, istıraçli nü- (7) fuzuñu dahî banâ ehsân éyile, zîra senin (8) nüfuzuña dağlar, ve ulü ormannıklar, ve (9) ulü ırmaklar, ve denizler karşı koyamaz. (10) húsusa hazretiniz bir cihân Mülkü öldük- (11) ca Póros ile cenk etmeniz ilayik deyil dir, (12) héman bû kulunuza izin verésiniz, ben ki sa- (13) yéyi Şahaneñizde Ácém Padişahıyım, nasıl ki (14) Póros dahî fakat Hindistan Padişahi tesmiye (15) olunur, onun için ikimiz bir akrân, ve bir em- (16) salde bulunuruz. ol vakit Aléksandros dedi, (17) mádem ki bû misillü hararetin ve gayiretin (18) var dir, işte sanâ destür mükerrem olarak (19) izin ve ruhsat verdim var bildiyin gibi oğraş (20) deyüb, bir millon áskâr verdi, kendi áskâ- (21) rıyile öldü tobü, iki millon, ve bunnardan (22) maade iki yüz bîñ yaya áskârlari dahî (23) yanına alip, imdi Filónis boylé tertib étdi [214] (1) ki, yayalar atlıların arkasına binip, bû (2) tarzile ırmaktan geçsinler, ve Póros öylen (3) taaminé etmekdeyiken usul usul áskâri ir- (4) makdan geçirip, öte tarafâ geçmekde yaya- (5) lari atlardan endirdi. (6) **Filónis cengé duruşur.** (7) Nice ki áskâr ırmağın öte tarafına ge- (8) çmişise, der akâp emr edüb, Pórosun üzerine (9) yürüyüş etmekde, ol kadar tavaturlü ás- (10) kârını teléf étdi ki, hiç kórkmadık kimsé kâl- (11) madı, Aléksandros dahî, bû Filónisin kahra- (12) manlığını görmekde çok teacüb étdi. Póros (13) dahî áskârının tobunü silahlandırıp cen- (14) gè çıkarmakda, anlér dahî váfir iyitlik ve (15) fetühâtté étdiler, ve lákin sonra yenilip bo- (16) zulüb, kaçmaya yüz dutdular. Aléksan- (17) dros dahî arkalarına düşüb, yetiştiklerini (18) kesip, ve kímisini diri diri dutüb yesir etme- (19) cè, çok zayıflatdılar, yâni şoylé ki, bû (20) muharıbede Pórosun áskârından olarak temâm (21)

bir millòn askâr, vè Aléksandrosun askârın- (22) dâñ olarâk 3800 askâr teléf öldülâr.
 [215] (1) **Póros bû keyfiatî görmekdè ahuzâr etmeyè başladî.** (2) Póros Padişâh
 kaçdıyî yerdè, başladî (3) kèndî kendinè demeyè, héy vâ háý! Bèn fakirá! (4) ùlû ùlû
 Padişahlâr peruşân olúb, hiçdèn (5) olân kîmseler hökûm hökûmât sahibî olúb, (6)
 Âcemî zâbt édüb, benim askârımın tobunû (7) girip teléf etdiler, Âlfios gibî ùlû irmâk
 (8) meks edémeyince, bunnarî kîm meks edébilir de- (9) yû, ahuzâri le kaçmakdâ
 Âléksandros dahî, (10) Pórosun konâk olduğu yerdè yerleşip oturmak- (11) dâ,
 askârını gönderip hêp Hindistân ölkesini (12) dolaşip, zâbt etmekdè olúb, Póros dahî
 İ- (13) lúpolis tabir olunân şehere varip sokulmak- (14) dâ, etrafında bulunân
 Padişahlârâ mektub- (15) lâr gönderdî bû târzile. -Malumınız ol- (16) sún yâ
 muhabbetlû karındaşlarım makamın- (17) dâ olân Padişahlâr! ki, Âléksandros cihanî
 (18) zâbt édüb, Dáreios Padişahî teléf etdî, be- (19) nímile dahî oğraşmak isteyüb, 3
 defâ cengè (20) duruşdük, üç defadâda bizim askârlâr (21) bozulúb teléf öldü, Âlfios
 gibî ùlû [216] (1) irmakdân gemisiz kayiksiz geçdî, şimdi hêp (2) ölkemî dolaşip zâbt
 etmekdè dir. İmdi sizlere (3) niáz edérim téziye imdadımâ yetişésiniz, zîra éger (4)
 benî teléf etmeli olúrsa sizler hiç karşı ko- (5) yamacaksınız. demelêri le mektubunû
 yazip (6) göndermekdè, anlêr dahî Pórosun mektubla- (7) rını okumakdâ tobû toplanip,
 imdâd etmek (8) içün altî millòn askâr tertib édüb, Pórosun (9) yanına gelmekdè,
 Pórosun dahî iki millòn (10) askârî bulunúb, tobû öldü sekiz millòn (11) lâkin
 Âléksandrosun vâridi ön millòn askârî. (12) İmdi bû askâr toplandıkdân soñrâ Âléksan-
 (13) dros Filónisi gönderdî ki, çâşitlayüb vu- (14) kuf olsün, Pórosun nè mikdâr askârî
 vâridi- (15) yini deyû. Ól dahî suâl etmekdè ki, nè târ- (16) z-ile çâşitlayayım? Deyû.
 Âléksandros da- (17) hi Elçilik tarzîyle gidésin deyüb, bir mek- (18) túb yazip,
 gönderdî. (19) **Poros Padişahâ, Aléksandrosun yazdığı mektúb.** (20) Bèn cihân
 mülükü Âléksandros, sèn Pó- (21) ros Padişahâ selamlâr édüb, maalüm edérim [217]
 (1) ki, âlemîn bildiyî şey-dir ki, itâatdâ olân başî (2) keskin gılınç dahî kesemez. İmdi
 sèn dahî (3) sağ selamèt kalmasını dilêrsen, tarafımâ he- (4) diyelêri le berabêr Harâc
 gönderip, banâ tes- (5) lîm olâsın ki, sanâ ruhsât vereyim, ölkèn içindè (6) oturúb
 Padişahlîk édüb irahât olâsın. sa- (7) kın ki, çok kibirlénmeyesin, zîra hêr-kim ki- (8)
 birlenirse têt düşüb teléf olur. benim ağna- (9) yışımâ Hindistân askârınâ, vè ahalisiné
 senin (10) garazın ölmâk gerek dir ki, tobunû kırdırmâk (11) istêrsin, lâkin bèn
 Makedonîalılarımı sevip ga- (12) yırdıyım içün uzun uzadıyè oğrayışatlarîle in- (13)
 sanlâr teléf olduğunû istemem, ille buyu- (14) rúb çıkâsın cènk yerinè, ikimiz yüz yüze
 (15) duruşúb cènk edelîm. hêr hânkımız yeğêr- (16) se, cemi askârlâr vè cihân

Padişahlığı önün (17) olsun, émma éger cesaretin yóğusa, Harac (18) gönderip, irahatına bakásın. İmdi ikisinden (19) her hánkısı hòş ve makbül görünürse téziye (20) karşılık yazásın, demelérile mektubunü tek- (21) mül edüb, Filónise verip gönderdi. (22) **Póros Padişáh, yalnız başına cenk étmesini hòş görür.** (23) Póros Padişáh, mektubü mecilîs içinde [218] (1) açık aşkâre okutdurub, bû sohbetlere vu- (2) küf ólmakda, dedi, temám işte benimde arzu- (3) ladığım búdur, askârların tobü geri çe- (4) kilsin, ben çıkırım yüz yüzè cenk edérim, (5) demekde, Hindistan askâri bunu eşitmekde to- (6) bû mesrur óldular, ve Póros kibirlenerék de- (7) dí. Filónise, sémisin Ácemistanı hökm edüb, (8) ve Áléksandrosun kayımakamı? ól dahî dedi, (9) évèt benim, ve hémi Áléksandrosun gáyetile sev- (10) gilisíyim. ól dem, Póros Padişáh başını sal- (11) layarak dedi, bilmiş ólásınız ki, bundan soñ- (12) ra sizler höküm hökümât göreceyiniz yók (13) dur. zira élbette ben Áléksandrosu teléf éde- (14) céyim, héman var habèr ver ki, işte ben ér-me- (15) yidanında kendüsini gözetirim, silaharını ku- (16) şansin çıksın yüz yüzè cenk edelim, nasıl (17) ki, kendüsíde boylè minasib görmüşdür, de- (18) yüb, ceváb verip Filónisi geri gönderdi. (19) **Aléksandros ile Póros yüz yüzè cenkleşir.** (20) İmdi Filónis Áléksandrosun yanına dö- (21) nüb gelmekde, ve Pórosun takrirlerini habèr [219] (1) vermekde. Áléksandros, Filónise suâl etti ki, ná- (2) sıl ağnadın Pórosu deyü, ól dahî dedi, vü- (3) cudü mükelléf dir, lákin etleri çürükdür, (4) üzerinde iyitlik işaretleri yókdur. héman bo- (5) yle ómarım ki, bir oğrayışatda teléf edecék- (6) sin. İmdi Aléksandros, bunnari dahî eşitdikden (7) soñra, dèr akáp silahlanıp kuşanıp, ér me- (8) yidanına çıkdí. kezálíke Póros dahî meyidanà (9) çıkmakda, ikisíde ellerinde mızraklárile biri- (10) birinin üzerine hücum etmekde, ibtidaki oğ- (11) rayışatde ikisininde mızrakları gırıldı, ve (12) anden soñra gılınçlarını çıkarıp, dâl gı- (13) lınç biri-birine oğraşmakdayiken, Pórosun as- (14) kârî içinde bir şamata peydáh olub, Póros (15) dönüb bakmak istemenin arasında, Áléksandros (16) keskin zenkiyile üzerine varıp, gılınç ile vu- (17) rüb teléf éyiledi, Áléksandrosun altında bu- (18) lunan Óküz başlı atı dahî, Pórosun bin- (19) diyì atın üzerine hücum edüb, dutub yerè (20) çarpmakda, Póros dahî yerè düşüb, cân (21) teslim etdi. İmdi Pórosun askâr ordusu, bû (22) keyifiatı görmekde, dağılıp kaçmaya yüz (23) dutdulár, lákin Áléksandrosun askârları [220] (1) arkalarına düşüb, çalarak çarparak kova- (2) lamanın arasında 3 biñ mikdarî askâr teléf (3) edüb, ve çokda yesir aldılar. (4) **Póros Padişahî defn ederler.** (5) Çün ki zikr etdiyimiz minvál üzerè Pó- (6) ros Padişáh vefát etdi, Áléksandros émr edüb (7) meyidini bir tanè yaldızlı kerevèt içinè koyub, (8) üzerine bir çok gıymetli perdè örtüb, ba- (9) şına dahî Padişahlık tacını

koyub, Páyi (10) Táht olán Ílúpòlis namindè şeherin içinè (11) götürmekdè, ehli olán Klitemnístra Sultàn, (12) saçını yolarak, eşvaplarını parçalayarak, (13) çok ahuzarlı figanlârile ağlaşarak meyidin (14) [y]anında bulunmacâ, ve öyünden ârdından (15) biñ tanè ricâlu kibâr âvretleri dahî be- (16) [ra]berindè getmecè, ve Âléksandros kendüsü da- (17) [h]i Padişahanè saltanâtile beraberindè get- (18) mecè, götürüb dèfn ètdiler. (19) **Âléksandros, Pórosun Sarayına girér.** (20) İmdi, Âléksandros bunnardan soñrà, kır- (21) dà ön iki gün dahî oturdukdàn soñrà, şe- [221] (1) herin içinè girip, Pórosun Sarayına varmakdâ, (2) ol kadar çok, âkılâ sıyışmaz şeylèr buldú (3) ki, dîlile, kalémile nakl olunmáz. sarayın ya- (4) pısı gâyetile beyúyüdü, yâni boylé ki (5) cam çarısı yapılmış, ve bir tarafından óbir (6) tarafına, 4 ok atımı menzili vâridi, ve du- (7) varları mústakil yaldızlanmışıdı, ve tavan- (8) ları gümüşüle kaplanmışıdı, ve âsıl ya- (9) tak odasının direkleri mústakil âltundánıdı, (10) ve direkler çok çeşit mücevher taşlarıyile (11) ve iri incülèrile işlenmişıdı, ve sarayın içinde (12) hep Padişahların ètdikleri cenklerin resimleri (13) yazılmışıdı, ve ön iki ayları dahî insân gı- (14) yafetindè yazdırıp, sırasıyile yerleşilmişıdı. (15) ve divân hanesinin içinde yüz tanè mükellèf (16) âltun şamedanlar vâridi ki, dâyim evkât ya- (17) narlarıdı. ve bunnardan soñrà, yüz biñ ta- (18) nè sòm sırma hasalârile donanmış âtlâr, ve (19) ön biñ tanè Âslannâr, ve 20 biñ Kaplannâr, (20) ve âsıl Pórosun çok gıymetli taşlarıyile iş- (21) lenmiş tacını, ve dahî sâyiri bunnarâ emsâl (22) çok gıymetli nesnelèr getirip teslim ètdiler. (23) búrada temâm bir senè oturak ètdi âskârlâr [222] (1) diñlensinnèr deyũ. -ve bir seneden soñrà ó- (2) radan kalkıp Âmazónes tabir olunân âvretle- (3) rin yurtlarına varmak istedi. İmdi davranıp (4) getmekdè, sınırlarına varmakdâ órada durub, (5) kendülerinè, bir mektub yazıp gönderdi. (6) **Âléksandrosun, Âmazónes tabir olunân âvretlere yazdığı mektúb.** (7) Tañrı taâlenin inayèti keremiyilè ben (8) cihân mülükũ Âléksandros Padişâh, siz (9) Âmazóneslere selâm ve senalèr edüb, maâlüm (10) edèrim ki, çün ki niyèt edüb mirâd ètdim ki, (11) sizlerin yurtlarına varayım, deyil cenk edüb, (12) sizleri incitmek için, ille mâdam ki öteden (13) berũ kahramanlik, ve gözèl tedbirlerinizin (14) namını eşidiyorum, onun için mirâd ètdim, (15) gelip sizleri ziarèt edüb, şeraatlarınızı, ve (16) rüsumlarınızı nazâr ètmek için. İmdi çün ki (17) sizlèr dahî bilirsiniz ki, bũ anèdek hep cihânî (18) dolaşmakdâ, ve ètdiyimiz seferlerdè bir tayfè (19) karşı duramadı, húsusa Acemistan ve Hin- (20) distân Padişahları olân Dâreios, ve Póros mi- (21) sillũ ulũ Padişahları telèf ètdiyimi eyũ [223] (1) bilirsiniz. İmdi bunnarın tobunũ hesâb ètme- (2) cè, karşı durmakdàn kendünizi sakınarak ha- (3) zir olâsınız. Ve inşallâh vardığımdâ sizlerè (4) hayrım olür, zararım dokunmaz,

demelérile (5) mektubũ yazıp gönderdí. (6) **Ámazónesler Aléksandrosun mektubunà yazdıkları karşılık.** (7) Biz cemi cihandè namlı sanlı ve ka- (8) hrımanlıkdà emsalsiz olan Ámazónes ávretlèr, (9) sèn Aléksandros Padişahà selàm doalàr edüb, (10) maalùm edériz ki, mektubũn vusul olmkadà, (11) bũ tarafà gelmesinè meràm etdiyinizè vukuf (12) öldük. lakin cümlemiz birlikdè ricà edériz ki, (13) ólmaya, zahmèt çekip gélmeyesiniz, zıra bú- (14) rada hoşlanacak ólarak bir nesnè göreceyiniz (15) yókdur. éger vukuf ólmák isterseniz, istè biz- (16) lér gerek yurtlarımızın hallerini, ve gerek (17) şeraatlarımızın ve nizamlarımızın rüsumla- (18) rını birer birer yazıp, ifadè edériz. évelan ó (19) meskânımız olan ádá, iki ulũ irmaklar ára- (20) sındá dır, ve bir başdán öbir başınadak ge- (21) zilmék mirád ólunsá, bir senedè gezilméz, tá, [224] (1) bũ deracè beyük dür. ve ádamızın içinde èr- (2) kék namindè bir kímse bulunmáz, erkeklerimiz (3) irmağın öté tarafında hayvanlarımızı gü- (4) derlér, ve bés senedè bir defá búraya gelir- (5) lér, ve hér hánkı ávretlér çoycúk yapma- (6) sını isterlèrse birer erkék alırlár evlerinde (7) bir senè berabér oturlár, ve senè tamamında, (8) gíne hayvanetleri gözetmeye giderlér, ve éger (9) bir duşmán bizim üzerimizè sefèr etmeli ólur- (10) sa, dèr ákáp irmağın öté tarafına geçériz, (11) erkeklerimizle birleşmecè, anleride beraberi- (12) mizè alırız, çadırlarımızı bekleyüb, hiz- (13) metlerimizi etmék için. zıra anlerin başka (14) yardımından muhtaçlığımız yókdur. çün ki (15) bizlér kendülerimiz cénk etmedé ólkadar ka- (16) hrımanlığımız var dır ki, bũ cihandè bizleri (17) féth edecek hiç bir millèt bulunmáz. zıra (18) cénk talimindè gáyetile keskin ólarak sekiz (19) yüz biñdén tecavüz seçmé áskârimiz bu- (20) lunúr. hémi ádetimiz búdur ki, áskârimızdán (21) hér hánkısı cenkdè yaralanırsa, cümlemiz (22) oná çok izèt ikrám edériz, ve hér hánkısı ólúr- (23) se, alláh gibi onu izetlériz, ve hér hánkısı [225] (1) duşmán üzerinè kahrımanlık edèrse, oná çok (2) hediyelele ve beyük mesnetlele şàn veríriz. (3) ímdi éger sèn fil vakı bizlele cénk etmesinè (4) miradın varısa, ve éger bizleri yenmeli ólúrsan (5) bizlerè hiç bir rezalèt óğraşmáz, zıra ávret (6) olduğumuz için kimseler bedsinmez, émma (7) éger sèn yenilmeli ólúrsan zàn edériz ki, sanà (8) gáyetile áyüb olacak dır, zıra hèp dün- (9) niayi zàbt etmişiken ávretlerden yenilmeniz áz (10) rezalèt deyíl dir, bũ deyişatımızı hèp ákıl- (11) danè ricallarınla istişár edésin ki, soñrà (12) puşmán ólmasın, fakat istèrsen, yaz biz- (13) lerè, nè matlubũn varısa sanà gönderelim, (14) hèç zahmèt edüb bũ tarafà gelmeniz hacèt (15) deyíl dir hémi bũ yazdıklarımıza álel ace- (16) le karşılık yazásın, zıra áskârimiz ayakdà- (17) dır, soñra zàbt edemeyiz. (18) **Aléksandrosun, Ámazóneslere gönderdiyi karşılık.** (19) Cihàn mülükü olan bèn Aléksandros (20)

Padişahdàn, siz Àmazónes ávretlerè selàm, vè (21) maalùm édérím ki, mektubunuzũ álmakdà ta- [226] (1) hrifatınızdan ağnaşılàn búdur ki, kendülerinizin (2) kahramanlıklarını vâsf éderèk kibirleniyorsu- (3) nuz. kaldí ki, bèn cihani zâbt édüb, búka- (4) dar Padişahlari fèth étmiş bir Padişah ikèn, (5) sizlerden korkmaklığım, banà çok ayúbdur, (6) émma bèn sizlérile cénk étmesiné tenazül ét- (7) mém, fákat bèn zamirinizi ağnamak ístéridim, (8) şimdi maalùm édérím ki, benim sizleri incitmeyé (9) fikrim yókdur, várın yurtlarınızda irahát (10) olúb, banà doacı olásınız, fákat banà tabi (11) olduğunuzun işareti için Harác bedeliyesi (12) olarak 1500 tané keskin atlar, vè 1500 ne- (13) fèr gáyetile gözèl ávretler gönderésiniz, (14) hér sene deyişdirmék kavliyle, hémi ölkenizin (15) mahsullarından vé matahlarından olarak hér (16) néki tohaf nesnelér bulunúrsa, banà váfir (17) eşyalàr göndermelísiniz. émma éger bũ tekli- (18) fimé muhalifetlik édérseniz, bilésiniz ki, cémi (19) askârimla üzerinize sefèr édüb cénk edecé- (20) yim, artık kendünüz mülahazà edin, demeleri- (21) le mektubunũ bitirip gönderdi. (22) **Àmazóneslerin Aléksandrosa yazdıklari mektúb.** (23) Biz Àmazónes Ávretler, sèn cihàn mü- [227] (1) lükũ Aléksandrosa doà senalér édüb, maa- (2) lùm édériz ki, bizim kahramanlıklarımız vé (3) cenklèrdé olan iyitliklerimiz dünnyaya maa- (4) lùm vé sizlér dahì elbétde vukûf öldünüz, (5) bũ cümléyle mádam ki, sèn bizleré boylé (6) taltifli bulunmak ístediniz, íşté bizlér dahì (7) sanà itaát édüb tabi olúruz. vè bũ tarzile (8) gelecek olúrsanız bizlér dahì memnùn vé (9) hoşnüt olúruz. vé Harác teklifi olarak se- (10) neviyeté yüz kantàr altün, vé kezálíke 1500 (11) tané keskin atlar, vé 1500 tané gáyetile gö- (12) zél ávretler göndermesiné tahüt étmecé şim- (13) di tarafına gönderiyoruz, kaldí ki biz bũ (14) ávretleré dikkatli tembihlér verdik ki, irzla- (15) rını sakınsınlàr, vé hér hánkısı irzını sakın- (16) mázise beynimizde kâfir sayılacak dır deyũ (17) nómos bağladık. imdi sizleré dahì ricà édé- (18) riz ki, hér haldé bunnarın irzına kedér oğra- (19) şdırmayarak sakınmalísınız, vé éger bũ tar- (20) zà sakınmalı olúrsanız, bizlér dahì takrîr (21) étdiyimiz üzeré itaátda bulunúruz, demelé- (22) rile mektublarını hediyeleyiyle beraber gön- (23) derdiler. [228] (1) **Aléksandros Vómitros Padişahi fèth édér.** (2) Aléksandros, Àmazónes ávretlerin bũ tar- (3) zà bulunmalarına çok hoşnüt vé mesrür (4) olúb, anlerin semtleriné varmakdan méks olúb, (5) geri dönüb, Ürmelianın Padişahi Vómitros (6) üzeriné sefèr édüb cénk étmesiné yürüyüş (7) étmekde, ol dahì eşidüb, dér akâp, hiç mü- (8) lahazà étmeksiz, vé kimselerile meşvarét ét- (9) meksiz, héman askârlarını toplayüb, hesáb (10) étdi ki, temàm sekiz yüz biş cénk askâri (11) bulundũ, bunnari alip, Aléksandrosun kar- (12) şısına çıkdı, vé çaşıtlàr gönderdi ki, Alé- (13) ksandrosun

kara-kollarını dutsunnâr deyũ. (14) lâkin çún ki karakòl úzerindè biñ taşı òlan (15) Sélefkos kendüsüyidi ki, biñ nefèr pür silâh (16) nefêrlérile bir mahaldè saklı bulunúrudu. (17) İmdi Vómitros âskâriyile Áléksandros úzerinè (18) geçip getmekdéyiken âp-ânsiz Sélefkos, úze- (19) rinè yürüyüş édüb, âskârını bozúb dağıt- (20) dıkdân ve telèf étdikdèn soñrà, kendüsini da- (21) hi dirì dirì dutúb Áléksandros götürdü, (22) ól dahì émr ètdì gerek kendüsini gerek âs- [229] (1) kârını takim takımâ telèf étsinnèr deyũ, ve (2) émrì úzerè telèf étdilér. (3) **Áléksandros, Mekruhlâr tayifelerinè varır.** (4) Áléksandros, óradan órdusunũ kaldırmak- (5) dà, bir dağıstanlığâ vardí ki, órada ón yedi (6) kavimdèn ibarè, bir takim Mekruhlâr namindè (7) tayifelèr bulunurláridi, hèr kavmin tayife- (8) sindè, áyirì áyirì lisanlarì varıdı. éşbu kavim- (9) lèr bũ isimlérile tesmiyè ólunurláridi, yâni, Got- (10) tan Mañút, Ánayút, Áyũk, Eksâft, İnsàn yeyi- (11) cì, Kélb-başlı, Fardũn, Álenũn, Fusonikân, (12) Áşınân, Dareyìn, Defarìn, Fitinèn, Termadũn, (13) Marmút, Ağrımát. İmdi bũ kavimlerin tobũ (14) Áléksandrosun geldiyini éşitmekdè gáyetile (15) hòvf édüb, Poryáz taraflarınâ kaçılár. (16) Áléksandros dahì ârkalarına düşüb, órada (17) bulunân ulũ dağların içinèdek kovaladı, ve (18) çún ki ól dağdâ bir ucũ bucağı bulun- (19) máz mağarâ varıdı ki, fákat bir tanè kapusũ (20) varıdı, ól mağaranin içinè girdilèr hifz ólun- (21) mäk içün, Áléksandros bunũ görmekdè çok [230] (1) hoşlandì, zıra bũ mağaranin içinède tobunũ (2) telèf étmesini hesab édüb, mağaranin kapusunu (3) kapatmæk içün, demirdèn bir sağlâm beyũk (4) kapũ yapıdırıp, ve *Sakída yağı ilè yađ- (5) ladì, zıra bũ tãrzile yağlanmakdâ, nè átâşì- (6) le yanâr érìr, néde bir âlèt kesébilir, bũ de- (7) mir kapũ ilè mağaranin kapusunũ kapayúb, (8) ve ândèn soñrà bir kulè yapırdì, ve úzerinè (9) bũ misillũ bir maarufetlũ âlèt yapıldár (10) ki, ruzgâr ónâ vurdúkca, Áléksandros Padi- (11) şahımız sağ ólsùn deyũ gürültülũ ses- (12) lèr çıkarırıldı. ve içinède bulunân âskâr (13) bũ sesi éşitdikce dışari çıkmasına cesarèt (14) édémeyüb, órada kalıp, telèf óldulár. (15) **Áléksandros, Kandáki Sultânâ gidér.** (16) Áléksandros, óradan dahì órdusunũ kal- (17) dırmakdâ, Kandáki Sultânin óđlũ Kontavlú- (18) sinin hòkmũ ólan ólkelerè getdì, bũ zikr (19) ólunân Kandáki Sultân, gáyetile namdárıdı, (20) gerek devletinin çokluđũ içün, gerek kah- (21) ramanlıklarì içün, hémi Kontavlúsi, ve Do- (22) rufóros isimlerindè iki tanè óđlũ varıdı, ve oğ- [231] (1) lũ Dorufóros, Póros Padişahin bir kızını âl- (2) dıyı içün, Kandáki, Póros ilè dünjürlük- (3) lerì varıdı. İmdi Kandáki Sultân éşitmekdè ki, (4) Áléksandros kendi sınırlarınâ yetişdi, héman (5) dèr âkâp bir maarufetlũ Zoğrafos tayin èt- (6) dí ki, varsın, sırân Áléksandrosun tasfirini (7) âlsin, kendüsine getirsin deyũ, ól dahì va- (8) rip úsül ilè, tasfirinin tubkısını âlip,

Kan- (9) dákiye getirmekdè, ól dahì dilberliyini gör- (10) mekdè çok hoşlanıp, bunū kendì halivèt oda- (11) sına yerleşdirdí. bunū boylè tertib ètmesinin (12) sebebi bùyudu ki, çún ki, eşitmíşidi ki, cé- (13) mi Padişahlarà, Àléksandros kendüsi gidèr ka- (14) vuşur vè çaşıtlar Èlçilik ismiyile deyũ, (15) onun için bunū yaptırdí ki, éger Àléksan- (16) dros varmalı olursa, bũ tasfirin örneyinden (17) ağnayüb, kendüsini dutsun deyũ. gelelim (18) çún ki, Kontavlúsi Àléksandrosun ordusunū (19) görmekdè korkdũ, dèr àkàp askârini, ehli al- (20) lirinì vè kızını vè cemi eşalarını toplayüb (21) validesi Kandáki Sultanin yanına varmakdá- (22) yiken Úlária Padişahi Ávagrit, nam kimésne, (23) bunà garazi vè husumeti öldüyũ için, yo- [232] (1) lunũ kesip, üzerinè yürüyüş edüb, askârini (2) bozúb, ehlini vè kızını vè hèp mallarını zàbt (3) eyiledi, fakat kendüsi dâr kultarıp kaçdı. (4) **Àléksandros Kontavlúsiyi dutár.** (5) İmdi bũ hâl üzerè Kontavlúsi kaçıp (6) validesi Kandáki Sultanin yanına getmekdè- (7) yiken, Àléksandrosun karà kollarına oğraşıp, (8) onnar dahì bunū dutúb, kim öldüyünũ, vè (9) néreye gideceyini sual ètmekdè, ól dahì bi- (10) rèr birèr hèr halini bíla noksàn takrìr edüb (11) nakl eyiledi. İmdi karà kollar bunū Àléksan- (12) drosun huzuruna götürmek mirad ètmekdè, (13) ibtida Àléksandrosa habèr verdiler, ó dahì (14) Àntiohosun kendì kürsüsünè oturturúb, (15) kendüsi dahì onun yanında Àntiohos gibi (16) durmak üzerè ikèn, émr edüb huzuruna çı- (17) kardılar, vè Àntiohos kürsüdè olduğu için, (18) Àléksandrosun kendüsi búdur deyũ, yedi yer- (19) dèn temennàh ederèk varıp haki payinè yüz sür- (20) mekdè, ó dahì birèr birèr kim öldüğünũ, vè (21) néreden gelip, néreye gideceyini vè nasıl du- (22) tulduğunũ sual ètmekdè, Kontavlúsi da- [233] (1) hi bunū Àléksandrosun kendüsi dir zàn ètmecè (2) dedi, Padişahım! bèn senin korkuñdàn ölkèm (3) olan Amastrit ölkesini tèrk edüb, validèm (4) Kandáki Sultanin yanına varmak için ka- (5) çip gidèr ikèn, Úlária Padişahi Évagrit (6) yolumũ kesip, üzerimè yürüyüş edüb, vâfir (7) askârımı telèf ètdikdèn soñra ehliyalimi vè (8) kızımı, vè mallerimin tobunũ zàbt edüb, bèn (9) bir takrib kaçıp yolda gidèr ikèn sizin karà (10) kollarınıza dutuldúm. işte bende şol bir (11) ademìn oğraşdığına oğraşdım ki, vaktiyıla áde- (12) min birisi bir Áslanà räst olüb, beni dutúb (13) yemesin deyũ, korkusundan kaçıp bir göl (14) kenarında bitmiş bir yüksèk ağacın üzerinè (15) çıkdı, vè Áslan dahì varıp ağacın dibindè (16) durdũ, imdi Áslanın yüzünè dahì bakma- (17) ya korkduğu için, ağacın tepesinè dođrũ (18) bakmasını isteyüb, bakár ki yokarıdàn áşa- (19) ğıya bir heybetli ilàn endiyini görüb, dahà (20) ziadè korkmakdá, gölè dođrũ bakacak öldũ, (21) órada da Timsàh namindè bir heybetli cana- (22) var gördü ki, ağzını açmış sán ki bunū (23) yutacak gibi görünürdü, imdi başladı [234] (1) fakir

 d m kendi kendin  m lahaz   tmey  ki, (2)  ger  ğ çd n  şağıya  nec k  l rsam,  s- (3) l n kapacak,  ger  ğ çd  dur rsam il n (4) sokacaktır, b ri kendimi g l  atayım ki,  ger (5) g ld  y zer k ka ıp kultarırmsam h ş,  ger (6) ka amazısam, Tims h kapacak  l rsa b ri bir- (7) d n yutmuş  l r, bird n kultarırım, z ra yavaş (8) yavaş  şkencelener k  lmekd nise, bird n  lm k (9) daha  vl  dır dey b, kend sini g l  at- (10) makd , Tims h kapd  yutd  kultard .  şt  (11) b n dah , Padişahım! t bk  boyl   ld m, (12) senin zarbind n ka  r ik n, g ne senin zar- (13) bın  oğraşdım, artık insafın  muht cım (14) dey b, yer  beraber temenn h  der k sohbe- (15) tini bitirmekd , Ant ohos dahi dedi, v kaa (16) hakkın v r dır, z ra ıstıraci d nen k mseler (17) tehliked n tehlikey  oğraşırl r. l kin bun  tea- (18) c b  derim ki, bizim b raya geldiyimizi  şit- (19) mekd , ni  n bizim yanımıza doğrul b g l- (20) medin ka masını diledin? dey .  mdi m dam (21) ki, bizim  limiz  d şt n,  şt  Tađri ta lenin (22)  smi h rmetin , seni  z d  tdikd n sonra,  hli- (23) n  kızın  v  h p malların  dahi  l du- [235] (1) şmanin  lind n kultarip, seni valideñin ya- (2) nın  g ndirec yim ki, varip  rada irah t (3)  l b, ban  do   desin dey b, sohbetin  bi- (4) tirdikd n sonra, Ant ohos  leksandrosa doğr  (5) y z n  çevirip, dedi, Y  Ant ohos sevgilim! (6) b  Kontavl si dostumuz  beraberin   lip, (7)  l ria Padişahi  vagr t dostumuz  var - (8) sın, v  bizlerd n sel m verip, bunun  hlini v  (9) kızını v  mallerini  stey sin, v   ger hatir sa- (10) f yile vermeli  l rsa, kend s de hi  y re- (11) yin  bir kork  getirmeyerek beraberinizd  b - (12) raya gelsin,  mma  ger bir tavurl  tarzile (13) muhalifetlik  derse, d r  k p kend siyile (14) c nk  d b,  sk rini tel f  der k, memlek t- (15) larını z bt  der k, kend sini dahi dut b (16) diri diri b raya getir sin ki, Kontavl si (17) il  beraber Kand ki Sultan  g ndereyim, de- (18) y b, sohbetini bitirmekd , Kontavl si b  (19) kelimeleri  şitmekd   ok mesr r  l b, Ant o- (20) hosu T hti k rsud  g rd y  i  n  l - (21) ksandros Padişahın kend s  dir z n  tmec , ye- (22) r  beraber temenniler  der k, dedi, Şevketl  (23) Padişahım! v kaa Hakta le sizleri b kadar [236] (1)  lulandırmakd n mer m b dur ki, bizler gibi (2) fakir derdimentleri koruy b kayırmaniz i  n- (3) d r dedikd n sonra.  leksandrosun kend s  (4) dahi, Ant ohos yerinde bulunmac , temen- (5) nil r  d b, Kontavl siyi yanına  lip, v  (6) sekiz y z biñ nef rde se m   sk r  lip, (7)  vagr t Padişahın yanına varmakd yiken, y l (8)  zerinde,  leksandros, dedi Kontavl siye,  ger (9)  hlini v  kızın  v  mallerin , v   lkeni (10) dahi bunun zabtından kultarırmsam, ban  n  (11)  yilik  dec sin?  l dahi dedi, h p malla- (12) rım san  fed   ls n, v  h mi b radan  yilik- (13) l r-ile d nmekd  Padişah  dahi ni z  dec - (14) yim ki, seni beraberim 

göndersin ki, Validem (15) dahî ikramlarını etsin, vé hémi validemizin ü- (16) çüncü öglü olacaksın, zîra Durufóros ismin- (17) dé bir karındaşım dahî var dır, sēnīnile üç (18) karındaş olúruz. İmdi bû kávlī kararlárele (19) getmekdé, éncamı Évagrīt Padişahâ yakla- (20) şmakdâ, áskârīn tobunū 3 taksīm édüb, iki (21) yüz bişiniñi tayīn etdi étrafdâ olân şehirleri (22) vé kasabaları vursunlar, yağmalasınlar de- (23) yũ, vé üç yüz bişiniñi de ormanlık içində [237] (1) saklayub, üç yüz bişiniñide ásil Táhtı (2) Padişahiyesi olân Şehere tayīn eyiledi, éncá- (3) mí Şeherli bir ádem dutub, onun ilē bir mek- (4) tub gönderdiler. (5) **Évagrīt Padişahâ gönderdikleri mektub.** (6) İnayeti barī ilē, bēn cihān Mülükü (7) olân Padişahlār Padişahi Áléksandros, sēn (8) Évagrīt Padişahâ maalüm edirim ki, senin za- (9) līm hareketleriñi vé kibirliklerini vé haksız- (10) lıklarıñi eşitmekdé, sanā çok garazlandım. (11) İştē tarafıñā gáyet sevgilim olân Antiohosu (12) gönderdim, éger vardıkda hatir safáyile Kon- (13) tavlúsinin ehlini, kızını, vé rızkını bir te- (14) mām teslim edersen, pék eyũ pék gözél. ém- (15) ma éger, muhalifetlik etmeli olúrsan, eyũ bi- (16) lésin ki, Tacıñi Tahtıñi boğazıñā geçi- (17) recéyim. İmdi bunnari eyũ mülahazâ édüb, (18) sōn püşmanlık fayide etmez. demelērele mek- (19) tubū yazıp göndermekdé, -Évagrīt Padi- (20) şah dahî mektubâ kulāk vérmeyub, çün ki (21) varān áskârlık áz dır deyũ habér vermişler. [238] (1) Évagrīt bû havadisatdān yüreklenerék dér (2) ákâp cénk etmeye çıkdi, kaldı ki berī taraf- (3) dān, ormanlıkda saklı olân áskârī dahî y- (4) üze çıkarıp, tobū birlikde cénk etdiler, vé (5) Évagrīt bû halē görmekdé korkusundān ken- (6) di kendüsini teléf eyiledi. İmdi bunnār zârb (7) ilē şeherin içinē varıp, Sarayā girmekdé, Kon- (8) tavlúsinin ehlini, kızını, vé hēp mallarını (9) alıp geriyē dönüb, Padişahın yanına var- (10) makdâ, yerē berabér temenniler édüb, cēmi oğ- (11) rayışatları nâkl etdiklerinde, Padişah dedi (12) Kantavlúsiye, hēp aradıklarıñi áldinmi (13) deyũ, ol dahî dedi, évet éfendim! áldim (14) ziadasıyla, kaldıki Şevketlimizē niáz edirim ki, (15) Antiohos karındaşımı beraberimē koşásın ki, (16) validem dahî kendüsine ilayiki úzerē ikram- (17) larını etsin. Zîra kendüsinden çok hoşlan- (18) dım, firasetlũ, vé kahrımān olduğu için. (19) deyüb, sohbetini bitirmekde Padişahda pék (20) eyũ olúr, deyüb izin verir oldu. (21) **Kontavlúsi validesi Kandáki Sultanâ gidér.** (22) İmdi Kontavlúsinin matlubū úzerē [239] (1) Padişah izin verir gibi olub, ikisi birlikde (2) getmekdeyiken, Kontavlúsi dedi Áléksandrosa, (3) vákaa benim karındaşım Antiohos! bû Álé- (4) ksandros Padişah vákaa cihān Mülüklüyünē (5) ilayik kimsé dir, zîra kendüsi ákıldanē vé ted- (6) bir sahibī hémi merhametli vé kahrımān ol- (7) duğundān başká, senin gibi musahibleri vé Se- (8) raskârī bulunmak beyük kuvvédir kendüsine. (9) demekde,

Áléksandros dahì, ònùn yüreyinì (10) tecrübè ètmèk için, dedì, bènì karındaşım (11) Kontavlúsi boylè bilésin ki, Áléksandrosun (12) yanında bendèn çok ákılı ve kahramàn çok (13) ádemleri vár dır. Zíra évelan cümlemizdèn ú- (14) lü ólarak Filónis vár dır, ándèn soğrà Fí- (15) lippos, Sélefkos, ve Ptolemaïos vár dır, bun- (16) narin tobundàn soğrà bèn Ántíohos dahì án- (17) lerin sırasındayım, demedè, Kontavlúsi dahì (18) dedì, évet ánlerin tobü ákılı ve firasetlíyi- (19) seler dahì, bèn índimè hazretiñi tobundàn (20) ziadè ákılı ve tedbír sahibí ólarak görüyórum, (21) vákaa sèn cihàn mülükü ólmaya müstehák (22) kimsésin, héman Álláh seni Áléksandros Padi- (23) şahımızà bağışlasın ki, bizlerde sayelerinizedè [240] (1) mesrür ólalim, zíra hazretinizi bñ kadar sev- (2) díim ki, óğrunuzà canımı fedà ètmesinè hara- (3) retim vár dır. deyüb sohbetini bitirdi. Ím- (4) di bñ tarzà hasbihál édüb yoldà gidériken, (5) bir heyibetli mağaraya rást óldular. (6) **Aléksandros mağarà içinè girér.** (7) Çün ki bñ heyibetli mağarayı gördü- (8) lèr. Kontavlúsiye suál ètdi ki, bñ mağarà (9) ne ólmali deyü, ól dahì dedì, bènì karın- (10) daşım Ántiohos! bñ mağaranin keyfiati gá- (11) yetile ácayüb ve tehlikeli dir, zíra boylè (12) rivayèt ólunür ki, Éllinosların hèp állahları (13) diri diri bunùn içinde oturlar, ve búra- (14) da çok ácayüb nesnelèr vár dır, émma hèr (15) kimlèr búraya girmişlerise ákıllarını ga- (16) yub édüb, deli divanè óldular, demekdè, (17) Aléksandros dahì dedì, gördün mü benì ná- (18) sıl sevérsin? benì, tà, bú kadar sevérsin ki, bú- (19) raya girmesinè kametlendiriyorsun ki áklımı (20) gayüb édeyim deyü. Kontavlúsi bunà kar- (21) şılık dedì, bènì karındaşım! èstáğfurla! bèn (22) sanà kedèr ólsün fikriyle söylémedim, zíra [241] (1) sen gáyetilè ákılı kimsè óldüğün için, éger (2) búraya girecek ólsàn dahì sanà bir zian (3) ólacağı yókdur, ve húsusa éfendiñ ólan (4) Áléksandrosun ıstıraci kutlu dur, ve ıstıra- (5) ci kutlu ólanà állahlarda, şeyitanlarda yar- (6) dımcı dır demekdè, Áléksandros dahì dedì, (7) göstèr banà bunùn yolunú ki, içeriye gi- (8) reyim, Kontavlúsi dahì yolü göstermekdè, (9) dèr ákáp içeriye girmesinè başlamışsa, ko- (10) lundàn dutub, içeriye bırakmasını ístemézi- (11) di, bñ demelèrile ki, bènì karındaşım! bunùn (12) içinde çok korkulu tılısımlar vár dır, éger (13) máaz Álláh sanà bir zian erişirse, benim halim (14) nasıl ólur? ki, seni búkadar çok sevérim, (15) húsusa Áléksandros Padişahın yüzünè nasıl (16) bakmalıyım? ki, seni búkadar sevé? demelèrile (17) niáz ètmışise dahì, ólmadı meks édemedi, ille (18) dedì, bırak beni, Áléksandrosun ıstıraci hör- (19) metinè gireyim, ve inşallah bir kedèr ólmaz de- (20) yub, pür siláh içeriye girmekdè, vákaa (21) çok heyibetli ve ácayüb şeylèr gördü ki (22) ákılà zarar, íbtida bir takım yüzleri göz- (23) leri heybetli kimselèr karşısına çıkdılar, lá- [242] (1) kin, bñ, Tanrıının

İsmiñi zikr ederèk, vè imda- (2) dıñi dileyerèk, hèç bir korku getirmeksiz yö- (3) rüyüb
 gezéridi, órada vákaa Éllinosların (4) állahları ólan Krónosu, Díayı, Érmisi gör- (5) dú
 ki, zencirléřile bağlı dururlardı. vè (6) çún ki bũ misillũ çok bağlı kimselèr gör- (7)
 dü, órada suál ètdi birisiné ki, kimlér dir bũ (8) bağlı duranlár deyũ, órada bağlı duran
 (9) Padişahlardan birisi dedi, yà Áléksandros Pa- (10) dişáh! bilmiş ólásın ki, bunnarın
 tobũ yèr (11) yüzündè Beylik, Padişahlık vè Zabıtlık ètmış (12) kimselér dir, nasıl ki
 sende hâlen Padişahlık (13) ètmekdesin, işte bunnár, kibir vè zulümkar ol- (14) dukları
 için, Alláh Taále kâhr edüb, bũ (15) mağaraya tayin ètdi cannarıyile beraber biraz (16)
 vakit işkencelendikden sonra, cihennemın ebe- (17) dièt fıñarına atacaktır, órada
 nihayeti ol- (18) mayan işkencelèřile işkencelenmek için de- (19) mekdè, tékrar
 Áléksandros suál ètdi ki, bũ in- (20) san kılıklarında olannár kimlér dir? deyũ, ol (21)
 dahì dedi, éfendim, bunnár şöl zalim vè gad- (22) dâl Padişahlár dır ki, ol karşıda
 zencirlèři- (23) le bağlı gördüyün állahlara tapınırlardı, [243] (1) şimdi burada
 beraberlerindè işkenceleniyorlar. (2) Áléksandros dedi, dóstum! ben seni bir yerdè (3)
 gördüm gibi görünüyor, kimsin sen? ol (4) dahì dedi, éger yabân âdemlerinin yurtla-
 (5) rına getmişsen, belki órada dirèk üzerindè (6) tasfirimi görmüşün dür. Áléksandros
 dahì (7) dedi, kerem edüb ismiñi habèr verésin, ol da- (8) hi dedi, bana Sóronhos
 Padişáh derleridi, ben (9) ki bir vakıtdè hep dünniayi zâbt etmişidim, (10) vè
 kibirlendiyimden dünnianin ucunadak get- (11) dim, tá, ki, Cennèt bahçesine dahì
 girmek (12) istemişsem, yabân âdemleri üzerime hücum (13) edüb, hep âskârımı telèf
 ètdikden sonra, beni (14) dahì telèf ètdiler, şeytanlár dahì canımı (15) búraya getirip
 bağladılar, divaneliyimın vè (16) kibirliyimın işkencelerini çekeyim deyũ. İmdi (17)
 bũ hallerimize bakarâk ibrèt âlip, sakınâsın (18) ki, kibirlenmeyesin. vè óradan bir
 mikdâr ileriyè (19) varmakda, Kayın pederi ólan Ácèm Padişahi (20) Dáreiosu gördü.
 Dáreios dahì bunũ gör- (21) mekdè gâyetile çok ahuzarile ağlaşarak de- (22) di yà
 âkıldanè Áléksandros! éncamı sende mi (23) bũ hapishaneyè geldin? Áléksandros dahì
 [244] (1) dedi, sizlèřile kalmâk için gelmedim, ille (2) búradan yolum, oğraşdıda
 sizleri görmeyè (3) geldim. gine Dáreios dedi, yà kâmil Álé- (4) ksandros! mádam ki
 yerleri gökleri hâlk eden (5) Tanrı yardımcın bulunur, dahâ bilmediyin (6) şeylere
 vukuf olacâksın, yanımâ gel ki, (7) sanâ habèr vereyim demekdè, ó dahì yanına (8)
 varmakda, dedi, sen çún ki Kandâki Sulta- (9) nın yanına getmekdesin, bilésin ki, onun
 zim- (10) metindè tasfirin vár dır, seni görünce ağna- (11) yacak dır. lâkin ilişip dúrma
 téziye varâ- (12) sın. zıra senin imân edüb tapdığın Alláh se- (13) ni kurtaracak dır.
 gine Dáreios ağlayüb (14) dedi, yà sevgili oğlüm! Ácèm ölkesi, vè kı- (15) zim

Róksandra nè hallerdé dir? Ól dahì dedì, (16) kızın Rokşándra benimile cihanın Sultani ól- (17) dũ, pek éyũ irahátđır. défa Dáreios dedì, (18) búradan íleriyè varásın ki Hindistán Padişahi (19) Pórosu görésin, Ól dahì ílèrüyè varíp gör- (20) mekdè dedì, yà Póros Padişáh! sén ki bîr va- (21) kît Tañrılık tavurù ilè hareketlèr édèridin, (22) şimdi búrada gördün mi násıl işkencelenir- (23) sin? Póros dahì dedì, béli hakkın vár đır, [245] (1) zıra hèr né kadar Padişahlàr dünniadà kibir- (2) lenirse, éncamı búrada bũ halè kîsb ólacaq (3) đır. İmdi sénde sakın ki, kibirlenmeyesin, zıra (4) şeytanlàr búraya getirecékdir. Áléksandros (5) dahì dedì, élbétde hérkes ámelinè göre bu- (6) lacák đır. (7) [Maalùm óla cúmle bũ kitapcaazi (8) okuyacak ólannará ki, násıl tà, évelindèn du- (9) yurtmúşusak ki, bunùn içindè çok ásılsız (10) şeylèr sokdulàr deyũ, şimdi gíne maalùm (11) édèriz ki, 174 yaprakdàn berũ çok árazbàr (12) ásılsız şeylèr bulunuyor, lákin bũ mağa- (13) rà hikâyetindè oğraşàn nakliyetlèr mústakil (14) kocà karılàr masalları đır. béli bunũ bá- (15) ri, hèç yázmamasına niyèt etmişsek dahì, fá- (16) kat bũ sebèb içün yazdık ki, búradan bîr (17) éyũ íbrèt alınabilir deyũ. yáni şoylé ki, (18) şimdi bũ devirlerimizde múcerret bũ misil- (19) lũ bîr nakliyeti 7 yaşındakî bîr çoycuğà (20) nákl etselèr múceret inanmáz. sebèb nédir ki, (21) çün ki ilimlèr ártik çoğaldığı içün átala- (22) rî bũ misillũ lafları inanmáz ki, evladlarıná- (23) da inandırmayà kâsd etsín. lákin bákın ki, nè (24) devirlèr geçmiş ki, insannàr ilimdèn haberleri (25) ólmadığından kòr gibi óldüklerindàn, bákın (26) ki, nè túrlũ yalannarı ásılsız nesneleri ásil- [246] (16) lı deyũ yutdururláridi, bunnarà émsál (17) eski zeman Ellinosların vaktindè yapılan ki- (18) taplardà nékadar çok ásılsız şeyler vár đır. (19) lákin hâmd ólsün şimdi, insannàr ásil sahîh (20) Tañrının emri ólan tariklerde buldukları (21) içün, vé ásil sahîh kitaplarılan oğraşdı- (22) ları içün bũ masaliyè tariklardan helàs ól- (23) dulàr. nè mutlũ bũ aklı érecèk ilimlèrile (24) oğraşannarà!] (1) **Áléksandros máğaradan çıkár.** (2) İmdi Áléksandros váfir seyir seyahát et- (3) dikdèn soñrà mağaradàn çıkmakdà, fakir Kon- (4) tavlúsiyi buldú ki, geç kaldığı içün ve- (5) sveseyè varíp, áhuzàr édüb ağlaşırđı. İmdi (6) nice ki bunũ görmüşüse seyirdip, boynunà (7) boğazınà sarılıp, ánlındàn ve gözlerindèn ópe- (8) røk, dedì, yà karındaşım Ántiohos! níçün bu- (9) kadar gecikdín? ácaba (máaz Álláh) bîr (10) kazayá mı oğraşdı deyũ, vesvesemden naşı, (11) deli divanè óldüm. hákikat bũ gün bú- (12) radan selamèt çıkmaklığın Áléksandrosun ha- (13) yırlı ikbalì óldüğünü áğnadım. fákat şimdi (14) sanà niáz édèrim ki, órada hèr né ki görmüşü- (15) sen banà dahì nákl édésin ki, bende suvál eden- [247] (1) nerè nákl edeyim, demekdé. Áléksandros dahì, (2) tafsil úzerè tobunũ nákl etmekdè Kontavlú- (3) si teacüb etdi, bũ hikâyet ólunàn nesne- (4) leré.

İmdi óradan kalkip yoldà gidèr ikèn oğ- (5) raşdıkları dağlardà bulunàn meyiveleri, A- (6) léksandros görmekdè heyrandè kaldı, zıra zey- (7) tünler ağaç kavunlárına beñzeridi, ármüt- (8) lâr iri kabaklâr gibi, cevizlèr beyük ka- (9) vunnâr gibi, kezâlik cémi meyiveleri bũ misil- (10) lũ iri vè heyibetlíyidi. húlesáyı kelâm Kan- (11) dáki Sultanin ólkesinè yetişdilèr, vè müjdè (12) tatarları varmakdà, Kandáki Sultân oğlũ (13) Kontavlúsinin sağ óldüğünũ eşitmekdè gáye- (14) tile çok mesrür óldũ. zıra èvelleri eşitmişidi (15) ki, Áléksandros telèf ètdi deyũ, ónün için (16) gáyetile çok, gàm kasavetdè bulunúr-udu, (17) zıra bunũ ifradíyile çok sevèridi, imdi bũ (18) defâ ápansız, hèm sağ dır, hèm gelíyor de- (19) yũ eşitmekdè ferahındàn nè yapacağını bil- (20) mez ólúb, éncamı çok saltanátile karşılamaya çıkdı. [248] (1) **Kandáki íbtida Aléksandros ilè buluřúr.** (2) İmdi Kontavlúsi, validesi Kandáki Sul- (3) tanì görúb, dèr ákáp atındàn ènmekdè, Álé- (4) ksandros dahi atındàn ènip, ikisi kolkolâ Kan- (5) dákinin yanına varmakdà, Kontavlúsi dedi (6) validesinè, bènim sevgilì validèm íbtida bũ (7) karındaşım ólàn Antíohos ilè buluřásın, zıra (8) bũ Áléksandros Padişahın muttebèr musahi- (9) blerindèn dir, hémi benim némi nimetim, sebèbi (10) èhyám dır. Kandáki Sultân dahi ikisinide (11) kocaklayúb buluřmakdà, taraféyinden çok (12) mesrür ólúb saltanátile sarayına geldikdèn (13) sonra Kandáki Sultân başladı suâl ètmeye (14) bařındàn geçèn meşakatları, Kontavlúsi da- (15) hi başladı birèr birèr nákl ètmesinè cémi oğ- (16) rařán tehlikeleri vè sıkleterini, vè éncamı ha- (17) bèr verdi ki, iřtè bũ karındaşım Antíohos, be- (18) nim bařımá oğrařán dertlerin tobundàn helàs (19) édüb, ácılarımı ferahlığa tebdil èyiledi, zıra (20) zalim Évagrìnt Padişahın yesirliyindèn èhlimi (21) kızımı ázad édüb kultardıkdàn sonra, mal- (22) lerimi dahi iki úç kát alíverdi, ónün için, [249] (1) bèn, sebèbi èhyám bilip kendimè karındaş ètdim, (2) sèn dahi üçüncü evladının sırasına ko- (3) yásın demekdè, Kandáki dahi, bunnari bo- (4) yle eşitmekdè, tékrar kocaklayúb ánlındàn (5) gözlerindèn óperèk dedi, hòř geldin safâ gel- (6) din, yâ Áléksandros Padişahın hàs musahibî! (7) mádam ki, sèn oğlumá bũ deracè inayetlèr (8) ètdin, bèn dahi borçlũ óldüm seni üçün- (9) cü evladım yerinè koyayım, bũ gündèn év- (10) ladımsın demekdè, ól dahi, Elçilik rüsu- (11) mũ ilè kalkip, yerè berabèr temennilèr èderèk, (12) validelik payesíyile èlini ópüb, hasbihâl èt- (13) mekdé. Kandáki Sultân yüzünè vè gözlerinè, (14) vè èlametlerinè bakmakdà, kendi kendinè ákıl- (15) dån fikrindèn déridi ki, bũ, hèr haldè Áléksan- (16) drosun kendüsü ólmali, vè lákin fikrinè sezdir- (17) tmeyerek defâ defâ kocaklayúb, ópmelerin (18) árasında dedi, yâ sevgilì oğlum Antiohos! (19) bũyurásın Sarayımızı seyir seyran édüb, hazne- (20) lerimi dahi nazâr edésin, ki, canın hèr né ki

(21) hoşlanırsa alásın, hémi Áléksandros Padişahın (22) kendüsine vacib olan teşakküran mektubu- (23) mû yazayım ki, kendüsine götürésin. [250] (1) **Kandáki Sultán, Aléksandrosu tanır.** (2) Kandáki Sultán bû sohbetlerin üzerinè, (3) Áléksandrosu kolundan dutarak Sarayın içi- (4) nè varmakdà, çok toháf ve ácayüb, hémi kı- (5) ymetli eşalarını, mésele áltunà gümüşe, (6) ve mücevherlere mütaallik hesabà gelmez (7) takımlarını ve haznelerini gösderdi, ve éncà- (8) mı Sarayın tobunü gezdirdikden soñrà kendì (9) halivèt odasına götürdü, ve órada dedi ken- (10) düsine, yà sevgili óglüm Áléksandros! sanà (11) ruhsat verdim Sarayımın içindè gördüyün (12) eşalardan her néki beyendínise alásın. Álé- (13) ksandros dahì kendì ismini eşitmekdè dedi, bèn (14) Áléksandros deyilim, ille onun sevgili baş mu- (15) sahiblerinden birisiyim, ve ismim dahì Ántiohos (16) dur, niçün sen Áléksandros dérsin? demekdè, (17) Kandáki dahì, dedi, bèn bilirim ki, sèn Álé- (18) ksandrosun kendüsisin, fakat ismini deyişdirdin. (19) éger inanmazisen başını kaldırıp, üzeriñdè (20) duran tasfire bakásın, bakalım kimin tas- (21) firinè beñzèr, ól dahì dönüb bakmakdà, gör- (22) dü ki, tıbkı kendì tasfirí dir, dedi, vákaa (23) hákikat tıbkısı dır, lakin bende tıbkı Álé- [251] (1) ksandrosu beñzerim, onun için beni gáyetile (2) çok sevé. húsusa bû misillü tasfirlerimiz (3) mutabik olduyü için Seraskârlarımız da- (4) hì çok defà yağışlık éderlerde Áléksandro- (5) sun yerinè banà temennâh éderler, demekdè. (6) -Kandáki Sultán dahì cevâb édüb dedi, bèn (7) onu bunü bilmem, fakat bunü bilirim ki, bèn (8) bû gün cihanın Sultani oldüm, zıra ci- (9) han Mülükü elimè düşdü, imdi yà Áléksan- (10) dros éyü bilésin ki, temâm arzuladığım üzerè (11) Állâh seni elimè teslim etdi, artık elimden (12) kulturaların yokdur, demekdè, Áléksandros (13) bû sohbetleri eşitmekdè ólkadar korkdu ki, (14) yüzü gözleri çeşit çeşit renklere dönmeye (15) başladı, ve sıtmalı âdem gibi dişleri biri- (16) birinè çarpılıp çatırdamaya başladı, ve (17) sağınà solunà bakarâk, âklından kurdú ki, (18) Kandáki Sultani órada vursun teléf etsin, (19) ve dèr âkâp atınà binip kaçsın, zıra boylè (20) hesab etdi ki, yà kaçâr kulturalarım, yà du- (21) tarlarda teléf éderlerse, dahì, bári ér gibi (22) teléf olurum, zıra búrada bir avrèt elinden (23) avrèt gibi teléf ólmakdánise, ér elinden ér gi- [252] (1) bî teléf ólmaklığım dahà evlá dır, deyü (2) kurâr ikèn, Kandáki Sultán bakdı ki, yüzü (3) gözleri tartzı ahir öldülâr, korkduğundan (4) dışarı çıkacak öldü, lakin Áléksandros ko- (5) lundan dutub içeriye çekdi, bû demelèri- (6) le ki, seni búrada teléf etdikden soñrà, dı- (7) şari çıkıp óglunü dahì teléf etdikden soñ- (8) rà, kaçarım. lakin bende tutulurda teléf (9) olúrsam, bári iyitlikile teléf olurum, demek- (10) dè Kandáki Sultán dahì bunnari eşitmekdè, (11) tatlılık ile ve gülèr yüzüle yanına yak-

(12) laşıp, kocaklayüb anlından gözlerindèn (13) öperək, dedi, sevgili oğlum Áléksandros! ak- (14) lıñà fikrinè bir vesvesè getirip kórkma, zıra (15) sanà kil denli zararım dokunmasına Álláh (16) gösdérmesin, hémi boylè bilip emin olásın ki, (17) nè oğlumà, nè bir kímseye, bũ keyfiatı du- (18) yurtmaksız, sanà çok hediyelèr ve peşkeşlèr (19) vermece, izzéti ikràm ve saltanátile sağ se- (20) lamèt askârınin başına göndermesinè, càhd (21) ve gayrèt edeçeyimì muhakkàk bilésin, zıra (22) bèn cahil bir avrèt deyílím ki, senin gibi bir kahramàn Padişahi telèf edeyim, ille bèn seni [253] (1) gözlerim gibi esirgeyüb sakınacáğım ve (2) evladım gibi sanà sığınip güvenecéyim. (3) húsusa hér kim sanà gıyársa, dünnianin (4) kanınà girmiş olúr, zıra bũ gün dünnianin (5) irahatlığı senin hükmüñdè dir. İmdi bèn bun- (6) narı boylè hesàb edèr kimselerdèn öldükca, (7) sanà bendèn zian gelirmi? éstáğfurla! Zıra (8) senin vefatın dünniayi ve cémi Padişahlari (9) sırsalayüb ált üst edecék dir. öldú ki se- (10) nin bir gılın hèp dünniaya bedél dir. bun- (11) nar boylè öldükca, ve bèn seni evlåd sırasına (12) koydúkca, niçün bendèn vesvesè edüb kor- (13) kásın? Húsusa benim sevdám bũ dur ki, sénde (14) beni Validèn yerinè koyüb, cihàn Sultani ola- (15) yim kaldı ki éger hatrin incinmèzse, sanà hàs (16) validèn gibi nasihèt edérim ki, bundàn soñrà (17) sakına sakın bũ tarzile Élçiliyè ve çayı- (18) lığa çıkmasına cesarèt etmeyesin, zıra haz- (19) retinin başı bir yoldà asılmak cayız deyíl (20) dir. ve işte bendèn yanà ánd olsün şart ol- (21) sún ki, sanà bir kedèr yókdur, emin ve mesrür (22) olásın, demelèrile sohbetini bitirmekdè, -Álé- (23) ksandros dahì bunnari eşitmekdè emin olúb, y- [254] (1) üreyi irahatlaşmacà mesrür olaràk, yerè be- (2) rabèr temennilèr ederèk, dedi bũ gündèn seni (3) validèm Ólimpiáda Sultanin yerinè koydüm, (4) Kandáki dahì, tékrar kocaklayüb öpmekdè, (5) kolundan dutaràk, beraber birlikdè dışari (6) çıkdılar. (7) **Kandákinin oğlu Dorufóros Áléksandrosun katlinè kásd edèr.** (8) Çün ki Kandákinin oğlu Dorufóros, bũ (9) oğrayışatlardan haberì olmayarak, Áléksandro- (10) sun ordusù ilè cengè duruşub, çok askâri (11) telèf olúb, kendüsù dahì dâr kultarmacà (12) validesù Kandáki Sultanin yanına kaçip (13) gelmekdè, nice ki vukuf ólmüşusà ki, Sara- (14) yin içindè, Áléksandrosun Antiohos ismindè bir (15) Élçisi var dır, çok hişmile ve gazábile bu- (16) nũ bulub katl etmesinè kásd etdiyini, vali- (17) desù Kandáki Sultán vukuf olmakdà, dèr (18) akâp, álel acelè seyirdip, Sarayın avlısında (19) karşıısına çıkıp buluşmakdà, dedi, benim sev- (20) gili oğlum! Bũ misillü hareketi nasıl ce- (21) sarèt edérsin ki, Áléksandros, karındaşın Konta- [255] (1) vlúsiyi beyük tehlikedèn kultardıyından ba- (2) şka, ehlini kızını, ve cémi rızklarını, azàd (3) edüb, bũ elçisiyile sağ selamèt tarafımıza (4) gönderdí. bizlèr kendüsine, döst,

vè eféndimiz (5) gibi raġbèt edüb, ağır bahalì hediyelele (6) ikràm edecéyiken, elçisini, húsusa gáyetile (7) sevgilisi olan Antíohosu teléf etmek ilayıkmi (8) dir. éstáġfurla! óġlum! bunu ilayık gör- (9) mém ki, eyiliġe bedel kemlik edeyim. Aléksan- (10) drosun elçisi hanemizde teléf olmandan, topu- (11) muz teléf olmamız daha evlá dır. demelé- (12) rile boynuna sarılmaca niáz ve şefaát et- (13) mişise dahi, Dorufóros bir véch ilè iskât ol (14) mayub, elbétde ben bunu katl edecéyim, zıra (15) á validém! Aléksandros dur benim biñlerle (16) askârımı teléf eden, ve kayın pederim Póros (17) Padişahi teléf eden ki, fakir kayın validemın (18) ahuzarları gece gündüz duracağı yók- (19) dur. imdi niáz edérim, bırak beni ki, bári bende (20) onun bir ademini teléf edeyim deyü, ayak (21) basmakda, Kontavlúsinin ehli bü deyişat- (22) lari eşitmekde, álel ácelè kocasına varıp, (23) habèr verdi ki, téziye yetişésin, zıra karındaşın [256] (1) Dorufóros bizim sebebi ehyamız olan kardaş- (2) lıġın Antíohosu teléf edecékdir deyü. Kon- (3) tavlúsi dahi bunı eşitmekde méstce vali- (4) desinin daryesine varmakda, gördü ki, Dorufó- (5) ros kudurmüş Áslan gibi, dâl kılinc vali- (6) deleri Kandákiyle savaşda bulunuyorlar, (7) héman Kontavlúsi hişmıla yanına varıp, kı- (8) linci elinden çekip alıp, kendüsini çalıp (9) çarpacak olub, çok tazirlèr etdi bü ha- (10) raketleri içün, ol dem Kandáki Sultán, ár- (11) tık iskât olmuşdur omudu ilè, içeriye gi- (12) riş, Aléksandrosu dışarı çıkardı, lákin Do- (13) rufóros bunı görmekde gine kudurub hé- (14) man der ákap üzerine hücum etdi, elinde bir (15) kamayile, ol dem Aléksandros dahi gılın- (16) cíni çıkarıp dedi, ya Dorufóros! áklını (17) başına toplayub, kendine gèl, zıra ben öle- (18) cek olúrsam, salt sen teléf olmazsın, ille (19) cími cümle cinsin cemaatin teléf olacak (20) dır, zıra Makedónosluların teléf olması, si- (21) zin teléf olmaġlığınız beñzeméz. húsusa (22) bunı mülahazá eyilé ki, éger beni teléf et- (23) meli olúrsanız, Aléksandrosa edecéyiniz zarar [257] (1) áz bir şeydir, lákin beni áramali olúrsa né- (2) reye kaçıp, nerede hifz olub, ve nasıl kul- (3) taracaksınız? sizler pek eyü bilirsiniz benim (4) eféndim, bü anédek, nékadar Padişahlàr ve (5) Beyler batırıp, yérule yesàn etdiyini. éger Alé- (6) ksandros bilmiş olsaydı ki Kandáki Sultán El- (7) çileri teléf edici dir, hiç Elçi gönderme- (8) zidi. ille ordusu ilè kendüsü gelirdi, demekde (9) Kandáki Sultán Aléksandrosa doġru bakıp (10) úsulétile gülerèk kendi kalbinden dedi, (11) bàk, nasıl ákilli adè fikrini sakınarak, ka- (12) hramanlığı ilè korkuyü [f]ét edüb, kindini selameté çıkarır. (13) **Dorufóros Aléksandros ilè barışır.** (14) Çün ki Dorufóros bü sohbetleri eşit- (15) mekte yüreyinden korkub yumuşamayá baş- (16) ladì, ol dem Kandáki Kontavlúsi ilè bera- (17) ber mabeyinlerine girip, Aléksandrosu Dorufó- (18) ros ilè buluşdurub öpüşdürub barışdır- (19) dilàr, ve

biribiriné çok muhabbét kaynaşdır- (20) dılar. İmdi bir kaç gündén soñra Áléksan- [258] (1) dros kendi mahalíné gidecek tedarikindé ólmak- (2) dà, Kandáki Sultán óğullarından saklı ól (3) çok ağır bahalı élmàs taşlarıyile ve incü- (4) lérile donanmış ólan tacını, ve mihlandızıla (5) biribirini dutdurmacà 4 tané Zümrüd taş- (6) lariyile yapılmà gáyetile kıymetli yüzü- (7) künñ Áléksandrosa verip, dedi, bunnari sev- (8) gili kızım Roksándraya götürüb verésin, ve (9) bunnardan maadé aşıkare ólarak kendüsiné da- (10) hi, dımışki demirindén yapılmà bir takım (11) silahlàr verdi ki, kılıflari Şàh Mıràn deri- (12) síyile kaplanmışdı. défa yaldızlı éyér, ve (13) sòm sırma hasalárele donanmış donū beyáz (14) bir Köhaylàn verdi, ve Kara-küş resmindé (15) yapılmà bir tac verdi ki, áyağında bñ ya- (16) zılmışdı incülérile. “Migríb ve Meşrik Pa- (17) dişahi, ve Padişahlàr Padişahi, cihàn (18) Mülükñ Mégas Áléksandros.” İmdi Kan- (19) dáki bunnari verdikdén soñra, váfir nasihetlér (20) étdi, bñ demelérile ki, sakına sakın óğlum (21) bundan soñra bir dahi çayıtığa gidüb, ve (22) bir kímseye émniyét édüb, kendiñi tehlikeleré (23) kóymayasın, zıra korkárim ki kazayà óğrársın. [259] (1) défa dedi işte Áléksandros Padişahà tabi (2) óldüğümüzün işareti için, ón senelik Harác (3) bedeliyesi haznelér hazırladım, ónñ dahi be- (4) raberiñde götürüb teslim edésin, demekde (5) ól dahi dedi, bñ haznelér geri kalsın, bèn (6) Aléksandrosa şefaát edérim de bunñ sizleré (7) bağışlatdırırım. Kandáki Sultán sıràn ce- (8) vab étdi ki, éger bunnari álmázsan óğullarım (9) seni áğnayacak ólurlár, héman álmayà ba- (10) kíp bizleri muhabbét nazarından yad étme- (11) menizi matlúb edérim, deyüb, gíne ánlından (12) gözlerindén óperék, ve áci áci ağlaşarak (13) dedi, yà Áléksandros! çok mesrur ólacáğı- (14) dım éger óğulluk muhabbetiyile yanımda (15) bulunub, sayéyi saltanatında cihàn Sul- (16) tanlığında bulunsámıdı. bunnardan soñra (17) iki óğullarıyile beraber yollatmayà çıkıp, (18) bir iki günlük yoladak beraber gidip sóñ- (19) ra Kandáki Sultán vedalaşip biribirleriyile (20) buluşdukdan soñra, óğullarını beraberine ko- (21) şub, kendüsi Sarayına ávdèt éyiledi. İmdi án- (22) lér dahi birlikde órdunun óldüğü mahalé- (23) kadar varmakda, ól dem, Kontavlúsiye ve Do- [260] (1) rufórosa dedi, bilmiş ólásınız ki, bèn Áléksan- (2) drosun kendüsiyim, ánlér dahi bunñ eşitmekde (3) ákillari başarından dağılıp, meyit gibi (4) donub kaldılar, fakat titireyerek dediler (5) mádam ki, sen Áléksandrosun kendüsisin, ártık (6) bizé kultariş yókdur. Áléksandros dahi dedi (7) Álláh gösdermesin ki, sizleri inciteyim, hiç (8) bunun için yüreyinizé vesvesé getirip, kórk- (9) mayasız. zıra sizin validenizin banà étdiyi ik- (10) ramları ve muhabbetini unutmam, ve unuta- (11) cağım yókdur, İmdi sizleri bñ gün bñ (12) saatdén hàs karındaşlarım yerine koydum, de- (13) melérile, çok

izèt ikramlâr étdikdèn soñrà, (14) validelerinè mutaallik, vè kendülerinè minası- (15) betlî çok hediyelèr verip, çok saltanátile (16) yolâ çıkarip gönderdi. İmdi Ptolemaïos, Fi- (17) lónis vè Antíohos yanına gelip váfir has- (18) bihallerdèn soñrà dedilèr, yâ Şevketlũ Pa- (19) dişahımız Aléksandros! niçün kendüñi boylè (20) tehlikelerè koyub, bir kıl üstündè bulu- (21) nürsun. máaz Alláh! sanâ bir kedèr oğraşa- (22) cåk olúrsa, dünniâ ált üst olacağındàn (23) başkâ, bizlèr dahî yabàn yerlèrdè kalip, ta- [261] (1) kim takımâ telèf olacáğız. İmdi niâz édèriz siz (2) şevketlimizè ki, bundàn soñrà bũ misillũ harâ- (3) ketdè bulúnmayasın. hémi işte bizlèr hèp dün- (4) niayi zâbt étdik, ártık zâbt edecèk memlekât (5) kálmadı, héman émr éyilé ki, Ácemistanâ va- (6) ralim istirahat olâsın. Aléksandros dahî bũ (7) sohbetleri eşitmekdè, ákılî vè firasetli Pa- (8) dişâh olduğu içün bũ sohbetlerinè hoşla- (9) nip, dèr ákâp émr édüb, ordusunũ toplat- (10) dirip, Ácemistanâ gitmesinè yüz dutdulâr. (11) **Aléksandros denizin dibinè éné.** (12) İmdi óradan kalkip, Ácemistanâ get- (13) mèk üzerindéyiken, bir deniz kenarinâ oğraşip, (14) órada oturâk étmekdè, Aléksandros niyèt étdi ki, (15) denizè girip, dibindè nelèr váridiyini kèşf (16) etsín. İmdi Antíohosa émr étdi ki, dèr ákâp (17) órada yakîn olân bir Şehirè varip, ácele bil- (18) lordàn bir sandik yapıdrip getirsin deyũ, (19) Antíohos dahî dèr ákâp gidip yapıdrip (20) getirmekdè, Aléksandros, bir kaç tanè ákıldanè (21) ricallariyile beraber, bir gemiyè girip, um- (22) manâ çıkmakdâ, kendüsî Aléksandros ol billòr [262] (1) sandığın içinè girip, sağlâm halât ipleriyile (2) bağlatdırip, denizin içinè girecèk oldukdâ (3) sıparic étdi ki, hèr nè vakít ki ipleri salla- (4) malî olúrsam, sandığı yokarıyâ çekésiniz. (5) İmdi bũ tárzile kávlú karâr étdikdèn soñrà, (6) Aléksandros sandığın içinè girip denizin içinè (7) girip denizin içinè endi, vè, tâ, dibinè varmak- (8) dâ, órada bir gáyetile beyúk balık gördü (9) ki, gelip geçi[y]ordu, temâm 24 saat, yörü- (10) yüb gezmekdèyiken, gíne kuýruğunũ gö- (11) rémediyinden bũ deracè beyüklüyünè tea- (12) ccüb étdi, vè bundàn maadè órada çok ba- (13) lıklâr seyir étdi ki, biribirleyiyile cènk éder- (14) lér-idi. Vè bunari görmekdè kendî kendinè tea- (15) cüb édüb dedi, işte baluklâr dahî Padi- (16) şâh áskârlari gibi, biribirleriyile cènk éder- (17) lér. vè bũ seyirlerin ésnasındâ dombáyı misâ- (18) lî bir balık gelip, hişmile sandığâ vurub (19) çarpmakdâ, ipler sallanip, yokarıdâ geminin (20) içinde iplerin başındâ durannâr, iplerin sal- (21) ladığını görmekdè, dèr ákâp sandığı çekip (22) yokarıyâ çıkardılâr, bũ hususdâ Aléksan- (23) dros çok incindi, zıra balıkların cengini tekmi [263] (1) tekmiè görèmedi. lâkin nè çaré? bundàn soñrà (2) geminin demirini çekdirip, elkenleri açdırip, (3) ordunun bulunduğu mahalè çıkıp, órada (4) cümlesine nakl étdi denizin dibindè gördü- (5) yũ

ácaýüb nesneleri. (15) [Bũ hikayetdè dahì, bîraz ásilisiz la- (16) fazàn tavaturlari vár
 dır, émma, çún ki dinè, (17) îmanà dokunuklũ bir nesnè ólmadıđından îstèr (18) sahîh
 gibi diñlèyin, îstèr sahtè gibi, za- (19) rari yókdur. fákat kâmil sırasında bulunàn (20)
 kímse bunnari sahîh zàn ètmecè bir mecili- (21) sdè nàkl ètmeli ólursa, içindèn
 çıkamayub, (22) ákılî kâmil sayılırkan, tirizi kısı aňlaş- (23) lır. güccük düşér.] (6)
Aléksandros A'cemistanà ávdèd edér. (7) Oradan askârînin tobũnu toplayub (8)
 Ácemistana varmakda, ehli Roksåndra Sultàn (9) çok tevatürlũ aláy ve saltanatile
 istikba- (10) line çıkıp karşılayub, émr edüb çok ziyi- (11) netlèrilè teşekkuràn 7 gün
 geceli gün- (12) düzlũ donanmà edüb, fakirà fukaraya çok (13) inayèti ihşanlar edüb,
 cémi ricalu kibarlá- (14) rina ve Seraskârlarına, belük başlarına, [264] (1) ve askârînin
 tobunà çok izzèti ikramlar edüb, (2) ve ayırî ayırî hépisine mekadırince hediyele ve
 (3) peşkeşle verüb, cümlesinin hatrinè hòş eddik- (4) den soñrà niyèt eddi ki, Sultàn
 Roksåndrayı da- (5) hi beraberine alıp, hep askârî beraber birlikde (6) Bağdàt Şeherinè
 varsın. (7) **Aléksandros kendì mevtinè işarèt olaràk gördüyü ruyá.** (8) İmdi
 Ácemistandan çıkıp Medinèyi Bağ- (9) dat tarafına getmekdeyiken, ibtidaki konakda,
 (10) Aléksandros yatıp uyumakda, ruyasında (11) İremía Peygamberi gördü, ve dedi
 bunà, (12) ya Aléksandros tedarikde bulunub, sanà ha- (13) zırlanmış olan mahalè
 gelésin. zıra ecèlin (14) bitmişdir, ve bilésin ki, yakın günlerde pek (15) sevdiyin
 kimselerden sanà ölüm öğreşecek dır. (16) Héman téziye Bağdàt Şeherinè varıp,
 askârla- (17) rıñà ve hep imurlarına nizàm temsiyèt ve- (18) résin, deyüb, İremía
 Peygambèr, öyündèn ga- (19) yib öldü. İmdi Aléksandros bũ ruyanın kor- (20)
 kusundan dèr akap uyanıp, hovfindèn naşı (21) sersèm, ve şaşkın gibi, melül melül
 yata- [265] (1) ğin içindè mehsunlúk ilè, ah edüb ağlaşma- (2) ya başlayub, hep geceyi
 sabahá kadar gàm (3) kasavètile geçirdi. ve sabah ólmakda, óradan (4) davranıp yolà
 çıkmada, at üzerindè bũ de- (5) racè sersèm bulunúru ki, kàtl olacàk (6) bir adém
 misalì yáhot mevti kàt ólmüş bir (7) hastà gibi görünürdü. hulesa bũ hal- (8) lèrile
 Áfşit tesmiyè olunàn bir çolà vardı- (9) lar ki, hazreti İöv órada meskàn etmişidi. im-
 (10) di óraya varmakda, çadırlari kursunlar de- (11) yũ émr edüb, órada konak
 etmekde, cémi Ri- (12) cálu Kibarlar, Aléksandrosun bũ misillũ (13) gamli kasavetli
 halinè görmekde, aslını se- (14) bebinè sorub tesellũ ètmék için yanına var- (15)
 makda, askârî dahì tobunũ silahlandırıp (16) karşı tarafdà bulunàn bir dağın üzerinè
 çı- (17) karıp, aláyile hep taburlar gelip geçmek- (18) dé, başladılar Aléksandrosa
 demeyè ki, ya (19) Şevketlũ Padişahımız, niçün bũ tarzà me- (20) rakli ve kasavetli
 bulunúrsunuz? bákın (21) hám d olşun arkamızda nekadar askârımız var (22) dır, hám d

eşitmekdè kendüsini zàbt édémeyüb, (17) àci àci ağladí. Bádehu sufrà hazırlanı, (18)
 Áristotélisi yanına àlip, órada bulunàn (19) ricallari dahì mansubları deracesince (20)
 sufraya oturdurub cümlesi beraber taam (21) étdiler. (22) **Áristotélis Filósofos ìlè**
Áléksandrosa gelèn hediyeleér. (23) Aléksandrosun validesi Ólimpiáda Sul- [269] (1)
 tán, Aléksandrosa ve Rokşandra Sultanà, birer (2) çok ağır bahali tàc ìlè, birer harmanı
 gön- (3) derdí ki, yek parè mücevherlèrile ve iri incü- (4) lèrile donanmışdı, ve
 bunnardan maadè, iki ta- (5) nè ağır hasalàrile donanmış bēyaz köhaylàn (6) àtlari, ve
 yüz tanè áyrica seçmè keskin (7) àtlar, ve bahà yetmez cevahlèrile yapılmà (8) iki
 tanè yüzzük, ve bir mektüb gönderdí. (9) **Ólimpiáda Sultanin gönderdiyì mektüb.**
 (10) Bèn muhabbetlũ validèn Ólimpiáda (11) Sultàn, sèn sevgilì oğlùm Aléksandrosa
 doà (12) senalèr édüb, maalùm édèrim ki, biribirmizdèn (13) ayrılıp, yad olali
 gözlerimin yaşları ku- (14) rúmadı, dudaklarım gülmedi, nè Sultan- (15) lik, nè
 Padişahlık gözümdè yókdur, zıra (16) sensiz bir şey, yüreyimì ferahlandırámaz. İmdi
 (17) sanà niàz édèrim, ya sèn kendin búraya teş- (18) ruf édüb gelésin, ya izin verésin
 ki, bèn óra- (19) ya varayım. zıra bèn bũ hastretlik derdindèn (20) telèf olacáğım. İmdi
 Aléksandros Póros Pa- (21) dişahının ön iki basamaklı àltùn kürsüsũ [270] (1) üzerindè
 oturúrkan, Áristotélis bũ mektu- (2) bũ okumakdà, gerek Aléksandrosa, gerek cé- (3)
 mi ricalu kibarlarà azim gafilèt basub cüm- (4) lesi àci àci ağladılar. ve ól saatdè Alé-
 (5) ksandrosa habèr getirtilér ki felàn kímse bir àl- (6) tùn şamdàn çaldì deyũ.
 Aléksandros hiç (7) incinmeyerek dedi, her kimlèr görürse, çalàn (8) ademín dir
 demeyecekler, ille Aléksandrosun (9) şamdani dir deyècekler, onun için zarari (10)
 yókdur. demelèrile, cevab vermekdè, cüm- (11) lesi teacüb étdiler metanetliyiné. bũ
 deyi- (12) şatların arasındà, Áristotélis dedi, vákaa ya (13) Şevketlũ Padişahim! déyil
 fakat bèn, ille (14) cémi àlèm, senin kahramanlıklarına ve cen- (15) klerdè étdiyin
 fetuhatlarà taaccüb ètmekdè (16) dir. zıra bunnarin emsallerini ètmış ve edecèk (17)
 kimselèr yókdur. Aléksandros dahì dedi, bun- (18) nari bèn kendì iyitliyimile étmedim,
 ille, ibti- (19) da ásıl yerleri ve göklèri yokdàn var édèn (20) Tanrıya kendimì teslim
 édüb, onà omüt èt- (21) meklihim, sönra ádaletì, muhabbetì, hâk şe- (22) raatì eyũ
 kocakladim, işte bunnarin hórme- (23) tiyile, bunnar icrà öldü deyüb sohbetini [271]
 (1) bitirim ètmekdè, Áristotélis tékrar suâl èt- (2) dí ki, bũ anèkadar topladiyin haznelèr
 nérede (3) dir deyũ. ól dahì ricálu kibarlarını ve (4) Seraskârlarını, ve cémi askârını
 gösterme- (5) cè dedi, işte benim àltùn ve mücevher haz- (6) nelerim bunnar dir. défa
 Áristotélis dedi, (7) bir latifeli taltífille, bári bir Aléksandros ha- (8) zırlayásın, yâni bir
 evlâd yetişdirésin, Alé- (9) ksandros dahì gülerèk dedi, bèn Makedonía (10) ölkesinè

evlâd eşeri bırakmasına sevdâm yók- (11) dur, ille benim sevdâm ve gayiretim, búdur
 (12) ki, cémi cihân Padişahları sizlere tahsèd (13) çekip teacüb etsinèr, ve sizlerde bú
 éyilik- (14) lerimi fikrinize getirdikce banâ rahmèt okuyá- (15) sınız, deyüb, bú misillü
 sohbetleri ètmek- (16) déyiken, Àléksandros bir Àcemli èhtiyâr ri- (17) câl gördü ki,
 sakallarını boyayórdu, gènc (18) görünsün deyü. Àléksandros bunü gör- (19) mekdè
 dedì, yâ sevgili ricalím! éger boyanın (20) bir hayrı olsáyıdı nè manì, lákin sanâ hayrı
 (21) yóğukan, boyâ niçün boşunâ telèf olsün (22) deyerèk, güldü, kezâlike órada
 Àléksandros (23) ismindè gáyetile iri gövdeli, ve çok korkâk [272] (1) bir âdem,
 durúru, bunú ki çok defâ (2) cenklerin ârâsında tanırıdı ki, dáyıma kıyı- (3) lardâ
 dolaşırıdı. imdi bunü görmekdè Àlé- (4) ksandros Padişâh latifè ederèk dedì, sanâ âyüb
 (5) dur, bú misillî ismin olúbda korkâk olâsın, (6) yâ âsıl Àléksandrosa beñzemelisin,
 yâ bú (7) ismi deyişdirmelisin, deyüb kendüsi gül- (8) mekdè, órada bulunanların tobü
 dahì tatli (9) tatli güldülér. ó gün bú misillü biraz (10) latifelerile éyilendilér. ve értesi
 gün 3 biñ (11) tanè hırsızlar dutüb, getirdilér ki, étrâf mem- (12) lekâtlari yağmalayüb
 çok haşaratlık eder- (13) lér deyü, dedilér emriniz olúrsa bú zalim hır- (14) sızları telèf
 edelim. Àléksandros dahì dedì, be- (15) nim yüzümü görèn ölmek cayiz deyildir, in-
 (16) sannari kâtl ètdirtmek zorbazların işi dir, Pa- (17) dişahlara vacib olan, insâf
 merhamètdir de- (18) yüb, suçlarını âf edüb, âvci âskârlı- (19) ğınâ koşdü. Ó esnadè
 bir Hintli âdem getir- (20) dilér ki, bú âdem ok atmakdâ búkadar mahir (21) dir ki
 yüzükdèn okü geçirir deyü, Àléksandros (22) dahì görmesini isteyüb, bú âdemè
 marife- (23) tini icrà etsin deyü émr ètmekdè, olmadı [273] (1) yayını elinè
 âldırâmadılar, ol dem Àléksandros (2) gazabâ gelip katlini émr edüb, kâtl ètmeye (3)
 götürürken, sordular ki, niçün inâd edúbda (4) ölmesinè müstahâk olúyorsun deyü, ol
 da- (5) hi dedì, inadımdâm deyil dir, ille ön gün (6) dür elimè ok yayı âlmadıyım içün,
 Àléksandro- (7) su görmekdè korkdüm ellerim titiredi, onun (8) içün, cesarèt
 edemedim demekdè, Àléksandrosa (9) bunü duyurmakdâ, dèr âkâp âf edüb, ken- (10)
 düsinè bir beyük mansüb ilè çırâk çıkardı. (11) bunnarın ârâsında bir fukarâ âdem gelip
 (12) dedì, Şevketlü Padişahım! banâ merhamèt (13) éyilè kemaletli kızım var dır,
 évermekliyim (14) bòrc öldü, lákin iktidarım yókdur, keremiñè (15) sadakaña
 muhtâcım deyüb niazlèr ètmek- (16) dè, émr ètdi ki, haznedèn biñ kesè âkçe veril- (17)
 sün deyü fakir âdem dedì, Padişahım bun- (18) nar ifradıyile çokdur, banâ âz sadakâ
 yeti- (19) şir demekdè, Àléksandros dahì dedì, bende bi- (20) lirim, lákin Padişahların
 şanındandır çok (21) vermeklik deyüb, fakir âdemì mesrür éyiledi. (22) ândèn sonrà
 hócasi Àristotélisi dahì hu- (23) zurunâ çağırıp, Porós Padişahın ol çok kı- [274] (1)

ymetli tacını ve harmanisini kendüsine hibè (2) eyiledi, bundan maadè tavaturlu altun (3) ve mücevhèr hazneleri verip, ve validesi (4) Olimpiada Sultanà mahsüs dahì çok (5) ağır bahali hediyelèr tertip edüb, birde mek- (6) tub yazip Aristotélise verip, validesine gön- (7) derdi. (8) **Aléksandrosun bulduğu haznelerin nakliyeti.** (9) Aristotélis Filósofos hocasını, mezkûr (10) tarzile, ifradiyile yani ganimè hediyelèr ve (11) peşkeşlèr vermecè Makedoniaya validesinin ya- (12) nına gönderdikden sonra, kendüsü Aléksandros, (13) Rokşandra Sultanile beraber, Bağdatda bir kaç (14) vakit dinlenmek üzere eyilenmekdeyiken, ölü- (15) mü hatrindèn çıkarip, 3 ay bir karar mesrur (16) ve şazımàn üzere bulunmaktayiken, huzuruna (17) bir adèm gelip yerè beraber temenniler eddik- (18) den sonra, dedi, efendim! bu kulunuz Tíg- (19) ris tabir olunàn irmağın kenarlarında avcılık (20) etmekdeyiken, bir mağzèn buldum ki, içi dop (21) dolu altun. İmdi işte siz Şevketlimize, mah- [275] (1) süs geldim habèr vermesinè, emr edüb hazne- (2) nize taşıtırásız, demekdè, Aléksandros dahì (3) gülerèk dedi, á kuzum! yer yüzündeki def- (4) nelerin tobü Taşrının elinde dir, eger bu mağ- (5) zendeki altun benim kismetim olsaydı, bana (6) veriridi, madam ki, sana gönderdi, öldü ki, se- (7) nin kismetin dir, héman durmayub varip saháb (8) olásın demekdè, ol adèm dahì, dedi, efendim! (9) ben, bana ilazim olduğu kadar aldım, héman (10) emr edüb, baki kalanını kaldırtásınız, zıra (11) görünendè bu altun ifradiyile çokdur ol (12) dem Aléksandros atına binip, varip görmekdè, (13) çok teacüb etti, lakin haznesine kaldırtma- (14) yub, askârına hibè eyiledi. (15) **Aléksandr. zehirlediklerinin nakliyeti.** (16) Çün ki Aléksandrosun yanında, Lefka- (17) düsü, ve Vrunüsü ismindè iki tanè karındaş- (18) lar varıdı ki, ta güççükdèn berü Aléksan- (19) drosun yanında beyüdüklerinden bunnari gá- (20) yetile çok sevéridi, Lefkadüsü, Aléksandrosun (21) kendi baş atlarının üzerinde İmbrohòr payesin- (22) deyidi, Vrunüsü dahì, kadehçi başıyıldı ki, [276] (1) Aléksandros kendi işirèt içkilerini bunun elin- (2) den içeridi. bu sebebdèn dahì ikisininide gáye- (3) tile çok sevéridi. Ve lakin validelerinin yanın- (4) dan ayrılalì çok vakit olduğundan, her da- (5) yım valideleri ahuzarlárele mektublár yazip (6) kendülerini istemekdè bulunurudu, imdi g- (7) ünlerden bir gün gine validelerindèn bir áhu- (8) zarlı davèt mektubü alip, ikisi birlikdè va- (9) rip yerè beraber temenniler ederèk izin istediler (10) ki, validelerinin yanına varsınlár, lakin Alé- (11) ksandros izin vermediyi için, artık bu valide- (12) lerinin ahuzarlı mektublarına dayanamayub, (13) húsusa Vrunüsü ó esnalerdèn bir kaç gün (14) ákdèm, Aléksandrosun kendüsü içki içdiyi bir (15) tanè kıymetli ve bulunmaz kadehini kırđıyı (16) için, hırslanip bir deyinègile başına vurub (17) yaralamış olduğundan, Vrunüsünün

yüreyinè (18) bir melùn şeytàn iğvasi oğraşdı ki, Áléksan- (19) drosu zehirleyüb telêf êtsin deyü, ve bû (20) fikrini sırân Mídis ismindè bir ricalà ifadè (21) êtdi ki, ó dahi bir kaç gün akdèm Aléksan- (22) dros dan incinmişidi, imdi bû Mídis dahi bû (23) fesudè ve hayin fikirè şerik olub, ikisi birlik- [277] (1) de bir kaç ricálu kibarlarà ve musahiblerè (2) dahi ifadè etmekdè, anlèr dahi bû hıyanet- (3) liyè örtak olub, tobû birlikdè bunùn icra- (4) sını etmeye antlanip şartlandılar, fakat Á- (5) léksandrosun gáyetile çok sırdaşları olan, Per- (6) dikkas, Ptolemaïos, Ólvios, Lusímahos, ve Fi- (7) lónis namindè olan beş tanè baş musahiblerinè (8) duyúrtmadılar, zıra anlèr Áléksandrosun gá- (9) yetile çok sadıkanà musahibleri olduğundan (10) vesvesè êtdiler. húlesa bû beş tanè kimésne- (11) lerden başkà, cümle ricálu kibarlar ve (12) musahibler bû fikirè örtaklaşdılar, anlérde (13) bû hayin fikirè şerik olmalarının sebebi bú- (14) yudu ki, çün ki kendi kendülerinè fikr êtdi- (15) lér ki, Aléksandros sağ öldükca nè bizler mem- (16) lekâtlarımızı göreceyiz, nè dahi kendi ba- (17) şımıza birer ölkè sahibi olub istirahat ola- (18) cágız. émma éger Áléksandros bû tertibile te- (19) lèf olursa, lábit ahir nefesdèyiken cémi öl- (20) keleri vasiyèt edüb her birisinè birer ölkè ba- (21) gışlayacaktır, işte bizlerde birer ölkè sahi- (22) bi olub istirahat olúruz dediler. işte bû (23) misillü bir kahraman ve namli sanli Padişa- [278] (1) hin telefine kâsd êtdiler. (16) [Bâkın ki nè deracè hayin ve hıyanèt (17) insanlar bulunúru, ve hále bû gün bû (18) saat bunnarà beşzèr nékadar hıyanèt kimse- (19) ler bulunúr ki, yüzdèn dostlúk göster- (20) mecè, yüreklerinden dostlarının irzina, rız- (21) gına, ve canına kâst ederler, bû makulè kím- (22) seler elbette Íodasin sırasında dır. lákin bá- (23) kın ki nékadar sakınmak ilazim, ve nasıl ara- (24) yub bulmalı sadıkanà dostları.] İmdi bir gün (2) Aléksandros cémi ricálu kibarlarını ve cémi (3) Seraskârlarını davèt edüb, berabèr taam (4) edüb, yeyüb içip, zevk safà edüb, défi (5) gamlèr etmesini isteyüb, cümlesini toplat- (6) makdà, yeyüb içmek üzerindèyiken cümlesi (7) mesruràn çalgılarile ve türkülerile eyi- (8) lenmekdèyiken, Áléksandros kendüsü dahi çok (9) mesrur olarak, dedi, ya benim sevgili yol- (10) daşlarım! ve karındaşlarım! bû gün istèrim (11) ki tobunuz mesrur olub, başkà defà etmedi- (12) yiniz safaları bû gün etmelisiniz deyüb, (13) bir usül ilè kendüsü kendi halıvèt odasına (14) çekilip, yatağının üzerindè oturub müla- (15) hazà etmekdèyidi ki, ácaba bû dostlarıma [279] (1) dahà nè türlü ikramlar edeyim ki, mesrur (2) olub dahà ziyadè hoşnut olsunlar deyü. (3) émma ól meşvaretli olan hıyanèt ve canavar (4) yürekli zalim herifler, tav bû tav dır de- (5) yüb, bir takribile Vrunúsiye tarif êtdiler ki, (6) zehiri hazırlasın deyü, ve Mídis namindè olan (7) melaneti dahi gönderdiler ki, var,

Şevketli- (8) mizi dışarıya çağır ki, aşkına şarab içece- (9) yiz deyü, ol dahî içeriye varip dedi, Pá- (10) dışahım! Alláh ömrünüze berakèt versin! kul- (11) ların olan sevgili dostların, dileyórlar ki, (12) dışarıya çıkıp yannarında bulunásın ki, (13) aşkıña şarab içecekler deyü. Áléksandros (14) dahî dèr ákáp sıçırayúb kalkıp, dışarı- (15) ya çıkıp, varip yannarında oturmakda, hé- (16) pisi birlikdè, biñler yaşasın! Şevketlü Pa- (17) dışahımız Áléksandros deyü, doà seneler ède- (18) rek kadehlerini ellerine álmakda, kendüsidede iç- (19) meli deyü teklif ètmekdè, bir takrîbile Vru- (20) nusiye dahî işarèt ètdiler zehirî yerleşdirdin (21) deyü, ó dahî dèr ákáp şarab ile beraber (22) karışdırıp kadehi eline sunmakda, héy và háy! (23) váy hayin canavar yürekli insanlar! fakir [280] (1) Áléksándros ferahından gafil bulunub, kade- (2) hi eline alip, cümlesinin aşkına içdi, ve lá- (3) kin çün ki zehir dèr ákáp kendüsini dútmadı, (4) mesruriyetinden ayağa kalkıp, sufranin ètra- (5) finì dolaşip, her birisine ayırı gayırı taltif- (6) lèrile politikalar edüb hoşlandırmakdayiken, (7) yüreyine bir sancı oğraşub, ve ólkadar sıklèt (8) vermeye başladı ki, dayanamayub, dedi, ya (9) sevgili karındaşlarım! ne ola bu yüreyimde (10) oğraşan sancı? zira bakıyorum ki, bağırsa- (11) klarımı kavurub, iki ağızlı bir keskin kılınç (12) gibi yüreyimi ciyerlerimi kıyıyor. Bèn artık (13) dayanıp duramayacağım, siz héman zefki- (14) nize safanıza bákın, bende halivèt odasına çe- (15) kilip irahatlanayım, bu sikleti savuşturun- (16) cayadak deyüb, halivèt odasına varmakda, (17) dèr ákáp hekim başısı olan Filippusu yanı- (18) na getirtirip, bakmakda, dèr ákáp ağnadı ki, (19) zehirlenmiştir, ve aniden bir ot kaynatdırıp (20) içirtmekdè, istifra ètdirdi, ve istifraya bak- (21) makda gördü ki, zehirî şarab ile karışdırıp (22) içirtmişler, ol dem dedi, Pádisahım! benden (23) sanà hayir yókdur, zira zehir gáyetile keskin [281] (1) öldüyü için hep vücuduñu zehirlenmiştir, (2) buna artık çare ólmáz, fakat bunü tahüt (3) edérim ki 3 gün seni hifz edérim, sende bu 3 (4) günlerin arasında cemi imörü Padişahlı- (5) ğına nizàm temsiyet verip, vasiyetiñi dahî (6) sırasına koyasın. zira artık buna çare yók- (7) dur deyüb, sohbetini tekmiñl ètdi. (8) **Áléksandrosun ètdiyi ahuzarları.** (9) Hekim başı Fílipposun bu sohbetlerini (10) eşitmekdè, melül melül çok mehzunlúk ile (11) fakir başını sallayarak, dedi, héy yalancı, (12) ve batil dünniá! vah benim az vakıtlı talih- (13) siz saltanatım! vakaa her ademın ıstracı, (14) bir mikdar hòş görünür, lakin bir saatin (15) içindè gayüb olur. hákikat kâmil alimler (16) eyü gözèl temsil vermişler dir ki, bu ci- (17) handè, mihnetsiz devlèt, zahmetsiz ziynèt gam- (18) siz mesruriyet olamaz, deyü. défa bu tem- (19) sil dahî hák dır ki, insanın biñ ildà yap- (20) dıyı binayì, felèk, bir lahzadà (bir rakkadà) (21) yók edèr kalmáz eserí. ve bünnari dedikden (22) soñrà,

ahuzárele vè kanlı göz yaşlarıyile [282] (1) ah vâh ederek dedi, yâ yerlèr vè göylér! (2) yâ ây günèş vè ildizlár! yâ çòl ovalâr (3) vè dađlár! sizlér ki benim âz vaktin içindè (4) kazandığım námi şöhetì gördünüz, lâkin nè (5) çarèki, âz vaktin içindè gayüb etdim. Héy (6) vâ háy! hayíf baná ki! bahâr çiçekleri gi- (7) bî tèt açıldım, tèt solâr öldüm, imdi sizlerè (8) niâz edérim, bû gün benimile beraber yâs (9) matemlér edüb ahuzâr edésiniz, zîra gün (10) gibî, dün dünnidâ ziyalâr verir ikén, bû (11) gün yerin âltında karannıkda kalıyorum, (12) dün cihandâ sığışmaziken, bû gün bir dâr (13) mezâr meskânim öldü. héy âsıl validém olan (14) toprák! sèn ki şimdi beni dahi kocaklarıña (15) âlıyorsun. nasıl ibtida tatlı lezzetli gö- (16) rünürsün insannarâ, sonra âpansız tobunü (17) yanına toplársın? bunnardan sonra ricâ- (18) lu kibarlarına vè hép âskârlarına doğrû (19) yüzünü çevirip, dedi, ah! yâ sevgili emek- (20) darlarım! vè sadıkanâ hemşehrilerim Makedó- (21) noslulár! ah! mimkin olsáyıdı beni bû ölüm- (22) den kulturalıydınız! ah! yâ sevgili karındaş- (23) larım, vè yoldaşlarım! savâşın, çalışın, beni [283] (1) kulturalınsız vakıtsız genç ölümündén, ki (2) Padişahlığımı size bağışlayüb sizlerè kül (3) köle olayım, demelèrile, dağlâr taşlâr da- (4) yanmaz ahuzarlâr etmèkdè, Makedónoslular (5) bû ahuzarlı sohbetlerini eşitmèkdè tobü bir- (6) likdè haykırarak ağlaşmaya başlamakdâ, âs- (7) kârın tobü dahi ağlaşmaya başlayüb, çok (8) velveleyé vardılâr, zîra hépisi ağlaşarak biri- (9) birini çiyineyerèk seyirdirlèridi bári bir dahi (10) yüzünü görelim deyü. Áléksandros fakir, (11) âskârın bû hareketini eşitmèkdè izin verdi ki, (12) hépisi gelsinèr ziarèt etsinèr deyü, vè lá- (13) kin bû ziarèt etmenin êsnasında âğit figannâr (14) dahâ ziadè ârtip çođaldí. bundan sonra (15) hekím başı Fílippos, diri diri bir katırın kar- (16) nını yarıp, Áléksandrosu bunun içinè oturt- (17) dúki, imörü Padişahıyesinè temsiyèt versin, (18) hémi vasiyetini yazdırsın, imdi baş kâ- (19) tibini getirtirip vasiyetini yazdırıp, bádehu (20) cümlesinin huzurunda okutdurüb, diğ- (21) letdirdí. (22) **Áléksandrosun vasiyeti.** (23) Bèn meşhür Fílippos Padişahın vè Ó- [284] (1) limpiáda Sultanin oğlû Áléksandros, bèn ki bû (2) saaté kadar, cihân mülükü, vè Padişahlâr (3) Padişahi tesmiyè olunurudum, lâkin şimdi (4) ağnadım ki cémi insannardan héç bir farkım (5) yókdur. imdi bèn fakir Áléksandros maalüm (6) edérim ki, çún ki görüyorum ki, ölüm etra- (7) fimî kuşadıp, beni bû dünniâ ömüründèn (8) kapıp çarpmaya savaşır ki, bû ölümün (9) elindèn kultarmış vè kultaracak kimsè yók- (10) dur. zîra Padişahlardan korkmaz, ehtiâr va- (11) lilerdèn vè hakimlerdèn utanmaz, tıfil genç- (12) lerì acımaz, húlesa bir kimseden sakınmaz, (13) vè kimsenin hatrını saymaz ille cémi cüm- (14) lisini bir payedè, ve bir karardâ çalâr çarpâr, (15) kesèr biçèr, nè ataların ciyèr

açılariyile (16) êtdikleri âhuzarli figanlari, vè nè êhlialla- (17) rin kanli göz yaşlari, vè nè ôksüz yetimle- (18) rin melül melül bakışlari vè ağlayışlari (19) bũ ölümün yüreyini yumuşatmaya mim- (20) kin deyil dir. İmdi çün ki bèn dahì âğnadım (21) bildim ki haznelerimî telêf êtsèm, hêp âskâr- (22) larımıla cènk êdecèk ôlsàm, bunùn hökmün- (23) dèn vè zarbindàn kutarabileceyim yökdur. [285] (1) bũ sebebdèn işte vasiyetimî yazdım, vè sizlerè (2) dahì duyururum. İbtida cèmi cümle dos- (3) tlarımdàn ve duşmanlarımdàn muhabbèt istè- (4) rim. vè hêr kimleri bilerèk vè bilmeyerek, ricali (5) ricasiz incitmışisem âflik, vè rahmèt dilè- (6) rim. İkincisi mevtimdèn sonrâ cèmi zabitan- (7) larımın ârâsında niza fizâ vè âdavèt oğrâşma- (8) mak içün, cèmi ôlkemî hêr birisine mekadirin- (9) ce taksim edèrim. İmdi âsıl vetanımız olan (10) Makedonía ôlkesini, sevgili vè sadakatlũ mu- (11) sahibim olan Perdíkaya hibè êtdim, validem (12) Olimpiáda Sultanâ kendi validesi gibi êttibâr (13) edüb, validem dahì kendüsine hâs evladî gi- (14) bi muhabbèt edüb ittifâk üzerè cèmi fuka- (15) ranin istirahatına dikkât etsinèr, vè êhlîm Ro- (16) ksândra Sultani dahì beraberindè Makedonía- (17) ya götürsün ki, validemile berabèr bulun- (18) sùn, vè çün ki hamilè dir, éger êrkèk evladî (19) olursa isminè Aléksandros koyub, Tahtimî (20) kendüsine teslim etsin, vè éger kız evladî (21) olursa, eyũ ilimlèrile vè maarufetlèrile ter- (22) biyè edüb, âkil balığ olmağda, minasibetì olan (23) kimsèyile nikâh etsinlèr. kezâlike Misir vè İs- [286] (1) kenderùn ôlkelerini dahì Ptolemaïosa hibè eyi- (2) ledim. Sélefkosa dahì, Âcem vè Bağdât ol- (3) kelerini hibè eyiledim. Antigónosada Karamàn (4) ôlkesini, kéza Filónise dahì, Musul vè Di- (5) yâr-bekir ôlkelerini, Pútonosa dahì Háyma- (6) nayı, Meléagrosa Adállya ôlkesini, Êvménniosa (7) Káyseri ôlkesini, Kásandrosa dahì Âydin vè (8) Âk-denizîn Anatòl yakalarını, Vasímahosa (9) Trákıyı, Antíbasrosa Karâ-deniz yahıları- (10) ni, Ôksurátosa Habeşistanî, Fílipposa Hindista- (11) ni, Fratefériosa Çinimaçün sınırlarında olan (12) ôlkeleri hibè eyiledim. vè lâkin siz sevgili vè (13) sadıkanâ vezirlerimè vè vüzaralarımâ vè cé- (14) mi cümle zabitanlarımâ ki, bũ ôlkeleri hibè (15) eyiledim, sizlerè dahì tembîh vè nasihèt edè- (16) rim ki, évelan birbirinizè muhabbetli olâsı- (17) nız, vè şeraatlarınzda vè höküm hökümat- (18) larınzda âdaletli olâsınız, vè fukarâ hak- (19) kindâ merhametli olub, istirahatları içün (20) sâý gayrèt edésiniz. (21) [Bâkın ki nâsıl vè né gözél nasihetlè- (22) rile, âsıl cihanâ istirahat, insanlara şöhrèt (23) verèn faziletlerè bağlayór? muhabbèt! âda- (24) lét! merhamèt! vâka fèt olmâz binalâr dır.] olmaya ki haznelèr [287] (1) toplamasın, vè ôlkelèr zabt etmesinin tama- (2) hınâ düşüb zulüm zulümâtile fukarâ (3) ibadullahi incitip işkenceleyésiniz, fakat (4) benim halimî hatrinizè getirmecè, bũ ölümün (5)

saatini fikr etmekce ibret alırsanız sizlere ye- (6) tişir. defa maalum ederim ki, haznemden faki- (7) ra fukarayà yüz kilè altun taksim olun- (8) sun. ve askar tayfesinden olarak her hankısı (9) hanesine çekilip istirahat olmak isterse, o ma-(10) kulè kimseler eger fukara, yahot ehtiarise, an- (11) lere dahi yetelik kadar harçlık verilsin ki, ba- (12) na rahmet ve hayir doalar etsinler. defa sizlere (13) niâz ederim ki, canim tenimden ayrildiği saat- (14) de bir altun sandik tedarik edub, tenimi onun (15) icine koyasınız, ve kendi murahhasligim ile (16) ve kendi mesarifimile inşâ ve ehtas etdiyim A- (17) leksandreia (İskenderun) sheherine götürub, ora- (18) da gömesiniz, deyub, vasyetini bitirim et- (19) mekte, kanli göz yaşları dökerék, ve figan- (20) li ahuzarlâri dedî, ya yerlerin ve göy- (21) lerin Taşrisi! hey ve hay ben fakirâ! ki, (22) cihanda sigmayacağım bellerken, 3 arşin (23) bir sandik icine sığışdım, demelerile sohbet- (24) lerini tekmiî etdi. [288] (1) **Aléksandros cemi vüzaraları ve Ricalları, ve Seraskârlarıyle, ve hep askâriyle halallaşmaktâ, etdiyî ahuzarlî deyişatlar.** (2) Fakir Aléksandros, nice ki sezdi ki, son (3) nefesde dir cemi vüzaralarını, Ricallarını, (4) Seraskârlarını, ve hep askârını karşısına top- (5) latdırıp, tobû ile halallaşip, hepisini birer (6) birer anlından operék dedi, ya benim sevgili (7) ve sadakatlû karındaşlarım, ve yoldaşlarım! (8) sizler bilirsiniz ki, cemi cihanî berabér do- (9) laşdik, cennetin yanınadak, dünnianin ücu- (10) nâdak, bardik, denizin dibine dahi endik, ka- (11) radâ deryadâ bulunân mahlukatları gör- (12) dük, tükenmez haznelér topladik, húlesa biz- (13) lér ölmeyecek gibi hesabâ gelmez hareket- (14) lér etdik, lâkin işte bunı dahi görmekdesi- (15) niz ki ben fevt olub ölüyorum, ve búkadar (16) malik olduğumuz nesnelerdén bir şey berabe- (17) rimde götüremeyorum, âmellerimdén başkâ, bû (18) kadar askârdân heç bir yoldaşım yókdur. (19) işte bû saat ahreté intikal etmekdeyim ki, [289] (1) dünniâ kuruluıdân berû gelmiş geçmiş (2) olan insanların yanına varmakdayım, ve âmel- (3) lerimin mukabelesini almakdayım. işte şimdi (4) sizleri Allahâ emanét etdim, muhabbetli, itti- (5) fakli ve âdalét ehli olub, dünniayi irahat- (6) landırásınız ki, ahretde irahatlık bulásınız. (7) işte ben gidiorum, artık dünniâ gözleriyle (8) né beni, né başkâ Aléksandros görmeyeceksiniz, (9) deyub, ricâ etdi ki, Öküz başlı atımı ge- (10) tirin ki, onun ile dahi halallaşayım. İmdi (11) emri üzeré der akâp getirdiler, ve lâkin kim- (12) lér dayanir bû heyvanin etdiyî hareketleré. (13) zira nice ki Aléksandrosu bû haldé görmü- (14) şüse başladı beni insan gibi göz yaşları (15) dökerék, ve ahuzarlî haykırmalâri Aléksan- (16) drosun yanına varip, ellerine ayaklarına ve (17) hep vücuduna yüzünü ve gözlerini sür- (18) terék operidi, ve bir kimsé yanına yanaşip (19) girmasına kadir olamadı, zira yanına

yana- (20) [ş]lanlari yeyecék gibi kudurüb, çalâr çar- (21) páridi áyakaláryile, fákat fakír Aléksandros (22) kulağındàn tutüb ohşayarâk, vé anlindàn (23) öperék dedi, héy sevgilî cefakâr vé emekdâr [290] (1) atım! Bũ gündén soñrà, başkâ Aléksandros (2) sanâ bínmeyecek dir. (3) **Aléksandrosa zehiri vereni teléf olmasi.** (4) Çún ki Aléksandros Öküz başli at ilé (5) bũ zikr olunân oğrayışatlardâ bulunür ikén, (6) gördü ki kendüsini zehirleyén Vrunúsi, ya- (7) nında bağlı durúrudu. İmdi onâ dođrú yü- (8) zünũ çevirip, dedi, â zalim, vé hayin adém! (9) héç sanâ etdiyim eyilikleri hatriné getirme- (10) din mi? hanki kötülüyümé karşılık, banâ ze- (11) hiri verip, hémi karındaşınin, hémi kendin in (12) telefiné sebáb olúb, hémi benim gibi bir ci- (13) han Mülüküné acımaksız, kâst etdin? şimdi (14) sanâ başkâ deyeceyim yókdur, héman dilé- (15) rim ki, banâ içirtiyin kadehi, bèn ölmeksiz sén- (16) de içésin, demelérile sohbetini bitirmekdé, Ö- (17) küz başli at, bũ deyişatlardân Aléksandro- (18) sun kanlısi bũ kimsé olduđunũ sezmekdé, (19) héman dér akâp Áslân gibi úzeriné hócüm (20) édüb, dişleriyile dutüb bođdú, vé ayakla- (21) riyile tepeleyerek paré paré etdi, soñra Pto- [291] (1) lemaños émr édüb parçalatdırıp, kelblerin (2) öyüné koyúb yedirdi. vé atî dahî ohşaya- (3) râk távalısına götürüb bağladılar. vé bun- (4) dâ soñrà gördülér ki gök yüzündén bir (5) beyük ildiz ayrılıp, denizé dođrú sağılıp (6) enéridi, vé ildizin arkasında bir tané Kartâl- (7) kuşuda enmedeyidi, ildiz, denizé enérken bera- (8) bér, Aléksandros dahî, cân teslim etdi. İmdi (9) ó saatdé cémi askârin içiné bir ağır figân (10) velvelesi düşdü ki, dağlar taşlar iniledi, (11) yâni şoylé ahuzarlâr etdilér ki, dünniadâ (12) emsalî oğraşmadığından, nè lisânile, nè kalé- (13) mile nakl olunúb vâsf olunmâz. (14) **Öküz başli atın teléf olmasi.** (15) Çún ki bũ atın hizmetindé memür olan (16) kímse bũ hengâmenin arasındâ, atın yanına meh- (17) sunlúk ilé varip, ohşayarâk dedi, yâ Aléksan- (18) drosun sevgilî emekdarî! sèn sâğsın, lâkin çún (19) ki seni sevén vé binén eféndiñ fevt öldü, ár- (20) tık rahmetin kálmadı. İmdi at bũ sohbetleri (21) eşitmekdé, sán ki ağnayışli insân gibi, ağna- (22) yúb sezip, dér akâp Áslân gibi gümü- [292] (1) leyerék, ahuzárule haykırarak çatlayúb te- (2) léf öldü, vé bũ hâli keyifiati görmekdé ki, (3) eféndisine olan muhabbeti için, dilsiz hey- (4) vâniken dayanamayub teléf olmasınâ, cüm- (5) lesi teacüb édüb, dahâ ziadé ahuzarlari (6) artıp çoğaldı. (7) **Roksándra Sultanin ahuzarli figanlari.** (8) Fakír Roksándra Sultân, Aléksandrosun (9) cân teslim etmesini sezmekdé, váy! kimlér da- (10) yanır? saçlarını yolarâk, ol bahalâr yetiş- (11) mész libaslarını parçalayarâk, figân şamatâ (12) ederék, kanli göz yaşlari dökerék, Aléksan- (13) drosun meyidin in yanına gelip, úzeriné kapa- (14) nıp, yüzünũ gözlerini hêp vücudunâ sür- (15) terék etdiyî ağıtlı

haraketlerî vâsf êtmeyè (16) mimkin deyîl dir, vè yanında oturub, sán ki (17) sağ insánile söyleşir gibi, başladı demeyè, (18) yâ sevgilî muhabbetlî ehlîm Aléksandros! ní- (19) çün bèn fakirâ bèn garibè, bèn ânadân boba- (20) dâñ ôksüz sahabsiz kalmış derdimenè bû zul- (21) mû êtdin? nâsıl banâ kıydın? şimdèn soñrâ [293] (1) sırimi derdimi kimlerè habèr verecèyim? cihàn (2) banâ dâr öldü, Sultanlik banâ harâm öldü, (3) nâsıl dayanayim, vè kimlèr dayanir senin (4) âyrılığınâ demelèrile, bunâ beñzèr çok (5) âğıtlî deyişatlar êtdikdèn soñrâ, başını gòk (6) yüzünè doğrû kaldırıp, dedi, yâ gòk yü- (7) zû! yâ ây! vè günèş! vè ón iki burçlar! (8) vè cémi ıldızlar! benim halimè nazâr édüb (9) bákın, vè banâ merhamèt vè insâf édüb, benî- (10) mile beraber karâ bulutlar içine girip yâs (11) matemlèr édésiniz. sizlerde yâ dağlar! vè çöl (12) ovalar, vè bağlar bağçelèr! sizlerde niâz (13) édèrim bû gün banâ merhamèt vè insâf édüb, (14) yeşilliklerinizi vè elvân çiçeklerinizi soyu- (15) nüb, benim-ile beraber karalar geyinésiz. vè (16) âskârâ doğrû dahî yüzünü çevirip, dedi, (17) sizlerde niâz édèrim, yâ Aléksandrosun sevgilî (18) vè sadakatli vezirleri vè vüzaraları! vè cé- (19) mi ricálu kibarları! vè cémi kahramân Se- (20) raskârları! vè cümle âskârları! gücük (21) vè beyük, gençlèr vè ehtiarlar! sizlerde niâz (22) édèrim bû gün bû saat benimile beraber yaslâr (23) édüb, âhuzarli figanlârile ağlaşsınız, zîra [294] (1) bû misillü bir cihàn mülükünü gayüb êt- (2) dim, bunâ merhamèt édüb, âhuzarli hareket- (3) lerinizile bèn garibè, bèn fakirâ tesellü édè- (4) siniz, zîra yüreyim zehirlèrile doldü, işte (5) bende sizleri Âllahâ sumarlârim, ârtik êksik (6) halâl eyilèyin, zîra bèn bû âyrılığâ daya- (7) námam, dünniâ, cihàn, Sultânlik banâ harâm (8) dır, demelèrile, vè bunâ beñzèr hesabsiz (9) deyişatlarile ağlaşmakdâ olub, âskâr dahî (10) tobü, dèr âkâp karalar geyinmecè ağlaş- (11) makdâ bulunurlardı. (12) **Roksândra Sultân, kendi kendini telèf edèr.** (13) Çün ki bû oğrayışatların arasında Ro- (14) ksândra Sultanâ bir sersemlik, vè baygınlık (15) geldi, dönüb ricálu kibarlara dedi, niâz (16) édèrim, bir mikdâr dışarı çıkásınız, biraz ya- (17) lınız durayim, belki yüreyimin çarpması (18) geçèr, belki bir mikdâr âklîm başımâ gelír, (19) demelèrile tobunü dışarıya çıkarıp, ya- (20) lınız kalmakdâ, héman téziye davranip, Alé- (21) ksandrosu yüzündèn gözlerindèn 3 defâ öpe- [295] (1) rek, dekî, çün ki yâ sevgilî ehlîm! sensiz bû (2) dünniâ harâm dır, şimdèn soñrâ dünniadâ (3) yaşamakdân bû gün seninile beraber ölme- (4) kliyim çok evlá dır, deyüb, Aléksandrosun (5) belindè bulunân bir úfâk hençarını çekip (6) çıkarıp, héman hışmıla kendi kendinè yüreyinè (7) saplayüb, dèr âkâp cân teslim eyiledí. (8) **Roksândra Sultanin bû keyfiatınâ ricálu kibarlar vukuf olmakdâ êtdikleri ahuzarli haraketler vè Aléksandros ile Roksândra hazretlerini**

dëfn ederlér. (9) Çún ki Rokşáandra Sultán, yalınız kal- (10) masınà miràd étmesindèn bîr saat mikdarì (11) mirûr êtdì, Ricálu Kibarlar vesveseyè (12) vardılar ki acısından bayılır kalir deyû, (13) önün için cesarèt edüb içeriye girmekdè ve (14) Rokşáandra Sultanin bû halinè görmekdè, vâý! (15) yenedén âskârin içinè bîr velvelè dü- (16) şdü ki, ağlaşan kım, çağrışan kım, sánki to- (17) bû âskârlık bîr ánadàn bîr bobadàn doğmuş [296] (1) evladlar gibî tobû ánalarını bobalarını ga- (2) yüb etmiş, ve tobû yetim ve ôksüz kalmış (3) karındaşlar gibî, ağlaşarak vâh bizé! yazık (4) bizleré! demelérile biribirinin boynunà sarıl- (5) malár, ve kanlı göz yaşları dökerék áhu- (6) zarlar etmelér ki, naklî mimkinsiz, lákin nè ça- (7) ré? Ricálu Kibarlar bakdılar ki, bunà ba- (8) şká çarè yókdur, héman meyitlerì dëfn étmek (9) tedarikinè görüb, Ptolemaïos émr edüb, dèr (10) ákâp iki tanè áltün sandık yapıdıríp, meyt- (11) lerì ánlerin içlerindè yerleşdiríp, sóñra bîr (12) tanè beyük áltün koçû dahî yapıdıríp, iki (13) sandıkları içinè koyüb, Áleksandreia yáni (14) Ískenderün şeherinè götürdüler, ve órada iki (15) tanè gáyetile yücè dàş direkler dikdiler, (16) ve ól direklerin úzerinè birer sandığı yerleşdir- (17) dilér, ve órada kırk gün kırk gecè yàs ma- (18) temlér étmecè eyilenip, ándèn soñra Ptolemaïo- (19) su Áléksandrosun vasyetì mucubúnce óra- (20) nın Padişahlık tahtına óturtdurüb, hépisi (21) biribiriyile buluşub, halallaşip, vedalaşma- (22) cà, hèr birisi Áléksandrosun vasyetì müce- (23) bince kendì ölkesine dağıldılar. Bû Áléksan- [297] (1) dros fèvt öldüğündà gáyetile gèñç kemaldé- (2) yidi, yáni 32 yaşındayídı ve 18 senè Padişah- (3) lik êtdì, zıra 14 yaşındayídı Táhtı Padişa- (4) hıyeyè óturdukdá. ve kendüsindè teniyèt ve ca- (5) niyèt bahşışlarından ólarak kahramanlık, dil- (6) berlik, írz temizliyì, merhamèt, ádalèt, ve ha- (7) zimlik bahşışları tobû úzerindè mevcud bû- (8) lunúrudu.

(9) Hâmd ólsun tekmiñ öldü Áléksandrosun seyahatì,

(10) Seyahatì ilè beraber tekmiñ öldü hikâyetì.

(11) Bû meşhür hikâyetì okumakdà, bundàn íbrèt ve örnèk álacak nasihatli nesnelèr için yapılmà beýtlér.

(12) ALE, évsàd ve ednà hèp İnsannár,

Bû hikâyetì álip okuyannár.

(13) Bunū éyü okuyüb, éyü bákın,

Cihanà, İnsanà, bîr éyü bákın.

(14) Bákın nâsıl bõş batıl dır bũ ci[han],

Nâsıl gũl misli nazík dir [...]

[298] (1) Gerèk Beylèr, gerèk Padişahlár,

Gerèk zenginlèr, gerèk fukaralár.

(2) Bákın nâsıl hêpisini òlùm toplár,

Nâsıl hêpisi gũl gibi solár.

(3) Yøk bir kadim nesnè, hêp gelir geçèr,

Bũ âlemè gelèn, lábit bir gũn göçèr.

(4) Bákın bũ Âléksandros Padişahi,

Béli öldü, Padişahlár Padişahĩ.

(5) Çaldĩ, çarpdĩ, öldü cihàn Mülükũ,

Ârdi çoğaldĩ malĩ vè Mülkũ.

(6) Necè Padişahlari kùl ètdi kendinè,

Lákin çarè bulámadı òlùm derdinè.

(7) Dolaşdı cihani, öldü âlemè Sultàn,

Dâr göründü kendüsinè bũ cihán.

(8) Lákin üç arşin kefin öldü kaftanĩ,

Üç arşin dâr mezâr öldü vetanĩ.

(9) Bákın zırbini, bákın hırsini önünũ,

Bákın én soñraki halini soñunũ.

(10) Topladĩ âskâr, hezâr biñ biñlèrile,

Âğlatdı çòk cannâr, çòk cenklèrile.

(11) Topladĩ sayısız hesapsız haznelèr,

Doldurdü mahzenlèr, vè çòk defnelèr.

(12) Lákin fakîr çarè bulámadı, bũ ölüme,
Teslîm öldü, deyerék, bákın bũ günümé.

(13) Nè devlèt, né âskâr, né gözlér yaşı,
Durámadı bũ ölümlük zarbına karşı.

[299] (1) İtaàt êtdî éncamı, Âllâh emriné,
Teslîm öldü fakîr, felék çembriné.

(2) İmdi yâ İnsân! bundan îbrét âlásın,
Âhreté yarayanı, arayub bulásın,

(3) Âzâ kanaàt edüb, hakkâ şükr edésin,
Âllahin emri olan yolü güdésin.

(4) Ólsân bunun gibî, Mülük, cihanin,
İşte gördün ki bir dâr mezâr dır vetanin.

(5) Bákma ki, aşkın taşkın mâl birikdirésin,
Yaramáz sanâ, hép berabér götürésin.

(6) Bák ki, kazanásın dáyima fazilét,
Âllahin emriné gılásın idayét.

(7) Cémi insanlara edésin muhabbét,
Yüreyiñde kadim bulunsun merhamét.

(8) Éyilé dáyima sevâb, vé hayrét,
Ólásın hér vakıtda adil âdalét.

(9) Bulásın bũ dünniada nam ve şöhrét,
Âhretin dahi olsun sanâ selamét,

(10) Hémi cémi insannardan âlásın rahmét.

(11) **Zıra hazréti Solomón kavlınce bũ dünnianin her şeyleri bós dur batıl dır,
cümlesi batıldan batıl dır.**

[300] **BU KİTAPCIK İÇİNDÈ MEVCÜD NAKLİYETLERİN DEFĐERİ.**

Yaprak.

Makedonía nè türlü òlkè olduğu ve Àléksandros dünnyaya gelmesi nè tarzile olduğu nakl olunur.....	9
Nektenavó Padişahın nakliyeti.....	11
Ricalu Kibarlar Nektenavosũ aradıklarının nakliyeti.....	13
Fílipposun ehli Ólimpiáda Sultanın nakliyeti.....	16
Ólimpiáda Sultán Nektenavõ ile ettiyi hasbihalın nakliyeti.....	18
Ólimpiáda Sultán gördüyũ ruyá.....	20
Nektenavõ, Ólimpiáda Sultani nasıl aldatdığının nakliyeti.....	21
Fílippos Padişahi vesveseden emîn etmek için, Nektenavonun Yaptiyi sihirbazlıklar.....	24
[301] Nektenavõ tebdil gıyafet olmasının nakliyeti.....	25
Mégas Àléksandrosun Mevlüd olmasının, ve nè tarzile terbiye olduğunun nakliyeti.....	27
Nektenavõ, nè tarzile vefat olduğunun nakliyeti.....	30
Óküz başlı atın hikâyeti.....	33
Ólumpiakoi tabir olunán talim oğrayışatların hikâyeti.....	37
Àléksandros, Nikòlaosu ált etmesinin hikâyeti.....	39
Fílippos Ólimpiáda Sultani boşamak merâm etmesinin hikâyeti.....	40
Kumán tayifesi Makedoníanın üzerine sefer etmelerinin hikâyeti.....	41
Kumán tayifesi Àléksandrosdan feth olduklarının hikâyeti.....	42
Ánaksarhos Padişah, Ólimpiádaya, aşkı olub, sevdâ düşürmesinin hikâyeti.....	45
Àléksand. Makedoníaya gelmesinin hikây.....	46
Àléksandros Ánaksarhosu teléf etmesinin hikâyeti.....	47

[302] Fílippos àhir nefesdè, Aléksandrosa ètdiyi hayırlı doalár.....	48
Fílipposun meft ólmasĩ.....	49
Aléksandrosu Padişahlâr Padişahi payesi ile tesmiye ètmeleri.....	50
Aléksandrosun bũ has meclisdè ètdiyi cevaplar.....	51
Ricallu Kibarlarin Aléksandrosa verdiyi cevap.....	51
Aléksandrosun bunnarin cevabına karşılık verdiyi cevap.....	52
Défa ricallar tarafındàn Aléksandrosa denilen nasihèt.....	52
Bũ nasihatleri Aléksandros hòş görür.....	54
Dáreios Padişahın, Makedónoslulara gönderdiyi mektubun tıbkı sureti.....	55
Kantarkúsi mersüm, Dáreiosun mektubunı getirip teslim ètmesi.....	57
Aléksandrosun Dáreiosa yazdığı mektúb.....	59
Dáreios Aléksandrosun mektubunı okur.....	60
Dáreios Aléksandrosu mezèk èdüb istihzaya almak için yaptığı tertíb.....	61
[303] Dáreiosun Aléksandrosa yazdığı ikinci mektübü.....	61
Aléksandros, Dáreiosun hakkındâ hırslanmacâ ètdiyi sohbetler.....	63
Aléksandrosun, Dáreiosa yazdığı ikinci mektübü.....	63
Aléksandros, bundàn sođrà askârını toplayub cengè çıkmasının hikâyeti.....	65
Arhidonúsinin, Aléksandrosa gönderdiyi mektúp.....	66
Aléksandros, Arhidonúsinin hediyelerin Arhidonúsinin kabúl ve makbúl édér.....	67
Selanik Padişahi Arhidonosiye, Aléksandrosun yazdığı mektúb.....	68
Aléksandros, Atina memlekâtına getmesinè meràm édér.....	69
Atinada bulunàn Filósofosların meşvaretí.....	70
Atinalılar, Aléksandrosu istemezler.....	73
Aléksandros hırslanıp, Atinalıların hareketleri için.....	75

Aˆinalılar Aléksandrosun askârını ált ederler.....	76
[304] Aléksandrosun meşvareti, vè sohbetleri.....	76
Aléksandros, Aˆinalılara yazıp bıraktığı mektúb.....	78
Tırómahos ismindè bir Ricalin gördüyü rüya.....	79
Aˆinalılar, Aléksandros ile cengè duruşurlar.....	80
Aléksandrosun, Aˆinalılar hakkında gösterdiği insáf.....	80
Aˆinalıların ahuzaları.....	82
Romanlar Aléksandrosa teslim olub tebiat ederler.....	82
Romanların Apóllon állahà eddikleri hacèt doası.....	84
Aléksandrosun istikbalinè çıkmakda eddikleri saltanat.....	85
Aléksandros Rómaya yaklaşmakda.....	86
Aléksandros Rómanın içinè varması.....	88
Remül kitabında yazılan havadisát.....	88
Bü kitabın içinde yazılan şeylerin tesfiri.....	89
Aléksandros bü tesfiri eşitmekde mesrur olur.....	90
[305] Aléksandros çok heyibetli azgın canavarlar teléf eder.....	90
Aléksandros çok heyibetli azgın canavarların teléfinden sonra seyahatı.....	93
Aléksandrosun Misırà varması.....	94
Aléksandr. 3 Beylerin gelip buluşması.....	95
Aléksandrosa atlı askârının Tatarı gelir.....	96
Aléksandros. çok semtlerè ediyi seferler.....	97
Aléksandros Troáda Şherinè girer.....	98
Aléksandros, kendi Ölkesi Makedoníaya avded eder.....	100
Olimpiáda Sultanà müjde tatarları gidér.....	101

Askârlara Aléksandrosun verdiyi tertib.....	101
Aléksandros, Anatòl tarafınà sefèr edér.....	104
Dáreios Padişahın, ırsâl etdiyi namenin icmalí.....	104
Aléksandros hırslanıp, A'slân gibi öfkelenir.....	106
Aléksandrosun Dáreiosa yazdığı mektubün suretí.....	108
Dáreios azgın canavâr misalí kudurúr.....	109
[306] Dáreios, askârlarını toplatmaya émr edér.....	109
Yahudî kavminè Aléksandrosun yazdığı mektúb.....	110
Yahudî tayifesinin gönderdikleri karşılık.....	111
Aléksandrosun, Kuddusà gönderdiyi mektúb.....	112
İremía Peygambèrin nasihatli cevapları.....	112
Aléksandrosun gördüyü ruya.....	113
Aléksandros, Kuddüs şehrinen yakınaşması.....	113
Aléksandros Kuddusà girmesí.....	114
İremía Peygamberin, Aléksandrosa etdiyi nasihèt.....	115
Kuddüs ahalisì Aléksandrosa sundukları hediyelér.....	117
Aléksandros Misirdà hastalanır.....	118
Misirluların fitnè tedbirí.....	119
Filippos Aléksandrosa ilaçlar götürür.....	120
Aléksandros Misirì zàbt edér.....	122
Nektenavónun bıraktığı vasiyèt namé mektubũ.....	123
[307] Aléksandros Misir Padişahlığına oturur.....	123
Dáreios, meşhür firat ırmağının yanına gelír.....	124
Dáreios, Aléksandrosun üzerinè askâr gönderir.....	126

Aléksandros, áskârinà ètdiyì sohbetlér.....	128
Aléksandros Acèm áskârinin üzerinde oğraşır.....	129
Dáreios firâr edér.....	130
Aléksandros hafleníp korkdu.....	131
Aléksandros gíne meyidàn alír.....	132
Aléksandros ilè Dáreiosun ikincì muharibesí.....	133
Acèm áskâri firâr edér.....	134
Dáreiosun kaçmâ hikâyetí.....	134
Aléksandros Bağdât şherinì zâbt edér.....	137
Bağdât şheri Aléksandrosa teslim olúr.....	138
Dáreios, nè deracè gam kasaveté düşmesinin hikâyetí.....	138
Ricallâr toplanıp Dáreiosa tesellũ verirlér.....	139
Aléksandrosun hakkınà èdikleri meşvarét.....	140
[308] Aléksandros, bũ defâ dâr kultarír tehlikedén.....	141
Avussus Beyzadè, Dáreiosun yanınà dönér.....	144
Avussus Beyzadeyè, Dáreiosun ètdiyì siparıclár.....	145
Avussus Beyzadè, Aléksandrosun yanınà varír.....	147
Aléksandrosun gördüyũ ruya.....	148
Aléksandros, Dáreiosa varír.....	149
Aléksandrosun mektubũ divandâ gıraat olunúr.....	151
Dáreios, Aléksandrosu ađnár.....	154
Aléksandros, Dáreiosun ellerindèn kaçâr kultarír.....	156
Dáreios, Aléksandrosun arkasına düşér.....	157
Aléksandros, bũ arkasına düşenleri istihzayâ alír.....	158

Póros Padişahà, Dáreiosun yazdığı mektúb.....	159
Póros Padişah ìmdàd gönderír.....	161
Dáreios, Aléksandrosun üzeriné ordusunı kaldırır.....	162
[309] Aléksandros ilè, Àcem àskârının üçüncü muharibesí.....	162
Dáreiosun vurulub yaralanması.....	165
Àcem àskâri, Aléksandrosa teslim olur.....	165
Aléksandros, Dáreiosa râst olub buluşması.....	166
Àcemistan ahalisi, Aléksandrosa teslim olub tabî olurlár.....	168
Dáreios, sòn nefesde ettiyi sohbetler.....	169
Dáreiosu telef edenlere verilèn cezá.....	170
Aléksandros, Rokşandra ilè nikâhlanır.....	171
Àcemistanda Aléksandrosun bulduğu hazneler.....	172
Aléksandros, Kρίςis naminde Padişahì kendüsine tabî eder.....	173
Aléksandros seyahata çıkmakda gördüyü heybetli mahlukatlar.....	174
Sóronhos Padişahin direği için.....	176
Aléksandros yabani insanlarla ettiyi cenkler.....	178
Aléksandrosun müceddeten ettiyi seyahatın nakliyeti.....	181
[310] Aléksandros gayetile heybetli heyvanatlar bulur.....	182
Aléksandros, Mákaroslar (yani Mutlular) adasına varır.....	183
Aléksandros Mákaroslardan vedalaşip ayrılmà nakliyeti.....	195
Aléksandros karanlık memlekâtlarına [varır].....	195
Aléksandros, Éllikli memlekâtlara ye[ti]şir.....	201
[P]oros Padişahı, Aléksandrosa gönder[diyi] mektúb.....	202
Bü mektuba karşılık, Aléksandrosun gönderdiyi mektúb.....	203

Póros Padişahi, ricalları ilè ètdiyi sohbetlér.....	205
Aléksandros kendi askârına ètdiyi sohbetlér.....	206
Acemistandà olan Filónise, Aléksandrosun gönderdiyî mektúb.....	209
Póros vè Aléksandros Padişahların oğrayışatları.....	209
[311] Póros Padişahi Filleri cengé çıkarır.....	210
Filónis Aléksandrosa askâr yetiştirir.....	212
Filónis kendüsü cengè duruşúr.....	214
Póros, bũ keyfiati görmekdè ahuzâr ètmeye başladı.....	215
Póros Padişahà, Aléksandrosun yazdığı mektúb.....	216
Póros Padişah, yalnız başına cènk ètmesini hòş görür.....	217
Aléksandr. ilè Póros, yüz yüzè cenkleşir.....	218
Póros Padişahi dèfn ederlér.....	220
Aléksandros, Pórosun Sarayına girér.....	220
Aléksandros, Amazónes tabir olunàn avretlerè yazdığı mektúb.....	222
Amazoneslèr, Aléksandrosa yazdıkları karşılık mektubũ.....	223
Aléksandros, Amazóneslere gönderdiyî karşılık.....	225
Amazoneslerin, Aléksandrosa yazdıkları mektúb.....	226
Aléksandr. Vómitros Padişahi fèth eder.....	228
Aleksandros mekruhlâr tayifelerine varır.....	229
[314] (1) BŪ KİTAPCAAZIN (2) Basılmà masarifine gayrèt vè imdàd (3) edèn, ilim sevicì, vè ehli hayirèt olan (4) èttibarlı vè rağbetlı, tüccâr, vè (5) esnaf tayifesi kimésnelerin esameleri (6) bürada beàn olunúr.	

(7) Engürü sakinlerindén

Kitáp

Küdezóglu Anastàs ağá	40
-----------------------------	----

Nlíá Kaynadàn oğlũ	30
Ánastas Áltin tòb oğlũ	20
Karındaşĩ Nlíá	20
Panayòt Ka: Nlíá oğlũ	15
Íoánnın Şişmàn oğlũ	15
Klĩma Karà-kaş oğlũ	10
Òğlũ Teodoráki	10
Ka: Sávva, Ka: Stávri oğlũ	15
Simeòn Karasùl oğlũ	15
Psálti Ka: Íosíf	10
Karındaşĩ Psalti K: Nikóla	10
[315] Psálti K: Pródromos	15
Ka: Kuriáko Átès oğlũ	30
Karındaşĩ K[a]: Kosmà áğá	30
Ka: Potós	10
Ka: Penté	10
Ka: Nlíá Èbóğlu	10
Ka: Dmitráki, tũ Ka: Íoánnu	10
Pródromos Şişmàn oğlũ	10
Panayót Macàr oğlũ	10
Nlíá Taşcóğlu	10
Nicoláki, K: Nilía oğlũ	10
Pródromos Tũ Simeòn oğurlóğlu	5
Íosíf Leftèr oğlũ	5

Mihail Soğancóđlu.....	5
İosif Papã Lazâr ođlũ.....	5
Èkizlerin ođlũ Klĩma.....	5
Ka: Mihail Karyadãn ođlũ.....	5
Potòs Yađmũr ođlũ	5
Àntòn Yađmũr ođlũ.....	5
Lázaros Murat ođlũ.....	2
Geórgos Kitabci.....	2
İosif Papã Anastàs ođlũ.....	2
[316] Ka: Klĩma Takkeçóđlu.....	2
Ka: Klĩma Bũrsalı.....	5
Vasıl tũ Nlĩa.....	2
Leftèr Francelacı.....	2
Potòs Gũbecóđlu.....	2
Potòs Kalòs ođlũ.....	2
Nikóla İskendèr ođlũ.....	2
Zakâr ođlũ Serkiz berbèr.....	2
Manũk Sefèrsè ođlũ.....	1
Sũtcũ Ovannès.....	1

Ala Şherlilerdèn

Ka: Teológos.....	20
-------------------	----

(1) Bũrada beşli, onlũ, ikirmilì otuzlũ, kır- (2) klĩ yazılannar, yazıldı bũ fikirile ki, gerèk (3) bũ kitapcaazi almasına iktidari olmayan- (4) lara teberrũk için vermesine, gerèk vilayet- (5) lerinè getmekdè, Èmfiyè kutulari, Tũtũn (6) keseleri gibi eşinè dosdunà lüzumsuz hedi- (7) yelèr vermekdenise, bunnardan birèr tanè hediye (8)

vermesi dahà makbûl òlür fevasıyile. vákaa (9) mèth òlunacàk fikir dir! àkılanè hesàb òlu- (10) nürsa. kèşke hépimiz bû àkıldà òláydık!

[317] (1) Áyos Kaisareías Èparhíasından, (2) İlim sevici vè éhli hayrèt òlàn (3) Tücar vè Èsnáf makulesindèn èt- (4) tibarlu vè rağbetlũ kimésnelerin (5) èsameleri dir ki, bunnarın tobû bi (6) rèr kitàb masarufũ vermışdir.

Káyserli

Keresteci Sefèr Vasıl òglũ

Ka: Gavriilın òglũ İordán

Keresteci Geórgi yeyeni Karálambos

Mihaıl òglũ Èstráti

Kürkcü İoán òglũ Pávli

Nikólaos tũ Ka: Ásláni

Gavriıl tũ Panayóti Tokatlĩ

Ka: Kayabál òglũ İoán

Balıkcóglu Mihál

Dàş dökèn òglũ Árayıcı Mousĩ

Basdurmacı Ásfatúr

Karà Muràt òglũ Balĩ

Zinci dereli

(7) Kitàp satıcı zatı Zinci dereli, şımdı hále [318] (1) İstambollũ, Hocà İoán (2) vè àrkadaşı Hocà Nikóla (3) yüzèr tanè, vè bakisi birèr tané.

İspir òglũ ùstà Potòs Taşcı

Psálti Konstanti, Pöti òglũ

Psálti Mihál

Ústà Geó[r]gi Ka: Gavriıl òglũ

İvàn Àkkàş òglũ Taşcı

Giànni Bakkàl çavuş oğlū

Àslàn Dülben[d]cì

Teódoros tū Ka: Ioánnu

Ka: Simeòn Gözlemèz oğlū

Potóglu İvàn Taşcì

Zahoríanìn oğlū İván

Ka: Àpostolùn karındaşì Karà góz

Rafaìl oğlū İoàn Doğramacì

Àllàh Vèrdóglu Pávli taşcì

Ka: Karítòn torunū Pródromos

Kayıkcóglu Àpostòl Dülkár

Stéfanalı

İoàn kálfa Gülmedèn oğlū

Teodósios Èstàr oğlū Dülkér

İoàn oğlū Aléksjos

[319] Pávli kálfa Geçilì Papàs oğlū

Àrzimàn oğlū ùstà Àntón

Nikóla Katì yoràn oğlū daşcì

Ka: Mihail oğlū Nicóla doğrammacì,

Ka: Potòs oğlū, Ka: Prokóbios

İoàn Taşcì Gök göz oğlū

Teodósios Ábacì Ábraàm oğlū

Èndürlüklū

Potòs, berbèr Ávraàm oğlū

Lázaros A'yan òglũ suvayıcı

Potòs Muşlòĝlu suvayıcı

Dimítiri, Panayòt òglũ

Ávraàm suvayıcı diri òglũ

Íoàn doĝramacı O'dùn òglũ

Ka: òruc òglũ Áyanìn òglũ Potòs

Karacà òglũ Íoán

Potòs Suvayıcı

Sávvanìn òglũ Íordàn suvayıcı

Káyda òglũ Ávraám

Balıkcóĝlu Krısto

Talasí

Ka: Devlèt òglũ Kostantí doĝramacı

[320] Papáz òglũ Ka: Geórgi

Pávlos Doĝramacı keşış òglũ

Simeón Keresteci Kötè òglũ

Teódoros Suvacı, Ávraàm òglũ

Vitleèm òglũ Ísaák

Samurkàs torunũ Áléksi Suvayıcı

Kamàr òglũ Matàr, Doĝramacı

Ávraàm Çavuş òglũ

Tavlusunlũ

Keresteci Íspür, Dòst òglũ

Sávva Dökmeci

Semèn òğlũ İoàn Dökmeçĩ

Ānastàs İoannìn òğlũ Mólulu

Vékseli Dökmeçì gũl Murát

Keresteci Ānastàs, Ka: Sávva òğlũ

Léontios Keresteci, Ka: İoàn òğlũ

İoakeim òğlũ İvàn Suvayıcı

Ka: Moysóğlu Karálampos Suvayıcı

Kırımlı Dimítrinin òğlũ İoán

Manàk òğlũ Kosmã Suvayıcı

Vasıl Dökmeçì Kölemèn òğlũ

Germirli

Vasıl òğlũ İsaak Çıbükci

[323] Ka: Sávvanìn òğlũ Geórgi Nevşeheri òğlũ

Leftèr òğlũ İoakeim

Ka: İvanìn òğlũ Pétru

Ānésti Cedid òğlũ

Manuıl Mihail òğlũ

Leftèr İspür òğlũ

Āgos Konstantinoslu

Ānastàs Géceli òğlũ Bakkál

İosifin òğlũ Geórgi Bakkál

Āvraamìn torunũ Ēftat Bakkál

Ēskici Pehli Dimít òğlũ

Nsayía òğlũ İuván

Íosif òglũ Kalendèr Yemenicí

Lázaros Sıvaslı

Sinasonlũ

Antónios tũ Prodrómu

Nikólaos tũ Ètratĩ

Ka: Konstantinìn òglũ Eftim Zelilli

Ūrgüplũ

Nikóla Bezircóglu Kebapçı

Karálambos òglũ Kuriáko Kebapçı

Zámbanın òglũ Papaskeia

Yoğurtcóglu Karálambos Balıkçı

Sávvanìn òglũ Konstanti Papuççı

Nèv Şehèr, vè Kazasi

Níğdeli òglũ İordàn ağá

Makáros òglũ Kuriáko

[324] Aravanlı òglũ Íosif

Fílippos Zümbül òglũ

İstávrinin òglũ Karálambos

Haràm yemèz òglũ Papaskeia

[Ni]kólanın òglũ Papá Atenás

Kuriákonun òglũ Apostól

[...]arbüz òglũ Ústà Tomá

Torùn òglũ Grigór

Şahin òglũ Pétru

Kolũ beyũk 0glũ Ustà İvàn

Makários 0glũ Krĩsto

Helvacì sokağında Azarìa

0glũ Ustà İvàn Bakkál

Şahin 0glũ Ustà Pédro

[Ka]: Zamba 0glũ Ustà Papaskeiã

Kulaksiz 0glũ Ustà İosíf

Àpostolũn 0glũ İordán

Şişmàn torunũ Gavriíl

0ksũz Geórgi Yağcĩ

Ustà Potòs Dökmecí

Geórgi 0glũ Pávli

Mektès 0glũ İoánni

Seméndreli Zamba 0glũ Grigór

Maròs 0glũ İoan

Zabinìn 0glũ Nikóla

İoàn 0glũ Kiriáko Manáv

Geórginin 0glũ Vasil

Lefterìn 0glũ Ustà İoán

[325] Kalograíanìn 0glũ Nikóla

Áraboğlu Ustà Geórgi

Kocà Paşalı Simeón

Áléksi 0glũ Ka: Potós

Àya Sofiada Ustà Aùgustĩ

Terzì Anastàs Canbàz òğlũ

Papã Konstatinìn òğlũ Eftátios

Gölcüklũ usta Serafeim

Ka: Pródromosun òğlũ İokakeím

Mavròs òğlũ İsaák

Seméndreli Samuìl òğlũ Lázari

Sávvanın òğlũ Mihail Tütüncì

Konstantí òğlũ İordàn ástarçì

Krĩsto Tütüncĩ

A`vraàm òğlũ Saránti

Zílleli Ka: Lázarinin òğlũ Ustà Anastás

Zílleli Máynin òğlũ Minañ

Zílleli Pahúmiosun òğlũ Stári

Ustà Anastasìn òğlũ Vasíl

Ágos İkoníu Ébarhíasından, ilim (2) sevici ve ehli hayrèt olan tüccar, (3) ve esnaf makulesinden, ettibarlı ve (4) rağbetlı kimésnelerin esameleri dir (5) ki, bunnarın tobũ, birer kitap ma- (6) sarifi vermişdir.

Fertèk sakinlerindén

[326] Ustà başĩ Binniád Gũrt òğlũ

Karındaşı Fílippos

Karındaşı Geórgos

Ka: Grigórios Momòs òğlũ

Geórgios Leftèr òğlũ

Barténios tũ Ka: Prodrómu Diğlóglu

Papaskeiã Cağlóglu

Karà Ívàn oğlũ Serafeim

İlosonlũ Máyi

Filippos Ácèm oğlũ

Papã Krúsantos torunũ Vasıl

Ánastàs Karamàn oğlũ

Mihaıl meyhaneci Sampsondá

Yağci Èftim İlosonlũ

Ústà Serafeim Meyhaneci

[...]tinin oğlũ Tomã

Mihaıl Áravanlóglu

Tomã Dalkòç oğlũ

Ávraàm tũ Kuriáku Áravanlı

Papã Ánastàs oğlũ Geórgos İlosonlũ

Bòr sakinlerindèn

İoakeim Kiráz oğlũ

Ka: Ávraám

Damadĩ Zaharíá

Karálambosun oğlũ Geórgos

Peliyanın torunũ Ánésti

Papã Merkúros yeğeni Spurídon

[327] Makários Tamis oğlũ

Órésti Çodèr oğlũ

Èrik kızın torunũ Zakaríá

Kürkcũ Vasilin torunũ Stéfanos

Manàv Orésti

Nígde şehèrìn àhalisindén

Kùrt oğlũ A`vraàm Kayà başlĩ

Miřaìl Çiltàk oğlũ

Vasìl Pařalóğlu

Vasìl oğlũ Geórgios

Dursuñ Kırkít oğlũ

Ka: İosif oğlũ Eftát

Ka: Nikólanın oğlũ A`tanásios

Vasíleios tũ İsaàk Kevecóğlu

Pródromos tũ Konstantĩ

Pródromos Cambàz oğlũ

Bayísios Günçóğlu

Máyinin oğlũ Serafeim Berbér

Pétros tũ Sávva Çimèn oğlũ

Manàv Karalèm Ceràn oğlũ

İuvàn tũ Georgíu Sefèr oğlũ

A`postòl tũ Potósi Gedik oğlũ

İuvàn tũ Konstantĩ Berbér

İoanın delì Beý oğlũ

A`ravanlĩ, vè Kúrdunoslu

Sávva tũ Zámbar Berbér

Oğlũ Grigórios Berbér

Kuriáko Leftèr oğlũ Berbér

[328] Kehayanìn òǵlũ Sabuncĩ Leftér

Vasìl Kèl Ìuvàn òǵlũ

Zámbanìn òǵlũ Papaskeiã

Papã Konstantinìn òǵlũ Zaharía

Déney Karyesindèn

Áléksi Tütüncĩ Çabpáz òǵlũ

Ánastásios tũ Márku Tütüncĩ

Áléksios tũ Márku

Áslàn òǵlũ Nikóla

Ísaakìn òǵlũ Nlía

Ka: Íoakeim òǵlũ Íoakeím

Ánastásios tũ Dimitríos

Ístifàn òǵlũ Anastás

Ánastàs Filìp òǵlũ

Ánastásios tu Íoáni Sařraf

Papã Ísaak torunũ Ísaák

Geórgi Sávva òǵlũ Kuriáko

Vasìl Çapraz òǵlũ

Karálambos tũ Ka: Teodóru

Ávraàm òǵlũ Nikóla

Ka: Vasìl tũ Ka: Kaplàn

Ánastàs òǵlũ Áléksi

Íoán Deyirmencóǵlu

Grigorũn òǵlũ Íakòv

Dirmonsonlulár

Bayràrò òglù Ka: Leftér

Krĩsto Sefetìn òglù

Leftèr Mutàf òglù

[329] Àntòn Saràf òglù

Ànastàs Lokantcòglu

Krĩsto Çarcòglu

Teódoros òglù Íoán

Oikonómosun torunũ Krĩsto

Nlíà Elyüs òglù

Merkürin òglù Stávri

Ístávroglu Kiriáko

Gélberlilér

Ka: Nikólanin òglù Kostantĩ

Konstantì Íbìb òglù

Pródomos Papàz òglù

Efrèm Íyit başĩ

Ka: Àpostolùn òglù Potós

Melekobili, Eneyilli vè Arabūsonlulár

Grigorũn òglù Dimítri

Gabriil òglù Karámbos

Íoakeim òglù Antimos

Dimítrinin òglù Saránti

Íoàn Antimos Kalendèr òglù

Ka: A'slàn tũ A'vraàm Zorlamóglu

Àpostòl óglũ Vasil Balĩ Kesémođlu

Simeòn óglũ Krĩsto

Pantelĩ óglũ İoán

İstávrinin óglũ Kiriáko Eveyillĩ

Altıncóđlu Anastàs Eveyilli

[330] Ka: Garib óglũ A'slàn Arabusunlũ

Úzùn Sávvanın óglũ Kiriáko Arabusunlũ

Simeòn Bakàm óglũ Zilleli

Kónnialılar

İoakeim Ayàn óglũ Kürkcũ

Karındaşı Samuıl

Lázaros Askâr óglũ Kürkçũ.

Zilelliler

Ánanías Papadáoulos.....50

Órasúvulos Piperídís.....20

Diogénis Papadóoulos, sábuk Rafaíl.....50

Sávva tũ Vasileíus Ka: Filippóđlu.....1

İordàn tũ Prodrómu Ándrónicođlu.....1

Manóli Ódabařóđlu.....1

Dimítrios Georgíos Astarcĩ.....1

İsbártalı

Geórginin óglũ İákovos

Teohári Astarcĩ

Küplülũ

Ka: Mahail Papà Ananía ođlũ

Geórgi Yemenicí

Kuriáko Kütáhyalođlu

Mihaıl Bacàk ođlũ

Simeòn Temél ođlũ

Konstantĩ Vasıl ođlũ

Kalpakcòđlu güçcük Konstantĩ

Manùk Yazıcòđlu Géyiveli

[331] Prúsahlar

Zilelli Bodúrođlu Hocà Aıslán

Ođlũ Teóodoros Leonídis

Teagenis Eístradiádis Saraýdárođlu

Eístrátios Sotiriou

İoakeım Georgíos

Konstantínos Vasileíou

Apostolákis Ka: Aıtanasıou

Photáki Ka: Aleksándroi

Dimítrius Ka: Vasileou

Muhahçlılar

Ka: Navasart Karà Donık ođlũ

Yánni Çakàl ođlũ

Aıvraàm Karà-göz ođlũ

Mihaıl Zaharíá ođlũ

A`vraàm Ka: Konstantĩ òğlũ

Kiriáko Manòs òğlũ

İordàn Delì Kalpàk òğlũ

Urùm elli, Filipe kazasındán

Pédzo Rátiov Kárlovali

Néno òğlũ Nikóla Kaleferlĩ

Rásko Pétkov Sélvili

Nikóla Èftimíyov Káprovali

İstoyáni Kóstov Kaléferli

Lazàr Dimitriov Kaléferli

Mídzo Ka: İslátyov Àhcàk kelişár

Míls Cevétkov Kaléferli

[332] Geórgi Vülko Tütüncĩ Kávrovali

Kuriáko Vasícov Tütüncĩ Yéniceli

Ànastàs Kostàn òğlũ İşkembecĩ

Aşitanelĩ

Íakovos Kálfa òğlũ Kerestecĩ

Dimítrios Àtanasióu Àrguróbulos Èllinas Èllinos, ... Fès-hané

Èskì vè cedit òlaràk çók lisannardà bulunàn Kitablarĩ àlip satıcĩ Engürlü Geórginin
òğlũ Serafeím100

Búrada İtmàm öldü Sundromitislerin èsamelerí.

**Eşbu kitapcaazın, vè hèr kitap- (2) ların basılmasınà, dil ilè gayrèt, (3) vè gurüş
ilè imdàd edèn ilim vè Ki- (4) tàb sevici kimésnelerin hakkındà, (5) laik vè seza
òlàn methĩ Beyitlèr.**

(6) Sezà dır isminiz dènsin, èhli hayrèt,

Zıra bũ ètdiyiniz ìmdàd vè gayrèt.

(7) Kazandırır sizlerè nihayetsiz rahmèt.

İsmi şerifiniz unutulmaz ebédül ebéd,

(8) Zıra béli hèr işdè oğraşır çok zahmèt,

Hèr masarifin sonundà vár dır nedamèt.

[333] (1) Lâkin Kitabà sârf olunân âz gayrèt,

Doğurur çok sevâb, hémi çok rahmèt.

(2) Hakkà kabûl olsuñ bũ misillũ hayretleriniz,

Ehli fazıl defderindè bulunsun isimleriniz.

(3) A'min A'min A'min

(4) İlimlere, vè Kitablara ehtibar etmeyenlerin hakkinda nasihatli Beyitler

(5) Vârısa sendè zerrè kadâr firasèt.

Ôlsun sanà vasiyèt, hèm eyũ nasihèt.

(6) Ölmâk istersen kâmil, hèm fazilèt sahabî,

Arayasın Arılâr, misalî, hèr bir Kitabî.

(7) Nâsıl ol Arılâr, biñ bir çiçeyi toplâr,

Hariclarî arâr, hasındân bir macun yapâr,

(8) Hakkà yanâr mumũ, halkà yarâr balî yapâr,

Firasetli olan, bũ Arıdan hissè kapâr.

(9) Sènde, arâ, bũl, okũ hér bir Kitabî,

Ôlásın kâmil, hèm vezin sahabî.

(10) Sèç, at, vârısa haricî, toplâ eyũ nasihetinî,

Edâ etmeyè savaşsın hèr bir sohbetinî.

(11) Ôlásın hâk yanında bir hayırlı kũl,

Hémi hàlk yanında ólásın pèk makbuł.

(12) Zıra Hakkĩ áramayan, kendi kendinè yaramàz,

Kendinè yarámayan, halkà hèç hayırì ólmáz.

[334] (1) Ömrũ geçèr velveléyile

Áhretè gidèr zelzeléyile.

(2) **HABER NAME**

(3) **Eşbu Aléksandrosun hikayèt kitabĩ bulunúr.**

(4) Ástanéyi Áliyedè, Zümbüllü Hanın kar- (5) şısında Èngürlü, Kitàb bağlayıcı, hémi
(6) Defderlèr vè Kitablàr satıcı, Papàz óglü (7) *Kır Áyábiosun kendüsindé. (8)
Gálatada, Perşembè bazarında ólan Kitàp (9) [ba]sma-hanesinìn içindè *Kır Diogénis
Papa- (10) dópulos da.

(11) Bahasĩ, Sindromitìs ólannàr içün áltı (12) guruşá. Número 6. Sindromitìs
ólmayan- (13) nar içün 8.

(14) **Bı Kitapdàn başká mersüm A. Pa- (15) pàz óğlundà, bulunàn Türkce Ki-
(16) taplàr, vè Defderlèr búrada (17) beyàn olunúr.**

(18) Hazréti Ávraàm óglü İsaakĩ Állahà [335] (1) kuràn sunmasının Hikâyeti, Türkce
be[...] (2) rile. Bahasĩ ... pará.

(3) Ágios Karámbosa mahsüs, bir Baraklı (4) Filládası, Úrúmçası ilè Türkcesi [...] (4) pará

(5) Tĩnos adasında ólan Eíaggelistria ism[inde] (6) bir mucizatlı Eikónismanın,
Hikâyet Filla- (7) dası Türkce

(8) Hristianikè tabiriyile, yáni Ortódoksos Hri- (9) stiàn meshebinè talim edici, bir
Filladion (10) déyil fákat çoycuklara, ille hèr bir kema- (11) letli Hristianà ilazımlı bir
kitabıcık. Par. 1[...]

(12) Nasihèt namè tabiriyile úfacık bir Fil- (13) ládion ... pará.....2[...]

(13) Sintıba namindè 7 Filósofosların bir tohá[f] (14) masalyè kitabın Türkcesi...
pará.....100

- (15) Éyilencè içùn yapılmà, Falcĩ ismindè (16) bĩr çeşit Filládionlar .. pará..... 40
- (17) Necè necè toháf vè gáyetile, menfaatlı Hi- (18) kâyetler mecmasĩ tabiriyile, geçèn senè (19) başlanmış òlan Filládionlardan iki cĩns Psil- (20) ládalar, bahalarĩ, hèr birisĩ ... pará 20
- (21) Saráf fayizĩ hesabĩ ki, kesesĩ bĩn akcedèn [336] (1) fayiz hesaplarınĩn, bĩr hazir hesap icma-[li] (2) òlarák bĩr çeşit Filládalar ... pará40
- (3) Bunnardán maadè, ve gönè gönè Úrúmca (4) [bun]nardán maadè zĩkr òlunàn mahaldè bu- (5) [lu] unúr.
- (6) Çok çeşit, vè hèr esnafà yaràr irilĩ u- (7) [fak]lı gáyetile toháf, vè ehvèn, hazir, çizil- (8) [...] çekilmiş, vè çizisiz sadè gözèl def- (9) [der]lér ki, tanesĩ bĩr guruşlukdàn yüz gu- (10) [ru]şluyá kadar.
- (11) Defa maalum edériz ki İntişarı İnt[...] (12) tabiriyile, bũ günlerdè basılmakdà (13) [bul]unàn, Muhalicĩ Kĩrios Teódoros Didáška- (14) [lu]sun tasvifi òlarák, gáyetile toháf, Tũrkce (15) [b]eyitlérile yapılmà kitapcaazi dahĩ ára- (16) yanlár, búrada bulurlár.
- (17) Kezalıke, yenĩ senenĩn, yáni 1844 seninĩn Ka- (18) lendáriosu dahĩ, Tũrkce òlarák, vè Bild[i]- (19) [yin]dàn çok ehtramamlıca yapılmak üzere (20) òrada mevcúddur.

2.2. ÇEVİRİ YAZILI METNİN BİÇİM BİLGİSEL İNCELEMESİ

2.2.1. Yapım Ekleri

Yapım ekleri, eklendikleri kök veya gövdelerin anlamlarında, uzak veya yakın bir ilgi olmakla beraber değişiklik meydana getirirler. Bu ekler sözcük kök veya gövdesi ile çekim eklerine nazaran daha ilişkilidirler. Bunun sonucunda bir sözcük gövdesinde daima çekim ekleri ile kök arasında yer almaktadırlar. Bu sıralamadan Ergin (2011), yapım ekleri ile kökler arasındaki bağlantının sürekli, çekim ekleri ile kökler arasındaki bağlantının ise geçici olacağı sonucunu çıkarmaktadır.

Bir sözcük kök veya gövdesine yapım ekleri üst üste gelebilmektedir. Burada kendisinden önce gelen yapım ekinin, kökü ad ve eylem türüne sokması ile bu eklenme sınırlılık kazanmaktadır. Dolayısı ile oluşan gövde ad gövdesi ise üzerine eylemden eylem veya eylemden ad yapan bir ek alamayacaktır. Bu husus eylem gövdesi için de aksi türden ekler biçiminde gerçekleşmektedir.

2.2.1.1. Addan Ad Yapım Ekleri

Addan ad yapma ekleri, ad kök veya gövdelerine gelerek ad soylu sözcükler türetmektedirler. Bu ekler ad köklerine, addan yapılmış ad gövdelerine ve eylemden yapılmış ad gövdelerine eklenmektedirler (Ergin, 2011: 154). Eklendiği sözcüklerde anlam bakımından değişiklik meydana getiren addan ad yapma ekleri, tür bakımından da değişiklik meydana getirebilmektedir (Köremezli, 209: 29). Bu ekler hemen hemen tüm adların sonuna gelerek onlardan yeni adlar meydana getirmektedirler.

Tezimize konu olan metinde, tespit ettiğimiz başlıca Karamanlı Türkçesi addan ad yapım ekleri şunlardır:

{+aç}

Ek {+aç} biçiminde yazılmaktadır. Ek, benzetme ve ilgi işlevlerinde kullanılmaktadır (Karaağaç, 2012: 277). Ayrıca eklendiği sözcüğe büyültme ve küçültme işlevi katan vurgulu bir ektir (Korkmaz, 2014: 120). Metinde ekin kullanıldığı tek örneğe rastlanılmıştır.

3 *x8λàτç* – 3 *kulàç* “üç kulaç, uzunluk ölçüsü” (174/13).

{+ak}

Benzerlik ve küçültme ifade eden bir ektir. Eski Türkçe devrinde ek {+gAk} biçimindedir (Korkmaz 2014: 120). Batı Türkçesinde ek başlarındaki /g-/ ses biriminin düşmesi sonucu ek, {+Ak} biçimini almıştır. Metinde bu ek, {+ak} biçiminde yazılmaktadır. Metinde ekin ince ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

xησρακλάρ – *kıstraklâr* “kısraklar, dişi atlar” (196/15), *πουτζαγή* – *bucağî* “bucağı, ucu” (176/15).

{+Ar}, {+şAr}

Sayılarda kullanılan eklerden biridir. Türkçede üleştirme sayıları olarak ifade edilen adları meydana getirirler. Nesne ve kişiler eşit kümeler halinde pay edilmiş sayılacakları zaman üleştirme sayı adları kullanılır (Deny, 2012: 290). Eski Türkçe devrinde ek, {+Ar}, {+rAr} biçimlerindeydi (Ergin, 2011: 170). Batı Türkçesinde {+rAr}'ın yerini {+şAr}'a bıraktığı görülmektedir. Karamanlı Türkçesinde ek {+Ar}, {+şAr} biçimlerinde kullanılmaktadır.

πιρέρ – *birer* “birer” (182/11), *όνάρ* – *onar* “onar” (90/8), *ιχισέρ* – *ikişer* “ikişer” (127/15), *ιχιρμισέρ* – *ikirmişer* “yirmişer” (211/7), *άλτησάρ* – *altışar* “altışar” (182/10).

{+cA}

Türkçede eşitlik işlevinde kullanılan bu ek kalıplaşarak veya işlev değişimine uğrayarak yapım eki görevinde de kullanılmaktadır. Ek işlev değişimine uğrayarak Türkçede, dil, lehçe veya şive adları meydana getirmektedir (Ergin, 2011: 167). Bunun yanında eşitlik eki göreviyle eklenmekteyken artık bu görevinin sezilmediği, kalıplaşmış birkaç sözcükte de karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca sıfatlara eklenerek tümcenin anlamına göre hemen, oldukça, biraz niteliğinde küçültme; pek, çok, iyice niteliğinde ise abartı anlamı katmaktadır. Çoğu zaman bu ikisi arasındaki ayrım vurgu ile ifade edilmektedir (Deny, 2012: 296)¹⁸. Eski Türkçe devrinde /c/ ses birimi yazıda gösterilmediği için ek, doğal olarak {+çA} biçimindeydi. Batı Türkçesinin başlarında bu durumun bir süre daha devam ettiği tahmin edilebilir. Ardından ekin ünsüzü

¹⁸ J. Deny, bizim küçültme ve abartı olarak ifade ettiğimiz kavramları azımsanık ve çoğumsanık olarak adlandırmaktadır.

tonlulaşarak {+cA} lı biçimler meydana gelmiştir. Karamanlı Türkçesinde ek, bu biçimiyle karşımıza çıkmaktadır.

ἀϊριτζα - *áyrıca* “ayrıca” (35/8), *σαϊχη-σητζα* – *saygısızca* “saygısızca” (23/16,17), *καρτάστζα* – *kardářca* “kardeşçe” (45/15), *νετζε* – *necè* “nice” (3/5), *ἀρχασήντζα* – *árkasınca* “ardınca, arkasınca” (95/14), *ἐγλυοντζε* - *éyüce* “iyice, tamamen” (56/20), *Τούρχτζε* – *Türkce* “Türkçe” (336/14), *μεχατιρίντζε* - *mekadirince* “miktarınca, çokça” (101/19), *πύντζα* – *bunca* “bunca” (105/8).

{+cak}

Ek, küçültme ve sevgi ifade etmektedir. Bu ekin, Türkçede yapım eki olarak işlekliliği gittikçe azalmaktadır. Buna karşın ekin, çekim eki görevinde işlekliliği gittikçe artmaktadır. İncelenen metinde sınırlı sayıda örnek bulunması Karamanlı Türkçesinde bu durumu doğrular niteliktedir. Korkmaz (2014), ekin, {+cA} ekinin {+ok} pekiştirme ekiyle kaynaşmasından olduğunu ve küçültme, sevgi ve tahsis işlevleriyle sıfat, zarf ve adlar türeten bir ek olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu ek, /k/ ve /n/ ile biten sözcüklerden sonra eklendiğinde sözcüğün sonundaki sözkonusu sesleri düşürebilmektedir (Gülsevin, 2017; 131). Ek, Türkçede {+cIk} ekinin eşi durumundadır (Karaağaç, 2012: 265). Eski Türkçe devrinde ekin yalnızca /ç/ ses birimli biçimlerinin olduğu, Batı Türkçesinde ise tonlu biçimlerinin Eski Anadolu Türkçesinden itibaren görülmeye başlandığı söylenebilir. Karamanlı Türkçesinde ekin yalnızca tonlu biçimleri bulunmaktadır.

ὄγλουτζαγι - *óyuncađı* “oyuncağı” (61/10).

{+caaz}

Ek, Türkçede küçültme, sevgi, şefkat, acıma, zavallılık gibi anlamlar ifade etmektedir. Ekin {+cAk} ve abartı, kuvvetlendirme anlamı katan {+(A)z} ekinden meydana geldiği söylenebilir (Ergin, 2011: 166). Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Ekin yapısında bulunan arka damak ğ ünsüzü erimiştir.

πὸν χιταπτζααζι – *bü kitapcaazi* “bu kitapcağazı” (245/7).

{+cI}, {+cu}

Türkçenin en işlek addan ad yapma eklerinden biridir. Ekin başlıca işlevi ise meslek ve uğraşı adları, düşkünlük sıfatları yapmaktır (Karaağaç, 2012: 261). Her türlü

adın sonuna gelerek onlarla ilgili meslek sıfatları, uğraşma adları meydana getirir (Ergin, 2011: 157). Korkmaz'a (2013) göre ekin işlevleri, kimse anlamını veren, bir işi görev olarak almış kimseyi gösteren, eklendiği sözcüğe sahiplik anlamı katan adlar; bir şeye alışkanlığı, bir şeyi huy edinmeyi gösteren alışkanlık, bir görüşü, bir inancı bir düşünceyi benimseme bildiren sıfatlar türetmektir. Buna ek olarak Deny (2012), ekin işlevinin, yalnızca belirli bir eylem ve hareketi alışkanlık üzere veya tesadüfen yapan ve çoğunlukla latife, alay yollu meslek ve sanat sahiplerine benzetilmek istenilen kimseleri bildirmek olduğunu ifade eder. Eski Türkçe devrinde ekin yalnızca /ç/ ses birimli biçimleri vardı. Batı Türkçesinde ise bu biçimini Osmanlı Türkçesi Devrine kadar korumuş ve ardından ekin tonlu biçimleri görülmeye başlanmıştır. Metinde ekin ince-yuvarlak-dar ünlülü biçimine rastlanmamıştır.

ἀδελφὴ πασιγιὰ – *avci başıyâ* “avcıbaşına” (45/1), *γιαλαντζή* – *yalancı* “yalancı” (281/11), *σεγυρτζή* – *seyirci* “seyirci” (38/1), *τζενκτζή* – *cenkci* “cenkçi” (91/16), *κουγιουμτζουλάρ* – *kuyumculâr* “kuyumcular” (54/6), *κολτζουλαρή* – *kolculari* “kolcuları, korumaları” (124/21), *καπουτζού* – *kapucù* (156/15).

{+cık}

Ekin başlıca işlevi küçültme ve sevgi ifade eden adlar türetmektir. Korkmaz (2014), ekin söz sonu /-k/ ses birimi ile biten sözcüklere eklendiğinde ses uyumsuzluğu yaratmamak için, sözcüğün sonundaki /-k/ ses biriminin düşmesine neden olduğunu ifade etmektedir. Eski Türkçe devrinde eke rastlanılmamaktadır. Buradan hareketle ekin, aynı işlevde olan {+cAk} ekinden sonradan meydana geldiğine varılabilir. Batı Türkçesinin başlarında ekin yalnızca yuvarlak ünlülü biçimlerinin olduğu, düz ünlülü biçimlerin ise Osmanlı Türkçesi devrinde meydana geldiği söylenebilir. Metinde ek, tek bir örnekte ve büyük harfli biçimde kullanılmıştır.

που χιταπτζήχ – *bu kitapçık* “bu kitapçık” (300/1).

{+daş}

Ekin başlıca işlevi ortaklık, eşlik, bağlılık ifade eden adlar meydana getirmektir (Karaağaç, 2012: 270). A. von Gabain'ne (2000), göre ek, bulunma durumu eki {+tA} ve eş sözcüğünün Eski Türkçe devrindeki biçimi iş'ten oluşmaktadır. Eski Türkçe devrinde ekin ünlü ses birimleri bakımından ince ve kalın; ünsüz ses birimleri bakımından ise tonlu ve tonsuz biçimleri bulunmaktaydı. Batı Türkçesinde, Eski

Anadolu Türkçesinden sonra ek, bu özelliğini kaybederek sadece +daş biçiminde kullanılmaktadır. Metinde ekin ince ünlülü biçimine rastlanmamıştır.

σαγιρτα-σλαρη – *şagirtdaşları* “hısımları, yaşıtları” (28/16,17), *καριντάς* – *karındaş* “kardeş” (249/1), *γολτασιμ* – *yoldaşım* “yoldaşım” (288/18).

{+dız}, {+düz}

Korkmaz (2014), ekin işlevinin kesin olarak bilinmediğini, Eski Türkçe devrinden daha eski bir devre ait ek türü olduğunu ifade etmektedir. Metinde ekin çok az örneğine rastlanır. Ekin ince-düz-dar ünlülü ve kalın-yuvarlak-dar ünlülü örneğine rastlanmamıştır.

ήλιτζαρην - *ıldızların* “yıldızların” (31/2), *γαλτηζλή* – *yaldızlı* “yaldızlı” (66/12), *γχιουντουζ* – *gündüz* “gündüz” (23/1).

{+k}

Türkçede benzerlik ifade eden adlar türeten bir ektir (Karaağaç, 2012: 277). İşlekliliğini yitiren eklerdendir. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

όρταx - *örtak* “ortak” (277/3),

{+ka}

Karamanlı Türkçesinde ekin işlekliliğini yitirdiği söylenebilir. Metinde ekin ince ünlülü ve ötümlü ünsüzlü biçimlerine rastlanmamıştır.

πασχά – *başka* “başka” (75/1).

{+kek}

Ekin, kuvvetlendirme, belirtme görevi ile ad köklerine eklendiği söylenebilir (Ergin, 2011: 175). Eski Türkçe devrinde ekin ünlü ses birimleri bakımından ince ve kalın; ünsüz ses birimleri bakımından ise tonlu ve tonsuz biçimleri bulunmaktaydı. Metinde ekin kalın ünlülü biçimine rastlanmamıştır. Ek metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

έρχêx – *érkêk* “erkek” (19/10).

{+ken}

Karamanlı Türkçesinde ekin işlekliliğini yitirdiği söylenebilir. Metinde ekin kalın ünlülü biçimine rastlanmamıştır.

ἐλκενλερι - êlkenleri “yelkenleri” (263/2).¹⁹

{+(X)I}

Türkçede işlekliliğini yitirmiş eklerden biridir. Başlıca işlevi benzerlik ifade etmektir. Karaağaç (2012), ekin Eski Türkçe devrindeki {-sII} ekinden kaynaklandığını ifade etmektedir.

γκηζήλ ντενιζι̇ - *gızil denizi* “Kızıl Deniz’i” (111/10), γεσιλλικλερινιζι̇ - *yeşilliklerinizi* “yeşilliklerinizi” (293/14), ούσουλέτιλε - *úsulétile* “usulü ile, tarzı ile” (257/10).

{+IAk}

Ek, bolluk ve abartı bildirir (Karaağaç 2012: 274). Korkmaz (2014), ekin addan eylem türeten {+IA} eki ile sıfat yapan {+k} ekinin birleşimi ile meydana geldiğini ifade etmiştir.

ταγιλακλή - *tayılakli* “taylı, tayı olan” (196/14), γχιομλεκλερη̇ - *gömllekleri* “kıyafetleri” (55/1), τζιπλακ - *çiplak* “çıplak” (184/5).

{+II}, {+IU}

Korkmaz (2014), ekin başlıca işlevlerini, sahip olma, üzerinde bulundurma, o özelliği taşıma, ilgili olma, yetkili olma anlamlarında sıfatlar; bir ulusa, bir kavme, bir hanedana, bir ülkeye, bir şehre, bir yere veya bir kuruluşa ait olma, bağlantılı olma anlamı veren sıfatlar; yer adları oluşturma olarak sıralamaktadır. Deny (2012) bu ekin Türkçede hem ek sonundaki /-g/ ses birimini düşürerek sadece sıfat türetiminde hemde bu ses birimini koruyarak ad türetiminde iki biçimde yaşadığını ifade etmektedir. Özetle bu ek, sıfat olarak kullanılan adlar meydana getirmektedir. Bu yüzden ek, sıfat eki olarak da adlandırılmaktadır. Eski Türkçe devrinde ek {+IIg} biçimindeydi. Batı Türkçesinin ek ve sözcük sonlarında bulunan /-g/ ses birimlerini düşürme özelliği ile

¹⁹ Yelken kelimesinin köken bilimsel incelemesi üzerine araştırmacılar arasında ortak bir görüş birliği sağlanamamıştır. Fakat genel kabul bu yönde olduğu için +GAn eki altında verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkn. (Eren, 1999: 449; Clauson, 1972: 174-187).

Eski Anadolu Türkçesinde ek, ünlüsünü de yuvarlaklaştırarak {+IU} biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Karamanlı Türkçesinde ek, bazı örneklerde Eski Anadolu Türkçesindeki durumu sürdürürken bazı örneklerde Türkiye Türkçesindeki durumu sürdürmektedir.

ήλαγικλή – ilayikli “layık olarak” (88/7), *χαγίρλι – hayırlı* “hayırlı” (7/8), *ἀχοῦζαρλι – ahuzarlı* “ahuzarlı” (13/3), *γιασλή πασλή ντουσουνοῦπ – yasli başli düşünüb* “kederli biçimde düşünmek” (17/7), *Μισιρλιλαρήν – Mısırlıların* “Mısırlıların” (28/22), *γαραληλαρτάν – yaralılardan* “yaralılardan” (43/6), *ντελή κανλή – deli kanli* “delikanlı” (86/3), *χεγιπετλή – heyibetli* “heybetli” (6/3), *ταπιγετλή – tabiyetli* “tabiatlı, yaradılışlı” (6/5), *ποῦνουζλοῦ – buynuzlū* “boynuzlu” (20/19), *νὲ τλουρλοῦ – ne türlū* “ne türlü” (7/8), *γχιουμουσλοῦ κατέχιλε – gümüşlü kadéhile* “gümüslü kadeh ile” (153/18).

Ekin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymadığı örnekler:

σατακατλοῦ – sadakatlū “sadakatlı” (288/7), *μισηλλοῦ – misillū* “misilli, benzer” (13/3), *κουτρετλοῦ – kudretlū* “kudretli, güçlü” (204/1).

Ekin ünsüz benzeşmesine uğradığı örnek:

καν-νηση – kannisi “kanlısı” (32/3,4).

{+IIk}, {+IUk}

Korkmaz (2014), ekin asıl işlevinin, eklendiği kelimeye “tahsis, bir şey için” anlamı veren adlar türetmek olduğu ifade etmiştir. Bunun dışında ek, yer, âlet, topluluk adları, mücerret isimler ve sıfatlar da yapmaktadır (Ergin, 2011: 155). Ek daha çok ise sıfat olarak kullanılan sözcüklere eklenerek adlar meydana getirmektedir. Eski Türkçe devrinde ek, Türkçenin ünlü uyumuna bağlı bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Batı Türkçesine gelindiğinde ek ünlü uyumunun da dışına çıkarak, sadece düz ünlülü biçimleri ile kullanılmıştır. Karamanlı Türkçesinde ise ünlü uyumuna bağlı olarak eklenmektedir.

Ayrıca Demir (2002), {-IXk} ekinin Kıbrıs’ın Akdoğan, Akıncılar gibi bölgelerinde, Baf bölgesinden gelenlerin ağızlarında çokluk anlamıyla da kullanılabildiğine işaret etmiştir. Karamanlı Türkçesinde de ekin bu anlamda kullanılan örneklerine rastlanılmaktadır.

γιαχητζι-ληχ – *yakıcılık* “yakıcılık” (66/14,15), *χαρσιληχ* – *karşılık* “karşılık” (68/6), *πουσμανληχ* – *büşmanlık* “pişmanlık” (74/23), *πουχουρταν-ληχλάριε* – *buhurdanlıklárile* “buhurluklar ile, tütsüler ile”, (87/19), *νατιμλιχ βε πουσ-μανληχ* – *nadimlik ve büşmanlık* “pişmanlık ile” (139/3,4)²⁰, *Ίσανιγετληχ* - *İnsaniyetlik* “insaniyetlik” (7/17), *Μουννετζιμλιχ* - *Münnecimlik* “müneccimlik, falcılık” (11/2,3), *γεντζλιχ* - *gençlik* “gençlik” (14/17), *χαρτζλιχ* - *harçlık* “harçlık” (287/11), *Άρναδουτλοδχ* - *Árnavutluk* “Arnavutluk, Arnavut ülkesi” (10/1), *ντοστλοδχ γιουζοῦ* – *doştlük yüzü* “dostane” (46/11), *ποζγουνλοδχ* – *bozgunluk* “bozgun, talan” (128/19), *ντουγγιουρλουχ-λερι* - *dühürlükleri* “dünür olma durumları” (231/2).

Ekin sözcük içerisinde kalın ünlülü biçimlerini içeren örnekler:

ηραχατληγα – *irahatlığa* “rahatlığa” (7/17), *τζοχλογοῦ* – *çokluğū* “çok olma durumu” (5/2), *μετζ-νουνλογοουντάν* - *mecnunluğundan* “mecnunluğundan, deliliğinden” (63/6,7).

Ekin sözcük içerisinde ince ünlülü biçimlerini içeren örnekler:

ντιλπερλιγινι - *dilberliyini* “dilberliğini, güzelliğini” (35/5), *πιννιτζιλιγινε* – *biniciliyine* “biniciliğine” (36/14), *πεγιοκλουγιῶ* – *beyüklüğü* “büyüklüğü” (5/3).

Ekin ünsüz benzeşmesine uğrayan biçimleri:

καραννηχ – *karannik* “karanlık” (195/20), *πουχουρταννηχλάριε* – *buhurdannıklárile* buhurluklar/tütsüler ile” (114/3), *όρμαννηχλάρ* – *ormannıklâr* “ormanlıklar” (213/8), *ποζγουν-νουχτάν* – *bozgun-nukdân* “bozgun/talan olma durumundan” (76/12,13), *ποζγουννουγα* – *bozgunnuğa* “bozgunluğa, talana” (134/21).

{+man}

Ekin başlıca işlevi abartı ve benzerlik ifade etmektir (Karaağaç, 2012: 276). Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu ekin ince ünlülü biçimi tespit edilememiştir.

Καραμάν – *Karamân* “Karaman” (94/14; 286/3).

²⁰ “Nadimlik ve pişmanlık” yapısı farklı kökenden aynı anlamda iki sözcüğün biraraya getirilmesi ile oluşturulmuş bir ikilemedir.

{+ncI}, {+ncU}

Ekin başlıca işlevi, asıl sayı adlarından sıra ve derece ifade eden sayı adları yapmaktır. Eski Türkçe devrinde ek iki sayı²¹ hariç {+nç} biçimindeydi. Batı Türkçesinde ise ekin sonuna iyelik ekinin kalıplaşması veya ikinti örneğinin tesiri ile bir +i eklenmiştir. Ekin geçirdiği bu evreler sonucu, ekin yapısındaki /ç/ ses birimi de tonlularak /c/ olmuştur (Ergin 2011: 168). Karamanlı Türkçesinde de ek, bu son biçimiyle karşımıza çıkmaktadır.

ixevτζī - *ikenci* “ikinci” (61/14), *ixivτζī* - *ikinci* “ikinci” (63/17), *οὐτζουντζοῦ* - *üçüncü* “üçüncü” (163/12), *ἀλτηντζή* - *altıncı* “altıncı” (10/15), *ντοχουζουντζοῦ* - *dokuzuncü* “dokuzuncü” (32/18), *όνουντζοῦ* - *onuncü* “onuncü” (98/11), *ὄν ντορτουτζοῦ* - *ön dördüncü* “ondördüncü” (123/9).

{+sAk}

Ek, {-sA} ve {-sI} addan eylem yapma eki ile {-k} eylemden ad ve sıfat türeten ekin birleşmesi ile meydana gelmiştir. Birleşik bir ek olduğu için eylem kök ve gövdesine getirilmiş gibi bir ad-eylem işlevi ile çalışmaktadır (Karaağaç, 2012: 274). Metinde ekin kalın-düz-dar ünlülü biçimine rastlanmamıştır.

παγηρσα-χλαρημη - *bağırsaklarımı* “bağırsaklarımı” (280/10), *κουρσαγημηξ* - *kursağımız* “kursağımız” (201/6), *γλουσέξ* - *yüksék* “yüksek” (31/1)²².

{+sı}

Ekin başlıca işlevi benzerlik ifade etmektir. Eski Türkçe devrinde ek sonunda bir /g/ ses birimi ile karşımıza çıkmaktadır. Batı Türkçesinde bu ses birimi düşmüş ve ek şuanki biçimiyle kullanıla gelmiştir. Karamanlı Türkçesinde de ek {+sı} biçiminde karşımız çıkmaktadır. Ekin yuvarlak-dar ünlülü ve ince-düz-dar ünlülü biçimlerine rastlanmamıştır.

τζαναδαρση - *canavarsı* “canavara benzer” (175/6).

²¹ Eski Türkçe devrinde iki sayı sıra ifade etmek için ikinti biçiminde karşımıza çıkmaktadır. B.k.n: Gabain, A. von (1998). *Eski Türkçenin Grameri*. Ankara.

²² Sözcük, metnin 124/3 nolu yerinde *γλουξέξ* - yüksek şeklinde geçmektedir. ξ işareti /ks/ ses birimini göstermektedir.

{+sIz}, {+sUz}

Korkmaz (2014), ekin addan yokluk, eksiklik bildiren olumsuz anlamda sıfatlar türettiğini; sahip olma, kendinde bulundurma görevindeki {+II}, {+IU} ekinin karşıtı olduğunu ifade etmektedir. Bundan dolayı ek, olumsuz ad eki veya olumsuz sıfat eki adı ile de anılmaktadır. Eski Türkçe devrinde ek Türkçenin ünlü uyumuna bağlı biçimde karşımıza çıkmaktadır. Batı Türkçesinin ilk devirlerinde ek, ünlü uyumuna aykırı biçimde sadece yuvarlak ünlülü olarak eklenmektedir. Bu devirde ekin ünlü uyumuna aykırı şekilde kullanımı {+IU} ekine olan benzeşmesinden kaynaklıdır. Osmanlı Türkçesi devrinde ek tekrar ünlü uyumuna uygun biçimleri ile karşımıza çıkmaktadır (Ergin, 2011/160). Karamanlı Türkçesinde ek düzlük-yuvarlaklık uyumuna uygun şekilde karşımıza çıkmaktadır.

ήσσηζ – issiz “ıssız, تنها” (5/17), *ήρσηζ - irsiz*, “dilsiz” (23/23)²³, *άσηλσηζ φασηλσηζ – ásılsiz fasılsiz* “asılsız, gerçek olmayan” (34/6), *Πατησαχσιζ – Padişahsiz* “padişahsız” (50/9), *γχεμισιζ χαγισιζ – gemisiz kayıksiz* “gemisiz kayıksız”(216/1), *έλλισιζ σελλισιζ – élliksiz şenliksiz* “sahipsiz, ıssız” (91/8), *μιμκινσιζ - mimkinsiz* “mümkün olmayan” (296/6), *όμουτσουζλoux - ómutsuzlık* “umutsuluk” (91/21), *όξουζ - óksüz* “öksüz” (296/2)²⁴.

{+tI}, {+tü}

Ekin başlıca işlevi tabiat taklidi sesleri adlaştırmaktır (Ergin, 2011: 177). Ekin kalın-yuvarlak-dar ünlülü biçimine rastlanmamıştır. Ek metinde birkaç sözcükte karşımıza çıkmaktadır.

χαρηλητηση – harıltısı “harıltısı” (133/14), *σιγγιλτισι - şihiltisi* “şangırtı” (133/14), *γλουμουλτουσου – gümültüsü* “gürüldemesi” (188/16).

²³ Sözcük, “kitleme hırsız edersin, korkutma ırsız edersin” şeklinde bir atasözünde geçmektedir. Burada sözcük ırsız < ır (türkü, şarkı) + sız şeklinde düşünülmüştür.

²⁴ Sözcük, metnin 292/20 nolu yerinde *όξουζ - óksüz*, 284/17 nolu yerinde *όξουζ - óksüz* şeklinde yazılmıştır.

{+z}

Türkçede işlek olmayan eklerden biridir. Ekin başlıca işlevi benzerlik ve ilgi ifade etmektir (Ergin, 2011: 177).

ποῦϊνουζλοῦ – *buynuzlũ* “boynuzlu” (89/15), *ὀμδζλαρη* – *ómuzlari* “omuzları” (174/13).

2.2.1.1.1. Yabancı Kökenli Addan Ad Yapım Ekleri

Bu bölümde Arapça ve Farsça birtakım önekler, içekler ve sonekler ele alınmıştır.²⁵ İncelediğimiz metinde bulunan ekler şunlardır:

{+âne}

Farsça adlara gelerek sıfat ve zarf yapan bir ektir.

Σαχα-νεγι – *Şaha-neyi* “şahaneyi” (17/3,4), *σουχιουρανε* – *şükürané* “şükürane” (28/2), *σατηκανε* – *sadıkane* “sadıkane, sadık” (46/11), *σατηκανάτηραρ* – *sadıkanádırlar* “sadıktırlar” (52/3), *φακηρανα* – *fakıranà* “fakirane, fakircik”(67/1).

{+baz}

ζορπαζ – *zorbâz* “zor kullanan” (5/20), *σαχπαζ* – *şahbâz* “şahbaz, çevik, atılğan” (158/10), *Σαχ-πάζ* – *şah-bâz* “şahbaz, çevik, atılğan” (162/16).

{+dan}

Farsça alet adı yapan bir ektir.

πουχουρταν-ληχλάριλε – *buhurdanlıklârile* “buhurluklar/tütsüler ile” (87/19), *σαμετανλαρ* – *şamedanlâr* “şamdanlar” (221/16).

{+dar}

έμεχ-ταρλαρη – *emek-darları* “emektarları” (51/3,4).

{+i}

Arapçada aidiyet ve mensubiyet anlamı katan bir ektir.

²⁵ Burada daha önceki birtakım incelemelerde ek olarak gösterilen fakat gerçekte ek olmayıp birleşik sözcük başlığı altında ele alınması gereken +hane, +zade, +name, +güzar gibi sözcükler ile oluşturulmuş kelimelere yer verilmemiştir.

Ιουνανι – *Ionani* “Yunanî” (184/13), *Άτζέμι* – *Ácémi* “Acem, İranlı” (134/1).

{+Istan}, {+Ustan}

Farsça yer adı yapma görevinde kullanılan bir ektir. Ekin yabancı kökenli bir ek olmasına rağmen ünlü uyumuna sokulması dikkate değerdir.

Φιρενχιστανή – *Frenkistanì* “Frenkistan” (6/23), *Άραπιστανή* – *Árabistanì* “Arabistan’ı” (6/23), *Χιντιστανή* – *Hindistanì* “Hindistan’ı” (6/23), *Πουλγαριστάν* – *Bulgaristàn* “Bulgaristan” (10/1), *Άτζεμι-στάν* – *Ácemistanà* “Acemistan’a” (45/6,7) *Γκιουρτζουστάν* – *Gürcüstan* “Gürcistan” (11/15), *νταγηστανληγά* – *dağistanlığà* “dağlık yere” (91/15), *τζολουζάν* – *çolustàn* “çöllük yer” (174/11).

{+i(y)A(t)}

Arapça gramerde masdar-ı mec’hule olarak adlandırılan bir masdar ekidir. Türkçede {+Ilk} ekinin karşıladığı görev ve işlevde kullanılmaktadır.

πετελιγεσι – *bedeliyesi* “bedeli” (62/11), *σερπεσιάτιλε* – *serbesiátile* “serbestiyet ile” (150/2).

{+mend}

Farsça sıfat yapma görevinde kullanılan bir ektir.

ντερτιμέντ – *derdiménd* “dertli” (165/2; 200/19), *ντερτιμέν* – *derdimèn* “dertli” (160/4).

{ber+}

Farsça üzerilik ekidir. “üzeri”, “üzerine”, “üzerinde” anlamları katar.

περχουτάρ – *berhudâr* “mutluluk içinde olma” (20/12).

{nâ+}

Farsça olumsuzluk eklerinden biridir. Ekin sözcükten ayrı yazılmış örneklerine de rastlanmaktadır.

ναπειτ – *nabedid* “görülmeven, meydanda olmayan” (5/23), *νὰ τζάρ* – *nà çâr* “çaresiz” (15/10).

{der+}

Farsça bulunma anlamı katan bir ektir. Sadece *der akap* sözcüğünde ve sürekli olarak ayrı bir biçimde kullanılmıştır.

ντέρ άχάπ – dër ákàb “hemen arkasından, çabucak” (12/13,14), *ντέρ άχάπ – dër ákàb* “hemen arkasından, çabucak” (25/2).

{+a+}

περαπέρ – berabèr “beraber, birlikte” (81/18).

{+be+}

Metinde sadece iki örnekte kullanılmakta ve sözcükten ayrı yazılmaktadır.

σενè πè σενè - senè bè senè “seneden seneye” (69/2), *γιούζ πè γιούζ – yùz be yùz* “yüz yüze” (161/17,18).

{+a}

Farsça hitap edatıdır.

πέν φαηρά – bèn fakirá “ey ben fakir olan” (215/3).

2.2.1.2. Addan Eylem Yapım Ekleri

Ad kök ve gövdelerinden eylem yapmak için kullanılan eklerdir. Bu eklerin arasında işlev farkı olmayıp, işleklik farkı vardır. Korkmaz (2014), bu eklerin en önemli özelliğinin, eklendikleri ad kök veya gövdelerini olma, oluş bildirme, yapma, yapış bildirme özelliğinde birer fiile dönüştürmeleri olduğunu ifade eder. Bu ekler, gövdelerden eylem yapmak üzere sık kullanılmamaktadır. Ayrıca eklendikleri gövdeler çoğunlukla işlek olmayan ekler ile türetilmiş gövdelerdir (Ergin, 2011: 179). Addan eylem yapım ekleri Türkçede geçmişten bugüne en az değişikliğe uğrayan eklerdendir.

Tezimize konu olan metinde, tespit ettiğimiz başlıca Karamanlı Türkçesi addan eylem yapım ekleri şunlardır:

{+A-}

Adlardan olma ve yapma ifade eden eylemler meydana getirmektedirler. Korkmaz (2014), Ekin; /n/, /l/ gibi akıcı ve /d/, /p/ gibi patlayıcı ses birimler, /s/, /z/ gibi sızıcı ses birimler ile sonuçlanan tek heceli ad köklerinden geçişli ve geçişsiz eylemler türettiğini ifade etmektedir. Karaağaç (2012), ekin, zarf-eylem ekinin kalıplaşması sonucu sonradan eylemden ad yapım eki görevini üstlendiğini söylemektedir. Bu ek, seyrek olarak iki heceli sözcüklere eklenmektedir. Ayrıca Karamanlı Türkçesinde, ekin {-yor} ekini üzerine aldığı yapıdaki ünlü daralmaya uğramamaktadır.

ποσαγιούπ – boşayıπ “boşayıp” (16/12), *πενκζέρ – beñzér* “benzer” (56/16), *νιλετί - diledí* “diledi” (66/14), *ντοσεμελερί - döşemeleri* “döşemeleri” (191/6), *καπαγιούπ – kapayıπ* “kapayıp” (230/7), *τιουρεγεζέχτιπ – türeyecékdir* “türeyecektir” (88/12), *γιασαμαχτάν – yaşamakdán* “yaşamaktan” (129/3).

Ekin {-yor} ekli örneği:

νιλεγιόρλαρ – dileyorlar “diliyorlar” (279/11).

{+al-}, {+l}

Ekin en temel işlevi sıfatları eylemleştirmektir. Bu sıfatlardan olma ifade eden eylemler meydana getirirler. Korkmaz (2014), ekin {+a-} ekiyle edilgenlik bildiren {-l-} ekinin kaynaşmasından oluştuğunu ortaya koymuştur. Ek, sonu ünlü ile biten sözcüklerde ince ünlülü yazımına rastlanmamıştır.

άζαλήντζα - ázalinca “azalınca” (136/1), *τζογαλτή – çoğaldí* “çoğaldı” (283/14), *πουγγαλίριζ – buñaldırız* “bunaltırız” (77/20), *ντιριλμεχτê – dirilmekdê* “dirilmekte” (195/14), *ντιριλμεζ – dirilmèz* “dirilmez” (49/17), *ντογρουλουπ – doğrulub* “doğrulup” (234/19).

{+dA-}

Ekin başlıca işlevi tabiat taklidi seslerden eylem meydana getirmektir (Ergin 2011, 182). Bunun dışında bazı tek heceli adlara da eklenmektedir. Ses yansımali ikincil köklerden genellikle etmek anlamında geçişsiz eylemler türetmektedir. Ek, ses yansımali eylemlerde {-II}, {-UI}, {-Ir}, {-Ur} kökleri üzerine geldiği için hep tonlu

{+da-} biçimindedir (Korkmaz, 2014: 175). Metinde ekin tabiat taklidi sesler ile kullanılan örneklerine rastlanılmamıştır. Ek, Eski Türkçe devrinden beri hiç değişmemiştir.

άλτατηπ - *aldatip* “aldatıp” (32/10), *ίστερτε* - *isterde* “isterde” (10/22).

{+I-}, {+U-}

Ek, Türkçede işlekliliğini yitiren eklerden biridir. Ünlüden ibaret olduğu için Türkçede sadece {+(A)d-}, {+(X)k-} ve {+(A)r-} ünsüzleri ile biten bazı köklere gelerek geçişli ve geçişsiz eylemler meydana getirmektedir (Erdal, 1991: 474). Korkmaz (2014) ekin ölü bir ek olduğunu ve yeni türetmelere elverişli olmadığını dile getirmektedir. Ancak ek, Karamanlı Türkçesinde de kalıplaşmış birkaç sözcükte karşımıza çıkmakla beraber *tökesiyüb* örneğinde, kalıplaşan birkaç sözcüğün dışında bir örnek sunmaktadır.

τοχεσιγιοδπ – *tökesiyüb* “tökezleyip” (39/15). *ούζοδν* – *uzun* (49/18), *τασιγιοδπ* – *taşiyüb* “taşıyıp” (132/21), *σακηγμδκ* – *sakinmak* “sakinmak” (81/12), *άγρίρσα* – *ágrırsa* “ağrırsa” (60/16), *τζουρούκτδρ* – *çürükdür* “çürüktür” (219/3), *κουρουμαγιά* – *kurumaya* “kurumaya” (56/5).

{+(i)k-}, {+(e)k-}

Ek, Türkçede işlekliliğini yitiren eklerden biridir. Olma bildiren geçişsiz eylemler meydana getirmektedir (Karaağaç, 2012: 313). Karamanlı Türkçesinde de kalıplaşmış birkaç sözcükte karşımıza çıkmaktadır.

γχετζιχτίν - *gecikdın* “geciktin” (246/9), *πικιτιρέσιν* – *birikdirésin* “biriktiresin” (299/9).

{+kır-}, {+kür-}

Ekin başlıca işlevi tabiat taklidi seslerden olma ve yapma ifade eden eylemler meydana getirmektir (Ergin, 2011: 183). Ekin ince-düz-dar ve kalın-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

χαγικηραράκ – *hayıkırarak* “haykırarak” (283/6), *τιουχιουρτοῦ* – *tükürdü* “tükürdü” (63/15).

{+IA-}

Türkçenin en işlek addan eylem yapma ekidir. Tek veya çok heceli her türlü ad kök ve gövdeleriyle, sıfat, zarf vb. ad soylu sözlere de gelerek geçişli ve geçişsiz eylemler türeten bir ektir (Korkmaz, 2014: 176). Karamanlı Türkçesinde ekin -yor ekini üzerine aldığıında yapısındaki ünlüler daralmaya uğramamaktadır.

τορλαγιούπ – *toplayùb* “toplayıp” (11/21), *χοτζακλαγιούπ* – *kocaklayùb* “kucaklayıp” (40/15), *γιολλατι* – *yolladi* “yolladı, gönderdi” (73/19), *σοϊλετιχτέν* - *söyledikdèn* “söyledikten” (22/10), *ίσλεγιούπ* - *ίşleyùb* “işleyip” (54/17).

Ekin {-yor} ekli örneği.

παγλαγιόρ – *bağlayor* “bağlıyor” (286/23).

{+IA_n-}

Ek {+IA} addan eylem yapım eki ile {+n} dönüşlülük ekinin birleşmesi ile meydana gelmiştir (Korkmaz 2012: 178).

ίραχατλαντι-κλαρι - *irahatlandı-klari* “rahatladıkları” (6/10), *μεραχλαντι-γηνην* – *meraklandığının* “meraklandığının” (17/9,10), *χοσλαντιν* – *hoşlandıın* “hoşlandın” (21/1), *χασταλαντι* – *hastalandi* “hastalandı” (119/7), *ντινκλενηπ* - *dinlenip* “dinlenip” (92/20), *όφκελενιπ* - *öfkelenip* “öfkelenip” (106/6).

{+IAş-}

Ek {+IA} addan eylem yapım eki ile {+ş} işteşlik ekinin birleşmesi ile meydana gelmiştir (Korkmaz 2012: 178).

γιακλασιλάρ – *yaklaşdılar* “yaklaştılar” (42/5), *ήρακλαστηχιάν* - *iraklaşdıkdàn* “uzaklaştıkdan” (77/18), *ούλασιλάρ* - *úlaşdılar* “ulaştılar” (165/7), *γερ-λεστι* - *yerleşdi* “yerleşti” (21/11).

{+r-}

Ek olma ifade eden eylemler meydana getirmektedir (Ergin, 2011: 183). Genellikle yansıma sözcüklerden geçişsiz eylemler oluşturmaktadır (Karaağaç, 2012: 313).

τζαγηρηπ – çağırıp “çağırıp” (148/19).

{+rge-}

Ek; gibi saymak, öyle saymak anlamında geçişli eylemler meydana getirmektedir (Korkmaz, 2014: 179). Deny (2012), eki Altaycada {-rka} ekine denk saymaktadır. Metinde ek sadece bir örnekte kullanılmakta dolayısıyla ekin kalın ünlülü biçimine rastlanılmamaktadır.

έσιρχεγυòπ - έsirgeyüb “esirgeyip” (253/1).

{+rA-}

Ek, daha çok konuşma dilinde olmak üzere genellikle ses yansımali tek heceli köklerden o sesi çıkarmaya dönüşen eylemler meydana getirmektedir (Korkmaz, 2014: 179).

òρχενηπ - örgenip “öğrenip” (56/20), *τιτιρεμεγε – titiremeyè* “titremeye” (82/18), *σιτζι-ραγιοòπ – sıçırayıb* “sıçrayıp” (26/14,15).

{+sI-}

Ek, Korkmaz’a (2014) göre, {+sA-} ekinin ünlü daralmasına uğramış biçimidir. Ekin en temel işlevi istek ve ihtiyaç bildirmektir. Ekin düz-dar ünlülerde kalın ve ince biçimleri ayırt edilemez. Ayrıca metinde ekin yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanmamıştır.

πετσινμεζ – betsinmèz “kötü gözle bakmaz” (225/6), *σαγινσίμαγιοπ – sagınsımayub* “düşünmeyip” (109/17).

2.2.1.3. Eylemden Ad Yapım Ekleri

Bu ekler eylem kök ve gövdelerine veya ad kök ve gövdelerinden oluşturulmuş eylemlere eklenmektedir. Yapım ekleri içerisinde sayısı en çok olan kategoridir. Tezimize konu olan metinde tespit ettiğimiz başlıca Karamanlı Türkçesi eylemden ad yapma ekleri şunlardır:

{-A}

Ek, zarf-eylem ekinin kalıplaşmasıyla sonradan eylemden ad yapma eki işlevi kazanmıştır (Karaağaç, 2012: 295). Genellikle yapılan nesne veya yeri ifade etmek için kullanılmaktadır (Ergin, 2011: 193).

για-ραλαγιουòπ – ya-ralayùb “yaralayıp” (41/9,10).

{-AcAk}

Ek, aslında gelecek zaman sıfat-fiil ekidir. Bu eki alan sözcükler adlar önüne gelerek genelde niteleme sıfatlarını meydana getirmektedir. Bu sıfatlarda ekin genellikle geçişli ve geçişsiz tek ve çok heceli eylemler ile dönüşlü eylem çatılarına geldiği görülmektedir. Böyle kurulmuş tamlamalarda adların zamanla kullanımdan düşmesi sonucu sıfatlar kalıcı adlar meydana getirmişlerdir (Korkmaz, 2014: 144).

άλιατζάx σεϊλέρ – álacàk şeylèr “alacak şeyler” (3/15), *όγρασατζάx χενχιαμλαρη – óğraşacàk henkâmlari* “baş gösterecek hengameleri” (116/21,22), *παχατζάx τζεσαρετ-λερι – bakacàk cesaret-leri* “bakacak cesaretleri” (134/4), *γχιουρετζέx γχιοζού – görecèk gözü* “görececek gözü” (18/17), *γχιοζετετζέx βειλ – gözetecèk vekil* “gözetecek vekil” (59/7).

Ekin sözcük içinde kalın ünlülü biçimine örnekler:

άγνα-γιατζαγή - áğnayacağì “anlayacağı” (58/22,23), *βαρατζαγήν – varacağın* “varacağıın” (185/19).

Ekin sözcük içinde ince ünlülü biçimine örnekler:

πιλετζεγμιζ – bileceyimiz “bileceğimiz” (210/21).

{-eç}

Ek, eklendiği eylemin anlamını nitelik olarak taşıyan sıfat veya o hareketi gerçekleştiren ad türetmeye yarayamaktadır (Korkmaz, 2014: 144). Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla ekin kalın ünlülü biçimine rastlanılmamıştır.

γχιου-λétç – güleç “güleç” (202/12,13).

{-Ak}

Ek, sıfat ve ad türeten işlek eklerden biridir. Eylemin gösterdiği hareketi çokça yapanı, olanı veya yapılanı bildirmektedir (Karaağaç, 2012: 284). Eski Türkçe devrinde ek, başında bir /g-/ ses birimi ile kullanılmaktaydı. Batı Türkçesinde bu ses biriminin düşmesi ile ek {-Ak} biçimine dönüşmüştür²⁶.

κονὰκ γεριμὲ – *konàk yerimè* “konaklacak yerime” (19/17), *ντονέκ* – *dönék* “dönek” (77/18), *ούρκεκ* – *ürkèk* “ürkek” (142/18), *κορκακ* – *korkàk* “korkak” (142/18), *γερτέκ* – *yedèk* “yedek” (87/6), *όράκ* - *òràk* “orak, kosa” (92/4), *σαντζάκτηρ* – *sancàkdir* “sancaktır” (9/11).

{-amak}

Ek, eylemlerden yer, yöre kavramı veren ya da bir adın aralıklarla yapıldığını gösteren adlar türetir (Korkmaz, 2014: 146). Bunun yanında alet adları yapmaya yarar. Ek, eylemden eylem türeten {-A} eki ile {-mAk} isim-fiil ekinin birleşiminden meydana gelmiştir. Metinde sadece bir örnekte geçmektedir. Dolayısıyla ince ünlülü biçimi ve ünlü ile başlayan bir ek aldığındaki durumu tespit edilememektedir.

πασαμακλή – *basamakli* “basamaklı” (150/7).

{-enek}

Ek, genellikle tek heceli eylemlere gelerek eskiden beri süre gelme, yer bildirme, bir özelliği üzerinde taşıma gibi anlamlar ifade etmektedir (Korkmaz, 2014: 147). Metinde sadece bir örnekte geçmektedir. Bu nedenle ek hakkında çıkarımlarımız kısıtlıdır.

ντεγινέκ – *deyinek* “deynek, sopa” (29/20).

{-ce}

Ek, dönüşlü eylemlerden bir hareketin sonucu olan soyut adlar türeten bir ektir (Korkmaz, 2014: 148). Türkçede işleklik sahası geniş olmayan eklerdendir. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Ekin kalın ünlülü biçimine rastlanmamıştır.

²⁶ Dilbilimciler arasında ekin Türkçedeki mevcut tüm örnekleri için Eski Türkçe devrindeki -gAk biçiminden geliştiği varsayımı genel kabul görmemektedir.

ἐϊλεντζεσι - *éjlencesi* “eğlencesi” (64/4).

{-ç}

Ek, genellikle dönüşlü eylem gövdelerine eklenmektedir. Yapanı, yapılanı veya hareket halini gösterir. Ekin işlevinde bir aşırılık ifadesi de vardır (Ergin, 2011: 191). Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

σεδιντζιντέν - *sévincindèn* “sevincinden” (20/9).

{-(G)A}

Ek, hareketi meydana getireni, olanı veya yapılanı karşılayan adlar meydana getirmektir (Ergin, 2011: 189). Türkçede bulunan bazı örneklerde ekin ön ses /g-/ ses birimini yitirdiği görülmektedir. Ekin metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

χιολκενιζι - *kölgenizi* “gölgenizi” (131/22), *ιντζέ ιντζέ* - *incé incé* “ince ince” (25/18), *κησά* - *kısà* “kısa” (263/22), *τζε-κιρχέ* - *çekirgé* “çekirge” (75/15), *κασηργά* - *kasırgà* “kasırğa, fırtına” (27/9).

{-GI}, {-GU}

Ek, genellikle tek heceli eylem kökleri ile çeşitli çatı ekleri almış eylem gövdelerine eklenerek yapma ifade eden eylemler meydana getirmektedir. Eski Türkçe devrinde ekin yalnızca yuvarlak ünlülü ve kalın sıradan ünsüzlü biçimlerine rastlanılmaktadır. Batı Türkçesinin son devirlerinden itibaren ünlü ve ünsüz uyumuna girdiği görülür (Gülsevin, 2011: 134). Ekin ötümsüz ünsüzlü biçiminde ise kalın-düzdar ve ince-yuvarlak-dar ünlülü şekillerine rastlanılmamaktadır. Ekin Karamanlı Türkçesinde ünlü ve ünsüz uyumlarına uyduğu görülmektedir.

τζαληγάριλε - *çalgılárule* “çalgılar ile” (278/7), *ιτζκιλερινι* - *içkilerini* “içkilerini” (276/1), *σοργού* - *sorgū* “sorgu” (157/17), *οβιχουτάν* - *úykudàn* “uykudan” (113/15).

{-gıç}

Ek, yapan, olan ve yapılan nesnelere karşılayan adlar meydana getirmektedir (Ergin, 2011: 190). Korkmaz (2014), ekin Türkçede sonu /-g/ ses birimi ile biten sözcüklere eklenmesinden sonra {-Iç}, {-Uç} ekinin meydana geldiğini belirtmiştir. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Eski Türkçe devrinde ekin yalnızca yuvarlak ünlülü biçimleri vardır. Eski Anadolu Türkçesinde de ek yuvarlak ünlülü

biçimde karşımıza çıkmaktadır (Gülsevin 2011: 134). Ergin (2011) ekin düz ünlülü biçimlerinin Türkçenin son zamanlarında meydana geldiğini ifade etmektedir.

πασανχητζή – *başlangıcı* “başlangıcı” (25/17).

{-GIn}, {-GUn}

Ek, tek heceli eylem köklerinden eylemi çok yapanı veya olanı ifade eden adlar meydana getirmektedir. Ekin ötümlü ünsüz ile yazılmış biçiminde ince-düz-dar ünlülü şekline, ötümsüz ünsüz ile yazılmış biçiminde ise yuvarlak-dar ünlülü şekillerine rastlanılmamıştır.

άζιν - *azgın* “azgın” (6/4), *σασηνλήχ* – *şaşkınlık* “şaşkınlık” (11/11), *ποζγουνλοδ* – *bozgunlük* “bozgun/talan olma durumu” (128/19), *σουριον* – *sürgün* “sürgün” (186/23), *γανχηνή* – *yangını* “yangın” (136/13), *σασηνλήχ* – *şaşkınlık* “şaşkınlık” (11/11), *χεσιν* - *keskin* “keskin, iyi kesen” (68/16), *ασχην τασην μάλ* – *aşkın taşkın mál* “aşırı fazla mal” (299/9).

{-I}, {-U}

Ek, daha çok tek heceli sözcüklere eklenmektedir (Korkmaz, 2014: 153). Aslında bir yardımcı ünlü görevinde olan bu ek tarihi süreç içerisinde ek özelliği kazanmıştır. Eski Türkçe devrinde ek {-g} biçimindeydi. Güney-Batı Türk lehçelerinde sözcük sonunda /-g/ ses biriminin erime sonucu ekin yardımcı ünlüsünün, ekin işlevini üzerine alarak eklediği görülmektedir.

χορχούσοῦ – *korkúsü* “korkusu” (5/4), *άγρι* - *áyiri* “ayrılmış” (121/8), *γιαζιλίγυτι* – *yazılıyidi* “yazılıydı” (60/1), *σουρουλερι* - *sürüleri* “sürüleri” (75/16), *όρτιῶ* - *örtü* “örtü” (168/6), *τζηζησηζ* – *çizisiz* “çizgisiz” (336/8).

{-IcI}

Haraketi yapanı ifade eden adlar meydana getiren bir ektir. Ergin (2011), ekin işlevinde çokluk, aşırılık, devamlılık olduğu dile getirmiştir. Eski Türkçe devrinde ek {-gUçI} biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Ergin (2011), ekin {-IgcI} ve {-gUçI} olarak iki biçimden kaynaklandığını bildirmektedir. Ancak Korkmaz (2014) bu tespitini yanlış olduğunu söyleyerek ekin eylemden eylem yapan {-gU} ile addan ad yapan {+cI} eklerinin birleşmesi ile meydana geldiğini savunmaktadır. Deny'nin (2012), ekin meydana getirdiği sıfatlardaki anlamın, aynı eylemlerden yapılmış geniş

zaman sıfat-fiillerdeki anlamına yakın olduğunu tespit etmesi Korkmaz'ı doğrular niteliktedir. Karamanlı Türkçesinde ekin J. Deny'nin ifade ettiği anlamda örnekleri görülebilmektedir.

παγλαγιτζή – *bağlayıcı* “bağlayıcı, bağlayan” (334/6), *σατητζή* – *saticı* “satıcı, satan” (334/7), *σεβιτζή* – *sevici* “seven” (332/12), *γεγιτζή* – *yeyici* “yiyici, yiyen” (229/10).

{-İş}, {-Uş}

Bir işin sonucu ve ürünü olan somut ve soyut kalıcı adlar türetmektedir (Korkmaz, 2014: 169). İş ifade eden adlar meydana getirmektedir. Ek, Eski Türkçe devrinde yalnızca {-ş} biçimindeydi. Batı Türkçesine geçildiğinde ekin yardımcı ünlüsünün ekin yapısına dâhil edildiği görülmektedir.

ντεγισατλαρή – *deyişatları* (25/13), *ἀγναγισιμά* – *âğnayışımâ* (58/19), *γανκλησηήμ* – *yanlışıım* (155/4), *ντογουςουντάν* – *doğuşundân* (4/6), *γιορουγιούς* – *yörüyüş* (41/18).

{-k}

Ek, işlek bir eylemden ad yapma ekidir. Harekete uğramış olan, o hareketten doğmuş bulunan veya hareketi yapan çeşitli nesnelere adlarını meydana getirir (Ergin 2011: 183). Ekin özellikle sıfat olarak kullanılan örneklerinde o işi üzerinde bulundurma anlamı vardır. Korkmaz (2014), ekin Eski Türkçe devrinde {-yUk} görülen geçmiş zaman sıfat-fiil ekinden kaynaklandığını söylemektedir. Karaağaç (2012) ise ekin eskiden bu güne hiç değişmeden geldiğini ifade etmektedir. Deny (2012) Divanu Lügati't Türk'den hareketle bu ekin Eski Türkçe devrinde de {-g} biçiminde olabileceğini dile getirmektedir.

πελοὺχ – *belük* “bölük, tabur” (44/1), *παρησιχ* – *barışık* “barışık” (147/20), *γιακησισηζ* – *yakışiksiz* “yakışiksiz, uygunsuz” (153/4), *ἀτζιχ* – *âçik* “açık” (218/1), *τζουρούχτδρ* – *çürükdür* “çürüktür” (219/3), *τετιχ* – *tetik* “silah tetiği” (200/1), *σοβούγουτου* – *soğoktu* “soğoktu” (118/22), *έχσιχ* – *êksik* “eksik, tam olmayan” (51/19; 52/17).

{-m}

Ek, eylem kök ve gövdelerine gelerek nitelik ve nicelik bakımından kısa sürede oluşan iş adları yapmaktadır (Karaağaç, 2012: 281).

όλουμτὲν – òlümdèn “ölümünden” (41/11), *πιτιριμ ἐτμεχτέ – bitirim êtmekdê* “bitirmekte” (287/18).

{-mA}

Ekin en temel işlevi, iş adları meydana getirmektir (Ergin, 2011: 186). Ek, Eski Türkçe devrinden günümüze aynı kalmıştır.

ντογμά τιρ – dođmá dır “doğmadır” (10/20), *ντοσεμελερι – döşemeleri* “döşemeleri” (191/6), *τουρεμὲ – türemè* “türeme, yetme” (160/8), *σετζμὲ – seçmè* “seçme” (38/10).

{-mAk}

Ekin başlıca işlevi hareket ifade eden adlar meydana getirmektir. Ek günümüzdeki yazı dillerinde kendisinden sonra iyelik eki almamaktadır. Ancak Eski Türk yazı dillerinde ekin bu kullanımına rastlanılmaktadır (Karaağaç, 2012: 279). Ekin Karamanlı Türkçesinde de kendisinden sonra iyelik eki alan biçimlerine rastlanılmamıştır.

γιασαμαχτὸν – yaşamaktàn “yaşamaktan” (129/3), *ἀγνα-μὰχ - ağna-màk* “anlamak” (10/21), *ντουτμὰχ – dutmàk* “tutmak” (159/1), *χετμὲχ – getmèk* “gitmek” (18/15), *ντινλενμὲχ – dinlenmek* “dinlenmek” (183/15), *γχε-ζιλμὲχ – gezilmèk* “gezilmek” (223/20).

{-man}

Ek, az da olsa abartma ve süreklilik ifade etmektedir. İşlek olmayan bir ektir. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ekin ince ünlülü biçimine rastlanılmamaktadır.

ντδμὰν – dumàn “duman” (163/19).

{-mIş}, {-mUş}

Ek, geçmiş zaman ifade etmektedir. Korkmaz (2014), bu ekin eklendiği sözcüğe çekimli eylemlerde olduğu gibi duyulan ve sonradan fark edilen bir anlam katmadığını bildirmektedir. Eski Türkçe devrinde ekin yalnız düz ünlülü biçimlerinin olduğu bilinmektedir. Ek, ünlü uyumuna Batı Türkçesinin son devirlerinde girmiştir. Karamanlı Türkçesinde ekin hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü biçimleri bulunmaktadır.

τοπλανμῆς ὀλὰν – toplanmῆs ὀlàn “toplanmış olan” (38/13), *ἀλησιμῖς γχιπὶ – ἀλισμῖς γχιπὶ* “alışılmış gibi, sıradan” (36/4,5), *γαραλαν-μῆς γιατῆρ ἰχὲν – yaralan-mῆs yatῆr ἰkèn* “yaralanmış yatıyorken” (47/17,18), *ἰσλενμῆς καρ-γησηνῆ – ἰşlenmῆs kar-gisnῆ* “işlenmiş kargı/mızrağını” (118/5), *ἐνμῖς γχιπὶ – ἐnmῖs γχιπὶ* “inmiş gibi” (12/17), *καρσιλῖχ βερμῖς χιμσὲ – karşılık vermῆs kimsè* “karşılık veren kimse” (205/12), *σιζλερὶ ὀλμουδς πουλτοδμ – sizlerῆ ὀlmῆs buldῆm* “sizleri ölmüş buldum” (100/13), *ὀλμουσοῦ βέτχ οὐζερὲ – ὀlmuşῆ vèch ṽzerè* “olanı gördüğü üzere” (32/8,9), *χουτουρμουδς Ἀσλὰν – kudurmῆs Ἀslàn* “kudurmuş aslan” (256/5).

{-n}

Ek, Türkçede işlek olarak kullanılmaktadır ve eylem sonucu ortaya çıkan nesneyi bildiren adlar yapmaktadır (Karaağaç, 2012: 282).

ἐχινλερὶ - ἔκινλερὶ “ekinleri” (79/20), *πιουτοδν – bütῆn* “bütün, tam” (32/5), *οὐζοδν – ṽzῆn* “uzun” (49/18), *γιαχῆν – yakῆn* “yakın” (24/8), *γχελινὶ - gelinῆ* “gelini,” (268/13), *ντιουγιδν – dῆyῆn* “düğün” (40/16).

{-t}

Ek, işlek olmayan eklerden biridir. Ek, Ergin’de (2011) {-t}, Korkmaz’da (2014) {-t} ve {-(X)t} biçiminde gösterilmektedir. Bu bakımdan Karamanlı Türkçesinde ekin önündeki ses birimin yardımcı ünlü olup olmadığı, örnek azlığından dolayı tespit edilememektedir.²⁷ Ekin, Eski Türkçede {-Ut} biçiminde örneklerinin yanında {-t} biçiminde de var olması ayrımı daha da zorlaştırmaktadır.

γχετῆτ – geçῆt “geçit” (213/2), *ὀμουτσουζλοδχ - ὀmutsuzlῆk* “umutsuzluk” (91/21).

{-tı}, {-tu}

Ek, genellikle /-n/ li eylem gövdelerine getirilmektedir. Ekin, ince-düz-dar ve ince-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanmamıştır. Ek, Eski Türkçe devrinde tonlu ünlülü biçimiyle karşımıza çıkmaktadır. Batı Türkçesinin ilk evresinde de eki bu biçimiyle görmekteyiz.

²⁷ Karadoğan (2001), Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşan ekleri kurallı biçimde tasnif ettiği çalışmasında -t ekine değinmemiştir. Kanaatimizce sebebi ekin ön ünlüsünü yardımcı ses olarak düşünmüştür.

ήχνητηλαρηνητὰν - *ikıntılarında* “yıkıntılardan” (97/8), *ἀχνητηλαρη* - *akıntılari* “akıntıları” (186/10), *κουρουν-τουσουνοῦ* – *kurun-tusunū* “kuruntusunu, vesvesesini” (202/11,12).

{-z}

Günümüzde işlekliliğini kaybetmiş eski bir türetme ekidir (Korkmaz 2014: 171).

πογαζήν – *boğazın* “boğazın” (80/11).

2.2.1.4. Eylemden Eylem Yapım Ekleri

Eylemden eylem yapım ekleri eylem köklerine, eylemden yapılmış eylem gövdeleri ile addan yapılmış eylem gövdelerine eklenirler (Ergin 2011: 200). Korkmaz (2014) bu ekleri öteki yapım ekleri gibi, eklendiği eylemde köklü birer anlam değişikliği yaparak yeni eylemler türeten ekler ve köklü bir anlam değişikliği yapmayan çatı ekleri olarak ikiye ayırmaktadır.

Tezimize konu olan metinde tespit ettiğimiz başlıca Karamanlı Türkçesi eylemden eylem yapım ekleri şunlardır:

{-AIA-}

Ekin işlevi eylemden yineleme eylemleri meydana getirmek, kısa aralıklarla tekrarlama bildirmektedir. Korkmaz (2014) ekin;

- a) {-A} zarf-fiil eki ile {+IA} addan eylem yapma ekinin yanlıs bölünmesi ile,
- b) eylemden ad türeten {-Ag} eki ile {+IA} addan eylem yapma ekinin birleşmesi ile biçiminde iki yoldan biri sonucu oluştuğu görüşündedir.

σηρσαλαγιούπ – *sırsalayúb* “sarsmak” (253/9), *επε-λεγερέx* – *ebeleyerek* “şımartmak, nazlandırmak” (30/7)²⁸, *κοβαλατή* – *kovaladi* “kovaladı, kovdu” (179/23), *τεπελεγερέx* – *tepeleyerèk* “tekmelemek” (48/15).

²⁸ Sözcüğün ilk harfi metinde net bir şekilde okunamamaktadır fakat asıl metinde belirli olmayan harfin tek bir harf biçiminde yazıldığı açıktır. Biz sözcüğün öpelemek, epelemek, veya ebelemek şekillerinde okunabileceğini tahmin etmekteyiz. Öpelemek şekli bize, ekin anlamında bulunan süreklilik, bir çırpıda yapılamazlık anlamlarından dolayı zayıf gelmektedir. Ayrıca yazımda /ð/ ses biriminin iki veya üç işaretin bir araya gelmesi ile karşılandığı dikkate alınırsa, sözcüğü öpelemek okumak zorlama bir

{-ı-}, {-ü-}

Tek heceli eylem köklerinden birkaç örnek türetmiş olan pekiştirme ifade ettiği görülen ölü eklerden biridir (Korkmaz, 2014: 183). Ekin ince-düz-dar ünlülü ve kalın-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

σου-ρουγιούπ – sü-rüyüb “sürükleyip” (183/6,7).

{-k-}

Korkmaz (2014), tek heceli eylem köklerinden pekiştirilmiş olma eylemleri türettiğini ifade etmektedir.

χορχούπ – korküb “korkup” (82/13), *γχετζιχτίβ - gecikdín* “geciktin” (246/9).

{-mA-}

Ek, olumsuz eylemler meydana getirmektedir. Ergin (2011), bu ekten sonra hiçbir eylemden eylem yapma eklerinin getirilemeyeceğini ancak eylemden ad yapma ekleri ve çekim eklerinin gelebileceğini bildirmektedir.

πουλάμαγιντζα – bulámağınca “bulamayınca” (14/3), *χοσλάνμαγιουπ – hoşlânmayub* “hoşlanmayıp” (73/5), *γιάνμαμαληγιτι – yánmamalıyidi* “yanmamalıydı” (81/22), *έτέμετι - édémedi* “edemedi, yapamadı” (71/5), *γχέλμεγιουρουμ – gélmeyorum* “gelmiyorum” (152/10), *γχιουρέμεγιουρουμ – göremeyorum* “göremiyorum” (192/20).

Ekin {-yor} ekli örnekleri:

χιουτουρέμεγιουρουμ – götürémeyorum “götüremiyorum” (288/17), *γχιουρέμεγιουρουμ – görémeyorum* “göremiyorum” (192/20).

okuyuş olacaktır. Epelemek sözcüğü Anadolu ağızlarında (Isparta, Manisa) saçmak, serpmek; (Ordu, Antalya, Konya vb.) yağmurun çiselemesi anlamlarında kullanılmaktadır. Bu anlamıyla sözcüğün hemen önünde bulunan aferin doaları ifadesi, Anadolu’da bulunan saç geleneği ile benzerlik kurularak bir anlam kaymasına uğramış olabilir. Ebelemek ise (Konya, Isparta) bakmak, özen göstermek; (Çorum) ebelek cibekek ikilemesinde nazlandırmak anlamlarında kullanılmaktadır. Biz sözcüğü, metinde geçtiği tümceyi dikkate alıp ebelemek şeklinde okumayı uygun bulduk.

{-sı-}

Bu ek eylemden eylem yapım eki olan -sA- biçim biriminin alamorflarından biridir. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Ekin ünlüsünün benzeşmeye uğrayarak daraldığı da düşünülebilmektir.

σαγινσίμαγιουπ – saginsímayub “düşünmeyip” (109/17).

2.2.1.4.1. Ettirgen Çatı Ekleri**{-Ar-}**

Bu ek, ünsüzle sonuçlanan geçişsiz bazı eylemlerden geçişli eylemler türeten ettirgenlik eklerinden biridir (Korkmaz, 2014: 182). Ergin (2011), ekin Eski Türkçe devrinde bulunan {-gAr} ettirgenlik eki ile ilgili olduğunu bildirmektedir. Metinde sadece bir örnekte karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ekin ince ünlülü biçimine rastlanılmamıştır.

τζιχαρήπ – *çikarîp* “çıkarıp” (120/20).

{-D-}

Ettirgenlik eklerinden biridir. Ek ünlü ile biten birden fazla heceli eylemlerle özellikle /l/, /r/ ses birimleri ile biten eylemlerle kullanılmaktadır (Ergin, 2011: 211). Eski Anadolu Türkçesinde bu ek iki ünlü arasında kalarak tonlulaşmaktadır. Karamanlı Türkçesinde de ek Eski Anadolu Türkçesindeki biçimiyle karşımıza çıkmaktadır.

παρτζαλαττηρήπ – *parçalatdırîp* “parçalattırıp” (63/13), *όκουττουροδπ* – *okutdurub* “(yazı) okutturup” (63/5), *σοβουτμασιζ* – *sovutmaksiz* “soğutmadan” (131/5), *κorkουταράκ* – *korkudarák* “korkutarak” (162/11), *σεγυρτιπ* - *seyirdîp* “seğirtip, koşup” (16/2).

{-der-}

Ek, işlek olmayan bir ettirgenlik ekidir. Karaağaç (2012), etken eylemler meydana getirdiğini ifade etmiştir. Ergin (2011), ise ekin Eski Anadolu Türkçesinde ve bugün bazı ağızlarda kullanıldığını belirtmektedir. Metinde ekin kalın ünlülü biçimine rastlanılmamıştır. Ekin ünsüz benzeşmesine uymadığı görülmektedir.

γχιουντερτί - *gönderdí* “gönderdi” (27/18,19), *γχιουστερμεχτê* – *gösdermekdê* “göstermekte” (100/4).

{-dIr-}, {-dUr-}

Ek, ettirgenlik eklerinden biridir. Korkmaz (2014), ekin ettirgenlik ekleri {-t} ile {-Ur} eklerinden meydana gelen birleşik bir ek olduğunu ifade etmektedir. Ünlü ile biten tek heceli eylemler ile ünsüz ile biten bütün eylem kök ve gövdeleri ile kullanılmaktadır (Ergin, 2011: 212). Eski Türkçe devrinde ek sadece yuvarlak ünlülü biçimleri ile karşımıza çıkmaktadır. Batı Türkçesinin ilk evresi, Eski Anadolu Türkçesinde ek yuvarlak ünlülü olmakla birlikte ünsüz uyumu dışında kullanılmaktadır (Karaağaç, 2012: 321). Ayrıca devrin sonlarına doğru (Tazarru-name) birkaç örnekte düz ünlülü şekillere de rastlanmaktadır (Develi, 1995; 75). Karamanlı Türkçesinde de ekin ünsüz benzeşmesine uymadığı görülmektedir.

καρηστηρματζά – *karışdırmacà* “karıştırmaca, karma işi” (44/9), *καληρημαλή* – *kaldırmalî* “(sefer) kaldırmalı” (11/7), *τζαγηρτηρηπ* – *çağırtdırıp* “çağirttirmek” (20/12), *ζι̇νετλεντιρη̇μ* - *zi̇netlendirdim* “ziynet ile süsledim” (13/1), *ι̇σλεττιρη̇π* - *ışletdirip* “işleme/oya yaptırip” (15/1), *χεστηρη̇τί* - *kesdirdí* “kestirdi” (163/10), *πουλουστουρούρουμ* – *buluşdurúrum* “buluştururum” (19/9,10), *όκουττου-ρο̇νπ* - *okutdurüb* “(yazı) okutturup” (60/8), *σογιουν-τουρο̇νπ* – *söyündürüb* “söndürmek” (136/13,14), *όπιουστουρο̇νπ* - *öpüşdürüb* “öpüştürüp” (257/19).

{-r-}

Türkçede ettirgenlik eklerinden biridir. Ek ünsüz ile biten eylemlerin bazılarında eklenmektedir. Bu ünsüzlerden en belirginleri /ç/, /ş/ ve /t/ ses birimleridir. Eski Türkçe devrinde ekin yardımcı ünlüsü daima yuvarlaktır. Eski Anadolu Türkçesinde de Gülsevin (2011), eki {-Ur} biçiminde alarak bu yardımcı ünlüyü ekin yapısına dâhil etmektedir.

ντουγιουραράχ – *duyurarâk* “duyurarak” (32/20), *σασιρη̇π* – *şasırip* “şasırip” (42/13), *πατηρη̇π* – *batırıp* “batırıp” (257/5), *ά-γιρη̇π* - *ayırip* “ayırip” (66/4,5), *ντογδρτο̇ũ* – *doğurdũ* “doğurdu” (187/21).

2.2.1.4.2. Edilgen ve Dönüşlü Çatı Ekleri

{-I-}

Edilgenlik ve bilinmezlik ekidir. Ek genellikle ünsüz ile biten geçişli eylem kök ve gövdelerinden olma ya da yapılma bildiren eylemler türetmektedir (Korkmaz, 2014: 183). Eski Türkçe devrinden bugüne ek aynı biçimde süre gelmiştir. Gülsevin (2011), Eski Anadolu Türkçesinde ekin {-II}, {-UI} biçimlerinin bulunduğu dikkat çekmektedir.

ντιριλμὲζ – *dirilmèz* “dirilmez, canlanmaz” (49/17), *νταγηλαλήμ* – *dağılalim* “dağılalım” (53/20), *γιαπηλα-λή* – *yapılalì* “yapılalı” (71/4,5), *ντοχιουλιουλέρ* – *döküldülér* “döküldüler” (75/20).

{-n-}

Kendi kendine olma veya yapma ifade eden eylemler meydana getirmektedir. Ek aynı zamanda sonu ünlü ile biten ve /-I/ ses birimi ile biten sözcüklere gelerek edilgenlik ve bilinmezlik ifade etmektedir (Ergin, 2011: 202).

ἀτζιντιμ - *âcındim* “acıdım” (56/4), *γχεγινιπ* - *geynip* “giyinip” (50/5), *ίσλενμετζê* - *ışlenmecê* “işlenmece, oyalanma” (54/11), *ταπινίριζ* – *tapınırız* “taparız, ibadet ederiz” (111/9).

2.2.1.4.3. İşteş Çatı Eki

{-ş-}

İşteşlik ve ortaklaşalık ekidir. Geçişsiz eylemler meydana getirmektedir. Ergin (2011), bu ortaklaşmanın karşılıklı yapılma ve birlikte yapılma biçiminde ortaya çıktığını söylemektedir. Eski Türkçeden günümüze ek aynı biçimde süre gelmiştir. Ancak Eski Anadolu Türkçesinde yardımcı ünlünün uyuma aykırı olarak bir süre düz biçimde kullanıldığı görülmektedir (Gülsevin, 2011: 141).

ἀγλασαράχ - *âğlaşarak* “ağlaşarak” (12/18), *ντουρουσμαχτά* – *duruşmakdâ* “karşılıklı durma” (76/2), *όγρασμαχτά* - *ôğraşmakdâ* “ortaya koyma,”(40/2), *γετισιπ* - *yetişip* “yakalayıp” (48/3), *ἀγνασι-λίρ* – *âğnaşı-lir* “anlaşılır” (57/13,14).

2.2.2. Çekim Ekleri

İşletme ekleri olarak da adlandırılan bu ekler, adlar ile adlar veya adlar ile eylemler arasında geçici ilişkiler kurmaya yararlar. Bu noktada ad ile ad ilişkisi söz öbeğini, ad ile eylem ilişkisi ise tümceyi meydana getirmektedir (Karaağaç, 2012: 323). Çekim ekleri kök veya gövdeden öte, kök ve gövdelere bağlı anlam bağlantıları katarak onları birbirleriyle ilişkiye geçiren, onlarla tümcenin öteki ögeleri arasında geçici anlam örgüsü kuran eklerdir (Korkmaz, 2014: 111). Böylelikle yapım eklerinin aksine sadece eklendiği sözcüğü değil tümce içinde diğer ögeleri etkilemektedirler. Bu ekler tümce içerisinde meydana gelen ilişkilerin adlarıdır ve ancak ilişkiler ortaya çıktığında gerçekleşebilirler. Bu ekler işlev kazandıklarında dil kullanımını yani söz dizimini ortaya koymuş olurlar (Karaağaç, 2012: 324). Ergin (2011), bu durumu işletme ekleri şümülü en geniş olan eklerdir biçiminde özetlemektedir. Bunun yanında söz öbeği ve tümce ilişkilerinin adlarından ekleşmiş olanları ad durum ekleri ekleşmemiş olanları ise çekim edatları olarak adlandırılmaktadır (Karaağaç, 2012: 324). Bu da tümce içerisinde işletmenin hem edatlar ile hem de ekler ile yapılacağını göstermektedir. Bir dilde daha önceleri edatlar ile yapılabilen bir işletme, zaman içerisinde edatın eke dönüşmesi sonucu ek ile yapılı hale gelebilir. İşletme ekleri ad çekim ekleri ve eylem çekim ekleri olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.2.2.1. Ad Çekim Ekleri

Tümcede adlar ile eylemler arasında geçici anlam bağları kurmak üzere adların girdiği durumları karşılayan eklerdir (Korkmaz, 2014: 112). Türkçede ad çekimi eklerle, ekleşmiş edatlarla ve son çekim edatları ile yapılmaktadır (Karaağaç, 2012: 324).

Ad çekim ekleri şunlardır: Çokluk eki, iyelik ekleri, âitlik eki, durum ekleri ve soru eki

2.2.2.1.1. Çokluk Ekleri

Adların çokluk biçimlerini yapan eklerdir. Eklendiği sözcüğün sayısının birden fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Çokluk eki diğer işletme eklerinden farklı olarak yapım eklerinde olduğu gibi sadece eklendiği sözcüğü nitelemekte, tümcenin diğer ögeleri ile bir bağlantı sağlamamaktadır. Karaağaç (2012), Türkçede çokluğun kullanımında ekin belirsiz bir çokluk olduğunu, nezaket bildirme işlevinin

bulduğunu, aile ve topluluk bildirebildiğini, zaten topluluk bildiren adlara gelerek abartı bildireceğini ifade etmektedir. Türkçe çokluk eki, sayılabilen varlıklarda bireyselleştirici bir biçimde kullanılırken (*at-lar* ‘(teker teker) atlar’) sayılamayan varlıklarda ise kuvvetlendirici bir rol oynar (*sular* ‘çok su’) (Johanson, 2014: 97).

{+lAr}

Türkçede esas çokluk eki Eski Türkçe devrinden günümüze {+lAr} biçimindedir. Ekin Göktürk dönemi metinlerinde sadece birkaç örnekte kullanıldığı bilinmektedir. Bu ek, kullanım alanını Uygur döneminde genişletmiştir. Karamanlı Türkçesinde bazı örneklerde ekin ünlüsünün benzeştiği veya ikizleştiği örnekler rastlanılmıştır. Bunun yanında birkaç örnekte ekin ünlüsünün daraldığı görülmektedir²⁹.

átlâr – *átlâr* “atlar” (66/12), *ντεγισατλαρινά* – *deyışatlarınà* “demelerine” (73/8), *πολιτιχαλάρ* – *politikalar* “politikalar” (280/6), *σουρουλερι* – *sürüleri* “sürüleri” (75/16), *μεγιθαλέρ* – *meyivalér* “meyveler” (116/19), *σεναλέρ* – *senalèr* “seneler, yıllar” (188/13), *χαζνε-λερέ* – *hazne-leré* “hazinelere” (172/14), *χαβατισλάρ* – *havadislar* “havadisler, haberler” (98/19).

Ekin ünsüzünün benzeştiği veya ikizleştiği örnekler:

σουλλάρ – *sullár* “sular” (192/5), *μιλετλέρ* – *miletler* “milletler, uluslar” (6/5), *πιζ-ρερέ* – *biz-rerè* “bizlere” (84/9,10), *άσλαννάρ* – *áslannâr* “aslanlar” (173/3), *ίν-σαννάρ* – *ínsannár* “insanlar” (182/19).

Ekin ünlüsünün daraldığı örnekler.

Πατησαχληρην – *Padişahlırin* “padişahların” (3/6), *έχλια-λιρινι* – *éhlia-llirini* “ev halkı” (231/20).

Ekin ünlüsünün yuvarlaklaştığı örnek:

χαριντασλορημ – *karındaşlorim* “kardeşlerim” (79/11)³⁰.

²⁹ Çokluk ekindeki bu daralma metnin yazarının bir yanlışlığı olabileceği gibi, ünlü benzeşmesinden kaynaklanmış da olabilir.

³⁰ Bu örnekte büyük olasılıkla ek yanlış yazılmıştır.

{+IIIk}

Demir (2002), {+IXk} ekinin Kıbrıs'ın Akdoğan, Akıncılar gibi bölgelerinde, Baf bölgesinden gelenlerin ağızlarında çokluk anlamıyla da kullanılabilmesine işaret etmiştir. Metinde ekin bu anlamda kullanıldığı örnekler şunlardır:

ἀσχιαρλήχ - *askârlîk* “askerler” (97/8; 103/14; 237/21).

{+At}

Arapça çokluk ifade eden bir ektir. Ek, Türkçe ve Arapça kökenli sözcüklere eklenebilmektedir.

ὀγραγισατλαρήν - *oğrayışatların* “yapıp etmelerin” (3/3), *ντεγισατλάριλε* - *deyışatlarıle* “demeler ile” (13/3), *γουρουρατιντάν* - *gururatından* “gururundan” (63/7), *πουχουρατλάριλε* - *buhuratlarıle* “tütsüler ile” (114/12), *χαλτιετλήρ* - *háltietlêr* “karışıklıklar, karıştırmalar” (34/10).

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri (Possesive Suffix)

İyelik ekleri, adlardan sonra gelerek sözcüğe aitlik anlamı katmaktadır. Bir nesnenin başka bir nesneye ait olduğu, bağlı olduğu ifade edilmek istendiğinde adın sonuna iyelik eki getirilmektedir (Ergin, 2011: 222). Bunu yaparken zamir çekimleri yanında zamirlerin ekleşmiş biçimleri olan iyelik eklerinden de yararlanılmaktadır (Karaağaç, 2012: 327). Bu ekler adları eylemlere değil adlara bağlamakta ve kişiye göre çekimlenmektedirler. Ayrıca bu eklerden sonra, ek kalıplaşması yaşanmadığı sürece ikinci bir iyelik eki gelememektedir.

1. Teklik Kişi: {+(X)m}

Bu ek, eklendiği sözcük ünsüz ile bittiğinde araya yardımcı ünlü almaktadır. Yalnız *su* ve *ne* adlarından sonra araya yardımcı ünlünün yanında yardımcı ünsüzde almaktadır (Korkmaz 2014:277). Eski Türkçe devrinden günümüze ek hiç değişmemiştir. Yalnızca Eski Türkçe devrinde ekin yardımcı ünlüsü uyuma girerken Eski Anadolu Türkçesi devrinde ek sürekli yuvarlak ünlülü yardımcı ünlü alarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı bir durum sergilemektedir.

ὄγλουμ - *oğlum* “oğlum” (12/9), *χαριντασλορήμ* - *karındaşlorim* “kardeşlerim” (79/11), *τασφiriμι* - *tasvirimi* “tasvirimi, resmimi” (14/23).

2. Teklik Kişi: {+(X)η}, {+(X)n}

Ek, Eski Türkçe devrinde geniz n si biçimindeydi. Batı Türkçesinde bu durum Osmanlı Türkçesine kadar devam etmiştir. İstanbul ağzına dayalı yeni yazı dilinin kabulü ile yazı dilinden bu ses atılmış ve ek {+n} biçiminde kalmıştır. Fakat Anadolu ağızlarında hala eski biçimi yaşamaktadır. Karamanlı Türkçesinde ek iki biçimini de korumaktadır.

Μαλιγγὲ Μαρουφτιγγὲ – Malıḡe Marufetiḡe “malına marifetine” (13/11), *ζαρηγγ-γτὰν – Zarbuḡdàn* “(savaş) saldırı, çarpma” (143/6,7), *ὄμουγγὲ - ὄμρουḡe* “ömrüne” (190/15), *ζουγγετίνιλε - züryetiḡinile* “züriyetin ile, soyun ile” (203/19), *ἐλλερὶν - ἔλλερῖν* “(organ) ellerin” (62/16), *ἀγὰκ πασμακλήḡην – áyàk basmaklıḡin* “ayak basmışlığı” (105/14).

3. Teklik Kişi: {+I}, {+U}, {+sI}, {+sU}

Ek, Eski Türkçe devrinde yalnızca düz ünlülü biçimleri ile karşımıza çıkmaktadır. Batı Türkçesine gelindiğinde Eski Anadolu Türkçesinde de ek Eski Türkçedeki biçimini korumaktadır (Gülsevin, 2012: 12). Ek, Osmanlı Türkçesi devrinde ünlü uyumuna bağlı bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Korkmaz (2014), bu ekler ile ad çekimi ekleri üst üste geldiklerinde arasına bir zamir n’si girdiğini ifade etmektedir.

ἀγρη-λαρη - áḡrılari “aḡrı/sızıları” (27/3,4), *ντοαλαρίγυλα – doalaríyıla* “duaları ile” (30/7), *ντιπερλιγι - dilberliyi* “güzelliḡi” (35/11), *σοχητινι – sohetini* “sohbetini” (238/19), *ρουσουμοῦ – rüsumü* “rüsumu” (249/10,11), *τοποῦ – tobü* “topu, toplamı” (242/10), *χοχμουντέ – hökmündé* “hükmünde” (25/8), *πεγλουκλουγιοῦ – beyüklüyü* “büyüklüḡü” (69/15), *γεγγὲν ζατεση – yeḡen zadesi* “yeḡenzadesi” (44/25), *κεντουσινέ – kendüsiné* “kendisine” (29/6), *σουφρασινḡην – sufrasınḡin* “sofrasının” (40/16), *ντοναμαση – donanmasi* “donanması, askeri” (95/11), *διδάσκαλοσου – didáşkalosu* “danışmanı” (101/9), *ὀρτουσοῦ - órduḡü* “ordusu” (83/18), *σουρουσοῦ – sürüsü* “sürüsü” (130/8,9).

1. Çokluk Kişi: {+(I)mIz}, {+(U)mUz}

Ek, Eski Türkçe devrinde ünlü uyumuna bağlı, Karamanlı Türkçesinde olduḡu biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Batı Türkçesine gelindiğinde Eski Anadolu

Türkçesinde ek yalnız yuvarlak biçimleri ile karşımıza çıkmaktadır (Gülsevin, 2012: 12). Osmanlı Türkçesi devrinde ek tekrar uyuma bağlanmıştır.

οὐζε-ριμιζῆ - *ûze-rimizè* “üzerimize” (12/5,6), *γε-σιρλιγιμιζῆ* - *ye-sirliyimizè* “esirliğimize” (44/5,6), *Ἀλλαχημηζῆ* - *Allahımızì* “Tanrımızı” (19/9), *Κελίσσαμιζίν* - *Kelísamızın* “kilisemizin” (33/16), *ὀρτουμοδῶζ* - *órdumuz* “ordumuz” (44/15), *σουτζουμοδῶζ* - *suçumuz* “suçumuz” (106/11), *γχιουζουμουζῆ* - *gözümüzè* “gözümüze” (146/23), *ὀμουμοδῶζ* - *ömrümüz* “ömrümüz” (170/4).

2. Çokluk Kişi: {+(I)nIz}, {+(I)ηIz}, {+(U)nUz}, {+(U)ηUz}

Ek, Eski Türkçe devrinde ünlü uyumuna bağlı fakat geniz n’li biçimde karşımıza çıkmaktadır. Batı Türkçesine gelindiğinde Eski Anadolu Türkçesinde ek yalnız yuvarlak biçimleri ile karşımıza çıkmaktadır (Gülsevin, 2012: 12). Osmanlı Türkçesi devrinde ek tekrar uyuma bağlanmıştır. Ayrıca Osmanlı Türkçesinin son dönemlerinde geniz n’ si de normal n sesine dönmüştür. Karamanlı Türkçesinde ek ikili biçimleri korumaktadır.

γχιλητῶλαρηνηζ - *gılıçlarıniz* “kılıçlarınız” (44/2), *Πατησαχηνηζ* - *Padişahınız* “padişahınız” (55/16), *φερμανηγηζ* - *fermanınız* “fermanınız” (111/5), *γιουρεγινιζτέν* - *yüreyinizdén* “yüreğinizden” (207/4), *τζιτζεκληρινιζῆ* - *çiçeklerinizi* “çiçeklerinizi” (293/14), *χαζνεγιζῆ* - *haznenizè* “hazinenize” (275/1,2), *κουλουνουζᾶ* - *kulunuzà* “kulunuza” (213/12), *ποινουγγοζᾶ* - *boynunuzà* “boynunuza” (74/8), *ὀγρουγγοζᾶ* - *oğrunuzà* “uğrunuza” (141/3), *γχιουνκλουνουζτέν* - *gönlünüzdén* “gönlünüzden” (207/4).

3. Çokluk Kişi: {+IArI}

Ek, Eski Türkçe devrinden bu yana hiç değişmeden süre gelmiştir.

Πατισαχλαρίγιλε - *Padişahlarıyile* “padişahları ile” (4/11), *κχιληκλαρηνητᾶ* - *kılıkklarında* “kılıkklarında” (33/15), *φεγιλλερι* - *feyilleri* “eylemleri” (33/17), *ιτζλεριντε* - *içlerindè* “içlerinde” (296/11).

Metinde yer alan iyelik eklerini aşağıdaki biçimde tablolandırabiliriz:

Çizelge 9.

	Teklik Kişi	Çokluk Kişi
Birinci	+(X)m	+(I)mIz, +(U)mUz
İkinci	+(X)η, +(X)n	+(I)nIz, +(I)ηIz, +(U)nUz, +(U)ηUz
Üçüncü	+I, +U/ +sI, +sU	+IArI

2.2.2.1.3. Aitlik Eki: {+kI}

Aitlik eki eklendiği sözcüğe sahiplik anlamı katmaktadır. Aynı zamanda yapım eki olarak da işlev yapan bu ek, çekim eklerinden sonra gelmek, iyelik eki gibi yardımcı ses almak, iyelik işlevi taşımak bakımlarından çekim eki özelliği göstermektedir (Ergin, 2011: 226). Ekin, Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi devirlerinde ünsüz benzeşmesine uyduğu görülmektedir. Ayrıca Korkmaz (2014), eklendiği adda iki ünlü arasında kalınca ek başı ünsüzünün tonlulaştığı örneklerin görüldüğüne işaret etmektedir. İncelenen metinde aitlik eki -kI biçimindedir. Ek eklendiği sözcüğe kalınlık-incelik bakımından uyum sağlamaktadır.

τεπεσιντεκί - *tepesindeki* “tepesindeki” (15/4), *γχιὸχ γλιουζουντεκί* – *gök yüzündeki* “gökyüzündeki” (31/2), *ἡπτηταχη* - *ibtidaki* “başlangıçtaki” (39/13), *πασηνταχη* – *başındaki* “baş/kafasındaki” (142/12), *παρμαγηνταχη* – *parmağındaki* “parmağındaki” (169/21), *ἐτραφταχη* - *etrafdaki* “etraftaki, civardaki” (172/1).

2.2.2.1.4. Durum Ekleri

Durum ekleri adları adlara, edatlara ve eylemlere bağlamaktadırlar fakat esas itibariyle adları eylemlere bağlayarak işleme girerler. Bu bakımdan adları eylemler ile ilişkilendirerek tümce oluşumunu sağlamaktadırlar. Ergin (2011), durum eklerinin sözcük gruplarında ve tümcelerde yardımcı unsurları temel unsurlara bağlayan ekler olduğunu ifade etmektedir.

2.2.2.1.4.1. Yalın Durum (Nominative)

Eksizdir fakat tümce içerisinde her eksiz unsur yalın durumu ifade etmemektedir. Karaağaç (2012), yalın durumu ek ile yapan diller olduğuna dikkat çekmektedir. Adların tümce içerisinde başka bir ögeye bağlı olmayan teklik, çokluk, aitlik ekli ve iyelik eki almış biçimleri yalın durumu belirtmektedir.

ντὰς – dās “taş” (296/15), *Πεῖγαμπέρ - Peÿgambèr* “peygamber” (114/22), *Ὀλκὲ - òlkè* “ülke” (33/3), *γαλιτῆζλῆ χοτζοῦ – yaldızlı koçũ* “yaldızlı gezinti arabası” (66/12).

2.2.2.1.4.2. İlgî Durumu (Genitive)

İlgî durumu genellikle ek ile yapılmakla beraber eksiz olarak da ifade edilebilmektedir. Bu hususda Ergin (2011), adların teklik ve çokluk biçimlerinin bazen eksiz olarak kullanıldığını fakat iyelik ekli biçimlerinin genellikle ek alarak yapıldığını vurgulamaktadır. Karaağaç (2012), eksiz durumda araya herhangi bir unsurun giremeyeceğini belirtmektedir. Temel özelliği adı ada bağlamak olan ilgî durumu, adları eyleme veya zamirleri edatlara da bağlayabilmektedir.

Eski Türkçe devrinde ilgî durumu eki, {+Iᅇ}, {+Uᅇ}, {+nIᅇ} ve {+nUᅇ} biçimlerindeydi. Göktürk yazıtlarında ekin, artlık-önlük uyumuna uyarken, düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymadığı görülmektedir (Tekin, 2003; 106). Ergin (2011), ekin aslında yalnız ünlü ile başlayan biçimlerinin bulunduğunu diğer biçimlerin ise hece bölünmesi sonucu zamirlerden kaynaklandığını ifade etmektedir. Batı Türkçesine geldiğinde Eski Anadolu Türkçesi devrinde ekin yalnız yuvarlak ünlülü biçimlerinin kullanıldığı görülmektedir (Gülsevin, 2012: 25). Ek, Osmanlı Türkçesi devrinde tekrar ünlü uyumuna bağlanmış, İstanbul ağzına dayalı yazı dilinin kabulü ile de geniz n’sinden arınmıştır (Ergin, 2011: 230). Karamanlı Türkçesinde ise ek, genellikle ünsüzlerden sonra {+In}, {+Un}; ünlülerden sonra ise {+nIn}, {+ᅇIn}, {+nUn} biçimindedir. Ekin {+ᅇIn} biçiminin yuvarlak-dar ünlülü örneklerine rastlanmamıştır. Ekin ünlülerden sonra da {+In} biçimini araya yardımcı ünsüz /y/ ses birimini alarak {+(y)In} biçiminde eklendiği bir örnek mevcuttur.

ὄγραγισατλαρῆν νακλιγετῖ – ὄğrayışatlarῆn nakliyeti “yapıp etmelerin anlatisi” (3/3)

τετπριλερινιζῖν ναμηνῆ – tedbirlerinizῖn namini “önlemlerinizin ününü” (222/13)

Φίλιπποσον βεφατῖ – Fílipposun vefadῖ “Filippos’un vefatı” (56/3)

ὀλιουμιὸν ἔλιντεν – ὀlümün ἔlinden “ölümün elinden/pençesinden” (284/8,9)

τζατιρινὸν ἰτζιντέ – *çadırınin içindè* “çadırın içinde” (79/3,4)

γχοζλερινὸν ὀγιουντέ – *gözlerinin öyündè* “gözlerinin önünde” (75/3)

ὀρτουσουνοὸν ἰτζιντέ – *ordusunun içindè* “ordusunun içinde” (131/17)

χιπροουνοὸν ὀρτὰ γεριντέ – *köprünün ὀρτὰ yerindè* “köprünün orta yerinde” (196/6,7)

ἀσxia-ρηγγὴν τζοκλουγουνού – *âskârîhin çokluğunū* “askerinin çokluğunu” (108/15)

ἐφέντιγγιν ὀγρουνά – *éfendiğin oğrunà* “efendinin uğruna” (143/9)

ντουσμανηγγὴν καρσισιντὰ – *düşmanîhin karşısındà* “düşmanın karşısında” (212/16)

Ekin +(y)In biçiminde eklendiği örnekler.

Ταάλεγην κουλού – *Taáleyin kulū* “tealanın kulu” (112/2), *κῆς βακτὴν πουζλαρῆ* – *kîş vaktin buzlarî* “kış mevsiminin buzları” (176/17)

2.2.2.1.4.3. Yükleme Durumu (Accusative)

Korkmaz (2014), geçişli eylem taşıyan bir cümlede, eylemin etkisi altında kalan adın durumunu ifade ettiğini söylemektedir. Yükleme durumunda bulunan ad söz diziminde nesne olarak adlandırılır. Yükleme durumu ekle yapılabildiği gibi eksiz olarak da ifade edilebilmektedir. Ekli durumlar söz diziminde belirtili nesneyi, eksiz durumlar ise belirtisiz nesneyi oluşturmaktadır. Yükleme durumu eki üçüncü kişi iyelik eki ile aitlik eki almış adlara araya zamir n’si olarak adlandırılan bir bağlantı ünsüzü alarak eklenmektedir.

Eski Türkçe devrinde yükleme durumu çekimsiz adlardan sonra {+(X)g}, iyelik eklerinden sonra {+(I)n}, zamirlerden sonra ise {+nI} biçimlerinde üç türlü yapılmaktaydı (Tekin, 2003; 107). Bugün her bir Türk lehçesi bu ekin bir kolunu geliştirerek kullanmaktadırlar. Batı Türkçesi çekimsiz adlardan sonra kullanılan {+(X)g} sesini geliştirmiştir. Fakat bu ses düşerek görevini yardımcı ünlüye devretmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde bunun dışında bir de {+nI} ekinin kullanıldığı görülmektedir (Gülsevin, 2012: 31). Karamanlı Türkçesinde yükleme durumu eki {+I}, {+U}, {+n} biçimlerindedir.

ταβουρλαρηγῆ – *tavurlarîni* “tavırlarını” (56/19), *σαγισινὶ* – *sayısini* “sayısını” (62/13),

σελαμετιγῆ – *selametiḡi* “selametini” (64/23), *κεντιγγῆ* – *kendiḡi* “kendini” (65/3),

μεχτουπουγγού – *mektubuḡū* “mektubunu” (108/4,5), *γχιον-χλουνοῦ* – *göḡ-lünū*

“gönlünü” (97/20,21), *χοχμουνού* – *hökmünü* “hükümünü” (116/8), *σιζλερι...καθουσοῦπ* – *sizleri...kavuşub* “sizlere kavuşup” (100/9)³¹, *ποῦινουζλαρην ... ταχηνηπ* – *boynuzların takinip* “boynuzlarını takıp” (22/1).

2.2.2.1.4.4. Yönelme Durumu (Dative)

Söz öbeklerinde ve cümlelerde eylemin yöneldiği veya yaklaştığı adı ifade etmektedir (Karaağaç, 2012: 337). Ekin karşıladı anlam sadece yaklaşma olarak algılanmalı, bunu yanındaki eylemin tayin ettiği bilinmelidir. Bu durum her zaman ek ile karşılanmaktadır.

Eski Türkçe devrinde ek {+kA} biçimindeydi. Ayrıca yine bu devirde teklik birinci kişi iyelik eki almış sözcüklerde ise bu ek {+A} olarak karşımıza çıkmaktadır. (Tekin, 2003; 110). Batı Türkçesine gelindiğinde ek başındaki ünsüzü düşürmüştür. Ergin (2011), bu düşmenin izinin ekin zamirlere gelmesinde meydana gelen genizleşmede görülebileceğini belirtmektedir. Karamanlı Türkçesinde yönelme durumu eki {+A} biçimindedir.

νταργεσινε – *daryesinè* “dairesine, odasına” (256/4), *τζασιτηγα* – *çaşıt[l]iğa* “casusluğa” (258/21), *ούμ-μανά* - *úm-manà* “denize” (261/21), *σεχερινε* – *şeherinè* “şehrine” (112/18).

Aşağıdaki örneklerde yönelme durumu ekinin, eklendiği sözcüğün ünlü uyumuna aykırı biçimde yer aldığı görülmektedir. Metinde {+dAk} sınırlama durumu eki ünlü uyumuna kurallı biçimde uyarak eklenmektedir. Dolayısıyla sözcüğe eklenen sınırlama durumu eki, yönelme durum ekinin kalınlık-incelik haline göre şekillenmektedir. Örnekler incelendiğinde yönelme durumu ekinin bu örneklerde Türkçenin ünlü uyumuna aykırı bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Metnin yazımından net bir biçimde çıkarılamamakla birlikte burada yönelme durumu ekinin bu devirde bazı örneklerde /a/ ses biriminin allomorflarından biri olan /á/ ses birimiyle de temsil edilebildiği söylenebilir.

βαχτινέτεχ – *vaktinédek* “vaktine kadar” (29/11), *άνέτεχ* – *ánédek* “ana kadar” (71/5).

³¹ Bu örnekte yükleme durumu eki, yönelme durumu eki yerine kullanılmıştır.

2.2.2.1.4.5. Bulunma Durumu (Locative)

Genellikle eylemdeki oluş ve kılışın yerini bildiren ad durumudur (Korkmaz 2014: 299). Bulunma durumu da her zaman ek ile karşılanmaktadır.

Eski Türkçe devrinde ek, {+DA} biçiminde fakat ünsüz uyumuna uymamaktaydı. Ayrıca bu durum eki, aynı zamanda çıkma durumunu da ifade etmekteydi. Batı Türkçesine gelindiğinde ekin yalnız tonlu ünsüzlü örneklerinin kullanıldığı görülmektedir. Karamanlı Türkçesinde bulunma durumu eki {+dA} biçimindedir. Ayrıca ekin kalınlık-incelik uyumuna uymayan örneklerine de rastlanmaktadır. Bunun yanında ekin geniş ünlülerinin daraldığı örneklere rastlanır.

ζεμανηντὰ – zemanindà “zamanında” (116/21), *ρὸνγιασηντὰ – ruyasindà* “rüyasında” (113/7), *ντεργιατὰ – deryadà* “denizde” (94/5), *χεδατὰ – hevadà* “havada” (92/14), *Σεμαλτὲ – Şemaldè* “şimalde, kuzeyde” (88/18), *μετζιλιστὲ – mecilisdè* “mecliste, cemiyette” (84/3), *ντερατζεσιντὲ-γίμ – deracesindè-yim* “derecesinde” (55/13) *ἀντὲ σονχρὰ – àndè sohrà* “ondan sonra” (107/2)³².

Ekin kalınlık-incelik uyumuna uymadığı örnekler:

ἔσνατὲ - ésnadè “esnada” (272/19), *κει-φιαττὲ – keyi-fiatdè* “nitelikte, durumda” (13/9), *τζίχαντὲ – cihandè* “cihanda” (70/1), *ἔγιαμτὲ - éyamdè* “eyyamda, devirde” (110/9).

Ekin ünlüsünün daraldığı örnek:

παγесιντὲ - payesindè “payesinde, mertebesinde” (204/7).

2.2.2.1.4.6. Çıkma Durumu (Ablative)

Söz öbeklerinde ve tümcede eylemin gösterdiği hareketin uzaklaştığını ifade etmek için kullanılmaktadır. Çıkma durumunda her zaman ek ile karşılanmaktadır. Karaağaç (2012), bu durumun adın, beri, burun, keyin, ön, öte, son, sonra gibi edatlar ile de yapıldığını belirtmektedir. Bu edatlar söz diziminde bazen düşmekte ve çıkma durumu zarf görevinde kalmaktadır.

Eski Türkçe devrinde Göktürk döneminde ayrı bir ayrılma durumu olmayıp bulunma durumu ile karşılanmaktaydı. Ayrı bir ayrılma durumu eki {+DIn} Uygur devrinde karşımıza çıkmaktadır. Bu devirde ekin ünsüz uyumuna bağlı olmadığı

³² Bu örnekte bulunma durumu eki, çıkma durumu eki yerine kullanılmıştır.

görülmektedir. Batı Türkçesine gelindiğinde Eski Anadolu Türkçesinde ek {+dAn} ve {+dIn}, {+dA} biçimlerindedir (Gülsevin, 2012: 56-57). Karamanlı Türkçesinde çıkma durumu eki {+dAn} biçimindedir.

ὄγιουττεν - *öyüddèn* “öğütten” (82/10), *κεντουσιντεν* – *kendüsindenè* “kendisinden” (74/16), *χικιαγεττεν* – *hikâyetdèn* “hikayeden” (85/14), *μεμλεχιατταν* – *memlekâtdàn* “memleketden” (73/10)³³, *γχιληντζηνταν* – *gılıncindàn* “kılıcından” (81/6), *ήρμαχταν* - *irmakdàn* “ırmaktan” (214/2).

Ekin kalınlık-incelik uyumuna uymadığı örnekler:

τα-δαζουλαριμτεν – *tavazularımdèn* “tevazularımdan” (66/18,19), *άντεν* – *ândèn* “ondan” (68/5).

2.2.2.1.4.7. Eşitlik Durumu (Equative)

Korkmaz (2014), eşitlik durumunu, adla eylem veya cümlenin başka bir ögesi arasında karşılaştırmaya dayanan birbirinden farklı niteliklerde eşitlik ilişkisi kurma durumu olarak açıklamaktadır. Bu durum eşitlik eki veya gibi, göre, kadar, olarak vb. edatlar ile yapılabilmektedir.

Eski Türkçe devrinde ek tonsuz ünsüzlü biçimleri ile karşımıza çıkmaktadır. Eski Anadolu Türkçesinde ek {+CA} biçimindedir (Gülsevin, 2012: 74). Karamanlı Türkçesinde eşitlik durumu eki {+cA} biçimindedir.

σαϊχη-σήτζα – *sayıki-sızca* “saygısızca” (23/16), *ντόγρουτζα* – *dóğruca* “doğruca” (40/13), *χαρτάστζα* – *kardášca* “kardeşçe”(45/15), *νίτζε* - *níce* “nice” (32/1), *κεπαζέτζε* – *kepazéce* “kepazece, rezilce” (34/6), *έγιουτζε* - *éyüce* “iyice” (56/20).

2.2.2.1.4.8. Araç Durumu (Instrumental)

Söz öbeklerinde ve tümcelerde eylemin bir aracın vasıtası ile meydana geldiğinin bildiren durumudur. Bu durum ek ile karşılanmaktadır. Ergin (2011), araç durumunun her zaman eyleme bağlandığını bildirmektedir.

Eski Türkçe devrinde bu durum için sadece {+(X)n} eki kullanılmaktadır. Buradan hareketle Eski Türkçe devrinde ekin bağlama ünlüsünün dudak uyumuna uyduğu söylenebilir. Batı Türkçesinde ekin işlevliği giderek azalmış ve sadece birkaç

³³ Memlekât sözcüğü Arapça vezinlere göre çoğuldur ama bu metinde memleket anlamıyla kullanılır.

sözcükte kalıplaşarak kalmıştır (Ergin, 2011: 237). Gülsevin (2012), Eski Anadolu Türkçesinde ekin ünlü uyumu dışında kaldığını bildirmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde bu ekin yanında {+IA} ekinin de ortaya çıktığı örnekler görülmektedir. Karamanlı Türkçesinde araç durumu eki {+IIA} {+IIAn} ve {+n} biçimlerindedir. Ek bilindiği üzere “ile” edatının ekleşmiş biçimidir. Metinde edatın ilk ünlüsünün düşmediği ama sözcüğe bitişik yazıldığı örnekler araç durumu eki olarak alınmıştır.

ήρα-χατλήγηλα - *ıra-hatlığıla* “rahatlık ile” (11/13), *ντοαλαρίγυλα* - *doalariyula* “dualarıyla” (30/7), *ατλάριλα* - *átlárilá* “atlarla” (77/19), *ταβούριλε* - *tavúriile* “tavır ile” (62/18), *ντισλερίγυλε* - *dişleriyile* “dişleriyle” (65/13), *πυριπυρ-λερίγυλε* - *biribirleriyile* “birbirleriyle” (88/12,13).

πουνλάριλαν - *bunlárılan* “bunlar ile” (61/11), *ριζάνιλαν* - *rızánılan* “rızan ile” (64/22), *κιταπλάριλαν* - *kitaplárılan* “kitaplar ile” (246/21), *μαα-ρουφετελερίνιλεν* - *maa-rufetlerinilen* “marifetlerin ile” (18/20;19/1).

έβελαν - *évelan* “evvelan” (5/4), *σίρραν* - *sírran* “sırran, gizli olarak” (119/10), *γιαγυάν* - *yayán* “yaya olarak” (168/10), *όϋλέν* - *öylèn* “ögle vakti” (95/11).

2.2.2.1.4.9. Yön Durumu (Directive)

Adı eyleme bağlayan bir durum olmakla birlikte eylemin belirli bir yönde yapıldığını göstermede kullanılmaktadır. Karaağaç (2012), bu durumun Eski Türkçe devrinden sonra doğru, karşı gibi edatlar ile yapılan ad çekimlerinden biri olduğunu ifade etmektedir.

Eski Türkçe devrinde ek {+gArU}, {+rA} biçimindeydi fakat {+rA} ekinin daha az kullanıldığı fark edilebilir. Batı Türkçesinde ekin başındaki /g/ ses birimi düşerek ek {+ArU} biçiminde görülmektedir. Karamanlı Türkçesinde yön durumu eki {+rA}, {+ArI} biçimlerindedir.

ντισαρη - *dışari* “dışarı” (73/10), *γιοκαρητά* - *yokarıdà* “yukarıda” (262/19), *ιτζερισι* - *içerisi* “içerisi” (79/18), *ιλεριγέ* - *ileriyè* “ileriye” (175/2), *ούζερε* - *üzere* “üzere” (94/4), *σονχρά* - *sonrà* “sonra” (107/2).

2.2.2.1.4.10. Sınırlama Durumu (Limitative)

Söz öbeklerinde ve tümcede eylemin gerçekleşmesinin sınırlı oluşunu göstermek için sınırın adı olan sözcük bu durum ile ifade edilmektedir (Karaağaç, 2012: 353). Bu durum Türkçede eskiden bugüne hep edatlar ile yapıla gelmiştir. Eski

Türkçede bu durumu “tegi” edatı sağlamaktadır. Eski Anadolu Türkçesinde bu durum dAk, degin, dan beri, dan öte edatları ile sağlanmaktadır. Karamanlı Türkçesinde sınırlama durumu eki {+dAk} biçimindedir.

βεφατινάταx – vefatınádaK “vefatına kadar” (9/3), *ἀχσομάταx - áhşamádaK* “akşama kadar” (29/12), *σαπαχάταx – sabahádaK* “sabaha kadar” (122/1), *γελίντζε-γρετεx - gelince-yedek* “gelinceye kadar” (27/4,5), *βαχτινέτεx – vaktinédek* “vaktine kadar” (29/11), *ἀνέτεx – ánédek* “ana kadar” (71/5).

2.2.2.1.4.11. Birliktelik Durumu (Comitative)

Ek, iki adın bir aradalığını, beraberliğini ifade eden sözcükler türetir. Böylelikle iki adın arasında bir bağ kurarak bunların bir araya getirdiği topluluğu ifade eder. Deny (2012), bu ekin eklendiği sözcüklerin genellikle zıt anlamlı sözcükler olduğunu dile getirmiştir. Eski Türkçe devrinde birliktelik durumu {+IIgU} ve {+IUgUn} ekleri ile yapılmaktadır (Tekin, 2003; 118). Bundan başka Eski Türkçe devrinde bir de {+II} eki kullanılmıştır. Batı Türkçesinde ise bu ek sıfat eki ile karışmıştır. Sıfat ekinin -g düşmesine uğraması sonucu bu iki ek arasında biçimsel olarak bir fark kalmayarak işlevsel olarak da bu iki ek birbirine benzemiştir. (Ergin, 2011: 173).

χαμλή κασαβετλή – gamli kasavetli “gamlı kasvetli” (25/4), *ἐρξε-κλή ντισιλι – érke-kli dişili* “kadınli erkekli” (135/17) *χαγιρλι όμιουρλοũ – hayırlı ömürlũ* “hayırlı ömürlü” (27/15), *γελτζελή γχιουντουζλοũ – geceli gündüzlũ* “geceli gündüzlü” (94/4,5).

Ekin ünsüz benzeşmesine uğrayan örneği:

ναμλή σαννίγιδι – namli sannıyidi “namlı sanlıydı” (36/16).

2.2.2.1.5. Soru

Adın soru biçimini yapan işletme ekidir. Her zaman adı eyleme bağlamaktadır. Ergin (2011), soru ekini şümulü ekin ek olarak ifade etmektedir. Bu ekin aslında “mu” edatından kaynaklandığı bilinmektedir.

Eski Türkçe devrinde ek yuvarlak ünlülü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ek düz ünlülü olarak ilk kez Kıpçak lehçesinde görülmektedir. Batı Türkçesinin ilk devresinde ek düz ünlülü olarak görülmekte fakat ünlü uyumuna aykırı biçimde karşımıza çıkmaktadır. Karamanlı Türkçesinde soru eki {+mI} biçimindedir. Ekin yuvarlak ünlülü örneklerine metinde rastlanmamıştır.

Ekin birleşik yazıldığı örnekler:

πιλεπιλίρμισιν - *bilebilírmisin* “bilebilir misin” (31/7), *ἰναναγίμμι* - *inanayímmi* “inanayım mı” (120/16), *ὀμάρμηγιτινιζ* - *ómármıyidınız* “umar mıydınız” (152/19), *βάρμη ντιρ* – *vármıdır* “var mıdır” (186/8), *ἰνσάνμηνηρ* - *ínsánmıdır* “insan mıdır” (191/2), *σένμισιν* – *sénmısın* “sen misin” (218/7).

Ekin ayrı yazıldığı örnekler:

πιλίρ μι – *bilír mi* “bilir mi” (65/13), *σέντε μι* – *sénde mi* “sende mi” (243/22), *χετίρμεντιν μι* – *getírme-din mi* “getirmedin mi” (290/10), *γχιουρτούν μι* – *gördún mi* “gördün mü” (244/22).

2.2.2.1.6. Yabancı Kökenli Ad Çekim Ekleri

{+an}

Arapça tesniye adı altında kullanılan bir belirli çokluk ekidir.

Ζαπιτανλάρ – *Zabitanlâr* “zabitler, korucular” (3/9).

{+At}

Arapça çokluk ifade eden bir ektir.

ὀγραγισατλαρήν - *ôğrayışatlarin* “yapıp etmelerin” (3/3), *ντεγισατλάριλε* – *deyişatlarile* “demeler ile” (13/3), *γουρουρατιντάν* – *gururatindân* “gururluluğundan” (63/7), *πουχουρατλάριλε* – *buhuratlarile* “tütsüler ile” (114/12), *χαλτιετλέρ* - *haltietlêr* “karışmalar” (34/10).

2.2.2.2. Eylem Çekim Ekleri

2.2.2.2.2. Eylemsiler

2.2.2.2.2.1. İsim-Fiil (İnfinitive)

Bu ekler, eylem kök ve gövdelerinin karşıladıkları oluş, kılış, durumları zamana bağlı olmadan ifade etmektedirler. Dolayısı ile kip ifade etmeyerek adları meydana getirmektedirler. Dil bilgisinde mastar olarak karşılık bulmaktadır. Bu ekler aynı zamanda birer eylemden ad yapan eklerdir. Bu nedenle Korkmaz (2014), bu ekleri çekimsiz eylemler genel başlığı altında incelemeyi uygun bulmuştur.

{-Iş}, {-Uş}

Ek, kılışın tarzını ifade etmeye yarar. Bu nedenle Korkmaz (2014), ekin geldiği sözcüklere tarz adları da denildiğini bildirmektedir. Karaağaç (2012), ekin bütün eylem köklerine getirilebildiğini ve Türkçenin tüm zamanlarında işlek olarak kullanıldığını belirtmektedir. Ek, Eski Türkçe devrinde yalnız {-ş} biçimindeydi. Batı Türkçesine gelindiğinde ekin yardımcı ünlüsünün ekin yapısına dâhil edildiği görülmektedir. Türkçenin diğer lehçelerinin hemen hemen hepsinde ek Eski Türkçedeki biçimiyle kullanılmaktadır. Karamanlı Türkçesinde ek yardımcı ünlüsünün ekin yapısına dâhil edilmiş biçimiyle kullanıldığı görülmektedir.

ντεγισατλαρη – *deyışatları* “demeleri” (25/13), *ἀγναγισιμά* - *âğnayışımâ* “anlayışımâ” (58/19), *γανκλησημ* – *yanlışıım* “yanlışıım” (155/4), *ντογουσουντάν* – *doğuşundân* doğuşundan, doğuştan” (4/6), *γιορουγιούς* – *yörüyüş* “yörüyüş” (41/18).

{-mA}

Ekin temel işlevi, eylem adları meydana getirmektedir (Ergin, 2011: 186). Eski Türkçe devrinden bu yana hiç değişmemiştir.

ντογμά τιρ – *doğmâ dır* “(anne) doğma dır” (10/20), *γιοπηλμά* – *yapılmâ* “yapılma” (58/1,2), *ντοσεμελερι* - *döşemeleri* “döşemeleri” (191/6), *τουρεμέ* – *türemè* “türeme, meydana gelme” (160/8), *σετζμέ* – *seçmè* “seçme işi” (38/10).

{-mAk}

Ekin başlıca işlevi hareket ifade eden adlar meydana getirmektir. Ek günümüzdeki yazı dillerinde kendisinden sonra iyelik eki almamaktadır. Ancak Eski Türk yazı dillerinde ekin bu kullanımına rastlanılmaktadır (Karaağaç, 2012: 279). Ekin Karamanlı Türkçesinde de kendisinden sonra iyelik eki alan biçimlerine rastlanılmamıştır.

ποσαμάκ – *boşamâk* “boşamak” (40/7), *γισαμαακτάν* – *yaşamakdân* “yaşamaktan” (129/3), *ἀγνα-μάκ* - *âğnamâk* “anlamak” (10/21), *ντουτμάκ* – *utumâk* “tutmak” (159/1), *χετμέκ* – *getmèk* “gitmek” (18/15), *ντινλενμέκ* – *dinlenmek* “dinlenmek, soluklanmak” (183/15), *γε-ζιλμέκ* – *ge-zilmèk* “gezmek” (223/20).

{-mAkIIk}

Gülsevin (2012), ekin -mak ile aynı işlevde kullanıldığını bildirmektedir. Ek, sözcüğü hareket bildirme işlevinden uzaklaştırarak soyut bir ada dönüştürmektedir (Korkmaz, 2014: 759). {-mAk} isim-fiili ile {+IIk} addan ad yapım ekinin birleşmesi sonucu ortaya çıkmış bir ektir. Deny (2012), bu eki iş adları bölümünde değerlendirmiş ve ekin cümlede öznenin isteğine bağlı olarak bir eylemin, bir buyruğun bildirilmek istenildiği zaman kullanıldığını söylemiştir. Ayrıca Osmanlı Türkçesinde ekin kullanım sıklığını çoktan aza {-dIk}, {-mA}, {-mAkIIk} ve {-Iş} biçiminde vermiştir. Karamanlı Türkçesinde ek sıklıkla başvurulan eklerden biridir. Sadece bir örnekte ekin sonundaki ötümsüz ünsüz sızıcılaşarak /h/ ses birimine dönüşmüştür

ντουρμακλήx - *durmaklık* “durmuşluk” (212/17), *πασμακλήγην* – *basmaklığın* “basmışlığın” (105/14), *έδερμεκλήγημ* – *évermekliyim* “evlendirmişliğim” (273/13), *έτμεκλήχημ* – *etmeklihim* “etmişliğim” (270/20).

2.2.2.2.2. Sıfat-Fiil (Participle)

Ergin (2011), bu ekleri nesnelere hareket özelliklerini karşılayan eylem biçimleri olarak tanımlamaktadır. Dolayısı ile sıfat olarak kullanılan eylemler meydana getirmektedirler. Tanımdan da anlaşılacağı üzere bir yanı eylem bir yanı ad olan sözcüklerdir. Eylem yanı özellikleri ile kendilerinde var olan hareket ve zaman kavramlarını, ad oldukları sığata aktararak varlıkları ve nesnelere hareket ve zaman gösterme özellikleri ile geçici olarak nitelendirirler (Korkmaz, 2014: 784). Sıfat-fiilin eylem mi yoksa sıfat veya ad mı olduğunu belirleyen husus ise tümce içerisindeki bağlamıdır. Gürbüz (2010), bu eklerin birebir sözcükler ele alındığında işlevsiz olduğunu, bu bağlamdaki eylemleri sıfat-fiil yapan şeyin ise ekleriyle birlikte eylemleri bir bütün olarak sıfat gibi kullanılmaları olduğunu savunmaktadır. Bu ekler yapım ekleri gibi kalıcı adlar meydana getirmekle birlikte, bir yandan kişi ekleri olarak eylem çekimi kuran şekil ve zaman eki durumuna geçebilmektedirler (Ergin, 2011: 333). Bu açıdan pekçok dil bilgisi incelemesinde geçmiş zaman bildirenler, gelecek zaman bildirenler vb. özelliklerine göre sınıflandırılırlar.

{-AcAk}

Ekin temel işlevi, gelecek zamanda, hayalde, olasılıkta olan eylem ve hareketleri ifade etmektir (Deny, 2012: 396). Ergin (2011), ekin Eski Anadolu Türkçesinin son zamanlarında ortaya çıktığını belirtmektedir.

ὄγρασατζᾶχ χενχιαμλαρηᾶ – *ὄγρασατζᾶχ hengâmlari* “meydana gelecek karışıklıkları” (116/21), *ὀλατζᾶχλαρηνηᾶ* - *ὀλατζᾶχlarınᾶ* “olacaklarına” (132/1), *παχατζᾶχ τζεσαρετλερι* – *bakacᾶk cesaretleri* “bakacak cesaretleri” (134/4), *ἀγναγιατζᾶχη* – *ἀγνayaçağᾶ* “anlayacağı” (58/22), *βαρατζᾶχην γερλερτε* – *varacağᾶn yerlerdè* ulaşacağıın yerlerde” (185/19), *γχιτζετζᾶχ βεχιλ* – *gözetecèk vekil* “gözetecek vekil” (59/7), *ντινλεγετζᾶχ χαλι* – *dinleyecèk halì* “dinleyecek hali” (74/12), *κιπιρλενετζᾶχινι* - *kibirleneceyini* “kibirleneğini” (152/19).

{-An}

Ek, geçişli ve geçişsiz eylemlere gelerek geniş zaman ifade etmektedir. Eski Türkçe devrinde ekin başında /g-/ ses birimi bulunmaktaydı. Batı Türkçesinde bu ses birimi düşmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde ekin pasif sıfat-fiil olarak kullanımı dikkat çekicidir³⁴. Karamanlı Türkçesinde bu tür bir kullanıma rastlanmamaktadır.

σαδᾶσαν – *savaşᾶn* “savaşan” (60/19), *πουλονᾶν Φιλόσοφολαρ* – *bulunᾶn Filósofoslar* “bulunan filozoflar” (74/19), *ὄγρασαν μεμ-λεχιατλαρηᾶ* – *ὄγραşᾶn memlekâtlari* “ulaşılan memleketler” (93/12,13), *ντιοχιουλέν κανλαρηᾶν* – *dökülèn kanların* “dökülen kanların” (99/16), *βεριλέν Χαρατζᾶταν* – *verilèn Haracdàn* verilen haraçtan” (105/20), *χετιρενιν ὀγιουντε* – *getirenin ὀyündè* “getirenin önünde” (119/21).

{-(A)r}, {-(u)r}, {-(I)r}

Ek, süreklilik bildiren bir geniş zaman ifade etmektedir. Bunun yanında Korkmaz (2014), ekin zaman kapsamının şimdiki zamandan gelecek zamana kadar uzandığını bildirmektedir. Bu eki alan sözcükler söz dizimi bağlamında değerlendirildiğinde, çoğunlukla sıfat olarak görev yapan sözcükler meydana getirmektedirler. Deny (2012), ekin adet edilen eylemleri karşılamak için kullanıldığını bildirmektedir. Ergin (2011), ekin yuvarlak ünlülü biçiminin Türkiye Türkçesinde bulunmadığını söylemektedir. Ek, Eski Anadolu Türkçesi devrinde ise

³⁴ Dede Korkut Hikâyelerinde “at yemeğen acı otlar” deyimi bu konuda en dikkat çeken örnektir.

sürekli yuvarlak ön ünlülü biçimiyle karşımıza çıkmakta ve bu nedenle ekin hangi ek olduğu kestirilememektedir.

γιαγὰρ γχιπι – *yağâr gibi* “yağar gibi” (122/10), *ὄχ ἀτὰρ γιαγια ἀσχιαρη* – *ók atâr yayâ askârî* “ok atan yaya askeri” (127/16), *κατζὰρ κουλταρίμι* – *kaçâr kultarîm* “kaçar kurtulurum” (251/20), *ντουσὲρ ὀλτου* – *düşêr öldü* “düşer oldu” (41/13), *ἐτέρ γχιπι* – *édér gibi* “eder gibi” (56/11,12), *γχιτέρ ... τελέφ ἐτέριμ* – *gidêr ... telêf édêrim* “gider telef ederim” (141/4), *σαπαχ ὀλουρ ὀλμάζ* – *sabâh olûr olmâz* “sabah olur olmaz” (20/11), *μεξ ὀλουρ ὀ-μουτου* – *mêks olûr omudu* “durur, bekler umuduyla” (81/9,10), *πουγουρουρ γκελήρσιν* – *buyurûr gelîrsin* “buyurup gelirsin” (111/19), *βαρήρ γχιπι* – *varîr gibi* “varır gibi” (204/20,21), *γιατήρ ιχέν* – *yatîr ikên* “yatarken” (47/18), *παγιλήρ χαλήρ* – *bayîlîr kalîr* “bayır kalır” (295/12), *σογιλεσιρ γχιπι* – *söyleşîr gibi* “söyleşir gibi” (292/17), *πενχζέρ ... σειλέρ* – *benzêr ... şeylêr* “benzer şeyler” (116/23), *ιστέρ ιστεμέζ* – *îstêr îsteméz* “ister istemez” (75/19).

{-dIk}, {-dUk}

Ek, geçmiş zaman ifade etmektedir. Özellikle iyelik eki ile beraber kullanılmaktadır. Eski Türkçe devrinden Batı Türkçesinde Osmanlı Türkçesi ortalarına kadar ek yalnız yuvarlak ünlülü biçimiyle karşımıza çıkmaktadır. Bu ek özellikle kişi eklerinin birinci çokluk biçimlerinde meydana gelen /-k/ ses biriminin kaynağını oluşturmaktadır.

Ekin sözcük içerisinde ünsüz ile başlayan bir ek aldığı örnekler:

σατζιτλαρη ἀτέσιλε – *saçdıkları âtésile* “saçtıkları ateşle” (76/7), *ὄγρασιτλαρη* – *ôğraşdıkları* “uğradıkları” (103/18), *ât-τιτλαρη τασλάρ* – *ât-dıkları taşlâr* “attıkları taşlar” (122/8,9), *χετιρτιτλεριντέν πασα* – *getirdiklerinden başkâ* “getirdiklerinden başka” (83/9), *τζετιτλερι ζαχ-μετλερι* – *çekdikleri zah-metleri* “çektikleri zahmetleri” (96/11,12), *σατζι πίτμετιχ* – *saçî bîtmedik* “saçı çıkmadık” (136/9), *που-λουντουκλαρη ὀλχετê* – *bulundukları ôlkedê* “buldukları ülkede” (90/9,10), *σουντουκλαρη χετιγελέρ* – *sundukları hediyeλέr* “sundukları hediyeler” (117/4), *γιορουτουχτέν σοηρά* – *yürüdükdên sohrâ* “yürüdükten sonra” (200/6), *γχιορτουκλερι ἐφέντιλερινι* – *gördükleri êfêndilerini* “gördükleri efendilerini” (207/19).

Ekin sözcük içerisinde ünlü ile başlayan bir ek aldığı örnekler:

χοσλαντηγή νταργεγέ – hoşlandığı daireye/odaya” (21/11), *καπηγή ίλε – kapdığı íle* “kapması ile” (47/9,10), *πιρακτηγήμ σιγηρλαρή – bırakdığım sığırları* “bıraktığım sığırları” (78/13,14), *ίλίσμετιγιντεν πασχά – ílíşmediyinden başká* “işişmediğinden başka” (35/15), *γχιοντερτιγινιζ χε-τιγελέρ – gönderdiyiniz he-diyelèr* “gönderdiğiniz hediyeler” (68/13,14), *έπιγι χα-ραχετι – étdiyì hareketì* “ettiği hareketi” (47/19,20), *óτουρτουγοũ γερτε – óturduđũ yerdè* “oturduğu yerde” (11/9), *πουλουντουγοũ μαχατέ – bulunduđũ mahaldé* “bulunduğu mahalde” (24/5), *γχιορτουγιοũ ρόνγιατάν – gördüyũ ruyadàn* “gördüğu rüyadan” (20/10), *γχιορτουγιοũν άλλαχλαρά – gördüyũñ állahlarà* “gördüğün tanrılara” (242/23).

{-Glu}

Ek, Karahanlı Türkçesinde yalnız düz ünlülü biçimde örnekleri görülen bir ektir. Eski Anadolu Türkçesinde örneklerini görmediğimiz bu ek Karamanlı Türkçesinde birkaç örnekte karşımıza çıkmaktadır. Hacıeminoğlu (2013), ekin -An sıfat-fiili ile aynı görevde olduğunu bildirmektedir.

τοχουνουχλουũ πìρ νεσνè - dokunuklũ bir nesnè “(diş) dokunuklu bir nesne” (263/8).

{-mAlI}

Ek -mA eylemden ad yapma eki ile {+II} sıfat ekinin birleşiminden meydana gelmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde -mAlU biçiminde fakat sıfat-fiil eki olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergin (2011) ekin Osmanlı Türkçesi devrinde bir süre sıfat-fiil biçiminde kullanıldığına değinmektedir. Ekin Karamanlı Türkçesinde sıfat-fiil biçiminde kullanımına sık rastlanılmaktadır. Korkmaz (2014), ekin ol- yardımcı eylemi ile yüklem görevinde kullanılabileceğini kaydetmektedir

σεφèρ χαληρμαλή ολσάγιτι – sefèr kaldırmalı olsáyıdı “sefer kaldırarak olursa” (11/7,8), *τεσλήμ όλμαλή όλούρσαχ – teslìm ólmalì ólúrsak* “teslim olmak durumunda kalırsak” (111/15), *κατζμαλή όλούρσα – kaçmalì ólúrsa* “kaçarak olursa” (127/20), *ήταάτ έτμελή όλούρσανηζ – ítaàt étmelì ólúrsanız* “itaat edecek olursanız” (44/9,10), *φèτ έτμελή όλούρσαν – fèt étmelì ólúrsan* “feth edecek olursan” (111/18), *σέν γενιμμελή όλούρσαν – sèn yenilmelì ólúrsan* “seb yenilmeli olursan” (225/7).

{-mAz}

Ek, olumsuz geniş zaman sıfat-fiil ekidir. Korkmaz (2014), ekin süreklilik bildirdiğini ve bunun şimdiki ve gelecek zamanı kapsadığını ifade etmektedir. Ergin

(2011), ekin eylemden eylem yapan olumsuzluk eki ile {-z} sıfat-fiil veya ad yapma ekinden meydana geldiğini bildirmektedir.

ναχλ όλουνμάζ χάν – nàkl ólunmàz kàn “anlatılamayak derecede kan” (98/10), *πουτζαγή πουλουνμάζ όβανήν – bucağì bulunmàz óvanìn* “ucu bulunmaz ovanın” (176/15,16), *άχηλά σηγησμάζ σεγιλέρ – ákılà sığışmàz şeylèr* (221/2), *κουρσουν χετζμέζ, μηνζράχ ισλεμέζ ντεριλερι – kurşùn geçmèz mızràk işlemèz derileri* (137/9,10), *πιρι-πριντέν σετζιλμέζ όλτου – biri-birindén seçilmèz öldü* (163/20,21).

{-mIş}, {-mUş}

Ek, geçmiş zaman ifade etmektedir. Korkmaz (2014), bu ekin çekimli eylemlerde olduğu gibi duyulan ve sonradan fark edilen bir anlam katmadığını bildirmektedir. Eski Türkçe devrinde ekin yalnız düz ünlülü biçimlerinin olduğu bilinmektedir. Ek ünlü uyumuna Batı Türkçesinin son devirlerinde girmiştir. Karamanlı Türkçesinde ekin hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü biçimleri bulunmaktadır.

τοπλανμής όλάν – toplanmìş όλàn “toplanmış olan” (38/13), *άλησιλμισ χιπι – álišilmìş gibi* “alışılmış gibi” (36/4,5), *γαραλαν-μής γιατήρ ίχέν – yaralan-mìş yatir ikèn* “yaralanmış yatarken” (47/17,18), *ίσλενμής καρ-γησηνή – işlenmìş kargısını* “işlenmiş kargı/mızrağını” (118/5), *ένμής χιπι – ènmìş gibi* “inmiş gibi” (12/17), *χαρσιλιχ βερμής χιμσέ – karşılık vermìş kimsè* “karşılık vermiş kimse” (205/12), *σιζλερι όλμουδς πουλτουδμ – sizleri ölmüş buldum* “sizleri ölmüş buldum” (100/13), *όλμουσου βέτζχ ούζερè – ólmuşũ véch úzerè* “olduğu üzere” (32/8,9), *κουτουρμουδς Άσλάν – kudurmùş Άslàn* “kudurmuş aslan” (256/5).

2.2.2.2.3. Zarf-Fiil (Gerund)

Ergin (2011), zarf-fiilleri, hareket durumu ifade eden eylem biçimleri olarak görmekte ve ne eylem çekimleri gibi biçim, zaman ve kişiye bağlandıklarını ne de sıfat-fiiller gibi nesne ifade ettiklerini bildirmektedir. Bu eklerin kullanıldıkları eylemler adlaşmayıp eylem olarak kalırlar fakat tümcede yüklem değildirler. Karaağaç (2012), bu ekler sayesinde Türkçenin, Avrupa dillerinde yan cümle olarak ifade edilen bölümlere ihtiyaç duymadığını belirtmiştir.

{-a}

{-A} zarf-fiil eki genellikle yardımcı eylemler ve ikilemeler meydana getirmektedir. Eski Türkçe devrinde Ek Eski Türkçeden günümüze değişmeden süre gelmiştir. Ergin (2011), bu eklerin kullanım alanının eskiden sık olduğunu fakat Batı Türkçesinin çok sesli eklerle yapılan zarf-filleri tercih yoluna giderek bu eklerin kullanım alanını daralttığını belirtmektedir.

τζικὰ γκελήπ – çikà gelip “çıkagelip” (95/12).

{-ArAk}

Korkmaz (2014), ekin Oğuz lehçelerine özgü bir zarf-fiil eki olduğunu bildirmektedir. Genellikle durum ve tarz bildirmektedir. Ekin yapısı üzerinde üç ayrı görüş ileri sürülmüştür;

- a) Meninski, {-A} istek eki ile {+rAk} karşılaştırma ekinin birleşiminden meydana geldiğini
- b) Bang, {-U} zarf-fiil eki ile {+rAk} karşılaştırma ekinin birleşiminden meydana geldiğini
- c) Kononov ise {-Ur}, {-Ar} geniş zaman eki ile +ok kuvvetlendirme edatının birleşmesinden meydana geldiğini savunmaktadır (Korkmaz, 2014: 849).

Türkçenin tarihi gelişim süreci içerisinde ek, giderek kullanım alanı azalan {-U} ve {-E} zarf-fiil eklerinin yerini almıştır (aktaran: Mundy, 1954; 315, alıntılayan: Develi, 1995; 92).

σεγυρτζῖ ὀλαράχ – seyirci ὀlaràk “seyirci olarak” (38/1), *γχιζὸμ παχαράχ – gözüm bakaràk* “gözüm ile görerek” (49/1), *γχιοντερμεχτὲ ὀλαράχ – göndermekdè ὀlaràk* “göndermekte olarak” (83/18), *γχιουμουλεγερέχ – gümlüeyerèk* “gürüldeyerek” (26/9), *τιτιρεγερέχ – titreyerèk* “titreyerek” (163/7), *ὀπερέχ – ὀperèk* “öperek” (195/3).

{-alı}

Korkmaz (2014) ekin, başlangıcı geçmişe dayanan ve devamı asıl eylemle birleştiği için bir zamandan beri anlamıyla, zamanda süreklilik gösterdiğini bildirmektedir. Ek, Eski Türkçede {-GalI} şeklinde sebep ifade edip “{-mAk} için”

anlamında kullanılmaktadır (Gabain, 1988: 85). Karamanlıcada çoğunlukla “-dan beri” kalıbıyla birlikte kullanıldığı görülmektedir.

γιαπηλαλή – *yarılalî* “yapılalı” (71/4,5), *γιάτ όλαλή* – *yâd olalî* “yabancı olalı” (269/13), *κουρουλαλήτάν περοῦ* – *kurulahıdân berü* “kurulduğundan beri” (289/1).

{-dikce}, {-dUkcA}

Ek, tümce içerisinde başka bir eylemle eşit bir zamanda olan farklı bir eylemi vurgulamaktadır. Korkmaz (2014), ekin, Oğuz grubu lehçelerine özgü bir ek olduğunu ifade etmektedir. Karamanlıca metinlerde ek, Osmanlı Türkçesindeki gibi süreklilik anlamında zarf-fiiller türetmektedir (Kâhya, 2008: 9). Eski Türkçede bulunmayan bu zarf-fiil eki {-dik} sıfat-fiil ekine {-çA} ekinin eklenmesiyle oluşmuştur.

Ekin Türkçenin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyduğu görülmektedir.

χετιρίτιτζε - *getirdíkce* “getirdikçe” (271/14), *έσιτιτιτζε* – *éşitdikce* “işitdikçe” (230/13), *βουρούτσιζα* – *vurdúkca* “vurdukça” (230/10), *όλουύτσιζα* – *öldükca* “oldukça” (82/17), *πεγιουτούτσιζε* – *beyüdükce* “büyüdükçe” (35/10).

{-dikda}, {-dukda}

Kahya (2008), ekin {-diğI} + zaman, {-IncA}, {-diğIndA} gibi zarf-fiillerinin eş anlamlısı olduğunu belirtir. Gülsevin (2012), ekin olumlu eylem tabanlarına geldiğinde asıl eylem ile zarf-fiilli eylemin eş zamanda yapıldığını, olumsuz eylem tabanlarına geldiğinde ise şart ifade ettiğini bildirmiştir. Ek, {-dik}, {-dUk} sıfat-fiil eki ile bulunma durumu ekinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Eski Türkçe devrinde {-dUkA} biçimlerinde olan ek, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi devirlerinde yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Ayrıca ekin Türkçenin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyduğu görülmektedir.

βαρτηχτά – *vardıkdâ* “varıldığında” (57/21), *γχιρετζέχ όλουχτά* – *girecèk öldükdâ* “girecek olunduğunda” (262/2), *ότουρουχτά* – *oturdukdá* “oturduğunda” (297/4).

{-dikdAn}, {-dUkdAn}

Ek, {-dik} sıfat-fiiline {-dAn} ayrılma durumu ekinin getirilip genişletilmesiyle oluşan bir zarf-fiil ekidir. Sonra edatı ile kalıplaşmış durumda kullanılmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi devrinde ekin yalnız {-dUkdAn} biçimi kullanılmaktadır (Gülsevin, 2012: 127).

νταγητ-τηχτὰν βὲ τελεφ επιχτὲν σονχρὰ – dađıt-dıkdàn vè telèf etdikdèn soňrà “dađıttıktan ve telef ettikten sonra” (228/19,20), *χατζτηχτὰν σονχρὰ – kaçdıkdàn soňrà* “kaçtıktan sonra” (13/14), *ίπιχτὲν πασχὰ – itdikdèn bařkà* “etdikten bařka” (115/7,8), *έγιλεντιχτὲν σονχρὰ – éyilendıkdèn soňrà* “eđlendikten sonra” (183/3), *πουλουσουχτὰν σον-χρὰ – buluşdukdàn soň-rà* “buluştuktan sonra” (22/6), *σοίλετιχτὲν σονχρὰ – söyledıkdèn soňrà* “söyledikten sonra” (22/10), *γιορουτουχτὲν σονχρὰ – yöridükdèn soňrà* “yürüdükten sonra” (200/6).

{-IncA}

Ergin (2011), ekte bir hareket ifadesinden başka hareket durumunun ortaya çıktığı anı gösterme ifadesinin de bulunduğuna dikkat çekmiştir. Ekin, {-gIn} yapım eki ile eşitlik ekinin birleşmesinden meydana geldiği anlaşılmaktadır. Eski Türkçe devrinde {-GınçA} biçiminde gördüğümüz ek (Gabain, 1988: 86), Batı Türkçesinde söz başı /g-/ ses biriminin düşmesi ile {-InçA} biçimine dönüşmüştür. Osmanlı Türkçesi devrinde ekin /c/ ses birimli biçimlerinin ortaya çıktığı söylenebilir. Kâhya (2008), Karamanlıcada ekin çoğunlukla kendisinden sonra, “kadar” ya da “dek” gibi bir edatla birlikte kullanıldığını söylemektedir. Karamanlı Türkçesinde ekin /ç/ li biçimlerine rastlanmamaktadır.

πουλάμαγιντζα – bulamayınca “bulamayınca” (14/3), *άζαλήντζα – azalınca* “azalınca” (136/1), *πασλαγίντζα – başlayınca* “başlayınca” (179/9), *έσίντζε – ésince* “esince” (139/8), *έσιτίντζε - éřitince* “işitince” (211/17), *βερίντζε – verince* “verince” (22/23).

{-kAn}

Sadece i- eylemine getirilmektedir. Gabain (1988), Eski Türkçe devrinde yalnız er- eylemine getirilebildiğini bunun dışında sadece adlara eklendiğini belirtmektedir. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi devirlerinde yalnız ince ünlü biçimleri bulunan ekin Karamanlı Türkçesinde kalın ünlü biçimine de rastlanmaktadır. Ek, Türkçenin kalınlık-incelik uyumuna, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklere düzensiz olarak ince ünlü biçimde de eklenerek aykırılık göstermektedir. Bu aykırılık ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde görülmez ve bu türden sözcükler Türkçenin kalınlık-incelik uyumuna uyar.

σαδασίρκαν – *savaşırkan* “uğraşırken” (42/18), *χατζάριχαν* – *kaçarıkan* “kaçarken” (165/1), *σαγιλήρκαν* – *sayılırkan* “düşünülürken” (263/13), *ογρασμοαχτάγιχεν* – *oğraşmakdayiken* “uğraşmaktayken” (219/13), *σουρμεχτέγιχεν* – *sürmekdèyiken* “sürmekteyken” (11/14), *βαρμααχτά-γιχεν* – *varmakda-yiken* “varmaktayken” (231/21,22).

{-(D)p}, {-(U)b}

Zarf-fiil eki genelde bağlı bulunduğu esas eylemdeki hareketten biraz önce meydana gelen hareketi ifade etmek için kullanılmakla birlikte nadiren aynı anı ifade etmeye de yarar. Dolayısı ile iki eylemi birbirine bağlamaktadır. Ek, Eski Türkçe devrinde yalnız {-p} biçimindeyken, Batı Türkçesine gelindiğinde yardımcı ünlüsü ekin yapısına katılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi devrinde yuvarlak ünlülü biçimiyle görülmektedir. Ekin düz ünlülü biçimleri Osmanlı Türkçesinde meydana gelmiştir. Karamanlı Türkçesinde yuvarlak ünlülerle birlikte ekin ünsüzünün tonlulaştığı görülmektedir.

σεγιρτιπ - *seyirtip* “seğirtmek, koşmak” (16/2), *τζαγηρτηρήπ* – *çağırttırıp* “çağırttırıp” (24/13), *ούγιανήπ* – *uyanıp* “uyanıp” (133/4), *όλοδπ* – *olub* “olup” (19/7), *ντινκλεγιουδπ* – *dinleyüb* “dinleyip” (7/21), *τεατζουδπ* – *teacüb* “şaşırp” (35/6).

{-mAcA}

Eckmann (1953), bu ek üzerine müstakil bir makale yayımlamış ve burada ekin olumsuzluk eki ile eşitlik ekinden meydana geldiğini ifade etmiştir. Ekin yapısında bulunan {-cA} ekinden dolayı hem zarf-fiil hem de sıfat-fiil olarak işlev gördüğünü söylemektedir. Karamanlı Türkçesinde ek her zaman olumlu eylem tabanları üzerine eklenmektedir.

χαρηστηρματζά – *karışdırmacà* “karıştırmaca” (44/9), *άλματζά* – *almacà* “almaca” (47/3), *τζαλησματζά* – *çalışmacà* “çalışmaca” (29/13), *πιρλεσμετζε* – *birleşmecè* “bir araya gelmece” (36/23), *ισλενμετζε* – *işlenmecè* “işlenmiş, nakışlanmış” (54/11), *γιορουμετζε* – *yörümecè* “yürümece” (182/8).

{-mAdA}

Ek, {-mA} eylemden ad yapım ekine {-dA} bulunma durumu ekinin getirilmesiyle oluşmuştur. Kâhya (2008), ekin, zaman ve tarz ifade ettiğini bildirmektedir.

γιολὰ τζικματὰ – *yolà çikmadà* “yola çıkınca” (265/4), ντεμετὲ – *demedè* “deyince” (239/17), ἐνμετέγιτι – *énmedéyidi* “inmekteydi” (291/7).

{-mAkda}

Ek, kalın sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde {-μαχτα} {-makda} biçiminde, ince sıradan ünlülerin bulunduğu sözcüklerde ise {-μεχτε} {-mekde} biçiminde yazılmaktadır.

κουρμαχτα – *kurmakdà* “kurmakta” (45/17), *κονμαχτὰ* – *konmakdà* “konmakta” (138/1), *γιαζιλμαχτὰ ὀλσοὺν* – *yazılmakdà ὀlsùn* “yazılmakta olsun” (153/12), *γχιορμεχτὲ* – *görmekdè* “görmekte” (131/22), *χετμεχτὲ* – *getmekdé* “gitmekte” (163/1), *τζολλαρὰ ντδσμεχτὲ* – *çollarà düřmekdè* “çöllere düşmekte” (175/3,4).

{-mAksIz}

Ek, eylemden ad yapan {-mAk} eki ile addan ad yapan {-sIz} olumsuz sıfat ekinin birleşmesiyle oluşturduğu anlaşılan {-mAksIz} zarf-fiil eki {-mAdAn} ya da {-mAksIzIn} gibi zarf-fiillerle aynı anlam ve işlevde kullanılmaktadır. Daha çok nitelik ve tarz bildirmektedir.

ντου-γιορτμαχοῖζ – *du-yurtmaksız* “duyurtmadan” (252/17,18), *σοδουτμαχοῖζ* – *sovutmaksız* “soğutmadan” (131/5), *χαροῖ ντουρμαχοῖζ* – *karşı durmaksız* “karşı durmadan” (84/5,6), *ὀλμεχοῖζ* – *ὀlmeksız* “ölmeden” (290/15), *ἰντζινμεχοῖζ* – *incinmeksız* “incinmeden” (85/10), *χαπὲρ βερμεχοῖζ* – *habèr vermeksız* “haber vermeden” (13/7).

{-ı}, {-ü}

Bu ek yalnızca birleşik eylemler meydana getirmektedir. Eski Türkçe devrinde yaygın olarak kullanılan {-U} eki yerini giderek {-A} ekine bırakmıştır (Gabain, 1988; 232). Ergin (2011), bu eklerin kullanım alanının eskiden sık olduğunu fakat Batı Türkçesinin çok sesli eklerle yapılan zarf-filleri tercih yoluna giderek bu eklerin kullanım alanını daralttığını belirtmektedir.

ντεγιού – *deyü* “diye” (29/8), *ἀλήδερτι* – *áliverdi* “alıverdi” (248/22).

2.2.2.2.3. Kişi Ekleri

Bu ekler eylemlerin çekiminde hareketi ortaya koyan veya olan kişiyi ifade etmektedirler. Karaağaç (2012), eklerin söz dizimi içerisinde özne göstergesi olarak işlev gördüğünü eklemektedir. Eklenme sırasında şekil ve zaman eklerinin ardında yer alan bu ekler, kendilerinden sonra yalnız soru ekini alabilmektedirler (Korkmaz 2014: 518). Emir ekleri hariç tutulmak koşuluyla zamir kökenli ve iyelik kökenli olmak üzere iki tip kişi eki vardır. Metinde, görülen geçmiş zaman ve şart kipi çekimleri iyelik kökenli kişi ekleriyle; öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, istek, gereklilik çekimleri ise zamir kökenli kişi ekleriyle yapılmaktadır.

2.2.2.2.3.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri

Zamir kökenli kişi ekleri Türkçenin tarihi seyri içerisinde zamanla ekleşmiş zamirlerdir. Eski Türkçe devrinde, bugün ek biçiminde karşımıza çıkan bu biçim birimler henüz ekleşmemiş olarak zamir biçiminde kullanılmaktadır. Karamanlı Türkçesinde bu ekler öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, istek ve gereklilik kipleri ile kullanılmaktadır.

1. Teklik Kişi: {-Im}, {-Um}

Ek, Eski Türkçe devrinde men zamiriydi. Batı Türkçesine gelindiğinde, Eski Anadolu Türkçesi devrinde zamir ile ek arasında bir geçiş yaşandığı net olarak görülebilmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde dudak ünsüzlerinin etkisi ile ekin yuvarlaklaştığı ve {-vAn}, {-vAm}, {-vAnIn}, {-Am} biçimlerinde ortaya çıktığı görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinin en çok kullanılan 1. teklik kişi eki olan -Am biçimi Osmanlı Türkçesi devrinde birkaç ünlü değişimine uğrayarak bugün Türkiye Türkçesi ve Karamanlıcada kullanılan eki meydana getirmiştir.

Ö.G. Zaman:	<i>φετὰ ἐτμίσιμ – fedà étmísim</i> “feda etmişim” (121/14).
Şimdiki Zaman:	<i>γχιρογγιόρουμ – görüyórum</i> “görüyorum” (72/ 9,10).
Geniş Zaman:	<i>πουλουστουρούρουμ – buluşdurúrum</i> “buluştururum” (22/19).
Gelecek Zaman:	<i>τελὲφ ἔτετζέγιμ – teléf édecéyim</i> “telef edeceğim” (205/3).
İstek Kipi:	Ø
Gereklilik Kipi:	<i>χαλμαλήγιμ – kalmalıyım</i> “kalmayalım” (21/3).

2. Teklik Kişi: {-sIn}, {-sUn}, {-(u)n}, {-(i)n}

Ek, Eski Türkçe devrinde sen zamiriydi. Batı Türkçesine gelindiğinde, Eski Anadolu Türkçesi devrinde {-sIn} biçiminde görülmektedir. Osmanlı Türkçesi devrinde ek bu biçimde kullanılıyorken bir süre sonra yapısındaki /n/ ses birimi genizleşmiştir. Karamanlı Türkçesinde genellikle {-sXn} biçiminde karşımıza çıkan ekin, bazı örneklerde tercihen {-(X)n} biçiminde olduğu görülmektedir. Bu konuyu Günşen (2008), duyulan geçmiş zamanda dikkati çeken bir başka husus da, 2. teklik ve çokluk kişi çekimlerinin kişi eki bakımından bilinen geçmiş zamanla paralellik göstermesi biçiminde açıklamaktadır.

Ö.G. Zaman:	Metinde örneğine rastlanılmamıştır.
Şimdiki Zaman:	<i>μαγρουρλανήγιρσουν</i> – <i>mağrurlanıyorsun</i> “kibirleniyorsun” (64/6). <i>γχιρρούρσουν</i> – <i>görürsün</i> “görürsün” (59/15,16).
Geniş Zaman:	<i>κουλταρήρσην</i> – <i>kultarırısın</i> “kurtulursun” (19/11).
Gelecek Zaman:	<i>τζεχετζέχσιν</i> – <i>çেকেçέksin</i> “çেকেçekesin” (116/12).
İstek Kipi:	<i>γετισέσιν</i> – <i>yetişésin</i> “yetişesin, yakalayasın” (161/13).
Gereklilik Kipi:	<i>σαδασμαλήσην</i> – <i>savaşmalısın</i> “uğraşmalısın” (60/20).

Aşağıdaki örneklerde konuşma dilinin bir özelliği olarak öğrenilen geçmiş zamanda zamir kökenli kişi eki yerine iyelik kökenli kişi ekinin tercih edildiği görülmektedir³⁵.

γχιρμούρσουν ντουρ – *görmüşün dür* “görmüşsündür” (243/6), *σένμισιν* – *senmişin* “sevmişsin” (18/5),

3. Teklik Kişi: -Ø

Ek, Eski Türkçe devrinde ol zamiriydi. Ergin (2011), zamirin çekimde daha Eski Türkçe devrinde kullanılmamaya başladığını bildirmektedir. Bu biçim Batı Türkçesine de geçmiştir. Azerbaycan Türkçesinde bazen {-dİr} ekinin kullanıldığı

³⁵ Araştırmacılar arasında, örnekteki gibi bir durumda, mevcut durumun bir ses olayımı yoksa istem mi olduğu konusunda görüş birliğine varılamamıştır. Örnekte meydana gelen hadise istem olarak alınmış ve incelemeye yukarıdaki gibi not düşülmüştür. Ancak burada /ş/ ve /s/ ses birimlerinin yan yana gelerek bir büzüşme sonucu /s/ sesinin ortadan kaybolduğu da düşünülebilmektedir.

görülmektedir (Karaağaç, 2012: 356). Azerbaycan Türkçesindeki bu kullanım Karamanlı Türkçesinde tespit edilememiştir.

Ö.G. Zaman:	<i>γχιορμούς</i> – <i>görmüş</i> “görmüş” (20/5).
Şimdiki Zaman:	<i>ντουγιουλούγιορ</i> – <i>duyuluyor</i> “duyuluyor” (267/12).
Geniş Zaman:	<i>καλήρ</i> – <i>kalır</i> “kalır” (193/7).
Gelecek Zaman:	<i>σαγιλατζάχ ντιρ</i> – <i>sayılacak dır</i> “sayılacaktır” (141/15).
İstek Kipi:	<i>έχσανλήχ βερè</i> – <i>éhsanlık verè</i> “iyilik vere” (115/11).
Gereklilik Kipi:	<i>ιτζ-μελή</i> - <i>ιç-meli</i> “içmeli” (279/18).

1. Çokluk Kişi: {-Iz}, {-uz}

Ek, Eski Türkçe devrinde biz zamiriydi. Batı Türkçesine gelindiğinde Eski Anadolu Türkçesi devrinde genel yuvarlaklaşma sonucunda ek -vUz ve -Uz biçimlerinde. Bu -Uz eki Osmanlı Türkçesi devrinde bir süre daha kullanılmış ardından ünlü uyumuna bağlanarak mevcut biçimler ortaya çıkmıştır.

Ö.G. Zaman:	Metinde örneğine rastlanılmamıştır.
Şimdiki Zaman:	<i>γχιουντερίορτζ</i> – <i>gönderiyoruz</i> “gönderiyoruz” (227/13).
Geniş Zaman:	<i>πιλίριζ</i> – <i>biliriz</i> “biliriz” (70/15).
Gelecek Zaman:	<i>όλατζάγηζ</i> – <i>olacağız</i> “olacağız” (261/1).
İstek Kipi:	Ø
Gereklilik Kipi:	<i>έτμελίγιζ</i> – <i>etmeliyiz</i> “etmeliyiz” (43/17).

2. Çokluk Kişi: {-sInIz}, {-sUnUz}, {-sIz}

Ek, Eski Türkçe devrinde siz zamiriydi. Ekin bu biçimi Batı Türkçesinde Osmanlı Devrine kadar devam etmiştir. Osmanlı Türkçesi devrinde aynı kişinin teklik biçimine benzetilerek {+z} çokluk ekini almıştır. Karamanlı Türkçesinde ekin Türkçenin tarihi seyri içerisindeki iki biçimine de rastlanmaktadır.

Ö.G. Zaman:	Metinde örneğine rastlanılmamıştır.
Şimdiki Zaman:	<i>κίπιρλενίγιορσουνοτζ</i> – <i>kibirleniyorsunuz</i> “kibirleniyorsunuz” (226/2,3).
Geniş Zaman:	<i>γχιορούρσουνοτζ</i> – <i>görürsünüz</i> “görürsünüz” (77/6).

- Gelecek Zaman:** *πουλατζάχσινιζ – bulacáksiniz* “bulacaksınız” (207/10).
- İstek Kipi:** *πιλέσινιζ – bilésiniz* “bilesiniz” (43/15).
όλάσινιζ - ólásiniz “olasınız” (14/10).
τασιπτιράσηζ – taşıtdırásız “taşittirasınız” (275/2).
γέ-μεγεσιζ – yé-meyesiz “yemeyesiniz” (194/10).
- Gereklilik Kipi:** *σακηνημαλήσηνηζ – sakınmalısınız* “sakınmalısınız” (227/19).

3. Çokluk Kişi: {-lar}, {-ler}

Ek, Eski Türkçe devrinde olar zamiriydi. Batı Türkçesinde aynı kişinin teklik biçiminde meydana gelen hadiseleri çokluk biçimi de geçirmiştir. Ek, Batı Türkçesinin ilk devirlerinden bu yana hiç değişmemiştir.

- Ö.G. Zaman:** *ντεμισλέρ – demişlér* “demişler” (13/10).
- Şimdiki Zaman:** *ότουρούγιωρλαρ - óturúyorlar* “oturuyorlar” (42/9).
- Geniş Zaman:** *έτερλέρ - éderlér* “ederler” (170/17).
- Gelecek Zaman:** *χορχατζαχλάρ – korkacaklár* “korkacaklar” (89/2,3).
- İstek Kipi:** Metinde örneğine rastlanılmamıştır.
- Gereklilik Kipi:** *ηραχατλασμαλήτιρλαρ – irahatlaşmalídırlar* “rahat olmalıdırlar” (53/2,3).

Metinde tespit edilen zamir kökenli kişi eklerini aşağıdaki biçimde tablolandırabiliriz.

Çizelge 10.

	Teklik		Çokluk	
	Kalın	İnce	Kalın	İnce
1. Kişi	-ım, -um	-im, -üm	-ız, -uz	-iz
2. Kişi	-sın, -sun, -n	-sin, -sün, -n	-sız, -sınız -sunuz	-siz, -siniz -sünüz
3. Kişi	-Ø	-Ø	-lar	-ler

2.2.2.2.3.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri

İyelik kökenli kişi ekleri Türkiye Türkçesi ve Karamanlı Türkçesinde görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılmaktadır. Eski Türkçe devrinde bu ekler

sadece görülen geçmiş zamanda kullanılmaktaydı. Dolayısı ile şart eki iyelik kökenli kişi ekleri ile kullanıma sonradan dâhil olmuştur.

1. Teklik Kişi: {-m}

Ek {-m} biçimindedir ve Eski Türkçe devrinden günümüze hiç değişmemiştir.

G.G. Zaman: *ἀτζιντιμ – ácındim* “acıdım” (56/4).

Şart Kipi: *ἰστεμίσισημ – ístemişisem* “istemişsem” (243/12).

2. Teklik Kişi: {-n}

Eski Türkçe devrinde geniz n’si biçiminde olan bu ek /g/ ses birimiyle nöbetleşme durumuyla kullanılabilirdi. Ek, Eski Anadolu Türkçesinde yalnız yuvarlak ünlülü yardımcı sesler ile kullanılmıştır (Karaağaç 2012: 357). Ekin geniz n’li biçimi Osmanlı Türkçesine kadar devam etmiştir. Karamanlı Türkçesinde ek {-n} biçimindedir.

G.G. Zaman: *γχιροτοὺν – gördün* “gördün” (20/18).

Şart Kipi: *ἰνανμάζισεν - ínanmázisen* “inanmazsan” (250/19).

3. Teklik Kişi: -Ø

Eski Türkçe devrinde de 3. teklik kişi eksiz olarak ifade edilmektedir. Dolayısı ile biçim ve zaman ekleri kişi ifade eder bir şekilde kullanılmaktadır.

G.G. Zaman: *γχιρολαντή – yaralandí* “yaralandı” (165/9).

Şart Kipi: *ἐρισίρσε – érişirse* “olursa, meydana gelirse” (241/13).

1. Çokluk Kişi: {-k}

Ek, Eski Türkçe devrinde {-mIz}, {-mUz} biçimlerindeydi. Batı Türkçesine gelindiğinde bu ekin yerine Ergin’e (2011) göre {-dUk} sıfat-fiilinin etkisi ile {-k} biçimi tercih edilir olmuştur. Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde zaman zaman {-h} olmaktadır (Ergin, 2011: 287).

G.G. Zaman: *γχιρο-τοὺx – gördük* “gördük” (288/11).

Şart Kipi: *βαρμίσιsax – varmíşisak* “varmışsak” (129/8).

2. Çokluk Kişi: {-nIz}, {-nUz}

Ek, Eski Türkçe devrinde {-ηIz} biçimindeydi. Eski Anadolu Türkçesi devrinde genel bir yuvarlaklaşma hadisesinden dolayı yalnız yuvarlak ünlülü biçimleri ile kullanılan bu ek, Osmanlı Türkçesine de bu biçimde geçmiştir. İstanbul ağzına dayalı yazı dilinin oluşmasıyla geniz n’li biçimleri kullanılmayan ek, Karamanlı Türkçesinde de bu biçimleri ile karşımıza çıkmaktadır.

- G.G. Zaman:** *ὀμάρμηγιτινιζ – ὀμάρμυιδινιζ* “umar mıydınız” (182/19).
ἰσπετινιζ – ἰσπετινιζ “istediniz” (227/6).
ντουστονουδζ – δүздүнүз “düştünüz” (44/6).
χοурτουνούζ – kurdunúz “kurdunuz” (207/20).
Şart Kipi: *ντιλέρσενιζ – dilerseniz* “dilerseniz” (134/19).

3. Çokluk Kişi: {-IAr}

Ek, Eski Türkçe devrinde {-IArI} biçimindeyken Batı Türkçesine {-IAr} biçiminde geçmiştir. Batı Türkçesinde ek geçmişten bu güne hiç değişmeden kullanıla gelmiştir.

- G.G. Zaman:** *παραλατηλάρ – paraladılâr* “parçaladınız” (75/4).
Şart Kipi: *νὰχλ ἔτσελῆρ – nâkl ἔtselèr* “nakletseler” (245/20).

Metinde tespit edilen iyelik kökenli kişi eklerini aşağıdaki biçimde tablolandırabilir.

Çizelge 11.

1. Teklik	2. Teklik	3. Teklik	1. Çokluk	2. Çokluk		3. Çokluk	
				Kalın	İnce	Kalın	İnce
-m	-n	-Ø	-k	-nız - nuz	-niz -nüz	-lar	-ler

2.2.2.2.4. Zaman Ekleri

Karaağaç (2012), varlığın genel var oluş eyleminden her türlü özel eylemine kadar, varlıktaki değişimi zaman olarak tanımlamaktadır. Buradan hareketle, zamanın varlığa bağlı olduğu sonucu çıkartılabilir. Zaten Türkçede bu iki unsuru belirten

yapılar birbirine bağlı biçimde işletilmektedir. Eylem kök ve gövdesine getirilen kişi ve zaman ekleri tek tek alındığında bir anlam ifade etmezken birlikte yargı bildirip kip ifade etmektedirler. O halde bu ekleri eylem kök ve gövdesinin karşıladığı hareketi zamana bağlayan, yargı halinde bildirme özelliği taşıyan biçim birimler olarak tanımlamak yerinde olacaktır.

2.2.2.2.4.1. Görülen Geçmiş Zaman

Ek, hareketin öznenin şahit olduğu geçmiş bir zamanda meydana geldiğini ifade eden şekil ve zaman ekidir. Bu ek, Eski Türkçe devrinden bu yana diğer zaman eklerinden farklı bir özellik taşımış ve iyelik kökenli kişi ekleri ile çekimlenmiştir. Korkmaz (2014), bu nedenle ekin kökeninin, eylemden ad türeten bir ek olabileceğini ifade etmiştir. Görülen geçmiş zaman eki, Eski Türkçe devrinde tonlu ve tonsuz ünsüz ile {-DI} biçimindeydi. Yine bu devirde ek çokluk birinci kişilerde {-mIz} kişi ekini almaktaydı. Batı Türkçesine gelindiğinde Gülsevin (2012), Eski Anadolu Türkçesinde ekin her zaman tonlu ünsüzle ve düz ünlülü biçimiyle kullanıldığını belirtmiştir. Karaağaç (2012), ekin bazen tonsuz ünlülü biçimlerinin de var olduğuna değinmiştir. Ek, Eski Anadolu Türkçesinde {-dUk} sıfat-fiilinin etkisi ile çokluk birinci kişilerde {-k} kişi ekini almaya başlamıştır. Ergin (2011), ekin ünlü ve ünsüz uyumlarına uyan biçimlerinin Osmanlı Türkçesinin son zamanlarında meydana geldiğini ifade etmiştir. Karamanlı Türkçesinde de bir değişikliğe uğramayarak {-dX} biçiminde kullanılmaktadır. Yalnız ek ünsüz uyumuna girmeyerek metnin tamamında {-dX} biçiminde tonlu ünsüzle kullanılmıştır.

για-τηρτη – *ya-tırtı* “yattırdı” (20/6), *γανασίριτι* – *yanaşırıldı* “yanaşırıldı” (35/16), *γχιοντερτιγιμ* – *gönderdiyim* “gönderdiğim” (67/10), *φèt έγιλετι* – *fèt έyiledi* “fethetti” (91/6), *γλόγουτου* – *yóğudu* “yoktu” (70/2), *γιοϋζ ντουττου* – *yüz dutdū* “yüz tuttu, (şey) olmak üzere bulundu” (78/2,3), *ντουσουλέρ* – *düşdülér* “düştüler” (178/6), *πεγιούγιουτου* – *beyüyüdü* “büydüler” (221/4), *ντοχιουλτιουλέρ* – *döküldülér* “döküldüler” (75/20).

2.2.2.2.4.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman, hareketin geçmişte meydana gelip sona erdiğinin fakat öznenin bu harekete şahit olmadığını bildirmektedir. Ek, Eski Türkçe devrinde daha çok düz ünlülü biçimiyle {-mIş} olarak kullanılmıştır. Birkaç örnekte yuvarlak ünlülü olarak {-mUş} biçiminde görülmektedir (Gabain, 1988: 81). Batı Türkçesine

gelindiğinde, Eski Anadolu Türkçesinde de ek, her zaman düz biçimi ile kullanılmıştır. Osmanlı Türkçesinde ise hem düz hem yuvarlak ünlülü biçimi mevcuttur (Timurtaş, 2009: 57). Karamanlı Türkçesinde de öğrenilen geçmiş zaman eki, Osmanlı Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde de olduğu gibi {-mXş} biçimindedir ve zamir kökenli kişi ekleri ile çekime girmektedir.

χηρσλαν-μήστηρ – *hırslan-mışdır* “hırslanmıştır” (78/11), *όγρασμίσισασα* – *όγρασμίσισασα* “erişmişsede, ulaşmışsada” (91/14), *γιαραλανμής* – *yaralanmış* “yaralanmış” (47/17), *γχιόρμεμισ* – *görmemiş* “görmemiş” (91/9), *φετὰ έτμίσιμ* – *fedà étmişim* “feda etmişim” (121/14), *μουσαχάχ έτμής* – *mustahàk étmiş* “müstehak etmiş, uygun görmüş” (67/5).

2.2.2.2.4.3. Geniş Zaman

Geniş zaman, geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanı içine alan belirsiz bir zamandır. Ergin (2011) geniş zamanın işletimde her zamanı, geçmiş zaman ile şimdiki zamanı içine alan bir zamanı ve gelecek zamanı ifade edebileceğini belirtmiştir. Eski Türkçede, geniş zaman eki {-Ur} ve {-Ar} eylem tabanının ünlü ile bitmesi durumunda ise {-(y)Ur} ve nadiren de {-r} biçimlerindedir (Gabain, 1988; 216). Batı Türkçesine gelindiğinde Eski Anadolu Türkçesinde bu üç ekin de farklı eylemlere gelerek işlev gördüğü söylenebilir. Eski Anadolu Türkçesinden itibaren Batı Türkçesinde bu eklerin kullanım sıklığı değişmiş ve Türkiye Türkçesinde {-r} biçimi genelleşirken, Azerbaycan Türkçesinde {-Ar} biçimi genelleşerek genel geniş zaman eki durumunu almıştır. Batı Türkçesinde Eski Anadolu Türkçesi devrinde {-Ur} ekindeki ünlünün yardımcı ünlü zannedilmesi {-r} ekinin genelleşmesinde büyük bir etkiye sahiptir. Geniş zamanın olumsuzluğu {-mAz} eki ile yapılmaktadır.

νè άράρσηνηζ – *nè árársınız* “ne ararsınız” (158/21), *όχδρλάρ* – *ókurlár* “(yazı) okurlar” (78/16), *πασλαρλάρ* – *başlarlár* “başlarlar” (82/19), *πεγιοòρ* – *beyùr* “büyür” (108/10), *γιαζάρσην* – *yazársın* “yazarsın” (108/9), *όμάρημ* – *ómárim* “umarım” (219/5), *γινάρ* – *yanár* “yanar” (230/6), *τετζρουπά έτέριμ* – *tecrubà édérim* “tecrübe ederim, deneyimlerim” (56/21), *φινάρ έτέρ* – *firár édér* “fırar eder” (130/11), *τοπραγὰ γχιέρσιν* – *toprağà girérsin* “toprağa girersin, ölürsün” (195/13), *βαρήρ* – *varír* “varır, ulaşır” (147/12), *κουλταρήρ* – *kultarír* “kurtulur” (156/4), *τζεσαρετ άληρλάρ* – *cesaret alırlar* “cesaret alırlar” (212/20), *ταπινιρλάρη-τι* – *tapınırları-di* “taparlardı, inanırlardı” (33/15), *έριρ* – *érir* “erir” (230/6), *καμετλεντιρίριμ* – *kametlendiririm* “harekete geçiririm” (19/18), *βαραπιλήρηζ* – *varabilíriz* “varabiliriz” (182/2).

2.2.2.2.4.4. Şimdiki Zaman

Ek, öznenin ortaya koyduğu hareketin şimdi, şu anda meydana geldiğini ifade eden şekil ve zaman ekidir. Bunun yanında Karaağaç (2012), dil kullanımının şimdiki zamanla ifade ediliyor olması, şimdiki zaman çekimindeki eylemin başlamış, gerçek ve sürüyor olması bu zamanın kolayca geçmiş ve gelecek zaman da bildirebileceğini vurgulamıştır. Bu nedenle Türkçenin tarihi seyrinde bu zaman gelecek ve geniş zaman ekleri ile uzun bir süre ifade edilmiştir. Eski Türkçe devrinde bu zamanı karşılamak için geniş zamana başvurulurdu. Batı Türkçesine gelindiğinde, Eski Anadolu Türkçesinde daha önceleri gelecek zaman ifade eden ($\{-gAy\} > \{-A\}$) $\{-A\}$ biçim birimi kullanılmıştır. Kıpçak Türkçesi de $\{-A\}$ zarf-fiili ile tur- eylemini kullanarak bu zamanı ifade etmektedir. Türkiye Türkçesinde kullanılan $\{-yor\}$ eki Türkçede sonradan meydana gelmiş bir ektir. Ek yöri- yardımcı eyleminin geniş zaman çekimli halinin hece düşmesi sonucu ek halinde kullanıla gelmesi ile meydana gelmiştir. Başlangıçta ekin bağlanyı ünlüsünün de ünlü ile biten sözcük tabanlarına düşürülmeden getirildiği örnekler mevcuttur. Bu örneklerde ek $\{-iyür\}$ biçiminde karşımıza çıkmaktadır (Develi 1995; 86). Bu dönemde Arap harfli yazımın bir getirisi olarak ekin bünyesindeki yuvarlak ünlünün geniş mi yoksa dar mı olduğunu ayırt etmek zordur. Ekin sonraki devirlerde kalın-yuvarlak-geniş ünlülü olmasının nedeni ünlü ile biten tabanlarda bu yardımcı ünlünün önce eke dahil edilip ardından düşürülmesi olmalıdır.

γιοιτζελεντιρίγιορ - *yücelendiriyor* “yüceltiyor” (63/11), *μαγρουρλανήγιορσουν* – *mağrurlanıyor*sun “kibirleniyorsun” (64/6), *γιαζιλίγιορ* – *yazılıyor* “(yazı) yazılıyor” (178/4), *ισχεντζελενίγιορλαρ* – *işkenceleniyorlar* “işkence çekiyor” (243/1), *γχιοζετίγιορ* – *gözetiyor* “gözetiyor, bekliyor” (197/9), *γχιορέμεγιοροουμ* – *göremeyorum* “göremiyorum” (192/20), *γχιοντερίορουζ* – *gönderiyoruz* “gönderiyoruz” (227/13).

2.2.2.2.4.5. Gelecek Zaman

Ek, hareketin gelecek zamanda meydana geleceğini bildirmektedir. Bu ekin ifade ettiği gelecek zaman olasılık bildirmeyerek kesinlik ifade eder. Eski Türkçe döneminde gelecek zaman anlamı $\{-DAçI\}$, $\{-gAy\}$ ve $\{-sIg\}$ ekleriyle, Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise $\{-IsAr\}$ ekiyle karşılanmaktaydı. Eski Anadolu Türkçesinin sonlarına doğru gelecek zaman için $\{-AçAk\}$ eki kullanılmaya başlanmıştır. Osmanlı Türkçesi devrinde ekin yapısındaki /ç/ ses birimi tonlulaşmıştır. Karamanlı

Türkçesinde gelecek zaman eki {-AcAk} biçimindedir. Ek metinde sadece bir örnekte {-cAk} biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Konuşma dilinin özelliği olan bu durum, yazımdan anlaşılammakla birlikte, yüksek olasılıkla olumsuzluk ekinin /a/ ses biriminin uzamasına neden olmuştur.

Ekin, kendisinden sonra ünsüz ile başlayan bir ek aldığı örnekler:

βαρατζάχσιν – *varacáksin* “varacaksın” (193/13), *που-λουστουρατζαχλάρ* – *buluşduracaklar* “buluşturacaklar” (190/13), *τζογαλατζάχτηρ* – *çoğalacákdir* “çoğalacaktır” (128/18), *ντεγετζέχλερ* – *deyēcekler* “diyecekler” (270/9), *τζεχετζέχσινιζ* – *çেকেcéksiniz* “çেকেceksiniz” (207/17), *τιουρεγετζέχτιρ* – *türeyecékdir* “türeyecektir” (88/12).

Ekin, kendisinden sonra ünlü ile başlayan bir ek aldığı örnekler:

βαρατζάγημ – *varacáğim* “varacağım” (64/12), *όλμαγιατζαγη-τη* – *ólmayacáğidi* “olmayacaktı” (107/14), *κουρατζάγημ* – *kuracáğim* “kuracağım” (111/1), *γχιοντηρετζέγιμ* – *göndirecéyim* “göndereceğim” (235/2), *ιτζετζέ-γιζ* – *ičecé-yiz* “ičeceğiz” (279/8), *γχετζι-ρέτζεγιμ* – *geçirecéyim* “geçireceğim” (237/16).

Ekin, {-cak} biçimli örneği:

χο-γιάματζαχσηνηζ – *ko-yamacaksınız* “koyamayacaksınız” (216/4,5).

2.2.2.2.5. Tasarlama Kipleri (Mood)

Tasarlama kipleri diğer dil bilgisi üzerine yapılmış çalışmalarda dilek kipi, isteme kipi, uyarı kipi vb. adlarla anılmaktadır (Korkmaz 2014: 576). Bu kipler zaman ifade etmeyip yalnız tasarlanan bir hareketi ifade ederler. Korkmaz (2014), özneye ait bir isteği, emri, zorunluluğu dile getirdikleri için gerçekleşme şartları bakımından tam bir zamanı belirtmese de belirsiz bir gelecek zaman veya şimdiki zaman içerirler diyerek bu eklerin tümüyle bir zamandan da yoksun olmadıklarını belirtir.

2.2.2.2.5.1. İstek Kipi (Optative)

Eyleme istek, niyet, arzu kavramları veren tasarlama kiplerindedir. Bu kip zaman bildirmemekle birlikte, Karaağaç (2012), kipin gelecek veya geniş zamanı içine aldığı belirtmektedir. Eski Türkçe devrinde {-gAy} biçiminde gelecek zaman ifade

eden bu ek, Batı Türkçesine gelindiğinde istek eki durumuna gelmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde ek {-A} olarak karşımıza çıkmakta ve günümüze kadar aynı biçimiyle süre gelmektedir. Ek, Eski Anadolu Türkçesinde birinci teklik kişi dışında zamir kökenli kişi ekleri ile çekimlenmektedir. Osmanlı Türkçesinde ekin birinci teklik ve çokluk kişilerde kullanımdan düştüğü görülmektedir. (Ergin, 2011: 311). Korkmaz (2014), bu kullanımdan düşmenin nedenini, Eski Anadolu Türkçesindeki ağız özelliklerinin yazı diline karışması olarak görür ve {-AyIm}, {-AlUm} eklerinin birinci kişilerde yaygınlaşmasına bağlar. Karamanlı Türkçesinde istek kipi {-A} eki ile ifade edilir ve birinci kişilerde kullanılmamaktadır.

πουλουστουράσην – buluşdurásın “buluşturasin” (17/20), *γχεγινέσιν – geyinésin* “giyinesin” (60/4), *έχσανλήχ βερè – éhsanlık verè* “iyilik vere” (115/11), *παγίλασάσινιζ – paylaşásınız* “paylaşasınız” (149/2), *κόρκ-μαγιάσηζ – kórk-mayasız* “korkmayasız” (260/8,9), *γχέλμεγεςινιζ – gélmeyesiniz* “gelmeyesiniz” (223/13).

2.2.2.2.5.2. Emir Kipi (İmperative)

Emir kipi yapılması istenen bir işi kesinliğe ve kişilere bağlayarak emir biçiminde ifade eden kiptir. Her kişiyi ifade eden ekin farklı olması, emir eklerinin de birer kişi eki olarak alınmasına neden olmuştur.

1. Teklik Kişi: {-AyIm}

Ek, bazı dilbilimciler tarafından istek eki olarak alınmış ve Emir kipinde birinci kişilerde ek bulunmadığı ifade edilmiştir. Fakat Korkmaz (2014), bu konuya karşı çıkmış ve araştırmacıların sadece Türkiye Türkçesini ele alarak yanıldıklarını söylemiştir. Eski Türkçe devrinde ek {-AyIn} biçimindeydi ve istek göreviyle de kullanılmaktaydı (Gabain, 1988: 187). Dolayısı ile Türkiye Türkçesinde {-A} istek ekinin işlevi birinci kişilerde zayıflamış ve emir ekindeki bu arkaik özelliğe yerini bırakmıştır (Korkmaz, 2014: 592). Bu ek birinci kişilerdeki /m/ ses biriminin etkisi ile {-AyIm} biçimini almıştır (Ergin, 2011: 305). Batı Türkçesine gelindiğinde Eski Anadolu Türkçesi devrinde ekin yapısında bir yuvarlaklaşma görülür ve ek {-AyUm} biçimiyle de karşımıza çıkmaktadır. Karamanlı Türkçesinde ek {-AyIm} biçimindedir.

καν-νηση όλαγίμ – kan-nısı ólayím “kanlısı olayım” (32/3,4), *γιαζαγίμ – yazayím* “yazayım” (249/23), *γχελεγίμ – geleyím* “geleyim” (59/9), *χαπèρ βερεγίμ – habèr vereyím* “haber vereyim” (244/7).

2. Teklik Kişi: -Ø

Karamanlı Türkçesinde eksiz olarak karşımıza çıkan ikinci teklik kişi, Eski Türkçe devrinde {-gII} biçiminde ekli olarak kullanılmakta ve ünlü uyumuna uymamaktaydı. Batı Türkçesine gelindiğinde Eski Anadolu Türkçesinin sonlarına kadar kullanılan bu ek daha sonra kullanımdan düşmüştür.

σεῖν Γῆά Ἀλέξανδρος – *sevìn Yá Aléksandros* “sevin ya Aleksandros/İskender” (191/11).

3. Teklik Kişi: {-sIn}, {-sUn}

Ek, Eski Türkçe devrinde {-zUn}, {-sUn}, {-çUn} biçimlerindeydi. Batı Türkçesine {-sUn} biçimiyle geçen üçüncü teklik kişi emir eki, Osmanlı Türkçesine kadar bu biçimiyle karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı Türkçesinde ünlü uyumuna bağlanmış olan bu ek, Karamanlı Türkçesinde ünlü uyumuna uygun biçimde karşımıza çıkmaktadır.

παγῆσλασῆν – *bağışlasın* “bağışlasın” (239/23), *παρασῖν* – *bıraksın* “bıraksın” (90/10), *ντούσμεσιν* – *düşmesin* “düşmesin” (54/1), *βερίσῖν* – *verilsin* “verilsin” (273/16,17), *όκουσοῦν* – *okusun* “(yazı) okusun” (150/21), *ντουτσοῦν* – *dutsun* “tutsun” (231/17), *χιτοурсοῦν* – *götürsün* “götürsün” (285/17).

1. Çokluk Kişi: {-AlIm}

Eski Türkçeden günümüze değişmeden kullanıla gelen birinci çokluk kişi emir eki, yalnız Eski Anadolu Türkçesi devrinde yapısındaki /-m/ tesiriyle ünlü uyumu dışında kalarak yuvarlak ünlülü biçimiyle karşımıza çıkmaktadır. Ek, Memluk Kırçak sahasında Eski Türkçedeki biçimiyle düz ünlülü olarak karşımıza çıkmaktadır (Develi, 1995; 88). Karamanlı Türkçesinde ekin yuvarlak ünlülü biçiminin bulunmaması metnin yazıldığı devirde bu ek için düzlük-yuvarlaklık uyumunun tamamlanmış olduğunun göstergesidir.

τζικησαλήμ – *çıkışalım* “çıkışalım” (39/5), *νταγηλαλήμ* – *dağlalım* “dağlalım” (53/20), *φέντ κουραλήματα* – *fent kuralım* “fent/düzen kuralım” (199/10), *γχιτουρελήμ* – *götürelim* “götürelim” (49/20), *ντόνμεγελιμ* – *dönmeyelim* “dönmeyelim” (181/3), *γχελελήμ* – *gelelim* “gelelim” (231/17).

2. Çokluk Kişi: {-In}, {-un}, {-n}

Ek, Eski Türkçe devrinde {-η}, {-ηlAr} biçimlerinde ve ünlü uyumuna tabiydi. Batı Türkçesine gelindiğinde -lAr çokluk eki yerini diğer kişilerde olan {-z} ye bırakmıştır (Ergin, 2011: 307). Eski Anadolu Türkçesinde ek {-η}, {-ηUz} biçimleri ile kullanılmıştır. Burada ekin ünlüsünün yuvarlaklaşmasında artdamak /η/ ses biriminin etkisi vardır. Yine Batı Türkçesinde Eski Anadolu Türkçesi devrinden sonra ekin yardımcı ünlüsünün eke dâhil olduğu görülmektedir. Karamanlı Türkçesinde ekin {-nUz} biçimine ve ince-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır. Ekin ünlüsünün ekin yapısına dahil olmadığı örneklere de rastlanılmıştır.

ἀγνάγιν – ἄγνάγιν “anlayın” (7/10), *πάχην – βάκιν* “bakın” (7/6), *σὰπρ ἔτιν – σὰβρ ἔδιν* “sabredin” (79/11), *χε-τίριν – γε-τίριν* “getirin” (289/9,10), *ντοα-τζῖ ὄλονν – doa-ci ὀλun* “duacı olun” (115/9,10), *κασαῶετ ἔτμεν – kasavèt ἔtmen* “gamlı olmayın” (187/13), *ἀρκασηνὰ ντούσμεν – ἄρκασινὰ δῦσμεν* “ardına düşmeyin, takip etmeyin” (79/12).

3. Çokluk Kişi: {-sInlAr}, {-sInnAr}, {-sunlar}, {-sunnar}

Ek, Eski Türkçe devrinde {-sUnlAr}, {-zUnlAr}, {-sUlAr} biçimlerindeydi. Batı Türkçesine gelindiğinde Eski Anadolu Türkçesinde ek yalnız {-sUnlAr} biçimiyle kullanılmaktadır. Osmanlı Türkçesinde ünlü uyumuna bağlanmıştır (Ergin, 2011: 307). Karamanlı Türkçesinde ekin ünsüz benzeşmesine uğrayan örneklerine de rastlanmaktadır. Metinde ekin ince-yuvarlak-dar ünlülü biçimlerine rastlanılmamıştır.

τοπλανσινλάρ – toplansınlâr “toplansınlar” (54/8), *ἀσιλ-σηνλάρ – ἄσιλ-σινlâr* “asılsınlar” (171/19), *τζικσιννάρ – çiksinnâr* “çiksinlar” (36/10), *κάλμασην-ναρ – kâlmâsin-nar* “kalmâsinlar” (195/7,6), *τελὲφ ἔτμεσινλερ – telèf ἔtmesinler* “telef etmesinler” (12/7), *χεσ-σινλέρ – kes-sinler* “kessinler” (211/12), *κεντουλερινὲ γκελσιννὲρ – kendülerinè gelsinnèr* “kendilerine gelsinler” (92/20), *βουρσουνλάρ – vursunlâr* “vursunlar” (236/22), *κουρσουνλάρ – kursunlâr* “kursunlar” (265/10), *πουλουσσου-νάρ – bulunsun-nâr* “bulunsunlar” (179/4,5), *ντουτσουννάρ – dutsunnâr* “tutsunlar” (228/13), *χετιρσινέρτε – getirsinérde* “getirsinlerde” (191/22).

Metinde tespit ettiğimiz biçimiyle emir ekleri aşağıdaki gibi tablolandırılabilir:

Çizelge 12.

	Teklik		Çokluk	
	Kalın	İnce	Kalın	İnce
1. Kişi	-ayım	-eyim	-alım	-elim
2. Kişi	-Ø	-Ø	-ın, -un, -n	-in, -n
3. Kişi	-sım, -sun	-sin, -sün	-sınlar -sunlar -sınnar -sunnar	-sinler -sinner

2.2.2.2.5.3. Şart Kipi (Desiderative)

Hareketin gerçekleşmesinin belirli bir nedene bağlandığını gösteren kiptir ve zaman ifade etmemektedir. Ekin geldiği eylem yalnız başına hiçbir yargı ifade etmemekte ve asıl eylemin gerekçesini bildirmektedir. Karaağaç (2012), şart tümcesinin bütün dillerde yardımcı tümce olarak işlev gördüğünü bildirmiştir. Eski Türkçe devrinde {-sAr} biçiminde olan bu ek, Göktürk devrinde kişi ekleri ile çekime girmezken Uygur devrinde kip niteliği kazanmıştır. Batı Türkçesine gelindiğinde ek, sonundaki sızıcı /-r/ ses birimi düşmüş biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Burada şart çekiminin, Eski Türkçe devrinde zamir kökenli kişi ekleri ile kullanılırken, Batı Türkçesinde ise iyelik kökenli ekler ile kullanılmaya başlandığını bildirmek gerekmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde yalnız birinci çokluk kişide zamir kökenli ekin hala kullanıldığı görülmektedir (Ergin 2011: 309). Karamanlı Türkçesinde ek {-sA} biçiminde olup iyelik kökenli kişi ekleri ile çekimlenmektedir.

ὀλμούσουσα – olmuşusa “olmuşsa” (32/2), *τζίμισλάρισα – çıkmışlاریsa* “çıkmişlarsa” (47/8), *ἀγρίρσα – ağrırsa* “ağrırsa” (60/16), *γχιρομούσουσε – görmüşüse* “görmüşse” (45/10), *ἀκίλλανμάζισεν – akıllanmazsın* “akıllanmazsan” (105/23), *ποζγονλὸν βερίρσεχ – bozgunlük verirse* “bozgun verirsek” (128/19), *φίρασετλίγι-σελερ – fıraşetlīseler* “ileri görüşlüyseler, kavrayışlıysa” (239/18).

2.2.2.2.5.4. Gereklilik Kipi (Necessitative)

Bu kip tasarlanan ve gerçekleşmesi gereken bir eyleme işaret etmektedir. Korkmaz (2014), ekin Eski Anadolu Türkçesinin sonlarına doğru oluşan ve Oğuzcaya özgü bir ek olduğunu bildirmiştir. Ek {-mA} eylemden ad oluşturan ek ile sıfat ekinin birleşmesiyle meydana gelmiştir (Korkmaz, 2014: 613). Eski Türkçe devrinde

gereklilik kipi “kergek” edatı ile meydana getirilmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde ek {-mAIU} biçimiyle karşımıza çıkmaktadır. Eski Türkçe devrindeki bu “kergek” edatının Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlı Türkçesinde de kullanılmakta olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir. Karamanlı Türkçesinde gereklilik kipi genellikle {-mAll} eki ile ifade edilmektedir. Bunun yanında birkaç örnekte gerekliliğin -mak gerek yapısı ile karşılandığı tespit edilmiştir.

καλμαλήγμ – *kalmalıyım* “kalmalıyım” (21/3), *έξσιχ ὀλμαμαλη* – *éksik ólmamalı* “eksik olmamalı” (51/19), *παχμαλήγμ* – *bakmalıyım* “bakmalıyım” (241/16), *σοὺχρ έτμελίγιζ* – *şükür etmeliyiz* “şükür etmeliyiz” (43/17), *τιχάτ έτμελή* – *dikkât etmeli* “dikkat etmeli” (52/12), *γερλεσ-μελή* - *yerleş-meli* “yerleşmeli” (93/6,7).

Gerekliliğin -μαχ γχερεχ, {-mak} + gerek yapısı ile karşılandığı örnekler:

έγιοῦ ἄγναμαχ γχερέχσιν – *éyũ áğnamâk geréçsin* “iyi anlamalısın” (64/9), *χαραζίτν ὀλμαχ γχερέχ τιρ* – *garazîn ólmâk gerék dir* “garezin olmalıdır” (217/10).

2.2.2.2.6. Ana Yardımcı Eylem (Substantive Verb)

Ana yardımcı eylem Türkçenin farklı dil bilgisi kitaplarında “ek-fiil”, “ek-eylem”, “ekeylem”, “cevher fiili”, “cevheri fiil”, “özden fiil”, “isim fiili/ana yardımcı fiil” gibi adlarla ifade edilmektedir (Korkmaz, 2014: 620).

İncelenen metinde ana yardımcı eylem Türkçenin genel işleyişinde olduğu gibi iki biçimde karşımıza çıkar. Bu biçimlerden ilki, isim soylu sözcüklere eklenerek onları bildirme ifade edecek duruma getirmesidir. Böylelikle ad cümlesi olarak ifade edilen cümle türlerini de oluşturmuş olurlar. Bütün dillerde ad cümlesi, bir yapma veya olmanın söz konusu olmadığı, yalnızca bildirme ifade eden cümleler olarak karşımıza çıkar (Karaağaç, 2012: 388-389). Ana yardımcı eylemin ad cümlesi oluşturmasının yanında diğer işlevi ise kip ekleri üzerine gelerek birleşik eylem çekimleri meydana getirmesidir. Birleşik eylem çekimleri bildirmenin aksine olma ve yapma ifade etmektedirler.

2.2.2.2.6.1. Bildirme

Bu ekin, metinde dudak uyumuna bağlı bir biçimde eklendiğini görmekteyiz. Eski Anadolu Türkçesinde ek kalıplaşmış bir imla geleneği ile beraber sözcük kök ve gövdesindeki ünlünün düzlük ve yuvarlaklık özelliğini gözetmeksizin yuvarlak

ünlülüdür. Orta Osmanlıca devrinde ise ekin ünlüsü düz biçimiyle karşımıza çıkmaktadır. Ek Orta Osmanlıca devrinde tespit edilen birkaç sözcükte düz ünlülü sözcük tabanına da yuvarlak biçimde eklenmiştir. (Develi, 1995; 70). Ancak bu ekin Eski Anadolu Türkçesi devrindeki kullanımının yansımasıdır. Ayrıca ekin bazı örneklerde bitişik bazı örneklerde ayrı yazılması daha Eski Anadolu Türkçesinde ekleşmeye başlayan +durur biçiminin ilginç bir yansıması olabilir. Bildirmenin olumsuzu ντεγίλ (deyil) ile yapılmaktadır.

2.2.2.2.6.1.1. Bildirmenin Geniş Zaman Çekimi

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

Πάτη-σαχημ – *Padi-şahım* “(ben) padişahım” (176/22;177/1), *πορτζλούγιουμ* – *borçluyum* “borçluyum” (51/7), *ούλουσούγιουμ* - *ulúsiyüm* “büyüğüüm” (55/10).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

σένσιν – *sénsin* “sensin” (89/17), *ίνσαφσηζ ντεγίλσιν* – *ínsafsiz deyílsin* “insafsiz değilsin” (168/2), *έβ-λατήμσιν* – *év-ladímsin* “evladımsın” (249/9).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

σαντζαχτηρ – *sancakdır* “sancaktır” (9/12), *ντογμά τιρ* – *doğmá dir* “doğmadır” (10/20), *πήτζτηρ* – *bíçdir* “riçtir” (19/3), *πιρ χιμσέ ντιρ* – *bír kimsé dir* “bir kimsedir” (33/23), *πός τουρ* – *bóş dur* “boştur” (25/11), *χαττιμιζ γρόχτουρ* – *haddimiz yókdur* “haddimiz yoktur” (106/13), *ιτζούν-τουρ* – *íçün-dür* “içindir” (236/2,3).

Ekin 1. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

χουλ βε χιολέγιζ – *kül ve köleyiz* “kul ve köleyiz” (122/16), *έμιρ χουλούγιουζ* – *émir kulúyuz* “emir kuluyuz” (106/11,12).

Ekin 2. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

ítaατηντá ντεγίλσινιζ – *ítaatında deyílsiniz* “itaatinde değilsiniz” (57/15), *ούμμετίσινιζ* – *úmmetísiniz* “ümmetisiniz” (115/4), *πορτζλούσου-νουζ* – *borçlúsu-nuz* “borçlusunuz” (51/8).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

τζαππάρ ντιρλάρ – *cabbâr dırlár* “kuvvet sahibidirler” (72/20), *σατηχανάτηρλαρ* – *sadıkanádırlar* “sadıktırlar” (52/3), *μαλίχτιρλερ* – *malíkdirler* “sahiptirler” (53/2).

2.2.2.2.6.1.2. Bildirmenin Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Metinde ekin 1. ve 2. teklik kişi ve 1. 2. 3. çokluk kişi için örnekleri tespit edilememiştir.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

ναμλή σαννίγιτι – namli sanniyidi “namlı sanlıydı” (36/15,16), *πελούχ πασλα-ρήγιτι – belük başla-riyidi* “bölük başlarıydı” (43/20), *ἄζιτι – ázidi* “azdı” (47/11), *σεχέριτι – şehéridi* “şehirdi” (69/14), *σὰγ τεγίλιτι – sàğ deyîlidi* “sağ/hayatta değildi” (117/21), *χουτρετὶ γιόγουτου – kudreti` yóğudu* “kudreti/gücü yoktu” (47/14), *σοδούγουτου – sonúğudu* “sovuktu” (118/22), *πεγυόγουτου – beyúğüdü* “büyükü” (221/4).

2.2.2.2.6.1.3. Bildirmenin Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi

Metinde 1. ve 2. teklik; 1. 2. ve 3. çokluk kişi için örnekleri tespit edilememiştir.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örneği:

κάρηντζα γιατακλαρήγμισ – kárinca yataklaríyımış “karınca yuvalarıymış” (175/5).

2.2.2.2.6.1.4. Bildirmenin Şart Çekimi

Ekin 1. teklik kişi ve 1. 2. çokluk kişi için örnekleri tespit edilememiştir.

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örneği:

ντουσμανήμισεν – düşmanımisen “düşmanımsan” (168/12).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

Χού-σουσα – hí-şusa “hoşsa” (5/10), *θάρισα – várisa* “varsa” (18/7), *γιόγουσα – yóğusa* “yoksa” (217/17), *μιμκίνισε – mimkínise* “mümkünse” (20/16), *ἄ-σιλσίζισε – á-silsízise* “asılsızsa” (34/15), *ήλαγιχ ντεγίλισετε – îlayık deyîlisede* “layık değilse de” (67/11).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

ἀχηλλή βὲ φιρασετλίγι-σελερ – ákilli vè firasetlíyi-seler “akıllı ve ileri görüşlü/kavrayışlı iseler” (239/18,19).

2.2.2.2.6.1.5. Bildirmede Soru

σένμισιν – sénmisiin “sen misin” (218/7), *ἰσμὴν νέ ντιρ – ísmìn nè dir* “ismin nedir” (142/23), *βάρμη ντιρ – varmi dir* “var mıdır” (186/8), *ἰνσάνμητηρ γιόχσα με-λαγίμη*

ντηρ – ínsánmidir yóhsa me-layíkmí dir “insan mıdır yoksa melek midir” (191/2,3),
χιμλέρ ντιρ – kimlér dir “kimlerdir” (242/20).

2.2.2.2.6.2. Birleşik Kipli Eylemler

2.2.2.2.6.2.1 Birleşik Kipli Eylemlerin Hikâyesi

2.2.2.2.6.2.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Metinde ekin 2. teklik, 1. ve 2. çokluk kişi örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

γχετμί-σιτιμ – getmí-şidim “gitmiştim” (85/1,2), *γχιορμούσουτουμ – görmüşüdüüm*
“görmüşüm” (114/9).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

γε-σίρ άλμήσιτι – ye-sír álmíşidi “esir almıştı” (43/18), *ντονανμήσιτι – donanmíşidi*
“donanmıştı, kuşanmıştı” (99/6), *γχιόρμεμισιτι – górmemíşidi* “görmemiş” (189/19),
χεπερμίσιτι – gebermíşidi “ölmüştü” (183/6), *σοχρετ πουλμούσουτου – şöhret*
bulmíşudu “şöhret bulmuştu” (10/3), *άσίχ όλμούσουτου – áşik ólmíşudu* “aşık
olmuştu” (45/11), *γχιορμούσουτου – görmüşüdüü* “görmüştü” (79/10).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri: diler, dılar şeklinde örneği yok.

άλμησλάριτη – álmíşláridi “almışlardı” (183/9), *έσιτμισλέριτι – έşitmişléridi*
“işıtmışlerdi” (84/1).

2.2.2.2.6.2.1.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmıştır.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

γχετζιόρτου – geçiordu “geçiyordu” (262/9), *πογιαγίορτδ – boyayordu* “boyuyordu”
(271/17), *άρτμαατάγιτι – ártmakdáyidi* “artmaktaydı” (202/6), *μουλα-χαζά έτμεαχτέγιτι*
– *múla-hazà étmekdéyidi* “mülahaaza etmekteydi” (278/14).

2.2.2.2.6.2.1.3. Geniş Zamanın Hikâyesi

İncelenen metinde ekin 1. ve 2. çokluk kişi örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

πιλίριτιμ – bilíridim “bilirdim” (58/19), *τεσλίμ όλούρουτουμ – teslím ólúrudum* “teslim
olurdum” (207/11).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örneği:

Χαράτς ἀλήρητην – Haràç alíridin “haraç alırdın” (151/6),

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

τοπλανήρητι – toplaníridi “toplanırdı” (37/17), *καγινάριτι – kaynárıdı* “kaynardı” (190/4), *γεγγέριτι – yehéridi* “yenerdi” (37/8), *τζεζιλίριτι – çezilíridi* “çizilirdi” (158/19), *ότουρούρουτου – óturúrudu* “otururdu” (191/5), *ντουγλουλούρουτου – duyulúrudu* “duyulurdu” (133/16), *γχιουρουνούρουτου – görünüúrudü* “görünürdü” (58/9).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

τοπλανήρλαρητη – toplanírlarıdı “toplanırlardı” (37/15), *σητζηραρλάρητη – sıçıarlarıdı* “sıçararlardı” (178/20), *ντονερλέριτι – dönerléridi* “dönerlerdi” (11/12), *τιτιρερλέριτι – titirerléridi* “titrerlerdi” (104/12),

2.2.2.2.6.2.1.4. Gelecek Zamanın Hikâyesi

İncelenen metinde ekin 1. ve 2. çokluk kişi örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örneği:

χεμιμὶ ὀλατζάγη-τημ – hekimì ólacáği-dım “hekimim olacaktım” (121/4,5).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

σὰγ κα-λατζάγητην – sàğ kalacáğıdın “sağ kalacaktın” (143/11,12), *ὀρκενετζέγιτιν – órkenecéyidin* “öğrenecektin” (62/6).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örneği:

κετέρ ὀλμαγιάτζαγητη – kedér ólmayacağıdı “keder olmayaktı” (107/14).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

γιακατζακλάρητη – yakacaklarıdı “yakacaklardı” (76/8).

2.2.2.2.6.2.1.5. Gerekliliğin Hikâyesi

İncelenen metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örneği:

γῶν-μαμαληγιτι – yán-mamalıyıdı “yanmamalıydı” (81/22).

2.2.2.2.6.2.1.6. İsteğin Hikâyesi³⁶

İncelenen metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 2. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

κουλταράγιτινιζ – *kultaráyidiniz* “kurtaraydınız” (282/22).

2.2.2.2.6.2.1.7. Şartın Hikâyesi

İncelenen metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

πουλουνσάγιτι – *bulunsáyidi* “bulunsaydı” (33/12), *πιλμις óλσάγιτι* – *bilmîş ólsáyidi* “bilmiş olsaydı” (257/6), *τιουρεσέγιτι* – *türeséyidi* “türeseydi” (33/13), *ίστερσέγιτι* – *ísterséyidi* “isterseydi” (103/15).

2.2.2.2.6.2.2. Birleşik Kipli Eylemlerin Rivayeti

İncelenen metinde hiçbir örneğine rastlanılmamıştır.

2.2.2.2.6.2.3. Birleşik Kipli Eylemlerin Şartı

2.2.2.2.6.2.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

İncelenen metinde diğer kişilerde örneklere rastlanılmamıştır.

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

πασλα-τηλάρισα – *başla-dılárisa* “başladılarsa” (82/8,9).

2.2.2.2.6.2.3.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı

İncelenen metinde ekin 2. çokluk kişi örneği tespit edilememiştir.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

τιουχιουρμούσουσε – *tükürmüšüsem* “tükürmüşsem” (64/14), *γιαζμήσισαμ* – *yazmíšısam* “(yazı) yazmışsam” (151/17).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

³⁶ İstek ekinin hikâyesi birleşik kipi -AydI ve -sAydI ekleriyle yani hem istek eki hem de şart eki ile yapılabilmektedir. Bu anlamsal bir durum olup şart ekinin istek, dilek fonksiyonundan kaynaklanmaktadır. Burada morfolojiye bağlı kalınıp sadece istek ekli yapılar örnek olarak alınmıştır.

γχιουρμούσου-σεν - *görmüşü-sen* “görmüşsen” (246/14,15), γχιοντερμίσισην – *göndermişisen* “göndermişsen” (204/15).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

βουχοῦφ ὀλμούσουσα – *vukûf ölmüşusa* “bildirilmişse” (254/13), *γιακλασμήσιση* – *yaklaşmışisa* “yaklaşmışsa” (86/16,17), *ίντζινμίσισητε* – *incinmişisede* “incinmişse de” (97/20), *ότουρτμούσουσα* – *óturtmuşusa* “oturtmuşsa” (40/17), *γχι-ορμούσουσε* – *g-örmüşüse* “görmüşse” (148/8,9).

Ekin 1. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

ντ8-γιουρτμούσουσαχ – *du-yurtmuşusak* “duyurtmuşsak” (245/8), *βαρμίσισηα* – *varmışisak* “varmışsak” (129/8).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

σορμουσλάρισα – *sormuşlârisa* “sormuşlarsa” (17/14), *γιαραλαμησλάρισα* – *yaralamışlârisa* “yaralamışlarsa” (171/7), *γχιρμισλέριση* – *girmişlêrise* “gitmişlerse” (240/15), *σορμουσλάρισα* – *sormuşlârisa* “sormuşlarsa” (17/14), *ντουσμουσλέ-ριση* – *düşmüşlê-rise* “düşmüşlerse” (25/6,7).

2.2.2.2.6.2.3.3. Şimdiki Zamanın Şartı

İncelenen metinde ekin diğer kişilerdeki örneklerine rastlanılmamıştır.

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örneği:

γχελίγιορ-σαν – *geliyor-san* “geliyorsan” (105/16,17).

2.2.2.2.6.2.3.4. Geniş Zamanın Şartı

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

όλούρσημ – *ölürsem* “ölürsem” (49/3), *ντουρούρσημ* – *durürsam* “durursam” (234/3).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

χαλμασηνή ντιλέρσην – *kalmasını dilersen* “kalmazını dilersen” (217/3), *πουλονούρσην* – *bulunürsan* “bulunursan” (105/18).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örnekleri:

ντιλέρσε – *dilérse* “dilerse” (146/17), *γχιορονούρσε* – *görünürse* “görünürse” (217/19).

Ekin 1. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

ποζγοννλοὺχ βερίρσεχ – *bozgunlúk verírsek* “bozgunluk verirsek” (128/19), *ταπι*
όλούρσαχ – *tabi ólúrsak* “bağlı olursak” (84/6,7).

Ekin 2. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

σελαμετι-νιζι̇ ντιλέρσενιζ – *selameti-nizi̇ dilérseniz* “selamaetinizi isterseniz” (134/18,19), *ίπρετ άλήρσανηζ* – *íbrèt álírsanız* “ibret alırsanız” (284/5).

Ekin 3. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

άγναμαλη όλουρλάρσα – *áĝnamali ólurlársa* “anlamalı olursa” (148/14,15), *ίστερλέρσε*
– *ísterlérse* “isterlerse” (224/6).

2.2.2.2.6.2.3.5. Gelecek Zamanın Şartı

İncelenen metinde örneğine rastlanılmamıştır.

2.2.2.2.6.2.3.6. Gerekliliğin Şartı

İncelenen metinde ekin 3. çokluk kişi için örnekleri tespit edilememiştir.

Ekin 1. teklik kişi için tespit edilen örneği:

ίστετμελη όλούρσαμ – *ístetmeli ólúrsam* “istetmeli olursam” (102/5,6).

Ekin 2. teklik kişi için tespit edilen örneği:

Πατισαχη όλμαλη όλούρσαν – *Padişahi ólmali ólúrsan* “padişahı olman gerekirse” (30/9).

Ekin 3. teklik kişi için tespit edilen örneği:

σεφερ χαλτηρμαλη όλ-σάγιτι – *sefèr kaldırmali ól-sáyıdı* “sefer etmek gerekseydi” (11/7,8).

Ekin 1. çokluk kişi için tespit edilen örnekleri:

φετ έτ-μελη όλούρσαχ – *fèt ét-meli ólúrsak* “feth etmemiz gerekecek olursa” (128/16),
τεσλημ όλμαλη όλούρσαχ – *teslim ólmali ólúrsak* “teslim olmamız gerekecek olursa” (111/15).

Ekin 2. çokluk kişi için tespit edilen örneği:

ήταὰτ ἐτ-μελὴ ὀλούρσανηζ – ἰταὰτ ἐτ-melì ὀλύρσανιζ “itaat etmemiz gerekecek olursa”
(44/9,10).

SONUÇ

Aleksandros Makedoniali Meşhur Padişahın Nakliyeti adlı eserin Latin esaslı Türk alfabesine yazı çevrimi ve biçim bilgisel incelemesinin yapıldığı bu çalışmada belirlenen sonuçlar şöyledir:

1. İncelenen metinde, Türkçe sesleri karşılamak için Grek harflerinin, genelde birebir özelde ise harf birleşimi meydana getirerek kullanıldığı görülmüştür. Ünlü harflerde /o/ ve /ö/, /u/ ve /ü/, /ı/ ve /i/ ses birimleri yazımdan net bir biçimde ayılamasa da /a/ ve /e/ ses birimleri düzenli olarak ayrılabilir. Ünsüz harflerde ise /s/ ve /ş/, /b/ ve /p/, /c/ ve /ç/, /j/ ve /z/ kısmen de /d/ ve /t/ sesleri birbirinden net bir biçimde ayıramaz. Bu noktada yazarın tutumunun etkili olduğu söylenebilir.
2. Metinde, Türkçenin tarihi metinlerinde kapalı é sesini barındıran bazı sözcüklerde /e/ ses biriminin yerine i sesini karşılayan harflerin kullanılması, aynı şekilde /i/ ses birimini karşılamak için e harfini karşılayan işarete başvurulması Karamanlı ağzında bir kapalı sesine işaret etmektedir. Ancak bu ses birim metinde ayrı bir işaret ile gösterilmemektedir. Ayrıca aşağıdaki bazı örneklerin kapalı é sesini taşıyamacağı dikkate alındığında metnin yazarının e ve i ses birimlerini işaretlemekte tutarsız ve kararsız olduğu sonucuna da varılabilir.
eşidip “işitip” (12/3), eşbu “işbu” (16/7), eyüce “iyice” (19/11), geyinip “giyinip” (22/1), imürü “emerü, bütün” (52/8), getmek “gítmek” (83/5), elliksiz “illiksiz, hansız” (91/8), heç bir “hiçbir” (107/14), hiç “hiç” (126/2), maaf ittikten “muaf ettikten” (115/7), ili “ile” (21/2), eşiden “işiten” (104/10), endiyini “indiğini” (123/16),
3. Metinde genelde yabancı kökenli sözcüklerin yazımında /-st-/, /-şt-/, /-sd-/, /-şd-/, /ks/, /ps/ ses birimlerini karşılayan harflerin kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca bu ses birimleri, sözcük kök ve gövdelerinin türetimi esnasında aynı seslerin yan yana geldiği Türkçe sözcüklerde de kullanılmaktadır.
4. Metinde pekçok sözcük gövdesinin Eski Anadolu Türkçesindeki biçimiyle düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı şekillerde yer alması ayrıca bir o kadar sözcük gövdesinin de düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlanmış biçimde tespit edilmesi metnin, Türkçenin düzlük-yuvarlaklık uyumunu Orta Osmanlıca

devrinde hızlı bir şekilde geliştirmeye başladığı bir devirde yazıldığını göstermektedir.

tavurlu “tavırlı” (106/5), tacüz “taciz” (187/10) incülérile “inciler ile” (221/11), kendünizi “kendinizi” (223/2), iki boş sandık “ iki boş sandık” (61/6), cayız deyildir “caiz değildir” (60/13/14), yalnız “yalnız” (165/19).

5. İncelenen metin ünlü ve ünsüz harfleri göstermede genel olmasa da ölçünsüzdür.
6. Metin genel olarak Osmanlı Türkçesi yazımının etkisi altında olsa da metinde birtakım Grek yazımı özellikleri görülmektedir. Bunlar; kaba – sert nefes, hafif – yumuşak nefes işaretleri, vurgu işaretleri ve ses boşluğu’dur.
7. Metinde 93 adet yapım eki tespit edilmiştir. Bu eklerden 27 tanesi addan ad, 13 tanesi addan eylem, 24 tanesi eylemden ad, 13 tanesi ise eylemden eylem yapan ektir. Ayrıca metinde 16 tane yabancı kökenli yapım eki mevcuttur.
8. İncelenen metinde 20 adet ad çekim eki mevcuttur. Bu eklerden 3’ü çokluk eki, 7’si iyelik ve aitlik eki, 9’u durum eki, 1’i ise soru çekim ekidir.
9. Metinde 49 adet eylem çekim eki tespit edilmiştir. Bu eklerden 26 tanesi eylemsi, 10 tanesi kişi eki, 5 tanesi zaman eki, 8 tanesi ise tasarlama kip ekidir.
10. Metinde bugün Türkçe dil bilgisi kitaplarında görülmeyen {+ηXn} biçiminde yazıma sahip ilgi durumu eki görülmüştür.
11. İncelenen metinde Demir’in Kıbrıs ağzı üzerine tespit ettiği notlardan hareketle {+IXk}biçiminin, Karamanlı ağzında da çokluk göreviyle kullanıldığı söylenebilir.
12. Türkçenin de içinde bulunduğu Altay dillerinin karakteristik özelliklerinden biri, sıfat tamlamalarıyla (sayı sıfatları, üleştirme sıfatları, kesir sayı sıfatları ve belirsizlik sıfatları) kurulan çokluk kavramlarında, sayı sıfatlarından sonra gelen ismin çokluk eki almamasıdır. Bu durum Türkiye Türkçesinde “üç aylar”, “kırk haramiler”, “yedi uyurlar”, dört büyükler” vb. kalıp ifadelerde Türkçenin bu kuralına aykırı olarak sürdürülmektedir. İncelenen metinde de mevcut kurala uymayan örneklerin kullanımı Karamanlı ağzında Hint-Avrupa dil ailesinden alınma bir *kod karışması* olarak görülebilir.
üç padişahlar (11/17,18), dört kimseler “dört kimse” (53/11), yüz tane atlar “yüz at” (66/12), altı ayların tekmilinde “altı ayın tamamlanması ile” (102/8), biş tane Papazlar “bin tane papaz” (114/2), on biş ademler “onbin adam” (114/3,4), biş tane develer “bin adet deve” (118/10).

13. Metin, genel olarak ölçünlü Osmanlı Türkçesi yazımının etkisindedir. Ancak metnin çoğu yerinde Karamanlı ağzının seslik ve biçimlik özelliklerinin varlığı bu ölçünlülüğü bozar. Metinde pekçok ek ve sözcük, konuşma dilinin etkisi ile duyulduğu gibi yazılmıştır. Bu noktada dikkati çeken en önemli husus Arapça kökenli çoğu sözcüğün Arapça asıllarında olduğu gibi kullanılmasıdır. Ayrıca bu sözcükler metin içerisinde bazı yerlerde düzenli olmayan ses değişimleri ile de karşımıza çıkmaktadır.
14. Metinde Karamanlı ağzına dayalı yoğun bir sözcük ve biçim birim kadrosu olmakla birlikte, Eski Anadolu Türkçesi devrine ve az da olsa Eski Türkçe devrine özgü sözcük ve biçim birim kadrosu mevcuttur. Ayrıca Oğuz ağzı yanında aşağıdaki gibi farklı bir lehçe özelliği gösteren birimler de görülmektedir.
- bolayım “olayım” (170/9), buynuzlu “boynuzlu” (20/19), çezilirdi “çözülürdü” (158/19), deyinek (< teg-) (29/20), unlar “onlar” (32/13), göyler “gökler” (36/20), duyün “dügün” (40/11), öyünde “önünde” (75/3), buyday “buğday” (79/19), öyüdden “öğütten, nasihatten” (82/10), teziye “tezine, tez elden” (110/4), kölge “gölge” (131/21), ikirmişer nefer “yirmişer asker” (211/7), sufra, “sofra” (137/17).
15. Metinde Grekçe kişi adlarının dışında “didaşkalu”, “*sakida” (İskit Yağı ?), “sindromitis” “nomos” gibi birkaç tane Grekçe sözcük kullanılmıştır.
16. Metin dinî içerikli bir eser olmamasına rağmen, metinde Hristiyanlık inancının etkileri görülmektedir. Harun Güngör Karamanlıca dinî içerikli metinlerde Tanrı sözcüğünün kullanılmadığını belirtmiştir. İncelenen metinde bu sözcük Tanrı biçiminde pekçok yerde geçmektedir.
17. İncelenen Karamanlıca eserde, “deyil (fakat)... ille (dahı)...” kuruluşunda Türkçeye “yalnızca bu değil aynı zamanda bu da” şeklinde çevirebileceğimiz bir bağlaç tespit edilmiştir. Bağlacın yapısına bakıldığında bu bağlacın Karamanlı Türkçesi ağzına Hint-Avrupa dil ailesinden alınmış bir *kod karışması* olduğu sonucuna varılabilir.
- Maalum olunsun ki, mektubunuzu almakda çok hoşnut ve mesrur olduk, **deyil** oğlunuz ile gönderdiğiniz hediyeler için, **ille** tatlı sohbetleriniz ve hulus-ane muhabbetiniz için örneğinde olduğu gibi.*
18. İncelenen metin Şişmanoğlu Megaro’da kayıtlıdır. Metnin, 1843 senesinde yazıldığı anlaşılmaktadır. Yayınlanan pekçok Karamanlıca eser kataloglarına

göre ise muhtemel yazarının, çevirmen ve yayımcı Agapios Papazoğlu olduğu tespit edilebilmektedir.

19. İncelediğimiz metni Eckmann'ın Karamanlıca metinler üzerine sınıflandırmasını göz önüne aldığımızda, “halk unsurlarıyla az çok karışık bir yazı dili ile yazılmış ve Arapça ve Farsça sözcüklerden Türkçe eklerle türetilmiş veya Arapça vezin kalıplarına göre oluşturulmuş Türkçe sözcükleri barındıran metinler” başlığı altında gösterebiliriz.

KAYNAKÇA

- AĞCA Ferruh. (1999). *Karamanlı Türkçesinde Şekil Bilgisi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.
- AĞCA Ferruh. (2006). “Hristiyan Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Ağzı Üzerine”, *Türkbilig. Türkoloji Araştırmaları Dergisi 11*, s. 3-18.
- AĞCA Ferruh. (2010). “Grek Harfli Karamanlı Türkçesi Metinlerinde –DXr Bildirme Ekinin Farklı Bir Fonksiyonu Üzerine”, *Türkbilig. Türkoloji Araştırmaları Dergisi 19*, s. 76-86.
- AKAR Ali. (2006). “Ağız Araştırmalarında Yöntem Sorunu” *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 1/2*, s. 41-53.
- AKAR Ali. (2008). “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Eski Bir Sıfat-fiil Kalıntısı: -cı” *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 3/3*, s. 1-7.
- AKAR Ali. (2011). “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Oğuzca Dışı Dil Öğeleri”, *ICANAS 38, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara (10-15 Eylül 2007) Bildiri Kitabı 38. I. Cilt*, Ankara, s. 23-38.
- AKAR Ali. (2017). “Balkan Türk Ağızlarının Türkiye Türkçesine Sosyo-lingüistik Etkileri Üzerine” *Nuri Yüce Armağanı*, Ankara, s. 54-62.
- ANZERLİOĞLU Yonca. (2009). “Tarihi Verilerle Karamanlı Ortodoks Türkler”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi 51*, s. 171-187.
- ANZERLİOĞLU Yonca. (2009). *Karamanlı Ortodoks Türkler*, Phoenix Yayınevi, Ankara.
- ARISOY Ömer. (2002). “Millî Mücadeleye Varlarını Yoklarını Verdiler Ama Hristiyan Türkler Yunanistan’a Teslim Edildi”, *Tarih ve Düşünce Dergisi 09*, s. 30-38.

- BALTA Evangelia. (1998). “Karamanlıca Kitapların Dönemlere Göre İncelenmesi ve Konularına Göre Sınıflandırılması”. (Tercüme: Üyepazarcı, Erol). *Müteferrika* 13, s. 3-19.
- BALTA Evangelia. (2010). *Beyond The Language Frontier*, The Isis Pres, İstanbul.
- BALTA Evangelia. (2012). *Gerçi Rum İsek de Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- BERKOL Bülent. (1986). “133 Yıl Önce Yayınlanan Yunan Harfleri ile Türkçe Bir Robinson Crusoe Çevirisi”, *Sosyoloji Konferansları Dergisi* 21, s. 135-158.
- CLAUSON Sir Gerard. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford University Press, Oxford.
- ÇAKMAK Cihan, (2012), “Karamanlı-Grek Alfabeti Üzerine”. *7. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri Kitabı*. Ankara, s. 79-90.
- ÇAKMAK Cihan. (2012). “Karamanlı Türkçesine Genel Bir Bakış Denemesi”, *I. Uluslararası Nevşehir Sempozyumu Bildirileri Kitabı (25-28 Eylül 2012) C.II*, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Yayınları, Ankara, s.185-208.
- DEMİR Necati. (2010). “Türkiye’de Bulunan Grek Harfli Türkçe Kitabeler ve Karaman Türklerinin Dili”, *Zeitschrift für die Welt der Türken, Journal of World of Turks* 2/1, s. 3-23.
- DEMİR Nurettin (2003), “Kıbrıs Ağızları Üzerine Çeşitlemeler,” *Türk Dili* 614, s. 203-208.
- DEMİR Nurettin. (2002). “Kıbrıs Ağızları Üzerine Notlar.” *Scholarly depth and accuracy. A Festschrift to Lars Johanson. Lars Johanson Armağanı*. Ankara. s. 100-110.
- DEMİRCİ Doğan. (2014). “İsparta’da Bulunan Beş Karamanlıca Kitabının İncelenmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 32, s. 155-176.
- DEMİRCİ Kerim. (2015). *Türkoloji İçin Dilbilim*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- DENY Jean. (2012). *Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi)*. Kabalcı Yayınları, İstanbul.

- DEVELİ Hayati. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Türk Dil Kurumu Yayınları 15, Ankara.
- DİNÇER Fehmi. (2016). “1584 Yılında Karamanlıca Alfabe ile Yazılmış Bir İtikatname”. *1 Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri Kitabı 3 (16-19 Kasım 2011)*, Nevşehir Üniversitesi Yayınları, Nevşehir, s. 173-194.
- DRYGA Iryna Mikolaevna. (2007). “Ukrayna’daki Karamanlıca Yadigarları: Türk Dili Tarihine ve Araştırma Perspektiflerine Dair”, *1. Dil Bilimi, Dil Bilgisi ve Dil Eğitimi Sempozyumu Bildirileri (14 Eylül 2007)*, Ankara.
- ECKMANN Janos. (1950). “Karamanlıca -işin-li Gerundium Hakkında”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı. Belleten 14-15*, s.45-52.
- ECKMANN Janos. (1953). “Karamanlı Türkçesinde –maca Ekli Fiil Şekli”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı. Belleten 1*, s. 45-48.
- ECKMANN János. (1965). “Anadolu Karamanlı Ağzlarına Ait Araştırmalar I, Phonetica”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi VIII*, s. 165-200.
- EKİN Cemal. (2017). “Karamanlıların Soy Kütükleri: Karamanlıca (Grek Harfli Türkçe) Mezar Taşları” *Sanat Tarihi Dergisi (Journal of Art History)*, XXVI/2, s. 221-241.
- EKŞİ Pelin. (2012). “Karamanlı Türkçesinde Ad Durum Ekleri” (The Case Suffixes in Caramanian Language) *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 23/23*, s. 219.
- EKŞİ Pelin. (2014). “Karamanlı Edebiyatının Tarihsel Gelişimi” *ASOS Journal. The Journal of Academic Social Science 2/1*, s. 280-287.
- ERASLAN Kemal. (2004). “-maklık/-meklik ve –makçıl/ -mekçi Birleşik Ekleri Hakkında”, *5. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I (20-26 Eylül 2004)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 927-928.
- ERDAL Marcel. (1991). *Old Turkic Word Formation*. Otto Harrassowitz, Wiesbaden.

- EREN Hasan, (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Bizim Büro Basım Evi, Ankara.
- ERGİN Muharrem. (2011). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul.
- ERGİN Muharrem. (2000). *Osmanlıca Dersler*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- EYİCE Semavi. (1975), “Anadolu’da Karamanlıca Kitabeler (Grek harfleriyle Türkçe Kitabeler)”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı. Belleten XXXIV/153*, s. 25-48.
- EYİCE Semavi. (1980). “Anadolu’da Karamanlıca Kitabeler (Grek Harfleriyle Türkçe Kitabeler)” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı. Belleten 176*, s. 683-696.
- GABAIN Anna Maria von. (1988). *Eski Türkçenin Grameri*, (Çeviren: Akalın, Mehmet), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- GAVRIEL Efychios. (2010), “Transcription Problems of Karamanlidika Texts”, Cries and Whispers in Karamanlidika Books Proceedings of the First International Conference on Karamanlidika Studies (11th – 13th September), *Turcologica 83*, (Hazırlayan: Balta, Evangelia–Kappler, Matthias) Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, s. 257-265.
- GEMALMAZ Efrasiyap. (2001). “Yazıya Geçirme (Transcription) ve Yazı Çevirimi (Transliteration)”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi 17*, s. 25-37.
- GOODWIN William Watson. (1900). *Greek Grammar*. Ginn&Company, Boston.
- GÜLSEVİN Gürer. (2008). “Türkiye Türkçesi Ağzlarında Kıpçakça Denilen Unsurlar Üzerine 2: (Ç > Ş Değişmesi)”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 3/3*, s. 378-387.
- GÜLSEVİN Gürer. (2012). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- GÜLSEVİN Gürer. (2013). “Ses Bilgisinde ‘Çevre Şartı’ Kavramı ve Ağız İncelemelerindeki Önemi”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 8/9*, s. 49-62.

- GÜMÜŞKILIÇ Mehmet. (2008). “Orta Osmanlıcada İmla-Telaffuz İlişkisi” *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 3/6, s. 272-288.
- GÜNGÖR Harun. (2002). “Türklerle Hristiyanlar Arasındaki İlişkilere Genel Bir Bakış”. *Dinler Tarihi Araştırmaları – III 2000. Yılında Hristiyanlık (Dünü, Bugünü ve Geleceği)*, Dinler Tarihi Yayınları, s. 457-476.
- GÜRBÜZ Faruk. (2010). “Fiilleri Sıfat-fiil Yapan Ekler Midir? Kullanım Mı?” *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]* 44.
- HACIEMİNOĞLU Necmettin. (2013). *Karahanlı Türkçesi Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- HAZAR Mehmet - ÖZDEM Oğuz. (2008). “Grek Asıllı Karamanlı Türkçesi Alfabesinin Kullanımı Üzerine”, *Turkish Studies Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 3/6, s. 337-353.
- IRAKLEOUS Stelios. (2013). “On the Development on Karamanlidika Writing Systems Based on Sources of the Period 1764-1895”. *Mediterranean Language Review* (Yayımlayan: M. Kappler, W. Arnold ve T. Stellino). Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 57-95.
- İBAR Gazanfer. (2010). *Anadolu Hemşehrilerimiz Karamanlılar ve Yunan Harfli Türkçe*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- JOHANSON Lars. (2014). *Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler*. (Çeviren: Demir, Nurettin), Türk Dil Kurumu Yayınları 914, Ankara.
- KÂHYA Hayrullah - Kılıçarslan Mustafa. (2009). “Karamanlıcada İ/E Meselesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 2/8, s. 201-211.
- KÂHYA Hayrullah. (2003). *Grek Harfli Osmanlı Türkçesi Bir Eser: İspat-ı Mesihîye Üzerinde Dil İncelemesi*, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- KÂHYA Hayrullah. (2008). “Karamanlıca Bir Esere Göre Karamanlıcada Arapça ve Farsça Kelimeler”, *Turkish Studies Turkish Studies- International Periodical*

for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 3/Spring, s. 480-501.

KÂHYA Hayrullah. (2008). “Karamanlıca Zarf-fiil Eklerinden Örnekler”, *Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Dergisi*, S.19, Konya, s. 131-152.

KÂHYA Hayrullah. (2008b). “Karamanlıca Bir Eser: Yeni Hazne ve Dil Özellikleri (İmla Özellikleri ve Ses Bilgisi)”, *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 3/6*. s. 367-408.

KÂHYA Hayrullah. (2012), “Karamanlıca Eserlerde İslam İnancıyla İlgili Terimler”. *Türkiyat Mecmuası*, C. 22/ Güz, s. 39-62.

KÂHYA Hayrullah. (2014). “Karamanlıca Bir Zebur: İmla Özellikleri ve Metin Örnekleri” *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl-6 Sayı.12. s. 219-237.

KARAAĞAÇ Günay. (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Akçağ Yayınları, Ankara.

KARAAĞAÇ Günay. (2013). *Dilbilimi Terimleri Sözlüğü*, T.D.K. Yayınları, Ankara.

KARADOĞAN Ahmet. (2001). “Eski Anadolu Türkçesinde Yuvarlaklaşan Ekler”, *TDAY Belleten*, 2001/I-II, S. 44, s. 171-179.

KARAHANCI İbrahim. (2013). Grek Harfli Türkçe Bir Metin: *Hekaye-i Şah İsmail ve Güllüzar Hanum (Çeviriyazılı Metin, Dil İncelemesi, Sözlük)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi. Bursa

KILIÇARSLAN Mustafa. (2013). “Karamanlıcada Ünlü Varlığı Üzerine Bazı Görüşler: ó ve ú Ünlüleri”. *Türkiyat Mecmuası*, C. 23, Sayı. 2: s. 53-64.

KILIÇARSLAN Mustafa. (2013). *Grek harfli Türkçe Ahd-i Cedit Üzerinde Dil İncelemesi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

KORAT Gürsel. (2003). “Karanlıktaki Dil Karamanlıca”, *Atlas*, S. 125, İstanbul 2003, s. 56-70.

KORKMAZ Zeynep. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- KÖREMEZLİ Buket. (2009). *Karamanlıca Yazılmış İlk roman Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş Üzerinde Dil İncelemesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- KÜLTÜRAL Zuhâl. (2014). “Grek Harfli Karamanlıca Kitabelerdeki Alıntı Ögeleri Üzerine” *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 9/9*, s. 39-51.
- MİLAS Herkül. (1992). “Yunancanın Türkçe Harflerle Yazılışı”, *Tarih Araştırmaları*, Ankara, s. 189-197.
- NADİR İlhan. (2009). *Türk Dilinde Çokluk*, Manas Yayıncılık, Elâzığ.
- NALBANT Mehmet Vefa. (2008). *Divanü Lugati't-Türk Grameri-I İsim*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul.
- NALBANT Mehmet Vefa. (2017). “Kıpçak Grubu Türk Lehçelerinin Tasnifinde Yeni Bir Ölçüt: Ünlü Türemeleri” *Türkbilig*, 33. s. 57-68.
- NÉMETH Gyula. (1983). “Bulgaristan Türk Ağzlarının Sınıflandırılması Üzerine”, *TDAY Belleten 1980-1981*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖGER Âdem. (2016). “Karamanlı Ortodoks Türkler ve Karamanlı Türkçesi”, *Tehlikedeki Türk Dilleri Dergisi*, S. 2, Ankara-Astana 2016, s. 381-397.
- ÖNER Seda. (2014). *Grek Harfli Türkçe “Esopos’un Kıssadan Hisse Almaya Mahsus Meselleri” (Giriş-Metin-İnceleme-Sözlük/İndeks-Tıpkıbasım)*. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- ÖZDEMİR Renk. (2015). “Gelveri’den Nea Karvali’ye Ortodoks Karamanlılar”. *Millî Folklor*, Yıl 27, s. 108.
- ÖZKAN Nevzat. (2013). “Karamanlı Türkçesi ve Orta Anadolu Ağzlarının Karşılaştırmalı Ses Bilgisi -Ünlüler-”, *Türk Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 1, s. 1-27.
- SAAT Hatice. (2012). *Grek Harfli Karamanlı Türkçesi Metni Ahdi Cedid (1.-50. Sayfalar) Üzerine Dil İncelemesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- SEL Pınar. (2014). *Karamanlıca Sıhhetin Sırrı Adlı Eser Üzerine Dil İncelemesi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- SERTKAYA, Osman Fikri. (2004). “Grek harfleriyle Yazılmış Anadolu Karamanlı Ağzı Metinleri Üzerine”, *JTS (TUBA)* 28/II, s. 1-21.
- SOYSÜ Hale. (1992). *Kavimler Kapısı -1 Lazlar, Yahudiler, Sudanlılar, Asurlar, Ermeniler, Hemşinliler, Çeçen-İnguşlar, Pomaklar, Gagauzlar, Karamanlılar*, Kaynak Yayınları, İstanbul.
- ŞİRİN USER Hatice. (2015). *Başlangıçtan Günümüze Türk Yazı Sistemleri*, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.
- TEKİN Talat. (1977). *Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı*, Ankara, Simurg Yayınları.
- TEKİN Talat. (2003). *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi 9, İstanbul, 2003.
- TİETZE Andreas. (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*, 1. Cilt A-E, Simurg, İstanbul.
- TİETZE Andreas. (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*, 2. Cilt F-J, Simurg, İstanbul.
- TİMURTAŞ Faruk Kadri. (2015). *Osmanlı Türkçesi Grameri 3*, Alfa Yayıncılık, İstanbul.
- TSENG Lan-Ya. (2009). “Harf İnkılabından Bugüne Kadar Türkçe Keimelerin İmlası Üzerine Bir Değerlendirme”. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/3*.
- TULUM Mertol. (1991). “Alfabe ve Eski Alfabemiz Üzerine”, *Dil ve Alfabe Üzerine Görüşler*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, s. 23-27.
- UYGUR Ceyhun Vedat. (2013). “Osmanlıca Metinlerde ‘Balkan Ağzı’ İmlasına Dair Bir Değerlendirme”. 2. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Konferansı UDEK, Balkanlarda Türkçe Bildiri Kitabı*, Tiran – Arnavutluk.

YÜCE Nuri. (2010). “Karamanlı Türkleri”. *İstanbul Üniversitesi Türk Dili Edebiyatı Dergisi* 42, s. 155-164.

ÖZ GEÇMİŞ:**Adı Soyadı:** Gündoğan ALPAY**T.C. Kimlik No:** 38050864464**Doğum Yeri:** MANİSA/Akhisar**Doğum Tarihi:** 05 Kasım 1993**Yabancı Dili:** İngilizce**Unvanı:** Yüksek Lisans Öğrencisi**Öğrenim Durumu:**

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	Pamukkale Üniversitesi	2011 - 2015
Y. Lisans	Yeni Türk Dili Anabilim Dalı	Pamukkale Üniversitesi	2015 - 2018

Tezler:

ALPAY Gündoğan. (2005). “*Memluk Kıpçak Sahası Sözlüklerinde Kültür Adları*” Pamukkale Üniversitesi [Lisans Bitirme Tezi], Denizli.

ALPAY Gündoğan. (2018). “*Karamanlıca Aleksandros Makedoniali Meşhur Padişahın Nakliyeti Adlı Eserin Transkribi ve Biçim Bilgisi Özellikleri*” Pamukkale Üniversitesi [Yüksek Lisans Tezi], Denizli.

Katıldığı Projeler ve Etkinlikler:

2015. Denizli Acıpayam ve Köyleri Geleneksel Türk Tiyatrosu Oyun Derlemesi (Dan. Prof. Dr. Mustafa Arslan).

2017. T.D.K. Kimliğimiz Türkçemiz Kısa Film Yarışması

